21 — 7.

10 — 7 — 9

Dulcedine Cantus.
Trahitur

DICTYS
CRETENSIS
ET
DARES PHRYGIUS
DE BELLO ET EXCIDIO TROJÆ,
In usum Serenissimi Delphini,
CUM INTERPRETATIONE
ANNÆ DACERIÆ.
Accedunt in hac NOVA EDITIONE Notæ Variorum integræ;
Nec non
JOSEPHUS ISCANUS,
Cum Notis SAM. DRESEMII.
Numismatibus & Gemmis, Historiam illustrantibus exornavit
LUD. SMIDS, M. D.
Dissertationem de Dictye Cretensi præfixit
JAC. PERIZONIUS.

AMSTELÆDAMI,
Apud GEORGIUM GALLET.
M. DCCII.

LECTORIBUS

LUD. SMIDS.

QUandoquidem Scriptores Troïcos laudare multisque verborum phaleris exornare, vetat horum dignitas & præstantia, solummodo hanc editionem, novam & si non emaculatissimam prioribus saltem emendatiorem commendare est animus. Quid hic igitur præstiterimus, Lectores benevoli, paucis accipite.

I. DICTYOS DARETISQUE contextum, à typothetarum vitiis (mirum quam frequentibus) repurgavimus & prorsus incorruptum dare conati fuimus.

II. Annotationes eruditissimæ matronæ, ANNÆ DACERIÆ, typothetarum fortè incuria, innumeris in locis sordide distinctas (cui vacat cum hac nostra editionem conferre Gallicam, hoc negare minime poterit) instauravimus, emendavimus, supplevimus.

III. Notas integras illustrium virorum, JOS. MERCERI, CASP. BARTHII, ULR. OBRECHTI, PAUL. VINDINGII, doctas sane & jucundas, adjecimus.

IV. Propter heroïci argumenti elegantiam quoque JOSEPHI Exoniensis sive ISCANI de bello Trojano egregium carmen, SAM. DRESEMII notis optime illustratum, addidimus: dictas vero notas admodum negligenter consarcinatas ac distinctas, perattento quodam Erudito adjuvante, politas & accuratas expressimus.

V. Denique ne cujus hæc tam nitida egeret editio, Nummos, Gemmas ac Marmora, è variorum commentariis petita, singulari artificio cœlata, non sine sumptibus, huc transtulimus, commentarioque (cui nomen Scena Troïca) non spinoso, non obscuro, non ancipiti, explanavimus.

Subnectitur quoque cæteris Præfationibus de DICTYOS Græci Latino interprete SEPTIMIO Dissertatio PERIZONII, cui ob singularem in literis fervorem ac diligentiam nobiscum, candidi Lectores, merito justas agitis gratias.

Atque hæc sunt quæ ad vos modestè præfanda operæ pretium duximus. Vos interim labore nostro (ludibrium sit licet invidiæ) fruimini, conatusque meos in Scriptoribus Latinis illuminandis vestro favore & applausu promovete.

SERE-

SERENISSIMO
DELPHINO

S. P. D.

ANNA TANAQUILLI FABRI FILIA.

TROJANI *belli scriptorem Dictym tibi nunc offero*, DELPHINE SERENISSIME, *munus plane te dignum, qui cum totam fere antiquam Historiam pernoscas, antiquiora quoque illa & ultimis retro temporibus propiora perlegendi cupiditate teneris. In his sane Græcorum*

cum

cum Trojanis bellum primas obtinet, neque fabulam ullam invenias quæ hominum memoriam exercuerit magis, quaque adeo nobiliores præcones sortita sit. Nihil itaque ad delectationem tuam aptius putavi, quam hancce tibi Historiam ob oculos ponere, ut jucundissima ejus lectione animum tuum expleas, non ut inde petas rudimenta virtutum. Quid enim, DELPHINE SERENISSIME, *Achilles, Hector & Diomedes, heroes illi fortissimi, tibi prodesse possint? eos omnes robore jam vincis, qui invictissimum parentem tuum designas, & ad ejus fortitudinem jam assurgis. Quid Palamedes Græcorum prudentissimus in te amplius conferat? Palamedem infra te positum premis, quippe omni disciplinarum genere instructus, ad altam sapientissimi Lodoici regis prudentiam jam aspiras. Fuerint illi quidem hactenus post se natis hominibus imitandum exemplar, eorum jam vicem præstabit invictissimus ille parens tuus, quem, ut nunc, & olim hominum genus quasi divum venerabitur, sibique solum imitandum proponet. Adeoque, quod de imagine quadam Veneris olim dictum est, ex ea fuisse de puellarum pulchritudine judicatum, ut quæ imagini similior esset, ea formosissima diceretur,*

retur, de almo tuo parente illud utique verum erit, ad cujus ingentia facta quo propius beati heroes accesserint, eo amplius se in heroicis virtutibus profecisse arbitrabuntur. Perge, igitur, DELPHINE SERENISSIME, *perge, ut facis, vestigiis ejus insistere, donec divina illa sapientia, quæ illum irradiat, afflatus, ita cum eo refulgeas. Neque enim aliud tibi à Deo optimo Maximo & expetendum qui tibi reliqua omnia benigna manu largitus est, nobilitatem qua, si ab ultima repetatur origine, ne in fabulis quidem inveniri possit antiquior: formam corporis egregiam, & regno cui natus es dignam: ingenium, ad omnium qui te adeunt admirationem: præclaram & lætam indolem; pietatem denique singulari eruditione conjunctam, quæ cum olim cœlesti illa sapientia quasi cumulata fuerint, tum certe sapientissimo tuo parenti jam propior, tam super alios reges eveheris, quam nunc reliquum omne mortale genus superemines. Sed invenustum est te diutius morari,* DELPHINE SERENISSIME, *cui*

Jam venit en virgo, jam dicitur hymenæus,
Hymen, ô hymenæe, hymen ades ô hymenæe,
Lætus ades.

Vale igitur DELPHINE SERENISSIME, *tuque alma victoria* SERENISSIMI DELPHINI *Sanctissima conjux. Valete, mea præsentia numina, meque meumque hunc laborem faventes aspicite, sicque vobis*

Det juvenum cultrix prolem Latona beatam,
Vasque puer lætis ignibus urat Amor.

Parisiis 1. Kal. Mart. 1680.

AD LECTOREM.

POSTQUAM L. Florum, in usum SERENISSIMI DELPHINI, edidi, Lector, Dictym Cretensem de bello Trojano aggredi jussa sum. Notum est eum vulgo suppostititium credi, sed res credita tantum & à nemine adhuc probata. Quare id in primis mihi probandum putavi, & iis argumentis, quibus fides derogari non posset, pervincendum falsum Dictym esse hunc. Cœpi itaque accurate rem persequi, eaque omnia colligere, quæ jam olim bene multa hic animadverteram è veteribus, vel immutata vel adumbrata, atque ita, quod prima fronte mihi non exiguæ molis esse videbatur, fontes fere omnes, unde sua hausit hic noster, ut historiam suam concinnaret, apperui. Habes igitur, Lector, Pseudodictym historicum, sed utilem tamen & eruditum. Is sane veteres omnes scriptores de expeditione Græcorum, deque eorum reditu, diligenter pervolvit, ex eorum discrepantibus interdum sententiis, eas sæpius elegit, quæ à pluribus & à gravioribus traduntur. Is poëtica omnia figmenta resecuit, vel ea ad historiæ fidem sic immutavit, ut nihil contra verisimilitudinem peccet. Homerum præcipue sequitur, à quo tamen sæpius dissentit, ut vel de tempore ipso expeditionis. Homerus quippe, & post eum alii bene multi, totos viginti annos huic insumptos dicunt, nempe decennium exercitui colligendo, & alterum decennium ad Trojam bellando, ita enim apud eum Helena.

Ἤδη γὰρ νῦν μοι τόδε εἰκοστὸς ἔτος ἐστὶν,	*Jam enim nunc mihi vigesimus annus est,*
Ἐξ οὗ κεῖθεν ἔβην, καὶ ἐμῆς ἀπελήλυθα πάτρης.	*Ex quo huc veni & à mea discessi patria.*

Dictys vero decennium tantum ponit, nempe novem expeditioni, decimum bello. Tragicis etiam aliquando insistit, quorum

omnium illustriores fabulas attingit, à se interpolatas plerumque & expolitas. Graves conciones addidit & alia historiæ ornamenta lucidissima. Ejus elocutio lutulenta plerumque, ut ejus sæculi quo scripsit, sed unde tamen aliquid tollas, quippe quæ elegantissimis optimorum scriptorum flosculis distincta sit. Post Constantinum Magnum scripsisse putat Vossius, at Joz. Mercerus verisimilius ipsius Constantini ætate, ex Epistola quæ Arcadio Consuli dicata libello præponitur, eum enim Arcadium sub ipso Constantini Magni imperio consulatum gessisse notum est. Dictys Cretensis nomen ascivit, quia noverat fuisse olim Dictym Cretensem, Idomenei comitem, eumque litteris mandasse quæ & ipse viderat, & quorum etiam pars fuerat. Hujus nomen mentitus est, item alius scriptor qui eandem historiam Græce texuit, ut est apud Suidam & Tzetzem. De vero Dicty vide quæ infra ex Vossio de historicis Græcis. De meo autem hocce labore nihil est quod apud te agam, Lector, cum de tota hacce commentandi ratione jam abunde egerim apud Florum, quo libenter te remitto ne hic ea frigide videar repetere ut in laudes viri Illustrissimi & Sapientissimi Montauzerii Ducis, SERENISSIMI DELPHINI Moderatoris, excurram, qui virtute sua supra laudes omnes evectus est. Et ne etiam de Illustrissimo & Reverendissimo viro Condomiensi Episcopo, SERENISSIMI DELPHINI Præceptore & fidei Romanæ ingeniosissimo vindice hic aliquid loquar, deque perillustri & admodum R^do^ D. Huetio Abbate Alnetensi in earumdem curarum partem accito & religionis Christianæ assertore Acerrimo, quos omnes divinitus sua manet laus. Sed illud tantum te volo, Lector, ut quæ in perlegendo opere, à me peccata deprehendes, ea ignoscas, eoque lubentius quod nemo hic mihi facem alluxit, quæ prima historicum istum commentariis illustrare aggressa sum. Vale.

DE
ILII EXCIDIO
EX
JOSEPHO SCALIGERO,
DE EMENDATIONE TEMPORUM,
LIBRO QUINTO.

POSTREMOS annos mythici temporis veteres ſcriptores certatim definire voluerunt, quod ſint memoriæ ſcriptorum proximi, ut ſcribit Cenſorinus. Sed quare ipſe eos deducat ab Inachi regno ad primam Olympiadem, non autem à capto Ilio, ut reliqui, cauſſam non capio. Non poteſt dici quam variis judiciis lis ventilata ſit. Et quidem omnium ſententias in medium adferre ambitioſum eſt. Neque enim errores alienos triumphamus, ſed quantum poteſt fieri tollimus. Ea igitur eſt Tetraeteridis Græcæ commoditas, ut ex die menſis ſciatur quota ſit prytania, modo conſtet quotus ſit annus Tetraeteridis. Contra, datis diebus menſis & prytanias, deprehenditur, quotus ſit annus Tetraeteridis. Ut in Decreto Athenienſium in gratiam Zenonis. Ἐπ' Ἀῤῥενίδου ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Ἀκαμαντίδος πέμπτης πρυτανείας, Μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ὑστέρᾳ, τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῆς πρυτανείας. Ut viceſima menſis Mæmacterionis popularis ſit viceſima tertia Prytanias, hoc non poteſt contingere niſi anno primo Tetraeteridis. Tunc enim XXVIII. Pyanepſionis eſt novilunium. Ideo

xx. Mæmacterionis eſt xxiii. Prytaniæ, quare audacter poſſumus dicere, illud decretum datum fuiſſe anno primo Tetraeteridis Atticæ. Quod ſi quota eſſet Tetraeteris periodi Atticæ ſciremus, & diem verum in Kalendario Juliano dare poſſemus. Itaque videmus quæ ſit utilitas anni Attici & Olympici ad notationem temporum in rebus Græciæ. Quare ignoratio iſtius formæ non ſolum huic ſæculo, ſed & priſcis temporibus nocebat. Ex doctrina primi libri ſcimus neomenias anni Græci popularis pervagari menſem integrum in forma Juliana. Hecatombæon, verbi gratia, aliquando incidit in x. Julii, aliquando in vi. Auguſti. Igitur ſidus quod veſpere Neomeniæ Hecatombæonis oritur, in primo anno periodi Atticæ, non orietur in eadem Neomenia, quando Hecatombæon erit in vi. Auguſti. Propterea parapegmata ab artificibus propoſita erant, ne vulgus in eadem Neomenia ſemper idem ſidus oriri aut occidere putaret. Quod tamen vulgus negligebat adeo ut quidam dux apud Polybium, cum ad ortum, aut occaſum Pleiadum (non memini utrum fuerit) condixiſſet, non venit ad conſtitutum. Falſus nimirum deſultorio menſium ſitu; quem non conſideraverat. Duæ igitur de capto Ilio generaliter ſunt ſententiæ. Quidam enim multis annis ſupra quadringentos ante primam Olympiadem ponunt. Alii præter quadringentos, octo, ſeptem, ſex, & quinque tantum ponunt. Horum tantum nobis habenda ratio, & quidem inter eos eorum, qui Attica ſcripſerunt: quorum unus conſenſus eſt in menſe & die menſis. Omnes enim Θαργηλιῶνος ὀγδόῃ φθίνοντος hoc contigiſſe dicunt. In annis Tetraeteridis variant. Vulgus ſolet dividere menſem lunarem in novilunium, ſeptimam lunam, plenilunium, & ſeptimam à fine: quas diviſiones quadrantes lunæ vocant: aliter vocant primam, ſeptimam, quintamdecimam, viceſimam ſecundam. Græci φεγγάειον, διχόμηνιν, πανσέληνον,

διχόμηνιν,

διχόμηνιν, ὑπέραν. Hæ quatuor lunaris menſis diviſiones ſunt in viceſima tertia, ſive ὀγδόῃ φθίνοντος Θαργηλιῶνος.

Primo quippe anno Tetraeteridos, viceſima tertia Thargelionos eſt prima luna, in ſecundo anno eſt ſeptima, in tertio eſt plenilunium, in quarto eſt viceſima ſecunda. Rurſus in viceſima tertia Thargelionos anni primi luna occidit ſtatim veſpere. In anno ſecundo occidit media nocte. In anno tertio per totam noctem lucet. In quarto oritur à media nocte. Qui igitur 408. annis ante primam Olympiadem captum Ilion volunt, neceſſario anno tertio Tetraeteridos hoc contigiſſe volunt. Nam 408. anni retro putati deſinunt in 49. annum periodi Olympicæ, ſiquidem fingimus retro ſemper eam periodum obtinuiſſe. Erat igitur 11. annus deſinens periodi Atticæ. Semper enim deducendi ſunt 38. anni de periodo Olympica, ut habeas periodum Atticam: aut contra, adjiciendi. Non enim refert utro modo experiare. Ergo plenilunio hoc contigit. Et ſane quoſdam de vetuſtioribus idem ſenſiſſe ſcribit Clemens. Καὶ τινες τῶν τὰ Ἀττικὰ συγγεγραφηκότων, ὀγδόῃ φθίνοντος (Θαργηλιῶνος) βασιλεύοντος τὸ τελευταῖον ἔτος Μενεσθέως, πληθυούσης σελήνης. Qui annos 407. ponunt, à capto Ilio, ad primam Olympiadem, hi omnino cenſent captum luna viceſima ſecunda. Auctor enim τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος ita ſcribit: Νὺξ μὲν ἔην μεσάτη, λαμπρὰ δὲ ἐπέτελλε σελάνα. Ex hoc verſiculo Clemens nititur confirmare eorum ſententiam qui volunt plenilunio τὴν ἅλωσιν Ἰλίου contigiſſe. Sed pace erudititiſſimi ſcriptoris ἐπιτέλλειν non ſignificat lucere, quod ipſe aliud agens putat, ſed oriri, & incipere apparere. In idiotiſmo Hiſpanico elegantiſſime dicitur Aſſomar. Latine exiſtere. Euripides Hecuba Μεσονύκτιος ὠλλύμαν. Ibi Scholion vetus apud Fulvium Urſinum: Καλλισθένης ἐν δευτέρᾳ τῶν ἑλληνικῶν οὕτω γράφει. ἑάλω δὲ ἡ

Τροία

Τροία Θαργηλιῶνος μηνός, ὡς μὲν τινες ἱστορικῶν ὀγδόῃ ἱσταμένου, ὡς δὲ ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα, ὀγδόῃ φθίνοντος. Διορίζει γὰρ αὐτὸς τὴν ἅλωσιν φάσκων συμβῆναι τότε τὴν κατάληψιν, ἡνίκα νὺξ μὲν ἦν μεσάτη, λαμπρὰ δὲ ἐπέτελλε σελήνη. μεσονύκτιος δὲ μόνον τῇ ὀγδόῃ φθίνοντος ἀνατέλλει. ἀλλὰ δὲ οὐ συμπεφώνηκεν Εὐριπίδης, ὡς ὁμολογουμένης τῆς δόξης. Λυσίμαχος δέ φησιν Δημοφῶντος Ἀθήνησι βασιλεύοντος ἔτους τετάρτου, Θαργηλιῶνος ἱσταμένου δωδεκάτῃ. Qui annos 406. ut apud Eusebium, aſſignant, ii primo anno ſequentis Tetraeteridis, hoc eſt, 13. periodi, captum Ilion omnino volunt, hoc eſt, nocte illuni. Sed nemo veterum noctem illunem fuiſſe prodit. Itaque audiendi non ſunt. Poſtremo qui 405. annos putant, ii ſeptima luna accidiſſe volunt, anno Tetraeteridis ſequentis ſecundo, periodi 14. Virgilius.

Et jam Argiva phalanx inſtructis navibus ibat,
A Tenedo, tacitæ per amica ſilentia lunæ.

Servius: *Septima luna capta eſt Troja, cujus ſimulachrum apud Argos conſtitutum. Hinc eſt quod dicit: Oblati per lunam.* Doctiſſimus Politianus hic hariolatur præter ſolitum de ſilentio lunæ. Conſtat igitur omnibus de tempore anni, non de anno. Nam fine veris Ilion captum volunt, paulo ante Solſtitium. Quod & Virgilius ſequutus eſt:

—— —— *Vix prima inceperat æſtas,*
Et pater Æneas dare ventis vela jubebat.

De anno vero non convenit. Atqui doctiſſimi inter eos, qui hæc diſquiſiverunt, intervallum à capto Ilio, ad primam Olympiadem, definiunt annorum 407. præciſe, Ephorus, Calliſthenes, Damaſtes, Phylarchos, Canones Eratoſthenis, quibus multum tribuit Dionyſius Halicarnaſſenſis. Quare Diodorus omnium accuratiſſimus ait annum primum Olympiadis 94. deſinentem, hoc eſt, annum 373. à primo Olympico ludicro, eſſe ὀγδοηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις μετὰ τὴν Τροίας ἅλωσιν.

Deductis

Deductis igitur 373. de 780. Remanent anni 407. Intervallum à capto Ilio, ad 95. Olympiadem ineuntem. Contigit igitur casus anno tertio tertiæ Tetraeteridos Atticæ, hoc est, anno 11. periodi Atticæ plenilunio. Neomenia Thargelionos 31. Mai. Vicesima tertia Thargelionos in 22. Junii. Supererant ad caput anni sequentis, 37. Dies. quorum 16. ad τροπὰς θερινὰς, id est 8. Julii exclusive. Et proinde 21. erant περιτταὶ ἡμέραι, ad caput anni sequentis, ut habes libro primo, in Tabula Neomeniarum Atticarum. Sed Dionysius Halicarnassensis dicit fuisse viginti tantum περιττὰς, 17. autem ad τροπάς. Intelligit ergo inclusive. Includit enim 8. Julii in illum numerum. Quod & Plutarchum facere animadvertimus, qui pro τριάκοντα dicit τριακοστὸν, & contra ἑκατοστὸν pro ἑκατόν. Neque ille solum, sed & alii Græci. Incidit igitur ille annus in 3531. periodi Julianæ. Annus autem primus Iphiti incidit in annum 3938. periodi Julianæ. Differentia, anni 407. quod erat propositum. Notabis autem in tabula Neomeniarum Atticarum, libro primo, περιττὰς ἡμέρας pertinere non ad eum annum; cui appositæ sunt, sed ad sequentem. Exemplum in primo anno periodi annotatur περιττὴ nulla. Hoc significat, à fine antecedentis, qui erat ultimus periodi, ad initium primi anni, nullam esse περιττὴν ἡμέραν. Rursus secundo anno appositæ sunt 27. περιτταὶ, hoc est, à fine primi, ad initium secundi, sunt 27. περιτταί. Proinde anno 12. περιτταὶ 21. attributæ significant, à fine anni 11. ad initium 12. fuisse περιττὰς ἡμέρας 21. quas tamen Dionysius 15. tantum censet, excludens nimirum 8. Julii ab illis. Rursus cum dicimus plenilunium fuisse, intelligimus secundum usum periodi Atticæ, & ut Dionysius ait, ὥσπερ νῦν οἱ Ἀθηναῖοι τὰς χρόνους ἄγουσι, quod prudentissime ab eo dictum. Periodus enim Attica accommodabat novilunia Tetraeteridum sæculo Iphiti, facta erat lunæ

προσήγησις harum 32. A sæculo autem Iphiti, ad Dionysium Halicarnassensem, & Augustum, bidui solidi. Quare erraret qui ad lunæ rationes hæc exigere vellet. Captum igitur est Ilion anno periodi Julianæ 3531. Junii 22. Anno mundi 2767. Didymonos quarta decima. Character Zygonos 1. 9. 35. Octobr. v. Anno Judaïco 2578. Tamuz 14. cujus character 3. 14. 910. atque hic est verus annus & dies capti Ilii. Nam ut diximus, 23. Thargelionis, in anno tertio Tetraeteridos habet plenilunium. In hoc anno Tamuz & Didymon concurrebant. Epocha igitur, quæ annos 407. absolutos ponit ante primam Olympiadem, est ex sententia Eratosthenis. Vocetur Eratosthenea. Ea omnium est certissima. In libro primo cum ageremus de Periodo Attica, nos contulimus casum Ilii in 408. annum ante primam Olympiadem. Sed hæc opinio de 407. annis longe certior. Ex his eruditus Lector potest advertere quanta utilitas sit in anni Attici doctrina, & quam longe fallantur qui menses Atheniensium populares ad lunæ rationes revocant, & Neomeniam Hæcatombeonis in Iunio ut plurimum statuunt. De variis circa hunc casum veterum sententiis adducam verba Clementis Alexandrini. Κατὰ δὲ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς Ἀγαμέμνονος βασιλείας Ἴλιον ἑάλω, Δημοφῶντος τοῦ Θησέως βασιλεύοντος Ἀθήνησι τῷ πρώτῳ ἔτει, Θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα, ὥς φησι Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος. Αἰγίας δὲ καὶ Δηρκύλος ἐν τῇ τρίτῃ, μηνὸς Πανέμου ὀγδόῃ φθίνοντος, Ἑλλάνικος δὲ δωδεκάτῃ Θαργηλιῶνος μηνὸς, &c. Nos Atticos veriora protulisse putamus, Θαργηλιῶνος τῇ ὀγδόῃ φθίνοντος.

DE

DE DICTY GRÆCO
EX
JOANNE VOSSIO
DE HISTORICIS GRÆCIS.

QUatuor isti ad Trojana tempora referuntur, Sisyphus Cous, Corinnus, Dares Phrygius, & Dictys Cretensis. Sisyphus Cous, ut aiunt, Teucri scriba fuit, ac res ad Ilium gestas primus litteris consignavit: ex eo autem & Dicty Cretensi, Homerus hausit quæ cecinit; si credimus Joanni Meleli Chronographo; ex quo id refert Joa. Tzetzes Chil. 5. Hist. 29.

Ab aliis autem primus dicitur Corinnus, Palamedis discipulus, durante etiamnum bello Trojano, Iliadem carmine modulatus, atque id litteris Doricis à Palamede inventis. Dardani quoque pugnam adversus Paphlagonas exposuerit; omneque poëseos suæ argumentum ex eo hauserit Homerus, ut ajunt. Auctor Suidas in Κόριννος.

Dares Phrygius, sacerdos Trojanus, ab Homero celebratur Il. E. Ejus Phrygiam Iliadem sua etiamnum ætate extitisse, ait Ælianus lib. 11. Var. Hist. cap. 11. De eodem sic Photius Patriarcha in Biblioth. Cod. cxx. Ubi excerpta adfert & Ptolemæi Hephestionis nova ad variam eruditionem historia:

Ἀντίπατρος δὲ φησιν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα πρὸ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα, μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν ἑταῖρον Ἀχιλλέως, *Antipater Acanthius refert, Daretem qui ante Homerum Iliadem conscripsit, monitorem fuisse Hectoris, Auctoremque ne Achillis socium interimeret.*

Etiam Dictys Cretensis bello Trojano Idomenea sequebatur, ac præter Italica, Suida teste, libris novem consignavit

 bellum

bellum Trojanum: Homerus autem cum in poëmate suo est secutus: ut quidem auctor est Tzetzes Chil. 5. Hist. 30.

Porro ex Dicty, & Darete depromptum esse censet Scaliger, quod, contra Homeri, & aliorum auctoritatem, perscriptum est in Chronico Eusebii ad an. ɪɔcccʟxɪɪ. Hectoris filios Ilium recepisse, expulsis Antenoris posteris, Helena subsidium ferente. Quin hodieque extant anonymi duo de bello Trojano, qui consignarunt libros, unum sub nomine Dictys Cretensis, alterum vero Daretis Phrygii. Quod commentum ut colore aliquo melius falleret, finxit prior quemdam Q. Septimium Romanum, qui per litteras significaret Q. Arcadio, ut in Creta insula, cum vi tempestatis terra desedisset, in hiatu illo apparuerit Dictys sepulchrum, atque in eo à pastoribus inventa sit arcula plumbea, librum Dictys continens de bello Trojano, qui litteris scriptus esset Phœniceis. De Darete autem Phrygio tale auctori placuit figmentum. Cornelium Nepotem inducit scribentem ad Crispum Sallustium, ut Athenis esset repertus αὐτόγραφος, Ipsius auctoris manuscriptus, liber Daretis, quem dixi: atque ut hunc Latinâ togâ donarit, ut amicitiæ hoc monumentum muneris loco Sallustio mittat. Sed extat genuini Cornelii Nepotis liber de Attici vita; item, quem scripsit de Imperatoribus externis. Quid his libris purius, elegantiusque? Quid ad ista tralatio Daretis? Nempe, ut dici solet, aliter catuli olent, aliter sues. Recte igitur sensit Ludovicus Vives in quincto de tradendis disciplinis; cum ait, & Daretem, & Dictyn istum (quorum tamen hic aliquanto est cultior, & elegantior,) esse *figmenta eorum qui de bello famosissimo voluerunt ludere.*

DE

DE DICTY LATINO EX EODEM VOSSIO DE HISTORICIS LATINIS.

Q. Septimius Romanus Latine creditur vertiſſe Dictyn Cretenſem de bello Trojano: eamque tranſlationem dicaſſe Q. Arcadio Rufino, qui ſub Conſtantino Imp. conſulatum geſſit anno urbis CIↃLXVIII. Sed quiſquis auctor eſt ejus operis, Latine, non Græce ſcripſit: Græcos tamen auctores cum judicio legit atque ex iis excerpſit, quæ veritati conſentanea viderentur. Nec tamen Conſtantini ævo, ſed ſeculis aliquot poſt, vixiſſe cenſeo: etſi ea ſit dictionis elegantia, ut non indignus omnino Conſtantini quidem ſeculo videatur. Quod imprimis patet ex editione nupera juxta MSS. Cod. emendata quæ Lutetiæ prodiit apud Rob. Stephanum.

IDEM DE HISTORICIS LATINIS

Part. II. Lit. D.

HIc quoque aliquem ſibi locum poſtulare videtur DARES PHRYGIUS, vel potius ſuppoſititius ſcriptor, qui ſub hoc nomine circumfertur. Is ex Græco à Cornelio Nepote tranſlatus eſt: ſi epiſtolæ nugaci credimus, quæ præmittitur. Scio Æliani ætate etiamnum exſtitiſſe Phrygiam Daretis Iliadem. Nam id ſatis liquet ex ejus lib. XI. Var. Hiſt. cap. II. Sed non dubito, quin longè alius fuerit Græcus ille. Nam quem nos Latinè habemus, ſatis prodit, ſe exiguæ, & doctrinæ, & judicii, fuiſſe. Plane autem arbitror, eſſe commentum hominis, qui non tam verterit, quàm ſcripſerit Latine: Imo qui haud admodum Latine ſciverit, ut omnino in Glandorpio judicium deſiderem, cùm tranſlationem eam Nepotis eſſe credidit. Majoris & eruditionis, & elegantiæ, eſt *Dictys Cretenſis*: de quo poſtea dicemus. *Dares Phrygius* cùm alibi MSus exſtat, tum Cantabrigiæ in bibliotheca Cajana, & Oxonii in Collegio omnium animarum.

PREFATIO.

[1] DIctys, genere Cretensis de civitate Gnoso, iisdem temporibus quibus & Atrides fuit, [2] peritus vocis ac litterarum Phœnicum, quæ à Cadmo [3] Achaiam fuerant delatæ. Hic fuit socius Idomenei, [4] Deucalionis filii, & Merionis, ex Molo, qui duces cum exercitu contra Ilium venerant, à quibus ordinatus est, ut annales belli Trojani conscriberet. Igitur de toto hoc bello, [5] sex volumina [6] in tilias digessit Phœniceis litteris: quæ jam reversus senior in Cretam, præcepit moriens ut secum sepelirentur. Itaque ut ille jusserat, memoratas tilias in stannea arcula repositas, ejus tumulo condiderunt. Verum secutis tempo-

NOTÆ.

1 *Dictys genere Cretensis de civitate Gnoso.*] Hæc veluti præfatio in libris nostris erat, sine ulla inscriptione, at sequens epistola quæ vulgata sub nomine Q. Septimii Romani nulla est in antiquis exemplaribus. Itaque non dubitamus quin hæc sit ab ipso scriptore operis, qui apposite finxit hæc de punicis litteris, de arcula stannea, de sepulchro terræ motu patefacto, de Eupraxide, Rutilio Cretæ Consulari, & Nerone cujus jussu liber in Græcum sit conversus.

2 *Peritus vocis ac literarum Phœnicum.*] Vulgata est veterum fere omnium sententia Cadmum in Græciam litteras Phœnicias intulisse circa annum mundi 2660. quo tempore Israëlitæ Madianitis serviebant, unde eos liberavit Gedeon. Et re vera Ionum antiquæ litteræ eædem quæ Phœniciæ, & Samaritanæ. Ut abunde probavit Josephus Scaliger in erudita illa dissertatione de litteris Ionum, & post eum Ludovicus Capel, & Bochartus qui in suo Phaleg. p. 490. *Si figuram spectes*, inquit, *Græcæ litteræ, maxime antiquiores illæ, quarum exempla in Eusebianis profert doctissimus Scaliger, vetustis Phœnicum litteris, quibus hodie utuntur Samaritani in plerisque tam sunt similes, ut nemini non pateat illas ex his esse expressas.* Samaritanas autem litteras sive Phœnicias easdem & Chananæas fuisse validissime probavit nobilissimus Huetius in aureo illo & nunquam satis pro dignitate laudando opere Evangelicæ demonstrationis.

3 *In Achaiam.*] Quo nomine dicta quæ olim Græcia, post victos Achæos, & mansit id nomen Achaiæ provinciæ sub Imperatoribus Romanis, & in nova divisione Constantini. *Joz. Mercer.*

4 *Deucalionis filii & Merionis ex molo.*] Vide infra initium lib. 1.

5 *Sex volumina.*] Ait sex volumina tantum scripta fuisse, sed in spuria illa Septimii Epistola ineptus scriptor ait se priorum quinque voluminum, quæ bello contracta gestaque sunt eundem numerum servasse. Et residua quatuor de reditu Græcorum in unum redegisse. Ubi vide quæ dicta sunt.

6 *In tilias digessit.*] Antiqui ex arboribus, præsertim è tilia arbore tabellas conficiebant, quibus cera superinductis ita stilo acuto scribebant. Et quod hic tilias vocat auctor, infra Septimius Romanus in epistola vocat phyliras, quia tilia in tenuissimas philyras acu separabatur, ut de papyro scribit Plin. *Præparantur ex eo chartæ diviso in prætenues sed quam latissimas philyras.* Inde in Gloss. *tilia φιλύρα*. Et vetus Horatii interpres, *philyra est cortex tiliæ arboris.*

7 *Rutilio*

ribus, tertiodecimo anno Neronis imperii, in Gnoso civitate terræmotus facti, cum multa, tum etiam sepulchrum Dictys ita patefecerunt, ut à transeuntibus arcula viseretur. Pastores itaque prætereuntes quum hanc vidissent, thesaurum rati, sepulchro abstulerunt: & aperta ea invenerunt tilias incognitis sibi litteris conscriptas: continuoque ad suum dominum Eupraxidem quemdam nomine pertulerunt: qui agnitas quænam essent, litteras, [7] Rutilio Rufo illius insulæ tunc Consulari obtulit. Ille cum Eupraxide ad Neronem oblata sibi transmisit, existimans in his quædam secretiora contineri. Hæc autem quum Nero accepisset, advertissetque Punicas esse litteras, harum peritos ad se vocavit: qui quum venissent, interpretati sunt omnia. Quumque Nero cognovisset, antiqui viri, qui apud Ilium fuerat, hæc esse monumenta, [8] jussit in Græcum sermonem ista transferri: è quibus Trojani belli verior textus innotuit. Tunc Eupraxidem muneribus & Romana civitate donatum ad propria remisit. Annales vero nomine Dictys inscriptos, in Græcam Bibliothecam recepit. [9] Quorum seriem, qui sequitur textus, ostendit.

NOTÆ.

7 *Rutilio Rufo illius insulæ tunc Consulari.*] Ita libri scripti non *præsidi* quod imperiti correctores vulgaverant. Consulares volunt in quibusdam provinciis institutos ab Adriano Imperatore; hoc certum plures magistratus hoc nomine præfectos à Constantino parvis & pacatis provinciis; in iis Creta: notitia imperii. Joz. Merc. Neque verum est ab Adriano tantum & à Constantino institutos fuisse consulares, qui eo nomine provincias regerent, quippe hæc divisio provinciarum in Consulares & Proconsulares, ante Constantinum fuit in usu, & ab ipso Augusto instituta, qui in provincias suas quas ipse sibi retinebat consulares mittebat, qui proprie legati consulares dicebantur. Neque tamen consulares illi dicti quod consules fuissent, ut vulgo persuasum est, nam sæpe invenias consulares provinciarum qui post administratas provincias tum primum Consules fiebant. Sed quod cum consularibus ornamentis Imperium administrarent. Vide quæ notavit Salmas. in Histor. August.

8 *Jussit in Græcum sermonem ista transferri,*] Ergo non solum litteris punicis scripserat Dictys, sed etiam punico sermone. Ipse tamen Dictys extremo libro quinto innuit se Græco sermone scripsisse, quamvis Phœniciis litteris. Ejus verba sunt. *Hæc ego Gnossius Dictys, comes Idomenei conscripsi oratione ea quam maxime inter tam diversa loquendi genera consequi ac comprehendere potui, litteris punicis ab Cadmo Danaoque traditis. Neque sit mirum cuiquam, si quamvis Græci omnes, diverso tamen inter se sermone agunt, quum ne nos quidem, unius ejusdem insulæ, simili lingua, sed varia permixtaque utamur.*

Et ipse Septimius in Epistola ait Eupraxidem *commutatos tantum litteris Atticis, nam oratio Græca fuerat, Neroni libros obtulisse.*

9 *Quorum seriem*] Et hæc indicant sequentem Epistolam Septimii nomine editam esse à mala manu, quæ nec extat in libris MSS. & seriem hanc turbat, neque quicquam novi nos docet, sed interpolat tantum quæ in superiori, & quinto Arcadio inscripta in Rufinum definit, & Ephemeridem nominat hunc librum minus proprie, & ut semel dicam, omnino est nuperi & imperiti Grammaticuli scriptum. Addebant superiores editiones appendicem quamdam genealogicam imperitius etiam scriptam, quam jure merito expunximus. *Joz. Mercer.*

Q. SEPTI-

Q. SEPTIMIUS ROMANUS

[1] Q. ARCADIO S. D.

[2] EPhemeridem belli Trojani, Dictys Cretensis, qui in ea militia cum Idomeneo meruit, conscripsit [3] litteris Punicis, [4] quæ tum Cadmo & Agenore auctoribus per Græciam frequentabantur. Dein post multa sæcula collapso per vetustatem apud Gnoson, [5] olim Cretensis regni sedem, sepulchro ejus, pastores quum eo devenissent, forte inter ceteram ruinam loculum stanno affabre clausum, offendere: ac thesaurum rati, mox dissolvunt, non aurum, nec aliud quicquam prædæ, [6] sed libros ex philyra in lucem producturi. At ubi spes frustrata est, [7] ad Praxim dominum loci eos deferunt. [8] Qui commutatos litteris atticis, nam oratio Græca fuerat, Neroni Romano Cæsari obtulit, pro quo plurimis ab eo donatus est. Nobis quum in manus forte libelli venissent, avidis veræ Historiæ, cupido incessit, ea uti erant, Latine disserere: non magis confisi ingenio, quam ut ociosi animi desidiam discuteremus. Itaque priorum quinque voluminum, quæ bello contracta gestaque sunt, eundem numerum servavimus. [9] Residua quidem de reditu Græcorum in unum redegimus, atque ad te misimus. [10] Tu Rufine mi, ut par est, fave cœptis.

NOTÆ.

1 *Quinto Arcadio.*] Qui sub Constantino Imp. Consulatum gessit anno urbis 1068. Unde, si genuina esset Epistola, sequeretur hunc auctorem scripsisse ipsius Constantini ætate.

2 *Ephemeridem.*] Minus proprie hanc Historiam vocant Ephemeridem, neque enim actus diurnos continet.

3 *Literis punicis.*] Vide quæ in notis ad præfationem.

4 *Quæ tum Cadmo & Agenore.*] Cadmo Danaoque, scribit lib. 5. in fine.

5 *Olim Cretensis regni sedem.*] Ibi enim Minos regiam habuerat.

6 *Sed libros ex philyra.*] Vide notas ad præfationem *sex volumina in tilias digessit.* Et optime ait libros ex philyra quia *liber* proprie est cortex interior qui in philyras acu distinguitur Isidorus. *Liber est interior tunica corticis, quæ ligno cohæret, in qua antiqui scribebant.* Isque proprie Græce βίβλος dicitur.

7 *Ad praxim.*] Hic *praxim* vocat quem auctor præfationis *Eupraxidem.*

8 *Qui commutatos litteris atticis.*] Ait Eupraxidem litteras punicas voluminum illorum in atticas commutasse, quo facto Græcus textus & sermo apparuit. Supra tamen auctor præfationis scribit Neronem jussisse ut ea in Græcum sermonem transferretur. Locum adi.

9 *Residua quidem de reditu Græcorum.*] Ait se reditum Græcorum in unum librum contraxisse, quia apud Suidam legerat Dictym scripsisse libros novem. Sed is fuit Dictys Græcus alius à nostro, & nostrum sex libris absolutum ipsa Præfatio retulit. *Jos. Mercer.*

10 *Tu Rufine mi.*] Nempe Arcadius vocabatur, *Q. Arcadius Rufinus.*

JACOBI PERIZONII
DISSERTATIO
DE
HISTORIA BELLI TROJANI,
QUÆ
DICTYOS CRETENSIS
NOMEN PRÆFERT, GRÆCA,
ET
EJUS INTERPRETE LATINO,
SEPTIMIO,
Hujusque ætate potissimum ac Stylo.

* * * *

VIRO CLARISSIMO,

CHRISTOPHORO CELLARIO,

Historiarum & Literarum Humaniorum in Fridericiana Halensi Academia Professori Eruditissimo,

S. P. D.

JAC. PERIZONIUS.

IN angustum oppido coguntur dudum magis magisque communia nobis literarum sacra, ut adeo pauci jam supersint casti eorum sacerdotes, & hi ipsi, ut sæculum est, utque in eo vilescunt ubivis bonæ artes, etiam pauciores numero brevi videantur futuri: nam quis facile laboriosum prorsus, sed sibi ferme inutile ac spretum publice, tentavit deinceps studium? in vestra tam latum patente Germania quis jam nunc per omnes pene Academias, ubi abs Te & paucissimis Aliis discedimus, exsistit amplius, qui sedulo & bona fide humaniores illas tueatur literas, & fugientes inde Musas morari studeat, ac pristinam retinere antiquæ domus gloriam? Floruit illa, quum Agricolas haberet, Rhenanos, Bongarsios, Bœcleros, Reinesios, & plures id genus, qui nihil publice profuturum negligebant, sive ex vetustis id Auctoribus, quos diligenter legebant ipsi, & aliis magis explanatos dabant, repetendum, sive ex rerum natura & usu quotidiano nunc demum eruendum foret. At o quam dispares illa nunc passim seu Dominos habet seu inquilinos, qui ab Antiquitatis studiis, per quæ sola, superioribus sæculis iterum exorta, certissimum est ex caligine densissima omnes etiam sacras profanasque disciplinas emersisse continuo in serenissimam lucem, revocant tamen Academicam pubem ad unum illud & recentissimum Germaniæ jus publicum, hoc est ad meram Barbariem, si solum Academiis incubet, nec scire quidquam aliud, nisi suas & sui temporis res desideret, quod Barbariei proprium est, & semper fuit. Ceteroqui neutiquam certe

**** 2 Ego

Ego velim, si mei res esset arbitrii, Adolescentes nihil eorum, quæ in usu nunc habentur cognoscere, aut sua in patria esse hospites, ac publicæ rei rudes, sed utrumque agere, laborum facere gradus, aliud in Academiis curare potissimum, aliud ubi jam iis relictis ad res gerendas accedunt. Heic non ea quidem nostris in fundis atrociter adeo grassatur calamitas, sed nihilo tamen minus pestilenti sidere partim mollis educatio, & segnis luxuria, partim acris factio, quæ omnia donat studiis partium, at doctrinæ, industriæ, ingenii meritis, nihil facit reliqui, afflavit bonas artes, & exstinguit penitus ingenia juvenum, qui ad rei publicæ curam & futuræ ætatis decus surgere ac instrui debebant. Sed quanto magis omnia nunc retro ruunt, quanto magis exilem redigimur in numerum, tanto adstringi arctius, sanctiusque coli decet necessitudinem illam, quæ semel inter paucos illos eorundem sacrorum antistites est constituta. Tuæ in me voluntatis, mutuique inter nos amoris monumentum exstare publicum voluisti prior. Meum est tanto studiosius istis amicitiæ officiis respondere, & cum maxime curare, ne, sublato nuper è vivis summo rei literariæ malo, Viro Amplissimo, Fred. Bened. Carpzovio, præcipuo Commercii nostri Conciliatore & Interprete, illius usus nunc exolescat aut sensim una cum communi Amico intermoriatur. Lubens itaque arripui qualemcunque hanc occasionem testandi publice meam de Te existimationem & simul arbitrium ad Te deferendi hujus de Dictye Cretensi & ejus Interprete disputationis, tenuis illius quidem & exiguæ prorsus, sed cui peritior Te, aut æquior constitui Arbiter non poterat, quippe qui ipse omnis generis & ætatis Scriptores veteres non tantum excusseris sedulo, sed & per Te illustratos edideris. Vale Vir Præstantissime, & feliciter porro tuam ac literariam rem gere. Lugduni in Batavis, a. d. IV. *Eidus Sextileis,* CIϽ IϽCCI.

SYLLABUS

SYLLABUS
DISSERTATIONIS.

I. NUllus exstitit Dictys Cretensis, qui Trojanas res illis temporibus scripserit, quod tradiderunt Græci sequioris ævi, & Recentiores Eruditi. II. Græcos istos non habuisse alium Dictyn, quam illum, quem Septimius vertit, probatur contra Mercerum, Aliosque. III. Eadem illi tradunt de invento Dictye, quæ Septimius de suo. IV. Per Claudium *apud Eos intelligi debet Nero, & sæpe ita confunduntur diversi eorundem nominum Imperatores. V. Revera enim in Neronem conveniunt, quæ de terræ motu, & Dictye tunc invento ac Neroni oblato traduntur. VI. Utriusque & Græci & Latini Dictyos idem fuit titulus, quod liquet ex Suida, si ejus verba recte distinguantur. VII. Uterque dicitur literis Punicis suam scripsisse Historiam. VIII. Johannes Malelas ex Græco Dictye, & Septimius noster, in Historia Belli Trojani prorsus conveniunt. IX. Quædam tamen veluti Characteres Heroum, apud Malelam & Alios, exponuntur, quæ in Septimiano Dictye non reperiuntur. X. Sed Septimius liberius vertit Dictyn, eumque contraxit, & quædam in eo prætermisit. XI. Patet id clarissime ex loco Dictyos nostri* 1, 4. *qui explicatur ex Malela. XII. In quibusdam tamen etiam in diversum à Septimio abit quandoque Malelas, cujus rei variæ redduntur rationes. XIII. Argumentum Merceri ex Historia Oenones ad probandum, Dictyn Græcum fuisse alium à Septimiano, refellitur. De verbo* ἀπάγχεσθαι. *XIV. Sequitur ex his, Septimium verè vertisse hanc Historiam ex Græco, quod male negatur à Vossio & & Mercero. XV. Probatur id ex Græcismis ei frequentibus. XVI. Pro Græcismis habenda in Versionibus, quæ ex Græco formata istic sunt frequentia, licet apud Alios quoque similis locutio, sed rarius, occurrat. XVII. Malela cum Cedreno, & Dictyos Septimiana verba inter se conferuntur, emendantur etiam, & notantur. XVIII. Alia eorum verba rerum plane singularium itidem congruere ostenduntur. Malelas etiam explicatur. XIX. Confertur denuo longa series Historiarum, eodem prorsus ordine, ex utroque Malela scilicet & Septimio. Explicatur Malelas. XX. Barthii sententia, credentis Græcos Septimii nostri opusculum vertisse in Græcam linguam, rejicitur. Septimius ex Malela exponitur. XXI. Refellitur porro Barthius, ex comparatione sexti libri cum Malela. XXII. Præter hunc Græcum Dictyn, quem Septimius vertit, & Cretensis ille supposuit tempore Neronis, nullus exstitit alius aut antiquior istius Nominis Scriptor. XXIII. Suppositum hunc Dictyn non fuisse*

Trojanæ expeditionis socium probatur; 1. ex Erroribus ejus Historicis. XXIV. 2. Ex Poëticis figmentis Historice ab ipso traditis. XXV. 3. Quod jam hinc Trojanos semper vocat Barbaros, *qui istius vocabuli usus serior est. XXVI. 4. Quod* Thessaliam *nominat*, Corinthum, *&* Corcyram Melænam, *quæ posterioris sunt temporis. XXVII. 5. Quod de Punicis literis ait & diversitate sermonis in Græcia. XXVIII. 6. Quod toties suam fidem commendat, ut solent malæ fidei homines. XXIX. Dictyn hunc composuisse videtur Praxis seu Eupraxides Cretensis, eumque Neroni obtulisse, ut præmium ab eo consequeretur, quod & consecutus est, utque antiquitatem mentiretur scripsisse eam literis Punicis & in Philyris. XXX. Prologus Latini Dictyos videtur Græce primum scriptus, & dein Latine versus, sed post Septimii tempora. XXXI. Interpres tamen ille accommodavit eum Latino Dictyi, & erravit in eo, quod Dictyn* Punice *Scriptum, & Græce versum tradit. XXXII. Septimii Epistola genuina est, contra quam sensit Mercerus, cujus rationes refelluntur. XXXIII.* Septimii *ætas ex* Q. Aradii Rufini, *cui Epistolam inscripsit, ætate est indaganda. Homines plurimis nominibus Constantiniano sæculo præditi, ultimo maxime designari solebant. XXXIV.* Q. Aradii Rufini *ætas indagatur, & familia ordinatur. XXXV.* Septimius *videtur Senatoriæ fuisse dignitatis, familiaris quippe isti Rufino, & forte vel* Bassus, *vel* Acindynus, *qui Præfecti fuerunt Urbis. XXXVI. Vixit tempore Diocletiani & paulo post, istamque versionem fecit forsan odio Christianismi. XXXVII. Errant, qui eum longe infra Constantinum demittunt. XXXVIII. Magis autem Scioppius, qui eum & ejus stylum proxime ad Corn. Nepotem accedere censet. Septimianæ locutionis exempla ab ævo Nepotis aliena. XXXIX. Varia Septimiani Dictyos loca emendantur. XL. Alia vindicantur à conjecturis Cl. Vindingii. XLI. Nonnulla male itidem ab eo tentata, nec satis intellecta, explicantur.*

DISSERTATIO

DISSERTATIO
DE
DICTYE CRETENSI, ET EJUS INTERPRETE SEPTIMIO.

I. Dictyn Cretensem, Idomenei Cretensium Reguli Comitem in Bello Trojano, cujus nomine Historiam istius Belli laudant passim Græci Scholiastæ, Grammatici, Rhetores, Chronicorum Scriptores, qui fuerunt sequiori ævo, sed & suum ornavit libellum Septimius, si maxime istoc nomine inter Idomenei Comites quisquam exstitit, nihil tamen scripsisse & posteris prodidisse certus sum. Quin miror fuisse Eruditos cum hujus, tum pristinæ ætatis, quibus persuaderi potuit tam Antiqui vere Hominis esse, quod eo Nomine sibi præscripto in vulgus quondam exiit. Nempe Suidas, Johannes Malela, & ex eo Tzetzes, Cedrenus, Aliique, quos Vide apud Leonem Allatium de Patria Homeri pag. 53. &c. eo usque nobis præiverunt hac in sententia, ut quidam ex iis etiam Homerum ex illo Dictye sua hausisse affirmaverint. Inde ergo & Vossius Pater in Historicis Græcis Scriptores quosdam, inque iis hunc Dictyn, ad Trojana tempora refert. Sed & Leo Allatius Græculis suis quos modo memoravi, nimis facilem aut credulum se præbuit, Dictynque hunc vere *Troicis temporibus æqualem*, & ideo *Italica*, quæ vulgata Suidæ lectio illi tribuit, *scribere non potuisse* contendit, *quum tunc Italicæ res in obscuro essent*.

II. Errare autem eos ut constet, ostendendum nobis prius Græcos hosce, qui Dictyn subinde laudant, non alium habuisse, quam hunc, qui Neronis tempore fingitur inventus in Cretensis terræ sepulchro, & ex quo Septimius quidam Latinam hanc Versionem seu Epitomen nobis concinnatam reliquit. Posterius hoc negant tamen cum Alii, tum Vossius in Historicis Latinis, in *Septimio*: Utrumque vero Jos. Mercerus, & Anna Fabri, in Notis ad Prologum Nostri Auctoris & ad lib. IV. cap. 21. Quos Alii plerique sequuntur. Ego vero neutiquam illis assentior, & contrarium,

contrarium, nisi fallor, liquebit clarissimum in modum ex iis, quæ dicam. Prius autem ostendam, quod prius posui, Græcos modo memoratos non alium habuisse aut novisse Dictyn, quam hunc Septimii.

III. Id vero manifestum ex eo, quod suum Dictyn agnoscunt itidem tempore demum Claudii vel Neronis inventum, & eodem quidem modo, quo id nobis narrat Septimius, scilicet in sepulchro illius, ut aiunt, Dictyos, aperto per terræ motum, & istic quidem ἐν κασσιτερίνῳ κιβωτίῳ, *in arcula stannea*. Ita certe Suidas, & Joh. Malela, quem videas, & cum Latini Dictyos Prologis conferas velim, pag. 168. & maxime pag. 322.

IV. Nam quod sub *Claudio* proprie inventum tradunt quem Septimius sub *Nerone* ait, id ortum ex eo, quod Nero æque ac ille Claudius, *Claudii Neronis* nominibus fuit appellatus, quæ nomina & in hac Historia apud Malelam priore loco juncta reperiuntur, εὑρέθη, inquit, ἐπὶ Κλαυδίου Νέρωνος βασιλέως ἐν κιβωτίῳ, *inventum est* hoc opus Dictyos *tempore Claudii Neronii Imperatoris in arcula*. Hinc jam factum, ut posteriores Græculi, uno ad designandum hunc Imperatorem defuncturi nomine, prius potissimum arripuerint, & *Claudium* simpliciter dixerint, ut ipse facit Malelas posteriore loco, qui tamen erat Nero. Frequens hic error etiam apud Latinos Scriptores, ex iisdem diversorum, sed proximorum, Imperatorum nominibus ortus. Ipse Suetonius ita Neroni tribuit in ejus vita cap. 17. quæ Claudii erant. Vide Elegantissimum Brummeri Commentarium ad L. Cinciam, cap. 5. Quin quod propius accedit, unum idemque SCtum tempore Neronis factum, in jure Romano modo *Claudianum*, modo *Neronianum*, dicitur, ut docuit P. Faber, Semestrium lib. 1. cap. ult. Neque aliunde videtur ortum, quod toties *Hadriano* simpliciter adscribuntur, quæ ab Antonino Pio sunt profecta, (Vide Bertrandi Vitas JCtorum in Gajo) quam quia per adoptionem Antonini ab Hadriano factam hoc *Hadriani* nomen, Antonini Pii genuinis nominibus addi & præmitti solebat. Qua eadem prorsus ratione etiam Hadrianus sæpe *Trojani* nomine designatur, ut ostendit Rupertus ad Pomponium, de Or. juris pag. 16, 17, 18.

V. Quod autem Nero potius, quam Claudius fuerit is, qui in hac Historia memoratur, id vero non tantum ex Septimio nostro liquet, qui diserte *Neronem* nominat, sed & probabile est ex eo, quod Malelas pag. 322. æque ac Septimius, *tertiodecimo* Imperatoris anno Dictyn hunc inventum & prolatum ait, idque post cladem seu terræ motum, quo graviter afflicta tunc fuerit Creta. Ea autem optime conveniunt in illum non Claudii, sed Neronis annum. Nero enim, ut erat Musicis Græcorum artibus ad insaniam usque deditus, profectus est eo anno in Græciam, & per omnia sic ludorum certamina ac spectacula, in unum hunc annum consulto, vel jussu ipsius coacta, citarunt. Quam occasionem arripuisse videtur ille, seu *Praxis*, seu *Eupraxides*, libellos hosce confingendi, & quasi ex sepulchro antiquissimi Dictyos, post terræ motum collapso erutos, Vanissimo *Principi*, qui Iliaca maxime cantare solebat, qui & ipse *Troica* scripsit, citata sæpius à Servio ad Virgilium, in Græcia tunc offerendi.

Terræ

Terræ autem motus revera tunc afflixerát Cretam quando Nero in Achaiam abiit, ſiquidem, quum Apollonius Thyanæus apud Philoſtratum in ejus Vita, lib. IV. cap. 11. ut jam monuit Vir eruditione ſimul & dignitate ampliſſima conſpicuus, Ulr. Obrechtus, ex Græcia in Cretam, ejus tantum videndæ gratia, eſſet profectus, ac inde porro Romam iter pararet, tum vero *σεισμὸς ἀθρόως τῇ Κρήτῃ προσέβαλε*, *terra motus universam afflixit Cretam*, & ita, ut quaſi tonitru ex terra ederetur, & mare ſubſideret. Inde autem Romam jam contendens, in eam Urbem veniſſe dicitur cap. 13. *Telesino Conſule*, qui eo anno Neronis ineunte Conſulatum revera geſſit.

VI. Sic patere jam puto, eundem fuiſſe Dictyn, & quem Noſter Septimius in Latinum vertit ſermonem, & quem Græci habuerunt. Accedit his vero, quod, ſicuti Noſter opuſculum hoc Dictyos vocat *Ephemerida Belli Trojani*, ſic & Suidas ſuum Dictyn ſcripſiſſe dicat Ἐφημερίδα Τρωικῆς διακόσμου, hoc eſt, *Ephemerida rerum apud Trojam geſtarum.* Nam vix dubito, quin apud Suidam hæc verba, Δίκτυς Ἱστορικὸς ἔγραψεν Ἐφημερίδα, ἔστι δὲ τὰ μεθ᾽ Ὅμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ. Ἰταλικά, Τρωικῆς διακόσμου: legenda ſint cum Allatio, & diſtinguenda cum Obrechto. Δίκτυς Ἱστορικὸς ἔγραψεν Ἐφημερίδα (ἔστι δὲ τὰ μεθ᾽ Ὅμ. καταλ. ἐν βιβ. θ. Ἰλιακά) Τρωικῆς διακόσμου. Parentheſeos iſtius, ſive ab ipſo ſit Suida, ſive ab aliis in marginem primum ac dein in Textum illata, diſtinctio, unde pendet genuinus loci ſenſus, debetur, ut dixi, illuſtri Obrechto, quem ad Epiſtolam Septimii velim videas. Ceterum quod apud Suidam legimus Dictyn *novem libris* hæc exſecutum, quum Septimius ei tribuere videatur *decem libros*, dum *priorum quinque voluminum eundem ſe numerum ſervaſſe*, *reſidua* autem *quinque in Unum redegiſſe* ait, id vero levis ac tenuis eſt diſcrepantiæ, quum facillimus & creberrimus in numeris librariorum ſit lapſus: Ut adeo prorſus putem, vel apud Suidam legendum δέκα, vel potius apud Septimium, *reſidua quatuor*.

VII. Denique ſicuti Noſter Dictys ſeipſe ait v. 17. ſcripſiſſe hoc opus *literis Punicis ab Cadmo Danaoque traditis*, ſic & Græcus Scriptor in Prolegomenis Rhetoricis, citatus ab Allatio de Patria Hom. pag. 59. *Dictyn* Græcum, ſeu *Gnoſſium*, *Comitem Idomenei*, tradit, συγγράψαι τὸν Τρωικὸν πόλεμον Φοινικοῖς γράμμασιν, οἷς Ἕλληνες τότε ἀπὸ Κάδμου μαθόντες ἐχρῶντο, *ſcripſiſſe Trojanum Bellum literis Phœnicum*, *quibus Græci tunc à Cadmo acceptis utebantur.* De his literis agemus deinceps, quando probabimus, neutiquam fuiſſe Auctorem Noſtrum Trojanis temporibus æqualem, quod præ ſe fert. Nunc ſufficit noſtro inſtituto, declaraſſe etiam harum literarum argumento, Dictyn, quo Græci, & quo Septimius hic eſt uſus, fuiſſe eundem.

VIII. Sed vel maxime id liquet ex Joh. Malela, ſi cum noſtro conferatur Septimio in iis, quæ ex Dictye ſe hauſiſſe profitetur. Adeo enim congruunt illic, non in Hiſtoriam tantum, ſed & in ordinem rerum ac verborum, ut cæcus eſſe debeat aut obſtinatus, qui neget, illum habuiſſe noſtrum, ſed Græcum tamen, Dictyn ante oculos. Specimina

quædam proferemus mox, ut ostendamus, Septimium ex Græco Dictye hanc concinnasse Versionem.

IX. Multa tamen & alia habet, quæ apud Nostrum non comparent, multa etiam aliter. Prioris generis sunt characteres, & descriptiones Græcorum Trojanorumque Ducum ac Matronarum, quas Malelas, & Isacus Porphyrogenitus pariter ex Dictye sumsisse se tradunt, licet ipsi in verbis multum quoque inter se sæpe diversi, & quas in nostro Dictye frustra quæras: quo argumento Janus Rutgersius Var. Lect. v,20. ubi Isaci Porphyr. Characteres ex MSto Amstelædamensi exhibet, eum censet *aut alium, quam nos habemus, habuisse Dictym, aut memoria lapsum, quando suos Characteres è Dictye se sumsisse dicit.* At vero non ille tantum, sed & Malelas ex Dictye se eos repetiisse tradit pag. 134.

X. Neque mirum adeo, in Nostro non reperiri eos, quum Septimius diserte testetur se Dictyn Græcum contraxisse, & ejus posteriora certe, quatuor vel quinque, volumina *in Unum redegisse.* Priorum quidem ait *se eundem servasse numerum*, sed cum delectu haud dubie, & solita Versionum illius temporis libertate, ut vel ex Rufino Josephi Interprete constat, atque adeo ita, ut in iis Prioribus quoque prætermitteret quædam, vel quibus parum ipse delectabatur, vel quæ ad argumentum ornandum aut instruendum minus censebat necessaria. Nam quod affirmat, se *ea, uti erant, Latine disseruisse*, id vero quum in universum de toto dicatur opusculo, cujus tamen posterior pars certissime ex pluribus voluminibus in unum est contracta, intelligendum ergo ita, ut non tantum nihil rerum de suo scripserit, aut aliunde adjecerit, sed neque quidquam immutaverit ex iis, quæ Græcus ille Dictys memoriæ prodiderat. Certe enim omisisse eum nonnulla, aut brevius exposuisse, etiam in prioribus, manifestum ex eo, quod pleraque eadem plane, sed nonnulla concisius, complura tamen longe uberius, edisserat, quam Malelas, qui vicissim plerasque orationes Dictyos prætermisit, ut alienos à Chronographia.

XI. Prius illud, ut pateat, liquido declaratum dabo ex uno Dictyos loco, & ita simul Historiam ejus loci, concise & ideo ambigue nimis traditam, illustrabo. Refert Dictys lib. 1. cap. 3. Parin cum Helena fugientem, *abstulisse etiam Æthram & Clymenam, Menelai affines*, (hoc est, cognatas, συγγενίδας, ut ait Malelas) *quæ ob necessitudinem cum Helena agebant.* Dein cap. 4. *Quis cognitis Menelaus etsi abstractio conjugis animum permoverat, multo amplius tamen ob injuriam Adfinium, quas supra memoravimus, consternabatur.* Quum in superioribus nihil de hisce *Adfinibus* occurrat, nisi quod cum Helena *ablatæ* quoque sint, quumque nullo illæ amoris studio aut impetu, sicut Helena, fuerint raptæ, & ideo potius, tanquam vilia corpora, in servitutem videantur abductæ, quis hæc verba Historiæ parce adeo expositæ aliter acciperet, quam Menelaum fuisse animo consternatum ob injuriam, quam passæ fuerint eo raptu illustres illæ feminæ? Et miror sane, nihil prorsus istic à quoquam ea de re annotatum. Nam certe longe aliter se res habuit, & Græcus ille Dictys Historiam hanc, non aliter quidem, sed copiosius tamen enarravit, dum

non

non omiſit, ut noſter Septimius, circumſtantias, ex quibus illius *injuriæ* & *conſternationis* ratio appareret. Nam, ut ex Malela novimus lib. v. pag. 119. Paris per Æthram & Clymenem *corrupit* (ἀπενόθευσε) Helenam, & ita ultro hæ mulieres cum Helena de Paride in fugam ſe dederunt. Hinc jam apud Malelam pag. 120. Menelaus, quum intellexiſſet hunc raptum & fugam, ſtetit & manſit aliquandiu *ſtupore defixus*: πολὺ γὰρ ἐλυπήθη διὰ τὴν Αἴθραν· ἣν γὰρ ἶχεν ὑπόληψιν παρ' αὐτῷ σώφρονος πάνυ; *multum enim animo commotus eſt in triſtitiam*, ſcilicet iræ, *propter Æthram: excitaverat enim illa ſibi apud ipſum exiſtimationem feminæ prorſus caſtæ & probæ.* Videmus hinc, quare ita *multo amplius ob injuriam ſuarum Affinium conſternatus* fuerit Menelaus, tum quæ illa fuerit earum *injuria*, ſcilicet, non quam paſſæ à Paride, ſed quam fecerunt Menelao, dum furtivi amoris inter Parin & Helenam fuerunt internunciæ & conciliatrices, ac dein fugæ adjutrices & comites, quod & Ovidius in Epiſtolis Paridis & Helenes haud obſcure ſignificat, ſed cujus nullam vel minimam ſuis Lectoribus injecit ſuſpicionem Septimius noſter, prætermiſſa, quæ ad Hiſtoriæ & *injuriæ* illius cognitionem pertinebat, circumſtantia prorſus neceſſaria, quamque ideo Græcus Dictys, & qui eum ſequi ſe profitetur, Malelas, minime præteriit.

XII. In quibuſdam tamen etiam in diverſa, ut dixi, abiit à Noſtro Septimio Malelas iſte, atque adeo ſi omnia ſua ex Dictye ſumpſit, alium oportet habuiſſe eum Dictyn, quam habuit Septimius. Immo vero non ex ſolo Dictye ſuam ille conſarcinavit rerum Trojanarum narrationem, ſed & ex aliis, & maxime ex *Siſypho Coo*, Scriptore ejuſdem farinæ & notæ, quem finxerunt Teucri in iſta expeditione fuiſſe Comitem, & ante Homerum itidem Trojanas res poſteritati prodidiſſe. Vide Malel. pag. 167. & 168. Inde ergo habuit Malelas haud dubie pauca illa, quæ aliter ac Septimius ex ſua Dictyos Ephemeride, refert. Taceo etiam, Septimium liberius in vertendo egiſſe ac modo indulſiſſe orationi in rebus diſertius explanandis, modo narrationem rerum contraxiſſe, Malelam vero, ut ſæpiſſime in aliis facit Hiſtoriis, etiam hic haud dubie memoriæ vitio aut imperitiæ culpa ſæpius erraſſe; denique ſæpe etiam Utriuſque librarios à vero & genuino ipſius Auctoris deflexiſſe. Quo refero, incertus tamen, utrum ad librariorum, an potius Malelæ ipſius culpam, quod in modo memorata Hiſtoria alteram illarum Menelai Adfinium, non *Clymenen*, ut facit Homerus, Ovidius, & Septimius noſter, ſed *Clytæmneſtram* ſemper vocet. Accedit his, quod & Malelas non deſcripſerit plane Dictyn, ſed ſumma itidem cum libertate ex memoria longius aut brevius ſuis verbis res ex eo ſingulas expreſſerit, ut liquet ex tot barbaris vocabulis, ſicuti paſſim alibi, ita in hac quoque Hiſtoria, apud Eum occurrentibus. Veluti δουλίδων κουβικουλαρίων, pag. 119. περιδιδόεν τὴν χώραν, pag. 126. ἐν τῷ ἰδίῳ παπυλεῶνι, pag. 127. ἴδια μανδάτα, p. 136. & alia, quæ alieniſſima ſunt à Græco temporis Neroniani Scriptore.

XIII. Aliud vero huic ſententiæ oppoſuit Vir Doctiſſimus, Joſ. Mercerus, & quæ Eum ſequitur, Anna Fabri, credentes pariter, *Dictyn*

illum,

illum, *cujus mentio apud Suidam & Tzetzen, alium esse à Nostro, quia apud illum Oenone audita morte Paridis suspendio seipsam sustulerit, quæ apud Nostrum* IV, 21. *per mœrorem deficiente animo conciderit.* Respiciunt locum Tzetzis ad Lycophronem v. 61. ubi dicitur Oenone, quum deprehendisset *mortuum jam Parin, se ipsam sustulisse, vel secundum Cointum,* (quem à Quinto Calabro tanquam diversum male distinguit Anna, notans ad IV, 21. *Cointum secutus Q. Calaber*, quum unus idemque fuerit, de quo velim videas quæ notavit Diligentissimus Reinesius ad Rupertum Epist. 67.) *injiciens se in rogum Paridis*, ἢ κατὰ τὸν Δίκτυν, βρόχοις ἀπαγχθεῖσα, hoc est, *vel secundum Dictyn, laqueis suffocata, vel denique secundum Lycophronem, de Turri se præcipitans.* Addo etiam Tzetzi adstipulari Malelam pag. 141. & Cedrenum, qui pariter de Oenone, ἑαυτῇ ἀπεχρήσατο ἀγχόνῃ, *seipsam exstinxit suspendio.* Verum quum hi ipsi, Malelas pag. 156. &c. ut & pag. 140. & Cedrenus pag. 127, 128, 129, 130. à cæde Hectoris usque ad necem Achillis, immo & mortem Paridis, prorsus conveniant in eandem plane rerum summam ac ipsamse riem, (quam vide infra §. 19.) cum nostro Septimio à lib. III. cap. 15. usque ad lib. IV. cap. 22. nisi quod hic plura paulo habeat, in hac autem una mortis circumstantia videantur dissentire; ideo nullus ego dubitem, quin apud Græcum Dictyn adhibitum fuerit verbum ambigui sensus, & potissimum celebre illud ἀπήγξατο, quo simpliciter posito frequentissime notatur suspendium, ut erat id genus voluntariæ & per mœrorem quæsitæ mortis usitatissimum, sed tamen etiam alia qualiscumque mors ex tristitia & angore animi nimio orta, ut liquido ostendi ad Æliani Var. Hist. V. 8. Atque ita Tzetzes id Verbum de suspendio, quo modo periisse Oenonem tradunt etiam Apollodorus & Conon, interpretatus, addidisse videtur de suo, βρόχοις, quod ipsum addi minime esset opus, si τὸ Ἀπάγχεσθαι per se nullum aliud genus mortis quam strangulationem, quæ laqueo fit, notasset apud Græcos: Septimius vero ita accepisse illud, quasi eam strangulasset inclusus dolor, & immodica suffocasset animi ægritudo: plane ut Alii quoque Auctores sæpius illud Ἀπάγχεσθαι, per generale Verbum *Moriendi* reddiderunt, quod itidem d. l. probatum dedi.

XIV. Ita satis jam certum & clarum esse puto, Græcos Scriptores non alium habuisse & laudasse Dictyn, quam hunc ipsum, quem Septimius Latino expressit sermone. Inde vero sequitur, verum ergo esse haud dubie, quod Septimius ipse ultro profitetur, se *libellos* hosce *Græca oratione* scriptos, *uti erant, Latine disseruisse.* Nam quæ tandem est ratio id negandi, aut in dubium vocandi fidem Epistolæ, quam huic opusculo præmisit Interpres ille Septimius, quum utique exstiterit revera post tempora Neronis Græcus Scriptor istius nominis à Græcis posterioribus sæpius laudatus, quum conveniat Titulus Græci Latinique hujus operis, quum congruant utrimque res ipsæ in eandem plane sententiam, quum denique eadem tradatur inventi operis Historia, quæ ergo ratio est, inquam, satis idonea, quare secus quam res ipsa ultro clamat, & Septimius ille palam de se fatetur, censeamus Latinum hoc opusculum non esse ex Græco

Græco verſum? Ita tamen Voſſius in Hiſtoricis Latinis, *Q. Septimius Romanus Latine* CREDITUR *vertiſſe Dictyn Cretenſem de Bello Trojano, ſed quiſquis Auctor eſt ejus operis, Latine, non Græce, ſcripſit, Græcos tamen Auctores cum judicio legit, atque ex iis excerpſit, quæ veritati conſentanea viderentur.* Vult ergo, opus hoc Septimii, vel quicunque ejus Auctor, non Græce primitus, ſed Latine tantum ſcriptum eſſe & compoſitum. Diſertius etiam Mercerus in Notis ad Prologum: *Et multa indicia ſunt Latine ſcripſiſſe Noſtrum, non ex Græco vertiſſe, & habere à Græcis τὴν ὕλην, à Latinis multas dictiones expreſſas, præcipue à Salluſtio.* Vellem *indicia* hæc protuliſſet & nobis commonſtraſſet Vir Doctiſſimus. Nam quod phraſes multas ſumpſerit ex Latinis & Claſſicis auctoribus, ac potiſſimum ex Saluſtio, quid, obſecro, in eo ineſt ab Interpretis ratione adeo alienum, quum utique Latina oratione, & liberius quidem, ut ſolebant tunc Interpretes, Græci Scriptoris expreſſerit Hiſtoriam? Neque enim poſtulat quiſquam eorum, qui ex Græco Noſtrum hæc vertiſſe cenſent, ut verbum verbo ſemper anxia nimis & obſcura plane diligentia reddidiſſe credatur.

XV. Et tamen adeo fidus fuit ſæpe Interpres, ut etiam Græciſmis ejus dictio abundet, & verba ac phraſes Græcas ſubinde Latino Sermone expreſſas retinuerit. Speciminis loco ſint ſequentia ex duobus tantum libris petita, lib. 5. *Eadem cupiditate univerſam domum ejus in ſcelus proprium convertit*, hoc eſt, omnem ejus rem familiarem per ſcelus ſibi vindicat: nam omnia iſtic *indigne rapta* mox dicuntur. Plane ut Græci *οἶκον* & *οἰκίαν* eo ſenſu adhibere ſunt ſoliti. Ibid. *Quum obſtinate hi Regis necem defenderent*, hoc eſt, ulciſcerentur: nam Rex jam cæſus erat. Græcum fuit *ἀμυνάσθαι*, quod non *defendere* tantum aliquem, & *propulſare ab eo malum*, ſed & *ulciſci* notat. cap. 6. *Conducto Concilio*, Græce, *συναγαγὼν ἐκκλησίαν*, *συναχθείσης ἐκκλησίας*. Et ſic cap. 8. *Senes conducit*, *συνάγει τοὺς πρεσβυτέρους*, vel *τοὺς Γέροντας*. cap. 14. *Achilles Pelei & Thetidos, quæ ex Chirone dicebatur:* Omiſſo in prioribus *Filius*, quod Græcis, qui Articulo, quo carent Latini, id deſignant, eſt frequentiſſimum, unde id Noſter quoque habuit, qui paſſim ita præter morem Latinorum. Sic I, I. *Clymenæ & Nauplii Palamedes.* II, II. *Sarpedon Xanthi & Laodamiæ*, IV, 18. *Helenus Priami*, atque alibi. Poſteriora certi ſunt Græciſmi, & ſolitæ Græcis Ellipſeos, *ἥτις ἐκ Χείρωνος ἐλέγετο*, ſcilicet *οὖσα*, hoc eſt, *quæ*, non ex Nereo, ut Vulgo fertur, ſed verius *ex Chirone dicebatur* orta. Poſſis etiam ita accipere, quaſi Græce fuiſſet, *τῆς ἐκ Χείρωνος καλουμένης*, ſeu *λεγομένης*, *quæ à Chirone cognominabatur*, hoc eſt, dicebatur Chironis Filia. Sic apud Dionem Caſſium lib. 57. *τὸν Τιβέριον ἀπ' αὐτῆς ἐπικαλεῖσθαι*, *Tiberium cognominari ex ea*, ſeu *dici ejus* Liviæ *Filium.* Plutarch. de Mulier. Virtute, *Lex erat Xanthiis*, *μὴ πατρόθεν, ἀλλ' ἀπὸ μητρὸς χρηματίζειν*, *ne à Patre, ſed à Matre cognominarentur*, hoc eſt, ut eorum Nomini adderetur, non cujus Patris, ſed cujus Matris eſſent Filii. Ælianus VIII, 5. *ἀφ' ὧν αἱ δώδεκα πόλεις ἐκλήθησαν*, *à quibus XII. illæ urbes appellabantur*, dum ſcilicet illæ urbes, ſuo proprio nomine præditæ, vulgo etiam dicebantur illorum eſſe hominum. Ibid. *Medicinæ artis* in hoc Auctore ad Græciſmum potius

 referο,

refero, quam cum Scioppio ad Archaismum. Græcis Γατεριχὴ τέχνη dicitur. II, 5. *Non alienos generis sui*, & VI, 7. *Assandro non alieno Pelei*. Plane uti apud Græcos cum hoc casu construitur τὸ ἀλλότριος. cap. 15. *Nihil summetuentem*, Græce, οὐδὲν ὑποδεδοικότα, vel ὑποδείσαντα. cap. 24. *A bono honestoque elapsi*, Græce ἐκ καλοῦ κἀγαθοῦ ἐκπεσόντες. Ibid. *Eundem casum atque exitum utriusque custodiendum*, hoc est, cavendum ipsis, siquidem quicquid ab his Græcis in Polydorum Priami F. designaretur, idem eventurum esset Menelao. Ita vero apud Græcos φυλάσσεσθαι, *custodire & cavere* aliquid. Ælianus Var. Hist. I, 5. τὸ μὲν γὰρ δέλεαρ οὐχ' ὑφορᾶται, οὐδὲ μὴν φυλάττεται τοῦτο, *escam non habet suspectam, neque sibi ab ea cavet*. Act. Apost. XXI. 23. φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τὸ εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, &c *ut illi caveant sibi ab iis*, tanquam à malo. cap. 30. *Virgo* de Chryseide, quæ tamen nupta jam fuerat Regi Eëtioni. Vide cap. 17. Sed sine dubio in Græco fuit Κόρη, qua voce Virgo, Filia, & Puella, etiam Nupta, notatur. cap. 52. *Reliquis ducibus favorem attollentibus*, hoc est, εὐφημίαν, *bona omina*, quia quod Græci in sacris εὐφημεῖν, hoc Latini *favere linguis* dicebant. Hinc Noster etiam extra sacra ubi reperit εὐφημίαν apud Auctorem suum, id reddidit per *Favorem*. Vide istic etiam Illustrem Obrechtum. Adde his pene perpetua ex Græcismo, *Legatorum Palamedes* I, 6. *Græcorum Menelaus* 2, 20. *Barbarorum Hectore & Sarpedone, Græcorum Diomede* 2, 32. Similiter 2, 38, 43. &c. Tum, quia Græci copulas τε καὶ sibi invicem respondentes fere semper geminant, ideo & Noster passim *que &* in proximo jungit, & opponit. Sic 2, 29. ter uno & brevi in capite: *Qui ob amorem captivæ mulieris seque & tanti numinis Deum contemptui habuisset, ac mox universi exsecrati deseruere ob idque & memores Palamedis.* Dein *Achilles in ore omnium ipsumque & Menelaum contumeliis lacerabat.* Similiter 2, 42. *Nostrosque atque hostes*, τοὺς ἡμετέρους τε, καὶ τοὺς πολεμίους.

XVI. Satis superque hæc ex duobus tantum libris collecta declarant quantopere Græcisset noster Interpres: atque adeo quam probabile sit, quod ait, ex Græco Scriptore hanc Historiam se vertisse. Neque rejici ea velim, quod nonnulla ex iis etiam apud alios alicubi occurrant Latinæ Linguæ Scriptores. Nec enim singulæ phrases separatim, sed tot simul ubivis obviæ apud Septimium, argumento mihi sunt ad id probandum, quod affirmavi. Sed & quod in Lingua Latina ad solitam Græcæ phrasin formatum, apud unum Auctorem, qui Græca ante oculos habuit, præcipue & sæpius adhibitum reperitur, nihilo minus pro Græcismo haberi debet, licet apud alium quoque unum & alterum forsan, & rarius quidem, deprehendatur, quam pro Hebraismo accipitur in LXX. Interpretibus & Apostolicis scriptis, quod apud illos crebro ex usu & genio Hebræi Sermonis Græcis verbis est expressum, licet similis locutio, sed rarius, in aliis quoque Græcis Scriptoribus investigari tandem aut ostendi queat.

XVII. Verum Versio hæc suo se indicio clarius & certius proderet, si vel Græcus superesset Dictys, vel Malelas, qui ex eo Historiam Trojanam in suam retulit Chronographiam, fidelius eum descripsisset, nec maluisset

maluisset interpolatam, & contractam, suisque verbis, illam exhibere nobis Historiam. Et tamen vel sic manifesta satis reperimus vestigia concurrentium simul Malelæ, & qui Eum sequitur, Cedreni, ac Nostri Septimii, in eundem fontem & Auctorem. Veluti quando Dictys noster seu Septimius, ait I, 9. Helenam rogatam, *quæ cujusque esset*, respondisse, *Alexandri se adfinem, magisque ad Priamum & Hecubam, quam ad Plisthenis Filios genere pertinere: Danaum enim atque Agenorem & sui & Priami generis auctores esse. Namque ex Hesiona Danai Filia & Atlante Electram natam, quam ex Jove gravidam Dardanum genuisse, ex quo Tros, & deinceps insecuti Reges Ilii.* Conferamus jam cum hisce, in quibus multa sunt singularia, quæ apud alium non temere reperias, Malelam, qui se Dictyn in his sequi profitetur. Apud Eum ergo pag. 120. Helena itidem rogata, *τίς εἴη, ἢ τίνων ἀπόγονος*, respondet, *Ἀλεξάνδρου εἰμὶ συγγενής, καὶ μᾶλλον προσήκειν Πριάμῳ, καὶ τῇ Ἑκάβῃ, καὶ οὐ τοῖς Πλεισθένους υἱοῖς Μενελάῳ. Δαναὸν γὰρ ἔφη καὶ Ἀγήνορα τῶν Σιδωνίων καὶ ἐκ γένους τοῦ Πριάμου*, (lege *εἶναι ἐκ γένους τὸν Πρίαμον*) *καὶ αὐτὴν ὑπάρχειν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ. Ἐκ Πλησιόνης γὰρ τῆς Δαναοῦ θυγατρὸς ἐγεννήθη ὁ Ἄτλας καὶ ἡ Ἠλέκτρα: ἐξ ἧς ὁ Δάρδανος βασιλεύς, ἐξ οὗ ὁ Τρῶος, καὶ οἱ τοῦ Ἰλίου βασιλεῖς.* Videmus in his easdem res, & eandem rerum seriem, eadem ferme bona & mala; jungi Danao Agenorem, qui illius erat Patruus, quæ conjunctio saltem verbo exponi debuisset, ut constaret, qua ratione per illos in idem genus & eandem originem convenirent Priamus & Helena, sicuti jam, & recte, monuit Mercerus, & fecit Cedrenus, sed haud dubie de suo, quum Agenorem dicit Danai *πατράδελφον*. Deinde videri in nostro Dictye legendum, non *Hesiona*, nec *Pleiona*, sed *Plesiona*, unde facile formari potuit illud *Hesiona*, quod præferunt MSti Dictyos, non hic, ubi mutilatum exhibent hoc Nomen prima syllaba, leguntque tantum, *Iona*, *Ona*, *Sona*, testibus Mercero & Obrechto, sed IV, 22. At antiquissima Mediol. Editio haud dubie suis etiam ex Codd. *Plesionem* hic legit, plane uti non Malelas modo, sed & Cedrenus, qui consensus non videtur temere repudiandus, quamvis ceteroqui neque *Pleiona*, neque *Plesiona*, neque *Hesiona* inter Danai Filias memoretur ab iis, qui illas ex professo enumerant, Apollodoro & Hygino: contra ab omnibus Atlantis uxor dicatur, non Danai, sed Oceani Filia, sive *Pleione*, sive *Æthra* nomine. In uno autem seorsum abit à Septimio Malelas, sed haud dubie vitio memoriæ vel negligentiæ, quod Atlantem hunc Plesiones facit Filium & Electræ Fratrem, quum ex ipso Dictye nostro haud minus, quam ex omnibus aliis constet, Maritum fuisse Pleiones sive Plesiones, Electræ autem Patrem. Denique videmus prætermisisse eos pariter Erichtonium, qui interserendus erat inter Dardanum & Troa, hujus quippe Pater, illius Filius. Neque omisit eum noster infra IV, 22. ubi plenius familiam & posteros Dardani exponit. Culpa ejus rei hic loci hæret haud dubie in illo ipso, qui tempore Neronis Græcum nobis Dictyn composuit, quo pariter usi Malelas & Septimius, ut ex hisce, nisi fallor, abunde patet, in eundem hic inciderunt errorem.

XVIII. Se-

XVIII. Sequitur mox apud Nostrum: *Agenoris quippe Filium Phœnicem & Dymæ Patris Hecubæ, & Ledæ consanguinitatis originem dimisisse.* Quæ ita Malelas expressit: Καὶ διὰ Φοίνικα τ̃ Ἀγήνορος υἱὸν, ἐ̃ τινος ἐτύγχανε ἀπόγονος Δύνας Βασιλεὺς ὁ Ἑκάβης πατὴρ, ἐκ τ̃ γένες ἢ ἐ̃ Δυνα καὶ ἡ Λήδα ἔλεγεν εἶναι. Maxima in his, & ferme dixerim, inscita antiquorum Hominum & Fabularum confusio, sed quæ quanto major, & quanto magis est singularis, tanto certius nobis præbet argumentum, vere Malelam & Septimium pariter ex eodem fonte, hoc est, ex Græco Dictye, quod & ipsi fatentur, sua hausisse. Etenim Agenores fuere plures, nempe Sidonius ille, Pater Phœnicis & Cadmi, alius Pater Phinei Thracis, illius ab Harpyiis vexati, de quo Valer. Flaccus, Argon. IV, 444. *Non ego nunc magno quod cretus Agenore Phineus*, scilicet commemorem. Denique Avus Ledæ, Thestii Ætoli Pater. Hos omnes ætate & patria licet diversos, in unum Sidonium contulit Dictys, dum ad illum refert originem Ledæ & Hecubæ: & præterea quem Agenoris Filium hic *Phœnicem* dicit, eum dein III, 5. & IV, 22. *Phineum* appellat, facitque socerum Dardani, unde Reges Trojani, & ipse Dymas, Pater Hecubæ. Ceterum ex Malela patet, nihil hic in Septimio vel Dictye mutandum. Sed & posteriora Malelæ, quæ tentari video à Doctissimo ejus Editore, qui voluit καὶ τὴν Λήδαν, satis mihi quidem videntur integra. Sæpe enim hic Auctor in eadem Oratione modum loquendi mutavit ex directo in indirectum, ex finito in infinitum. Respiciantur modo illa ipsa, quæ proxime superiore paragrapho exhibuimus. Sensus vero est, dixisse Helenam hæc ipsa: *Ex genere autem Dymæ* (nam rectius ita Septimius noster, quam Malelas & Cedrenus *Dynas*) *etiam Leda se esse dicebat.* Plane ut eadem mutatione loquendi Cedrenus ἐκ γένες ἢ τ̃ Δυνα, καὶ Λήδα ἐστὶ μήτηρ ἡ ἐμὴ, licet & istic superiora per infinitum sint exposita. Subjiciuntur hisce dein apud illos omnes, Malelam, Cedrenum, & Septimium, eædem Helenæ preces, *orare, ne se, quæ semel in fidem eorum recepta esset, prodendam putarent; ea secum domo Menelai, quæ propria fuissent, nihil præterea ablatum.* Malelas, ἤτησεν αὐτὰς ὁρκώσασα μὴ προδοθῆναι, καὶ λέγεσα μηδὲν τ̃ Μενελάυ εἰληφέναι, ἀλλὰ τὰ ἴδια μόνα ἔλεγεν ἔχειν. Hisce dictis Hecuba itidem apud utrumque fertur eam complexa omnium maxime deinceps defendisse. Adeo conveniunt inter se hæc omnia, ut neminem putem negaturum, utrumque ab uno habuisse ea Auctore, & quem memorant, uno Dictye, atque ita nostrum revera Græcum illum Dictyn, *ut erat, Latine exposuisse*, quod ipse ait, & Ego probandum susceperam.

XIX. Idem vero agnoscet, quicunque cum Malela conferre etiam volet nostrum Septimium II, 18. de Polymnestore Thracum Rege ad pactionem & deditionem adacto, de Polydoro Priami Filio Græcis tradito, quem alii plerique per avaritiam clam à Polymnestore interfectum perhibent, & de Teuthrante occiso ab Ajace, & abducta ejus Filia Tecmessa. Ea enim omnia non Malelas tantum, sed & Cedrenus, æque ac Septimius, & eodem ordine, sine ulla circumstantiarum varietate nobis prodiderunt. Porro autem Hectorem per insidias cæsum ab Achille, quum obviam Penthesileæ prodiret: Unum ex illius Comitibus truncatum manibus, &

& ita remissum Trojam; istic re intellecta editum ejulatum tam vehementem, ut etiam aves ex aëre deciderint: Priamum mox cum Andromacha & Polyxena venisse ad Achillem, eumque orasse, ut cadaver Hectoris sibi redderet, immo obtulisse ei post impetratum jam cadaver Polyxenam, sed quam distulerit tunc Achilles: Penthesileam vero, audita nece Hectoris, redire domum voluisse, sed à Paride multo auro inductam mansisse, & mox commissa pugna, quum aciem ipsa ordinasset & inter equites constitisset, fortiter dimicasse, sed ab Achille equo dejectam, & crinibus tractam, occisam, abjectamque in fluvium Scamandrum: Græcos dein peremisse multos ex hostibus: at Amazonibus pepercisse, servituti destinatis: Venisse postea Memnonem Regem Indorum cum maxima manu ad suppetias Priamo ferendas: victos ab eo Græcos ad naves refugisse, quas ipsas sola nox superveniens servaverit: sorte dein ductum Ajacem Telamonium, qui postridie cum Memnone pugnaret: hic vero quum illi succumberet, Indos invasisse Ajacem, sed interim Achillem, nudatum Memnonis collum hasta trajecisse, & ita eum occidisse: Eum ipsum dein vicisse denuo Trojanos, & captos Priami filios, Troilum & Lycaonem, jugulasse: denique quum induciæ essent propter solenne Thymbræi Apollinis, & ab utrisque sacra fierent in ejus luco extra Ilium, Priamum misisse Idæum ad Achillem de Polyxena ipsi despondenda, Achillem vero separatim cum Idæo collocutum, idque Græcos sequius accepisse: Mox accessisse Paridem & Deiphobum, quorum ille Achillem, quem hic per speciem amicitiæ complexus tenebat, apud aram gladio confoderit: quo facto illos alia via, quam qua venerant, luco egressos, cursu contendisse Ilium: Ajacem vero Diomedem & Ulyssem, qui extra lucum exspectabant Achillem, cum eo acturi, quum illos aufugientes ex luco vidissent, accurrisse & invenisse istic Achillem lethaliter vulneratum: dixisse tunc Ajacem, *Fuit confirmatum ac verum per mortales, nullum hominum exsistere, qui te vera virtute superaret, sed uti palam est, tua te inconsulta temeritas prodidit.* Vel, si malumus hæc Græce legere ex Malela, Ἦν ἄρα ἀληθῶς, ὅστις ἀνθρώπων (dicuntur hæc quasi per interrogationem, *Fuit ergo vere aliquis hominum, qui &c.?*) ἠδύνατο κλῖναί σε ἀλκῇ διαφέροντα πάντων; Ἀλλ' ἡ σὴ προπέτεια ἀπώλεσέ σε: Respondente Achille, *dolo me atque insidiis Deiphobus atque Alexander Polyxenæ gratia circumvenere.* Δόλῳ εἰργάσαντό με Πάρις καὶ Δηΐφοβος διὰ Πολυξένην. Quæ Malelæ verba temere sollicitat ejus Editor, legens: Δόλον εἰργάσαντό με. Nam eadem plane habet Cedrenus, & magis conveniunt cum nostro Septimio. Posuerunt autem illi, ut liquet, εἰργάσαντο pro διειργάσαντο, hoc est, *confecerunt*, *interfecerunt*. Hæc ergo omnia tanto consensu, & rerum à communi sententia sæpe abhorrentium, & aliquando etiam ipsarum locutionum, eodem prorsus ordine, reperies apud Nostrum, lib. III. & IV. qui tamen & alia minoris paulo momenti, ac minus Historica, subinde aspergit, & hæc ipsa plerumque pluribus aliquanto verbis exsequitur: & apud Malelam in Teucri Telamonii narratione rerum ab Achille potissimum gestarum ad Pyrrhum hujus Filium, pag. 156. . . . . 166. denique apud Cedrenum in serie

Historica sui Compendii. Sequuntur dein alia, pleraque itidem singularia, & inter se tamen in hisce Auctoribus congruentia, Veluti de morte Paridis tribus vulneribus à Philocteta vulnerati, & insecuta Oenones morte, de prodigio infausto, quod Trojanis dein obvenerit, de Legatione Antenoris ad Græcos, de pactione inter Græcos & Trojanos, turpiter proditos ab Antenore, & deceptos jurejurando Græcorum, de Lite inter Ulyssem & Ajacem non de armis Achillis, sed de Palladio, denique de Nece Ajacis noctu in tentorio suo occisi, non sua manu, sed dolo Ulyssis, qui & ideo ex castris Græcorum aufugerit in Thraciam: quæ omnia iterum Noster habet lib. IV. extr. & toto lib. V. Malelas autem in oratione Ulyssis ad Græcos de Palladio pag. 140. . . . 144. & Cedrenus pag. 130, 131, 132. Ceterum indicio hæc sunt, nisi valde fallor, certissimo, verissimum esse, quod ait noster Septimius, ex Græco Scriptore, qui Dictyos Cretensis nomen præferebat, hosce libellos ab se versos, & illo quidem ipso, qui à posterioribus Græcis, ac inprimis Malela, cognitus fuit eo nomine, & sæpe citatus.

XX. Nam quod Barthius suspicabatur, Græcos ea, quæ Dictyos nomine citant, sumpsisse ex hoc Latino Septimii opusculo, vel hoc ipsum opusculum in Græcam postea linguam convertisse, id profecto ab omni veri specie est alienissimum, quum noster sua se ipsum è Græco vertisse, & nonnulla Græci Auctoris contraxisse, ultro profiteatur: quum tot in eo occurrant passim Græcismi, ut supra ostendimus, immo & vocabula ab ipso primum ex Græco sermone expressa & formata, quale est illud *Jovis Anteædificialis* ex Jove Ἑρκαίῳ, & similia, quæ Versionem liquido declarant: quum noster in Sex Libros Historiam redegerit, quam Græcus Scriptor novem vel decem libris exposuerat, teste Suida: quum Græci ex suo Dictye multa adferant, quæ in nostro non reperiuntur, veluti Characteres Heroum: quum denique Malelas, qui Linguam Latinam vix intellexit, ut abunde probavit Clarissimus Hodius in Prolegomenis, ex Dictye pleraque hujus Historiæ hausisse se tradat, & tamen nonnulla etiam accuratius & disertius expresserit, quam noster Septimius, qui aliquando circumcisis necessariis ad rei intelligentiam circumstantiis obscure quædam & ambigue narrat. Veluti quod de Æthra & Clymena supra memoravimus. Cui adde locum IV, 3. *Fugam capessunt, clausisque civitatis portis, nostri reliquos, quos fuga bello exemerat, obtruncant, feminis tantum abstinentes manus, parcentesque sexui.* Dubium enim hic relinquitur, utrum illi, qui sub Penthesilea militabant, & fugerant ex acie ad urbem, clauserint ipsi dein portas, an vero Trojani, qui in urbe manserant. Prius crederet quis, qui Septimium tantum legit, at vero, qui & Malelam, deprehendet continuo, verum esse posterius. Nam Trojanos dicit ille *clausisse portas*, διὰ τοὺς φεύγοντας, *propter illos fugientes*, ut repugnare scilicet Græcis cogerentur, sed & de *Feminis* illis addit, fuisse Amazonas, quas Græci captas inter se diviserint.

XXI. Denique res manifesta vel maxime ex Libro Sexto nostri Interpretis, in quem unum redegisse se ait quatuor vel quinque volumina

Græc

Græci Dictyos, certe retulit totam Historiam de reditu Græcorum. Malelas autem similiter quidem defunctus est paucis in ea Historia, sed ita tamen, ut non sequatur Septimium, verum reliquis ex Græcorum reditu prætermissis, delegerit potissimum Historiam Ulyssis, ac dein Agamemnonis, occisi ab uxore, ut & hujus Filii, Orestis, de quibus omnibus longe plura, licet congruentibus summis rerum ab Homericis narrationibus aliquando secedentium capitibus, refert, quam Noster, & tamen ex Dictye, ut diserte identidem ait. Vide pag. 152. de Circe, quam noster nihil aliud, quam nominat, & pag. 155, 168. & 172. Clarum ex eo, habuisse Græcos posteriores illa, quæ *Dictyos* nomine laudant, non ex nostro Septimio, sed ex Græco Dictye, quem ipsum vertit Latine Septimius, & hac in parte, quæ de Reditu Græcorum agebat, contraxit in Epitomen, & ideo minus, quod ad filum Historiæ & seriem rerum, cum Malela & Cedreno istic congruit.

XXII. Ista autem uberius paulo & copiosius demonstrare volui, quia in hisce consistit τὸ κρινόμενον, & totius controversiæ nodus. Illis enim expeditis, res ipsa tot inanibus conjecturis implicita & obscurata, in liquidam emergit lucem, & patet tandem, de Dictye Cretensi quid nobis sit statuendum. Nam si hoc constat, Septimium vertisse hosce libellos ex illo Dictye, quem Græci Scriptores & Scholiastæ identidem laudant, seu Græcos hosce nullum alium habuisse, novisse, designasse, Dictyn, quam hunc ipsum, quem Septimius sermone Latino expressit, evadet tunc diurna luce clarius & certius, falsum ergo esse, quod Græci illi tradiderunt diserte, quodque ideo crediderunt atque affirmarunt Vossius Pater, Leo Allatius, & plerique hodie alii, scripsisse Historiam de Bello Trojano antiquissimum quendam Dictyn, Idomenei Cretensium Reguli comitem, qui ipse Bello Trojano interfuerit, & res ab se ipso visas memoriæ mandaverit. Nomen ejus, personam in ista expeditione, ætatem, & scriptionem finxit ille, qui Græcam hanc Historiam tempore Neronis composuit, & unde unice tota hæc fabula de antiquissimo illo Dictye Cretensi videtur orta. Nam nullus alius usquam memoratur, sed & nemo in Græcia exstitit, qui ante Homerum quid scripserit, & de Trojanis quidem rebus, ut satis probasse me puto ex variis Auctoribus ad Ælianum Var. Hist. XI, 2. Viri Doctissimi, qui hoc tempore, alius alium secuti, talem nobis Dictyn narrant, credidere alium fuisse Græcorum Dictyn, atque hunc Nostri Septimii. Quod cum liquido in superioribus refutaverim, nec quisquam alius ab illo Græcorum & nostri Septimii Dictye exstiterit Scriptor illius nominis, superest nihil aliud, nisi unum hoc, quod tamen nullius ferme negotii est, quum vix quenquam in eo habiturus sim refragantem, ut ostendam, neque illum nostri Dictyos Auctorem, qui se finxit antiquissimum illum Dictyn, comitemque Idomenei, fuisse temporibus Trojanis æqualem: atque adeo falsum esse illum & mendacem, quando id per totam Historiam sollicite adeo inculcat.

XXIII. Arguunt etenim illum multi Errores Historici, partim ab

 ipso

ipso profecti, partim ex Poëtis repetiti: Veluti de *Æthra* Comite Helenæ, quæ fuerit mater Thesei, & quæ ideo Demophoonti Thesei F. extra ordinem assignata, IV, 13. redierit post captam Trojam Athenas, quod à vero est alienissimum, & ideo jam ab ipsis Veteribus explosum: de *Castore* & *Polluce*, Helenæ Fratribus, adhuc viventibus extremo Belli Trojani anno, III, 25. de Memnone *Tithoni atque Auroræ*, seu, ut ait VI, 10. *Hemeræ* Filio, qui *cum Indis atque Æthiopibus ab jugis Caucasi montis* Trojam venerit, IV, 4. Tum quod Iö dicit *ex Sidoniorum regione* raptam ab Argviis II, 26. quod ex Herodoto, quem lib. I. ipso in initio videas velim, & cum Nostro conferas, aberrans Nostri Auctoris memoria videtur sumpsisse: denique quod Telephum facit Regem *Mœsiæ* in Europa, unde difficilis esset navigatio Trojam versus, nec institui commode posset nisi initio veris, quapropter & Græci inde redierint in Bœotiam, ut ita sequenti demum anno, repetentes hanc navigationem, Trojam ipsam invaderent II, 7. quum fuerit ille Rex Mysiæ in Asia, Regionis, quæ proxima erat Trojæ. Vide ibi Doctiss. Mercerum, qui & alia passim annotavit inque iis etiam male ex Homero descripta. Ut adeo certum ex hisce omnibus sit, fuisse Eum non modo non socium istius expeditionis, quo pacto tam graviter in illis errare non potuisset, sed ipso etiam Homero seriorem.

XXIV. Porro etiam quamplurima Poetarum commenta, nihil veri continentia, & tamen hic, si Diis placet, pro vero nobis venditata, auctoritatem ejus, & maxime antiquitatem tantam, prorsus elevant & destruunt. Tale est Palladium, quo ablato exitium Trojæ immineret: Equus Ligneus, cujus in urbem inducendi causa Trojani confestim primo die, quasi magnum in mora periculum esset, portam & muros urbis dejecerint: Muri hi ipsi, *Neptuni atque Apollinis monumenta*, hoc est, ab illis Diis, ut fingebatur, exstructi: Hecuba Parin editura, somnians se parere facem, qua conflagraverit Troja, exceptis ædibus Antenoris & Æneæ, ideoque expositus tunc Paris, idque postea referens ipse Priamus: Helenus Priami F. fata Trojæ enuncians & prædicens Græcis, monensque ut ligneum illum Equum exstruant: Cassandra Agamemnoni eventura declarans: denique Cyclopes & Læstrigones, Antiphates & Polyphemus, Circe & Calypso, Penelope cum XXX. Procis. Hæc omnia satis superque ostendunt, Auctorem Nostrum hausisse sua potissimum ex Homero, atque aliis Poëtis, licet, forsan ut id dissimulet, sæpe haud parum immutata, tum vero à fide Historica Hominis, qui rebus gestis interfuerit, easque simpliciter, ut gestæ erant, narraverit, longum abire.

XXV. Sed & suo ipse indicio antiquitatem illam, quam jactat, clarissimum in modum passim refellit. Huc pertinet, quod ubique etiam in Orationibus Græcorum ad Trojanos (vide II, 22. & III, 23. & apud Malelam p. 158.) hosce vocitat *Barbaros*, eoque nomine *Græcis* opponit, quum ea vox illo certe sensu tunc temporis nondum fuerit in usu. Unde observarunt jam olim Thucydides I, 3. & Strabo lib. XIV. p. 661.

&c.

&c. ne Homerum quidem, qui tanto tempore post vixit non dicam Trojanos, sed neque ullos Alios, appellare *Barbaros*, tantum semel Caras dicere βαρβαροφώνους. Oppositio autem isthæc *Græcorum & Barbarorum* longe serior fuit non Trojanis tantum temporibus, sed & ipso Homero. Strabo. d. l. εἶτα κατεχρησάμεθα ὡς ἐθνικῷ κοινῷ ὀνόματι, ἀντιδιαιροῦντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας, *postea abusi sumus* hac voce in alium usum, scilicet ut Barbaros quasi *communi* hoc *Gentium vocabulo distingueremus à Græcis*. Ea tamen quum apud Nostrum Dictyn sit frequentissima, nemo non facile intelligit, fuisse ergo illum Homero longe posteriorem.

XXVI. Similis pretii & notæ est, quod *Thessaliam* memorat VI, 7. quum hoc Nomen ne fando quidem auditum fuerit Trojani Belli tempore. Diserte Velleius Paterculus I, 3. appellationis hujus originem ad tempus demum, quod fuit post reditum Heraclidarum in Peloponnesum, refert, quum antea *Myrmidonum civitas* ea regio & gens fuerit appellata. Subjicit tunc verba hic notanda: *Quo nomine mirari convenit eos, qui Iliaca componentes tempora de ea regione, ut Thessalia, commemorant, quod quum alii faciant, Tragici frequentissime faciunt, quibus minime id concedendum est: nihil enim ex persona Poëtæ, sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt, dixerunt. Quod si quis à Thessalo Herculis F. eos appellatos Thessalos dicit, reddenda erit ei ratio, cur nunquam ante insequentem Thessalum ea Gens id Nominis usurpaverit.* Liquet ex his abunde, longe seriorem Trojanis temporibus esse illam appellationem. Sed & qui eam ab Thessalo Herculis F. derivabant, non tamen illius tempore cœptam, sed aliquanto post ab illius Thessali Posteris ortam, & Regioni ab se occupatæ in honorem Progenitoris sui impositam tradebant. Vide Strabonem lib. IX. extremo. Adde autem iis Velleii etiam ea, quæ mox memorat Idem de *Corintho*, *multo* etiam *post Ilium captum* sic nominata, & tamen à Nostro Dictye sæpius solo hoc Nomine designata. Sed & huc refero, quod *Corcyram Melænam*, ab Ænea *constitutam* ait V, 17. *civitatem his, qui secum navigaverant.* Etenim *Corcyræ* Nomen necdum habuit tunc ne præcipua quidem istius Nominis insula, sæpissime licet ab Homero memorata, sed dicta ab eo Σχερία, & Φαιάκων νῆσος, at postea demum, immo demum postquam Corinthii eam tenuerunt, si fides Cononi, Κέρκυρα seu *Corcyræ* nomen accepit. Vide Palmerii Græciam Antiquam II, 10. Quod si major insula necdum id Nomen tunc temporis habuit, neque minor illa & interior in Adriatico mari habuisse videtur. Certe epitheto distinctionis, ut diceretur *Corcyra Nigra*, seu Μέλαινα, opus non fuit, quando nulla alia erat insula, quæ isto nomine designaretur. Adde jam, Strabonem tradere, urbem istius insulæ, non ab Ænea, sed à *Cnidiis* conditam, lib. VII. pag. 315.

XXVII. Porro autem quam ineptum est & alienum à Trojani temporis Scriptore, quod memorat *de literis Punicis, ab Cadmo Danaoque traditis*, quibus in conscribenda hac Historia usus sit, & de *diversitate sermonis* inter Græcos, immo & ipsos Cretæ, unius insulæ, incolas. Nam *literas* utique diversi generis non habuerunt antiquissimi Græci, quippe quos

 inter

inter rarus omnino erat literarum usus. Acceperunt eas ex Phœnicia, quas Auctor *Punicas* ideo dicit, & præter quas nullas illi alias habebant aut norant. Quocirca quid opus erat sui temporis homines, quorum tamen ratio maxime habetur à Scriptoribus, monere, se iis literis usum, quæ solæ tunc illis erant notæ? Nonne ineptus esset hodie, qui doceret Lectores, se Librum suum edidisse, arte typographica excusum, quæ inventa sit ante hos ducentos & quinquaginta ferme annos? Sed satis, opinor, patet cuilibet, inculcari hæc non Trojani temporis hominibus, sed illis, qui multis seculis post vixerunt tempore Neronis, ut scilicet rationem quandam haberent, quare hæc Historia in lucem tunc prodiens, sermone fuerit Græco composita, & tamen Punicis literis, quæ tunc multum diversæ erant à Græcis, scripta. De *Sermone* vero quod ait, sumptum id est ex Homero Odyss. T. v. 175. ubi de Cretæ incolis ait, Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη, *alia aliorum est lingua inter se permixta*. Verum hæc de Dialectis exiguæ prorsus discrepantiæ in pronunciando, qualis etiam hodie inter proximas unius Gentis urbes plerumque reperitur, sunt intelligenda, ut ipse censet Eustathius. Neutiquam ergo debebant Græci propterea dici *diverso inter se sermone agere*, aut hæsitatio oboriri homini istius temporis aliquid publice scripturo, qualem præfert noster lib. v. cap. 17. usum se *Oratione ea* testatus, *quam maxime inter tam diversa loquendi genera consequi ac comprehendere potuerit*, quum utique ex omni Græcia homines tunc fuerint diu in unam expeditionem conjuncti, & alter alterum facillime intellexerint, ut homines unius Linguæ solent. Longe major fuit discrepantia elocutionis Græcæ, in varias tunc Dialectos distinctæ, quando Græci jam erant sparsi non per totam modo Græciam, in latissimos tandem fines diffusam, sed & in Asiam minorem, in Italiam & Siciliam. Neque tamen ita tunc hæsitavit Herodotus, Historiam suam editurus, Ionica licet dialecto uteretur inter Athenienses & Thurios. Sed haud dubie affectavit Dictys noster obsoletas & antiquatas jam, forte & peregrinas locutiones, ut ita speciem antiquitatis suæ daret scriptioni: earum autem rationem in Linguam antiquissimi temporis, ut plane incertam, voluit referre hac excusatione, quæ tamen ipsa magis iterum idonea est ad docendos, non Trojani temporis homines, sed longe posteriores, quos antiqui moris & linguæ ignaros non vult *mirari* suam hæsitationem.

XXVIII. Denique ut absolvam, cui non suspectum erit, qui animum adtendet anxium illud & quæsitum adeo studium reddendi toties rationem, unde hæc omnia cognoverit. Etiam vulgo fertur, eos qui se studiose nimis identidem excusant, ipsos se accusare. Ita vero suspectus quoque est malæ fidei, qui sollicite adeo suam fidem toties prædicat & commendat, ut Noster facit minimum ter ex professo in exiguo hoc libello, inculcans identidem se interfuisse rebus gestis, quod nemo tunc, in Patria certe ejus, ignorare potuisset. Vide I, 13. V, 17. VI, 10. Sed & hoc sine dubio aspersum est unice ad faciendam novo & supposito operi, tam antiqui Auctoris, cujus nomen præ se ferebat, fidem, speciem, & auctoritatem.

XXIX. Quis

XXIX. Quis ergo verus istius Historiæ Auctor fuerit, si quis me roget, ego vero vix dubito, quin *Praxis* ille Cretensis, vel *Eupraxides*, qui *Neroni* hosce libros obtulit, eos etiam composuerit. Ille enim, quum sciret Neronem, Principem vanissimum, Græcis artibus & fabulis mirifice deditum, videtur Historiam hanc eo animo partim de suo finxisse, (nam multa profecto habet prorsus singularia, in quibus ipsi Ego certe haud multum fidei tribuerim) partim ex Poëtis atque aliis Scriptoribus antiquis collegisse, ut Neroni eam offerret, & ita à prodigo & stolido homine lautum consequeretur præmium. Quod & ita evenit. Nam quum Nero in Achaiam venisset, oportunissimo tempore hoc opus ad eum detulit, & plurimis ab illo muneribus vicissim donatus dicitur. Verum ut existimationem operi & auctoritatem adderet, fecit quod artifices tunc facere solebant, qui ut pretium operibus novis & suis majus invenirent, Praxitelis aut Myronis nomen iis inscribebant, teste Phædro: Eadem ergo ratione & ille *Dictys Cretensis* nomen suo operi præscripsit, eumque finxit Idomenei Cretensium reguli fuisse comitem in expeditione à Græcis in Trojam suscepta. Ut vero opus hoc tam specioso Nomine ornatum, etiam ætatem antiqui adeo Auctoris ipsis veluti oculis ingereret, scripsit illud *literis Punicis*, quales tunc erant Pœnis in usu, & qualibus credebat antiquissimos Græcos olim usos, quia illos literas ex Phœnicia per Cadmum accepisse norat, licet Punicæ Neroniani temporis literæ multum haud dubie mutatæ jam essent ab illis, quas olim Cadmus in Græciam intulerat. Præterea scripsit illud in *Phyliris*, seu *Tiliis*, hoc est, vel in tabellis tiliaceis, de quarum antiquo & frequenti usu ante inventam papyrum & membranam pergamenam, egimus ad Ælianum Var. Hist. XIV, 12. Vel in voluminibus ex libro, seu interiore tunica inter corticem & lignum tiliæ, formatis, in quibus & ipsis scripserunt vel maxime antiquissimis temporibus. Vide Vossium de Arte Grammat. I, 36. Denique finxit inventos esse hos libellos in sepulchro illius Dictyos, quod terræ motu, quem senserat tunc Creta, collapsum & apertum fuerit. Neque caruerunt successu suo hæ artes & fraudes, siquidem non ipse tantum Praxis unctius ab Cæsare retulit caput, sed & ipsum hoc opus literis Græcis seu Atticis descriptum, tanquam genuinum *antiqui Viri, qui apud Ilium fuerat, monumentum*, in publicam tunc fuit receptum Bibliothecam, & ita vulgatum deinceps, ut Græci multum eo fuerint usi, & pro vero antiquissimi Dictyos habuerint fetu, unde, ut ait Prologus Operis, *verior Trojani Belli textus innotuerit*.

XXX. Nec minus magnifice de eo sensit Septimius, qui idcirco *avidus*, ut ait, *veræ Historiæ* illud Latine versum suo stylo explicuit, si fides Epistolæ huic Versioni præmissæ est habenda. Eam vero derogat illi Jos. Mercerus, eamque Epistolam *omnino* affirmat *nuperi esse & imperiti Grammaticuli*, quum quod ad alteram Præfationem, seu Prologum, *non dubitet, quin sit ab ipso Operis Scriptore*, quem id opus non ex Græco vertisse, sed Latino sermone composuisse contendit. Posterius hoc abunde & copiose confutavimus in superioribus. De illo autem Prologo, quem

solum in suis ait reperiri MStis Codicibus, lubens iverim in sententiam Amplissimi Obrechti, qui illum Græce primitus scriptum, & Græco Dictyi præmissum fuisse arbitratur. Ita vero & ille ex Græco debuit sermone in Latinum esse translatus, non tamen à Septimio, quippe à quo in quibusdam in diversa abit, & cujus idcirco tempore nondum extitisse videtur, certe non in omnibus exemplaribus, neque adeo in iis, quæ in Septimii manus devenerunt. Patet inde quam male igitur eum Leo Allatius pro illius quoque prologi Auctore habeat, & ideo sibi incaute nimis adversari, in Prologo scil. & Epistola, putet, de Pat. Homeri pag. 59. Ego vero Prologum hunc ab ignoto nobis Homine, & incerto tempore ut formatum primo, ita dein ab alio etiam versum Latine crediderim, quia plura ad Historiam inventi Operis pertinentia continebat, quam Septimii illius Epistola. Quæ & causa forsan fuit, quare in quibusdam codd. non reperiatur, in aliis vero ejectæ Septimii Epistolæ sit substitutus.

XXXI. Ceterum Interpres ille, quisquis fuit, accommodasse tamen eum videtur ad Latinam hanc Dictyos Versionem, siquidem Auctorem ipsum in *sex* tantum *volumina*, quot sunt hujus Versionis, Historiam digessisse ait, quum Græcus Dictys illius Praxeos in novem fuerit vel decem volumina divisus, ut ex Septimii Epistola & Suida constat. Sed & erravit Auctor illius Prologi in eo, quod ait *jussisse* Neronem *in Græcum sermonem ista transferri*, quasi alio fuissent sermone conscripta. Rectius Septimius *Orationem fuisse Græcam* affirmat, *literis* tantum *Punicis conscriptam*, quod ipsum utique ipse etiam Auctor operis præ se fert lib. v. cap. 17. An ergo voluit Prologus, quia forsan obsoleto & barbaro ferme sermone Historia hæc consulto fuit à Praxide composita, redactam eam jussu Neronis, sublatis illis obsoletis & peregrinis, in nitorem Linguæ tunc usitatum, æque ac Punicæ literæ commutatæ sunt Atticis? Id pene credidissem, quia ceteroquin ille Prologus diserte nimis Auctori suo adversatur, nisi verba essent nimis simplicia & aperta, ac jam antea Dictyn etiam *Vocis Phœnicum* dixisset *peritum*, quod non alia videtur ratione istic expositum, quam ut inde intelligeremus, non tantum literis, sed & voce ac lingua Punica hoc opus à Dictye illo fuisse scriptum, unde *in Græcum sermonem transferri* debuerit. Et forsan crediderunt id posteriores Græci tanto facilius, quia stylus Græci Dictyos, prout ad illos pervenit, non præferebat tantam antiquitatem, quantam jactabat Auctor Operis.

XXXII. Frivola autem sunt quæ Septimii Epistolæ opponit Mercerus. Non extitit in ejus Codicibus: At reperitur in aliis, & in iis unde expressa est Prima omnium Editio, à quibus vicissim tunc abest ille Prologus. Dein *seriem* seu nexum Prologi & Operis ipsius *turbat*: At Prologus ille non est ab Auctore operis, sed ab alio, ut ex eo ipso liquet, incertum quo & quando compositus, ut adeo nulla hic sit genuina series. Porro *Q. Arcadio inscripta in Ruffinum desinit*: At unus idemque fuit homo *Q. Aradius* (non *Arcadius*) *Rufinus*. Denique *Ephemeridem nominat*

nominat hunc librum minus proprie. At ille fuit verus Libri, seu ipsius Græci Dictyos, titulus, ut ex Suida constat, quem bona itaque fide servavit Septimius. Græcis autem ἐφημερὶς notabat proprie diurnos Historiæ commentarios, deinde vero etiam omnem Historiam, quæ perpetuo temporis ordine progreditur, unde, ut notavit jam Ampliss. Obrechtus, etiam Cæsaris *commentarios* ἐφημερίδας illi dixerunt. Malelas tamen laudat Dictyn titulo ῥαψωδιῶν, sed qua voce designantur singula hujus operis volumina. Ita certe pag. 172. Ταῦτα Δίκτυς ἐν τῇ ἕκτῃ αὐτοῦ ῥαψωδίᾳ ἐξέθετο. Nihil ergo in illis est, quo minus genuina hæc habeatur & antiqua ipsius Interpretis Epistola. Quod & esse eam vere, etiam inde liquet, quod ad *Q. Aradium Rufinum* est scripta, Hominem satis suo tempore illustrem, non ita tamen cuilibet etiam post sua fata notum, ut *nuperus & imperitus Grammaticulus* ejus potissimum videatur arrepturus Nomen ad Epistolam talem fingendam.

XXXIII. Major vero est difficultas in *Septimio*, ejus Epistolæ auctore & Operis hujus interprete, reperiundo, seu in declarando, quis fuerit ille Septimius, & quando proprie vixerit. Nulla habemus vestigia, quæ in eo indagando & eruendo sequamur, nisi quæ nobis una *Q. Aradii Rufini* mentio præbet. Ea enim sola uti debemus ad constituendam Septimii ætatem. Sed illius quoque ætas aliquantulum incerta, quia plures fuerunt istius nominis homines. Nec enim, quod Viri Docti videntur existimasse, unus fuit, & qui jam sub Diocletiano Præfectus Urbis primum fuit, & qui LX. annis post ab Juliano factus est Comes Orientis apud Ammianum Marcellinum lib. XXIII. init. Neque etiam putem, Aradium hunc Rufinum esse illum in Lapidibus memoratum *Q. Aradium Rufinum Valerium Proculum*, ut censet Onufrius in Fastis ad Annum MLXVIII. quem tamen in eo sequuntur omnes, quos vidi. Nam ille unico nomine, vel paucis, si designaretur, dicendus erat potissimum *Valerius Proculus*, vel tantum *Proculus*, more istius temporis, quo ex plurimis nominibus semper ultimo maxime, tanquam sibi potissimum proprio, appellabantur Homines. Ita Imperator *L. Messius Quintus Trajanus Decius*, ab omnibus, Trebellio Pollione, Eutropio, Victore, Orosio, Sulpicio Severo, &c. passim simpliciter *Decius*, vel *Trajanus Decius* dicitur. Ejus autem sive Filius, sive Gener, *C. Valens Hostilianus Messius Quintus*, simpliciter *Quintus*, sicuti Augusta illius temporis *Gnæa Seia Herennia Sallustia Barbia Orbiana* breviter *Barbia Orbiana* vocatur. Sed & hic ipse *Q. Aradius Rufinus Valerius Proculus* in corpore ipso inscriptionis I. pag. 362. apud Gruterum omnibus quidem hisce nominibus ita exprimitur, at in ejus fastigio lapis iste positus scribitur tantum *Valerio Proculo V. C. Præsidi Provinciæ Val. Byzacenæ*. Neque aliter *L. Aradius Valerius Proculus*, apud Gruterum pag. 361. in duobus carminibus majori titulo, qui omnes ejus honores continet, subjectis, tantum *Proculus* dicitur. Quæ ipsa carmina etiam ad Q. Ar. Ruf. Val. Proculum Onufrius male retulit, licet is Consul, certe ordinarius, nunquam fuisse videatur.

XXXIV. Quid ergo? Familiam hanc sic ego ordinaverim, sed ex conjectura, ut puto tamen, probabili. Primus in ea Vir illustris fuit *Q. Aradius Rufinus*, Præfectus urbi anno MLVI. & MLXII. qui male in libello Præfectorum urbis, modo *Eraclius Rufinus*, modo *Heraclius Ruf.* & ideo ab Onufrio etiam pejus *Heraclius Rufinus* nominatur. Vide Juretum ad Auctarium Symmachi Ep. I. Idem Consul videtur fuisse Anni MLXVIII. non autem ille *Q. Ar. Ruf. Val. Proculus*, ut vult Onufrius, & alii. Nam Consul iste ab Eusebio, Cassiodoro, &c. non *Proculus*, sed *Rufinus* simpliciter dicitur. Denique hic est ille *Aradius Rufinus*, quem his nominibus celebrat Symmachus Pater in Auctario Ep. I. addens ad extremum,

Principibus, quorum viguisti tempore, doctus
Aut calcaria ferre bonis, aut fræna Tyrannis.

Intelligit autem omnes illos Principes & Cæsares, qui fuerunt inter Diocletianum & Constantinum Magnum, quorum omnium tempore viguit revera hic Homo, *ex ruina* idcirco *proximæ ætatis*, quam Patrem suum istis carminibus *illuminare* ait Filius Symmachus, ab illo Patre, qui floruit sub Constantio & Juliano, repetendus. Huic Rufino proxima necessitudine junctus fuisse videtur *Valerius Proculus*, ille ipse, quem ei jungit Symmachus Pater, & præmittit *Anicio Juliano* ac *Petronio Probiano*, Consulibus Anni MLXXIV. quos sequitur istic unus *Verinus*, qui Præfectus urbis fuit proximis annis MLXXV. & MLXXVI. Quum ergo videatur in istis quinque Hominibus ratio ætatis servata, inde colligo, fuisse ergo hunc Valerium proculum, quem à priscis Valeriis *Publicolis* repetit Symmachus, ætate proximum Aradio Rufino, reliquis vero superiorem, atque adeo diversum quoque ab illis Aradiis Val. Proculis, qui paulo post extiterunt, & quos ferme crediderim fuisse ejus jam tunc ætate provecti supra Anic. Julianum & Petr. Probianum Consules (senes autem illo tempore plerumque jam erant privati homines, qui ad Consulatum, supremum etiam tunc honorum fastigium, & ideo in Titulo L. Aradii Val. Proculi ultimo loco memoratum, producebantur, unde & *honorem senilem* vocat Symmachus lib. I. ep. I.) Filios. Nempe Proculus iste habuit, ut reor, in matrimonio Aradii Rufini sororem, & ex eo matrimonio nati sunt *Q. Arad. Ruf. Val. Proculus* Præses Provinciæ Byzacenæ anno MLXXIII. & *L. Arad. Val. Proculus* Præf. urb. MLXXXIX. Consul. MXCII. & multis aliis Honoribus insignis, quos memorat Marmor apud Gruterum pag. 361. & 363. Solebant autem istis temporibus, qui diversarum gentium nomina ita jungebant, nisi ea ex adoptione haberent, ex maternâ familiâ, maxime si illustris esset, potissimum sumere, & paternis addere vel præmittere. Ipsius vero Q. Aradii Rufini Filium vel Nepotem puto illum *Aradium Rufinum*, qui anno MCXVI. ab Juliano Comes Orientis est factus.

XXXV. Ita

XXXV. Ita vero plures jam habemus istius nominis Viros, ex quibus primum censeam esse hunc Septimii nostri Amicum, quia eodem tempore duos reperio illustres itidem *Septimios*, alterum *Bassum*, tertio decimo anno post Arad. Rufinum, alterum *Acindynum* XI. anno ante Ar. Rufinum, urbis Præfectos. Posterioris hujus Filius, ut opinor, Collega etiam fuit in Consulatu L. Ar. Val. Proculi anno MXCII. Ex illis, Basso, & Acindyno patre, alterutrum crediderim fuisse nostrum Septimium. Nam certe, qui hanc Versionem tam familiariter misit ad Q. Ar. Rufinum, Virum adeo illustrem, ejusque favorem quasi jure suo exegit, ut scriberet, *Tu, Rufine mi, ut PAR est, fave cœptis*, eum oportet itidem fuisse fortunæ & dignitatis haud multo inferioris Hominem. Verum uter illorum, immo etiam an plane quispiam ex illis, Dictyn hunc Latina ornaverit locutione, quia incertum est, relinquemus in medio.

XXXVI. Hoc certius arbitramur ex ætate Q. Aradii Rufini, *Septimium* hunc, quisquis fuit, vixisse & versionem hanc confecisse tempore Diocletiani aut circiter, atque adeo paulo ante, quam Christianismus in Imperium Romanum fuit tandem publice receptus. Quin, quum huic Christianismo adversos etiam postea fuisse plerosque illustres urbis Romanæ Senatores, vel ex Symmacho constet, idcirco suspicer ferme, libellum hunc, qui tantam præ se ferebat antiquitatem, & in quo varia Historicæ fidei prætextu memorantur oracula, vaticinia, prodigia, eventu suo firmata, multa etiam vindictæ Deorum Ethnicorum in impios & sui contemptores exempla, veluti in Agamemnonem, qui Dianæ capram jaculis confixerat: in Græcos, Chrysen sacerdotem Apollinis aspernantes: in Parin, qui Achillem ad aram Apollinis occiderat: in Græcos iterum, omnia sacra incendio Trojano violantes, illum ergo libellum à Septimio tunc eo potissimum animo versum, ut veluti antiquissimi temporis Historia, ab Homine omnium rerum teste & arbitro conscripta, ac Deorum Ethnicorum majestatem & potentiam tot exemplis asserens, Historiæ Sacræ & Christianis in Italia ac urbe Roma opponeretur. Ac nescio an tale quid in fine Epistolæ Septimianæ exstiterit, quod librarii deinceps Christiani consulto omiserint. Certe aliquid istic exstitisse videtur, quod *in legendo Dictyn* Septimius Rufinum & alios Lectores potissimum notare voluerit.

XXXVII. Quapropter haud ita facile accesserim Vossio, qui Septimium *seculis aliquot post Constantini ævum vixisse censet*, sed nullis plane rationibus in medium allatis. Josias Mercerus *post Constantinum* quoque scripsisse putat, sed futili prorsus argumento, quia scil. in Prologo liber hicce tempore Neronis inventus ad *Cretæ Consularem* perlatus dicitur, quæ *Consularium* in Provinciis appellatio à Constantino sit profecta. Sed falsum hoc esse multis probavit Merceri Gener Claudius Salmasius ad Spartiani Hadrianum cap. 22. & jam ante hunc Guido Pancirollus ad Notitiam Imperii Orientis cap. 155.

XXXVIII. Lon-

XXXVIII. Longe autem turpius se dedit hac in re Gasp. Scioppius Paradoxis Literariis Ep. 5. ubi hanc Dictyos Historiam *ad Cornelium Nepotem & ejus styli similitudinem proxime accedere* ait, & omnino *Velleii*, *Valerii Maximi*, *& Curtii ætate ab elegantis ingenii homine scriptam* contendit. Videtur ergo & ille existimasse, non esse versam ex Græco, sed Latine primitus compositam, id quod jam satis supra confutavimus. Verum de Stylo quod ait, indecorum est, ita vivam, Viro, qui Latinitati tantopere attendit. Quid enim? An ad Nepotis stylum, aut ad Velleii ævum accedunt *Contestari* eodem sensu, quo nunc vulgo dicunt *Protestari*: *Testari brevi ultionem*, hoc est minari, denunciare: *adhospitare sibi Deos*. ex Græcismo, ϑεὶ ξενίᾳ καλεῖν: *Reformare diem*: *quum nullo remedio Mederi posset*, passive: *Funus* pro ipso cadavere & sepulchro: *Cuncta extrema Ratus experiri*: *Redarmare manus*: *Conjuges Principalium*, quod frequens sequioris ævi Scriptoribus: *Alter Echinadibus Imperator*, *Agapenor Arcadiæ*: *definere pernoctando humi*: *Quanti mortales*, *quinam & Quanti Pelopidæ*, hoc est, Quot quod usitatissimum fuit Septimiano ævo: *Delutare*: *is Agamemnoni Insinuans*, *quæ circa filiam ejus evenissent*, *animum atque ornatum Regis reformavit*, hoc est, comiter & modeste significans: *Super quæ juvenis*, *aliud tempus*, *alium locum*, *Tractatumque fore respondit*. *Et indignatus nondum sibi à Priamo super his*, *quæ secum tractaverat*, *Mandatum*, hoc est, nunciatum: *Rumorem in Verum traxerant*. *Solito*, absolute: *Coadunare*: *Quietum discedit ur*, hoc est, Cubitum: *Relatum differt in proximum diem*, hoc est, renunciationem legationis suæ. *Sullapsum cælo*, hoc est, delapsum. *Super Qualitate eorum exertius*, hoc est, acrius, *disserturum*: *Impossibilia postulare*: *Placitum confirmat*, hoc est, conventum pactum, *Jovis Anteædificialis*: *Forma Perlaudabilis*. Hæc & similia quis tandem Latinæ elegantiæ haud imperitus dixerit illius esse ætatis, qua maxime isthæc Lingua floruit? Vide etiam Olaum Borrichium, & Gronovium Patrem Observ. Eccles. cap. 25.

XXXIX. Neque tamen negaverim Scioppio, quod addit, *nonnullis locis* Dictyos *aliquid mali à mala esse objectum manu*. Nec enim dubito, quin multis in locis etiam librariorum culpa Scriptor hic fœda sit stribiligine vitiatus, & complura ejus generis etiam nunc supersint. Eorum nonnulla nostræ animadversionis hic proferemus. Sic I, 4. *Positis etiam ex divisione*, *quæ in tali negotio tempus patiebatur*, *navem ascendere facit*. Ubi sine hæsitatione legendum censeo, *impositis*. Ita v, 12. *Græci*, *ubi cuncta navibus imposita sunt*, *ad Sigeum secedunt*, & VI, I. *Postquam impositis*, *quæ singuli bello quæsiverant*, *ascendere ipsi*.

I, 6. *Non se ignorare ait*, *quantis mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret*. Deceret hæc confessio Priamum aut Trojanum quempiam, neutiquam vero Legatum Græcorum, accusantem id facinus. Quapropter malim sane, *non posse ignorari*, vel, si velis, *ignorare*, scilicet eos, ad quos verba facit. Sic II, 23. *Neque ignorare quenquam*, *si tam atrox injuria probanda sit*, *fore &c.*

Ibidem

Ibidem respondet Priamus, *iniquum videtur insimulari eum, qui absit, maxime quum fieri possit, uti quæ criminose objecta sunt, præsenti refutatione diluantur.* Quis, ubi animum adtendit, non videat legendum, *præsentis?*

I, 8. *Reguli repente Concilium* (vel *Consilium*: erat enim non Populi, sed *senum*, quos Rex *conduxerat*, hoc est, coegerat, & *consulebat*) *irrumpunt, atque inconditis moribus malum singulis minitantur.* Scio equidem etiam *inconditos mores* dici, etiam ab auctore nostro. Sed & memini hosce ipsos regulos paulo ante *lingua moribusque barbaros* vocari. Nihilo tamen minus huic loco & hisce comminationibus longe videtur oportunius, *inconditis clamoribus*, quomodo & infra III, 10. loquitur.

I, 9. *Rex hortatu Hecubæ ad Helenam adit.* Hic vero legendum videbatur, *Regis hortatu Hecuba.* Nam ut taceam, magis decorum esse, ut Helenam recens advenientem adiret Regina Socrus, quam solus Rex Socer, emendandum ita videbatur vel maxime, quia statim post hocce colloquium cum Helena, subjicit auctor; *igitur Hecuba, complexa Helenam, ne proderetur*, quod Helena in illo colloquio rogaverat, *summis opibus adnitebatur.* Sed tamen, Malelam quum confero, tum vero explicandus videtur potius hic locus ex eo in hunc sensum, ut Rex cum Hecuba, hujus hortatu, Helenam adierit. Utrumque enim ille ait pariter egisse cum Helena. Vide eum pagin. 120. & 121.

I, 11. *Ulysses contestandi magis gratia, quam aliquid ea oratione profuturus.* Nescio unde in usum Delphini editum sit *promoturus.* Propius & probabilius mihi videtur *profecturus.* Sic Hirtius B. Alex. cap. 12. *quantum parvulis navigiis profecissent, sentiebant.*

II, 9. *Is namque summæsto ac luctu obsito Agamemnoni.* Ita edidit, ut credi par est, ex Manuscriptis vel Mercerus primum, vel Obrechtus, quum aliæ edd. legant, *is namque diu mæsto luctu obsito Agam.* Ego Manuscriptorum vestigia secutus malim, *summe mæsto, ac luctu obsito Agam.* Nam *summæstus* non tantum insolens est vocabulum, sed & à summo revera Agamemnonis luctu alienum, quum vocula *sub* in compositis minuere soleat significationem simplicium. *Summe* autem usitatum etiam Classicis est auctoribus. Cicero Famil. IV, 3. *omnium doctrinarum summe studiosus.* Et IV, 7. *summe diffidere.* Plautus Milite IV, 4, 29. *Summe cupiens.*

II, 13. *Maandriorum.* Videtur sane legendum *Neandriorum.* Forsan etiam paulo ante *Neandriensium* pro *Mentorensium.* Nam nulli fuerunt in Troade *Maandrii*, nulli *Mentorenses.* Et solam *Neandrum* Urbem Troadis in hac Cygni Historia memorant Malelas & Cedrenus. Quod autem Neandrii hic *fideles atque amicissimi Græcis ad hoc tempus permansisse* dicuntur, id intelligendum tunc foret ab eo tempore usque, quo se Græcis dediderunt. Et videntur his verbis respici sane superiora,

Civitatem innoxiam, *& paulo post* FIDAM *sibi*. Paulo ante Filios Cygni *Coben* & *Cocarcum* nominat Malelas, Filiam vero æque ac Noster *Glaucen*.

II, 15. *Ob amorem Ducis in exercitum.* Lege omnino, *exercitu*, ut paulo ante de eodem, *Vir optimus acceptusque in exercitu*, ubi male & sine causa Vindingius, *acceptusque exercitui*: quum & infra cap. 29. de eodem dicatur, *quem gratum acceptumque in exercitu.* Ceterum hoc loco agitur de *Amore*, non quo Palamedes exercitum prosequebatur, sed quo exercitus ipsum, *regi ab eo cupiens*, *& tradendum ei imperium palam loquens*. Hic amor eum Agamemnoni suspectum & invisum reddebat.

II, 21. *Quod amice impetrare nequitum est.* Ipsa Syntaxeos Grammaticæ ratio postulat, ut legamus *impetrari*. Vide omnino Festum in *Nequitum*, ubi præter Pacuvii & Plauti loca, etiam hæc Catonis Prisci verba nostris similia plane reperies, *Id fanum nequitum exaugurari*. Adde Plautum Rudente, IV, 4, 20. *Ut nequitur comprimi.*

II, 26. *Egregie hercule actum nobis est.* Borrichius hoc explicat, *actum nobiscum*, & inter indicia sequioris ætatis refert. Ego vero librarioum hanc esse culpam arbitrer, non Septimii ipsius, qui scripsit, opinor, *actum vobis*, pro, à vobis, haud dubie quia repererat in Græco, Καλῶς, *μὰ Δία*, *πέπρακται ὑμῖν*. Sed & Latini solent Dativum ita jungere passivis. Sueton. Aug. 1. *Ara Octavio consecrata*, Cæs. 19. *Opera optima tibus data est.* Tacitus Ann. XIV, 14. *Quod Regibus factitatum memorabat.*

II, 31. *Cuncta extrema ratus experiri*, hoc est, certus. Sed putem scripsisse Septimium, *paratus.*

II, 41. *Campo, qui reliquus non pugnæ oportunus erat.* Videtur legendum, *qui reliquus*, *nec pugnæ oportunus erat.*

II, 42. *Quos primus hostis incesserat.* Lege omnino *primos*. Sequitur enim mox, *jamque fusis*, *qui in medio erant*, scilicet inter primos & postremos.

II, 46. *Ut quemque sors conglobaverat* Et, *ad postremum*, *uti quidque sors dederat, præripiunt.* Notarunt omnes, ab Septimio diligenter lectum esse Sallustium, atque expressum. Ille vero hunc in sensum passim & ubique *fors* adhibet, Jug. 51. *Fors omnia regere*, cap. 78. *Uti fors tulit*, cap. 97. plane ut hic, *Catervatim*, *uti fors conglobaverat*, *in nostros incurrunt*. Noster etiam infra V, 12. *cadere eos*, *quos fors objecerat.* Sed & in plerisque aliorum auctorum, & his ipsis Sallustii locis, *sors* olim male fuerat editum, at ex MStis *fors* restitutum. Vide & Gronovium Patrem ad Livium I, 9.

II, 47. *Trojani ex muris respectantes.* Mirum, ni scripserit *despectantes*, hic æque ac III, 13. *Qui muris despectantes*, *postquam nostros paratos prælio vident*. Et cap. 20. *Quum super murum despectantes Trojani*, *comitatum*

nitum Regis oculis prosequerentur. Ita vero & Livius XXXVI, 25. *Regionem ea maxime despectat oppidum, qua breve intervallum videtur, & omnia in conspectu sunt.*

III, 1. *At Trojani cum auxiliaribus laxiores militia, neque circa exercitium solliciti, socordius agitare.* Certum mihi est scripsisse Septimium, *laxiore militia.* Solent enim ita Veteres, & maxime Sallustius & Tacitus. Sall. Jug. 25. *Legantur in Africam majores natu, nobiles, amplis honoribus*, ubi contra MStos addiderant Editores *usi.* cap. 61. *Facile Numida persuadet, cum ingenio infido*, scilicet homini, *tum metuenti, ne* &c. cap. 63. *Novus nemo tam clarus, neque tam egregiis factis erat*, cap. 94. *Cupidus voluptatum, sed gloriæ cupidior, otio luxurioso esse*, lib. IV. Histor. *Regnum Perfidis inclytis divitiis*, quod male mutant Faërnus apud Ciacconium, & Douza, in *inclytum* vel *inclyta.* Sed & nihil mutandum in Tacito Hist. I, 8. *Clavius Vir facundus, & pacis artibus, belli inexpertus.* Ubi neque subaudio *expertus* cum Rhenano, neque addiderim *Clarus* cum Faërno & Ursino, neque deesse quid puto cum Mureto, sed expono, homo artium pacis, seu cujus artes erant artes pacis. Ita idem II, 3. *simulachrum Deæ, non effigie humana, continuus orbis.* Vide & Gellium, V, 8. Ut vero hic *laxiore militia*, sic *laxiore imperio habere milites*, apud Sallust. Jug. 64.

III, 5. *Ac mox cognito per universum exercitum prælium in ea parte, reliqui duces confirmati, ubi quisque pugnaverat, undique eo confluunt.* Sic edidit Ampliss. Obrechtus, in aliis Edd. legitur *prælio.* Quod si illud ex MStis, sive à Mercero, sive ab Obrechto, est haustum, (ut auguror, certe enim Mercerus scribit, multas se mendas codicum suorum ope detersisse, quarum omnium rationem in Notis non sit redditurus) vix dubito, quin legi debeat, *cognito per universum exercitum prœlium esse in ea parte.* Solet enim ille participii ablativus ita cum infinito construi. Sic VI, 15. bis. *Ita credito, Telegonum ad inferendam vim Regi adventare* dein, plane ut hic, *Telegonus, cognito parentem esse.* Tac. Ann. IV, 36. *comperto ficta in eum crimina*, Livius XXVIII, 17. *Haud cuiquam dubio, opprimi posse.* Mox legendum omnino cum Barthio & Vindingio, *confirmatis:* Sic paulo ante, *dispositis satis strenuis, ubi pugnabat*, & cap. 16. *relicto, ubi pugnabat.*

III, 13. *Neque multo post ex alio: abnuentibus jam Barbaris, ac sine ulla difficultate versis.* Nullum habet sensum satis commodum illud *abnuentibus.* Putem manum Septimii fuisse, *abeuntibus.* Primum enim Trojani quum aliquandiu oppugnassent frustra vallum, & Græci jam erumperent ex una parte, ultro abire incipiebant, sed mox ab erumpentibus ex alia quoque parte, in fugam facile sunt versi.

III, 14. *Reliquias* Patrocli *in urnam collegerat* Achilles, *decretum quippe animo gerebat, secum in patrium solum uti adveheret, vel si fortuna in se casum mutaret, una atque eadem sepultura cum charissimo sibi omnium cont....* Integrum exscripsi locum, quia ex nexu & oppositione rerum, liquere...

lasse

satis puto, legendum esse, *maturaret.* De morte enim agitur, quam obiturum quoque Achillem, serius aut citius, certum erat, sed id incertum, an moriturus esset, antequam rediret *in patrium solum. Casus* κατ' ἐξοχὴν, & per εὐφημίαν, ponitur hic pro novissimo casu, hoc est, morte: plane ut de ea dicere solebant Veteres, *si quid sibi accideret.* Ita Suetonius Aug. 101. & Calig. 3. Noster infra de hoc ipso Achille, IV, 13. *deflentibus cunctis casum tanti Viri*, hoc est, mortem. Et sic passim alibi.

III, 21. *Quippe hi fisi regno per juventutem, quum semper cupiditates animi quoquo modo explere gestiunt, ultro sibi mihique perniciem machinati sunt.* Solita Syntaxeos Analogia postulat, ut scribatur hic, *gestiant.*

III, 25. *Namque hi* Fratres Helenæ *exsecrati facinus ejus, ne in militiam quidem nobiscum conjuraverunt, scilicet ne quam audire incolumem nollent, ni per se reditum in patriam quærerent.* Nemo, opinor, negabit, qui modo animum attendet ad loci nexum, & *reditum*, de quo agitur, quin & in prioribus restituendum sit, *redire incol.*

IV, 12. *Dein plurimos, uti quemque intra telum, ferit*, scilicet, *habebat.* Sed durior est hæc Ellipsis, & ideo videtur legendum, *uti quisque.* Sic II, 2. *uti quisque in manus venerat*: Vel *unumquemque intra telum*, scilicet *existentem.*

IV, 18. *De cujus oraculo imminentia Trojanis mala cum cognovisset, ultro supplicem ad eos decurrere.* Refert priora hæc Anna ad *senem parentem*, hoc est, Anchisen, & ejus Filium Æneam; posteriora nescio utrum ad Æneam quoque, an ad Helenum. Sed certissimum est, excidisse ante hæc verba aliquid, & mentionem quidem Apollinis, ea vero deinde Heleno tantum intelligenda, qui ex *oraculo* Apollinis, cujus erat vates, *mala Trojanis imminentia cognoverat*, & ideo *ultro ad Græcos decurrebat.*

VI, 13. *Ut sermo hominum ferebatur.* Legerim Vel *ferebat.* Sic Livius 1, 45. *Fama fert id esse factum.* Cicero de Offic. III, 9. *Æneum equum, ut ferunt fabulæ, animadvertit.* Famil. 1, 9. *ut mea opinio fert.* Vel *sermone*, Ita Livius 1, 42. *Ut posteri fama ferrent conditorem Servium.* Sall. Cat. 8. *Res Atheniensium aliquanto minores fuere, quam fama feruntur.*

XL. Neque vero mirum hæc & similia à librariis passim vitiata, quum etiam Viri Doctissimi, qui notas in hunc auctorem scripsere, multa Latinissime dicta temere prorsus sollicitaverint. Magna eorum seges ex Cl. Vindingii notulis colligi posset, nisi jam absolvere hanc dissertationem animus ferret. Speciminis tamen loco sequentia habe.

I, 20. *Agamemnon affectione paternæ pietatis motus, an ne tam illicitæ immolationis sceleri interesset, fugam parat.* Ubi pro *an* vult legi *ac.* Et IV, 4. *permoti querelis Rhodiorum, an cupidine diripiendarum rerum:* ubi legit

permotine.

permotiae. Scilicet ferre nequit simplex illud *An.* At elegantissimum id est: Livius 1, 33. *Discrimine recti, an perperam facti, confuso.* Sueton. Vesp. 1. *Centurio, an evocatus.* Cicero Famil. VII, 8. *Cn. Octavius, an Cn. Cornelius, terræ Filius,* XIII, 29. *non plus duobus, an tribus mensibus.*

II, 1. *Neque versis his, atque in fuga, parcere.* Legit, *neque versis his in fugam.* Immo vero solet ita concise loqui Sallustius, & cum eo Noster. Syntaxis est, versis his, atque in fuga, scilicet existentibus. Sall. Jug. 54. *Multa oppida temere munita, aut sine præsidio, capit.* cap. 66. *Milites palantes, inermes, ac sine imperio, aggrediuntur,* scilicet exsistentes.

II, 14. *Quisque partium ad eum venerat.* Emendat, *ut quisque*, sed male. *Quisque* ponitur pro Quicunque. Plaut. Curcul. IV, 2, 17. *Tum genu ad quemque jecero, ad terram dabo.* Et Mil. Glor. II, 2, 1. *Nisi hercle defregeritis talos, posthac quemque in tegulis videritis alienum, ego vestra faciam latera lorea.* Livius 1, 24. *Cujusque populi cives eo certamine vicissent.* Ubi vide Gronovium Patrem.

II, 30. *Ille enim perspicere se originem morbi.* Ad hæc Vindingius, *aut hic addendum*, Ait, *aut delendum* Se. At neutiquam delendum *Se*, sed neque opus, ut addamus *Ait.* Solent enim hoc per Ellipsin omittere. Sallustius Jug. 109. *Tum Rex post diem decimum redire jubet, ac nihil etiam nunc decrevisse, sed illo die responsurum.* Phædrus fab. 29. *Repressit iram, &, facilis vindicta est mihi, sed inquinari nolo ignavo sanguine,* & fab. 37. *Venit per auras cornix, & propter volans, Opimam sane prædam rapuisti unguibus,* &c. Ubique in his intelligitur *dixit.* Vide & Meas ad Sanctii Minervam notas lib. IV. cap. 5.

III, 3. *Quæ res eo habere fidem videbatur, quoniam,* &c. Leg. *ideo* ait Vindingius. At vero frequens est apud Optimos auctores, ut *eo* ponatur pro *ideo.* Sallustius, *Eo Respubl. in extremo sita est.* Et, *eo fit ut impetus fiat.* Catil. 52. *Nobilitas noxia atque eo perculsa,* Jug. 42. Et ita passim Livius, Tacitus, Sulpicius Severus, qui æque, ac Noster, Sallustium imitari solet.

III, 10. *Alter Echinadibus imperatur.* Vindingius, *lege Echinadum.* Quod miror, quum ipsi Septimio usitatum sit, talia cum dativo construere. Ita mox cap. 14. *Hi Larissæis, Asius Sesto regnantes.* Plane ut Ennius apud Festum in voce *Quadrata*: *Romæ regnare quadratæ.*

III, 15. *Gens bellatrix, & ob id ad finitimos indomita.* Etiam hic jubet *apud* pro *ad* legi, quamvis hoc pro *apud* passim occurrat. Livius 1, 3. *Celebre ad posteros nomen fluvio dedit,* cap. 26. *Ingrati ad vulgus judicii,* cap. 36. *Ut esset ad posteros miraculi ejus monumentum.* Plaut. Prol. Capt. v. 49. *Hic manet in servitute ad suum patrem.* Sticho, 3, 1, 35. *Jubebo ad Sagarinum cœnam coqui.* Possis etiam exponere, *quod ad*, sic Mela 2, 3. *Urbes pares ad famam.*

* * * * * * * * * III, 26.

III, 26. *Tantum se in Hecubæ filiarumque recordatione cruciari.* *Tolli* in his jubet *particulam in.* At ita Plautus Sticho 1, 1, 54. *In cogitando mœrore angeor.* Trinum. 2, 1, 1. *Multum in cogitando dolorem indipiscor.* Cicero Famil. 1, 6. *quem dolorem in rebus tuis capio*, & 6, 2. *nihil esse cuiquam dolendum præcipue in eo, quod accidat universis.* Sueton. Vesp. 16. *Sola est, in qua merito culpetur, pecuniæ cupiditas.* Patet ex his, quam male etiam mox cap. 8. *non jam dolor in casu Memnonis*, legi velit *ex casu.*

IV, 1. *Qui inclyta per gentes fama.* Hic legendum, *inclytus*, ait, quod turpe est Viro: quum utique in hac ipsa Periodo sequatur de eodem Hectore, quod fuerit in pace, *præclara pudicitia*, non *præclarus.* Et mox cap. 4. de Memnone, *magna fama.* De hac autem constructione vide quæ notavi §. superiore ad 111, 1.

IV, 8. *Qui peterent eorum, qui in bello ceciderant, humandi veniam.* Notat *forte legendum Eos*, licet addat, *& alios priori modo loquendi usos.* Nihil ergo erat istic tentandum, quum locutio sit proba & usitata. Vide hic Mercerum, & maxime Sanctii Minervam 3, 8.

Ibid. *At Græci lautum bene cadaver Antilochi, justisque factis, Nestori tradunt.* Vind. *dele Que.* Male. Sensus est, tradunt cadaver Nestori, postquam illud bene laverant, & justa ei fecerant. Sæpe autem ita res diversæ constructionis per copulam junguntur. Supra 2, 29. Agamemnonem *universi deseruere, ob idque & memores Palamedis, quem &c.* Mox cap. 11. *re maxima, & super vota omnium, perfecta*, cap. 13. *Cum viro egregio nehonestam quidem mortem, aut aliter quam in obscuro, oppetere licuerit.* Vide & me ad Sanctii Min. 1, 18. Neque vero opus, ut in sequentibus, *æquo animo ferret fortunæ bellique adversa*, ea vocula inducatur, quod istic itidem voluit Vindingius.

IV, 14. *Genitus Achille ex Deidamia.* Sic Livius 1, 3. *quacunque genitus matre, certe natum Ænea constat.* Tac. Ann. 3, 76. *Catone avunculo genita.* Nulla ergo ratio legendi cum Vindingio contra Manuscriptos, *Achilli.*

V, 2. *Neque inferendo bellum, quidquam prius temeratum ab his, quam &c.* *Temerare* dicitur de quibuscunque rebus, quæ corrumpuntur, aut violantur. Sic *temerare* alterius uxorem Tac. An. 1, 53. *Castra infausta temerataque* per seditionem scilicet. An. 1, 30. *Eadem lascivia vigilias & cetera militiæ munia temerare.* Hist. 1, 48. *Vitio gentium temeratus est ille mos*, Pomp. Mela 3, 5. *Temerare vittas* dicitur Virgo Vestalis apud Ovidium Fastor. VI, 457. Quid igitur opus, legere hic *tentatum*, aut *temere actum*, quod ille censet?

V, 4. *Itaque cum quibus antea, ad confirmanda, quæ tempus monebat, secedunt.* Putat *forte legendum, cum quibusdam:* Sed recte Anna exponit *cum iisdem, quibus antea.* Sæpe enim omittitur, si ex rerum nexu intelligi possit, substantivum, ad quod refertur pronomen, quod sequitur. Sic paulo ante, *At lucis initio, quibus imperatum erat, ad naves*

nerves veniunt. Vide & hic Sanctii Minervam 2, 9. & quæ Ego illic notavi.

VI, 3. *Hujusmodi numine armatus*, hoc est, illo oraculo confirmatus ad audendum aliquid. Sic Corn. Nepos in Hannib. 10. *Neque aliud quicquam egit, quam Regem armavit & excitavit adversus Romanos.* Cic. Fam. 12, 23. *Philosophia me contra omnes fortunæ impetus armat.* Plinius Panegyr. cap. 12. *Feræ gentes non telis magis, quam suo cœlo, suo sydere, armantur.* Sulpicius Sev. lib. 2. in extr. *Si hominem acrem Sacerdotali auctoritate armassent.* Satis ex his, ni fallor, patet, male Vindingium maluisse *animatus.*

XLI. Sed desino plura, quum pleræque breves illæ notulæ Vindingii, quæ tantum legi aliter, aut tolli voculam quandam, jubent, nulla nitantur idonea satis ratione, sæpe etiam declarent, non satis intellexisse eum auctoris sui mentem, verbis nihil vitii habentibus expressam. Sic 11, 22. *an vos soli ignoratis, ut affectæ sint vicinæ atque amicæ vobis civitates, vel quæ in dies residuis præparentur.* Sensus est clarissimus. Nondum enim omnes erant vastatæ, quædam erant *residuæ*, sed quibus eadem vastatio imminebat. Ille tamen legendum censet *residuos.*

II, 39. *Dein signo dato conflixere acies compositæ, Græcis ac singulis per distributionem, imperia Ducum exsequentibus.* Ita hæc distinguenda, & ita nihil hic hæsitationis superest. Ille tamen legi vult *Græcorum singulis.*

IV, 1. *Queis animo ita hæserat, nulla spe impetrandi cadaveris, ipsumque Priamum, & qui cum eo fuissent, retineri à Græcis.* Ille vero, *lege*, ait, *Queis animo inhæserat nulla spes impetrandi*, &c. Immo quia nulla ipsis erat spes impetrandi cadaveris, ideo animo eorum hæserat, Priamum retineri à Græcis. Nam quod ait geminata copula, *ipsumque & qui cum eo fuissent*, Græcismus est auctori nostro frequens. Vide supra §. 15.

IV, 14. *Quum insidiis tantum perfecerit, quantumne in certamine auderet quidem.* Vult dicere, in certamine prælii adigi homines ad aggrediendos hostes, & tamen Paridem in illo certamine haud dubie vitaturum fuisse Achillem, nec ausurum eum aggredi, quod per insidias extra necessitatem certaminis feliciter fecerit. Frigidi aliquid & inepti forsan inest in hoc sensu, sed id in tota etiam est laudatione Paridis, quam eo nomine fecisse dicuntur Trojani & multo magis friget, nec Latinum satis est, quod volebat Vindingius, *quantum ne in certam auderet quidam.*

Cap. 15. *Ceterum sibi eo leviorem dolorem esse, quod non in certamine, neque in luce belli, Achilles interfectus esset, quo fortiorem ne optasse quidem quemquam exsistere nunc, vel in præteritum, excepto uno illo Hercule.* Vindingio substituendum videtur *Graviorem*, sed perperam. Nam sententia loci, inepte forsan gloriosa, hæc est, leviorem sibi esse dolorem necis paternæ, quod non aperto Marte ab adversario validiore sit victus & occisus: Ita enim mansisse eum invictum ab omnibus: Ita constare, non exstitisse quenquam fortiorem ipso, nisi unum Herculem, immo neminem ausum fuisse cum eo in certamen congredi. Quæ

******** 2 omnia

omnia secus se habuissent, si in certamine & luce belli interfectus fuisset, nam ita validiori succubuisset adversario.

V, 11. *quem offerri donum Minervæ, maxime omnium ore agitabatur.* Legit *maximum*, & ita ediderunt alii. Sed nihil eo opus, modo distinguas, ut feci, quando sensus est perspicuus.

VI, 1. *Postquum impositis, quæ singuli bello quæsiverant, ascendere ipsi.* Quid magis planum, minus impeditum dari potest? *Ipsi* Homines opponuntur Rebus in naves *impositis.* Et tamen quod mireris, delendum *ipsi* pronunciat.

ERRATA.

In Epist. ad Cellarium l. 6. pro *tentavit* lege *tentabit.* In Syllabo §. 17. pro *Septimiana* lege *Septimiani.* §. 25. pro *hinc* lege *tunc.* In Dissert. §. IV. l. 5. pro βασιλέ❍ lege βασιλέως, & seq. pro *Neronii*, *Neronis.* §. V. l. 9. pro *sic* lege *istic.* Et l. 10. pro *citarunt* lege *circumiit.* §. XVII. l. 27. pro *videri* lege *videtur.* §. XXIII. l. 10. pro *Arguiis* lege *Argivis.* §. XXIX. l. 15. pro *Dictys* lege *Dictyos.* Et dein l. 23. pro *Phyliris* lege *Philyris.* Commata etiam sæpe sunt omissa, ubi minimi voluissem.

L U D.

LUD. SMIDS
SCENA TROÏCA;
SIVE TABULARUM,
DICTYOS CRETENSIS
DE
BELLO TROJANO
Libris appensarum, succincta
INTERPRETATIO.

LUD. SMIDS

SCENA TROÏCA.

TABULA PRIMA.

I. ATREUS.

I LIB. I CAP.

Hi non Plisthenis, ut erant, magis quam Atrei dicebantur.

NEque Menelaï, cujus uxor Helena, Trojani belli pulcerrima causa, neque Agamemnonis, qui in Trojana hac expeditione rex regum, sive in *Nummo*, sive in *Marmore* occurrunt icones. Horum igitur vicem hic supplebit Atreus, utriusque, veluti plurimi volunt, pater. Notus ille ex *L. Ann. Senecæ* sublimi dramate; Thyestem fratrem fallens, & in ipsius liberos captos sæviens; ferro eos transverberans, membra lacerans, coquens & epulanda patri apponens.

Statua hæc cernitur in ædibus *Farnesiorum*, Romæ. Volunt verò *Perrier* cæterique *omnes*, qui hanc edidêre, esse Commodi imperatoris, nempe gladiatoris. Hîc autem puer, dextro pede atrocissimè arreptus, in quem nunquam etiam ferocissimus gladiator sæviit. Quare mihi potius, veluti ipsi quoque GRONOVIO, è tribus liberis unus, à cujus cæde perfidiam patris vindicare aggreditur Atreus.

II. DIOMEDES.

I LIB. XII CAP.

Opportunus locus ad conveniendum, & in quo de apparatu belli ageretur, Argi Diomedis regnum deligitur.

DIomedes, Ætolus, Tydei ex Deïphila Argiva filius; in oppugnatione Trojæ, post Achillem & Ajacem Salaminium fortissimus. Præter Trojanos nobiles cæsos, etiam adversus Hectorem & Æneam singularem iniit pugnam; Martem Veneremque sauciavit; Palladium Trojanis eripuit. Domum reversus post excisum Ilium, Ægialam uxorem invenit, adulteriis & libidinibus involutam. Ita exosus patriam,

 proficisci-

proficiſcitur in Apuliam Italiæ regionem, à Dauno partem accipit regni & ibidem Argos condit.

De ſingulari illo prælio, ut & de Diis vulneratis, legendus *Homer.* v *Iliad. Virgil.* xi *Æn.* 277 *v.*

De Palladio, *Procopius*, *B. Goth.* 1 *lib.* 13 *cap. Ovid.* xiii *Metam.* 337 *v. Virgil.* xi *Æn.* 165 *v.* quin & *Silius*, xiii *Punic.* 50 *v.* cujus hæc verba:

Tum meus adjunćto monſtratam evaſit in arcem
Tydides Ithaco, & dextra molitus in ipſo
Cuſtodes aditu templi, cæleſte reportat
Palladium ac noſtris aperit mala Pergama fatis.

Denique & de ejus urbe, *Virgil.* xi *Æn.* 246 *v* & *Horat.* 1 *lib.* v *ſat.* 92 *v.*

Hunc autem Diomedem ſedentem & (ſicuti heroës Græci pingunt. *Plin. H. N.* xxxiv *lib.* 5 *cap*) nudum, è *Gemma* petitum exhibet *Begerus*, *Theſaur. Brandeb.* 1 *Tom.* 94 *pag.* & *in ant. belli. Trojanor. Comment.* 56 *art.* mox & *Ez. Spanhem. in Addendis ad Callimach.* 757 *pag.*

III. ACHILLES.

I Lib. XIV Cap.

Poſt quos Achilles, Pelei & Thetidis, quæ ex Chirone dicebatur.

POëtarum (*Homerum* ſileo) carminibus admodum decantatus Achilles, de cujus moribus hæc (*lib. de Arte*, 120 *verſ.*) *Horatius*:

Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor; honoratum ſi fortè reponis Achillem,
Impiger, iracundus, in exorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

In ejus Græco nomine ludunt Grammatici: quippe quibuſdam eſt Achilles, quod dolore confecerit Ilienſes; quibuſdam quod exuſta ipſius labra, cum Thetis quicquid in eo mortale, igne injećto eximere pararet.

Invulnerabilis erat; poſtquam eum, adhuc infantem, mater Stygi immerſerat, pede retinens; cujus pars idcirco vulneri patens.

Educabatur à Chirone Theſſalo, qui bellicis artibus, muſica ac medicina eum inſtruxit. *Juvenalis*, 7 *ſat.* 210 *v.* cui adde *Ovid.* 1 *Art.* 11 *v.* & *Statius*, 1 *Achilleid.* 186 *v.*

Verum ingruente Trojanæ expeditionis fama, quia ex oraculo didicerat eum ante Trojam periturum, mater adultum inter Lycomedis (qui rex Scyri) filias occuluit. *Ovidius*, 1 *Art.* 681 ubi Ulyſſis artibus compertus, ad bellum protraćtus eſt. *Stat.* 2 *Achilleid.* 191 *vers.*

Arma dabat mater, à Vulcano fabricata. *Ovidius*, 13 *Metam.* 288 *v. Homer.* 19 *Iliad.*

Inter Trojanos, ejus dextra percuſſos, Hećtor; cujus cadaver alligatum currui raptavit, ac demum patri vendidit. *Homer.* 22 & 24 *Iliad.*

Tandem

Tandem occubuit; insidias ei struente Paride; si *Virgilio*, 6 *Æn.* 57 v. *Servio*, ad 3 *Æn.* 85 v. & *Hygino*, 107 & 113 *Fab.* fides habenda, feriente Apolline.

Videantur tamen & de Achillis interitu personati nostri; *Dictys*, 4 *lib.* 11 *cap.* & *Dares*, 35 *cap.*

Hanc autem Achillis faciem è *Nummo* (forte ficto) protulit *Caninius*, 24 *imagin.* quam mutuam sumpsit *Thesauroque* suo, ad *Lit. Tom.* 4 inseruit GRONOVIUS: planè saltem diversa ab ea quam dedêre, in *Troïcis*, 32 *sect.* è *Numismate Begerus*; & in *Dactyliothec.* 2 *Tom.* 521 & 522 G. è *Gemma*, idem GRONOVIUS.

IV. MACHAON.

I LIB. XIV CAP.

Podalirius & Machaon, Triccenses; Æsculapio geniti, acciti ad id bellum, ob solertiam Medicæ artis.

MAchaon, Æsculapii filius fraterque Podalirii; in arte medica adeo clarus, ut ejus nomen Poëtæ simpliciter ponant pro medico. Sic etenim *Martialis*, 2 *lib.* 16 *epigr.* 5 *v.*

Quid tibi cum medico? dimitte Machaonas omnes.

Non solum cum reliquis Græciæ principibus Trojanam suscepit expeditionem; verum *Virgilius* eum numerat inter eos, qui equo votivo inclusi, Trojæ portas suis reserarunt: nempe, 2 *Æn.* 263 *v.*

—— —— *Illos patefactus ad auras*
Reddit equus, lætique cavo se robore promunt
Tisandrus, Stenelusque duces & dirus Ulysses,
Demissum lapsi per funem: Athamasque, Thoasque,
Pelidesque Neoptolemus, primusque Machaon.

Tandem occisus est ab Eurypylo, Telephi filio. *Q. Smyrnæus* (qui *Calaber* vulgo. vide *Vossium*, *Poët. Græcor.* 9 *cap.*) *sexto operis libro.* Sepultus autem Gereniæ (quæ Laconiæ oppidum) ad cujus tumulum, in magnifico templo, variorum morborum poscuntur remedia. Ubi & ejus simulacrum ex ære, coronatum. *Pausan. in Messeniac.* 26 *cap.*

V. AJAX OILEUS.

I LIB. XIV CAP.

Ajax Oilei, ex Locride.

AJax, Oilei filius, inter Græcorum duces præsertim notus, propter Cassandram, virginem & vatem, Priami filiam, in æde Minervæ ab eo compressam. *Virg.* 2 *Æn.* 403 *v.* *Q. Smyrnæus*, 13 *lib.* *Tryphiodorus*, &c.

Quam ob causam, cum cæteris Græcis, domum repetens, in ipso mari fulmine percussus est Minervæ. *Homer.* 4 *Odyss.* *Seneca*, *Agamemn.* 527 *v.* *Virgil.* 1 *Æn.* 45 *v.* *Ovid. in Ibin*, 339 *v.* *Horat.* 10. *Epod.* 14 *v.* Unde *Silius*, 14 *Punicor.* 480 *v.*

Qualis Oilides, fulmen jaculante Minerva
Surgentes domuit fluctus ardentibus ulnis.

Licet naufragium enatasse eum dicat *Timæus Locrus*, 2 *lib.*

Hunc verò ex omnibus Græcorum ducibus, qui Trojam oppugnavêre, apud inferos torqueri & excruciari docet *Lucian. Hist. Vera*, 2 *lib.*

Denique Ajacis hujus nostri imago est ex Locrensium *Numismate*, quod exhibetur ab *Hub. Goltzio*, *Græc.* 18 *Tab.* qualis & est Opuntiorum, apud *Begerum*, *Thesaur. Brandeb.* 1 *Tom.* 477 *pag.* & *nominatum Goltzium*, *Tab. citatâ.*

VI. PHILOCTETES.

II Lib. XIV Cap.

Philoctetа cum paucis, uti curaretur, in insulam Lemnum mittitur.

PHiloctetes, Pæantis filius, inter Argonautas quoque minimè ignobilis. *Val. Flaccus*, *Argonaut.* 1 *lib.* 391 *v.*

Ei, comiti suo, in Oeta monte concremandus arcum & sagittas dederat Hercules; sine quibus Trojam non posse capi oracula responderant. At venenatarum sagittarum una ipsius pedem fortè decidens sauciavit, Græcique, cum per dolorem vulneris navigare non posset, eum in insulam Lemnon exposuerunt.

Philoctetes itaque relictus, aucupio sagittarum vitam miserrime propagare, pennarumque contextu corpus obtegere & velare coactus fuit. *Sophocles*, *in Philoctet.* & (omissis *Pindari*, *Theocriti*, *Philostrati* plurimum variantibus narrationibus) *Ovidius*, (videas & 13 *Metam.* 45 *v.*) 5 *Trist.* 1 *eleg.* *v.*

Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa sua.

Philoctetes autem noster, sedens &, uti videtur, conquerens, *Liceto*, imò etiam GRONOVIO, *Dactyliothec.* 2 *Tom.* 538 *Gem.* est miles sagittarius, atroci bello superstes, nudus & pauper: at *Begero*, *Troicor.* 40 *sect.* Hector. Scilicet quia Hector depictus sedens, apud *Pausaniam*, *in Phocic.* & utraque manu lævum genu premens: tristi admodum facie & lugubri habitu. Sit tibi, *Pausaniæ* authoritate, Hector *Begere*, propter arcum & pharetram (Herculis olim arma) mihi certè Philoctetes: quem quoque eadem facie nuper exhibebam, *Pictur. Loquent.* 28 *Tab.*

VII EU-

TABULA SECUNDA.

VII. EUROPA.

I Lib. II Cap.

Omnes ex origine Europæ, quæ in ea insula summa religione colitur.

Europæ, Agenoris Tyrii filiæ, à Jove raptæ & in Cretam insulam delatæ, ex *Ovid.* 2 *Metam.* 875 *v.* & 5 *Fastor.* 605 *v.* nec non *Horatio*, 3 *lib.* 27 *Odar.* 15 *v.* notissima.

Hæc autem facta pulcerrima, postquam puella Angelo, Jovis & Junonis filia, pigmentum matri subreptum huic obtulisset. *Scoliastes, ad Theocrit.* 2 *Idyll.*

Ea postmodum Sidoniorum dea; cultu illius instituto in solatium Agenoris, post filiam à Cretensi quodam prædone raptam. Ita *Lucianus*, *lib. de dea Syria.*

Apud Corinthios tamen, per Ellotiorum festa, in pompa Europæ circumferebantur ossa. *Athenæus*, 15 *lib.* 6 *cap.*

Interim ejus vector, taurus (aliis navis est, taurum in puppe pictum ostendens, & non animal) inter Zodiaci duodecim signa coelestia relatus. *Hyginus*, *Astronom. Poëtic.* 2 *lib.* 21 *cap.* *Seneca*, *Herc. Furent.* 3 *vers.* *Manilius*, 1 *Astronom.*

Europam, è Sidoniorum *Numismate* (in quo legunt, Colonia Aurelia Pia Metropolis Sidon) depinxit *Vaillant Coloniar.* 2 *Tom.* 104 *pag.*

VIII. CHIRON.

I Lib. XIV Cap.

Thetidis, quæ ex Chirone dicebatur.

Chiron, centaurus Thessalus, Saturni ex Phyllira filius. *Apollon.* 2 *Argonaut. Hygin.* 138 *Fab.* Prudentia, probitate, justitia & plurimis excellens artibus; unde & Achilli pædagogus datus. *Apollon.* 1 *Argonaut. Pausan, in Laconic. Alciat.* 145 *Emblem.* Nam & medicus (*Hygin.* 274 *Fab.*) Æsculapium fecit medicum. *Ovid.* 2 *Metam.* 963 *v.* & Mathematicus Herculem reddidit astrologum. *Natal. Comes*, *Mytholog.* 7 *lib.* 1 *cap.*

Præsertim verò equitandi docuit artem: quippe cum apud Thessalos centauri equitando sese exercebant. *Stat.* 9 *Thebaid.* 220 *v.* quinimo quibus equorum debetur gubernatio, authore *Lucano*; cujus, 6 *Pharsal.* 396 *v.* hæc verba.

Primus

Primus ab æquoreâ percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exiluit, primus chalybem frenosque momordit.

Unde & in Zodiaco Sagittarius; post mortem (periit è vulnere pedis, cum Herculeas tangeret sagittas. *Ovid. 5 Fastor. 297 v. Apollodor. variante fabula, 2 lib.*) in cœlum translatus. *Manil. 1 Astron. Hyginus, Astronom. 1 lib. in Centaur. aliique, in Arateis.*

Hic autem Chiron è *Gemma Gorlei*, apud GRONOVIUM, *Dactyliothec. 2 Tom. 516 Gemm.*

IX. THETIS.

I LIB. XIV. CAP.

Achilles Pelei & Thetidis, quæ ex Chirone dicebatur.

Thetis, aliis Nerei ex Doride; aliis Chironis centauri filia. *Aristoteles, apud Muretum, ad Catull. 65 carm. sive Pel. & Thet. pulcherrimum Epithalam.* Hanc forma captus amabat Jupiter, verum à Prometheo monitus, ita esse in fatis, ut qui ex ea nasceretur, patre major esset futurus, ab ejus concubitu abstinuit. Thetidem verò postmodum Peleus, Æaci filius, uxorem duxit, & ex ea Achillem suscepit. *Ovid. 11 Metam. 265 v. Catullus, in modo citato Epithalam.*

Cum vero oracula canerent, filium in expeditione Trojana casurum, eum occuluit, in Scyro. *Statius, 1 Achill. 245 v.* At Ulyssis dolo detecto arma dedit, quæ Vulcanus, ejus motus precibus, fabricaverat, & artificio multo exornaverat. *Homer. 18 Iliad. & Ovid. 13 Metam.* apud quem Ulysses, Ajacem in contemtum adducens, 288 *v.*

Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambitiosa suo fuit, ut coelestia dona
Artis opus tantæ rudis & sine pectore miles
Indueret?

Verum: Achille interfecto, hæc arma Græcorum proceres Ulyssi adjudicavère, Ajace neglecto; qui, injuriarum impatiens, ense latus hausit. *Ovid. 13 Metam. 390 v.* Postea tamen, eversa Troja, Græcis in Ægæo mari navium clade attritis, Achillis clypeum vi fluctuum ad Ajacis in Rhetæo tumulum delatum, testantur *Græci, Antholog. 1 lib. 22 cap. 1 epigr.* apud *Alciatum, ad suum 28 Emblem.*

Thetis hæc, arma ferens Achilli, & in *incisa Gemma*, & argenteo majoris moduli spectatur *Numismate;* uti docet GRONOVIUS, *ad Dactyliothec. 2 Tom. 522 Gemm.* At videantur de *Numismatis* fide *Fabrettus*, apud *Begerum, Troicor. 32 cap.*

X. FOEDUS.

X. FOEDUS.

I Lib. XV Cap.

Porcum marem in forum medium afferri jubet, quem in duas partes exsectum, Orienti Occidentique dividit.

FOEdus priscis ita dictum, quod in eo porca, fœdum scilicet animal, mactaretur.

Apud Romanos, utriusque gentis pater patratus arripiebat porcam, & diis pangendi fœderis testibus invocatis, alter silice (quem sumebant ex æde Jovis Feretrii. *Val. Maxim.* 3 *lib.* 2 *cap.*) interimebat animal; inter alia & hæc exclamans: *Populus Romanus prior non deficiet. Si prior defecit, publico consilio, dolo malo, tu illo die, Jupiter, populum Romanum sic ferito, ut ego hunc porcum hîc hodie feriam; tantoque magis ferito, quanto magis potes pollesque. Livius*, 1 *lib.* 24 *cap.* & 9 *lib.* 5 *cap.* Quem veterum Fœderis feriendi cerimoniam, diu neglectam, in usum revocavit imp. Claudius. *Sueton. in Claud.* 25 *cap.*

Hoc vero inter Feciales peracto sacrificio, sus ille vel in mare vel alibi abjiciebatur: quippe vesci victima, super qua jusjurandum conceptum, religiose vetitum. *Pausanias, Eliacor. prior.* 24 *cap. ubi de Agamemnone; ex Homeri* 19 *Iliad.* Videatur *Everh. Feithius, Antiq. Homericar.* 4 *lib.* 17 *cap.*

Nummus hic Antistiæ gentis spectatur inter *Wildianos Select.* 124 *Num.* quem tamen, respectu vestimentorum, accuratius depinxit & in *Speciminis* 8 *Tab.* produxit *Morellius.*

Denique eo hæc *Virgilii* (8 *Æn* 639 *v.*) egregie illustrantur:

Post iidem, inter se posito certamine, reges
Armati Jovis ante aram, paterasque tenentes
Stabant, & cæsa jungebant fœdera porca.

Nec non quæ idem habet, 12 *Æneid.* 170 *v.*

XI. IPHIGENIA.

I Lib. XXI Cap.

Virginem Ulysses & Menelaus cum Calchante (quibus id negotium datum erat,) remotis procul omnibus, sacrificio adornavit.

IPhigenia, Agamemnonis & Clytemnestræ; de qua fabulæ plurimum discrepantes. Cum pater in Aulide Dianæ sacrum cervum imprudens occidisset, indignata dea, tempestate concitata, Græcorum in Asiam trajectum morabatur. Qua de causa cum vates consulerentur, responsum sanguine Agamemnonio Dianam esse placandam. Ergo mittitur Ulysses.

Iphigenia à matre abducitur. Nuptiæ simulantur. Sacra parantur. Dea tamen miserta virginis, hostiam supposuit, puellam in regionem transtulit Tauricam, ubi sacris Dianæ præfecta est. Huc verò cum postmodum Orestes, maternis agitatus furiis venisset, jamque more gentis Scythicæ immolandus esset, à sorore est agnitus & liberatus. Mox, ablato Dianæ simulacro, aufugêre, & cum in Italiam errabundi venissent, in Aricino nemore id collocavêre. *Euripides, in Iphigen. Aulid. & Tauric. Ovid.* 12 *Metam.* 30 *v. Lucretius, H. Natur.* 1 *lib. Hygin.* 98 *Fab.*

Iphigenia tamen non translata, sed verè mactata & jugulata dicitur; *Virgilio,* 2 *Æn.* 116 *v. Propert.* 3 *lib.* 7 *eleg. &* 4 *lib.* 1 *eleg.*

Victima autem, Iphigeniæ supposita, fuit cerva. *Ovid lib. cit.* 34 *v. & Trist.* 4 *lib.* 4 *epist.* 67 *v. Martial.* 3 *lib.* 49. *epigr. & Juvenal.* 12 *lib.* 120 *v.* vel juvencus sive taurus; quod *Nicandro;* vel & ursa, quod placuit *Phænodemo.*

Numisma hoc (si modò non fictum) sicuti dedit *Cuperus* (cujus scriptis nihil exactius, eruditiusque) *Observ.* 1 *lib.* 12 *cap.* ita GRONOVIUS, *Thesauri, lit. S.* 4.

XII. APOLLO SMINTHIUS.

II LIB. XIV. CAP.

Eadem tempestate oraculum Pythii Græcis perfertur, concedendum ab omnibus, uti per Palamedem Apollini Sminthio sacrificium exhiberetur.

COgnominis hujus originem luculenter dedit ad *Hub. Goltzii Græc. insf.* 14 *Tab. Ludov. Nonnius;* ex quo notata ad hunc Tenediorum *Nummum* solummodo repetere constitui.

Apollo igitur Sminthius sive Smintheus, à muribus, quos Σμίνθεις appellabant Æoles & Trojani. Verum appellationis causam hoc modo memoriæ tradidit *Ælianus, Hist. Anim.* 12 *lib.* 5 *cap.*

Cum murium magna vis Æolensium ac Trojanorum popularentur arva, immaturasque segetes consumerent, oraculum Delphicum consulentibus responsum est, oportere ut sacrificent Apollini Smintheo. Quod cum fecissent, murium hæc desiit calamitas.

Longe aliter *Strabo;* cujus, 13 *lib.* hoc commentum.

Teucris è Creta profectis oraculum erat datum, ut ibi sedem figerent, ubi eos terrigenæ adorirentur. Contigit autem hoc eis circa Hamaxitum, Troadis urbem; ubi noctu mures, quicquid armorum & utensilium ex corio invenissent, corrosêre. Hic ergo figunt sedes Trojani, & montem ab Ida, quæ in Creta, vocant Idam.

Apollinis autem Sminthii templum in Tenedo. *Homer.* 1. *Iliad.* & *Strabo,* 13 *lib.* circa quod murium (sacrorum scilicet & immunium) magna

magna

magna copia. Quinimò cujus simulacrum murem pedem premit. Quale & est in urbe Chrysa, quod Scopas Parius fecit, cujus pedibus quoque mus subjacet: eodem *Strabone* & *Heraclide Pontico*, authoribus.

TABULA TERTIA.

XIII. LUCTATORES.

III Lib. XIX Cap.

Præmia luctandi intacta permansère: quippe Ajax arripiens medium Ulyssem dejicit, qui ruens, pedibus ejus circumnectitur, atque ita præpedito obligatoque nexu, Ajax pene jam victor ad terram ruit.

EXercitatio campestris ingenuorum puerorum & adolescentium apud Græcos (tandem quoque apud Romanos) generibus extabat quinque. Erat autem vel Disci jactus, vel Cursus, vel Saltus, vel Jaculatio, vel denique Lucta; victorque in cunctis appellabatur Πεντάθλος. Græcis sive Romanis quinquertio.

Exercebantur in palæstra (cui nomen à Πάλη, lucta) nudi, γύμνοι. *Virgil.* 2 *Georg.* 521 *v.* & 3 *Æneid.* 281 *vers.*

Exercent patrias, oleo labente, palæstras
Nudati socii.

unde & locus dicebatur gymnasium. *Lucan.* 7 *Pharsal.* 270 *v.* *Lucian.* in *Anacharsid.* ceromate, id est athletarum oleo inuncti, ut manus fallerent apprehendentium. *Lucan.* 4. *Pharsal.* 613 *v. de Hercule, luctaturo. Statius*, 6 *Thebaid.* 830 *v.* Unde sese invicem arena jacta conspergebant, ut lubrica corpora præhensiones admitterent. *Ovidius*, 9 *Metam.* 35 *v. de eodem Hercule.* Quippe in lucta se invicem non verberabant, sed solummodo complectebantur, ut alter alterum humi dejiceret. In quo præsertim laudandus athleta, qui concertantem, sine pulveris jactu vinceret. *Plin. H. Nat.* 35 *lib.* 11 *cap.* de *Dioxippo Alcimachi.*

Hi vero Luctatores in Segestanorum *Nummo* spectantur, apud *Begerum*, *Thesaur. Brandeb. in Sicil. Num.* 370 *pag.* quales & ex Aspendiorum *Num.* è *Patino* nuper dederam, ad *Ovidii Heroid.* 18 *Epist.* & *Martialis*, 4 *lib.* 55 *epigr.* 7 *v.* Quos tamen arte & elegantia superant Luctatorum *Statuæ*, apud *Perrierium*, *Episcopium*, *cæterosque Monumentorum marmoreorum collectores.*

XIV. NAUPLIUS.

VI Lib. I Cap.

Eos Nauplius ultum iri cupiens Palamedis necem, per noctem igni elato ad ea loca deflectere, tanquam ad portum coëgerat.

NAuplius, Neptuni & Amymones filius, rex Eubææ, pater Palamedis. Hunc, Ulyssis arte, judicio iniquo circumventum lapidibus obruerant Græci. Pater, ulciscendæ necis avidus, Græciam universam peragratur, uxoresque principum, qui ad Trojam militabant, in juvenum adulteria pellicit, futurum sperans, ut atrocissimis ob hanc jurgiis inter eos exortis, necem Palamedis cæde mutua expiarent. Præterea, Græcis, eversa jam Troja, redeuntibus ac tempestate laborantibus, à Caphareo Eubææ promontorio ignem extendit, classemque tanquam ad salutarem portum adnavigantem in Chœradum asperrimos pellexit scopulos, ærumnosoque castigavit naufragio. At intelligens postmodum, Ulyssem & Diomedem, quibus hasce insidias præsertim struxerat, incolumes evasisse, doloris impatientia in mare sese præcipitem dedit. *Hyginus*, 116 *Fab. & præter Ovidium, Virgilium atque Senecam*, breviter *Propertius*, 4 *lib.* 1 *eleg.*

Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes,
Et natat exuviis, Græcia pressa, suis.

Nummus est Buthrotiorum, quem *Goltzius* dedit, *Græc.* 5 *Tab.* 3 *Num.* & hærente *Nonnio*, expeditè illustravit *Begerus*, *Spicileg.* 15 *Num. & Troicor.* 68 *art.*

XV. URNA SEPULCRALIS.

II Lib. XV Cap.

Igitur à cunctis Græcis, velut publicum funus ejus crematum igni, aureo vasculo sepultum est.

CAdavera cremare Thebanis ac Trojanis temporibus, Græcis erat in more positum. *Homer.* 1 & 23 *Iliad.* quinimo & post illa. *Thucydides*, 2 *lib. & Lucret. Rer. Natural.* 6 *lib.* apud *Kirchmannum: de Fun. Romanor.* 1 *lib.* 1 *cap.* sed & Romanos, nisi nos fallant Poëtæ, ab ipsa Roma condita. *Ovid.* 4 *Fastor.* 856 *v. de Remi exsequiis*, & quidem usque ad Theodosii imperium. *Macrob. Saturnal.* 7 *lib.* 7 *cap.* Verum vide & *Plin. H. Nat.* 7 *lib.* 54 *cap.*

Cineres autem, post cremationem: & ossilegium (de quibus prolixe *Kirchman.* 3 *lib.* 2 *cap.* & 3 *lib.* 7 *cap.*) à cognatis condebantur in urceis, urnis,

urnis, ollis & amphoris: quæ modo fictiles. *Propert. 2 lib. 13 eleg.* modò marmoreæ. *Dio, 76 lib. de Severi imp.* modo æneæ. *Virgil. 6 Æneid. 228 v. de Miseni, tubicinis* modo argenteæ. *Ammian. 19 lib. 2 cap. de Grumbatis, Chionitarum regis, filii.* modo, veluti hîc, etiam aureæ. *Eutrop. 8 lib. de Trajani imp. Plutarch. in Demetr. de Demetrii regis. Moschus, 4 Idyll. Homerus, 23 & 24 Iliad.*

Interim hæc urna, juxta assidentem sive matrem, sive sororem, sive conjugem, ex incisâ *Gemma;* quam nobis exhibet, *Thesauri Brandeb. 1 Tom. 140 pag. pluries prolatus Laur. Begerus, eruditorum encomiis dignissimus.*

XVI. PYLÆMENES.

III Lib. V Cap.

Progressusque in medio Pylæmenem Paphlagoniæ regem impedimento sibi oppositum cominus fundit, non alienum sanguinis Priamidarum.

PYlæmenis regis inter Trojanorum auxiliares socios meminit, præter *Dictym, Homerus, 2 Iliad.* eumque à Menelao hasta peremptum narrat, *5 Il.* *Nummum* nobis, post *Sebast. Faschium*, offert *Sponius, Recherch. 22 Dissertat. 307 pag.* ubi & Paphlagoniæ (Pylæmeniæ *Plinio, 6 lib. 2 cap.*) ejusdem nominis, ex *Justini 37 lib. 4 cap. Orosii 6 lib. 2 cap. Sex. Rufi Breviar. 11 cap. Jornandis, de Regnor. Suet. 55 cap. Paul. Diaconi, 5 lib. 11 & 6 lib. 12 cap. Strabonis, 12 lib. Nepitis, in Datam. 2 cap.* plures reges ac Dynastas observat.

Hinc *Nummum Faschii* non Pylæmenem fabulosæ ætatis heroëm, at Paphlagonum regem, Romanorum amicum, à Mithridate pulsum, à Cn. Pompeio restitutum, respicere mihi est persuasissimum.

Interim regis caput non præfert; verum, si e inscriptione, caput bovinum; & in aversa parte, Mercurii caduceus. Significant autem hæc, si credendum *Sponio*, Paphlagonas origine esse Ægyptios. Nempe bovinum caput Isidis est emblema; veluti caduceus, Mercurii, à quo sopitus & obtruncatus Argus, bovis, id est Iûs transmutatæ custos. Vide *Ovid. 1 Metam. 671 v.*

XVII. AMAZON.

III Lib. XV Cap.

Quæ regina Amazonum, incertum pretio an bellandi cupidine auxiliatum Priamo adventaverat.

AMazones (ut late *Justinus, 2 lib. 4 cap.*) vixêre ad Thermodontem, bellicis expeditionibus celebres; præter quarum habitum virilem &

 expedi-

expeditum (Vide *Arrian. Expedit. Alexandr.* 7 *lib. apud Petr. Petitum, de Amazon.* 21 *cap.*) quoque observatione digna

Mamma dextra exerta; quæ vel igne admoto absumpta, vel fasciis, vinculis & medicamentis minor reddita. *Hippocrates, lib. de Aëre, Loc. Aq. Galenus, de simp. Medic. Facult. ita de Amazone Virgilius*, 1 *Æneid.* 490 *v.*

> *Aurea subnectens exertæ cingula mammæ*
> *Bellatrix.*

Amazonum autem harum regina Penthesilea, ab Achille cæsa; prout etiam Trajani *Nummus* probat *contorniatus*, quem quidem apud *Mediobarbum* video annotatum, at depictum nusquam.

Hujus igitur vicem suppleat Amazon, ex Otaciliæ Augustæ *Nummo*, à Samiis cuso: quæ mihi (veluti ad *Wildian. Select.* 138 *Num.* probatum) non Martialis Juno; uti ad Gallieni *Num.* 414 *pag.* opinatur *Patinus*; non Admeta, Tyrrhenos sacrilegos insequens; uti, ad Gallieni dicti *Num.* in *N. N. Urb. & Pop.* 586 *pag.* credidit *Harduinus*: non Samia virgo, in stadio decurrens; uti, ad *Specim.* 19 *Tab.* 3 *Num.* 193 *pag.* probare nititur, amor meus, *Morellius*: Sed procul omni dubio (juvat *Plutarchus, Græcar.* 56 *Quæst.*) Amazon, Bacchum fugiens, navi constructa ex Ephesia ditione transfretans. Et tu *Begere*, noli contra tendere. Respice, respice saltem picturam, & cogitabis aliud esse in ludis currere, aliud vero trepide hostem fugere.

XVIII. BIGA, LUDOR. CURULIUM.

III Lib. XVII Cap.

Tum primum quadrijugis qui Eumelus ante omnes victor declaratur: bigarum præmia Diomedes meruit.

INter certamina sacra & ludricra apud Græcos (de Romanorum ludis circensibus hîc digressus nolo) fuêre quoque curulia. *Sophocles, Electr. in narratione pædagogi ficta. Statius,* 6 *Thebaid.*

In hisce verò agitabantur non tantum quadrigæ. *Stat.* 8 *Theb.* 370 *v.* verùm & bigæ. *Homerus*, 23 *Iliad.* Quæ spectantur in pluribus Siculorum atque Græcorum *Numismatibus* apud *Goltzium, Parutam, Volkhamerum, Begerum*, &c.

Hæ autem bigæ apud citatum *Goltzium, Græc.* 30 *Tab. in Philippi* regis *Nummo.* Quippe hic non solum sæpe in Olympicis vicit, quadrigarum bigarumque curriculo. *Justin.* 12 *lib.* 16 *cap.* verum etiam curules Olympicorum victorias *Numismatibus* insignire est solitus, teste *Plutarcho.*

Ludorum denique Olympicorum curulium meminêre *Horatius*, 1 *lib.* 1 *Odar.* 3 *v. Pindar. Olymp.* 2 *Odar. Virgil.* 3 *Georgicor.* 18 *v.* &c.

TABULA

TABULA QUARTA.

XIX. HYDRA.

IV Lib. XIX Cap. ubi de Philoctete.

Quippe Herculis armatus sagittis, quæ infectæ Hydræ sanguine, haud sine exitio corpori figebantur.

INter labores sive certamina Herculis præsertim emicuit nex Hydræ. Erat autem serpens, ad Lernæ lacum in Argia Peloponnesi regione delitescens, quinquaginta capitum, ex quibus uno amputato, mox alia duo repullulabant. *Ovid. 9 Metam.* 193 *v. Apollodor.* 2 *lib.* Quamobrem non clava sed ignibus hanc bestiam tollere cogebatur Hercules. Unde *Seneca, in H. Furent.* 241 *v.*

Quid? sæva Lernæ monstra, numerosum malum,
Non igne demum vicit & docuit mori?

Videantur & *Albricus*, *de Deor. Imagin.* & *Ptolom. Hephæstio, apud Photium;* qui aurea ex parte capita huic fuisse refert.

Interim Iolcum, Iphicli filium, Herculi laboranti affuisse: & admota face truncatas cervices adussisse, priusquam nova è stillanti vulnere emergerent capita, fabulatur *Apollodorus*, *Biblioth.* 2 *lib.*

Hujus autem Hydræ fel erat tantæ malignitatis, ut spicula eo tincta, vulnera infligerent insanabilia. *Diodor.* 4 *lib.* 11 *cap. Hyginus*, 30 *Fab. Seneca*, *H. Fur.* 1359 *v.* ut & *Æschylus*, *Pindarus*, &c.

Nummus hic est Phæstiorum, in Creta; quem dedit *Græc. Insular.* 7 *Tab. Hub. Goltzius*, & 225 *pag.* illustravit *Lud. Nonnius.*

XX. EURYPYLUS.

IV Lib. XIV Cap.

Inter quæ nuncius Priamo supervenit, Eurypylum Telephi ex Mœsia adventare, quem rex multis antea illectum præmiis ad postremum oblatione desponsæ Cassandræ confirmaverat.

EUrypylus, filius Telephi & Astyochæ (quæ soror Priami) propter amorem Cassandræ Trojanis opem ferens; adducendo Cetheos, quibus imperabat ad Caïcum amnem. *Q. Smyrnæus*, 6 *lib.* 12[illegible]

Fuit autem pulcerrimus, *Homero* teste, apud quem (11 *Odyss.* 519 *v.*) inter infernales umbras occurrit Ulyssi. Sed & bellator, in præliis plurimos Græcos interimens, tandemque tamen ipse, Pyrrho feriente, occumbens. *Idem Smyrnæus*, 7 *lib.* 180 *vers.*

Cernitur Eurypylus in Pergamenorum *Numismate*, apud *Ezech. Spanhemium* (*lib. de Num. us.* & *Præstant.* 5 *Dissert.* 479 *pag.*) Hadriani imp. tempore percusso. Unde *Begerus* Pergamenos, Hadriano supparasitantes, ejusque favorem aucupantes, in Eurypylo fere Antinoi dilectissimi effigiem expressisse, non ineleganter conjicit.

XXI. PAL-

XXI. PALLADIUM.

V Lib. V Cap.

Cognoscunt ab Antenore editum quondam oraculum Trojanis, maximo exitio civitati fore, si Palladium quod in templo Minervæ esset, extra mœnia tolleretur.

De Trojanorum Palladio multi multa. Omnia compilare labor esset Herculeus. Saltem dubitant

I. Cujus id originis: sunt enim qui è cœlo in Pessinuntem, Phrygiæ urbem, delapsum credant. *Herodianus*, 1 *lib.* 35 *cap.*

II. Cujus materiæ: quippe sunt, inter quos *Clemens Alexandrinus*, qui ex ossibus Pelopis factum contendunt; verum ligneum fuisse volunt *Scriptores, in Annotationibus inferius citati*, 193 *pag.* lapideum dicit *Procopius*, *B. Gothic.* 1 *lib.* 13 *cap.*

III. An fuerit stans vel sedens statua. Namque stantem sive ambulantem credit *Apollodorus*, 3 *lib.* sedentem verò affirmat *Strabo*, 13 *lib.*

Interim (de Palladio vide cætera, 193 *pag.* citatá) fuit fatum Trojæ. *Dionys. Halycarn.* 1 *lib.* 69 *cap. Ovid.* 13 *Metam* 330 *v. Silius*, 13 *Punicor.* 50 *v.* & mox Romæ, ab Ænea in Italiam translatum. *Pausan. in Corinth. Dionys. Halycarn.* 2 *lib.* 67 *cap. Cicero*, 11 *Philipp.* 10 *cap. Lucan.* 9 *Pharsal.* 994 *v. Ovid.* 6 *Fast.*

Denique non omittendum quod *Pherecydes* habet, à Pallade omnes imagines, quæ non manibus factæ & è cœlo in terram dejectæ, dictas esse Palladias.

Hoc autem Palladium nostrum est è vulgari Domitiani imp. *Nummo* apud *Oudano-Oyzelium*, 52 *Tab.* 1 *Num.*

XXII. ANDROMACHE.

V Lib. XIII Cap.

Reliquorum sors agi cœpta, atque ita Neoptolemo Andromacha.

Andromacha filia erat Eëtionis (qui rex Cilicum, qui littorales in Troade Caici tangebant ostia) uxor Hectoris; cui peperit Astyanacta. *Homer.* 6 *Iliad.* Hectore verò interempto & Troja capta, Pyrrhus eam in Græciam avexit & ea Molossum suscepit. Qui tamen postea Hermiones amorem captans, eam Heleno, Priami regis filio, cum parte regni dedit. *Virgilius*, 3 *Æneid.* 295 *v. Pausanias*, *in Attic.*

Amorem in ea conjugalem laudat *Ovidius*, 1 *Amor.* 9 *eleg. v.* hisce verbis:

Hector

Hector ab Andromachei complexibus ibat in armis,
Et galeam capiti, quæ daret, uxor erat.

Verum & ejus in adversa fortuna constantiam alii. Quippe non tantum mariti luxit mortem & Troiæ flebiles aspexit ruinas, sed & filii, de turre præcipitati, lacera membra colligere fuit coacta. Videatur *Seneca, in divina Troade.*

Andromaches autem faciem servat Chaoniorum *Nummus* elegans apud *Golzium, Græc.* 3. *Tab.* 9. *Num.*

XXIII. AJAX, TELAMONIUS.

V Lib. XV Cap.

At lucis principio Ajacem in medio exanimem offendunt; perquirentesque mortis genus, animadvertêre ferro interfectum.

AJax, filius Telamonis & Hesiones, quæ regis Laomedontis filia. *Ovid.* 11 *Metam.* 217 *v.* Græcorum fortissimus: & quidem invulnerabilis, præterquam in cervice & in latere. Quippe (sic saltem ad *Lycophr. Tzetzes*) cùm Hercules aliquando Salamina adiens, Telamonem inviseret, ibi Ajaci, adhuc tenero, injecit λεοντῆν suam, precatus, ut, qua tegeretur, invulnerabilis fieret puerulus. Ergo, qua non tegebatur, Ajax factus vulnerabilis. Achille mortuo, ut proximus heres, ejus arma petiit; verum Græcorum proceres, eloquentia moti, hæc Ulyssi tradidêre. Unde, præ nimia ira insaniens, in pecora irruit, eaque occidit, Atridas atque Ulyssem sese interimere credens. Verum ad mentis sanitatem rediens & errorem agnoscens, gladio (quem ei Hector post certamen singulare dono dederat) incubuit: cujus cruor in florem est transmutatus. *Sophocles, in Ajace Flagellif.* cui adde *Alciatum, ad* 167 *&* 175 *Emblem.* nec non *Ovidium,* 13 *Metam.* Ejus hæc, 391 *v.*

—— In pectus, tum demum vulnera passum,
Qua patuit ferro, lethalem condidit ensem.

Nummum hunc, à Prusensibus, in honorem Caracallæ imp. cusum ante nos depinxêre *Patinus,* in *Impp. Roman.* 243 *pag.* & *Sponius, in Itinerar.* cui respondet *Liceti Gemma,* apud *Gronovium, Dactylioth.* 2 *tom.* 503 *Gem.* ubi & fax ardens, Ajacem (de Brenno somnium) noctu semet ipsum confodisse significat.

XXIV. NAUSICAA.

VI Lib. VI Cap.

Neque multo post precibus atque hortatu Ulysses, Alcinoi filia Nausicaa Telemacho denubit.

NAusicaa, Alcinoï, Phæacum regis in Corcyra, & Aretes filia; quæ forte cum pedissequis regia exiens, in flumine vestes ablotura, incidit in Ulyssem, naufragum, in littore sedentem, nudum. Huic autem supplici vestes dedit, eumque ad patrem perduxit. *Homer. 6 Odyss.*

Nausicaæ autem pater justus ac pacificus; cujus pomariorum mira fertilitas abiit in proverbium. *Statius*, 1 *Sylv.* 3 *carm.* 81 *v. Juvenal.* 5 *Sat.* 151 *v. Propert.* 3 *lib.* 1 *eleg.* Unde & in *Nummis* Corcyrensium & Dyrrachiensium, apud *Goltzium*, *Græc.* 1, 2 *& Tab.* conspiciuntur, uti primus credidit *Begerus*, *Thesaur. Palatin.* 1 *Tom.* 455 *pag.* atque etiam à me confirmatur, ad *Wildianor. Selector.* 55 *Num.*

Porro hæc Nausicaa è *Numismate* Mytilenensium apud *Sponium*, *Miscellan. Erudit.* 4 *Sect.* 130 *pag.*

TABULA QUINTA.

XXV. ALEXANDER, sive PARIS.

I Lib. III Cap.

Per idem tempus Alexander Phrygius, Priami filius, cum Ænea aliisque ex consanguinitate comitibus, Spartæ in domum Menelaï hospitio exceptus, indignissimum facinus perpetraverat.

PAris, Priami, Trojanorum regis filius, patris jussu in sylvis expositus, postquam mater Hecuba in somnis se facem parere visa esset, & vates puerum Trojani excidii causam fore respondissent. Mater tamen curavit, ut inter pastores Idæos furtim nutriretur. Ibi jam adultus, Oenenem nympham amavit. *Ovid.* 5 *Heroïdar. epist.* quæ quoque postmodum, Paridis rogum conscendens, laqueo sibi gulam fregit. *Apollod.* 3 *lib. Tzetzes, in Lycophront.*

Cæterum de formarum inter deas Judicio hic non repetemus, quæ citatus *Naso*, 15 *Heroïd. epist. Silius*, 7 *Punicor.* 465 *v. Apuleius*, 10 *lib. Milesiacar. Dares*, 7 *cap.* & sic breviter *Propertius*, 2 *lib.* 2 *eleg. ubi suam laudat puellam:*

Cedite

Cedite jam divæ, quas pastor viderat olim
Idæis tunicam ponere verticibus.

neque de Helenæ raptu, quæ *Coluthus*, *lib. de Rapt. Helenæ. Horat.* 3 *lib. Odar.* 15 *alii que.*

Inducitur autem parum strenuus, & amorum quam armorum magis studiosus. Interemit tamen Achillem, tandemque à Pyrrho sive Philoctete, ut alii, est confossus. Vide quæ ad *Dictym*, 4 *lib.* 19 *cap.*

Porro hoc *Numisma* est imp. Antonini Pii, spectaturque apud *Sponium*, *Recherch. Curieus.* 24 *Dissert.* 384 *pag.*

XXVI. JUNO, ARGIVA.

I Lib. XVI Cap.

Dein in templo Junonis Argivæ rectorem omnium declarari statuit.

JUno, ut Sami. *Pausan. in Achaïc. & alii, citati ad Wildian. Selector.* 136 *Num.* ita & Argis, in Peloponneso culta; nempe super qua regione cum Neptuno decertavit. *Pausanias, in Corinth. Horat.* 1 *lib.* 7 *Odar.* 8 *v.* Argivæ tamen etiam Junonis templa ubique fuêre; ut in Lucania Italiæ parte. *Strabo*, 6 *lib.* in Campania. *Statius*, 3 *lib.* 1 *carm.* 105 *v. Plin H. N.* 3 *lib.* 5 *cap.* & in Laconia *Pausan. in Laconia.*

Hujus vero sacerdos fuit, Admeta, Eurysthei filia; quæ Argis profuga, & Samum sospes appulsa, ut Junoni gratiam referret, perpetuam templi suscepit curam. Sed Argivi, fugam vindicaturi, deæ rapuerunt simulacrum, ut sic Admetam Samiis redderent exosam. Verum ventis adversantibus abitumque negantibus, exportatam rursus è navi statuam in littore deposuêre. Ubi à Samiis repertam Admeta vinclis expedivit & in sedem restituit. Vide quæ ex *Athenæi* 15 *lib. ad Wildian. Selector.* 141 *Num.* diximus; & mox ea confer quæ *Gronovius, Thesauri*, 1 *Tom.* 5. 4.

Junonis porro templum, columnis & statuis exornatum ut & deæ sedentem statuam, eximia magnitudine ex auro & ebore fabricatam, coronatam & sceptriferam describit jam citatus *Pausan. in Corinthiac.*

Nummus autem hic est Brundusiensium, apud *Goltz. Sicil. Tab.* & *Beger. Thesaur. Brandeb.* 1 *Tom.* 343 *pag.*

XXVII. CASTOR & POLLUX.

I Lib. IX Cap.

Agenoris porro Taigetam, eamque ex Jove habuisse Lacedæmonem, ex quo Amiclam natum, & ex eo Argalum patrem Oebali, quem Tyndari (ex quo Helena genita videretur) patrem constaret.

CAstor & Pollux ergo fuêre fratres Helenæ, etiam filii Jovis & Ledæ, quæ conjux Tyndari. Horum ille equorum domitor. *Horat.* 1 *lib.* 12 *Odar.* 26 *v.* hic vero pugillatu nobilis: teste ibidem *Horatio.*

Pinguntur pileati. *Catull.* 38 *carm.* nisi pileos voces, quæ aliis olorinorum ovorum (ex iis enim prognati. *Horat.* 2 *lib.* 1 *sat.* 26 *v.*) putamimina. *Lucian. in Dialog. Apoll. & Mercur.* certè hi Lacones. *Pausan. in Lacon. & Messeniac.* & pileus apud Spartanos nobilitatis insigne. Pileis autem adduntur stellæ. *Apuleius* 10 *Metam. lib. Valer. Flaccus,* 5 *Argonaut. lib.* 361 *v.* quæ navigantibus salutares. *Lucian. Dialog. cit. Horatius,* 1 *lib.* 3 *Odar.* 3 *v. Silius,* 15 *Punicor. lib.* 643 *pag.* quocirca non solum pilei hi stellati maritimarum urbium (tot *Nummis* testibus) consueta symbola: verum & ipsi Tyndaridæ littoreis urbibus (*Plinio, Strabone* & *Stephano* probantibus) sua detusêre nomina.

Revera enim (*aliis* & in Zodiaco esse Geminos non ignoro) tantummodo sunt ignes, stellarum instar; quod meteori genus navigantibus prosperum, si in antennis navium appareat geminum: triste vero periculosumque, si solitarium (quod Helenæ tribuitur) in naves delabatur. *Statius,* 3 *Sylv.* 2 *carm.* 8 *v. Seneca, Q. Natur.* 1 *lib.* 1 *cap. Plin. H. N.* 2 *lib.* 37 *cap.*

Nummum hunc *Oyzelio* debemus, qui eum è gente Sulpiciorum *Thesauri* dat, 41 *Tab.*

XXVIII. HE-

XXVIII. HECTOR.

III Lib. VI Cap.

Postquam Hector per aliam partem relicto curru aufugerat.

HEctor, Priami & Hecubæ filius, Andromaches maritus & Astyanactis pater; omnium Trojanorum fortissimus; quo sospite Troja inexpugnabilis. *Seneca*, *in Troad. chor.* 125 *v.*

Græcis innumeras clades attulit, plurimos interfecit, cum Ajace singulari certamine pugnavit. *Homer.* 7 *Iliad.*

Etiam postmodum cum Achille; sed qui eum devicit, occidit, armis spoliavit, raptavit. *Homer.* 23 *Iliad. Virgil.* 1 *Æneid.* 487 *v.* & 2 *Æneid.* 273 *v.* corpus auro redemptum patri ferè invitus reddidit. *Homer.* 24 *Iliad. Dictys*, 3 *lib.* 27 *cap.*

Qui tamen, restaurata Troja, ab Iliensibus, narrante *Philostrato*, divinis honoribus prosequutus.

Spectatur autem Hector in *Nummo* (de eo barbato quidem, in tabula depicto, *Pausan. in Phocic.*) ab Iliensibus, in honorem Severi Aug. percusso, quem *operis* 2 *parte* exhibet *Tristanus*: quemadmodum & in *altero* Commodi apud *Sambucum*; qui *Martialicis* nostris insertus, 24 *lib.* 212 *epigr.*

XXIX. ÆNEAS.

V Lib. XVII Cap.

Æneas apud Trojam manet.

ÆNeas, Anchiſis & Veneris filius, præſertim pietate in patrem notus, quem ſenio gravem, Troja capta & flammis tradita, per media Græcorum agmina, & per ruentia circa ſe urbis ædificia ad tuta pertulit. *Virgil.* 2 *Æneid.* 707 *v.* *Statius*, 3 *Sylv. lib.* 3 *carm.* 188 *v.* *Propertius*, 4 *lib.* 1 *eleg.* *Martialis*, 11 *lib.* 4 *epigr.* denique & *Ovidius* noſter, ut alibi ſæpiſſime, ſic præſertim, 13 *Metam. lib.* 624 *v.*

—— —— Sacra & ſacra altera, patrem,
Fert humeris venerabile onus Cithereius heros,
De tantis opibus prædam pius eligit illam.

Errores ejus deſcripſit in divina *Æneide Virgilius*; in hoc ſolo culpandus, quod, odio Carthaginis & Pœnorum, Didonem (quæ hiſce dea) Æneæ (à quo gens Julia) fingat ſcortum: quippe quæ Trojanum nec vidit nec videre potuit. Vide *Macrobium*, 5 *Saturnal. lib.* 17 *cap.* *Auſonium*, 118 *Epigr.* & inter *Chronologos*, *Petavium*, *Ration. Temp.* 2 *lib.* 4 *cap.*

Nummus porro hic imp. Antonini Pii, maximæ molis eſt è *Sponii Recherch. Curieuſ.* 24 *Differt.* 384 *pag* in quo fœta porca reſpicit oſtentum, de quo *Virgilius*, 3 *Æneid. lib.* 390 *v.* & 8 *Æneid. lib.* 43 *cap.*

XXX. ULYS.

XXX. ULYSSES.

VI Lib. XVI Cap.

Ulysses, vulneratus ab eo, quem minimè crediderat, triduo post mortem obiit.

Ulysses rex Ithacæ insularumque finitimarum, filius Laërtæ & Anticleæ, conjux Penelopes, pater Telemachi.

Sunt tamen qui è Sisypho malunt conceptum; nempe à quo Anticlea, cum duceretur ad Laërtæ nuptias, vim fuerat passa. Videatur *Ovid.* 13. *Metam.* 31 *v.*

Erat autem vir pollens facundia, præditus experientia, vafer consilio, egregius bello, patiens laborum. Unde pellax *Virgilio*, 2 *Æneid.* 90 *v.* duplex *Horatio*, 1 *lib.* 6 *Odar.* 7 *v.* varius *Statio*, 2 *Achilleid.* 173 *v.* fallax *Ovidio*, 13 *Metam.* 713 *v.* audax *Tibullo*, 4 *lib.* 1 *eleg. ad Messalam.*

Hujus egregia ad Trojam consilia & certamina, denique & post eversam urbem errores ejus multiplices longius prosequuntur, *Homerus, in Iliad. & Odyss. Ovidius*, 12, 13 atque 14 *Metam.* & strictim *Tibullus*, 4 *lib.* 1 *eleg.*

An tamen oceanum intraverit, & extra orbis terrarum antiquos limites erraverit Ulysses, grande est dubium. Consulantur *Strabo*, 1 *lib. Polyb. lib. Seneca*, 88 *Epist. Stobæus*, *Sermon. in Bionis monito.*

Hæc nostra Ulyssis pictura desumpta ex *Abrah. Gorlæi Dactyliothec. edit. prima* 176 *Gemma.*

XXXI. LAO-

TABULA SEXTA.

XXXI. LAOCOON.

V Lib. XI Cap.

Itaque destructa murorum parte, cum joco lasciviaque induxêre equum, fœminis inter se atque viris certatim attrahere festinantibus.

INter viros tamen, equum intra urbem non recipiendum suaserat Laocoon, Priami regis ex Hecuba filius & Apollinis Thymbræi sacerdos; hastamque in eum vibraverat. Verum quo facinore Minervæ, ut ejus doni violator, provocavit iram; quæ duos immensæ magnitudinis serpentes è fluctibus evocans, Antiphantem & Thymbræum, Laocoontis filios, mox & ipsum auxilio accurrentem, iis necavit. *Virgil. 2 Æneid.* 212 *v.* *Petronius*, *Satyric.* 49 *cap.* denique *Smyrnæus*, *in multis* discrepans; veluti & *Hyginus*, qui 135 *Fab.* mavult Apollinem serpentes è mari submisisse; iratum nempe, quod Laocoon sacerdos uxorem duxisset, liberosque ex ea procreasset.

Statuam hanc depictam dedêre *Pererius*, *Dalenus*, *Episcopius*, *Audrantius*, & ante eos *Marc. Ravennas*, *Marlianus*, plurimique *Itali.* Meminit ejus ipse *Plinius*, *H. Nat.* 36 *lib* 5 *cap.* *Laocoon*, inquit, *qui est in Titi imperatoris domo*, *opus omnibus & picturæ & statuariæ artis præferendum. Ex uno lapide, eum & liberos draconumque mirabiles nexus, de consilii sententia fecêre summi artifices, Agesander & Polydorus & Athenodorus, Rhodii.* Quare & hodie eam, è marmore quidam candidissimo, anxie servat Pontificis Maximi Vaticanum viridarium.

Recte autem *Begerus* hoc monumentum *Maronis* exornavit carmine, quod funestum Laocoontis casum sic depingit:

——— ——— ——— Agmine certo
Laocoonta petunt, & primum parva duorum
Corpora natorum serpens amplexus uterque
Implicat, & miseros morsu depascitur artus.
Post ipsum auxilio subeuntem ac tela ferentem
Corripiunt, spirisque ligant ingentibus: & jam
Bis medium amplexi, bis collo squamea circum
Terga dati, superant capite & cervicibus altis.
Ille simul manibus tendit divellere nodos,
Perfusus sanie vittas atroque veneno.
Clamores simul horrendos ad sidera tollit.

DICTYS

E. Gemma apud Licetum.

[1] DICTYS CRETENSIS DE BELLO TROJANO.

Q. Septimio Romano interprete.

LIBER PRIMUS.

CUNCTI reges, qui Minois Jove geniti [2] pronepotes [3] Græciæ imperitabant, ad dividendas inter se [4] Cretei opes, [5] Cretam convenêre. [6] Creteus namque ex Minoë postrema sua ordinans, quidquid auri atque argenti, [7] pecorum etiam fuit, ne- CAPUT I.

NOTÆ.

1 *Dictys Cretensis.*] Jam de eo plura in præfatione dicta sunt: illud tantum adjiciam subdititium hunc Dictyn alium esse ab illo quem Græci habuere qui & ipse suppositititius fuit. Nam magna semper hujus generis scriptorum seges fuit. Dictys Græci fragmenta quædam apud Cedrenum leguntur, quæ cum Latino Dicty frustra conferas.

2 *Pronepotes.*] Minois pronepotes, quia ex Cretei filiabus nati; qui Creteus Minois filius fuit.

3 *Græciæ imperitabant.*] Sic infra dixit *reges Græciæ* & tres tantum commemoravit, Palamedem, Oeacem & Menelaum.

4 *Cretei opes.*] In vett. impressis *Atrei* & mox *Atreus namque* mendo insigni; unde & vulgatus error Grammaticorum de duobus Atreis. *Cretei* vera lectio sive Cratei, Dorica dialecto. Nam Creteus Minois filius natu maximus, & regni successor, & cave hunc Creteum confundas cum Cretheo qui Æoli filius fuit.

5 *Cretam convenêre.*] Nam ibi regnabat Creteus; quod hic ait Dictys reges Græciæ Cretam convenisse ut Cretei avi sui successionem dividerent. Idem innuit Ovid. in Epist. Paridis Helenæ, ubi de Menelao loquens ait:

Non habuit tempus quo Cressia regna videret,
Aptius, ô mira calliditate virum!

Et in Epistola Helenæ Paridi, ubi Helena de Menelao.

Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis.

Item:

Ille quidem procul est ita re cogente profectus,
Magna fuit subitæ justaque causa viæ.

6 *Creteus namque ex Minoë.*] Supple *genitus.*

7 *Pecorum.*] Nam antiquis illis temporibus

poribus, quos filiæ genuerant, ex æquo dividendam reliquerat, excepto [8] civitatum terrarumque imperio. [9] Hæc quippe Idomeneus cum Merione [10] Deucalionis, Idomeneus alter Moli, [11] jussu ejus seorsum habuêre. Convenêre autem [12] Clymenæ & Nauplii Palamedes, & Oeax, [13] Dictys ex Cretæ Ida: Item Menelaus Æropa & Plisthene genitus, à quo [14] Anaxibia soror (quæ eo tempore Nestori denupta erat) & Agamem-

Notæ.

ribus regum & aliorum divitiæ pecoribus præcipue constabant; unde & Homero *Polumeloi* & *Eumeloi* dicti sunt.

8 *Civitatum terrarumque.*] *Cretensium* scilicet.

9 *Hæc quippe Idomeneus cum Merione jussu ejus.*] Nullibi reperio Merionem imperii Cretensis cum Idomeneo participem fuisse, neque video unde illud expiscari potuit Dictys, nisi ita esse crediderit, quod apud Homerum legisset Merionem cum patruo Idomeneo Cretensium ducem fuisse.

10 *Deucalionis Idomeneus.*] Creteus & Deucalion fratres fuere, Minois scilicet filii. Deucalion filios habuit Idomeneum, Creten, Nothum, & Molum. Apollod. lib. 3. Bibliothec. Δευκαλίωνι δὲ ἐγένοντο Ἰδομενεύς τε καὶ Κρήτη, καὶ Νόθος, καὶ Μῶλος. Qui locus Apollodori mihi mendi suspectus est, neque enim legas alibi Nothum ullum nomine Deucalionis filium fuisse. Legendum, ut & alii monuêre, καὶ νόθος Μῶλος: ut Molum non genuinum sed nothum esse significet. Unde etiam colligere est Merionem nothi filium Idomeneo legitimo Deucalionis filio minime regni participem fuisse.

11 *Jussu ejus.*] Cretei scilicet. Creteus quidem marem filium habebat nomine Althemenen, qui regnum occuparet, verum Althemenes veritus ne patri Creteo mortem inferret, quem oracula monuerant fore ut ab uno è filiis interficeretur, relicta Creta appulit Rhodum. Illuc postea contendit Creteus senio confectus, Althemeni suo regnum tradere cupiens, isque cum è navi cum principibus sociis in desertum quendam insulæ locum descendisset, à bubulcis prædones ingruisse putantibus ejicitur, interim dum Creteus se Althemenis patrem esse clamat neque à bubulcis propter canum latratum & pugnæ tumultum exauditur, supervenit Althemenes qui telo contorto Creteum patrem minime agnitum interfecit, posteaque re cognita Deos comprecatus, terræ hiatu absorptus est. Apollod. lib. 3. de cujus locum pessime accepit interpres, ubi scribit Apollodor. Καὶ μὴ διαπραξάμενον ἀκοῦσαι λέγοντος αὐτοῦ ἀλήθειαν, διὰ τὴν κραυγὴν τῶν κυνῶν, ἀλλὰ βαλλόντων κἀκείνων, παραγενόμενος Ἀλθημένης, &c. Vertit interpres. *Quippe vera dicens, cum ob canum latratum, quod ab insulanis percuteretur, exaudiri non posset, Althemenes superveniens*, &c. Quid absurdius? vertere debuerat. *Et cum eum vera dicentem non modo non exaudirent bubulci ob canum latratum, sed etiam ultro percuterent, pellerent*, &c. Id quidem amantissimum Patrem meum fugit, fateor, dum majora sectatur; sed quod miror, eum etiam latuit qui post patrem meum Apollodorum percurrit, quamvis ut aliquid diceret vel minima rimari necesse habuerit. Sed de eo alibi.

12 *Clymenæ & Nauplii Palamedes, & Oeax.*] Nauplius Neptuni ex Amymone filius, Clymenam Cretei filiam duxit uxorem, & ex ea suscepit Palamedem & Oeacem, quem male quidam *Oeacum* appellant.

13 *Dictys ex Creta Ida.*] In MSS. *Dictus ex Cretida*, vel *Dictys ex Crete Ida.* Sed quæ hic Dicty pars est in hac divisione? an huc libri titulus irrepsit qui ita scriptus fuerit, *Dictys ex Creta Ida.* More Græcorum ut subintelligatur *oriundus* γενόμενος. Vir doctus rescripsit *Dicty Cretide*; quippe cum mox Agamemnonem & Menelaum referat dictos Atridas, qui erant Plisthenis ad tegendam obscuritatem paterni nominis; verisimile est eadem ratione addidisse Palamedem & Oeacem Nauplii, dictos Cretidas ab avo materno Creteo, cum origo paterna esset multo ignobilior, Nauplius enim mercaturæ laude potius cluebat quam ulla alia arte; ut ex Apollodoro certum est.

14 *Anaxibia soror.*] Fuit quidem Anaxibia

non major frater, [15] ut vice sua in divisione uteretur, petiverant. [16] Sed hi [17] non Plisthenis, ut erant, magis quàm Atrei dicebantur: ob eam causam, [18] quod quum Plisthenes admodum parvus, ipse agens in primis annis vita functus, nihil dignum ad memoriam nominis reliquisset, Atreus miseratione ætatis secum eos habuerat, neque minus quam regios educaverat. In qua divisione [19] singuli pro nominis celebritate inter se quisque magnifice transegêre. Ad eos re cognita [20] omnes ex origine Europæ, CAPUT II.

NOTÆ.

xibia Menelai & Agamemnonis soror, Plisthenis filia. Sed quæ Strophio, non Nestori, ut hic habet Dictys, nupta fuit, & Pyladem peperit. Pausan. in Corinthiacis: Κρίσου δ᾽ ἦν ἀπόγονος τρίτος Πυλάδης, Στροφίου τε ὢν τοῦ Κρίσου, καὶ Ἀναξιβίας ἀδελφῆς Ἀγαμέμνονος. *Crisi autem erat tertius nepos Pylades, ab Strophio Crisi filio & Anaxibia genitus Agamemnonis sorore.* Hanc Anaxibiam *Cyndragoram* vocat Scholiastes Eurip. in Orest. ὁ Στροφίου συνδήμονος καὶ Πυλάδης ἐκ Κυνδραγόρας τῆς ἀδελφῆς Ἀγαμέμνονος. Et si idem alibi non semel eandem cum Pausania *Anaxibiam* vocat & Cyndragoram Atrei filiam. Παρόσον, inquit, ὁ Στροφίος Ἀναξιβίαν ἔγημε τὴν Ἀγαμέμνονος ἀδελφήν. ἐξ ἧς ἐγένετο Πυλάδης ὥς φησι Κράτης ἢ ἐπεὶ ὁ Στροφίου πατὴρ Κρίσος Ἀτρέως θυγατέρα ἐγάμει τὴν Κυνδραγόραν. *Vel quia Strophius Anaxibiam sororem Agamemnonis uxorem duxit, ex qua natus Pylades, ut ait Crates, vel quoniam Strophii pater Crisus Cyndragoram Atrei filiam duxit.* Tandem Hyginus ab aliis discedit & hanc Agamemnonis sororem vocat *Astyocheam*. Fab. 117. Anaxibia verò quæ Nestori nupsit, Cratiei filia fuit. Vel potius, ut habet Eustathius, *Atrei*; unde & eam idem Eustathius Agamemnonis sororem dixit: quippe qui Homerum secutus Agamemnonem & Menelaum Atrei, non Plisthenis, filios facit. Sed hic aliter Dictys, qui sic minime excusari potest.

15 *Ut vice sua in divisione uteretur.*] Hoc est, ut suas partes ageret. Ait Dictys Anaxibiam & Agamemnonem, quorum altera propter sexum, alter propter regni sui custodiam, Cretæ cum aliis adesse non poterant, à Menelao petiisse ut pro ambobus faceret in divisione Cretei, & colligeret amborum sortem.

16 *Sed hi.*] Respondet superioribus. *Æropa & Plisthene genitus.*

17 *Non Plisthenis, ut erant, sed Atrei.*] Plisthenis etiam filios facit Apollodorus, & multi alii. Hesiod. Æschyl. Porphyrius. Servius lib. 1. Æneid. *Atridas*, inquit, usurpatum est, nam Plisthenis filii fuerunt Agamemnon & Menelaus. Tamen major numerus eorum qui Atrei filios dicunt. In iis constanter Homerus lib. 2. Iliad. & lib. 4. Odyss.

18 *Quod cum Plisthenes.*] Eustath. 2. Il. οὗτοι μὲν ἔσαν κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον Ἀτρεῖδαι, καὶ Ἀτρέως παῖδες τοῦ Πέλοπος· τῇ δὲ ἀληθείᾳ Πλεισθένους, ὥς φασιν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Πορφύριος ἐν τοῖς ζητήμασι. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ Πλεισθένης νέος τελευτᾷ, μηδὲν καταλείψας μνήμης ἄξιον, νέοι πάνυ ἀνατραφέντες ὑπὸ Ἀτρέως, αὐτοῦ παῖδες ἐκλήθησαν. *Illi quidem communiter Æropes, & Atrei existimabantur, sed re vera erant Plisthenis filii. ut cum multi alii, tum Porphyrius scribit in suis Quæstionibus. Sed quoniam Plisthenes juvenis adhuc mortuus est, nihil memoria dignum post se relinquens. parvuli ab Atreo avo educati, ejus etiam filii dicti sunt.* Schol. Euripid. in Orest. Ἀτρεὺς μὲν τὴν Κλεόλαν τὴν Διάντος ἀσθενῆ ἔσχε Πλεισθένην τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὃς Ἐριφύλην γήμας ἔσχεν Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον καὶ Ἀναξιβίαν. νέος δὲ τελευτῶν ὁ Πλεισθένης καταλείπει τοὺς παῖδας τῷ πατρί. i. *Atreus ducta uxore Cleola Diantis filia, Plisthenem genuit corpore infirmum, quo ex Eriphyle Agamemnonem & Menelaum & Anaxibiam liberos suscepit. Eosque Atreo patri suo juvenis adhuc moriens reliquit.* Tamen nescio unde Cleolam Atreo, & Eriphylem Plistheni nuptas dicit.

19 *Singuli pro nominis celebritate*] Pro cujus nominis celebritate, an cujus opes dividebantur, an singulorum qui eas inter se dividebant? ita ut dicat Dictys singulos pro sui nominis celebritate magnifice pro se transegisse rem pepigisse. Gall. *avoit fait son parti.* Nihil aliud video.

20 *Omnes ex origine Europæ.*] Vellem

sane

[21] quæ in ea insula summa religione [22] colitur, confluunt, benigneque salutatos in templum deducunt. Ibi multarum hostiarum more patrio immolatione celebrata, exhibitisque epulis, large magnificeque eos habuere. Itemque insecutis diebus reges Græciæ, & si ea quæ exhibebantur magnificè cum lætitia suscipiebant, tamen multo magis [23] templi ejus magnifica pulchritudine, pretiosaque extructione [24] operum afficiebantur, inspicientes repetentesque memoria, singula [25] quæ ex Sidone à Phœnice patre ejus atque nobilibus matronis transmissa magno tum decori erant.

CAPUT III.

Per idem tempus Alexander Phrygius, Priami filius, [26] cum Ænea aliisque ex consanguinitate comitibus, Spartæ in domum Menelai hospitio receptus, indignissimum facinus perpetraverat. Is namque ubi animadvertit regem abesse, quod erat Helena [27] præter cæteras Græciæ fœ-

NOTÆ.

ne commemorasset aliquos ex iis quos ex origine Europæ Cretam ait inhabitasse. Europa enim ex Jove Minoem, Sarpedonem & Rhadamanthum genuit; nullosque ex Astero sive Asterione Cretensium rege, qui eam uxorem duxerat, liberos suscepit.

21 *Quæ in ea insula*] Non memini me legisse Europam Cretæ cultam fuisse. Scio quidem eam in Deorum numerum relatam & apud Phœnices habuisse templa & altaria.

22 *Colitur.*] Ait sua ætate cultam, ut melius lectoribus imponat tutiusque verum Dictyn mentiatur.

23 *Templi ejus.*] Europæ scilicet.

24 *Operum Ædificiorum.*] Virgil. *Pendent opera interrupta.*

25 *Quæ ex Sidone.*] Vetus liber. *Quæ ex Sidone Phœnicia, patria ejus.* Inepte, nam vel ea quæ sequuntur *atque nobilibus matronis*, satis ostendunt legendum *à Phœnice patre ejus.* Et Europæ patrem Phœnicem vocat ut Homerus, Moschus & alii multi, tamen potior pars Agenore natam Europam dicit. Utramque opinionem retulit Apollodorus lib. 3. *τινὲς δὲ Εὐρώπην οὐκ Ἀγήνορος ἀλλὰ Φοίνικος λέγουσιν. Quidam vero Europam non Agenoris sed Phœnicis filiam dicunt.*

26 *Cum Ænea aliisque.*] Isthæc *cum Ænea* absunt à MSS. & sane non convenit cum historia sequenti hic Æneæ comitatus, quem Dares & alii auctores minus verisimiliter commenti sunt. Et non alius infra nominatur quam Glaucus Antenoris, qui expeditionis pœnas morte luit. Erat autem Glaucus ex consanguineis Alexandri; nepos scilicet Æsietæ & Cleomestræ, quæ amita Laomedontis.

27 *Præter cæteras fœminas mira specie.*] Helenam suæ ætatis pulcherrimam fuisse omnes scriptores tradunt, sed illam nobis fere depingit Dares Phrygius. *Helenam similem illis Dioscuris, formosam, animo simplici, blandam, cruribus optimis, notam inter duo supercilia habentem, ore pusillo.*

Cedrenus: *ἦν γὰρ εὔπλοκος, εὔμαστος, λευκὴ ὑπὲρ χιόνα, εὔοφρυς, εὔρινος, οὐλόθριξ, ὑπόξανθος, ὀφθαλμοὺς ἔχουσα μεγάλους.* Id est, ut ego interpretor: *Erat enim longa, mamosa, nive candidior, pulchris superciliis ornata, naso formoso, crispis capillis, subflava, magnis oculis.* Cedreni τὸ εὔπλοκος non intellexerunt viri docti; inter quos doctissimus Meziriacus (is mihi in hisce commentariis instar omnium fuit) qui vertit, *elle étoit propre en habits*, quasi illud inter egregiæ formæ dotes debeat conferi; sed & falsum est etiam Helenam cultu nitidam & ornatam fuisse, antequam Paridem sequuta fuisset. Nam Paris, apud Ovidium in Epist. parcam Spartam representat & ipsam Helenam Spartanasque sordide ornatas.

Parca sed est Sparta, tu cultu divite digna,
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
Deliciisque decet luxuriare novis.
Cum videas cultum nostra de gente virorum,
Qualem Dardanias credis habere nurus.

Igitur εὔπλοκος, est Homero & Pindaro *βαθύζωνος* ut & notavit Eustath. Nam nisi

βαθύζωνος

minas miranda specie, amore ejus captus, ipsam,[28] multasque opes domo ejus aufert, [29] Ætram quoque & Clymenam Menelai [30] affines, quæ

NOTÆ.

μακρόζωνον longam, *de belle taille.* interpreteris, non video quomodo possit intelligi.

Sed de Helenæ pulchritudine omnium optime Constantinus Manasses, nisi in eo tautologiam reprehendas. Ejus verba sunt, ἦν ἡ γυνὴ περικαλλὴς, εὔοφρυς, εὐσαρκωτάτη, εὐπάρειος, εὐπρόσωπος, βοῶπις, χιονόχρους, ἑλικοβλέφαρος, ἁβρὰ, χαρίτων γέμον ἄλσος, λευκοβραχίων, τρυφερὰ, κάλλος ἀντικρὺς ἔμπνουν, τὸ πρόσωπον κατάλευκον ἡ παρειὰ ῥοδόχρους. τὸ πρόσωπον ἐπίχαρι, τὸ βλέφαρον ὡραῖον, κάλλος ἀνεπιτήδευτον, ἀβάπτιστον, αὐτόχροον. ἔβαπτε τὴν λευκότητα ῥοδόχροια πυρίνη, ὡς εἴ τις τὸν ἐλέφαντα βάψῃ λαμπρᾷ πορφύρᾳ, δειρὴ μακρὰ, κατάλευκος ὅθεν ἐμυθουργήθη κυκνογενῆ τὴν εὔοπτον Ἑλένην χρηματίζειν. Id est: *Erat enim mulier formosissima, pulchris superciliis, corpulenta, pulchris genis, vultu honesto, magnis oculis, nive candidior, superciliis incurvis, delicata, gratiarum sylva, albis brachiis, voluptatibus dedita, pulchritudo spirans, candida grataque facie, genis roseis, sine fuco, albitudinem ejus distinguebat rubor roseus, veluti si quis ebori misceret splendidam purpuram, collo longo percandido, unde & cygno genita Helena dicta est.* Illa χαρίτων γέμον ἄλσος nove & duriter dicta sunt nullumque ejus locutionis exemplum reperias, neque enim *sylvam* illi hoc sensu dicunt, quod sciam, nec *montem*; nam Callimachus poëtam nescio quem irridens quod gratiarum montem dixerit, ait montem illum nihil aliud esse quam siccum & aridum gratiarum collem, ejus verba sunt.

Ἤπερ αὐαλέον χαρίτων λόφον.

Quam aridum gratiarum collem.

Eleganter sane, ut quidem ego hunc locum interpretor, qui hucusque interpretum diligentiam fugit, neque ego etiam montes illos & sylvas ferre possim: est enim illud non delphinum sylvis, ut ait poëta Venusinus, sed sylvas & montes hominibus appingere. Quanto melius Anacreon qui amicæ suæ non sylvam gratiarum imponit, sed eas omnes ejus cervici involitantes describit.

Περὶ λυγδίνῳ τραχήλῳ
Χάριτες πέτοιντο πᾶσαι.

Circa collum marmoreum,
Gratiæ involitent omnes.

At illa quæ leguntur versu quarto κάλλος ἀντικρὺς ἔμπνουν satis diu me suspensam habuere. Nam & fuit etiam cum putarem κάλλος esse quarti casus & ἔμπνουν jungi debere cum πρόσωπον versus sequentis, ut esset πρόσωπον ἔμπνουν κάλλος. *Vultus pulchritudinem spirans.* Qualia multa apud veteres leguntur, sic βλέπειν ἄρεα. *Videre, aspicere martem. Avoir le regard martial.* Sed tandem me verum hujus loci sensum assequutam existimo.

28 *Et multas opes.*] Unde infra Helenam & quæ cum ea abrepta fuerant per legatos repetit Menelaus. Idem Herodot. in Euterpe & Homer.

Ἀμφ' Ἑλένῃ, καὶ κτήμασι πᾶσι μάχεσθαι.

Id est:

Pro Helena & opibus ejus pugnare.

29 *Æthram etiam & Clymenam.*] Earum meminit Ovid. in Epist. Paridis Helenæ.

Et comitum primas Clymenem Æthramque tuarum,
Ausus cum blandis nuper adire sonis.

Rursus in Epistola Helenæ Paridi.

Cætera per socias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliumque duæ.

Earum meminit & Homerus Il. γ'.

—Ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο.
Αἴθρη Πιτθῆος θυγάτηρ Κλυμένη τε βοῶπις.
Et illam unà famulæ duæ sequebantur,
Æthra Pitthei filia Clymeneque pulchra.

Hyginus Thisadien quandam Æthræ conjungit: Fab. 92. *Alexander*, inquit, *Veneris impulsu Helenam à Lacedemone ab hospite Menelao Trojam adduxit, eamque in conjugio habuit, cum ancillis duabus Æthra & Thisadie, quas Castor & Pollux captivas ei assignarant, aliquando reginas.*

Eam Phisadiem vocavit, Fab. 79. *Castor & Pollux belligerarunt & Æthram Thesei matrem & Phisadiem Pirithoi sororem ceperunt, & in servitutem sorori dederunt.* Ita & forsan ista non alia sit quam Clymene Hygini, Ovidii & Homeri.

30 *Affines.*] Affinem hic cognatam dicit & de Æthra quidem certum est, quæ filia fuit Pithei. Pitheus autem Pelopis

 filius,

[31] ob necessitudinem cum Helena degebant. Postquam Cretam nuncius venit, & cuncta ei quæ ab Alexandro adversus domum Menelaï commissa erant, aperuit: per omnem insulam, sicut in tali re [32] fieri amat, fama in majus divulgatur. Expugnatam quippe domum regis, eversumque regnum, & alia in talem modum singuli differebant.

CAPUT IV.

Quibus cognitis Menelaus, etsi abstractio conjugis animum permoverat, multò amplius tamen ob injuriam affinium, quas suprà memoravimus, consternabatur. At ubi animadvertit Palamedes, regem ira atque indignatione stupefactum, consilio excidisse: ipse naves parat, atque omni instrumento compositas terræ applicat. Dein pro tempore regem breviter consolatus, [33] positis etiam ex divisione, quibus in tali negotio patiebantur, navem ascendere facit: atque ita ventis ex sententia flantibus, paucis diebus Spartam pervenêre. Eò jam Agamemnon & Nestor [34] omnesque qui ex origine Pelopis in Græcia regnabant, cognitis rebus confluxerant. Igitur postquam Menelaum advenisse sciunt, omnes in unum coëunt. Et quanquam atrocitas facti ad indignationem, [35] ultumque injurias rapiebat, tamen ex consilii sententia [36] legantur prius ad Trojam Palamedes, Ulysses,

NOTÆ.

filius, Atrei frater. Pitheus genuit Æthram, Atreus Plisthenem. Sic Æthra & Plisthenes erant consobrini, *cousins germains*. At Menelaus Plisthenis filius fuit, fuit igitur Æthræ cognatus. Climene autem ignota est. Si sit eadem quæ Thisadie sive Phisadie Hygini, soror Pirithoi, certum est eam ad Menelaum pertinere, etsi gradu remotiori: nam Menelaus & Ixion, Thisadiæ pater, erant quod vulgò dicimus; *cousin au quatrième degré*. Id quod clarius patebit ex hoc diagrammate.

Jupiter genuit

Apollinem &	Tantalum.
Apollo	Tantalus,
Lapithen. Lapith.	Pelopem. Pel.
Periphan. Periph.	Atreum. Atr.
Anthonem. Anth.	Plisthenem. Plis.
Ixionem. Ixi.	
Pirithoum & Phisadien.	

31 *Ob necessitudinem cum Hel.*] Supra ex Hygino vidimus eas Helenæ in servitutem à Castore & Polluce datas fuisse. Idem Apollodorus de Æthra.

32 *Fiere amat.*] Ita in MSS. Male correctores ediderunt *solet*. *amat* eleganter dicitur, sic Græcis φιλεῖ.

33 *Positis etiam ex divisione.*] Positis, In naves scilicet. *Ayant chargé sur les vaisseaux.*

34 *Omnesque qui.*] De regibus Achivorum vide Hygin.

35 *Ultumque injurias.*] Phrasin mutavit, rapiebat ad indignationem & rapiebat ultum injurias: sed melius dixisset, ad indignationem & ultionem injuriarum rapiebat. Tamen ejusmodi exempla reperias apud bonos auctores, sed quæ nolim sæpius imitari.

36 *Legantur prius ad Trojam.*] Certum est & Palamedem, Ulyssem & Menelaum ad Trojam legatos, sed hic Dictys videtur innuere Ulyssem cum aliis Spartam convenisse, quod falsum est: nam Homerus & alii auctores tradunt Agamemnonem & Menelaum in insulam Ithacam ad Ulyssem venisse ut eum sibi militiæ suæ socium asciscerent. Id cum recusaret Ulysses, insaniam simulans salemque ferens

& Menelaus. Iisque mandatur, ut conquesti injurias, [37] Helenam, & quæ cum ea abrepta erant, repeterent. [38] paucis diebus ad Trojam veniunt, neque tamen Alexandrum in loco offendêre. Tum namque properatione navigii [39] inconsulte usi ventis, ad Cyprum appulêre. Unde sumptis aliquot navibus Alexander Phœnicem delapsus, Sidoniorum regem, qui eum amicè susceperat, noctu insidiis necat: eademque qua apud Lacedæmoniam cupiditate, universam domum ejus [40] in scelus proprium convertit. Ita CAPUT V.

NOTÆ.

ferens equo & bove ad aratrum junctis. Palamedes ei Telemachum filium aratro subjecit, quo viso Ulysses aratra suspendit, seque ita prodidit & ad bellum ivit.

37 *Helenam & quæ*, &c.] Solennes legationum formulæ sic apud Plaut.

Continuo Amphitryo delegit viros primorum principes.
Eos legat, Telebois jubet sententiam ut dicant suam.
Si sine vi & sine bello velint rapta & raptores tradere,
Si qua asportassent redderent, se exercitum exemplo domum
Reducturum, &c.

38 *Paucis diebus.*] Triduo iter illud confici potuit, si auctori carminum Cypriorum creditur; sane Homerus alicubi dicit Nestorem & Diomedem ex Ilio domum suam quarto die devenisse.

39 *Inconsulte usi ventis.*] Certe hic aliquid turbatum est. Legendum puto: *Neque tum Alexandrum in loco offendere, tum namque properatione navigii inconsulte usus ventis ad Cyprum appulerat, unde.* Et Alexandrum ait post Helenæ raptum inconsulte usum ventis Cyprum devenisse, deinde Phœnicen. Verum Homeri interpretes scribunt eum consulte eandem viam qua Spartem pervenerat, non iterasse, ne scilicet à Menelao retraheretur. Rursus hic quædam prætermisit Dictys, dum innuit Paridem Cyprum delatum, deinde Phœnicen, ex Phœnice Trojam devenisse. Nam ex aliis scriptoribus docemur eum etiam ad Ægyptum ad Proteum penetrasse, qui Proteus audito Paridis scelere, eum quidem incolumen dimisit, sed Helenam opesque omnes quæ cum ea raptæ fuerant apud se retinuit & Menelao reservavit. Vide Herodot. in Euterp. Homerus quidem Paridem Helenam abducentem tum alibi errabundum describit, tum etiam Sidonem Phœniciæ applicuisse significat, dum ait:

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

Ubi erant pepli varie picti opere mulierum, Sidoniarum, quas ipse Paris Deo similis adduxit è Sidone navigans per latum pontum, ea via qua Helenam abduxit nobilem.

Idem ejus in Ægyptum adventum non obscure innuit, dum ait Helenam pharmaca quædam habuisse, quæ illam Polydamna uxor Thonis docuerat. Ejus verba sunt Odyss. δ'.

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις,
Αἰγυπτίη.

Id est, *talia Jovis filia (Helena) habebat pharmaca utilia, bona quæ ipsi Polydamna dedit Thonis uxor Ægyptia.* Niliaci ostii præfectus erat is Thon sive Thonis, ex Herodoto. Tandem ab aliis omnibus dissentit auctor Carminum Cypriorum, qui ait Paridem ex Sparta triduo Ilium pervenisse. Eustath. Ὁ δὲ τὰ Κύπρια ποιήσας λέγει ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀφίκετο εἰς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος, καὶ θαλάσσῃ λείᾳ. Id est, *Qui Cypria carmina scripsit dicit quod tertio die ex Sparta Alexander Ilium pervenit, secundo vento usus & mari tranquillo.* Postrema εὐαεῖ τε πνεύματι. Mihi videntur esse ipsamet verba auctoris Cypriorum. Nam & eadem sic attulit Herodot. Deinde mere poëtica sunt.

40 *In scelus proprium convertit.*] Hæc duriora sunt quam ut recte possint explicari. Facile tamen sentiuntur. Ait Paridem compilatam domum Sidonii regis per scelus sibi propriam fecisse.

41 *Indigna*

omnia quæ ad oſtentationem regiæ magnificentiæ fuere,[41] indignè rapta, ad naves deferre jubet. Sed ubi ex lamentatione eorum qui caſum domini deflentes, reliqui prædæ aufugerant, tumultus ortus eſt, populus omnis ad regiam concurrit. Inde quod jam Alexander abreptis, quæ cupierat, abſceſſionem properabat, parvo tempore armati ad naves veniunt, ortoque inter eos acri prælio, cadunt utrinque plurimi, quum obſtinate hi regis necem defenderent, hi ne amitterent partam prædam ſummis opibus anniterentur. Incenſis dein duabus navibus, Troiani reliquas ſtrenue defenſas liberant, atque ita fatigatis jam prælio hoſtibus, evadunt.

CAPUT VI.

Interim apud Trojam legatorum Palamedes ([42] cujus maximè in ea tempeſtate domi bellique conſilium valuit) Priamum adiit [43] conductoque concilio, primùm de Alexandri injuria conqueritur, exponens communis hoſpitii everſionem. Dein monet, quantas ea res inter duo regna ſimultates concitatura eſſet, interjaciens memoriam [44] diſcordiarum Ili & Pelopis, [45] aliorumque qui ex cauſis ſimilibus ad internecionem uſque gentium perveniſſent. Ad poſtremum belli difficultates, contráque pacis commoda aſtruens, non ſe ignorare ait, [46] quantis mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret: [47] ex quo auctores injuriæ ab omnibus derelictos, impietatis ſupplicia ſubituros. Et quum plurima dicere cuperet, Priamus medium ejus interrumpens ſermonem: Parcius, quæſo, Palamedes, inquit, iniquum etenim videretur, inſimulare eum qui abſit: maxime quum fieri poſſit, ut ſi quæ criminoſe objecta ſint, præſenti refutatione diluantur. Hæc atque alia ejuſmodi Priamus inferens, differri querelas ad adventum Alexandri ju-

NOTÆ.

41 *Indigne rapta.*] Homeri Interpres ad locum ſupra laudatum ubi de peplo & mulieribus Sidoniis, quas ſecum Alexander duxerat, ſcribit. Παρελθὼν ἐν διὰ τῆς Σιδῶνος, κἀκεῖθι γυναῖκας ἔξω τοῦ ἄστεος εὑρὼν ἔλαβε τρόπῳ λῃστρικῷ. i. *Per Sidonem prateriens Paris, extra urbem inventas mulieres rapuit more latronum.* Ubi ut vides diverſus abit à noſtro ut & Euſtathius ipſe, qui τὰς γυναῖκας εἴληφε, inquit, τυχὸν μὲν ὠνησάμενος, ἴσως δὲ καὶ λῃσάμενος. i. *Mulieres cepit, forte an emptas, forte etiam & raptas.*

42 *Cujus maxime ea tempeſtate domi belliqne.*] Neque immerito domi militiæque cluebat Palamedes, qui & multas litteras Græcas invenerat, & ſcientiam numerorum, ponderum & menſuræ. Præterea ne exercitus otio corrumperetur invenit & ludum teſſerarum, & πεττείαν, *laterculorum ludum*, neque enim eſt, *le jeu du tricquetrac*, ut quidam putant, verum, *les eſchecs.* Quod facile oſtendi poſſet. Sed illud præcipue Palamedem commendavit, quod tacticam docuit, artem ſcilicet ordinandi milites, rationem etiam excubiarum diſponendorum invenit, primus dedit teſſeram. *donna le premier le mot.*

43 *Conductoque conſilio.*] Gallice, *ayant aſſemblé le conſeil*, ſic infra, *ſenes conducit.*

44 *Diſcordiarum Ili & Pelopis.*] Quæ ſcilicet à raptu Ganymedis ortæ quem Tantalus Pelopis pater rapuerat, vel ut Suidas & Cedrenus tradunt, apud ſe à Troe miſſum, quaſi ſpeculatorem retinuerat, donec apud eum vita deceſſit.

45 *Aliorumque.*] Ut Centaurorum & Lapitharum propter raptas uxores. Idæ & Lyncei qui ob raptum Phœbes & Ilairæ adverſus Pollucem & Caſtorem pugnaverunt.

46 *Quantis mortalibus.*] Legendum omnino: *Quantam mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret.*

47 *Ex quo.*] Nemo certe ita locutus eſt, quod ſciam, id voluit quod Gallice diceres, *d'où il arriveroit que*, & certe Dicty noſtri oratio, etſi alicubi limpida, ſæpius tamen cœnoſa fluit & lutulenta.

48 *Graci*

bet. Videbat enim, ut singuli, qui in eo consilio aderant, Palamedis oratione moverentur, ut taciti vultu tantum admissum facinus condemnarent, quum singula miro genere orationis exponerentur: atque in sermone [48] Græci regis inesset quædam permixta miserationis vis. Atque ita eo die consilium dimittitur. [49] Sed legatos Antenor, vir hospitalis, & præter cæteros boni honestique sectator, domum ad se volentes deducit. Interim paucis post diebus, Alexander cum supradictis comitibus revertitur, Helenam secum habens. Cujus adventum tota civitas quum partim [50] exemplo facinoris execraretur, alii injurias in Menelaum admissas dolerent, nullo omnium approbante, postremo cunctis indignantibus, tumultus ortus est. Quibus rebus anxius Priamus, filios convocat, eosque quid super tali negotio agendum videretur, consulit: qui una voce [51] minime reddendam Helenam, respondent. Videbant quippe quantæ opes cum ea adductæ essent: quæ universa, si Helena traderetur, necessario amitterent. Præterea permoti forma mulierum, quæ cum Helena venerant, nuptias sibi singularum jam animo destinaverant: quippe qui lingua moribusque barbari [52] nihil pensi aut consulti facientes, præda atque libidine [53] transversi agebantur. Igitur Priamus relictis his, senes conducit, sententiam filiorum aperit. Deinde cunctos quid agendum esset, consulit. Sed priusquam ex more sententiæ dicerentur, [54] reguli consilium repente irrumpunt, atque inconditis moribus malum singulis minitantur, si aliter, quam ipsis videretur, decernerent. Interim omnis populus indigne admissam injuriam, atque in hunc modum multa alia, cum execratione [55] reclamabat. Ob quæ Alexander cupidine animi præceps, veritus ne quid adversum se à popularibus oriretur, stipatus armatis fratribus impetum in multitudinem facit, multosque obtruncat. Reliqui interventu procerum, qui in consilio fuerant, duce liberantur Antenore. Ita infectis rebus, po-

Caput VII.

Caput VIII.

Notæ.

48 *Græci regis.*] Palamedis.

49 *Sed legatos Antenor.*] Ipse Antenor, apud Hom. Il. γ'.

Ἤδη γὰρ καὶ δεῦρό ποτ' ἤλυθε δῖος Ὀδυσσεὺς,
Σεῦ ἕνεκ' ἀγγελίης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Μενελάῳ,
Τοὺς δ' ἐγὼ ἐξείνισσα, καὶ ἐν μεγάροισι φίλησα.

Jam enim & huc venit divinus Ulysses, tui causa legatus, cum Menelao bellicoso, hos ego hospitio excepi & in meis ædibus amice tractavi. In cujus facti gratiam, Agamemnon Ilio capto Antenoris domum servavit, pantheræ pelle ibi appensa, quæ milites admonebat ut eam præterirent. Eustath. 1616.

50 *Exemplo facinoris.*] Gall. *pour l'exemple d'une si vilaine action.*

51 *Minime reddendam Helenam respondent.*] Tamen omnes, excepto uno Deiphobo, reddendam Helenam censebant.

52 *Nihil pensi.*] Pro *facientes* melius *habentes*, ut quidem legunt. Sic Sallust. in Catil. *Nihil pensi neque moderati habere.* Et in Jugurth. *Nihil pensi neque sancti habere.*

53 *Transversi agebantur.*] Imitatur Sallustium, qui *transversos agere* dixit pro *à recto deducere; pousser hors du sens, hors du bon chemin.*

54 *Reguli.*] Filii Priami. Putabam legendum *regii*, ut subintelligeretur *pueri*. Sed ita loqui amat Dictys. Sic infra, *Et reliqui reguli*, de iisdem.

55 *Reclamabat.*] Reclamare proprie est contradicere, recusare, refragari. Verum hic usurpavit pro *sæpius clamare.* Cujus significationis exemplum frustra alibi quæras.

CAPUT IX. pulus contemptui habitus, [56] non sine pernicie sua, domum discessit. Deinde secuta die rex hortatu Hecubæ Helenam adiit, eamque benigne salutans, bonum animum uti gereret hortatur, [57] quæ cujusque esset, requirit. Tum illa, Alexandri se affinem respondit, magisque ad Priamum & Hecubam, quam ad Plisthenis filios genere pertinere, repetens originem omnem majorum: [58] Danaum enim atque Agenorem, & sui & Priami generis autores esse. Namque ex Pleiona Danai filia, & Atlante, Electram natam, quam ex Jove gravidam Dardanum genuisse. [59] Ex quo Tros, & dein-

NOTÆ.

56 *Non sine pernicie sua.*] Quia multi cæsi.

57 *Quæ cujusque esset.*] Hoc agebat Priamus, ut à se invidiam amoveret. Erat autem ille solennis mos in fidem recipientium. sic apud Virgil. de Sinone.

> ——— *Hortamur fari quo sanguine cretus,*
> *Quidve ferat, memoret, quæ sit fiducia capto.*

Quod si illud non peterent, dicebant, *quisquis es.* idem, ibid.

> *Quisquis es, amissos hinc jam obliviscere Grajos,*
> *Noster eris.*

Idem & Livius.

58 *Danaum enim atque Agenorem.*] Antequam ad Danai & Agenoris posteros deveniret, ipsius Danai & Agenoris cognatio ante oculos ponenda fuit, quæ talis est; Neptunus ex Lybia genuit Belum & Agenorem, Belus Danaum, sic Agenor Danai fuit avunculus, eorum autem posteros sic persequitur Dictys.

Belus genuit

1 Danaum, qui
2 Plejonam, quæ
3 Electram, quæ
4 Dardanum, qui
5 Erichthonium, qui
6 Troem, qui
7 Ilum, qui
Laomedontem, qui
Priamum, qui
Paridem.

Agenor genuit

1 Taygetam, quæ
2 Lacedæmonem, qui
3 Amyclam, qui
4 Argalum, qui
5 Oebalum, qui
6 Tyndarum, qui
7 Helenam.

Quare, ut vides, remotissima erat Paridis & Helenæ cognatio. Sed & multa etiam in hac serie, contra omnium autorum sententiam; nam ibi Plejona Danai filia, quam alibi Oceani, & Taygeta Agenoris, quam alii Atlantis, & Oebalus Argali filius, quem alii Perieris filium dicunt. Ita ut Argalus Perieris avunculus fuerit. Simplicius fuisset dicere, Electram & Taygetam sorores Plejonæ, & Atlantis filias fuisse.

Ex Electra

1 Danaus, qui
2 Erichthonium, qui
3 Troem, qui
4 Ilum, qui
5 Laomedontem,
6 Priamum, qui
7 Paridem.

Ex Taigeta.

1 Lacedæmonem, qui
2 Amyclam, qui
3 Argalum, qui
4 Cynortam, qui
5 Perierem, qui
6 Oebalum, qui
7 Tyndarum, qui
8 Helenam.

59 *Ex quo Tros.*] Erichthonium præterit; ut ex superioribus patet.

60 Age-

ceps insecuti reges Ilii. Agenoris porro Taigetam, eamque ex Jove habuisse Lacedæmonem, ex quo Amiclam natum, & ex eo Argalum patrem Oebali, quem Tyndari (ex quo ipsa genita videretur) patrem constaret. Repetebat etiam cum Hecuba materni generis affinitatem. [60] Agenoris quippe filium Phœnicem, & deinde Hecubæ & Ledæ consanguinitatis originem divisisse. Quæ postquam memoriter [61] cuncta retexuit, ad postremum flens, [62] orare, ne se, quæ in fidem semel illorum recepta esset, prodendam putarent. Ea secum de domo Menelai apportata, quæ propria fuissent, nihil præterea ablatum. Sed utrum immodico amore Alexandri, [63] an pœnarum metu, quas ob desertam domum à conjuge metuebat, ita sibi consulere maluerit; parum constabat.

Caput X.

Igitur Hecuba cognita voluntate, simul ob generis conjunctionem complexa Helenam, ne proderetur, summis opibus annitebatur: quum jam Priamus & [64] reliqui reguli non amplius differendos legatos dicerent, nec resistendum [65] popularium voluntati; solo omnium Deiphobo Hecubæ assenso [66] quem

Notæ.

60 *Agenoris quippe filium Phœnicem.*] Legebam, *Agenoris quippe filium Phœnicem, & deinde Hecubam & Ledam consanguinitatis originem divisisse.* Neque tamen mihi sic satisfaciebam in MSS. *Et Dyme patris Hecube & Leda.* Item *de Dyme*, unde vir doctus legebat, *Agenoris quippe Phineum & Phœnicem, & inde patres Hecuba & Leda consanguinitatis originem divisisse.* Sed neque sic etiam video quomodo Hecubæ & Ledæ consanguinitatis ratio constabit. Ex iisdem MSS. forte melius legatur, *Agenoris quippe filium Phœnicem & Dymam patrem Hecuba, & Tyndarum Leda, consanguinitatis originem divisisse.* Ita ut innuat ex Agenoris posteris patres Hecubæ & Ledæ originem duxisse. Nimirum ex posteris Phœnicis Dymantem patrem Hecubæ, sed illud plane incertum est, nam omnino ignoratur genus Dymantis, quis & à quo satus fuerit. Solus Cedrenus, quod sciam, illum ex Danai posteris ortum dicit, & ita, si illum sequaris, eadem erit Hecubæ & Helenæ affinitatis maternæ ratio, quæ supra paternæ fuit.

61 *Cuncta retexuit.*] Retexere proprie est, quod jam textum est solvere, disjungere. Unde per metaphoram *detexere* de verbis usurpavit, pro ea quæ intus quasi texta sunt, ordine effutire, foras ejicere. Quo sensu non memini me alibi observasse. Non male etiam *retexere* accipias pro simplici *texere*. Sic infra de Menelao.

62 *Orare.*] Subauditur *cœpit*.

63 *An pœnarum.*] Ita in MSS. ita ut vox *amore* utrique conveniat, & *Alexandri* & *pœnarum*. & sane ejusmodi exempla in veteribus scriptoribus leguntur, ut diversis enunciationibus unica particula aptetur, quamvis alteri minus proprie congruat. Sic Divus Paulus, Epist. 1. ad Tim. cap. 4. Κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, &c. *Vetantibus uxores ducere, abstinere cibis*, &c. Ubi necesse est intelligere verbum aliquod contrariæ significationis verbo *vetantibus*, quod præponatur verbo *abstinere*, nempe jubentibus. Sic Phædrus, Fabula 17. libro 4.

Non veto dimitti, verum cruciari fame.

Pro *verum jubeo cruciari fame.* Et apud Tacitum, in vita Agricolæ: *Nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse.* Ubi manifestum est *contentus esse* cum *pœna* & *pœnitentia* non posse ex æquo convenire. Tale est & apud Terentium, in Andria, Act. 3. Sc. 5.

Namque hoc tempus præcavere mihi me,
non te ulcisci sinit.

Ubi pro *sinit* debet subintelligi *cogit* in priori membro sententiæ. Sed illud potius & vitiosum notari debet, cum ob alia, tum maxime quod perspicuitatem tollat. Et hic etiam magis probo *an pœnarum metu*.

64 *Reliqui reguli.*] Filios Priami intelligit. Sic supra.

65 *Popularium voluntate.*] Qui reddi Helenam petebant.

66 *Quem non aliter.*] Unde etiam mor-

non aliter atque Alexandrum, Helenæ desiderium, [67] à recto consilio præpediebat. Itaque quum obstinate Hecuba nunc Priamum, modò filios deprecaretur: nec à complexu ejus ullo modo, ulla ratione divelli posset, omnes quæ aderant [68] in voluntate ejus traduxit. Ita ad postremum [69] bonum publicum materna gratia est corruptum. Dein postero die Menelaus cum suis in concionem venit, conjugem, & quæ cum ea abrepta essent, repetens. Tunc Priamus inter regulos medius astans, facto silentio, optionem Helenæ, quæ ob id in conspectum popularium venerat, offert, si ei videretur, domum ad suos regredi. Quam ferunt dixisse, neque se in patriam regredi velle, neque sibi cum Menelai matrimonio convenire. Itaque reguli habentes Helenam, non sine exultatione è concione

CAPUT XI. discedunt. His actis, Ulysses [70] contestandi magis gratia, quam aliquid ex oratione promoturus, cuncta quæ ab Alexandro contra Græciam indigne commissa essent, [71] retexuit. Ob quæ ultionem brevi testatus est. Deinde Menelaus ira percitus, atroci vultu exitium minatus, consilium dimittit. Quæ ubi ad Priamidas perlata sunt, confirmant inter se clam, ut per dolos legatos circumveniant. Credebant quippe, quod non frustra eos consilium habuit, si legati imperfecto negotio revertissent, fore uti adversum se grande prælium concitaretur. Igitur Antenor, cujus de sanctitate morum supra memoravimus, Priamum convenit, conjurationemque factam conqueritur: filios quippe ejus non legatis, [72] sed adversum se insidias parare, neque id se passurum. Dein non multo post legatis rem aperit. Ita exploratis omnibus, adhibito præsidio, quum primum opportunum visum est, inviolatos eos dimittit.

CAPUT XII. Dum hæc apud Trojam aguntur, disseminata jam per universam Græciam fama [73] omnes Pelopidæ in unum conveniunt, atque [74] interposita juris jurandi religione, ni Helena cum abreptis redderetur, bellum se Priamo illaturos confirmant. Legati Lacedæmona redeunt, de Helena ejusque voluntate narrant. Dein Priami filiorumque ejus adversum se dicta gestaque, grande præconium fidei erga

NOTÆ.

tuo Alexandro uxorem duxit; quare à Menelao postea crudeliter occisus.

67 *A recto consilio præpediebat.*] Hic explicat quod supra dixerat, de filiis Priami, *transversi agebantur.*

68 *In voluntate ejus.*] Melius dixisset, opinor, *in voluntatem suam traduxit.*

69 *Bonum publicum.*] Ex Salust. Jugurth. *Ita bonum publicum, ut in plerisque negotiis solet, privata gratia devictum.* Et ita in vett. edit.

70 *Contestandi magis gratia.*] Contestari est testes complorare, obtestari.

71 *Retexuit.*] Vide supra.

72 *Sed adversus se.*] Quippe qui legatos hospitio excepisset. Non tam legatis injuriam quam sibi fieri arbitrabatur. Similia in hospites pietatis exempla in veteribus passim invenias, præcipue in Sacris Litteris vet. Testamenti.

73 *Omnes Pelopidæ.*] Quos mox commemorabit.

74 *Interposita jurisjurandi religione.*] Dictys videtur innuere semel duces conjurasse domo Menelai antequam Argos convenirent; & iterum antequam ad parandas opes militiæ in sua regna discederent. Verum istud à se Dictys protulit, contra veterum auctoritatem; apud quos his tantum Græcorum duces conjurassè reperias; semel antequam Helenam Menelao collocaretur, cujus jurisjurandi Ulysses auctor dicitur. Apollod. lib. 3. Hygin. Fab. 78. Et iterum postquam Argos convenissent, cum

legatos [75] Antenoris præferentes. Quæ ubi accepêre, decernitur uti singuli in suis locis atque imperiis opes belli parent. Igitur ex consilii sententia, opportunus locus ad conveniendum, & in quo de apparatu belli ageretur, [76] Argi Diomedis regnum deligitur. Caput XIII. Ita ubi tempus visum est, primus omnium [77] ingenti nomine virtutis atque corporis Aiax Telamonius advenit, & cum eo [78] Teucer frater. Dein haud multo post Idomeneus & Meriones, summa inter se juncti concordia. [79] Eorum ego secutus comitatum, ea quidem [80] quæ antea apud Trojam gesta sunt ab Ulysse cognita quam diligentissime retuli. Et reliqua quæ deinceps insecuta sunt, quoniam ipse interfui, quam verissime potero exponam. Igitur post eos quos supra memoravimus, Nestor cum Antilocho & Thrasymede (quos ex Anaxibia susceperat) supervenit. Eos [81] Peneleus insecutus, [82] cum Clonio & Archesilao [83] consanguineis. Dein [84] Prothenor & Leitus, [85] Bœotiæ principes. Itemque [86] Schedius & Epistrophus, Phocenses [87] Ascalaphus, & Jalmenus, Orchomenii. Tum [88] Diores & Meges, ex Phyleo ge-

Notæ.

cum se, non ante domum suam reversuros quam Trojam subvertissent, jurati sunt. De quo Horat. lib. 1. Od. 15.

Quam multo repetet Græcia milite
Conjurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.

75 *Antenoris.*] Fidei Antenoris.

76 *Argi Diomedis regnum.*] Per Diomedis autem regnum Argos Peloponesi urbem intellige ad Inachum fluvium, ubi Diomedes, pro Agamemnone, scilicet, imperitabat.

77 *Ingenti nomine virtutis atque corporis.*] Nam & post Achillem fortissimus existimabatur, Hom. Iliad. 2.

Ἀνδρῶν δ' αὖ μέγ' ἄριστος ἔην Τελαμώνιος Αἴας,
Ὄφρ' Ἀχιλεὺς μήνιεν, ὁ γὰρ πολὺ φέρτατος ἦεν.

Virorum autem longè præstantissimus erat Telamonius Ajax, dum Achilles iratus erat, nam hic multo præstantissimus erat.

78 *Teucer frater.*] Ex patre tantum; nam Ajax ex Peribœa, at Teucer ex Hesiona natus est.

79 *Eorum ego.*] Hoc falsum esse jam multis antea probatum.

80 *Quæ antea apud Trojam.*] In legatione, scilicet Ulyssis & Menelai.

81 *Peneleus.*] Hippalei & Asteropes filius. Alii patrem vocant *Hippalmum*, alii *Hippalcimum*.

82 *Cum Clonio & Archesilao.*] Clonius Lacreti & Cleobules filius, Archesilaus Lyci & Theobulæ. Hunc Lycum Archilicum vocat Diodor. lib. 4. Homerus Areilycon. Iliad. ζ.

83 *Consanguineis.*] An paterna vel materna origine, nondum potui comperire.

84 *Prothenor & Leitus.*] Prothenem Archesilai fratrem facit Hyginus. Leitus Alectrionis & Cleobules filius.

85 *Bœotiæ Principes.*] Ab Homero discedit ut auctorem suum dissimulet: Homerus enim non solum Prothenorem & Leitum sed etiam Arcesilaum, Clonium, & Peneleum Bœotiorum principes facit.

Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως, καὶ Λήϊτος ἦρχον,
Ἀρκεσίλαός τε, Προθοήνωρ τε Κλονίος τε.

Bœotis quidem Peneleus & Leitus imperabant, Archesilausque, Prothenorque, Cloniusque.

86 *Schedius & Epistrophus.*] Iphiti Naubolidæ & Hippolites filii.

Αὐτὰρ Φωκήων Σχεδίος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
Υἱεῖς Ἰφίτου μεγαθύμου Ναυβολίδαο.

Verum Phocensium Schediusque & Epistrophus duces,
Filii erant Iphiti magnanimi Naubolidæ.

Et nescio quos auctores sequutus, Hyginus eos Argis venisse dixerit, Fab. 97.

87 *Ascalapus & Jalmenus.*] Filii Martis & Astyoches. De iis vide infra in Catalogo.

88 *Diores.*] Amaruncei filius.

nitus. Thoas ex Andræmone, [89] Eurypylus Evemonis, Ormenius, & [90] Leontheus. Post quos Achilles Pelei & Thetidis, quæ [91] ex Chirone dicebatur. Hic in primis adolescentiæ annis procerus, decora facie, studio rerum bellicarum omnes jam tum virtute & gloria superabat. [92] Neque tamen aberat ab eo vis quædam inconsulta, & fera morum impatientia. Cum eo [93] Patroclus & [94] Phœnix, [95] alter propter conjunctionem amicitiæ, [96] alter custos atque rector ejus. [97] Tlepolemus, dein Eutraphates. Insecuti sunt [98] Phidippus & Antiphus, insignes armorum specie, avo Hercule. Post hos [99] Protesilaus Iphicli, cum Podarce fratre. Affuit & Eumelus [1] Pheræus, [2] cujus pater Admetus quondam vicaria morte conjugis fata propria pertulerat. Podalyrius & Machaon, [3] Tricenses, Æsculapio geniti,* acciti ad id bellum [4] ob solertiam medicæ artis. Deinde [5] Pæantis Philoctetа, qui comes Herculis post discessum

Caput XIV.

Notæ.

89 *Eurypylus, Evamonis, Ormenius.*] Scribe *Evamonis*.

> *Εὐρύπυλος Εὐαίμονος ἀγλαὸς υἱός.*
> *Eurypylus, Evamonis inclytus filius.*

Ormenius autem ab Ormenio urbe Thessaliæ, de qua infra. Sed obiter corrigendus Hyginus Fab. 97. Ubi *Eurypylus Evamonis & Opis filius Orchomeno navibus, XL.* Scribe *ex Ormenio.* Nihil certius.

90 *Leontheus.*] Filius Coroni, qui Coronus Cænei filius fuit. Hom.

> ——— *Ἅμα τῷγε Λεοντεὺς ὄζος Ἄρηος*
> *Υἱὸς ὑπερθύμοιο Κορώνου Καινεΐδαο.*
> *Et cum illo (Polypœte, filio Pirithoi) ibat Leonteus,*
> *Ramus Martis, filius magnanimi Coroni Cænida.*

91 *Quæ ex Chirone dicebatur.*] Sic & libro 6. Thetidem Chironis filiam dicit. Idem Scholast. Apollonii lib. 1. Argon. illum vide. Verum alii Achillis matrem non Thetidem, sed Philomelam Actoris filiam dicunt. In iis scholiastes Apollonii & apud eum Deimachus, Eustathius & schol. Aristophanis, in Nubib.

92 *Neque tamen aberat.*] Optime ex Homero & aliis. Sic Horat. in Arte.

> —— *Honoratum si forte reponis Achillem,*
> *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
> *Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.*

93 *Patroclus.*] Menœtii & Philomelæ, sive potius, Sthenelæ filius.

94 *Phœnix.*] Amyntoris filius.

95 *Alter propter conjunctionem.*] Patroclus scilicet, qui & Achillis genere proximus fuit. Nam Actor Menœtium suscepit ex Ægina, quæ antea ex Jove Æacum pepererat. At ex Æaco Peleus, Achillis pater. Æacus igitur & Menœtius ex matre fratres erant, Peleus & Patroclus consobrini. Alii hanc proximitatem aliter texunt, & Peleum & Menœtium fratres faciunt, adeoque Patroclum Achillis consobrinum.

96 *Alter custos.*] Vide Hom. 9. Iliad.

97 *Tlepolemus.*] Herculis & Astyoches filius. Homer.

> *Ὃν τίκεν Ἀστυόχεια βίῃ Ἡρακληείῃ.*
> *Quem peperit Astyocha virtuti Herculeæ.*

98 *Phidippus & Antiphus.*] Ex Thessalo & Chalciope nati, qui Thessalus Herculis filius fuit.

99 *Protesilaus Iphicli.*] Ejus mater Eustathio, & Hygino *Diomedea*. Apollodoro dicitur *Automedusa*. Hic prius *Iolaus* dicebatur, sed postquam Trojam venit, primusque ex navibus exiliit, Protesilai nomen invenit, quod *πρῶτος τῶν λαῶν ἐξήλατο τῆς νηός, καὶ πρῶτος τῶν λαῶν πέπτωκε.*

1 *Pheræus.*] A Pheris urbe Thessaliæ, de qua infra.

2 *Cujus pater Admetus.*] Euripid. in Alcestide. Apollodor. lib. 1. Hygin. fab. 51. Tzetzes, in Chiliad. hist. 53.

3 *Tricenses.*] Ex Trica urbe Thessaliæ juxta Peneum; de qua infra.

4 *Ob scientiam Medicinæ artis.*] Homer.

> *Ἰητῆρ' ἀγαθὼ Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων.*
> *Medici boni, Podalirius & Machaon.*

5 *Pæantis Philocteta.*] Philoctetæ matrem *Demonassem* vocat Hyginus.

6 *A Diis*

ejus [6] à Diis sagittas divinas industriæ præmium consecutus est. [7] Nireus pulcher ex Syme. Ex Athenis [8] Mnestheus, & Aiax Oilei ex Locride. Ex Argis [9] Amphilochus Amphiarai, & [10] Sthenelus Capanei, & cum his [11] Euryalus Mecistei. Deinde ex Ætolia [12] Thesandrus Polynicis. Postremo omnium [13] Demophon, atque Achamas fuere, [14] cuncti ex origine Pelopis. Sed eos quos supra memoravimus, plures alii ex suis quisque regionibus, partim ex regum comitibus, alii ipsius regni participes insecuti sunt: quorum nomina sigillatim exponere haud necessarium visum est. Igitur ubi Argos omnes venêre, Diomedes hospitio cunctos recipit, necessariaque præbet. Deinde Agamemnon grande auri pondus Mycenis apportatum per singulos dispartiens, promptiores animos omnium ad bellum quod parabatur, facit. Tum communi consilio super [15] conditione prælii, jusjurandum interponi hoc modo placuit: [16] Calchas filius Thestoris, præscius futurorum, [17] porcum marem in medium forum afferri jubet, [18] quem in duas partes exsectum, orienti occidentique dividit, atque ita singulos nudatis gladiis per medium transire jubet. Deinde mucronibus sanguine ejus oblitis, adhibitis etiam aliis ad eam rem ne-

Caput XV.

Notæ.

6 *A Diis sagitas divinas industriæ.*] Non à Diis sed ab Hercule, neque ob industriam, etsi Homero τόξων εὖ εἰδώς. Sed quod Herculi pyram struxisset.

7 *Nireus pulcher.*] Aglaies & Charopi filius.

Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς, Χαρόποιό τ᾽ ἄνακτος,
Νιρεὺς ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε,
Τῶν ἄλλων Δαναῶν, μετ᾽ ἀμύμονα Πηλείωνα.

Nireus Aglaies filius & Charopi regis.
Nireus qui pulcerrimus vir ad Ilium venit
Aliorum Danaum post inculpabilem Achillem.

8 *Mnestheus.*] Homero Menestreus, filius Petei.

9 *Amphilochus Amphiarai.*] Amphilochus quidem Amphiarai filius fuit, sed nemo eum inter Græciæ duces præter Dictym retulit, & Homerus ne ejus meminit quidem.

10 *Stenelus.*] Capanei & Evadnes filius.

11 *Et cum his Euryalus.*] Ex Homero

Τοῖς δ᾽ ἅμ᾽ Εὐρύαλος τρίτατος κίεν ἰσόθεος φώς,
Μηκιστέος υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.

Et cum his Euryalus tertius ibat, Deo similis vir,
Mecistei filius Talaonidæ regis.

Verum hic Dyctis Euryalum Amphilochi & Steneli socium facit, quem Homerus Diomedis & Steneli.

12 *Thessandrus.*] Non meminit Homerus; at eum Hyginus inter eos qui in equo Trojano sederunt, commemorat.

13 *Demophon atque Acamas.*] Thesei & Phædræ; eorum quidem non meminit Homerus. Verum Plutarchus in vita Thesei. Pausanias, Euripid. Scholiastes, Quintus Calaber, Tryphiodorus & alii eos affirmant bello Trojano interfuisse.

14 *Cuncti ex origine Pelopis.*] Nescio quos auctores sequutus hic noster ait, eos omnes duces ex origine Pelopis fuisse; nam id omnino falsum est; lege modo Apollod. Hygin. &c.

15 *Conditione prælii.*] *Prælium* & *bellum* confundit noster & utroque promiscue utitur.

16 *Calchas Thestoris.*] Κάλχας Θεστορίδης. Hom.

17 *Porcum marem.*] Recte. Sic antiquis dicebatur *bos mas*, *bos fœmina*, *agnus fœmina*.

18 *Quem in duas partem exsectum, &c.*] Qui mos in fœderibus sanciendis primis illis temporibus solemnis fuit. Genesis, cap. xv. vers. 9. *Et respondit Dominus, sume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram trimam & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. v. 10. qui tollens universa hæc, divisit ea per medium & utrasque partes contra se altrinsecus posuit, aves autem non divisit*, &c. v. 17. *& apparuit*

ceſſariis, inimicitias ſibi cum Priamo per religionem confirmant, [19] neque prius ſe bellum deſerturos, [20] quàm Ilium atque omne regnum eruiſſent. Queis perfectis pure lauti, Martem atque Concordiam multis immolationibus ſibi [21] ad hoſpitavere. Dein in templo Junonis Argivæ rectorem omnium declarari placuit. Igitur ſinguli in tabellis, quas ad deligendum belli principem, [22] quem cuique videretur, acceperant, [23] Punicis litteris nomen Agamemnonis deſignant. Ita conſenſu omnium ſecundo rumore, ſummam belli atque exercitus in ſe ſuſcipit: quod [24] & propter germanum, cujus gratia id parabatur bellum, & propter magnam opum vim, quibus præter cæteros Græciæ reges magnus atque clarus habebatur. [25] merito acciderat. Dein duces præfectoſque navium Achillem, [26] Aiacem, Phœnicemque deſtinant. Præponitur etiam campeſtri exercitui Palamedes cum Diomede & Ulyſſe, ita ut inter ſe [27] diurnas, vigiliarumque vices diſpartiant. His peractis, ad parandas opes atque inſtrumenta militiæ, ſingulis in ſua regna diſcedunt. Interim belli ſtudio ardebat omnis Græcia: arma tela, equi, naves, atque hæc omni [28] toto biennio præparantur: quum juventus partim ſua ſponte, alii æqualium ad

CAPUT XVI.

NOTÆ.

apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas.

Inter diviſiones illas tranſibant etiam qui feriebant fœdera, Jerem. cap. 34. verſ. 18.

Et dabo viros qui prævaricati ſunt fœdus meum, & non obſervaverunt verba fœderis quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo vitulum quem ceciderunt in duas partes, & tranſierunt inter diviſiones ejus. verſ. 19. *Principes Juda & principes Jeruſalem, Eunuchi & Sacerdotes & omnis populus terræ, qui tranſierunt inter diviſiones vituli.* Eo autem ſignificabant ita ſe in duas partes dividi & ſcindi velle, ſi ſcientes fallerent.

19 *Neque prius ſe bellum deſerturos.*] Repete verbum *confirmant* à communi (ut Græcis dicunt) itaque ſic vox *confirmant* duplicem habet ſignificationem. Quod ego vitioſum puto; nam obſcuritatem affert. & contra judicium eſt. Sed vide notata pagina 11.

20 *Quam Ilium atque omne regnum eruiſſent.*] Pauſanias. ἐνταῦθα παραμένειν πολεμοῦντας ἐς ὃ ἢ τὸ Ἴλιον ἕλωσιν, ἢ μαχομένους τελευτὴ σφᾶς ἐπιλάβῃ.

Ibi permanſuros donec vel Ilium ceperint, vel pugnantes eos mors occuparit.

21 *Ad hoſpitavere.*] Sibi amicos faventes & propitios reddidere. Nemo quod ſciam hac voce uſus eſt. *Hoſpitare* etiam activa, quod alii paſſiva terminatione *hoſpitari.*

22 *Quem cuique videretur.*] Subaudi *deligere.*

23 *Punicis litteris.*] Punicæ litteræ Græcis ignotæ eſſe non poterant; nam à Phœnicibus ad eos cum litteris ſcientiæ venerunt. Sed unde noſter iſtud hauſerit, incertum eſt. Puto eum de ſuo addidiſſe, ut ſibi majorem fidem conciliaret.

24 *Et propter germanum.*] Hanc opinionem ſecutus Euripid. in Iphigenia in Aulid.

Κἀμὲ στρατηγεῖν κᾆτα Μενέλεω χάριν.
Εἵλοντο, σύγγονόν γε.

Et me ducem exercitus in Menelai gratiam elegerunt, ejus fratrem.

Sed eam refutat Euſtath. & alteram amplectitur; namque Agamemnonem ducem omnium factum, quod cæteros divitiis ſuperaret, quippe qui præter Peloponeſum plures inſulas ſub ditione teneret, ut Rhodum, Æginam, &c.

25 *Merito acciderat.*] Certe reſcribendum *accidit.* Niſi dicas hic noſter male tempora mutaſſe.

26 *Aiacem.*] Telamonium ſcilicet, qui Achilli conſobrinus.

27 *Diurnas.*] Repete *vices.*

28 *Toto biennio.*] Vid. loc. inſig. Euſtath. circ. finem. Iliad.

29 *Undi-*

gloriam æmulatione ad munia militiæ festinarent. Sed inter hæc summa cura, vis magna navium præcipue fabricatur, scilicet ne multa millia exercituum [29] undiqueversum in unum collecta, [30] incuria navigandi tardarentur. Igitur peracto biennio ad [31] Aulida Boëotiæ (nam is locus delectus fuerat) singuli reges pro facultate opum, regnique instructas classes præmittunt. Ex queis primus Agamemnon ex Mycenis [32] naves centum, [33] aliasque sexaginta, quas ex diversis civitatibus, quæ sub eo erant, contraxerat, Agapenorem præfecit. Nestor nonaginta navium instructam classem. Menelaus ex omni Lacedæmone naves sexaginta. Mnestheus ex Athenis quinquaginta. [34] Elephenor ex Eubœa triginta. Ajax Telamonius ex Salamine XII. [35] Diomedes ex Argis LXXX. navium classem. Ascalaphus & Jalmenus [36] Orchomenii, naves XXX. Oileus Aiax XL. Item ex omni Bœotia Archesilaus, Prothenor, Peneleus, Leitus, Clonius, naves L. Ex Phocide Scedius & Epistrophus, XL. Dein Thalpius & Diores.

Caput XVII.

Notæ.

29 *Undique versum.*] Unica voce legendum *undiqueversum.* Sic Solin. cap. 53. *undiqueversum quousquam gentium sint ad regiam Memnonis convenére.*

30 *Incuria navigandi.*] Pro *incuria eorum quæ ad navigandum necessaria erant.*

31 *Aulida.*] Juxta Euripum Eubœæ.

32 *Naves centum.*] Supple, *præmisit, adduxit*, &c. Ex Homerum præcipue hic sequitur Dyctis, etsi ab eo aliquando diversus abit; quod ego indicasse contenta, reliqua præteribo, ubi cum illo congruit.

33 *Aliasque sexaginta.*] Nemo non videt legendum esse: *aliisque sexaginta*, &c. *Agapenorem præfecit.* Sexaginta illas naves Arcadiis dederat Agamemnon, qui, quod mediterranei essent, fabricandis navibus parum idonei videbantur. Homer.

Τῶν ἦρχ' Ἀγκαίοιο πάϊς κρείων Ἀγαπήνωρ,
Ἑξήκοντα νεῶν. πολέες δ' ἐν νηῒ ἑκάστῃ
Ἀρκάδες ἄνδρες ἔβαινον ἐπιστάμενοι πολέμοιο.
Αὐτὸς γάρ σφιν δῶκεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων,
Νῆας ἐϋσσέλμους περάαν ἐπὶ οἴνοπα πόντον,
Ἀτρείδης, ἐπεὶ οὔ σφι θαλάσσια ἔργα μεμήλει.

His imperabat Ancæi filius rex Agapenor
Cum sexaginta navibus, multi autem in singulam navem.
Arcades viri ascenderunt, bello instructi.
Ipse enim eis dedit rex virorum Agamemnon
Naves bene transtratas ad transfretandum magnum pontum.
Atrides, quoniam non ipsis marina opera curæ erant.

34 *Elephenor ex Eubœa triginta.*] At illi Homer. quadraginta naves tribuit.

Τῶν δ' αὖθ' ἡγεμόνευ' Ἐλεφήνωρ ὄζος Ἄρηος,
Χαλκωδοντιάδης μεγαθύμων ἀρχὸς Ἀβάντων.
Τῷ δ' ἅμ' Ἄβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες, &c.
Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.

Horum autem duxerat Elephenor, ramus Martis,
Chalcodontis filius, magnanimorum princeps Abantum.
Hunc simul Abantes sequebantur veloces à tergo comati, &c.
Hunc simul quadraginta nigræ naves sequebantur.

Sed hic noster Hyginum sequutus est.

35 *Diomedes.*] Cum Stenelo & Euryalo. Verum Diomedis tantum meminit Dictys, quia.

Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.

Omnibus præerat fortis Diomedes.

Euryali non meminit Hygin. qui Diomedi naves triginta tribuit, Stenelo viginti quinque.

36 *Orchomenii.*] Ex Orchomeno, urbe Bœotiæ supra Copaidem lacum, ad Cephissum fluvium.

Alia est Orchomenus in Arcadia, intra Parthenium montem & Stymphalum fluvium. Hujus vestigia sua ætate vix apparuisse scribit Strabo.

cum Amphimacho & Polyxeno ex [37] Elide, aliiſque civitatibus regionis ejus, naves XL. Thoas ex [38] Ætolia XL. Meges [39] ex Dulichio & ex inſulis Echinadibus, XL. Idomeneus cum Merione ex omni Creta claſſem navium LXXX. [40] Ex Ithaca Ulyſſes XII. [41] Prothous, Magnes XL. Tlepolemus ex [42] Rhodo, aliiſque inſulis quæ circa eam erant, [43] octo. Eumelus XI. [44] Pheris. [45] Achilles ex Pelaſgico quinquaginta. Nireus ex [46] Syme tres, Po-

Notæ.

37 *Elide aliiſque civitatibus.*] Ut Bupraſio, Hyrmine, Myrſino. De quibus vide Strab. lib. 8. Elis autem regio Peloponeſi, ad littus occiduum.

38 *Ætolio.*] Inter Acarnaniam & Corinthiacum ſinum.

39 *Ex Dulichio & inſulis Echinadibus.*] At de Echinadibus inſulis una eſt ipſum Dulichium. Nimirum Homerum imitatus eſt, qui figura uti amat, qua pars ponitur cum toto.

Οἱ δ' ἐκ Δουλιχίοιο Ἐχινάων θ' ἱεράων.

Quique ex Dulichio ſacriſque Echinadibus.

Et

Οἱ δ' Εὔβοιαν ἔχον, καὶ Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε.

Quique Eubœam habitabant, & Chalcida & Eiretriam.

Cum ſint in Eubœa Chalcis & Eretria. Eadem figura uſi ſunt Hipponax, Alcman & Æſchylus. Echinades inſulæ in mari Ionio, juxta Peloponeſum; nunc *Cozzulari.*

40 *Ex Ithaca.*] Ionii maris inſula, ſupra Cephaleniam; hodie *valle di compaze*, *Phiaci* Turcis dicitur. Neque ex Ithaca tantum naves ſuas inſtruxerat Ulyſſes, ſed ex Cephalenia, Leucade, Zacyntho, Samo, inſulis, & ex Epiro. Homer.

41 *Prothous Magnes.*] E Magneſia, Theſſaliæ regione intra Peneum fluvium & Pelium montem. Verum cum circa Peneum & Pelium habitarent etiam alii, quos Homerus commemoravit, ut Gortynii, Pheræi, qui Eumelum ſecuti ſunt, & alii plures: quæritur qui fuerint illi Magnetes Prothoo ſubditi; neque enim ullum eorum locum ſignavit Homerus, ſed obſcure deſignavit, inquiens eos circa Peneum habitare. Reſpondet Strabo, ob continentes migrationes, mutationes, permixtioneſque communitatum, etiam nomina genteſque confuſas eſſe: unde factum eſt ut noſtris hominibus nonnunquam offeratur perplexitas.

42 *Rhodo aliiſque circa eam inſulis.*] Scripſerat Homerus.

Οἱ Ῥόδον ἀμφενέμοντο, διὰ τρίχα κοσμηθέντες.
Λίνδον, Ἰηλυσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.
Τῶν μὲν Τληπόλεμος δουρικλυτὸς ἡγεμόνευεν.

Qui Rhodum habitabant, trifariam diſtincti.
Lindum, Jalyſſumque & argilloſam Camirum.
His quidem imperabat Tlepolemus haſta inclytus.

Noſter putavit *Lindum*, *Jalyſſum* & *Camirum* eſſe inſulas, Rhodo adjacentes; quæ revera ſunt ipſius Rhodi urbes. Vide Strab. lib. 14.

43 *Octo.*] Homerus novem naves dat, ut Hygin. & Dares.

44 *Pheris.*] Hyginum corrigendum puto, qui ſcribit Eumelum ex Perrhebia. Sane Homer. Pheras, lacum Boebeidem, Boeben, Glaphuras & Jolcum nominat; cum Eumelo ſubditos recenſet. Pheræ termini ſunt Pelaſgici campi ad Magneſiam, qui ad Pelium uſque montem porrigitur, ſtadiis CLX. Boebeis palus, Pheris vicina eſt & contigua extremitatibus Pelii atque Magneſiæ. Boebe opidulum, eſt paludi imminens. Glaphyrarum non meminit Strabo. Stephanus Theſſaliæ urbem dicit. Euſtathius à Glaphyro quodam dictas ſcribit, cujus locum obiter emendabis: κληθείσης ἀπὸ τοῦ μνημονευθέντος γλαφύρου. Reſcribe. Γλαφύρα *a ſupra memorato Glaphyro.* Jolcos ad littus maris ſinus Pelaſgici. Hinc Argonautæ navem ſolverunt. Jaolcon vocat Homer.

45 *Ex Pelaſgico*] *Pelaſgicum* hic dicit, quod Homerus *Pelaſgicum Argos*; nimirum Theſſaliam illam, quæ eſt inter oſtia Penei & Thermopylas, uſque ad montem Pindum: quod ea loca Pelaſgi, vaga gens, quondam obtinuerint.

46 *Syme*] Inſula maris Carpathii, inter

Rhodum

darces & Protesilaus [47] ex Phylaca, aliisque quibus præerant locis, naves XL. [48] Podalyrius & Machaon XXX. Philoctetes ex [49] Methone aliisque civitatibus, naves septem. Eurypylus [50] Ormenius, XL. Guneus, XXII. [51] Perhæbis Leonteus & Polypœtes [52] ex suis regionibus XL. [53] Ex insulis Nisyro, Carpatho, Co, Caso & Calydnis XXX. [54] Thessandrus Polynicis, quem supra memoravimus, ex Thebis naves quinquaginta. Calchas ex [55] Acarnania viginti. [56] Mopsus ex Colophone XX.

NOTÆ.

Rhodum & Gnidum; olim *Metapontis* dicta & *Ægle*.

47 *Ex Phylaca aliisque*, &c.] Ut Pyrrhasum, fanum Cereris, Itona, Antrona & Pteleum; quæ sub Protesilao fuerunt. & sitæ erant in ora maritima Phtiotidis, secundum Achillis ditionem usque ad Antronem. Et Phylace Thebis Phthioticis propinqua, quæ & ipsæ suberant Protesilao, ut Alos quoque & Larissa, Cremaste, & Demetrium, versus ortum à monte Othry. Demeter Græcis est Ceres; itaque Demetrium Cereris fanum. Et Homerus vocavit Pyrasum. Fuit Pyrasus urbs commodo portu prædita, à duobus stadiis habens lucum Cereri sacrum, ejusdemque templum. Infra Thebas viginti stadiis jacebat Pyrasus. Prope Amphrisum amnem Iton; ubi Itoniæ templum Minervæ. Supra Antronem est Pteleum, supra Pteleum Thebæ, supra Thebas Alos. Strab. lib. 9.

48 *Podalirius & Machaon.*] Ex Tricca, Methone, & Oechalia. Homer. Tricca quidem & Methone urbes Æstiæotidis, Thessaliæ regionis, supra Peneum fluvium. Sed de Oechalia, quam Eurysti urbem Homerus vocat, ambigitur ubi locorum sita fuerit: nam eam in Æstiæotide ponunt & in Eubœa, & in Arcadia.

49 *Methona aliisque civitatibus.*] Thaumacia, Meliboea & Olizone; quæ omnes in Magnesia, ad ipsum maris littus: nam Magnesiæ Philoctetæ ditionem Veteres adscripserunt.

50 *Ormenius.*] Ex Ormenio, civitate Magnesiæ in littore sinus Pelasgici, sub Pelio monte. Homerus addit fontem Hyperéam & urbem Asterium. Hyperéam in media Pheræorum urbe ponit Strabo, & non procul inde Asterium.

51 *Perhabis.*] Perrhæbi primo eam Thessaliæ partem tenuerunt, quæ est supra Peneum ad Olympum montem; sed postea à Lapithis superati, montana Pindi occupavere, juxta Athamanas. Et de his loquitur Dictys. Nam inde erat Guneus. Ibidem etiam *Enienes* populos fuisse existimo & urbem Cyphum; de quibus Homerus.

52. *Ex suis regionibus.*] Ex Argissa, Gyrtone, Orthe, Elone, Oloossone, urbibus Perrhæbiæ superioris, ejus scilicet quæ ad Olympum montem. Vide Strab. lib. 9.

53 *Ex Insulis.*] De his insulis, quæ sunt in mari Carpathio, vide Strabonem, in fine lib. 10.

54 *Thessandrus Polynicis.*] Deest in Catalogo Homeri. Noster quia auctore suo deficitur, sibi non constat: nam hic ait Thebis venisse cum supra memoratis, hoc est, Bœotis Arcesilao, Prothenore, Peneleo, Leito, Clonio; & paulò ante dixit, venisse ex Ætolia. Quod nulla ratione fulciri potest. Quum Thessandrus per Epigonos restitutus sit in Thebarum regnum, ante expeditionem Trojanam. At in Homero nulla ejus mentio; quia occisus ante iram Achillis. Addit etiam noster Calchantem, Mopsum, Epeum; quorum nulla mentio in Homeri Catalogo. Nec verisimile Calchantem & Epeum tot naves instruxisse. Mopsi in Trojana expeditione non memini fieri alibi mentionem; contra omnis antiquitas consentit, in reditu Calchantem, quum aliis comitatus appulisset Colophona, ubi regnabat Mopsus Mantus filius, insignis vaticinandi peritia, victum à Mopso, arguente ejus inscitiam, pudore an dolore confusum, interiisse. *Josias Mercerus.*

55 *Acarnania.*] Sub sinu Ambracio. At Mycenis Calchantem venisse, scribit Hygin. Porro hic ei naves dat noster, illo Homeri deceptus. Iliad.

Καὶ νήεσσ᾽ ἡγήσατ᾽ Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω.

Et navibus dux fuit Achivorum intra Ilium.

56 *Mopsus.*] Duo fuere Mopsi, ambo

[57] Epeus ex insulis Cycladibus [58] triginta. Easque magna vi frumenti, [59] aliis quoque necessariorum cibi replent. Quippe ita ab Agamemnone mandatum acceperant, scilicet ne [60] tanta vis militum, necessariorum penuria fatigaretur.

CAPUT XVIII.

Igitur inter tantum classium apparatum, [61] equi atque currus bellici, ob locorum conditionem multi, sed pedestres milites pars maxima. Ob eam causam, [62] per omnem Græciam multo majore egestate pabuli, equitatus usus prohibetur. Præterea fuere multi, qui ob artis peritiam necessarii nautico apparatui credebantur. Per idem tempus Lycius Sarpedon, neque pretio neque gratia [63] Phalidis Sidoniorum regis allici potuit, ut societatem militiæ nostræ adversus Trojanos sequeretur. Quippe quem jam Priamus donis amplioribus, iisque postea duplicatis, fidissimum sibi retinuerat. Omnium autem classium numerus, quem ex diversis Græciæ regnis contractum supra exposuimus, toto quinquennio instructus, præparatusque est. Ita quum nulla jam res profectionem nisi absentia militis retardaret, cuncti duces veluti signo

NOTÆ.

divinandi scientia illustres. Prior Ampyci & Chloridis filius, qui Argonautas sequutus, morsu serpentis interiit. Alter Mantus filius, quæ Manto ex Tiresia nata fuit. De posteriori loquitur Dictys, etsi eum Dares inter Priami duces recenset.

57 *Epeus.*] Hic est, qui equum Trojanum fabricavit.

58 *Triginta.*] Itaque ex Dicty navium Græcarum numerus fuit 1253. at ex Homero 1186. Scholiastes Euripidis in Oreste, fuisse dicit 1155. Dares tantum 1140. Cedrenus 1148. Thucidides & Chrysostomus 1200.

59 *Aliis quoque necessariorum cibi.*] *Necessaria cibi*, ut in fine hujus libri: *Frumenta, vinum aliaque cibi necessaria Anius ejusque filiæ præbuerunt.* Et *aliis necessariorum*. τοῖς ἄλλοις τ' ἐπιτηδείων. Sic supra: *Interea legatorum Palamedes.* Sic lib. 4. *aurum atque reliqua præda. Jos. Mercer.*

60 *Tanta vis militum.*] Eustathius tradit Græcorum exercitum fuisse 120000. militum. Et apud eum Aristarchus 142320. alii numerant 315000. verum Thucidides regulam dat, qua vere numerus militum Græcorum dignosci possit. Nam cum Homerus Boeotiorum naves singulas centenûm ac vicenûm hominum fuisse dixerit, Philoctetæ vero singulas hominum quinquagenûm, inde colligere licet maximas, minimas naves fuisse tantum hominum 85. at ex Homero naves erant 1186; quibus per 85 multiplicatis numerus militum erit 1008100. quod si alium navigiorum numerum cum aliis sequaris, eodem per 85 multiplicato, quot milites fuerint, facillime invenies.

61 *Equi atque currus bellici.*] Euripid. in Iphig. in Aulid.

Τουτόθεν ἂν Ἕλλανες αἰχμηταὶ δορὸς,
Τεύχη λαβόντες πεντέκοντορ, Αὐλίδος βάθρα
Ἥξουσι τῆσδε, ναῦσιν ἀσπίσιν θ' ὁμοῦ,
Ἵπποις, τε πολλοῖς τ' ἅρμασιν γε ἱππηλάτοις.
Hinc Græci ruentes ad bellum,
Armis correptis in angustas Aulidis sedes
Veniunt hujus. navibus & clypeis simul
Ac equis & multis curribus instructi.

62 *Omnem Græciam.*] Homerus tamen ubique Argos dicit: ἱππόβοτον, εὔπωλον. Unde Horat. II. Jod. *Aptum dicit equis Argos.*

63 *Phalidis Sidoniorum regis.*] Lectio hæc à correctoribus est, qui legerant infra, lib. 4. *Phalam Sidonium*; sed is Sidonius quidem, at non rex Sidonis, sed classis rector Memnonis; ut videtur mercenarius. Et alioqui à *Phala* non fit *Phalidis*. Librorum unus *frigio*; alter *frigie*, ut videatur fuisse *Phrygis*. Hæc Josias Mercerus. Sed profecto aliud latet. Nam cum Memnon Trojanorum partes sequutus sit, non video qui Sarpedonem per mercenarios suos sollicitare potuerit ut Græcis opem ferret. Quare omnino adducor ut credam, hic desiderari nomen regis Sidoniorum, cujus sive patrem sive fratrem ab Alexandro interfectum, supra refert Dictys. Sed verum ejus nomen invenire, hoc opus hic labor est.

64 *Circa.*

dato, una atque eodem tempore Aulidem confluunt. Interim in ipsa navigandi festinatione Agamemnon, quem à cunctis regem omnium declaratum supra docuimus, longius, paulo ab exercitu progressus, forte conspicit [64] circa lucum Dianæ pascentem capream: imprudensque religionis, quæ in eo loco erat, [65] jaculo transfigit. Neque multo post [66] irane cœlesti an ob mutationem aëris corporibus [67] pertentatis, lues invadit: atque interim in dies magis magisque sæviens, multa millia fatigare, & [68] promisce [69] per pecora atque exercitum grassari. Prorsus nullus funeri modus, neque requies: uti quidque malo obvium fuerat, vastabatur. Quibus rebus solicitis ducibus [70] mulier quædam deo plena Dianæ iram fatur. Eam namque ob necem capreæ, qua maxime lætabatur [71] sacrilegii pœnas ab exercitu expetere: nec leniri, priusquam auctor tanti sceleris filiam natu maximam, [72] vicariam victimam immolasset. Quæ vox ut ad exercitum venit, omnes duces Agamemnonem adeunt. Eum quippe primo orare, recusantemque ad postremum cogere, uti malo obviam properaret. Sed ubi obstinate renuere vident, nec ulla vi queunt flectere, plurimis [73] convitiis insecuti, ad postremum [74] regio honore spoliavêre: ac ne

CAPUT XIX.

NOTÆ.

64 *Circa lucum Dianæ.*] Quæ religiose colebatur in Aulide. De hoc luco Dianæ intelligenda sunt ista Euripidis, in Iphigen. Aulid.

Πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρτέμιδος ἤλυθον, &c.

Ad multorum sacrificiorum lucum Dianæ veni.

Quem locum male cepit interpres, qui vertit *per nemus*. Atqui si id voluisset Euripid. sane scripsisset *δι' ἄλσους*. Nimirum non vidit τὸ διὰ referri debere ad ἤλυθον. *διήλυθον. perveni.*

65 *Jaculo transfigit.*] Addit Hyginus, eum etiam superbe in Dianam locutum. Illum vide fab. 98.

66 *Irane cœlesti an*] Innuit veram caussam fuisse mutationem aëris; creditam vulgo iram cœlestem. Sic lib. 2. *tædione an recordatione suorum domuitionem cupiebant.*

67 *Pertentatis.*] Optime sane. Id est, *usque ad intima tentatis.* Sic apud Virgil. 1. Æn. 506. vers.

Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.

67 *Lues.*] Pestis, à luendo, quia luit, solvit corpora. Sed hic ab aliis omnibus noster dissentit, qui scribunt non luem sed maris tranquillitatem, & ἄπλοιαν à Diana Græcis immissam. Quare ei clavum navis suæ Agamemnonem consecrasse dicit Callimach. ut eo quasi redimeret ἄπλοιαν Hymn. in Dian. 229. vers.

——— ——— *Σοὶ δὲ Ἀγαμέμνων*
Πηδάλιον νηὸς σφετέρης ἐγκάτθετο νηῷ,
Μείλιον ἀπλοΐης, ὅτε οἱ κατέδησας ἀήτας.
——— ——— *tibi etiam Agamemnon*
Clavum navis suæ dedicavit in templo Aulidis.
Munus contra navigandi difficultatem, quando ipsi detinebas ventos.

68 *Et promisce.*] *Promisce* pro *promiscue*; antiquis.

69 *Per pecora atque exercitum.*] Homericis istis forte alludit.

Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο, καὶ κύνας ἀργούς,
Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς
Βάλλ', αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
Mulos quidem primum invasit, & canes veloces.
Sed postea in ipsos sagittam mortiferam immittens,
Jecit: semper autem pyræ mortuorum incendebantur frequentes.

70 *Mulier quædam.*] Vero similius istud Calchanti tribuit Hyginus.

71 *Sacrilegii.*] Proprie.

72 *Vicariam victimam.*] Quæ scilicet ei esset vice capræ, quam Agamemnon occiderat.

73 *Conviciis.*] Convicium proprie quasi *convocium*, Gallice dicimus *vacarme*. Sed hic intelligit Dictys quod nos dicimus, *des injures*, crimina: neque enim eorum parci erant veteres illi heroes; ita dura erant & contumaci indole.

74 *Regio honore spoliavere.*] Nescio unde hoc

tanta vis exercitus sine rectore profusius, ac sine more militiæ vagaretur, præficiunt ante omnes Palamedem. Dein Diomedem, & Aiacem Telamonium. Quartum, Idomeneum. Ita per æquationem numeri atque partium, quadripartitur exercitus. Neque interim ullus finis [75] vastitatis.

CAPUT XX.

Tum Ulysses simulata [76] ex pervicacia Agamemnonis iracundia, ob id [77] domuitionem confirmans, magnum atque insperabile cunctis remedium excogitavit. Profectus namque Mycenas, nullo consilii participe, [78] falsas litteras tanquam ab Agamemnone ad Clytemnestram perfert, [79] quarum sententia hæc erat. Iphigeniam, nam ea major natu erat, desponsam Achilli, eumque non prius ad Trojam profecturum, quam promissi fides impleretur, ob quæ festinaret, eamque [80] & quæ nuptiis usui essent, mature mitteret. Præterea multa pro negotio [81] locutus ementito argumento [82] fidem fecerat. Quæ ubi accepit Clytemnestra [83] tum propter gratiam Helenæ, tum maxime quod tam celeberrimi nominis viro filia

NOTÆ.

hoc Dictys. Nam & Euripides scribit, Agamemnonem, cum filiam suam occidi pati non posset, jussisse exercitum dimitti. Ejus verba,

> Κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ' ὀρθίῳ κηρύγματι,
> Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατὸν,
> Ὡς οὔποτ' ἂν τλὰς θυγατέρα κτανεῖν ἐμήν.

Hæc autem audiens ego, claro præconio jussi Talthybium dimittere totum exercitum, ut nunquam passurus meam filiam occidi.

75 *Vastitatis.*] Proprie. Sic vastitatem cum pestilentia conjungit Cicero de Offic. lib. 2. *Qui collectis cæteris caussis eluvionis, pestilentiæ, vastitatis.*

76 *Ex pervicacia Agamem.*] I. Propter pervicaciam Agamem. Pervicacia, est pertinacia, *opiniastreté.* Pervicaciam bonam, pertinaciam malam esse contendunt Grammatici. Sed sæpissime confunduntur.

77 *Domuitionem.*] Sic infra lib. 2. *Domuitionem cupiebant.* Sic Pacuvius in Hermiona:

> *Nam solus Danais hic domuitionem dedit.*

Et Lucil. lib. 26.

> *Domuitionis cupidi imperium regis pene imminuimus.*

Inde in Gloss. Philoxeni. *Domuitionem,* ἐπάνοδον.

78 *Falsas litteras tanquam ab Agamem.*] In tota hac historia ab Euripide diversus abit; qui scripsit ipsum Agamemnonem ad uxorem Clytemnestram litteras misisse, ut Iphigeniam adduceret; Calchante, Ulysse & Menelao consciis. Verum id sciens & volens fecit Dictys. Ut auctores suos celet.

79 *Quarum sententia hæc erat.*] Ex Euripide:

> ——— ——— Κἀν δέλτου πτυχαῖς
> Γράψας, ἔπεμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμὴν,
> Πέμπειν Ἀχιλλεῖ θυγατέρ', ὡς γαμουμένην.
> Τό τ' ἀξίωμα τ' ἀνδρὸς ἐκγαυρούμενος,
> Συμπλεῖν τ' Ἀχαιοῖς οὕνεκ' οὐ θέλοι, λέγων,
> Εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἶσιν εἰς Φθίαν λέχος.

Id est,

> ——— ——— *Et in epistola plicis*
> *Scribens misi ad meam uxorem,*
> *Mitteret filiam tanquam Achilli nupturam,*
> *Et viri dignitatem extollens,*
> *Dixi eum negare Græcos ad Trojam sequi,*
> *Nisi à nobis veniat connubium in Phthiam.*

80 *Et quæ nuptiis usui essent.*] Nimirum munera dotalia. Eurip.

> ——— ——— Ἀλλ' ὀχημάτων
> Ἔξω πορεύεθ' ὡς φέρω φερνὰς κόρῃ,
> Καὶ πέμπετε εἰς μέλαθρον εὐλαβούμενοι.

Id est:

> ——— ——— *Verum è curribus,*
> *Efferte munera dotalia, quæ puellæ fero,*
> *Et mitte in aulam diligenter.*

81 *Ementito.*] Passive sumit, pro falso, supposito.

82 *Fidem fecerat.*] Ulysses scilicet, quem dicit litteras ad Clytemnestram curasse.

83 *Tum propter gratiam Helenæ.*] Propter gratiam Helenæ, nempe ut ea citius à Trojanis abduci & retrahi posset; quod fieri nequibat, nisi Achilles ad Trojam pergeret.

84 *Ulyssi*

traderetur, læta Iphigeniam [84] Ulyssi committit. Isque confecto negotio paucis diebus ad exercitum revertitur, atque ex improviso in luco Dianæ cum virgine conspicitur. Quis cognitis, Agamemnon affectione [85] paternæ pietatis motus ne tam illicito immolationis sceleri interesset, fugam parat. Eumque re cognita Nestor, longam exorsus orationem, ad postremum [86] persuadendi genere [87] in quo præter cæteros Græciæ viros jucundus acceptusque erat, à proposito cohibuit. Interim virginem CAPUT XXI.
Ulysses & Menelaus cum Calchante (quibus id negotium datum erat) remotis procul omnibus, sacrificio adornant. Quum [88] ecce dies [89] fœdari & cœlum [90] nubilo tegi cœpit. Dein repente tonitrua, [91] corusca fulmina, & præterea terræ marisque ingens motus, atque ad postremum [92] confusione aëris ereptum lumen. Neque multo post imbrium atque grandinis vis magna [93] præcipitata: inter quæ tam tetra, nulla requie tempestatis, Menelaus cum his qui sacrificium curabant, metu atque hæsitatione in diversa agebatur. Terreri quippe primo subita cœli permutatione, idque signum divinum credere. [94] Dein ne

NOTÆ.

84 *Ulyssi committit.*] Euripides ait, ipsam Clytemnestram filiam suam duxisse.

85 *Paternæ pietatis.*] Proprie. Nam pietas est vel filiorum in parentes, vel parentum in filios. Unde apud Virgil. 9. Æn. 824. vers.

Subiit patriæ pietatis imago.

86 *Persuadendi genere*, &c.] Numquam puto invenies ita loquentes bonos auctores. *Cum Nestor à proposito prohibuit persuadendi genere in quo*, &c. Qui Latine sciunt, id certe sentiunt.

87 *In quo præter cæteros.*] Nam & de Nestore sic Homer.

——— ——— Τοῖσι δὲ Νέστωρ,
Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε, λιγὺς Πυλίων ἀγορητής,
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
——— ——— *His autem Nestor,*
Suaviloquus surrexit, argutus Pyliorum orator,
Cujus lingua melle dulcior fluebat oratio.

88 *Ecce.*] Fere semper apud idoneos auctores de re fœda, terribili & horrenda, Virg. 2. Æneid. 203. vers.

Ecce autem gemini à Tenedo tranquilla per alta
Horresco referens, immensis orbibus angues
Incumbunt pelago, &c.

Ubi Servius: *Cum ex improviso vult aliquid ostendere, ecce ponit, ut: Ecce autem telis Panthus. Sicut Cicero: ecce autem repente ebrio Cleomene esurientibus cæteris.* Et Donatus: *Ecce semper ponitur, ubi res horrenda & repentina significatur.*

89 *Fœdari.*] Optime. Sic *fœda tempestas*, Virgil. 1. Sc. *Et fœdam glomerant tempestatem imbribus atris.* Sic alicubi idem, *atra tempestas.* Sic infra noster *inter tam tetra*, &c.

90 *Nubilo tegi.*] *Nubilum* substantive, id est, *nubes.*

91 *Corusca fulmina.*] Fortasse hæc sic distinguenda sunt: *tonitrua, corusca, fulmina. Tonitru*, ipsa nubium collisio, fragor: *corusca*, ignis & coruscatio: *fulmen*, telum ipsum. Corusca ἀστραπαί, tonitrua βρονταί, fulmina κεραυνοί. Verum nihil mutandum censeo: nam sic & Virgil. corusca dixit fulmina lib. 1. Georg.

Ipse pater media nimborum in nocte, corusca
Fulmina molitur dextra.

Nisi *corusca* conjungas cum *dextra*; quod mihi etiam magis placet: quomodo & Horatius dixit, *rubentem dexteram.* Od. 2. l. 1.

——— ——— *Et rubente,*
Dextera sacras jaculatus arces
——— ——— *Terruit urbem.*

92 *Confusione aëris.*] Eleganter sane, etsi satis nove; ut puto. Confusus aër, i. turbatus; opponitur puro & liquido.

93 *Præcipitata.*] Eleganter Virgil. 10. Æn.
Ac velut effusa si quando grandine nimbi
Præcipitant.

94 *Dein ne incœptum omitteret, detrimento militum.*] Id est, detrimento militum tangi cœpit

incœptum omitteret, detrimento militum commoveri. Igitur inter tantam animi dubitationem, vox quædam luco emissa. Aspernari numen sacrificii genus, & ob id abstinendum à corpore virginis: misereri namque ejus deam. Cæterum [95] pro tanto facinore [96] satis pœnarum Agamemnoni à conjuge ejus post Trojanam victoriam comparatum: itaque curarent id, quod in vicem virginis oblatum animadverterent, immolare. Deinde cœpêre venti atque fulmina, aliaque quæ in magno cœli motu oriri solent, [97] consenescere.

Caput XXII.

Sed quum hæc in luco aguntur, [98] Achilles litteras seorsum missas sibi à Cytemnestra, cum auri magno pondere accipit, in quibus ei filiam atque omnem domum suam commendaverat. Quas postquam perlegerat, & Ulyssis consilium patefactum est, omissis omnibus, propere ad lucum pergit Achilles, magna voce Menelaum, & qui cum eo erant, inclamans, [99] ab inquietudine Iphigeniæ cohiberent sese, comminatus perniciem omnibus, nisi paruissent. Mox attonitus his atque stupefactus, ipse supervenit, [1] reformatoque jam die [2] virginem abstrahit. Interim [3] deliberantibus cunctis, quidnam, & ubi esset, quod immolari juberetur, [4] cerva forma corporis admiranda, ante ipsam aram intrepida consistit. Eam prædictam hostiam rati, oblatamque divinitus, comprehendère, moxque immolant. Quibus peractis, sedata lues, instarque æstivi temporis cœlum [5] reseratum est. Cæterum virginem Achilles, atque hi qui sacrificio præfuêre, clam omnibus [6] regi Scytharum, qui eo tempore aderat, commendavêre.

Caput XXIII.

At ubi duces sedatam vim mali animadvertunt, ventorumque flatus [7] navigandi prosperos, atque æstivam maris faciem, om-

Notæ.

cœpit & labefactari ne incepto desisteret. Detrimento autem militum, quia eos ibi misere perituros putabat, ni Iphigenia immolaretur; quæ morte sua εὐπλοΐαν, navigandi facultatem erat datura.

95 *Pro tanto facinore.*] Scilicet cum interfecit cervam Dianæ.

96 *Satis pœnarum Agamemnoni à conjuge ejus.*] Nam Clytemnestra reducem eum occidit. Verum imprudentissimus fuit Agamemnon, qui post tam apertam imminentis mali significationem sibi non cavit, sibique quoquomodo consuluit. Certe hic nobis verba daret Pseudo-Dictys.

97 *Consenescere.*] Id est: imminui, debilitari, frangi: nove dictum de tempestate.

98 *Achilles litteras seorsum missas.*] Hæc aliter disposuit Euripides; quem certe noster ob oculos habuit, sed noluit sequi, ut nova diceret, & sic iis faceret fidem.

99 *Ab inquietudine Iphigeniæ cohiberent se.*] Id est: ne Iphigeniam inquietarent. Sed barbare loquitur.

1 *Reformatoque jam die.*] In melius restituto, purgato, sereno: sed hujus locutionis exemplum frustra quæras.

2 *Virginem abstrahit.*] At alii omnes aiunt, Dianam eam eripuisse & in Tauricam regionem vexisse.

3 *Deliberantibus.*] Improprie dicit *deliberantibus*, *pro quærentibus*, *sciscitantibus*, &c.

4 *Cerva forma corporis admiranda.*] Nicander ait juvencam substitutam; Phanodemus ursum. Alii dicunt, Iphigeniam in anum edentulam mutatam fuisse. Hesiodus vero, eam a Diana Hecaten factam scripsit.

5 *Reseratum est cœlum.*] Eleganter. Sic clausum mare dicitur cum hyemat; & idem apertum & reseratum, cum tranquillum est.

6 *Regi Scytharum.*] Quis hic fuerit, mihi ignotum est; nisi Thoantem Tauricæ regem intelligat.

7 *Navigandi prosperos.*] Elegantissime nes

nes læti Agamemnonem adeunt. Eumque [8] interitu filiæ permœstum consolati [9] honorem regni rursum concelebrant. Quæ res pergrata atque accepta per exercitum fuit. Eum quippe [10] optimum consultorem suum, non secus quam parentem miles omnis percolebat. Sed Agamemnon sive eorum quæ præcesserant satis prudens, sive humanarum rerum necessitatem animo reputans, & ob id adversus infortunia firmissimus, dissimulato quod ei acciderat, honorem suscipit, atque eo die duces omnes in convivium ad se deducit. Dein haud multis post diebus, exercitus ordinatus per duces, quum opportunum jam tempus navigandi ingrueret, ascendit naves repletas multis preciosissimis rebus, quæ ab incolis regionis ejus offerebantur. Cæterum [11] frumenta, vinum, alia-

Notæ.

sed tamen audaci modo usus est; Horatium sequutus, qui scripsit lib. 4. Od. 4.

Rite crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos,
Volvere menses.

Ubi Interpres Cruquius, *adjectivum verbale, agendi vim habens cum gignendi casu.* Sed non vidit Cruquius hic esse ellipsim: *Prosperam frugum*, pro *prosperam proventui frugum.* Et apud nostrum *flatus prosperos navigandi*, pro *prosperos tempori navigandi*, vel quid simile.

8 *Interitu filiæ*] Neque enim adhuc resciverat quæ facta erant.

9 *Honorem regni rursus concelebrant.*] Certe hic hæreo, neque possum ista recte interpretari. Ait Græcos duces regni honorem, quem antea Agamemnoni abstulerant, in eundem rursus transtulisse & magna lætitia celebrasse.

10 *Optimum consultorem suum, quem non secus.*] Homerus ubique fortissimum & prudentissimum Agamemnonem inducit. Etsi virtutes ejus omnes uno tantum versu complexus est alicubi.

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.

Utrumque, & rex bonus, & fortis bellator.

11 *Frumenta, vinum, aliaque cibi necessaria Anius & ejus filiæ præbuere.*] Fabulam de Anio Deli rege & sacerdote, & ejus filiabus quæ vinum, & oleum & omne tritici genus ultro funderent habes apud Ovidium Metam. XIII. 630. ut & apud veteres Grammaticos, è quibus enarrator Lycophronis: Ἄνιον Ἀπόλλων ἤνεγκεν εἰς Δῆλον, ὃς Δωρίππην γήμας γεννᾷ τὰς οἰνοτρόπους, Οἰνὼ, Σπέρμω, Ἐλαΐδα· αἷς ὁ Διόνυσος ἐχαρίσατο ὁπότε βούλοιντο οἶνον, σπέρματα καὶ ἔλαιον λαμβάνειν κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις. Φερεκύδης δέ φησιν ὅτι Ἄνιος ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας παραγενομένους πρὸς αὐτὸν, αὐτοῦ μένειν τὰ ἐννέα ἔτη, δεδόσθαι δ' αὐτοῖς τῷ δεκάτῳ ἔτει ἀποστολῆσαι ἐπὶ τὸν Ἴλιον καὶ πορθῆσαι αὐτήν. χρησμὸς γὰρ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόθη Τροίας κρατῆσαι τῷ δεκάτῳ χρόνῳ. ὑπέσχετο δ' αὐτοῖς καὶ ὑπὸ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ τρέφεσθαι, quæ postrema verba corrupta sunt. Lego θυγατέρων Ἀνίου. Reddit rationem cur eos Anius per novem annos detinuerit, & decimo tantum emiserit. Χρησμὸς γὰρ, *oraculum enim*: nihil certius: totum autem locum sic verto. *Apollo Anium in Delum tulit, qui ducta uxore Dorippa genuit oinotropas, Oino, Spermo, & Elaida, quibus Bacchus dedit ut, quodcumque vellent, in vinum, fruges & oleum commutarent, secundum nominum suorum positiones. Pherecydes autem dicit, quod Anius Græcos Delum delatos persuaserat, ut ibi manerent novem annos. Eisque dedit decimo demum anno navigare ad Trojam & eam vastare. Nam oraculum Græcis datum fuit fore ut decimo anno Trojam caperent. Promisitque eis fore ut à filiis Anii alerentur.* De Anio Virgil. 3. Æneid.

——— Egressi veneramur Apollinis urbem,
Rex Anius, Rex idem hominum Phœbique
Sacerdos,
Vittis & sacra redimitus tempora lauro,
Occurrit, veterum Anchisen agnovit amicum.

Ubi Servius *Anius autem Rex Deli, Apollinis sacerdos cum trium filiarum esset parens ne unius tantum Dei esset tutus auxilio,* (ita legit Jozias Mercerus) *filias numini Liberi patris devovit, qui parem ei gratiam redderet*

que cibi necessaria Anius & ejus filiæ præbuere, quæ [12] oenotròpæ & divinæ religionis antistites memorabantur. Hoc modo ex Aulide navigatum est.

Notæ.

dens effecit ut quidquid una attigisset; verteretur in fruges, altera in vinum, tertia in oleum. Id cum comperisset Agamemnon dux Argivorum, cum mille navibus oppugnaturus iret Trojam, misit qui eas accerserent, ut posset alere Græcia exercitum. Quæ cum vincta tenerentur, invocaverunt Liberum Patrem, quas ille in columbas vertit, & ita vincula fecit effugere. Unde hodieque Deli columbas violare nefas est. Hunc tamen Anium Palæphatus etiam propinquum tradit Anchisæ. Verisimile est ut notat Joz. Mercer. Delum electam à Græcis ducibus, quo annonam ex omni Græcia comportarent ad necessarios usus exercitus transvehendum; ejusque curam datam Anio, qui singulis filiarum eam custodiam distribuerat.

12 *Oinotropæ.*] Ab οἶνος vinum & τρέπω verto. Atqui erat una tantum quæ vinum faceret, sed una reliquis nomen dabat.

DICTYS CRETENSIS
DE BELLO TROJANO.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

POSTQUAM [1] ad Mœsiorum regionem universas classes venti appulêre, propere omnes signo dato, naves littori admoverunt. Dein egredi cupientibus, à custodibus loci ejus obviam itum est. Eos namque Telephus, qui tum Mœsiæ imperator erat, quo omnis regio ab incursione maritimorum hostium defensabatur, littori præfecerat. Igitur ubi descendere prohibentur, neque prius permittitur terram attingere [2] quàm regi quinam essent, nunciaretur, nostri primo quæ dicebantur negligere, & singuli navibus egredi. Dein post-

Notæ.

1 *Ad Mœsiorum regionem.*] Perperam Mœsiam & Mysiam distinguunt viri docti ita ut illa Europæa hæc Asiatica sit. Nam utraque vere *Mysia* dicta *Μυσία*, postea Mœsia & ipsa Mysia Asiatica ab altera Europæa sive Thracia orta est. De Mysia autem Asiatica hic loquitur Dictys, quæ circa Caicum & Pergamum, ubi Teuthrania: nam Teuthras Mysiæ rex, Telephum Herculis & Auges filium adoptavit, eique regnum reliquit. Cæterum hunc Argivorum in Mysiam appulsum, ibique debellatam pugnam cum Telepho, fuse describunt Tzetzes in Lycophronem & Eustath. lib. 1. Iliad.

2 *Quam regi. quinam essent nunciaretur.*]

De-

quam à custodibus nihil remittebatur, & summa vi resisti ac prohiberi cœptum est, duces omnes manu injuriam vindicandam rati, arreptis armis evolant navibus, incensique ira custodes cædere, neque versis his in fugam parcere, sed uti quisque fugientem comprehenderat, obtruncare. Interim ad Telephum, [3] qui primi fuga Græcos evaserant, veniunt, irruisse multa hostium millia, eosque cæsis custostibus littora occupasse. Caput II.
Multa præterea pro metu suo adjicientes, nunciant. Dein re cognita, Telephus cum his quos circum se habebat, aliisque qui in ea festinatione in unum conduci potuere, propere Græcis obviam venit, ac statim condensatis utrinque frontibus, vi magna concurritur. Dein uti quisque in manus venerat, interficitur: quum interim [4] his aut illis ex casu suorum perculsis, vehementius invicem instaretur. Sed in ea pugna [5] Thessandrus, quem Polinicis supra memoravimus, congressus cum Telepho, ictusque ab eo cadit, multis tamen hostium ante interfectis. In quibus Telephi comitem, quem rex ob industriam virium atque ingenii inter duces habebat, strenue dimicantem obtruncarat. Atque ita paulatim elatus secundo belli eventu, & ob id majora viribus aggressus, interficitur. Atque ejus cruentum corpus Diomedes, quod ei jam tum [6] à parentibus cœptum cum eo societatis jus perseverabat, humeris extulit: idque igni crematum, quod superfuerat, more patrio sepelivit. Ac ubi animadvertere Achilles, & Caput III.
Aiax Telamonius, magno suorum detrimento eventum belli [7] trahi, exercitum in duas partes dispartiunt. Ac pro tempore cohortati suos, tanquam restauratis viribus, acrius hostes incurrunt: ipsi duces [8] principesque certaminis, quum modo insequerentur fugientes, modo ingruentibus semet [9] instar muri opponerent. Atque ita omnino primi, aut inter primos bellantes, præclaram jam tum virtutis suæ famam apud hostes atque inter suos effecère. Interim [10] Teuthranius, ex Teuthranio & Auge genitus, frater Telephi uterinus, ubi animadvertit Aiacem tanta adversum suos cum

Notæ.

De more scilicet: sic apud Virgil. Pallas Æneam littori suo appulsum alloquitur.

Qui genus, unde domo? pacemne huc fertis an arma?

Hunc rursus Æneas.

Evandrum petimus, ferte hæc & dicite lectos

Dardaniæ venisse duces, socia arma rogantes.

3 *Atque in fuga.*] Subauditur particip. *existentibus* 1. in fugam versis.

4 *His aut illis.*] Lego: *his & illis.* Ait enim Græcos & Mysios suorum casu percussos commotos vehementius & majore impetu instasse.

5 *Thessandrus.*] Male igitur hunc Thessandrum inter eos, qui in equo Trojano latuere, intelligunt. Inter eos Servius ad illud 2. Æneid.

Thessandrus, Sthenelusque duces & dirus Ulysses.

6 *A parentibus.*] Polynice & Tydeo, qui Adrasti filias duas uxores duxere. Statius. 1. Theb. Apollodor. lib. 3.

7 *Trahi.*] *Differri, produci.*

8 *Principes certaminis.*] Primos in certamine, nam hîc *principes*, infra primos dicit.

9 *Instar muri.*] Sic Homerus ubique πύργος vocat viros fortes; ut Achillem πύργος Ἀχαιῶν, *murum Græcorum.*

10 *Teuthranius.*] Hujus Teuthranii nemo, quod sciam, meminit; neque verisimile est Teuthrantem Telepho regnum relicturum fuisse, si ex Auge liberos tulisset.

gloria dimicantem, propere [11] ad eum convertit, ibique pugnando ictus telo ejus occubuit. Ejus casu Telephus non mediocriter perculsus ultionemque fraternæ mortis expetens, infestus aciem invadit, atque fugatis [12] quos adversum ierat, quum obstinate Ulyssem [13] inter vineas, quæ loco adjunctæ erant, insequeretur, [14] præpeditus trunco vitis ruit. Id ubi Achilles procul animadvertit, telo jaculatus femur sinistrum regi transfigit. At Telephus impigre resurgens, ferrumque ex corpore trahit, & protectus concursu suorum, ab instanti periculo liberatus est.

Caput IV. Jamque diei plurimum processerat, [15] quum utraque acie intenta prælio sine ulla requie, ac jugi certamine strenuis adversum se ducibus fatigaretur. Namque nostros multorum dierum navigatione [16] in aliquantum exhaustos maxime præsentia Telephi exanimaverat. Is namque Hercule genitus, procerus corpore, ac pollens viribus divinis patris virtutibus propriam gloriam æquiparaverat. Igitur adventante nocte, cunctis cupientibus requies belli facta est. Ac [17] Mœsii ad se domum, nostri ad naves digrediuntur. Cæterum in ea pugna multi mortalium interfecti utriusque exercitus, ac vulnerati pars maxima. Prorsus nulli, aut perpauci cladis belli expertes. Dein insecuta die, legati invicem de sepeliendis qui in bello ceciderant, mittuntur. Atque ita induciis interpositis, collecta corpora, atque igni cremata sepeliuntur.

Caput V. Interim Tlepolemus, & cum fratre Antipho Phidippus [18] quos Thessalo genitos, nepotes Herculi supra memoravimus, cognito Telephum in his locis imperitare, [19] fiducia cognationis ad eum veniunt, eique quinam essent, & quibuscum navigassent, aperuêre. Deinde multa invicem consumpta oratione, ad postremum nostri acrius incusare, quod tam hostiliter adversum suos versaretur. Agamemnonem namque & Menelaum Pelopidas, [20] non alienos generis sui, eum exercitum contraxisse. Dein quæ circa domum

NOTÆ.

11 *Ad eum convertit.*] *Convertit* pro *convertitur*, ut apud Virgil. *præcipitat* pro *præcipitatur*: & notant Grammatici, sed non viderunt hîc esse Ellipsin & subintelligi *se convertit*, *se præcipitat*. *Venti posuêre* apud Virgil. *posuêre se* vel *iram*. &c.

12 *Quos adversum ierat.*] Salustiana phrasis; sic enim ille, in Jugurth. *Profligatis iis quos adversum ierat, rediens à latere Mauros incurrit.*

13 *Inter vineas.*] Verum Tzetzes scribit, truncum hunc vitis à Baccho subito emissum.

14 *Præpeditus trunco vitis.*] Ita Tzetzes. Sed Eustathius non ipsum Telephum præpeditum scribit, sed ejus equum.

15 *Quum utraque acie.*] Certe ex hac periodo vix me satis possum expedire. Tamen ut aliquid tentem, legendum puto: *Quum utraque acies intenta prælio sine ulla requie*, &c. hoc sensu. *Quum uterque exercitus sine ulla requie attentus pugna fatigabatur; longo, perpetuo certamine.* Et *ducibus strenue adversum se*, supple, *pugnantibus*. Jam si quis vulgatam lectionem malit; is mihi dicat velim, an illud sit latine scribere. *Prælium fatigatur jugi certamine & ducibus adversum se pugnantibus.*

16 *In aliquantum.*] Nostro scriptori hæc est familiaris locutio.

17 *Ad se domum.*] Ita recte libri: Catullus.

Ad se quisque vago passim pede discedebat.

18 *Quos Thessalo genitos.*] Phidippum, scilicet, & Antiphum. Nam Tlepolemus ipsius Herculis filius fuit.

19 *Fiducia cognationis.*] Nam Telephus eorum erat avunculus, nempe frater Thessali, eorum patris.

20 *Non alienos generis.*] Nam Tantalus Pelopis

Menelai ab Alexandro commissa essent, raptumque Helenæ docent: atque decere eum, cùm propter consanguinitatem, tum præcipuè ob scelus violati communis hospitii, Græcis ultro afferre auxilium, [21] in quorum gratiam ipsius etiam Herculis, plurima laborum monumenta per totam Græciam existere. Ad ea Telephus: & si dolore vulneris immodicè afflictabatur, benigne tamen respondens, ipsorum potius ait culpa factum, quod amicissimos & junctos sibi generis affinitate, regno suo appulsos ignoraverit: præmittendos etenim fuisse, per quos cognito eorum adventu obviam ire gratulantem oportuerit: atque amice hospitio receptos, [22] donatosque muneribus quum commodum ipsis videretur, remittere. Cæterum militiam [23] Priamum adversum recusare [24] Astyochem enim Priami filiam sibi matrimonio junctam, ex qua Eurypylus genitus, arctissimum affinitatis pignus intercederet. Deinde propere popularibus uti ab incepto desisterent, nunciari jubet: atque ita nostris liberam egrediendi navibus potestatem permittit. Tumque Tlepolemus, & qui cum eo venerant, [25] Eurypylo traduntur: hique peractis quæ cupierant, ad naves pergunt, nunciantque Agamemnoni ac reliquis regibus pacem, concordiamque cum Telepho. Quæ ubi accepêre, apparatum belli læti omittunt. Caput VI. Dein ex consilii sententia Achilles cum Aiace ad Telephum perveniunt, eumque jactatum magnis doloribus consolati, ut viriliter incommodum ferret,[26] deprecabantur. At Telephus ubi aliquantum requies doloris intercesserat, Græcos incusare, quod ne nuncium quidem adventus sui præmisissent. Dein percontatur quinam, & quanti Pelopidæ in ea militia essent: [27] doctusque multis precibus orat, ut ad se omnes veniant. Tum nostri, facturos se quæcumque vellet polliciti, desiderium regis reliquis nunciavere. Igitur omnes Pelopidæ, præter Agamemnonem & Menelaum, in unum congregati, ad Telephum veniunt, multumque gratulationis & lætitiæ præsentia sua regi obtulêre. Ac deinde muneribus largiter donati, hospitio recipiuntur. Neque tamen miles reliquus qui apud naves erat, munificentiæ regis expers fuit. Namque [28] ex

NOTÆ.

Pelopis parens. Jovis filius fuit & ita frater Herculis, qui Telephum suscepit, Igitur Pelops & Telephus consobrini. Agamemnon vero & Menelaus Plisthenis filii, Plisthenes Atrei, Atreus Pelopis.

21 *In quorum gratiam.*] Ait plurimos labores in gratiam Græcorum ab Hercule exantlatos, ut ab exemplo patris eum in militiæ societatem pertraheret. Sed cur non potius ista, scilicet Herculem olim Ilium obsedisse, Laomedontem interfecisse? &c.

22 *Donatosque muneribus.*] Quæ ideo *Xenia* dicebantur quod darentur Hospitibus qui Græcis *Xenoi*.

23 *Priamum adversum.*]. Pro *adversum Priamum* sic supra *quos adversum*, pro *adversum quos*.

24 *Astyochen enim Priami.*] Filiam scilicet. At Telephi quidem uxorem *Astyochen* vocat Eustath. in Odyss. λ. Sed eam Priami sororem non filiam dicit. Alii verius eam Laodicen vocant, quam Priami filiam fuisse omnes consentiunt.

25 *Eurypylo traduntur.*] Ut ejus ductu à pastoribus & Telephi militibus tuti ad naves pervenirent.

26 *Deprecabantur.*] Id est, vehementer, obnixe precabantur; nam *de* est intensivum ut in *deamare*, &c.

27 *Doctusque.*] Edoctus.

28 *Ex numero navium.*] Id est: pro *nu-*

numero navium frumentum, aliaque necessaria affatim portabantur. Cæterum rex ubi Agamemnonem, fratremque ejus abesse animadvertit, multis precibus Ulyssem deprecatur, uti ad eos acciendos pergeret. Hique ita ad Telephum veniunt, ac more regio invicem acceptis datisque donis, Machaonem, & Podalirium Æsculapii filios venire, ac vulneri mederi jubent: qui [29] inspecta cura, propere apta dolori medicamina imponunt.

Caput VII. Sed ubi tritis aliquot diebus, tempus navigandi remorari, ac ventis adversantibus mare in dies magis magisque [30] sævire occipit, Telephum adeunt, cumque de opportunitate temporis consulunt: atque ab eo docti, [31] initio veris ex his locis ad Trojam navigandi tempus esse, reliqua adversa, cunctis volentibus [32] Bœotiam revertuntur. Ibique subductis navibus, singuli in regna sua hyematum discedunt. Interim in eo otio regi Agamemnoni cum Menelao fratre [33] exercere discordias vacuum fuit, ob proditam Iphigeniam. [34] Is namque autor, & veluti causa tanti luctus ejus credebatur.

Caput VIII. Per idem tempus, ubi de conjuratione universæ Græciæ apud Trojam compertum est, [35] autoribus nuncii Scythis barbaris, qui mercandi gratia, per omnem Hellespontum [36] commutare res cum accolis sueti, ultro citroque vagabantur, metus atque mœror universos invasere, quum singuli, quibus ab initio Alexandri facinus displicuerat, male actum adversus Græciam, & ob id paucorum pravitate in communem perniciem præcipitatum iri testarentur. Inter quæ tam solicita, magna cura plurimi ex omni ordine lecti, ad contrahenda ex finitimis regionibus auxilia, ab Alexandro, aliisque pessimis consultoribus dimittuntur: eisque mandatur, uti quam primum expedito negotio remearent, quod ea gratiâ maxime à Priamidis festinabatur, uti propere instructo exercitu, tempus profectionis ante caperent, atque omne quod parabatur bellum, in regiones Græciæ transportaretur.

Caput IX. Dum hæc apud Trojam geruntur, Diomedes incepti eorum certior factus, magna celeritate per omnem Græciam pervagatus, universos duces convenit. Eisque consilium Trojanorum aperiens, monet atque hortatur, uti quam primum instructi rebus bello necessariis, ad navigandum festinarent. Neque multo post recogni-

NOTÆ.

mero navium, *secundum numerum navium.* Sic loqui amat.

29 *Inspecta cura.*] Id est: *curatione.* Et *curam* hoc sensu posuit alicubi Cicero. Inde nostrum *cure.*

30 *Sævire.*] Sic Lucilius dixit *tempestates sævas. Sævas procellas.* Lucret. & Cicero, *ventum sævum & turbines sævos.*

31 *Initio veris ex his locis ad Trojam navigandi.*] Hæc vero magna Geographiæ ignoratio: Mysia enim, in qua regnabat Telephus, proxima Troadi; ut diximus supra, & inde ut ad Trojam navigarent, ora tantum legenda. Sed hæc ita finxit, ut novennium expeditionis impleret: & decennium vulgatum belli Trojani ad novem annos ipsius apparatûs redactum in decimum ipsius belli contraheret.

32 *Bœotiam revertuntur.*] De duplice Græcorum expeditione in Trojam egit Eustath. in Iliad. A. Vide Pausan. 4.

33 *Exercere discordias vacuum fuit.*] Ex Salustii Catilin. *Postquam remoto metu Punico simultates exercere vacuum fuit.*

34 *Is namque.*] Menelaus scilicet.

35 *Auctoribus nuncii ejus Scythis barbaris.*] Scythæ enim jam tum nautica & mercatura clari. Unde mox eos duces navigationis adsumunt Græci.

36 *Commutare res.*] Hæc enim fuit

emptio

ta, Argos ab omnibus convenitur. Ibi Achilles regi indignatus, [37] quod propter filiam renueret profectionem, ab Ulysse in gratiam reductus est. Is namque diu [38] mœsto ac luctu oblito Agamemnoni insinuans, quæ circa filiam ejus evenissent, animum atque ornatum magis [39] reformavit. Igitur cunctis præsentibus, quanquam à nullo officia militiæ negligebantur, præcipue tamen Aiax Telamonius, & Achilles cum Diomede curam maximam, studiumque importandi belli susceperant. Hisque placet, uti præter contractam classem, naves quibus [40] loca hostilia incursarent, præparentur. Ita diebus paucis, quinquaginta navium classem instructam omni genere compingunt. Cæterum ab incepto militiæ ejus, [41] octavo jam anno ad hoc usque tempus consumpto, initium noni occeperat. At ubi instructæ omnino classes & [42] mare navigii patiens, neque ulla res impedimento erat, Scythas, qui forte mercandi gratia eo appulerant, conductos mercede, duces profectionis ejus delegêre. Per idem tempus Telephus dolore vulneris ejus, quod in prælio adversum Græcos acceperat, diu afflictatus, quum nullo remedio mederi posset, ad postremum Apollinis oraculo monitus, [43] uti Achillem atque Æsculapii filios adiret, propere Argos navigat. Deinde cunctis ducibus causam adventus ejus admirantibus, oraculum refert: atque ita orat, ne sibi prædictum remedium ab amicis negaretur. Quæ ubi accepêre, Achilles cum Machaone & Podalyrio [44] adhibentes curam vulneri, brevi fidem oraculi firmavere. Cæterum Græci multis immolationibus Deos adjutores incepto invocantes [2] Aulida cum prædictis

CAPUT X.

NOTÆ.

emptio primis temporibus usitata, res suas cum rebus alterius commutare, quem morem & adhuc populi quidam obtinent.

37 *Quod propter filiam.*] Iphigeniam. Agamemnon enim quod de vicaria cerva dictum fuerat aspernabatur; quasi illud confictum esset, ut luctus & mœror desineret.

38 *Mœsto luctu*] Ex Euripid. πένθους λυγρῶν, *luctus mœsti.*

39 *Reformavit.*] Restituit. Sic supra *reformatoque* jam die.

40 *Loca hostilia.*] De quibus infra.

41 *Octavo jam anno ad hoc usque tempus.*] Ad institutum suum pergit ut scilicet ad nonum annum expeditionem Græcorum trahat & nono tantum eos applicet oræ Trojanæ.

42 *Mare navigii patiens.*] Sic *terra patiens aratri.*

43 *Uti Achillem atque Æsculapii filios.*] De Achille tantum loquutum est oraculum ut refert Hygin. fab. 101. *Responsum est ei neminem mederi posse nisi eandem hastam quâ vulneratus erat.*

44 *Adhibentes curam vulneri.*] Quidam scribunt Achillem iterum hasta sua vulnerasse Telephum, & ita eum sanasse, sed verum hujus curationis modum nos docet Hygin. fab. 101. *Cum Græci ab Achille peterent ut Telephum sanaret, Achilles respondit se artem medicam non posse*, lego: (se arte medica non posse) *Tunc Ulysses ait: non te dicit Apollo, sed auctorem vulneris hastam nominat; quam cum rasissent remediatus est.* Sic ramentis hastæ sanatum Telephum scripsit Euripid.

Πρισθεῖσι λόγχης θέλγεται ῥινήμασιν.
Abrasis hastæ mulcetur ramentis.

Alii herba quadam usum Achillem dicunt, alii ipsa hastæ erugine. Plin. lib. 25. cap. 5. *Invenit & Achilles discipulus Chironis qua vulneribus mederetur, quæ ob id Achilleos vocatur. Hac sanasse Telephum dicitur. Alii primum æruginem invenisse utilissimum emplastris, ideoque pingitur ex cuspide decutiens eam gladio, in vulnus Telephi. Alii utroque usum medicamento volunt.* Et lib. 34. cap. 15. *Est & rubigo ipsa in remediis, & sic Telephum proditur sanasse Achilles;*

navibus veniunt. Atque inde propere navigare incipientes [45] dux Telephus ob acceptam gratiam factus, ita ascensis navibus, ventos nacti ex sententia, paucis diebus ad Trojam pervenêre. Per idem tempus Sarpedon Lycius [46] Xanthi, & Laodamiæ filius, frequentibus nunciis à Priamo accitus, cum magna armatorum manu adventabat. Is ubi animadvertit procul magnam vim classium admotam littori, ratus ut negotium erat, propere suos instruit, Græcosque egredi incipientes invadit. Neque multo post Priamidæ re cognita, arreptis armis accurrunt: quum interim Græci infestis hostibus, & omni modo instantibus, neque egredi sine pernicie, [47] neque arma capere turbatis omnibus, & ob id cuncta impedientibus possent. Ad postremum tamen, hi quibus in ea festinatione armandi semet potestas fuit, confirmati inter se invicem, acriter hostes incurrunt. Sed in ea pugna Protesilaus, cujus navis prima omnium terræ admota erat, inter primos bellando, ad postremum [48] telo Æneæ ictus ruit. Occidêre etiam [49] duo Priami filii, neque reliqua multitudo utraque ex parte cladis ejus expers fuit. Cæterum [50] Achilles & Ajax Telamonius, quorum virtute Græci sustentabantur, magna gloria dimicantes, metum hostibus, & fiduciam suis effecere. Neque amplius resisti adversum eos poterat, quin paulatim decedentibus his quos adversum ierant, ad postremum cuncti fuga-

Caput XI. (margin, beside "sententia … Sarpedon Lycius")

Caput XII. (margin, beside "primos bellando … duo Priami filii")

Notæ.

les; sive id area sive ferrea cuspide fecit. Ita certe pingitur eam decutiens gladio.

45 *Dux Telephus.*] Verum alii omnes consentiunt Telephum societatem militiæ recusasse, quod esset gener Priami. Hygin. fab. 101. *A quo cum peterent ut secum ad Trojam expugnandam iret, non impetrarunt, quod is Laodicem Priami filiam uxorem haberet; sed ob beneficium quod eum sanarunt, eos deduxit, locos autem & itinera demonstravit.*

46 *Xanthi, & Laodamiæ*] Male quidam. *Anthi & Laomadea.* Hujus Xanthi meminit D. Augustin. lib. 18. cap. 12. de Civitate Dei. Per eos annos à rege Xantho Cretensium, cujus apud alios *aliud nomen invenimus* (Asterii scilicet) *rapta perhibetur Europa & inde geniti Radamanthus, Sarpedon & Minos, quos magis ex eadem muliere filios Jovis esse vulgatum est.* Ubi, ut vides, eorum opinionem tangit, qui Sarpedonem Jovis & Europæ filium dicunt. Inter quos Apollodor. Herodot. Strab. Hesiod. Bacchilides & alii. Verum Homerus illum Jovis & Laodamiæ filium dicit, ipsamque Laodamiam filiam Bellerophontis. Fuit & alius Sarpedon Neptuni filius, quem Hercules interfecit.

47 *Neque arma capere.*] Rideo certe & scriptoris hujus judicium demiror. Jam Græci cum Sarpedone Lycio manus conseruerant; at ii adventantibus Trojanis mirum in modum trepidant, pavent, ita ut vix arma capere turbatis omnibus possint. Nimirum hujus pugnæ meminisse ita horrebat Dictys, ut, cum hæc scriberet, illi adhuc præ timore cum membris mens etiam solveretur.

48 *Telo Æneæ.*] Palæphatus etiam scripsit Protesilaum ab Ænea occisum fuisse. Alii vero ab Achate Æneæ socio; sed potior pars ab Hectore. Homerus autem nomen reticuit cum scripsit:

——— *Τὸν δ' ἔκτανε Δάρδανος ἀνήρ.*

Nisi ibi *Dardanus* viri proprium esse putes, ut quidam faciunt, quod mihi non placet. Imo miror non vidisse viros doctos Homerum scientem & volentem, ut aiunt, Protesilai interfectorem celasse, ut verisimilitudinem & decorum servaret scilicet: nam cum Protesilaus primus è navibus exiliret, adeoque ab omnium telis peteretur, ridicule fecisset poëta certum aliquem Protesilai interfectorem dicere. Atque hæc in gratiam Homeri dicta sint, quem ego præ reliquis amo, demiror, & manibus fero.

49 *Duo Priami filii.*] Vide Homer.

50 *Achillem & Ajacem Telamonium.*]

Ajax

rentur. Ita libero ab hostibus tempore, Græci subductas naves, atque in ordinem positas tuto collocant. Dein ex omnibus Achillem atque Aiacem Telamonium, quorum virtute maxime fidebant, custodes deligunt: eisque tutelam classium atque exercitus [51] per latera atque cornua distribuentes, tradunt. Igitur ordinatis dispositisque omnibus, Telephus, cujus ductu ad Trojam navigatum est, magna sui apud exercitum gratia domum discedit. Neque multo post circa Protesilai sepulturam nostris occupatis, nihilque tali tempore hostile metuentibus,[52] Cygnus, [53] cujus haud procul à Troja regnum erat, cognito adventu nostro, clam atque ex insidiis Græcos invadit: eosque ancipiti malo territos, sine ullo ordine ac disciplina militari fugere coëgit. Dein propere reliqui, quibus non [54] ea humatio mandata erat, re cognita armati contra eunt. In quibus Achilles congressus cum rege, [55] eumque & magnam vim hostium interfecit, [56] conversis in fugam hoc modo liberatis. Cæterum solicitis ducibus, & mul- CAPUT XIII. torum clade ob crebras hostium incursiones anxiis, decernitur, ut primum finitimas Trojæ civitates cum parte exercitus adeant, easque omni modo incursent. Ita omnium primam Cygni regionem invadunt, vastantque circum omnia. Sed ubi [57] Mentorensium civitatem, quæ regni caput, filiorumque Cygni altrix memorabatur, nullo resistente invasêre, atque ignem subjicere cœperunt, cives ejus multis pre-

NOTÆ.

Ajax in fronte navium collocatus, Achilles in tergo. Homer. Iliad.

> Στῆ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆος μεγακήτεϊ νηῒ μελαίνῃ,
> Ἥ ῥ' ἐν μεσσάτῳ ἔσκε, γεγωνέμεν ἀμφοτέρωσε.
> Ἡ μὲν ἐπ' Αἴαντος κλισίας Τελαμωνιάδαο,
> Ἡ δ' ἐπ' Ἀχιλλῆος, τοὶ ῥ' ἔσχατα νῆας ἐΐσας
> Εἴρυσαν, ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν.

Id est:

> *Stetit autem in Ulyssis ceti instar magna navi nigra.*
> *Quæ in medio erat, ad clamandum in utrumque latus.*
> *Tum ad Ajacis tentoria Telamonii.*
> *Tum ad Achillis, qui in extremas partes naves æquales*
> *Subduxerant, fortitudine freti & robore manuum.*

51 *Per latera atque cornua.*] Fateor me nescire quid sit, *distribuere naves per latera:* nisi velit dicere, naves conjunctis lateribus collocatas, ordinatas fuisse, & in cornua distributas; quo facilius assultus hostium propulsarent.

52 *Cygnus.*] Neptuni filius, ex Calyce Hecatonis filia. Fuêre & alii quatuor viri illustres eodem nomine insigniti. Primus Cygnus, Steneli regis Liguriæ: de quo Ovid. 2. Metam. Secundus Cygnus, Apollinis & Hyriæ filius, de quo Ovid. 7. Metam. & Anton. Liberalis. Tertius Martis & Pyrenæ filius. Apollodor. Higin. Quartus Martis & Pelopiæ filius, ab Hercule occisus; alium etiam memorat Hygin. fab. 97. Ociti & Autophiles filium.

53 *Cujus regnum procul à Troja.*] Insula Tenedos scilicet, quæ in conspectu Trojæ. Virgil.

> *Est in conspectu Tenedos notissima famâ Insula.*

54 *Ea humatio.*] Protesilai.

55 *Eumque interfecit.*] Achillis pugnam cum Cygno fuse & eleganter describit Ovid. 12. Metam. Hic Cygnus nullo telo vulnerari poterat; sed Achilles humi affixo, galeæ loro fauces pressit, & ita eliso gutture interemit. Ita Aristoteles lib. 2. Rhet. cap. 22. verum Lycophronis scholiastes scribit, eum capite tantum lædi potuisse: ibique ab Achille lapide percussum occidisse.

56 *Conversis in fugam hoc modo liberatis.*] Id est: hoc modo liberatis Græcis, qui in fugam à Cygno conversi fuerant.

57 *Mentorensium civitatem.*] Nondum comperire potui, quænam hæc fuerit Mentorensium civitas

cibis, lachrymisque orare, ut ab incœpto desisterent: per omnia humana atque divina nixi genibus deprecantes, ne [58] delicta pessimi ducis civitatem innoxiam, ac paulo post fidam sibi luere paterentur. Hoc modo per miserationem servata civitas. Cæterum regios pueros, [59] Cobim & Cotianum, eorumque sororem Glaucen, expetentibus Græcis tradidere. Quam nostri Ajaci, ob fortia facta ejus, exceptam reliquæ prædæ, habendam concedunt. Neque multo post Mentorenses supplices, & [60] cum pace ad Græcos perveniunt: amicitiam, & [61] omnia quæ imperassent facturos polliciti. Queis perfectis, Græci [62] Cillam aggressi expugnavêre. Neque tamen [63] Coronen quæ haud procul aberat, contingunt, in gratiam Mæandriorum, qui domini civitatis ejus, fideles atque amicissimi nobis ad hoc tempus permanserant.

CAPUT XIV.

Eadem tempestate [64] oraculum Pythii Græcis perfertur, concedendum ab omnibus, uti per Palamedem [65] Apollini Sminthio sacrificium exhiberetur. Quæ res multis grata ob industriam & amorem viri, quem circa omnem exercitum exhibebat, nonnullis ducum dolori fuit. Cæterum immolatio centum victimarum,

NOTÆ.

58 *Delicta pessimi ducis luere paterentur.*] Horat. *Delicta majorum immeritus lues.*

59 *Cobin & Corianum eorumque sororem Glaucen.*] Horum apud alios autores nulla mentio; qui *Tenen* tantum Cygni filium memorant, à quo dicta *Tenedos* insula, quæ antea *Leucophrys* dicebatur. Tenedos quasi *Τένυ ἕδος. Tenis solium.* Aristotel. Heraclid. Strab. Diodor. Pausan. Plutarch. &c. Quam fabulam ex ultima vetustatis memoria petitam non esse ex eo colligit doctissimus Bochartus quod de hoc Tene nil quidquam apud poëtas vetustiores reperiatur; ut neque apud Apollodorum, Hyginum, Palæphatum, aliosque Mythologorum: neque etiam à *τένυ* & *ἕδος* diceretur *Tenedos* sed *Tenovedos*. Quare optime docuit Phœnices Tenedum dixisse quasi insulam *Tin—edom*, id est, *luti rubri*; cujus multus usus in figulinis, quibus Tenedus abundavit. Unde *Tenedia vasa* in magno pretio, apud veteres. Porro Cygni filiam Glaucen nullam inveni, sed aliam dictam *Hemithean*; quam male Servius *Homithean*. Leucothean vocat Homeri scholiastes.

60 *Cum pace.*] Cum pacis insignibus scilicet, ut mos erat: præferebant autem ramum olivæ vitta comptum. Virgil. 8. Æneid. 127. vers.

Optime Grajugenum, cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Unde Dictys *supplices & cum pace* dixit.

61 *Omnia quæ imperassent facti.*] Ex formula: *imperata faciam, imperata feci.*

62 *Cillam.*] Urbem Troadis; Apollini sacram. Unde Homer. *Κίλλαν τε ζαθέην. Cillam divinam.* Eam in Adramyttena regione ponit Strabo.

63 *Coronem.*] Puto hic Coronem esse, quam *Colonas* vocat Strabo; non procul à *Larissa* & Achæo, è regione Tenedi. Etsi non video unde rescire potuit Dictys, eam sub ditione Mæandriorum fuisse.

64 *Oraculum Pythii*] Apollinis scilicet. Et oraculum illud fuisse suspicor, quo Græcis edicebatur eos Ilium non antea eversuros, quam supra Chrysæ aram sacrificassent. Quod ex ipsius Philoctetæ verbis facile colliges, apud Dionem Chrysostomum, qui ex Euripidis Philoctetæ tabula, quæ hodie non extat, Philoctetam cum Ulysse absente colloquentem induxit. *Ὦ ἄνερ ἀπώλεσ καὶ ἐξέθηκας, ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας τε καὶ νίκης περιπεσόντα τῇδε τῇ ξυμφορᾷ, δεικνύντα τὸν Χρύσης βωμὸν, οὗ θύσαντες κρατήσειν ἔμελλον τῶν πολεμίων, εἰ δὲ μὴ, μάτην ἐγίγνετο ἡ στρατεία.* Id est: *Quippe certe & me exposuisti, qui pro communi salute & victoria huic calamitati incideram, cum ostenderem aram Chrysæ, ubi cum sacrificassent Græci, futurum erat ut hostium potirentur: sin vero, frustra coactus exercitus.*

65 *Apollini Sminthio*] Sic dicto à muribus, qui Cretensibus dicti *σμίνθοι*. Hujus cognominis rationem vide apud Strab. lib.

sicut prædictum erat, pro cuncto exercitu exhibebatur, præeunte [66] Chryse [67] loci ejus sacerdote. Interim re cognita Alexander congregata armatorum manu, ad prohibendum venit. Quem quidem Ajaces duo, priusquam ad templum appropinquaret, interfectis plurimis fugavêre. Sed Chryses, quem sacerdotem Sminthii Apollinis supra diximus, [68] utriusque exercitus offensam metuens, quisquis partium ad eum venerat, cum his se adjunctum esse simulabat. Interim in eo sacrificio Philoctetа [69] haud procul ab ara templi ejus astans, morsu serpentis forte contingitur. Dein ab omnibus qui animadverterant, clamore sublato, Ulysses accurrens serpentem interficit. Neque multo post Philocteta cum paucis, uti curaretur, in Lemnum insulam mittitur. Namque in ea sacri Vulcani antistites inhabitare ab accolis dicebantur, [70] soliti mederi adversum venena hujusmodi. Per idem tempus Diomedes & Ulysses consilium de interficiendo Palamede ineunt; more ingenii humani, quod [71] imbellum adversum dolores animi, & invidiæ plenum, anteiri se a meliore haud facile patitur. [72] Igitur simulato Caput XV.

Notæ.

lib. 13. & Eustath. Il. α. templum Apollinis Sminthii fuit in Chrysa Troadis urbe, & in Tenedo. De priori loquitur Dictys.

66 *Chryse.*] De quo Homer. Il. α.

67 *Loci ejus.*] Chrysæ urbis.

68 *Utriusque exercitus offensam.*] Id est: offensam quam inferre poterat uterque exercitus. Ita apud Horat. vulnus Achillei. Pro *vulnus ab Achille inlatum.* Vel potius utrumque exercitum offendere metuens.

69 *Haud procul ab ara templi astans, morsu serpentis.*] Ait Philoctetam morsum fuisse juxta aram Chrysæ Troadis. Verum alii hanc Chrysam in Lemno ponunt; ut interpres Homeri. Alii prope Lemnum: scholiastes Sophoclis ἔστι δὲ καὶ πόλις Χρύση πλησίον Λήμνου, ἔνθα ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἐδήχθη, τὸν βωμὸν ζητῶν, ἐν ᾧ ἔθυσεν Ἡρακλῆς ἡνίκα κατὰ Τροίας ἐστράτευσεν. I. *Est urbs Chrysa prope Lemnum; ubi à serpente morsus est Philocteta, aram quærens, ubi sacrificaverat Hercules, cum iret adversum Trojam.* Philostratus in imagin. scribit juxta Chrysæ aram in Lemno vulneratum Philoctetam, eam verò aram non ab Hercule sed à Jasone excitatam dicit, cum Colchos pergeret. Alii in Nea insula inter Hellespontum & Lemnum hoc factum narrant: Stephanus, Suidas, alii alibi. Ut neque à serpente morsum omnes scribunt: sunt enim qui narrant eum sagittæ unius casu vulneratum. vide Serv. 3. Æneid. solus, quod sciam. Theocritus scribit morsum à serpente Philoctetam, cum contemplaretur sepulchrum Troili ab Achille occisi; quod erat in templo Apollinis Thymbræi.

70 *Soliti mederi adversus venena hujusmodi.*] Eustath. Iliad. β. ᾤκουν γὰρ τοῦ Ἡφαίστου ἱερεῖς θεραπεύοντες τοὺς ὀφιοδήκτους. *Noverant enim Vulcani antistites sanare morsus serpentum.* Sed istæc sunt fabulæ. Verum est eo delatum Philoctetam propter terram Lemnium, cujus astrictoria vi labra vulnerum obducuntur & coalescunt, maxime in venenoso morsu. Galenus cum in Lemnum ideo navigasset, ut hujus terræ vires penitus cognosceret, quemdam refert se convenisse, qui ἐπὶ τραυμάτων καὶ παλαιῶν καὶ δυσεπουλώτων, ἐχιοδήκτων τε καὶ ὅλως θηριοδήκτων, ἐπί τε τῶν θανασίμων φαρμάκων, οὐ προδιδοὺς μόνον, ἀλλά τι καὶ ἐπιπιοῦσιν ἐχρῆτο τῇ σφραγῖδι. I. *Ad vulnera cum vetera, tum vix cicatricem obducentia, & ad morsus viperæ, adeoque omnes venenosos morsus & lethalia venena, non solum pro antidoto, sed & post venenum sumptum, sigillo utebatur.* Id est: terra sigillata sive Lemnia. Unde etiam insulæ nomen ductum docuit doctissimus Bochartus. Nempe à Phœnicio *Lem—nasis.* Id est *pharmacum vulnus obducens.* Nisi potius dicta fuerit à Phœnicio *libno*, vel *lebno*, id est, *alba*; quod in insulæ ejus parte quadam terra alba eruatur, effodiatur.

71 *Imbellum.*] *Imbellis* & *Imbellus*, ut *gracilis* & *gracilus*, Lucil. *quod gracila est. sublimis* & sublimus. Lucret. Terent.

72 *Igitur simulato quod.*] Mortem Palamedis

quod thesaurum repertum in puteo cum eo partiri vellent, remotis procul omnibus, persuadent, ut ipse potius descenderet. Eumque nihil insidiose metuentem, adminiculo funis sursum deponunt: ac propere arreptis saxis, quæ circum erant, desuper obruunt. Ita vir optimus acceptusque in exercitu, cujus neque consilium unquam, neque virtus frustra fuit, circumventus à quibus minime debuerat, indigno modo interiit. Sed fuêre, qui ejus consilii haud expertem Agamemnonem dicerent, ob amorem ducis in exercitum: Et quia pars maxima regi ab eo cupiens 73 tradendum ei imperium palam loquebantur. Igitur à cunctis Græcis: velut publicum funus ejus crematum igni, aureo vasculo sepultum est.

CAPUT XVI. Interim Achilles ministras, & veluti officinam belli proximas Trojæ civitates ratus, sumptis aliquot navibus, 74 Lesbum aggreditur, ac sine ulla difficultate eam capit. Et Phorbantem loci ejus regem, multa adversus Græcos hostiliter molitum, interfecit. Atque inde 75 Diomedeam filiam regis cum magna præda abducit. Dein 76 Phyrum & 77 Hierapolim urbes refertas divitiis, cunctis suorum poscentibus, vi magna aggressus, paucis diebus sine ulla difficultate excindit. Cæterum qua pergebat, agri referti jugi pace; 78 deprædati,

Notæ.

medis diverse narrant auctores; tamen major pars uno ore consentit Ulyssem, frumentatum Thraciam missum, cum inde nihil adduxisset, à Palamede vehementer increpatum fuisse; & quum diceret Ulysses, adeo non esse negligentiam suam, ut ne ipse quidem Palamedes, si pergeret, quidquam posset advehere, profectus Palamedes infinita frumenta devexit. Qua invidia Ulysses auctis inimicitiis, fictam epistolam Priami nomine ad Palamedem, per quam agebat gratias proditionis, & commemorabat secretum auri pondus esse transmissum, dedit captivo, & eum in itinere jussit occidi. Hæc inventa more militiæ regi oblata est, & lecta principibus convocatis Tunc Ulysses cum se Palamedi adesse simularet, ait, si verum esse creditis, in tentorio ejus aurum quæratur. Quo facto, invento auro, quod Ulysses per noctem, corruptis servis, absconderat, Palamedes lapidibus interemptus est. Serv. 2. Æneid. cum Ulysse Diomedem conspirasse, hic scribit Dictys, idem Pausan. in Phocicis. Addit etiam Agamemnonem, ex quorumdam opinione; cui consentit Tzetzes & scholiastes Euripidis.

73 *Tradendum ei Imperium palam loquebantur.*] Etiam causam narrant Philostrat. in Palamede & Constantinus Manasses. Scribunt enim Achillem & Palamedem amicissimos fuisse, unaque finitimas Trojæ civitates vastatum ivisse; cum Ulysses Palamedem criminatus est apud Agamemnonem, quasi factionibus suis Achillem exercitus ducem eligendum curaret: quare revocatus Palamedes ab exercitu lapidibus est interemptus.

74 *Lesbum.*] Insulam maris Ægei è regione Troadis. Prius dicebatur *Issa.*

75 *Diomedeam filiam.*] Diomeden vocat Homer.

——— Τὴν Λεσβόθεν ἦγε,
Φόρβαντος θυγάτηρ Διομήδη καλλιπάρῃος.
——— *Quam è Lesbo duxit*
Phorbantis filia Diomede formosa.

76 *Phyrum.*] Rescribendum *Scyrum* Scyrus insula, è regione Eubœæ. Quam tamen hic non intelligit Dictys sed Phrygiæ oppidum, πτολίεθρον vocat Homer. Iliad. ι.

Σκῦρον ἑλὼν αἰπεῖαν Ἐνυῆος πτολίεθρον.
Scyrum cum cepit altam, Enyei oppidum.

Hunc Enyeum, Dionysi filium dicit scholiastes.

77 *Hierapolin.*] Urbem Phrygiæ de qua Vitru. lib. 7. cap. 3. *Hierapoli Phrygia effervet aqua calida multitudo, ex qua circum hortos & vineas fossis ductis immittitur. Hæc autem efficitur post annum crusta lapidea, & ita quotannis dextra ac sinistra margines ex terra faciendo inducunt eam, & efficiunt his crustis in agris septa.* Vide Strab. lib. 13. in fine.

78 *Deprædati omnibusque vexati.*] Concinnior

omnibusque vexati: neque quicquam quod amicum Trojanis crederetur, non eversum atque vastatum relinqui. Quibus cognitis finitimi populi ultro ad eum cum pace accurrere: ac ne vastarentur agri, dimidium fructuum pacti, dant fidem pacis, atque ab eo accipiunt. His actis, Achilles ad exercitum regreditur; magnam vim gloriæ atque prædæ apportans. Eodem tempore [79] rex Scytharum cognito adventu nostrorum, cum multis donis adventabat. Cæterum Achilles haud contentus eorum, quæ gesserat, [80] Cilicas aggreditur: ibique Lyrnessum paucis diebus pugnando, cepit. Interfecto deinde [81] Eetione, qui his locis imperitabat, magnis opibus naves replet, abducens [82] Astynomen [83] Chrysi filiam, quæ eo tempore regi denupta erat. Propere inde [84] Pedasum expugnare cœpit Le- Caput XVII.

Notæ.

cinnior erit lectio. *deprædari omnibusque vexari.* Propter τὸ relinqui, quod sequitur.

79 *Rex Scytarum.*] Nescio certe de quo rege loquatur hic Dictys. An Thoantem intelligit?

80 *Cilicas aggreditur.*] Cilicas hic proprie intellige, qui littus tenebant quod postea Adramytteni, Atarnæi, Pitanæi, usque ad Caïci ostia. Hi divisi fuerunt in duas provincias quarum una Eetioni, altera Myneti parebat. Lyrnessus Myneti, Theba vero Eetioni. Sed omnia hæc noster invertit.

81 *Eetione qui his locis imperitabat.*] Falsum est imperasse Lyrnesso Eetionem. Sed Thebæ. Homer. Iliad. ζ.

> Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος
> Ἠετίων ὃς ἔναιεν ὑποπλάκῳ ὑληέσσῃ.
> Θήβῃ Ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ᾽ ἄνδρεσσιν ἀνάσσων.

> *Andromacha filia magnanimi Eetionis,*
> *Eetion, qui habitabat in hypoplaco sylvosa.*
> *Theba Hypoplacia, Cilicibus viris imperans.*

Et mox:

> Ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλίκων εὖ ναιετάουσαν
> Θήβην ὑψίπυλον, κατὰ δ᾽ ἔκτανεν Ἠετίωνα.
> *Atque urbem vastavit Cilicum, bene habitantium*
> *Thebam altam, & interfecit Eëtionem.*

82 *Abducens Astynomen Chrysi filiam.*] Hic etiam falsus est Dictys; neque enim Astynomen ex Lyrnesso abduxit Achilles, sed ex Theba. Homer.

> Ὠχόμεθ᾽ εἰς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος,
> Ἣν δὲ διεπράθομεν, καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα,
> Καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἷες Ἀχαιῶν
> Ἐκ δ᾽ ἕλον Ἀτρείδῃ Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον.

> *Ivimus ad Thebam sacram urbem Eëtionis,*
> *Quam vastavimusque adduximusque huc omnia;*
> *Et ea quidem bene diviserunt inter se filii Achivorum,*
> *Exemerunt autem Atridi Chryseida formosam.*

Quam enim Chryseida dixit Homer. eam vero nomine Astynomen vocat Dictys. Ita Eustath. & alter Homeri scholiastes. Docentque *Chryseis* esse patronymicum à patre *Chryse* ut *Briseis* à patre *Brise*. Quæ *Briseis* vere dicta *Hippodamia*.

83 *Chrysi.*] Legendum *Chrysei*, vel *Chrysii*, vel *Chrysa*. Iis dico, qui Græce sciunt.

84 *Pedasum expugnare cepit lelegum urbem.*] Leleges populi juxta Cilicas qui ab Achille evastati in Cariam transierunt & sedes elegerunt circa Halicarnassum. Urbs vero Pedasus ab iis relicta, non extabat ætate Strabonis. Ea fuit circa sinum Adramyttenum, ad ripam fluvii Satnioentis. Homer. Iliad. φ.

> Ἄλτεω ὃς Λελέγεσσι φιλοπτολέμοισιν ἀνάσσει
> Πήδασον αἰπήεσσαν ἔχων ἐπὶ Σατνιόεντι.

> *Altæ qui Lelegibus bellicosis imperabat*
> *Pedasum altam habens; ad Satnioentem.*

Ita enim apud Homerum legendum docuit Strabo, cum male alii ὑπὸ Σατνιόεντι, *sub Satnioente*; quasi mons fuerit *Satnioens*, cum nullus ibi mons eo nomine extiterit, sed fluvius ad quem urbs condita. Et fluvium vocat ipse poëta, Il. ξ. — παρ᾽ ὄχθας Σατνιόεντος. *Ad ripas Satnioentis.* Et Iliad. ζ. de Elato.

legum urbem. Sed [85] eorum rex Brises, ubi animadvertit in obsidendo sævire nostros, ratus nulla vi prohiberi hostes, aut suos satis defendi posse, desperatione effugii salutisque attentis cæteris adversum hostes, domum regressus, laqueo interiit. Neque multo post capta civitas, atque [86] interfecti multi mortales, & abducta filia regis [87] Hippodamia.

CAPUT XVIII.

Per idem tempus Aiax Telamonius [88] Thracum Cherronesum omni modo infestabat. Sed ubi rex eorum [89] Polymnestor, virtutem atque gloriam viri cognovit, diffidens rebus suis, deditionem occœpit. Tumque [90] Polydorus Priami filius, quem rex recens natum clam omnibus alendum ei transmiserat, merces eis ab eo traditur. Aurum etiam [91] aliaque, cujusquemodi dona ad conciliandos hostium animos, affatim præbebantur. Dein frumentum per omnem exercitum totius anni pollicitus, naves onerarias, quas ob id Aiax secum habuerat, replet: multisque execrationibus amicitiam Priami adversum Græcos renuens, in pacem fidemque receptus. His actis Aiax iter ad Phrygas convertit: ingressusque eorum regionem, [92] Teuthrantem dominum locorum [93] solitario certamine interfecit. Ac post paucos dies expugnata at-

NOTÆ.

Ναῖε δὲ Σατνιόεντος ἐϋῤῥείταο παρ' ὄχθας,
Πήδασον αἰπεινήν.

Habitabat autem Satnioentis pulchrifluì ad ripas,
Pedasum excelsam.

Ætate Strabonis hujus Pedasi locus urbe vacuus ostendebatur. Fuit & alia *Pedasus* circa Halicarnassum, quam Leleges à priori Pedaso ejecti, ibi condiderunt.

85 *Eorum rex Brises.*] Pedasi regem Brisen dicit qui revera Lyrnessi Sacerdos fuit. Altes vero rex Pedasi; supra ex Homer. Et à Pedaso Hippodamiam abductam dicit, quæ ex Lyrnesso. Homer. Iliad. 6.

Τὴν ἐκ Λυρνησσοῦ ἐξείλετο πολλὰ μογήσας,
Λυρνησσὸν διαπορθήσας καὶ τείχεα Θήβης.

Quam Lyrnesso cepit, multa passus,
Lyrnessum cum vastasset & mœnia Thebæ.

Inde Briseis, apud Ovid.

Diruta marte tuo Lyrnessia mœnia vidi.

86 *Interfecti multi mortales.*] Inter eos Mynes & Epistrophus, Eveni regis filii.

87 *Hippodamia.*] Quæ à patre dicta Briseis. Ita Eustath. Tzetzes & alii.

88 *Thracum Cherronesum.*] E regione Hellesponti.

89 *Polymnestor.*] Qui Ilionam Priami filiam duxerat uxorem.

90 *Polydorus Priami filius traditur.*] Ab aliis dissentit, qui scribunt Polydorum à Polymnestore obtruncatum. Virg. 3. Æneid.

Hunc Polydorum auri quondam, cum pondere magno,
Infœlix Priamus furtim mandarat alendum
Threicio regi, cum jam diffideret armis,
Dardaniæ, cingique urbem obsidione videret.
Ille, ut opes fractæ Teucrum & fortuna recessit,
Res Agamemnonias, victriciaque arma sequutus,
Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro
Vi potitur.

Vide Euripid. in Hecub.

91 *Aliaque dona cujusque modi.*] Male alii hujusce modi: *cujusque modi* vox proba & antiqua, sed fere ubique corrupta. Lucret. lib. 6.

In terra cujusquemodi rerum esse figuras.

Cicer. 1. de Offic. *admittenda hominum cujusquemodi multitudo.* Et 2. de Orat. *Ut ad cujusquemodi genus ridiculi vultus etiam accommodetur.* Sallust. in Jugurth. *Eo imponit vasa cujusquemodi.* Sæpe in libris sequentibus, sed ubique in mendo. Joz. Mercer.

92 *Teuthrantem dominum locorum.*] Libri scripti *Theutantrum.* Sophocli in Ajace *Teleutas* dicitur. Phrygium fuisse, ex eodem liquet.

93 *Solitario certamine interficit.*] Verum Tecmessa

que incensa civitate, magnam vim prædæ abstrahit, abducens [94] Tecmessam filiam regis. Igitur [95] ambo duces multis vastatis atque expugnatis regionibus, ipsi clari atque magnifici ingenti nomine [96] per diversa loca, atque quasi de industria, eodem tempore ad exercitum remeavêre. Deinde per præcones conductis in unum cunctis militibus, ducibusque, progressi in medium, singuli laborum suorum, atque [97] industriæ documenta in conspectu omnium exposuêre. Quæ ubi Græci animadvertêre, favore ingenti ac laudibus eos prosecuti, mediosque statuentes ramis oleæ coronavêre. Dein consilium de dividenda præda cœptum: Nestore & Idomeneo in decernendo optimis autoribus. Itaque cunctorum sententia, ex omni præda, quam Achilles apportaverat, excepta [98] Eetionis conjuge Astynome, quam Chrysi filiam supra docuimus, ob honorem regium [99] Agamemnoni obtulêre. Ipse etiam Achilles præter Brisei filiam Hippodamiam, Diomedeam quoque sibi retinuit, [1] quod ejusdem ætatis atque alimoniæ non sine magno dolore divelli poterat: ob id jam antea genibus Achillis obvolutæ, ne separarentur magnis precibus oraverant. Cæterum reliqua præda viritim ob singulorum merita distributa est. Dein quæ Ajax apportaverat, Ulysses & Diomedes rogatu ejus in medios intulere. Ex quibus auri atque argenti quantum satis videbatur, Agamemnoni regi datur. Ac deinde Ajaci ob egregia laborum facinora Teuthrantis filiam Tecmessam concedunt. Ita divisis in singulos quæ superfuerant, frumentum per exercitum dispartiunt. His actis, fidem pacti quod cum Polymnestore intercesserat, traditumque Polydorum [2] refert. Ob quæ à cunctis decernitur, ut Ulysses cum Diomede profecti ad Priamum, Helenam cum abreptis reciperent, atque Polydorum regi traderent. Igitur his pergentibus, Menelaus, in cujus gratiam id negotium gerebatur, legationis officium pariter cum supradictis capit. Itaque habentes Polydorum ad Trojanos veniunt. [3] Sed ubi animadvertêre populares electos, ac magni nominis viros adventasse, propere senes omnes, quorum consilium ha-

CAPUT XIX.

CAPUT XX.

NOTÆ.

Tecmessa apud Sophoclum ait, patrem suum propria morte ad inferos abiisse.

——— *Σὺ γάρ μου πατρίδ᾽ ἤϊστωσας δορὶ,*
Καὶ μητέρ᾽, ἀλλ᾽ ἡ μοῖρα τὸν φύσαντά μοι,
Καθεῖλεν ᾅδου θανασίμους οἰκήτορας.
Tu enim mihi patriam vastasti bello,
Et matrem, at mors patrem meum
Abripit ad manes inferorum.

94 *Tecmessam.*] Horat. od. 4. lib. 2.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captiva dominum Tecmessa.

95 *Ambo duces.*] Achilles & Ajax.

96 *Per diversa loca quasi de industria.*] Ne alter scilicet gloriæ alterius officeret.

97 *Industria.*] Proprie; nam *industrius* is est quem nos dicimus *agissant*.

98 *Excepta Eetionis conjuge.*] Sed quidem illud tolerari posse, *excepta ex omni præda Astynome Agamemnoni obtulêre.* Supple *eam.* Sed scio etiam aliter scribere, qui perspicuitatem sequuntur.

99 *Agamemnoni obtulêre.*] Homer.

Ἐκ δ᾽ ἕλον Ἀτρείδῃ Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον.
Exemerunt autem Atridæ Chryseida formosam.

1 *Quod ejusdem ætatis atque alimoniæ.*] Quo modo fieri potest ut una altæ & educatæ fuerint Diomedea & Hippodamia; cum illa ex Lesbo, hæc ex Lyrnesso abductæ fuerint?

2 *Refert.*] Ajax scilicet.

3 *Ubi animadvertêre populares electos.*] Ubi

populares

beri solitum erat, in unum ducunt, [4] Priamo à filiis domi retento. Igitur [5] reliquis præsentibus Græcorum, Menelaus verba facit: Secundo jam se ob eandem causam venisse, cum multa alia adversum se domumque suam admissa, tum magno cum gemitu [6] filiæ orbitatem per absentiam [7] conjugis quæri. Quæ cuncta ab amico quondam, & hospite, non secundum meritum suum evenisse. Eam seniores lamentationem immodicam cum lacrymis accipientes, ad omnia quæ ab eo dicebantur, tanquam injuriæ ejus patientes, [8] annuere. Post quæ [9] Ulysses medius astans, hujuscemodi orationem habuit.

CAPUT XXI.

Credo ego vos Trojani principes satis compertum habere, nihil temere Græcos, nihil inconsultum incipere solere: ac semper iis jam tum à majoribus provisum atque elaboratum, uti facta gestaque eorum laus potius, quam culpa sequeretur. Et ut [10] præterita bene consulta omittam, jam hoc licet recognoscere: injuriis contumeliisque Alexandri paulo ante læsa Græcia, non ad vim neque ad arma decursum est, quod iracundiæ refugium esse solet. Nam de consilii sententia, legati ad recipiendam Helenam, ut meministis, cum Menelao venimus. [11] Qui-

NOTÆ.

populares 1. Trojani animadvertere electos & magni nominis, &c.

4 *Priamo à filiis domi retento.*] Ne consilio interesset, reddique Helenam vellet.

5 *Reliquis præsentibus Græcorum Menelaus.*] Mutanda distinctio sic: *reliquis præsentibus, Græcorum Menelaus,* &c. τῶν Ἑλλήνων ὁ Μενέλαος, ut supra, *legatorum Palamedes.*

6 *Filiæ orbitatem.*] Hermionæ scilicet, quam ex Helena susceperat Menelaus.

7 *Conjugis.*] Helenæ.

8 *Annuere.*] Subauditur *cœperunt.* Tamen impensius placet ut *annuêre* penultima longa pronuntietur, ut sic temporis præteriti: lege modo & aures consule.

9 *Ulysses medius astans.*] Certe in hac oratione, quæ elegans est & plena virium, Ulyssis character servavit Dictys quam maxime potuit, cujus vim & dicendi modum ita describit Homer. Iliad. γ.

Ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεὺς,
Στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε, κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας
Σκῆπτρον δ' οὔτ' ὀπίσω οὔτε προπρηνὲς ἐνώμα,
Ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔχεσκεν, ἀΐδρεϊ φωτὶ ἐοικώς.
Φαίης κε ζάκοτόν τινα ἔμμεναι, ἄφρονα δ' αὔτως.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἵη
Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν,
Οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆΐ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.

Verum quando vir multi consilii surgeret Ulysses,
Stabat, sub usque cernebat, humi oculos defigens.
Sceptrum autem neque retrorsum, neque in anteriorem partem movebat,
Sed immobile tenebat, imperito viro similis.
Dixisses utique iracundum aliquem esse & dementem temere.
At quando tandem vocem magnam ex pectore emittebat,
Et verba, nivibus similia hybernis,
Non deinde cum Ulysse contendisset homo alius.

Quem locum ideo totum descripsi, quia eo nobis Homerus elegantem oratorum sui temporis ideam repræsentat.

10 *Præterita ante consulta.*] Satis fuisset dixisse, *ante consulta omittam.* Vel *præterita omittam.* Sed utrumque dixit *præterita ante consulta.* Sic *minutos pisciculos* dixit Terent. Sic alia alii. Ita infra noster, *priora maleconsulta.*

11 *Quibus præter superbas,* &c. *Remissum est.*] Quibus, 1. Quibus legatis. *Remissum est.* 1 Responsum est. Neque aliter hic locus potest intelligi. Sed male & improprie loquitur Dictys. Scripsisse debuerat. *In quos à superbis verborum minis & insidiis occultis, nihil Priamo neque ejus regulis remissum*

bus præter superbas verborum minas & insidias occultas, nihil à [12] Priamo neque ab ejus regulis remissum. Imperfecta igitur re, ut opinor, consequens fuit arma capere: jusque per vim extorquere, quod amice impetrare [13] nequitum est. Itaque peracto exercitu totius Græciæ, ac tot egregiis atque inclytis ducibus: ne sic quidem prælium adversum vos inire consilium fuit: sed imitati morem, modestiamque solitam, [14] iterato ad vos ob eandem causam oratum venimus. Cætera in manu vestra sita sunt, Trojani. Neque nos pigebit consuluisse vobis, si modo sana mens est, decretis salubribus priora male consulta corrigere. Per deos immortales reputate animis vestris [15] quanta clades, & veluti [16] contagio hujusce exempli orbem terrarum occupatura sit. Quis enim posthac [17] cui virile negotium est, recordatus Alexandri facinus, non omnia suspecta & insidiosa ab amico metuere cogetur? Aut quis frater fratri aditum patefaciet? Quis hospitem aut cognatum non tanquam hostem cavebit? Denique si hoc, quod haud spero, probaveritis, omnia fœderis jura ac pietatis [18] apud Barbaros Græcosque clausa erunt. Quocirca, Trojani principes, bonum atque utile est, Græcos receptis universis, quæ per vim extorta sunt, amice, atque uti par est domum mitti, neque opperiri ut duo regna inter se amicissima, manus conserant. Quæ cum considero, dolendam mehercule vicem vestram puto, qui innoxii & culpæ ejus vacui, [19] nati paucorum libidini paulo post alieni sceleris pœnas subire cogemini. An vos soli ignoratis, ut afflictæ sint [20] amicæ atque vicinæ vobis civitates, vel quæ residuis indies præparentur? Nam captum Polydorum, atque apud Græcos retineri, cognitum vobis est: qui, si Helena cum abreptis nunc saltem revocetur, inviolatus Priamo restitui poterit. Alioquin bellum differri non potest: neque finis bellandi fiet, quin aut omnes Græ-

CAPUT XXII.

NOTÆ.

remissum est. Id est, Priamus atque ejus reguli, nihil remiserunt à superbis minis & insidiis occultis, contra legatos.

12 *Priamo neque ab ejus regulis.*] De regulis quidem Priamidis verum est. Sed de Priamo falsum; ut patet ex initio lib. 1. Sed eum in crimen vocat Ulysses, ut faveat causæ suæ.

13 *Nequitum est.*] Pacuvius: *Sed quum contendi nequitum vi, clam intendenda est plaga.*

14 *Iterato ad vos.*] Tamen post primam legationem pugnatum fuit, in exscensione navium scilicet. Adi locum.

15 *Quanta clades & veluti contagio*] Profecto vel expungendum illud & vel addendum, *qua quanta clades & qua veluti contagio.* Nihil certius.

16 *Contagio.*] Proprie contagio sive *contagium* est conjunctio; sed ad venena & morbos & alia translatum, quæ serpendo contactu suo inficiunt. Vide doctissimi Dacerii notas in Fest.

17 *Cui virile negotium est.*] Ita libri. Hoc est, *cui domi uxor. Virile ingenium* rescripserunt, quasi haberet à Salustio, apud quem, in Catil. *Quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest illis divitias superare?* At hîc *virile ingenium* minus quadrat, quum formido & suspicio sit potius mulierum quam virorum. Quamvis & virorum, non certe τὸ αἰδοῖον.

18 *Apud Barbaros & Græcos.*] Græci populos omnes, qui Græci non essent, vocabant Barbaros, Trojanos intellige & Asiaticos omnes.

19 *Nati paucorum libidini.*] Ita libri veteres. Elegantissime. Id est, *Expositi, obnoxii libidini paucorum.*

20 *Vicina atque amica vobis civitates.*]

ciæ duces qui ſinguli ad eruendam civitatem veſtram ſatis idonei ſunt, mortem obierint: aut quod magis ſpero con ſore, capto Ilio, crematoque [21] igni, [22] poſteris etiam impietatis veſtræ exemplum relinquatur. Quapropter dum adhuc res integra vobis in manibus eſt, etiam atque etiam providete.

CAPUT XXIII. Poſtquam finem dicendi fecit, magno ſilentio cunctis, uti in tali negotio fieri ſolet, alienam ſententiam expectantibus, [23] quum ſe quiſque minus idoneum auctorem crederet, [24] Panthus apud eos clara voce ait: Ulyſſe, [25] verba facis, quibus præter voluntatem mederi rebus poteſtas nulla eſt. Dein poſt eum Antenor: Omnia quæ memorata à vobis ſunt, ſcientes prudenteſque patiemur: neque voluntas bene conſulendi abeſt, ſi poteſtas concederetur. Sed ut videtis, [26] ſummæ rei potiuntur illi, quibus cupiditas utilitate potior eſt. Quæ ubi diſſeruit mox per ordinem omnes qui ob amicitiam Priami, quique mercede conducti auxiliarem exercitum duxerant, introduci jubet. Queis ingreſſis, Ulyſſes ſecundam orationem exorſus, iniquiſſimos appellare univerſos, neque [27] diſpares Alexandri: quippe qui à bono honeſtoque elapſi, autorem peſſimi ſceleris ſequerentur. Neque ignorare quenquam, quin ſi tam atrox injuria probanda ſit, fore uti malo exemplo diſſeminato per mortales [28] ipſos etiam qui haud longe abeſſent, ſimilia aut graviora hiſce ſequerentur. Ea ut erant atrocia, cuncti taciti reputare inter ſe animo: atque ita exemplum hujuſcemodi abhorrentes, indignatione rerum permoveri. Dein ſolito more perrogatis ſeniorum ſententiis, pari conſenſu omnium, Menelaum indigne paſſum injuriam decernitur [29] ſolo omnium Antimacho in gratiam Alexandri, adverſum cunctos reclamante. Ac ſtatim, qui de

NOTÆ.

Quas Achiles & Ajax devaſtaverunt, ſcilicet.

21 *Igni.*] Antique, pro *igne*. Ita *colli* pro *colle*. Lucret. *parti* pro parte. Cicer.

22 *Poſteris etiam.*] *Etiam* jungi debet cum poſteris: *etiam poſteris*.

23 *Cum ſe quiſque minus idoneum auctorem.*] Hoc ita intellige; cum ſe quiſque minus idoneum crederet, qui hujus vel illius rei auctor eſſet. Gall. *Chacun ne ſe croyant pas capable de donner ſon avis, de donner conſeil.*

24 *Panthus.*] Filius Euphorbi ait Dares. De quo ipſe viderit; nam eum Virgil. Orthryădem dicit. Hic Apollinis Delphici ſacerdos fuit; ſed illum filius Antenoris rapuit, à Priamo Delphos miſſus, & ad Ilium perduxit; ubi etiam Apollinis ſacerdos fuit, ductaque uxore Pronome Clytii filia, *Polydamantem* ſuſcepit; cujus prudentiam & futurorum ſcientiam ſæpe laudat Homer. vid. Euſtath. Serv.

25 *Verba facis, quibus.*] Id eſt, verba facis apud eos quibus nulla poteſtas eſt rebus mederi, præter ſolam voluntatem. Quod mox Antenor: *Neque voluntas conſulendi abeſt, ſi poteſtas concederetur.*

26 *Summa rei illi potiuntur.*] Optime: Sic *potiri hoſtium* dixit Plaut. *Potiri Aſdrubalis* Salluſt. *Gallia potiri* Cæſar, ſed illud utique per Ellipſim. Subintelligitur enim ablativus, *imperio*, *regno*, vel ſimilis.

27 *Diſpares Alexandri.*] Hic etiam eſt Ellipſis. Subauditur enim, indoli, *ingenio*, &c.

28 *Ipſos etiam qui haud longe abeſſent.*] Ait ſi Alexandri facinus approbetur fore ut olim ipſi etiam qui adeſſent, ſimilia, vel etiam graviora perferant. Non amo illud *ſequerentur*, bis poſitum in fine periodi: *auctorem peſſimi facinoris ſequerentur, graviora hiſce ſequerentur.*

29 *Solo omnium Antimacho.*] Falſum eſt ſolum fuiſſe Antimachum; nam Helenus,

omnibus nunciatum ad Priamum mitterentur, electi duo, hique inter cætera quæ mandata erant, etiam de Polydoro docent.

Caput XXIV.

Ea ubi rex accepit, maxime consternatus filii nuncio, ante ora omnium corruit. Deinde à circumstantibus refectus paulisper, erigitur: atque ire in consilium cupiens, à regulis cohibitus est. Ipsi namque relicto patre [30] conventum irrumpunt, [31] ad id tempus quo [32] Antimachus multis in contumeliam Græcorum prajactis probris, tum demum dimitti Menelaum ajebat, si Polydorus redderetur. Postremo, eundem casum atque exitum utriusque [33] custodiendum. Adversum quæ cunctis silentibus, Antenor resistere, ac ne quid hujusmodi decerneretur, magna vi repugnare. Sed postquam invicem multa consumpta oratione, certamen eorum ad manus processerat, omnes qui aderant, inquietum ac seditiosum Antimachum pronunciantes, è curia projecere.

Caput XXV.

Sed ubi Priamidæ egressi sunt, Panthus Hectorem obsecrans ([34] nam is inter regulos cum virtute [35] tum consilio bonus credebatur) hortari, uti nunc Helena potissimum, quum Græci supplices ob eam causam venissent, cum amicitia redderetur. [36] Neque parum Alexandro ad explendum amorem, si quem circa Helenam habuerat, transactum. Quo circa versari ante omnium oculos oportere præsentiam regum Grajorum, eorumque fortia facta, ac recens partam gloriam erutis amicissimis Trojæ civitatibus. Ob eam etiam causam Polymnestorem [37] exempli admissi abhorrentem, ultro Græcis Polydorum tradidisse. Ex quo etiam verendum [38] ne quid tale commentæ finitimæ regiones, perniciosa consilia adversum Trojam molirentur. [39] Neque fidum: contra insidiosa cuncta, atque adversa in obsidione fore. Quæ si omnes ita uti res est, animo reputarent, neque ulterius differendos legatos paterentur: & Helena cum gratia remissa, majus atque arc-

Notæ.

lenus, Deiphobus, Polydamas & alii etiam reddendam Helenam non censebant. Sed nescio quis fuerit iste Antimachus; cujus nemo meminit, præter Dictym. Forsan rescribendum *Archemachus*; qui unus Priami filiorum fuit.

30 *Conventum irrumpunt.*] Sic *irrumpere portas, limina.* Virgil.

31 *Ad id tempus.*] Gall. *Sur le moment que.*

32 *Antimachus.*] *Archemachus.* Vide supra.

33 *Custodiendum.*] Servandum: ait cavendum, ut Polydori & Menelai similis sit casus & exitus.

34 *Nam is.*] Hector.

35 *Tum consilio bonus credebatur.*] Sed virtute melior, quam consilio. Homer. de Hectore. & Polydamante Panthi filio.

Ἀλλ' ὁ μὲν ἂρ μύθοισιν, ὁ δ' ἔγχεϊ πολλὸν ἐνίκα.

Verum Polydamas melior consilio, Hector vero hasta.

36 *Neque parum.*] Temporis scilicet.

37 *Exempli admissi abhorrentem.*] Subauditur, *crimine, facinore*, vel quid simile. Neque enim hic est genitivus pro ablativo, ut volunt Grammatici.

38 *Ne quid tale commenta.*] Ita est in Petaviano. At in altero: *Ne quid tale confinitimæ regiones*; scilicet scriptum fuit, *ne item aliæ confinitimæ regiones perniciosa adversum Trojam molirentur.* Joz. Mercer. vulgata lectio mihi non displicet.

39 *Neque fidum, contra.*] Edebatur vulgo: *Nihil exploratum, neque fidum esse, contra insidiosa cuncta*, &c. Duæ primæ voces *nihil exploratum* aberant ab utroque Manuscripto, in altero: *Neque fidum, contra insidiosa cuncta.* At in Petaviano: *Namque fidei sus, contra insidiosa*, &c. Omnino scri-

 bendum:

tius amicitiæ pignus inter duo regna [40] coalesceret. Quæ ubi accepit Hector, recordatione fraterni facinoris tristior aliquantum, suffusisque cum mœrore lacrymis [41] Helenam tamen prodendam minime rebatur: quippe supplicem domus, & ob id fide interposita tuendam. Si qua autem cum ea abrepta docerentur, restituenda cuncta. Namque pro Helena Cassandram, vel Polyxenam, [42] quam legatis videretur, nuptum cum præclaris donis Menelao tradendam. **CAPUT XXVI.** Ad ea Menelaus iracunde atrox, [43] Egregie hercule nobis actum est, siquidem proprio spoliatus, commutare matrimonium pro arbitrio meorum hostium cogor. [44] Adversum quem Æneas: Ac ne hæ quidem concedentur, contradicente ac resistente me, reliquisque qui [45] affines amicique Alexandro in rem ejus consulimus. Sunt enim, atque erunt semper, qui domum regnumque Priami tueantur: neque amisso Polydoro, orbitas Priamum insequetur, tot talibusque filiis superstitibus. [46] An solis qui e Græcia sunt raptus hujusmodi concedentur? [47] Quippe Cretæ Europam à Sidone, [48] Ganymedem ex hisce finibus atque imperio rapere licuerit? [49] Quid Medeam? ignoratisne à [50] Colchis in [51] Iolchorum fines transvectam? Et ne primum illud rapiendi ini-

NOTÆ.

bendum: *Neque fidelius, contra insidiosa cuncta atque adversa in obsidione fore.* Joz. Mercer. *Neque fidelius*; id est, *neque fidelius* quidquam, contra omnia insida & adversa futura in obsidione.

40 *Coalesceret.*] Id est: Cresceret.

41 *Helenam tamen prodendam minime.*] Contra, reddendam semper censuit. Inde Oenone Paridi, apud Ovid. Heroid. 5. ep.

Quæ si sit Danais reddenda vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphebo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule, queis ætas longa magistra fuit.

Etsi de Deiphobo frustra est Oenone; is enim Paridis partes tutabatur, ut supra vidimus; sed ita Ovidium excusant viri docti, quasi id de industria fecerit; quippe qui mulierem inducat, quam exacte ea quæ gerebantur edoctam fuisse verisimile non est.

42 *Quam legatis videretur.*] Subauditur, *eligere.* Sic locutus est lib. 1.

43 *Egregie hercle actum nobis est.*] Nescio an recte dici possit, *egregie actum mihi est.* Dubito & libenter legerem *nobiscum* est.

44 *Adversum quem Æneas*] Verum Æneam reddendæ Helenæ Trojanis semper autorem fuisse, narrat Livius lib. 1. *Jam primum omnium,* inquit, *satis constat Troja capta in cæteros sævitum esse Trojanos, duobus Ænea Antenoreque, & vetusti jure hospitii, & quia pacis reddendæque Helenæ semper auctores fuerant, omne jus belli Achivos abstinuisse.*

45 *Affines.*] Æneas enim & Paris consobrini; siquidem ex Troe Ilus & Assaracus, Ilus genuit Laomedonta avum Paridis, Assaracus Capyn avum Æneæ.

46 *An solis qui è Græcia sunt.*] Ab exemplo Græcorum, Alexandri facinus elevare contendit.

47 *Quippe Cretæ Europam quidem à Sidone.*] Hic contra historiam peccat Dictys; nam verum quidem est Cretenses Europam à Sidone rapuisse sed falsum est eos etiam abduxisse Ganymedem à finibus Trojanis. Verum hoc sciens peccat Dictys ex persona Trojanorum, scilicet ut caussam suam approbarent.

48 *Ganymedem.*] Hunc non Cretenses sed Lydii rapuêre; Tantalus scilicet, de quo jam supra.

49 *Quid Medeam?*] Quæ à Jasone Colchis abducta. Vide Herodot. Ovid. & al.

50 *Colchis.*] Ad Phasim fluvium in littore eoo Euxini.

51 *Iolcorum.*] In Messenia, ad sinum Pelasgicum.

tium prætermittam, [52] Io ex Sydoniorum regione abducta, Argos meavit. Hactenus vobiscum verbis actum. Ac nisi mox cum omni classe ex hisce locis aufugeritis, jamjam Trojanam virtutem experiemini. Deorum quippe ope atque auxilio, juventus perita belli abunde nobis est, atque indies auxiliorum crescit numerus. Postquam finem loquendi fecit, Ulysses placida oratione: Et, hercule ulterius, ait, differre inimicitias haud integrum vobis est. [53] Date igitur belli signum, atque ut in inferendis injuriis, ita in & inchoando prælio site autores: nos sequemur lacessiti. Talibus invicem consumptis verbis, legati consilio abeunt. Ac mox per populum disseminatis, quæ adversus legatos Æneas dixerat, tumultus oritur, scilicet per eum universam Priami domum odio regni ejus, [54] pessimo intercedendi exemplo eversum iri. Igitur ubi legati ad exercitum revenêre, cunctis ducibus dicta gestaque Trojanorum adversum se exponunt. CAPUT XXVII. Itaque decernitur, [55] uti Polydorum in conspectu omnium, atque ante ipsos muros necarent. Neque ulterius dilatum facinus: quippe productus in medium, [56] visentibus ex muris plerisque hostium, lapidibus ictus, fraternæ impietatis pœnas luit. Ac mox unus ex præconibus nunciatum Iliensibus mittitur, uti Polydorum sepeliendum peterent. Missusque ad eam rem Idæus, cum servis regis, fœdatum ac dilaniatum lapidibus Polydorum matri ejus Hecubæ refert. Interim Ajax Telamonius, ne quid quietum finitimis Trojæ regionibus, atque amicis relinqueretur, hostiliter eas aggressus [57] Botyram, [58] Cyllamque civitates divitiis nobiles,

NOTÆ.

52 *Io ex Sidoniorum regione abducta Argos meavit.*] Contra est; nam Io Argis evecta, à Phœnicibus. Sed noster cum hæc invenisset apud Herodotum, putavit ex persona Trojanorum mutanda, ut causam suam approbarent, quam omnes Asiatici defendebant; eodem modo, quasi Græci priores læsissent. Itaque & qui Daretis nomine, Trojanum bellum scripsit, ab Argonautica expeditione injuriarum initium repetit, dein ab insequuta Hesionæ servitute. Joz. Mercer.

53 *Date igitur belli signum.*] De more. Nam qui bellum commissuri erant, vel eorum milites convocabant, vel signa, & vexilla ab arcibus proferebant, vel alio quocumque modo se ad bellum accingi significabant. Inde Virgil. 8. Æneid.

Ut belli signum Laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco strepuerunt cornua cantu.

54 *Pessimo intercedendi exemplo.*] Intercedere dicuntur qui se medios disputantibus interponunt; sive ad pacem, sive ad bellum. Et hic Æneam dicit pessimo exemplo intercessisse, quia ad bellum animos irritavit.

55 *Uti Polydorum.*] Certe hic modestiæ & moderationis Græcorum, quam modo laudavit, non satis meminit Dictys, qui tam fœde Polydorum à Græcis lapidibus obrui facit. Sed hic etiam contra Historiam peccat. Polydorus enim à Polymnestore obtruncatus; ut supra retuli. Solus Homerus, quod sciam, eum ab Achille occisum dicit, Iliad. 5.

56 *Visentibus ex muris.*] Trojanis scilicet. Sed cur ii egredi non tentaverunt, ut facinus impedirent, saltem ut vindicarent?

57 *Botyram.*] De hac civitate nihil inveni. Forsan scripserat Dictys Astyram; quæ urbs inter Lampsacum & Abydum, & non longe ab Antandro.

58 *Cillam.*] Non longe à Theba, in Troade. Jam supra.

capit. Neque contentus his [59] Gargarum, [60] Arisbam, [61] Gergetham, [62] Scepsim, [63] Larissam, miranda celeritate depopulatur. Dein doctus ab incolis, multa [64] cujuscemodi pecora [65] in Idæo monte stabulari, exposcentibus qui cum eo erant cunctis, cito agmine montem ingressus, interfectis gregum custodibus, magnam vim pecorum abducit. Deinde nullo omnium adversante, cunctis qua pergebat in fugam versis, ubi tempus visum est, cum magna præda ad suos [66] convertit.

CAPUT XXVIII.

[67] Per idem tempus Chryses, quem sacerdotem Sminthii Apollinis supra docuimus, cognito filiam suam Astynomen cum Agamemnone degere, fretus religione tanti numinis, ad naves venit, [68] præferens Dei vultus, & [69] quædam ornamentorum templi ejus, quo facilius recordatione præsentis numinis veneratio sui regibus incuteretur. Dein [70] oblatis auri atque argenti donis plurimis, redemptionem filiæ deprecatur: obsecrans [71] uti magnificarent præsentiam Dei, qui secum oratum eos ob sacerdotem proprium venisset. Præterea commemorat, quæ indies adversum se ab Alexandro, ejusque consanguineis [72] ob exhibitam à se paulo ante immolationem, inimica hostiliaque pararentur. Quæ ubi accepêre [73] reddendam filiam sacerdoti, neque ob id accipiendum præmium, universis placet. Quippe cum per se amicus, fidelisque nobis, tum præcipue ob religionem Apollinis nihil non mereri, cre-

NOTÆ.

59 *Gargarum.*] In summitate montis Idæ. Vide Macrob. lib. 5. cap. 20. Ibi ætate Strabonis fuere *Gargara*, urbs Æoliæ. Idem vide lib. 13.

* 60 *Arisbam.*] Urbs Troadis circa Abydum, ad fluvium Sellentem. Homer. Strab.

61 *Gergetham.*] In agro Lampsaceno fuit urbs Gergetha; à Gergethis in agro Cumano; ubi fuit urbs, plurali numero ac fœminino genere dicta Gergethes, patria Cephalonis Gergethii. Atque etiamnum in Cumano solo monstratur Gergethium ad Larissam. Strab. lib. 13. fuit & pagus Gergetha circa fontes Caici; sic dictus à Gergethiis Troadis, quos illuc traduxit Attalus.

62 *Scepsin.*] Palæscepsis, sive antiqua Scepsis; urbs fuit supra Cebrenem sita; juxta excelsissimam Idæ partem, ad Polychnam. Deinde ea ad LX. stadia deorsum translata est in eam, quæ nunc est Scepsis, à Scamandrio Hectoris, & Ascanio Æneæ filio.

63 *Larissam.*] Prope *Sigeum*; è regione Tenedi.

64 *Cuiuscemodi.*] Scribendum *cujusquemodi.* Ut supra. *Aliaque dona cujusquemodi,*

65 *In Idæo monte.*] Nam Idam montem, pabulis lætum describunt poetæ.

66 *Convertit.*] Subauditur *se*, *convertit se.*

67 *Per idem tempus Chryses.*] Hæc lib. 1. Iliad. Homer.

68 *Præferens Dei vultus.*] Simulacrum quoddam Apollinis Chryses præferebat. Ita enim hunc locum accipiendum esse suadent, quæ sequuntur.

69 *Quædam ornamentorum templi ejus.*] Sceptrum & lauream. Ex Homer.

Στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος,
Χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ.
Coronam habens in manibus longe jaculantis Apollinis,
Aureo cum sceptro.

70 *Oblatis auri atque argenti donis plurimis.*] Ex Homer.

Λυσόμενός τε θύγατρα, φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα.
Liberaturusque filiam, portansque infinita redemptionis pretia.

71 *Uti Magnificarent.*] Id est: *Magni facerent.* Quod notandum.

72 *Ob exhibitam per se.*] Immolationem centum victimarum; per Palamedem Apollini Sminthio exhibitam, præeunte Chryse Sacerdote.

73 *Reddendam filiam Sacerdoti, neque ob id*

deretur. Namque jam 74 multis documentis ac fama incolarum, obsequi numini ejus per omnia destinaverant. Quæ postquam Agamemnon accepit, obviam cunctorum sententiis ire pergit. Caput XXIX. 75 Itaque atroci vultu exitium sacerdoti comminatus, ni recederet, perterritum senem atque extrema metuentem, imperfecto negotio ab exercitu dimittit. Tali modo conventu dissoluto, singuli reges 76 ad Agamemnonem adeunt, eumque multis probris insectantur: quippe qui ob amorem captivæ mulieris, seque, &, quod indignissimum videretur, tanti numinis deum contemptui habuisset, ac mox universi execrati 77 deseruêre. Ob id & memores Palamedis, quem gratum acceptumque in exercitu, haud sine consilio ejus, Diomedes atque Ulysses dolo circumventum necavissent. Cæterum Achilles in ore omnium 78 ipsumque & Menelaum contumeliis lacerabat. Igitur Caput XXX. Chryses ubi injuriam perpessus ab Agamemnone, discessit domum: neque multi fluxêre dies, incertum alione casu, an uti omnibus videbatur, ira Apollinis, morbus gravissimus exercitum invasit. 79 Principio grassandi facto à pecoribus: deinde malo paulatim magis magisque ingravescente, per homines dispergitur. Tum vero vis magna mortalium corporibus fatigatis pestifera ægritudine, infando ad postremum exitio interibant. 80 Sed regum omnino nullus, neque mortuus hoc morbo, neque tentatus est. Cæterum

NOTÆ.

id accipiendum præmium.] Ab Homero diversus abit; apud quem Græci non solum reverendum sacerdotem consentiunt, sed & pretia esse accipienda.

> *Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ*
> *Αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα, καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.*

Tunc alii quidem omnes faverunt linguis Achivi, reverendum esse sacerdotem, & splendida accipienda esse pretia liberationis.

74 *Multis jam documentis ac fama incolarum.*] Id est. Ob multa documenta, quæ jam acceperant de divinitate Apollinis Sminthii; tum ob famam incolarum, qui de eo ingentia & mira prædicabant.

75 *Itaque atroci vultu exitum sacerdoti comminatus.*] Ex Homero

> *Ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε,*
> *Μή σε γέρον, κοίλῃσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχείω.*
> *Μή νύ τοι οὐ χραίσμῃ σκῆπτρον, καὶ στέμμα Θεοῖο,*
> *Ἀλλ' ἴθι, μή μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι.*

> *Sed eum acerbe dimisit, gravemque sermonem dixit,*
> *Ne te senex concavas ego ad naves offendam,*
> *Vel nunc tardantem, vel post denuo venientem,*
> *Ne tibi postea non prosit sceptrum & corona Dei,*
> *Sed abi, ne me irrites, salvus ut redeas.*

76 *Ad Agamemnonem adeunt.*] *Adire ad aliquem* eleganter dicitur, pro *adire aliquem.* Terent. And. 2. 1. *Quid tibi videtur, adeon, adeam?*

77 *Deseruêre.*] Hoc ex se dicit Dictys, & contra Homer.

78 *Ipsumque.*] Agamemnonem.

79 *Principio grassandi facto à pecoribus.*] Ex Homero:

> *Οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο, καὶ κύνας ἀργούς,*
> *Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς,*
> *Βάλλ' αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.*

> *Mulos quidem primum invasit, & canes veloces,*
> *Sed postea in ipsos homines sagittam mortiferam immittens jaculatus est.*
> *Semper autem pyra mortuorum incedebantur frequenter.*

80 *Sed regum omnino nullus.*] In populum tantum pestem sæviisse, ait Dictys. Et verum est ductorem nullum ea interiisse.

Homerus

postquam nullus morbi modus, & [81] indies plures intereunt, cuncti duces converso jam in se quisque timore, in unum coëunt. Ac dein flagitare Calchanta, quem futurorum præscium memoravimus, uti causam tanti mali edisseret. [82] Ille enim perspicere se originem hujusce morbi, sed haud liberum esse quicquam eloqui: ex quo accideret, ut potentissimi regis contraheret offensam. Post quæ Achilles reges singulos adigit, uti interposita jurisjurandi religione confirmarent [83] nequaquam se ob ea offendi. Hoc modo Calchas, ubi cunctorum animos in se conciliavit, Apollinis iram pronunciat. Eum namque ob injuriam sacerdotis infestum Græcis, pœnas ab exercitu expetere. Dein perquirente Achille mali remedium, [84] restitutionem virginis pronunciat.

CAPUT XXXI. Tum Agamemnon conjectans quod mox accidit, concilio tacitus egressus, cunctos quos secum habuit in armis esse jubet. Id ubi Achilles animadvertit, commotus rei indignatione, simul pernicie defessi exercitus anxius, defunctorum corpora miserandum in modum confecta, undique in unum colligi jubet atque in conventu ante ora omnium projici. Quo spectaculo adeo commoti reges gentesque omnes, uti adversus Agamemnonem à cunctis pergeretur, duce atque autore Achille: [85] & si perstaret suadente, exitio vindicandum. Quæ ubi regi nunciata sunt, pertinacia animi, an ob amorem captivæ, cuncta extrema ratus experiri, nihil de sententia remittendum [86] destinaverat.

CAPUT XXXII. Ea postquam Trojani cognovêre simul ex muris conflagrationem corporum assiduam, crebrasque sepulturas animadvertentes: doctique, etiam reliquos incommodo cladis ejus debiles agere, cohortati inter se arma capiunt, ac propere [87] cum manu auxiliari effusi portis, pergunt

NOTÆ.

Homerus tamen scribit eam heroas multos orco dimisisse.

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν Ἡρώων.

Multas autem fortes animas Plutoni dimisit Heroum.

Sed mortuos illos Homerus heroas dicit, ut eo ostendat, Achillis iram Græcis exitiosiorem fuisse, per quam tot viris fortissimis orbati sunt. Hic locus Homeri vulgo male acceptus est. Neque etiam placet quod habet Eustath. scilicet, Homerum heroas illos dixisse, quod pro patria occubuerint.

81 *In dies plures.*] Per novem dies pestem grassatam, scribit Homer.

82 *Ille enim perspicere se.*] *Ajebat* scilicet.

83 *Nequaquam se ob ea offendi.*] Ob ea quæ dicturus erat Calchas. Alii *ab eo*, id est: *à Calchante.* Sed hîc Homerum non sequitur; qui scribit Calchantem ab Achille solo petiisse, ut juraret illum sibi & verbis & manibus auxiliaturum. Quod cum fecisset Achilles, tum demum vatem eloquutum.

84 *Restitutionem virginis.*] Homer.

Οὐ δ' ὅγε πρὶν λοιμοῖο βαρείας χεῖρας ἀφέξει,
Πρίν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἑλικώπιδα κούρην,
Ἀπριάτην, ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην Ἐς Χρύσην.

Id. *Neque hic prius à peste graves manus continebit, quam patri dilecto reddatur formosa puella inempta, sine redemptionis pretio; & ducatur sacra hecatomba ad Chrysam.*

85 *Et si perstaret, suadente,* &c.] Series est: Achille duce & auctore, & suadente exitio vindicandum esse, si Agamemnon perstaret, persisteret.

86 *Destinaverat.*] Fortiter decreverat.

87 *Cum manu auxiliari.*] Cum copiis auxiliaribus.

adversum. Ac dein per campos exercitu bipartito, Trojanis Hector, Sarpedon auxiliaribus duces facti. Tum nostri, vilis contra hostibus, armati atque instructi [88] pro negotio [89] simplicis formæ aciem composuere, circa cornua divisis ducibus. Dextrum Achilles cum Antilocho, [90] alterum Aiax Telamonius cum Diomede curabant: medios accepere Aiax Oileus, & [91] Idomeneus dux noster. Hoc modo exercitu utrinque composito, pergunt obviam. At ubi in manus ventum est, cohortari suos quisque, acie conflixère. Tum vero [92] in aliquantum tracto certamine, plurimi utriusque partis cadunt, præcellentibus in ea pugna barbarorum, Hectore & Sarpedone, Græcorum, Diomede cum Menelao. Dein nox communis amborum requies, diremit prælium. Igitur reducto exercitu, corpora suorum cremata igni, sepeliunt. Quîs perfectis, Græci statuunt inter se, Achillem, cujus in adversis Græcorum casibus [93] solicitudo præcipua videbatur, regem omnium confirmare. Sed Agamemnon anxius ne decus regium amitteret, in concilio verba facit: Sibi maxime cordi esse exercitus incolumitatem: neque ulterius differre, quin Astynome parenti remitteretur, maxime si restitutione ejus instantem perniciem subterfugerent. Nec quicquam deprecari amplius, modo in locum ejus Hippodamiam, quæ cum Achille degeret, vicarium munus amissi honoris acciperet. Quæ res, quanquam atrox omnibus & indigna videretur, tamen [94] connivente Achille, cui id præmium pro multis atque egregiis facinoribus fuerat, effectum habuit. Tantus amor erga exercitum, curaque, animo egregii adolescentis insederat. Igitur adversa cunctorum voluntate, neque tamen quoquam palam recusante, Agamemnon tanquam ab omnibus concessa res videretur, [95] lictoribus, uti Hippodamia ab Achille abstraheretur, imperat: hique brevi jussa efficiunt. Interim Astynomen

CAPUT XXXIII.

NOTÆ.

88 *Pro negotio.*] Ut negotium patiebatur.

89 *Simplicis formæ aciem.*] Simplicis formæ aciem dicit, quæ fronte tantum valeret, nullis auxiliaribus post tergum copiis, instructis; vel, quod verius puto, aciem simplicis formæ, quæ simpliciter ordinata & instructa, non exacte, non pro more militiæ.

90 *Ajax alter.*] Oileus.

91 *Idomeneus dux noster.*] Quia Cretenses ducebat Idomeneus; & ipse Dictys, cujus nomen mentitur noster, ex Creta erat.

92 *In aliquantum.*] Ita libri, & sic sæpe noster; à cujus sæculo non est exigenda Latini sermonis puritas. *Jos. Mercer.*

93 *Solicitudo.*] Infra curam dixit. Curaque in animo egregii adolescentis insederat.

94 *Connivente Achille.*] Imo non connivente sed contra indignante; ita ut tentorio suo sedens & concilio abstineret & bello.

95 *Lictoribus.*] Talthybio & Eurybati. Homer.

Ἀλλ' ὅγε Ταλθύβιόν τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε,
Τώ οἱ ἔσαν κήρυκε, ὀτρηρὼ θεράποντε,
Ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,
Χειρὸς ἑλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρῃον.
Εἰ δὲ κε μὴ δώῃσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι,
Ἐλθὼν σὺν πλεόνεσσι, τό οἱ καὶ ῥίγιον ἔσται.
Sed hic Talthybiumque & Eurybatem affatus est,
Hi illi erant præcones & seduli ministri,
Abite ad tentorium Pelidæ Achillis.
Manu accipientes adducite Briseida pulcrigenam,

Si

Græci [96] per Diomedem atque Ulyssem cum [97] magna copia victimarum ad fanum Apollinis transmisêre. Dein perfecto sacrificio, vis mali leniri paulatim visa, neque amplius attentari corpora [98] & eorum qui ante fatigabantur [99] tanquam sperato divinitus levamine, relaxari. Ita brevi per universum exercitum salubritas vigorque solitus renovatus est. Mittitur etiam Philoctetæ Lemnon portio ejus prædæ, quam Græci per Ajacem, atque Achillem advectam, inter se viritim distribuerant.

CAPUT XXXIV. Cæterum Achilles memor injuriæ supradictæ, [1] abstinendum publico concilio decreverat, odio maxime Agamemnonis: abolitoque amore quem circa Græcos habuerat, scilicet quod [2] eorum patientia post tot bellorum victorias, ac facta fortia, Hippodamia, concessum pro laboribus præmium, per injuriam abducta esset. Dein venientes ad se duces, aditu prohibere, neque cuiquam amicorum ignoscere, qui se adversus Agamemnonis contumelias, quum defendere liceret, deseruissent. Intus igitur manens, Patroclum & Phœnicem, hunc morum magistrum, [3] alterum obsequiis amicitiæ clarum, & aurigam suum [4] Automedontem, secum retinebat.

CAPUT XXXV. Per idem tempus apud Trojam exercitus sociorum, quique mercede conducti auxiliares copias adduxerant, tempore multo frustra trito, [5] tædione an recordatione suorum, domuitionem cupiebant. Quod ubi animadvertit Hector, coactus necessitate, militibus ut apud arma essent jubet; ac mox ubi signum daret, sequerentur sese. Igitur postquam tempus visum est, & omnes in armis nunciabantur, jubet egredi, ipse dux atque imperator militiæ. Res postulare videtur, eorum reges qui socii atque amici Trojæ, quique ob mercedem auxiliares ex diversis regionibus con-

NOTÆ.

Si autem non dederit, ego ipse auferam,
Veniens cum pluribus, quod illi etiam durius erit.

96 *Per Diomedem atque Ulyssem.*] Ulyssem tantum nominat Homer.

Ἐν δ' ἀρχὸς ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
Eamque navim ductor conscendit prudens Ulysses.

97 *Magna copia victimarum.*] Id est, hecatomba.

98 *Et eorum.*] Supple, corpora.

99 *Tanquam sperato divinitus levamine.*] Innuit id potius casu evenisse, quam ob pacatam iram Apollinis.

1 *Abstinendum publico consilio decreverat.*] Homer.

Οὔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν,
Οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον γα.
Neque unquam ad concionem ibat gloriosam,
Neque unquam in bellum.

2 *Eorum patientia.*] Per eorum patientiam. Quod passi essent eam abstrahi, abduci. Cave tamen hoc imiteris.

3 *Alterum obsequiis amicitiæ.*] Non solum propter obsequia amicitiæ, sed etiam propter consanguinitatem. Sed de eo supra.

4 *Automedontem.*] Dioris filium.

5 *Tædione an recordatione suorum.*] Totus hic locus misere turbatus erat, tam in vulgatis quam in scriptis libris; in illis edebatur, *tempore frustrato. seditione, odio an recordatione suorum bellum non occipiebant.* In libro Danielis: *Tempore multo frustra trito seditione an recordatione suorum domi seditionem accipiebant.* E quibus concinnavi lectionem quam editio hæc repræsentat. Corrumpendo loco duo fuerunt: primum quod non capiebant elegantiam hujus sermonis, *tædione an recordatione* quam ubique mali editores corruperant, ut *domuitionem* quam & supra expli-

tracti Priamidarum imperium sequebantur, [6] adicere. Primus igitur portis erumpit [7] Pandarus Lycaone genitus, ex Lycia: dein [8] Hippothous Pylei, [9] ex Larissa Pelasgidarum: [10] Acamas ameriptem Piros, ex Thra-

NOTÆ.

explicavimus. Non dubium est quin hæc sit genuina auctoris scriptura. *Jos. Mercer.*

6 *Adicere.*] Ita liber Danielis. Antiqua scriptio, pro *adjicere*; quam in omnibus optimæ notæ libris inventam viri docti testantur. Poterat tamen ferri cum vulgatis & altero manuscripto, *edicere.*

7 *Pandarus Lycaone genitus ex Lycia.*] In hoc catalogo etiam sequitur Homerum, qui scribit.

Οἱ δὲ Ζέλειαν ἔναιον ὑπαὶ πόδα νείατον Ἴδης,
Ἀφνειοὶ, πίνοντες ὕδωρ μέλαν Αἰσήποιο,
Τρῶες· τῶν αὖτ' ἦρχε Λυκάονος ἀγλαὸς υἱὸς
Πάνδαρος.

Qui vero Zeleiam habitabant sub pede imo Idæ,
Aphneii, bibentes aquam nigram Æsepi,
Troes his rursus præerat Lycaonis clarus filius, Pandarus.

Zeleia enim urbs & Aphneii populi, in Lycia Troadis. Scilicet duplex Lycia Homero, altera proxima Cariæ, in qua Xanthus fluvius, è qua Sarpedonem & Glaucum emittit: altera in Troade, sub Ida monte. Nam & Homerus de Pandaro, Iliad. ε.

——— *Ἀντιφερίζει Λυκίηθεν.*
Οὐδέ τις ἐν Λυκίῃ σέο γ' εὔχεται εἶναι ἀμείνων.

——— *Ruente ex Lycia.*
Neque quis in Lycia gloriatur te esse fortior.

Ideo cum Lyciam Sarpedonis nominat, addit *τηλόθεν ἐκ Λυκίης. Longe à Lycia:* quia ea remotior.

8 *Hippothous Pylei.*] Ita libri. Et hic erravit Dictys, quod male legerat locum Homeri.

Τῶν οἳ Λάρισαν ἐριβώλακα ναιετάεσκον,
Τῶν ἦρχ' Ἱππόθοός τε, Πύλαιός τ' ὄζος Ἄρηος,
Υἷε δύω Λήθοιο Πελασγοῦ Τευταμίδαο.

Eorum qui Larissam glebosam incolebant,
His præerat Hippothous & Pylæus ramus martis,
Filii duo Lithi Pelasgi Teutamidæ.

9 *Ex Larissa Pelasgidarum.*] Tres fuere Larissæ in Asia: Prima juxta Hamaxitum in conspectu Ilii; secunda juxta Cumam, non longe ab Smyrna; tertia juxta Ephesum, in Campo Caystrico. Sed primam hic non esse intelligendam, probat quod ait Homerus de eodem Hippothoo, in certamine de cadavere Petrocli interempto.

Τῆλ' ἀπὸ Λαρίσης.

Longe à Larissa.

Nam cum hæc esset in conspectu Ilii, intra ducentesimum fere stadium; non potuisset dicere Homerus Hippothoum longe à Larissa cecidisse. Neque tertiam hic intelligendam fidem facit, quod cum ea remotior sit, nempe ad 180. stadia distans à Cuma, Mæonibus potius quam Pelasgis ascribi debet. Accedit etiam quod nullum extat certum argumentum, hanc tempore belli Trojani jam fuisse; cum ne de Epheso quidem ullum extet. Restat igitur ut secundam intelligas, Cumæ vicinam; cujus testimonium fert omnis Æolica historia, paulo post Trojæ excidium gesta. Strab. lib. 13.

10 *Acamas ameriptem, Piros ex Thracia.*] Hæc est omnium librorum scriptura, cui mederi non possum. Hic Acamas Eussori filius fuit; diversus ab Acamante Antenoris filio, & altero Acamante Asii. Piros. Πείροος, Imbrasi filius. Uterque Thracas duxere. Homer.

Αὐτὰρ Θρήϊκας ἦγ' Ἀκάμας καὶ Πείροος ἥρως,
Ὅσσους Ἑλλήσποντος ἀγάρροος ἐντὸς ἐέργει.

Verum Thracas ducebat Acamas & Piros Heros
Quos rapide Hellespontus æstuosus intus continet.

Jos. Mercerus suspicabatur Dictyn scripsisse, *Acamas Antenoris, & Piros ex Thracia.* Confusis imperite, Acamante Eussori & Acamante Antenoris.

cia: [11] Euphemus Trœzenius [12] Ciconis imperitans: [13] Pylæmenes Paphlagonius, patre Melio gloriosus: [14] Odius & Epistrophus filii Minoi Azanorum regis: [15] Sarpedon Xantho genitus rector Lyciorum, [16] ex Solemo: [17] Nastes & Amphimachus de Caria: [18] Antiphus & Mesthles ge-

Notæ.

11 *Euphemus Trœzenius.*] Trœzeni filius. Homer.

Εὔφημος δ' ἀρχὸς Κικόνων ἦν αἰχμητάων,
Υἱὸς Τροιζήνοιο διοτρεφέος, Κεάδαο.

Euphemus autem dux Ciconum erat, hasta pugnantium,
Filius Trœzeni nobilis, Ceo prognati.

12 *Ciconis.*] Thraciæ populis; quos alii ad Hebrum fluvium, alii ad Ismarum ponunt.

13 *Pylæmenes Paphlagonius.*] Homer.

Παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο Πυλαιμένεος λάσιον κῆρ,
Ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων,
Οἵ ῥα Κύτωρον ἔχον, καὶ Σήσαμον ἀμφενέμοντο,
Ἀμφί τε Παρθένιον ποταμὸν κλυτὰ δώματ' ἔναιον,
Κρῶμνάν τ' αἰγιαλόν τε καὶ ὑψηλοὺς Ἐρυθίνους.

Paphlagonum dux erat Pylæmenis audax cor.
Ex Henetis, ubi mularum generatio agrestium,
Qui Cytorum tenebant, & Sesamum incolebant,
Circaque Parthenium fluvium inclitas ædes possidebant,
Cromnamque Ægialumque & excelsos Erythinos.

Paphlagonia Asiæ regio ad Pontum Euxinum, juxta Halym fluvium. Et in ea Henetos ponit Homer. quia Heneti Paphlagonum primaria gens fuerunt, iique post Trojæ excidium amisso duce per Thraciam vagati, cum Antenore in Venetiam pervenêre. In Paphlagonia Parthenius fluvius, ad quem Heraclea urbs. Post eum fluvium fuêre pagi, Cytorus, Sesamus, & Cromna. E quibus Amastris uxor Dionysii, Heracleæ tyranni Amastrim urbem composuit; & Cytorus emporium fuit Sinopensium. Sesamus arx Amastris. Post Amastrim in littore fuit pagus, à situ dictus Ægialus. Post Ægialum erant duo scopuli Erythini, qui postea à rubro colore Erythrini dicti sunt.

14 *Odius & Epistrophus filii Minoi Azanorum regis.*] Lege: *Odius & Epistrophus filii Minoi Halizonum regis.* Homer.

Αὐτὰρ Ἁλιζώνων Ὀδίος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
Τηλόθεν ἐξ Ἀλύβης, ὅθεν ἀργύρου ἐστὶ γενέθλη.

Sed Halizonibus Odius & Epistrophus imperabant,
Procul ex Alyba, unde argenti est origo.

Verum de Halizonum situ inter veteres non convenit: nam alii Scythiæ Europææ eos adscribunt, alii in Mysia alicubi. Strabo affirmat eos esse, qui olim Chalybes dicebantur, & post Paphlagoniam ponit, ultra Irim fluvium, ubi Pharnacia est. Adi illum, lib. 12. & Eustath.

15 *Sarpedon Xanto genitus.*] Homer.

Σαρπηδὼν δ' ἦρχεν Λυκίων, καὶ Γλαῦκος ἀμύμων,
Τηλόθεν ἐκ Λυκίης, Ξάνθου ἄπο δινήεντος.

Sarpedo denique præerat Lyciis & Glaucus integerrimus,
Procul ex Lycia, Xantho à verticoso.

16 *Ex Solemo.*] Scriberem *ex Solymo*: nam Solymi populi in Lycia, Homero. Et *Solyma* urbs & *Solymus* tumulus.

17 *Nastes & Amphimachus de Caria.*] Homer.

Νάστης αὖ Καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφώνων, &c.
Νάστης Ἀμφίμαχός τε, Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

Nastes autem Carum dux erat Barbarorum,
Nastes Amphimachusque Nomionis clari filii.

Caria autem juxta Mæandrum fluvium.

18 *Antiphus & Mesthles.*] Homer.

Μῄοσιν αὖ Μέσθλης τε καὶ Ἄντιφος ἡγησάσθην,
Τὼ Πυλαιμένεος, τὼ Γυγαίη τέκε λίμνη,
Οἳ καὶ Μῄονας ἦγον ὑπὸ Τμώλῳ γεγαῶτας.

Mæoniis Mesthles & Antiphus præerant,
Filii Pylæmenis quos Gygæa peperit palus.
Qui etiam Mæonas ducebant sub Tmolo natos.

Quos

nitore Pylæmene, Mæonii: [19] Glaucus Hippolochi Lycius; quem sibi Sarpedon, quod præter ceteros regionis ejus consilio atque armis pollebat, participem bellicarum rerum adsciverat: [20] Phorcys & Ascanius Phryges: [21] Chromis Midonis, ex Mœsia: [22] Pyræchmes Axii Pæonius: [23] Amphius & Adrastus Merope geniti, ex Adrastina: [24] Asius Hyrtaci Sesto: dein

NOTÆ.

Quos autem hic Mœonas vocat Homerus: ii Lydi postea dicti sunt. Vide Strab. Eustath. &c.

19 *Glaucus Hippolochi*] Jam supra, ubi de Sarpedone. Quod hic ait Dictys Glaucum à Sarpedone ascitum, quasi inferiorem, cave credas: nam Glaucus Hippolochi filius Bellerophontis nepos, amitinus Sarpedonis; cui mater Laodamia, soror Hippolochi. Homer. Iliad. ζ. *Joz. Mercerus.*

20 *Phorcys & Ascanius Phryges.*] Homer.

> Φόρκυς αὖ Φρύγας ἦγε, καὶ Ἀσκάνιος θεοειδὴς
> Τῆλ' ἐξ Ἀσκανίης.

> *Phorcys deinceps Phryges ducebat & Ascanius divinus,*
> *Procul ex Ascania.*

Phrygiam autem minorem intellige, quæ longius aberat à Troja. Ibi Ascania palus & regio. Vide Strab. & Eustath.

21 *Chromis Midonis ex Mœsia.*] Homer.

> Μυσῶν δὲ Χρόμις ἦρχε, καὶ Ἔννομος οἰωνιστής.
> *Mysis autem Chromis præerat & Ennomus augur.*

Mysiam autem hic Asiaticam intellige, quæ inter Bithyniam & Æsopi ostia.

22 *Pyræchmes Axii Pæonius.*] Axii filium dicit Pyræchmem, quia male interpretatus est locum Homeri.

> Αὐτὰρ Πυραίχμης ἄγε Παίονας ἀγκυλοτόξους,
> Τηλόθεν ἐξ Ἀμυδῶνος, ἀπ' Ἀξίου εὐρὺ ῥέοντος,
> Ἀξίου, οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἶαν.

> *Sed Pyræchmes ducebat Pæonas curvis arcubus utentes,*
> *Procul ex Amydone, ab Axio late fluente,*
> *Axio, cujus pulcherrima aqua diffunditur super terram.*

Hi Pæones sub Strymone fluvio ad Axium fluvium, qui Bottiæam & Amphaxinam terram dividit, & assumpto Erigone fluvio, inter Chalestram & Thermen fluit. Juxta illum sita urbs Amydon. Vide Epitom. Strab. & Eustath. hunc locum respiciens. Hesychius scripsit Ἀξιὸς ποταμὸς Παιονίας. Axius, fluvius Pæoniæ.

23 *Amphius & Adrastus Merope geniti ex Adrastina*] Ex *Adrasteia.*

> Οἳ δ' Ἀδρήστειάν τ' εἶχον καὶ δῆμον Ἀπαισοῦ,
> Καὶ Πιτύειαν ἔχον, καὶ Τηρείης ὄρος αἰπύ,
> Τῶν ἦρχ' Ἄδρηστός τε καὶ Ἄμφιος λινοθώρηξ,
> Υἷε δύω Μέροπος Περκωσίου.

> *Qui Adrasteiam tenebant & pagum Apæsi,*
> *Et Pityeiam habitabant & Tereiæ altum montem,*
> *His imperabat Adrastus & Amphius lineum thoracem habens.*
> *Filii duo Meropis Percosii.*

Adrastea autem sive Adrasteæ campus post Æsopum ad Granicum amnem. Pityeia urbs in Pario agro; mons Tereia non longe à Cyzico. Alii XL. stadiis à Lampsaco collem illum ostendunt. Ego puto Strabonem versum Homeri aliter legisse, nempe

> ——— Καὶ δὴ Ῥείης ὄρος αἰπὺ
> ——— *Et Rheæ montem altum.*

Quod ibi fuerit templum Rheæ. Adi illum lib. 13.

24 *Asius Hyrtaci Sesto.*] Homer.

> Οἳ δ' ἄρα Περκώτην καὶ Πράκτιον ἀμφενέμοντο,
> Καὶ Σηστὸν καὶ Ἄβυδον ἔχον καὶ δῖαν Ἀρίσβην,
> Τῶν αὖθ' Ὑρτακίδης ἦρχ' Ἄσιος, ὄρχαμος ἀνδρῶν.

> *Qui item Percoten & Practium incolebant,*
> *Et Sestum & Abydum tenebant & divinam Arisbam,*
> *His quoque præfectus erat Hyrtaci filius Asius princeps virorum.*

alius [25] Asius Dymante genitus, Hecubæ frater, ex Phrygia. Hos omnes quos memoravimus, secuti multi mortales [26] inconditis moribus, ac dispari sono vocis, sine ullo ordine, aut modo prælia inire soliti. Quod ubi nostri animadvertêre, in campum progressi, more militiæ aciem ordinant, magistro ac præceptore componendi Mnestheo Atheniensi: ordinant autem per gentes atque regiones singulas, seorsum manente Achille cum Myrmidonum exercitu. Is namque quamquam ob illatam ab Agamemnone injuriam, & abductam Hippodamiam, nihil animi remiserat; [27] tamen maxime indignatus quod reliquis ducibus ad cœnam deductis, solus contemtui habitus intermitteretur. Ceterum ordinato exercitu, ac tunc primum [28] omnibus copiis adversum se instructis hostibus, ubi neutra pars [29] committere audet, paulisper [30] in loco retentis militibus, tanquam de industria utrinque receptui canitur. Jamque Græci regressi ad naves, arma dopo-nere, ac singuli per loca solita corpus cibo curare occœperant; quum Achilles ultum ire cupiens injurias, ignaros consilii sui nostros, & ob id otiose agentes, clam invadere tentat. At ubi Ulysses [31] à custodibus, qui eruptionem ejus præsenserant, rem comperit, propere duces circumcursans magna voce monet, atque hortatur uti armis arreptis tuerentur sese: dein consilium, incœptumque Achillis singulis aperit: quo cognito, cla-

Caput XXXVI.

Caput XXXVII.

Notæ.

Percote nomen regionis circa Abydum; ubi Practius fluvius inter Abydum fluens & Lampsacum: neque enim urbs eo nomine invenitur, quod falso quidam putarunt. De Arisba, quæ ad fluvium Sellecntem, jam supra dictum est. Sestus & Abydus urbes, quas Hellespontus interfluit, Herûs & Leandri amoribus claræ. Hic autem sub eodem duce ponuntur ob vicinitatem, cum ea ætate continentis partes & provinciæ non essent destinatæ.

25 *Asius Dimante genitus.*] Hujus meminit Homer. Iliad. π.

Ἄσιος, ὃς μήτρως ἦν Ἕκτορος ἱπποδάμοιο,
Αὐτοκασίγνητος Ἑκάβης, υἱὸς δὲ Δύμαντος.
Ὃς Φρυγίῃ ναίεσκε ῥοῇς ἐπὶ Σαγγαρίοιο.

Asius qui Avunculus erat Hectoris equum domitoris,
Frater Hecubæ, filius Dumantis,
Qui Phrygiam habitabat ad fluenta Sangarii.

26 *Inconditis moribus ac dispari sono vocis.*] Ex Homero videtur.

Πολλοὶ γὰρ κατ' ἄστυ μέγα Πριάμου ἐπίκουροι,
Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα πολυσπερέων ἀνθρώπων.

Multi enim in urbe magna Priami auxiliatores,
Alia autem aliorum lingua late dispersorum hominum.

27 *Tamen maxime indignatus.*] Supple erat. Sed ego hic Dictin demiror, qui Achillem non tam ob abductam Hippodamiam indignatum describit, quam quod ad cœnam cum aliis non fuerit vocatus. Meminerat scilicet noster Dictys Deos etiam olim ob simile commissum clades populis immisisse, ut ab iis pœnas repeterent. Hoc autem immutasse videtur Dictys ex Aristotele, lib. 2. Rhetoric. cap. 24. ubi ἢ εἴ τις φαίη, τὸ ἐπὶ δεῖπνον κληθῆναι τιμιώτατον, διὰ γὰρ τὸ μὴ κληθῆναι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐμήνισε τοῖς Ἀχαιοῖς ἐν Τενέδῳ. Ὁ δ' ὡς ἀτιμαζόμενος ἐμήνισε, συνέβη δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ μὴ κληθῆναι. Aut si quis dicat, ad cœnam vocari, honorificentissimum, nam quia non vocatus fuit Achilles, succensuit Achivis in Tenedo. Ille autem quia non æstimatus fuerat, succensuit, acceditque id ex eo quod non vocatus fuit.

28 *Omnibus copiis.*] *Instructis hostibus adversum se omnibus copiis.* Subintelligitur præpositio *cum omnibus copiis.*

29 *Committere.*] Proprie, id est, incipere, nos dicimus *donner.*

30 *In loco.*] Græcum αὐτόθι.

31 *A custodibus.*] *Des Sentinelles.*

32 Præ-

mor ingens oritur, festinantibus ad arma cunctis ac seorsum sibi singulis consulentibus. Ita Achilles [32] præverso de se nuncio, ubi omnes in armis sunt, neque conata procedere queunt, intentato negotio ad tentoria regreditur. Ac mox duces nostri rati repentino suorum clamore moveri Ilienses, & ob id novi quid negotii incœpturos, augendæ custodiæ causa, mittunt duos Ajaces, Diomedem atque Ulyssem: hique inter se regionem, qua hostibus aditus erat, dispertiunt. Quæ res non frustra eos habuit. Namque apud Trojam Hector causam tumultus eorum cupidus perscisceré [33] filium Eumedis Dolonem [34] multis præmiis promissisque illectum, ad postremum uti exploratum res Græcorum egrederetur, mittit: isque non longe à navibus [35] avidus ignara noscendi, dum cupit suscepti negotii fidem complere, in manus Diomedis [36] qui eum locum cum Ulysse custodiebat, devenit: ac mox ab his comprehensus refert cuncta, atque occiditur.

Caput XXXVIII.

Dein diebus aliquot in otio tritis, productio utriusque exercitus præparatur: divisoque inter se [37] campo, qui medius inter Trojam & naves interjacet, ubi tempus bellandi videbatur, magna cura universus miles instructus armis, utrinque procedere. Dein signo dato, densatis frontibus, conflixêre acies compositæ, Græcis ac singulis [38] per distributionem imperia ducum exsequentibus; contra, sine modo atque ordine 39 barbaris ruentibus.

Caput XXXIX.

Ceterum in ea pugna interfecti utriusque partis multi mortales; quum neque instantibus cederetur: & exemplo strenuissimi cujusque qui juxta steterat, [40] æquiparare gloriam festinaret. Interim vulnerati graviter ex ducibus, bello decedere coacti sunt: barbarorum, Æneas, Sarpedon, Glaucus, Helenus, Euphorbus, Polydamas; nostrorum, Ulysses, Meriones, Eumelus. Ceterum Menelaus forte con-

NOTÆ.

32 *Præverso de se nuntio.*] I. præocupato. Virg.

——— *Volucremque fuga prævertitur Hebrum.*

33 *Filium Eumedis Dolonem.*] Homer. Iliad. κ.

Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Δόλων Εὐμήδεος υἱός,
Κήρυκος θείοιο, πολύχρυσος, πολύχαλκος
Erat autem quidam inter Trojanos Dolon Eumedis filius
Præconis divini, dives auri, dives æris.

34 *Multis præmiis promissisque illectum.*] At apud Homerum hic Dolon se ultro obtulit, petiitque tantum equos & currus Achillis, verum ipse Dolon postea ab Ulysse & Diomede interceptus mentitur Æneam illum multis pollicitis induxisse.

35 *Avidus ignara noscendi.*] Ignara. Id est, ignota ignorata. Ita Salust. Jugurth. *More humana cupidinis ignara visendi.* Item: *Mare magnum & ignara lingua commercium prohibebant.* Item: *plerosque velocitas & regio hostibus ignara tuta sunt.* Et Virgil. 10. Æneid.

——— *Ignarum Laurens habet ora Mimanta.* Joz. Mercer.

36 *Qui eum locum cum Ulysse custodiebat.*] Ab Homero hic etiam diversus abit; scribit enim Homerus Ulyssem & Diomedem euntes ut castra hostium specularentur, obviam factos Doloni, qui ad Græcorum castra speculator tendebat.

37 *Campo qui medius inter Trojam & naves.*] De campo qui à Troja usque ad stationem navium fuit, fuse Strab. lib. 13. qui ex Homero docet antiquum Ilium triginta stadiis supra illud Ilium fuisse, quod sua ætate ostendebatur.

38 *Per distributionem.*] Prout sub suo quique duce fuerant distributi.

39 *Barbaris.*] Trojanis.

40 *Æquiparare gloriam festinaret.*] Unusquisque scilicet. Malim tamen *festinarent.*

41 Com-

ſpicatus Alexandrum, magno impetu ruit: quem evitans, neque diutius ſuſtinere auſus Alexander, fugam capit. At ubi procul animadvertit Hector, concurrens cum Deiphobo, [41] comprehendere fratrem, eumque verbis [42] maledictis acrioribus inſecuti, ad poſtremum cogunt, ut progreſſus in medias acies, eundem Menelaum conquieſcentibus reliquis; ſolitario certamine laceſſeret. Igitur reducto ad bellum [43] Alexandro, progreſſoque ante aciem, quod ſignum laceſſentis videbatur, poſtquam procul animadvertit Menelaus, nunc demum occaſionem invadendi inimiciſſimi ſibi maxime oblatam ratus, [44] & jam confidens omnium injuriarum pœnas ſui ſanguine ejus, omnibus animis adverſum pergit. Sed ubi eos contra ſe tendere [45] paratos armis atque animis uterque exercitus animadvertit, ſigno dato recedunt cuncti.

CAPUT XL.

Jamque uterque pleno gradu adverſum cedens intra jactum teli pervenerant, quum Alexander [46] prævenire cupiens, ſimulque ratus primo jaculi eventu locum vulneri inventurum, præmittit haſtam, [47] eaque illiſa clypeo facile decuſſa eſt. Dein Menelaus magno impetu jaculatur, haud ſane diſſimili caſu: namque parato jam ad caven-

NOTÆ.

41 *Comprehendere.*] Hector ſcilicet & Deiphobus. De Hectore tantum narrat Homerus, ex ſe Deiphobum noſter addidit.

42 *Maledictis acrioribus.*] Homer.

Τὸν δ' Ἕκτωρ νείκεσσεν ἰδὼν αἰσχροῖς ἐπέεσσι,
Δύσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανὲς, ἠπεροπευτά.

Hunc Hector conſpicatus objurgavit probroſis verbis
Sceleſte Pari, forma præſtantiſſime mulieroſe, impoſtor.

43 *Progreſſoque ante aciem, quod ſignum &c.*] Ait noſter Parin eo tantum Menelao ſignificaſſe, ſe cum eo velle congredi, quod in medium progreſſus eſſet. Verum Homerus ſcribit, Græcos & Trojanos fœdus feriiſſe ut uter vinceret, is Helenam, & quæ cum ea abrepta fuerant, obtineret.

44 *Et jam confidens omnium, &c.*] Ex Homero.

Ὡς ἐχάρη Μενέλαος, Ἀλέξανδρον θεοειδέα,
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδὼν, φάτο γὰρ τίσεσθαι ἀλείτην.

Sic gaviſus eſt Menelaus Alexandrum Deo ſimilem
Oculis conſpicatus, ſperabat enim ſe ulturum inimicum.

Verum hoc Homerus de priori congreſſu; ſed noſter immutavit.

45 *Paratos armis atque animis.*] Vox *animis* deeſt in Manuſcriptis: & ſane non iidem animi Paridi, qui coactus à fratribus redibat ad pugnam, pudore potius quam ferocia. Scribe *paratos armis æque*, hoc eſt, paribus armis inſtructos; quod ſane juſto duello neceſſarium.

46 *Prævenire cupiens, ſimulque ratus.*] At Homer. ſcribit id forte Paridi contigiſſe, ut prior haſtam emitteret.

Κλήρους ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πάλλον, ἑλόντες
Ὁππότερος δὴ πρόσθεν ἀφείη χάλκεον ἔγχος.

Et

Πάριος δὲ θοῶς ἐκ κλῆρος ὄρουσεν.

Sortes in galea area conjecerunt, ducturi
Uter prior emitteret aream haſtam.

Et

Paridis autem ſors cito exiit.

47 *Eaque illiſa clypeo facile decuſſa eſt.*] Ex Homero.

Καὶ βάλεν Ἀτρείδαο κατ' ἀσπίδα πάντοσ' ἐΐσην,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκὸν, ἀνεγνάμφθη δέ οἱ αἰχμὴ,
Ἀσπίδ' ἐν κρατερῇ.

Et feriit Atridæ ſcutum undique æquale,
Neque perrupit æs, ſed reflexa eſt illi cuſpis
In robuſto ſcuto.

48 Telum

dum, ictumque declinante hoste, [48] telum humi figitur. At ubi [49] novis jaculis manus utriusque redarmatæ sunt, pergunt: tum demum Alexander [50] ictus femur, cadit: ac ne mox hosti ultionem cum summa gloria concederet, pessimo exemplo intercessum est. Nam quum ad interficiendum eum educto gladio prorueret Menelaus, ex occulto [51] sagitta Pandari vulneratus, in ipso impetu repressus est. Igitur ab nostris clamore orto, simulque cum ira indignantibus, [52] quod duobus seorsum adversum se, hisque maxime quorum gratia bellum conflatum esset, decernentibus, repente à Trojanis pessimo more intercederetur, rursus globus Barbarorum ingruens, Alexandrum è medio rapit. Interim in ea permixtione, dum nostri hæsitant, Pandarus procul astans, multos Græcorum sagittis configit. Neque prius finis factus, quam Diomedes atrocitate rei motus, progressusque [53] cominus telo hostem prosterneret. Hoc modo Pandarus certaminis fœdere violato, atque interemtis multis, ad postremum pœnas [54] sceleratissimæ militiæ luit. Ceterum corpus ejus [55] liberatum ex acie, Priamidæ igni cremant: reliquiasque socii traditas sibi Lyciam in solum patrium pertulêre. Interim uterque exercitus signo dato manus conserunt: pugnantesque vi summa atque ancipiti fortuna [56] bellum ad occasum solis producunt. Sed ubi nox adventabat, utrinque reges subducta haud longe acie, custodibus idoneis exercitus communiêre. Ita per aliquot dies tempus bellandi opperientes, militem [57] frequentem in arma frustra habuêre. Namque ubi hiems adventare, & imbribus crebris compleri cœpere campi, barbari intra muros abeunt. At nostri [58] nullo palam hoste digressi ad naves, munia hiemis disponunt: moxque bipartito campo qui reliquus non pugnæ opportunus erat, [59] utraque pars aratui insistere, fru-

CAPUT XLI.

NOTÆ.

48 *Telum humi figitur.*] At Homer. scribit lanceam scutum penetrasse, tunicam discidisse & Parin declinantem mortem evitasse.

49 *Novis jaculis.*] Sed falsum est eos novas hastas sumpsisse; nam ensibus impetum fecêre.

50 *Ictus femur, cadit.*] Ex Homero tamen Alexander vulneratus non fuit; sed eum Menelaus galeâ corripuit & prævocabat ipsum ad se ducens; cum Venus rupto loro eum abripuit. Sed noster quædam immutavit, aliaque præteriit, quæ ferri non posse putavit.

51 *Sagitta Pandari vulneratus.*] Ex Homero hoc quoque, sed immutatum. Scribit enim Homerus post pugnam Menelai & Paridis, cum ex fœdere Græci Helenam repeterent, Pandarum Lycaonis filium ut violaret fidem fœderis, in Menelaum hastam emisisse, quæ, thorace, cinguloque penetratis ejus tantum summam aurem perstrinxit. Illum vide, Iliad. δ.

52 *Quod duobus.*] Alexandro & Menelao.

53 *Cominus telo hostem prosternit.*] Hom. Iliad. ε.

54 *Sceleratissimæ militiæ.*] Sceleratissimum dicit, quia fœdera violaverat, Menelaum vulnerando.

55 *Liberatum ex acie.*] Per Æneam, quem ibi etiam Diomedes lapide percussit.

56 *Bellum.*] *Bellum* dicit pro *pugna*. De ea vide Homer. Iliad. ε.

57 *Frequentem in arma frustra habuêre.*] Malim. *In armis frustra habuêre.* Militem frequentem habuêre in armis; quod latinissimum est. Potest tamen ferri, *miles frequens in armas* apud nostrum præcipue, à quo non est exigenda Latini sermonis puritas.

58 *Nullo palam hoste.*] Existente scilicet.

59 *Utraque pars.*] An Trojani & Græci?

menta, aliaque quæ [60] tempus anni patiebatur, parare. Interim Ajax Telamonius instructo milite quem secum adduxerat, habens etiam nonnullos de exercitu Achillis, [61] ingressus Phrygiæ regionem, multa hostiliter vastat, capit civitates, ac post paucos dies præda auctus, ad exercitum victor revenit.

Caput XLII. Hisdem fere diebus barbari nostris per conditionem hiemis quietis, nihilque hostile suspicantibus, paravêre eruptionem: queis Hector dux [62] atque audendi auctor factus: is namque omnes copias instructas armis cum luce simul porta educit, ac protinus cursu pleno ad naves tendere atque invadere hostes jubet. At Graii infrequentes, incuriosique [63] ab armis turbati, simul à fugientibus, quos primus hostis incesserat, quo minus arma caperent impediti, tum cæsi multi mortales: jamque fusis qui in medio fuerant, [64] Hector ad naves progressus: ignem in proras jacere, ac sævire incendiis cœperat, [65] nullo nostrorum ausoresistere: qui territi atque improviso tumultu exsangues, [66] genibus Achillis, auxilium renuentis, tamen obvolvebantur: tanta repente mutatio animorum nostros atque hostes incesserat.

Caput XLIII. Interea Ajax Telamonius adveniens, cognito apud naves Hectore, [67] magna armorum specie ibidem apparuit, ac dein molestia urgens hostem, multo sudore ad postremum [68] à navibus extra vallum detrudit. Tum jam cedentibus acrior insistens, Hectorem qui adversus eum promptius steterat, [69] ictum immani saxo, ac mox consternatum dejicit. Sed cum concurrentes undique plurimi multitudine sua tectum, bello atque Ajacis manibus eripiunt, seminecemque

NOTÆ.

Ut dicat Dictys per hyemem Græcos & Trojanos campum, qui reliquus erat ab imbribus, divisisse, partemque suam arasse singulos, & ad messem præparasse. Quasi scilicet ita opportuni & æqui Græci fuerint, ut hostibus suis faverent ultro, eosque bello frangere, non fame domare experirentur. Illud certe ridiculum. Quare *utraque pars* hic de Græcis tantum dicitur, qui campum divisêre, &c.

60 *Tempus anni.*] Eleganter & eodem modo dictum, quo *tempestas anni* alicubi. *Tempus hora* & *tempora anni*, Lucret. Tempus anni etiam dixit Pollio, ad Ciceronem. Anni autem *tempus libertatem majorem mihi dat.*

61 *Ingressus Phrygiæ regionem.*] Sed jam antea idem Ajax Phrygum regionem intraverat.

62 *Atque audendi auctor factus.*] Virgil. 12. *Auctor ego audendi.* Joz. Mercer.

63 *Ab armis.*] Id est, ab armatis militibus.

64 *Hector ad naves progressus, ignem.*] Hoc fuse Homer. Iliad. ο.

65 *Nullo nostrorum.*] Contra est, nam cum Trojani pugnabant maxime, tum Græci resistebant maxime. Homer. Ibidem.

66 *Genibus Achillis.*] Elegantissimam orationem, quam ad Achillem habuit Patroclus, vide apud Homer. Iliad. π.

67 *Magna armorum specie.*] Forte, respicit ad clypeum Ajacis septemplicem, *σάκος ἑπταβόειον ταύρων ζατρεφέων*, *scutum cui septem terga boum ingentium.*

68 *A navibus extra vallum depulit.*] Inde Ajax, apud Ovid. 13. Metam. de Ulysse.

At non Hectoreis dubitavit cedere flammis
Quas ego sustinui, quas hac à classe fugavi.

Verum Homerus scribit Ajacem Trojanos flammas inferentes sustinuisse; sed Patroclum cum Myrmidonibus eos fugavisse. Illum vide, Iliad. ο. & π.

69 *Ictum immani saxo.*] Hoc falsum est. Hector enim Patroclum interfecit in hac pugna.

intra muros ferunt, [70] male prospera eruptione adversus hostes usum. Ceterum Ajax sævior ob ereptam è manibus gloriam assumtis jam Diomede, & cum Idomeneo Ajace altero, territos dispersosque sequi, ac fugientes nunc telo eminus prosternere, modo apprehensos obterere armis, prorsus nullo qui in ea parte fuerat, intacto. Inter quæ [71] tam trepida [72] Glaucus Hippolochi, [73] Sarpedon atque [74] Asteropæus, ad morandum hostem paulisper ausi resistere, mox vulneribus gravati locum amisêre: queis versis, nullam barbari spem reliquam salutis rati sine rectoribus, neque usquam certo ordine palantes, effusique ruere ad portas; eoque atro & properantium multitudine impedito ingressu, quum super alium alius ruinæ modo præcipitarentur, supervenit cum supradictis ducibus Ajax. Tum magna vis barbarorum trepida impeditaque inter se, cæsa extinctaque: in queis Priami filiorum [75] Antiphus & Polites, Pammon, Mestor, atque Euphemus [76] Trœzenius dux egregius Ciconum. Ita Trojani paulo ante victores, ubi adventu Ajacis fortuna belli mutata est, versis ducibus pœnas luere militiæ inconsultæ: ac postquam adventante vespera, signum nostris receptui datum est, victores lætique ad naves regressi, mox ab Agamemnone cœnatum deducuntur. Ibi Ajax collaudatus à rege, donis egregiis honoratur: neque reliqui duces facta gestaque viri silentio admittunt: quippe singuli extollentes virtutem, memorare fortia facta eversas ab eo tot Phrygiæ civitates, abductasque prædas, & ad postremum in ipsis navibus adversum Hectorem egregiam pugnam, liberatasque igni classes. Neque cuiquam dubium, quin ea tempestate, tot egregiis ac pulcherrimis ejus facinoribus [77] spes omnes, atque opes militiæ in tali viro sisterentur. Ceterum proras [78] duarum navium, quibus illatus ignis eam partem tantummodo consumserat, [79] Epios brevi restituit. Tumque Græci rati post malam pugnam Trojanos ulterius nihil hostile ausuros, quieti ac sine terrore egere. [80] Per idem tempus Rhesus

(Caput XLIV. — in margin beside "victores, ubi adventu Ajacis"; Caput XLV. — in margin beside "Per idem tempus Rhesus")

Notæ.

pugna. Qui tamen defatigato demum Ajace, ac jam telis omnium presso, supervenit. Vide Homer. Iliad. π. Suspicor hic Dictyn de Hectore dixisse, quod de Ænea per Diomedem lapide percusso, circa corpus Pandari, Homerus retulit, Iliad. ε.

70 *Male prospera.*] Id est, infausta. Sic Horat. dixit *digitum male pertinacem* qui facile cedit. Ita Ovid. Livius: &c.

71 *Tam trepida.*] Virgil. *dum trepidant ala.*

72 *Glaucus Hippolochi*] Ita recte libri, ut distinguat à Glauco Antenoris, de quo infra.

73 *Sarpedon.*] A Patroclo interfectus in hac pugna. Homer. Iliad. π. Sed aliter paulo Dictys, libro sequenti.

74 *Asteropæus.*] Lycius fuit; quem una cum Sarpedone & Glauco Homerus præfecit quintæ turmæ auxiliarium.

75 *Antiphus, Polites, Pammon, Mestor.*] Eos inter Priami filios numerat Homerus; ex eo Apollodor. & alii.

76 *Trœzenius.*] Trœzeni filius; jam supra.

77 *Spes omnes.*] Spes, pluraliter. Sic Horat. *Vitæ summa brevis spes nos vetat inchoare longas.*

78 *Duarum navium.*] Ajacis & Protesilai.

79 *Epios.*] Epius, Epeus, qui equum ligneum fabricavit.

80 *Per idem tempus.*] Historiam Rhesi post incensas naves narrat Dictys: Homerus vero & alii ante eas incensas, & eadem nocte, qua Dolon ab Ulysse & Dio-

[81] Ejone genitus: [82] haud alienus à Priami amicitia, [83] pacta mercede cum magnis Thracum copiis adventabat. Is incidente vespera paulisper moratus [84] apud peninsulam, quæ ante positam civitatem continenti ejus adjungitur, [85] secunda circiter vigilia ingressus Trojanos campos, explicitisque [86] tentoriis [87] ibidem opperiebatur. Quod ubi Diomedes cum Ulysse, vigilias in ea parte curantes procul animadvertere, [88] rati Trojanos à Priamo exploratum missos, arreptis armis, mox presso gradu circumspicientes omnia, pergunt ad eum locum. Tum fatigatis ex itinere custodibus, & ob id sumno pressis, eosque & interius progressi, [89] in ipsis tentoriis regem interficiunt. Dein nihil ultra audendum rati, [90] cur-

NOTÆ.

mede interceptus occiditur. Homer. Iliad. κ. Euripid. in Rheso.

81 *Ejone genitus.*] Rhesum Ejonei filium facit Homerus. Verum alii omnes eum Strymonis filium dicunt; quod ut concilet Conon ait, Strymonem fluvium olim dictum *Ejoneum*. Rhesi matrem alii Euterpen, alii Terpsichorem vocant.

82 *Haud alienus à Priami amicitia.*] Cognatum eum vocat Hector, apud Euripid. in Rheso.

Σὺ δ' ἐγγενὴς ὢν, βαρβαρός τε, βαρβάρους
Ἕλλησιν ἡμᾶς προὔπινες τὸ σὸν μέρος.

Tu vero cognatus existens, & barbarus barbares
Græcis nos propinasti, quantum in te fuit

83 *Pacta mercede.*] Unde hoc Dictys? Hector enim apud Euripidem, dona tantum missa commemorat.

Ποίων δὲ δώρων κόσμον οὐκ ἐπέμψαμεν.

Quorum vero donorum ornatum non misimus tibi.

84 *Apud peninsulam.*] Non video quam peninsulam hic somniet Dictys, quæ nulla est. Rhesus navibus Bosporum trajecit, reliquumque itineris pedes confecit. Euripid. in Rheso.

Ἥκω περάσας ναυσὶ πόντιον στόμα,
Τὰ δ' ἄλλα πεζὸς γῆς περῶν ὁρίσματα.

Venio trajiciens navibus Ponti fauces,
Alios vero pedes terræ trajiciens fines.

85 *Secunda circiter vigilia.*] Hoc est ante mediam noctem; quo tempore eum Trojanos campos ingressum omnes consentiunt. Unde pastor Hectori apud Euripidem nunciat, Rhesum copias suas Idæ monti noctu applicuisse.

86 *Tentoriis.*] *Niveis tentoria velis.* Virg. de Rheso.

87 *Ibidem opperiebatur.*] At ex aliis certum est, Rhesum ibi pernoctasse ubi eum Hector statuit, seorsum ab aliis & aliorum extremum. Euripid.

Ὁ δ' ἐγγὺς ἧσται, κοὐ συνήθροισται στρατῷ,
Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτὸν τάξεων κατηύνασεν,
Ἕκτωρ, ἕως ἂν νὺξ ἀμείψηται φάος.

Qui locus levi macula purgandus est, legendum enim αὐτ. id est, hic, in proximo.

Hic prope sedet, neque conjunctus est cum exercitu,
Sed illum extra ordines constituit.
Hector donec nox immutet lucem.

Et Homer.

Θρήϊκες οἵδ' ἀπάνευθε, νεήλυδες ἔσχατοι ἄλλων.

Thraices hi seorsum novi advenæ, extremi aliorum.

Hoc est, *Græcis objecti.*

88 *Rati Trojanos.*] Ab aliis omnibus, ut supra monuimus, dissentit; qui scribunt Ulyssem & Diomedem speculatores missos, à Dolone intercepto omnia didicisse.

89 *In ipsis tentoriis regem interficiunt.*] Solus Pindarus scribit Rhesum per totum diem adversus Græcos pugnasse, multumque eos fatigasse, & nocte sequenti Ulyssem & Diomedem monitu Junonis & Palladis castra Trojanorum ingressos Rhesum interfecisse.

90 *Currum ejus.*] Falsum est currum eos abduxisse: nam & Minerva apud Euripidem Diomedi dicit, non esse apud eos ubi currum eum locent:

— Oὐ

rum ejus, & [91] cum egregiis insignibus [92] equos ad naves ducunt. Ita reliquum noctis in suis quisque tabernaculis requiescentes transigunt. At lucis principio reliquos duces conveniunt, eos facinus ausum expletumque docent. Ac mox rati barbaros incensos cæde regis affore, jubent omnes frequentes apud arma agere, opperirique hostem. Neque multo post Thraces ubi expergefacti e somno, regem interemtum, fœdam faciem intra tentoria animadvertêre, & vestigia abducti currus manifesta sunt; raptim ac sine ullis ordinibus, ut quemque sors conglobaverat, ad naves evolant. Quibus procul visis, nostri conferti inter se, atque imperia servantes eunt obviam. Sed Ajaces duo in aliquantum progressi, primos Thracum invadunt atque opprimunt. Dein reliqui duces ut quisque locum ceperat, cædere singulos: & ubi steterant bini aut amplius congregati, impetu suo dissolvere: ac mox dispersos palantesque interficere, uti nullus reliquus cædis fieret. Ac statim Graii exstinctis qui adversum ierant, signo dato ad tentoria eorum pergunt. At illi qui custodes castris relicti soli superfuerant, visis contra hostibus, terrore ipso miserandum in modum effeminati, [93] omnibus amissis ad mœnia confugiunt. Tum undique versus nostri irruentes, arma, equos, regias opes, & ad prostremum uti quidque sors dederat, præripiunt. Hoc modo victores Graii deletis cum imperatore Thracibus, [94] onusti præda atque victoria, ad naves digrediuntur: quum interim Trojani ex muris respectantes nequicquam pro sociis, [95] intra mœnia tamen trepidarent. Igitur barbari tot jam adversis rebus fracti, legatos inducias postulantes ad Græcos mittunt. Ac mox nostris conditionem approbantibus, interposito sacrificio fidem pacti firmavêre. Eodem fere tempore Chryses, quem sacerdotem Smintii Apollinis supra memoravimus, ad exercitum venit actum gratias, super his quæ in se recepta filia benigne ab nostris gesta erant: ob quæ tam

Caput XLVI.

Caput XLVII.

Notæ.

——— Οὐ γὰρ ἴσθ' ὅπου,
Τοιόνδ' ὄχημα χθὼν κέκευθε πωλικόν.
——— *Non enim est ubi,*
Talem currum terra custodiat equestrem.

91 *Cum egregiis insignibus.*] Forsan *insignia* hæc simpliciter intelligenda sunt de spoliis hostium. Sed forsan etiam ad ornamenta equorum respexit Dictys; quæ sic describit Euripid.

Χρυσῇ δὲ πλάστιγξ αὐχένα ζυγηφόρον,
Πώλων ἔκληε, χιόνος ἐξαυγεστέρων,

Et.

——— Γοργὼν δ' ὡς ἐπ' αἰγίδος θεᾶς,
Χαλκῆ μετώποις ἱππικοῖσι προσδέτος,
Πολλοῖσι σὺν κώδωσιν ἐκτύπει φόβον.
Aurea autem bulla collum jugalium,
Equorum claudebat, nive candidiorum:
——— *Gorgo autem velut in clypeo Palladis,*
Ferrea frontibus equorum alligata.
Cum multis tintinnabulis sonum terribilem edebat.

92 *Equos.*] Qui si Xantho bibissent & è Trojano campo pabulum gustassent: Troja futura erat inexpugnabilis. Unde Virgil. 1. Æneid. de Diomede.

Ardentesque avertit equos in castra, priusquam
Pabula gustassent Trojæ Xanthumque bibissent.

93 *Omnibus amissis*] Pro relictis.

94 *Onusti præda atque victoria.*] *Onustus præda* eleganter dicitur; sed *onustus victoria* vix ferri posse puto, & vitiose dictum arbitror. Sed de hoc loquendi genere, fuse dictum est supra.

95 *Intra mœnia tamen.*] Nequicquam

magnifica, simul quod Astynomen [96] liberaliter habitam cognoverat, reductam secum Agamemnoni tradit. Neque multo post Philoctetа cum his [97] qui partem prædæ ad eum portaverant, [98] Lemno regreditur, invalidus etiam tum neque satis firmo gressu. Interea [99] consilium Græcis agentibus, [1] Ajax Telamonius in medium progressus, docet oportere mitti ad Achillem precatores, qui eum imperatorum verbis atque exercitus peterent, remittere iras, ac repetere solitam cum suis gratiam: minime quippe aspernandum talem virum, nunc vel maxime, quum secundis rebus Græci, & paullo ante victores, non ob utilitatem, sed honoris merito, gratiam ejus peterent. Inter quæ [2] deprecari etiam Agamemnonem, daret operam simul, voluntatemque agendo negotio adhiberet: [3] Namque tali tempore in commune ab omnibus consulendum, præsertim procul ab domo, locis alienis atque hostilibus: neque se aliter inter tam gravia bella [4] undique versus inimicis regionibus, quam concordia tutos fore. At ubi finem fecit loquendi, cuncti duces collaudavêre consilium viri, simulque prædicantes ad cœlum tollere, scilicet quod cum [5] virtute corporis, tum ingenio universos anteiret. Post quæ Agamemnon docere, se & ante ad reconciliandum Achillem multos misisse, & nunc nihil aliud cordi esse. Ac mox [6] Ulyssem atque ipsum Ajacem orare, susciperent negotium, atque ad eum nomine omnium irent; maxime quod [7] Ajax cognatione fretus, impetraturus veniam facilius credebatur. Igitur his operam suam pollicentibus, iturum se una Diomedes sponte ait.

CAPUT XLVIII.

NOTÆ.

pro sociis trepidarent, & quamvis essent intra mœnia.

96 *Liberaliter habitam.*] Ut liberalem nympham decebat; non autem ut servam.

67 *Qui partem præda.*] Ejus prædæ, quæ per Ajacem & Achillem adducta fuerat.

98 *Lemno regreditur*] Ab aliis omnibus hic Dictys dissentit: omnes enim uno consensu tradunt ab Græcis legatos Lemnum missos qui Philoctetam in castra reducerent. Legatos eos Ulyssem & Diomedem vocat Hyginus. Ovid. Ulyssem tantum ponit. Pausanias Diomedem tantum. Sophocles in Philoctete, Pyrrhum cum Ulysse profectum dicit.

99 *Consilium agentibus.*] Consilium dicit quod *concilium est*; neque id exempiis caret. Sic Galli dicunt *conseil* de loco illo, ubi consilium habetur.

1 *Ajax Telamonius.*] Apud Homerum. Nestor verba facit. Vide illum, Iliad. ι.

2 *Deprecari.*] Semper apud nostrum, pro *obnixe precari.*

3 *Namque tali tempore in commune, &c.*] Qui obliquam istam orationem attente legerit, is sane in ea miram inconsequentiam deprehendet. Aiunt Græci, se non ob utilitatem suam sed honoris merito, Achillis gratiam petere; sed illum tamen obnixe rogant, ut se etiam operi adjungat; tali præsertim tempore, cum longe à domo sua, in agro hostili & inter gravia bella, nisi per concordiam tuti esse non possunt. Certe vix risum teneo.

4 *Undique versus inimicis regionibus.*] Existentibus scilicet.

5 *Virtute corporis.*] Hic virtus est robur. Sic Græcis aliquando ἀρετή.

6 *Ulyssem atque ipsum Ajacem.*] Ulyssem, Ajacem & Diomedem ad Achillem iniisse, dicit Homer. Phœnicem, Ulyssem & Ajacem; quos præcones Hodius & Eurybates sequebantur.

7 *Ajax cognatione fretus.*] Ajax enim & Achilles erant *consitis Germanis* duorum fratrum filii; Pelei scilicet & Telamonis.

8 *Agamem-*

His actis, [8] Agamemnon afferre hostiam lictores jubet, ac mox [9] sublata super terram, quum duo quibus imperatum erat, suspensam retinerent, gladium vagina educit, eoque [10] bifariam excisam hostiam in conspectu uti diviserat, collocat: dein ferrum sanguine oblitum manu retinens, [11] in utramque sacri partem medius vadit. Interim Patroclus cognito quod parabatur, in consilium supervenit. At rex, sicut supra diximus, transgressus, ad postremum jurat, inviolatam à se in eum diem Hippodamiam mansisse: neque cupiditate ulla, aut desiderio [12] læsum, sed ira, qua plurima mala conficiuntur, eo usque processisse. His addit; cupere se præterea, si etiam ipsi videretur, [13] filiarum quæ ei cordi esset, in matrimonium dare: [14] decimamque regni omnis, [15] ac talenta quinquaginta doti adjungit. Quæ ubi accepêre, qui in consilio erant, admirari magnificentiam regis, maximeque Patroclus, qui cum oblatione tantarum opum, tum præcipue lætus, quod intacta Hippodamia affirmaretur, ad Achillem venit, eique universa gesta atque acta refert. Dein ubi rex ea quæ audierat, volutare animo ac deliberare secum ipse occœpit, supervenit cum supradictis Ajax. Tum ingressos eos, ac jam [16] benigne salutatos sedere hortatur, juxtaque

Caput XLIX.

Caput L.

Notæ.

8 *Agamemnon afferre hostiam lictores jubet.*] Sed cur hic istud sacrificii genus, quod in execrationibus tantum usurpari solitum est? certe male hoc ex ingenio suo immutavit Dictys, qui apud Homerum legerat, Agamemnonem jussisse ut aquam ferrent: qua allata postquam manus laverunt, Jovem libationibus venerati sunt.

9 *Sublata super terram.*] Ut eo ostenderetur, eam Jovi immolari. Aliquando non totam hostiam super terram attollebant; sed caput tantum jugulumque ad cœlum invertebant, ut contra, cum Plutoni, vel Diis inferis faciebant, hostiæ caput terræ applicabant & invertebant.

10 *Bifariam excisam hostiam.*] De hoc jam supra.

11 *In utramque sacri partem medius vadit.*] Ferri potest: Malim tamen *inter utramque*; & verum est. De hoc more inter victimas transeundi jam supra.

12 *Læsum.*] Achillem esse scilicet: ait Agamemnon se Achillem læsisse. Non quod ulla cupiditate & desiderio Hippodamiæ teneretur, sed quod ira esset incensus.

13 *Filiarum quæ ei cordi esset.*] Homer. Iliad. 1.

Τρεῖς δέ μοί εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπήκτῳ,
Χρυσόθεμις, καὶ Λαοδίκη, καὶ Ἰφιάνασσα.
Τάων ἥν κ' ἐθέλῃσι φίλην ἀνάεδνον ἀγέσθω,
Πρὸς οἶκον Πηλῆος. ἐγὼ δ' ἐπὶ μείλια δώσω,
Πολλὰ μάλ', ὅσσ' οὔπω τις ἑῇ ἐπέδωκε θυγατρί.

Tres autem mihi sunt filiæ in domo bene constructa,
Chrysothemis, & Laodice, & Iphianassa.
Harum quam velit, suam sine munere abducat,
Ad domum Pelei, ego vero dotem addam,
Ingentem valde, quantum nemo unquam suæ dedit filiæ.

14 *Decimamque regni omnis.*] Apud Homerum tamen Agamemnon septem tantum urbes commemorat.

15 *Ac talenta quinquaginta.*] Talentorum, quæ in dotem data fuerant, non meminit Homer. ait tantum Agamemnon se daturum viginti tripodas, decem talenta auri, lebetes viginti, equos duodecim, & cum iis septem mulieres Lesbias.

16 *Benigne salutatos sedere hortatur.*] Ex Homer.

Χαίρετον, ἦ φίλοι ἄνδρες ἱκάνετον, ἦ τι μάλα χρεώ,
Οἵ μοι, σκυζομένῳ περ, Ἀχαιῶν φίλτατοί ἐστον,
Ὣς ἄρα φωνήσας προτέρω ἄγε δῖος Ἀχιλλεύς,
Εἷσεν δ' ἐν κλισμοῖσι τάπησί τε πορφυρέοισι.
Salvete,

se Ajacem. [17] Qui tempus loquendi nactus familiariter, & ob id liberius incusare atque increpare, quod in magnis discriminibus suorum nihil iracundiæ remiserit, potueritque cladem exercitus perpeti, quum eum multi amici, plurimi etiam affinium obvoluti genibus deprecarentur. Post quem Ulysses, [18] illa quidem Deorum esse ait: eorum autem quæ in consilio acta essent, ordine exposito: [19] quæ etiam Agamemnon pollicitus, quæque jurasset, ad postremum orat, ne preces omnium, neve oblatas nuptias aspernaretur; moxque eorum omnium quæ una offerebantur, enumerationem facit. Tum Achilles [20] longam orationem exorsus, primum omnium acta gestaque sua exponere; ac dein admonere, [21] quantas ærumnas pro utilitate omnium pertulerit, quas civitates aggressus ceperit: cunctis interim requiescentibus, ipse anxius, ac dies noctesque bello intentus: & quum neque militibus suis, neque sibi ipse parceret, apportatas nihilominus prædas in commune solitum redigere: pro queis [22] solum omnium se electum, qui tam [23] insigni injuria dehonestaretur: solum ita contemptum, à quo Hippodamia tot laborum pretium abstraheretur: neque in ea culpa solum esse Agamemnonem, sed maxime ceteros Græcos, qui immemores beneficiorum, contumeliam suam silentio præterierint.

CAPUT LI.

NOTÆ.

Salvete, certe grati viri venistis, certe quadam vos invasit necessitas.
Qui mihi, irato quamvis, Græcorum carissimi adestis,
Sic fatus eos porro deduxit divus Achilles.
Et sedere fecit in lectulis, pulvinisque purpureis.

17 *Qui tempus loquendi nactus.*] Homerus vero non Ajacem, sed Ulyssem loquentem inducit. Cujus elegantissimam orationem vide Iliad. ι.

18 *Illa quidem Deorum esse.*] Id est Deorum voluntate facta esse.

19 *Quæ etiam Agamemnon pollicitus.*] Subintelligenda sunt ista, *ex pestis etiam iis quæ, &c.*

20 *Longam orationem exorsus.*] Eam vide apud Homer. Iliad. ι. Nam præcipua tantum capita persequitur Dictys.

21 *Quantas ærumnas pro utilitate omnium, &c.*] Ex illis Homeri.

Ὣς καὶ ἐγὼ πολλὰς μὲν ἀΰπνους νύκτας ἴαυον,
Ἤματα δ' αἱματόεντα διέπρησσον πολεμίζων,
Ἀνδράσι μαρνάμενος ὀάρων ἕνεκα σφετεράων.
Δώδεκα δὴ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων,
Πεζὸς δ' ἕνδεκά, φημι, κατὰ Τροίην ἐρίβωλον.
Τάων ἐκ πασέων κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλὰ
Ἐξελόμην, καὶ πάντα φέρων Ἀγαμέμνονι δόσκον,
Ἀτρεΐδῃ, &c.

Sic & ego multas insomnes noctes traduxi
Diesque cruentos exegi bellum gerens,
Cum viris pugnans uxorum gratia suarum.
Duodecim navibus civitates vastavi hominum,
Pedester vero undecim, aio, circa Trojam glebosam.
His ex omnibus res pretiosas multas & insignes.
Abduxi, & omnia ferens Agamemnoni dedi,
Atridæ, &c.

22 *Solum omnium se electum*] Homer.

——— Ἐμεῦ δ' ἀπὸ μούνου Ἀχαιῶν,
Εἵλετ', ἔχει δ' ἄλοχον θυμαρέα.

——— *A me autem solo Græcorum,*
Abstulit munus, habetque uxorem meam mihi gratam.

23 *Insigni.*] Insignis in bonam & in malam

Postquam finem loquendi fecit, Diomedes, Præterita, ait, omittenda sunt, neque oportet prudentem meminisse transactorum, quando ea, etsi maxime cupias, nequeas revocare. Interea Phœnix, & cum eo Patroclus, circunstantes, genas atque omnem vultum juvenis, manus adosculari, contingere genua, [24] rediret in gratiam, atque animos remitteret, cum propter præsentes qui eum oratum venissent, tum præcipue ob bene de se meritum reliquum exercitum. Igitur Achilles, præsentia talium virorum, precibus familiarium, ac recordatione innoxii exercitus [25] tandem flexus, ad postremum facturum se quæ vellent, respondit: dein hortatu Ajacis tum primum post [26] malam iracundiam Græcis mixtus, consilium ingreditur, atque ab Agamemnone regio more salutatur. Interea reliquis ducibus [27] favorem attollentibus, gaudio lætitiaque cuncta completa sunt. Igitur Agamemnon manum Achillis retentans, eumque & reliquos duces ad cœnam deducit: ac paullo post inter epulas quum læti inter se [28] invitarent, rex Patroclum [29] quæsiit ut Hippodamiam cum ornamentis quæ dederat, ad tentoria Achillis deduceret: isque libens mandata efficit. Ceterum per id [30] tempus hyemis sæpe Græci atque Trojani singuli, pluresve, ut sors evenerat, inter se sine ullo metu [31] in luco Tymbræi Apollinis miscebantur.

CAPUT LII.

N O T Æ.

malam partem dicitur. Ut hic in malam.

24 *Rediret in gratiam*] Subintelligitur: *Precantes, rogantes*, vel quid simile. Elegantissimo ellipseos genere in supplicationibus.

25 *Tandem flexus.*] Ab Homero & aliis omnino diversus abit; qui scribunt mortuo Patroclo tum demum Achillem arma sumpsisse, ut mortem ejus ulcisceretur.

26 *Malam iracundiam.*] *Malam* hic interpretor *vehementem, pertinacem.*

27 *Favorem attollentibus.*] I. prædicantibus.

28 *Invitarent.*] Supple *se.*

29 *Quæsiit.*] Elegit. Eodem sensu Galli usurpant verbum *chercher*. Verum noster eo utitur, pro rogavit, petiit; ut pagina sequenti: *ad postremum quæsiit*, & id est, *petiit*.

30 *Tempus hyemis.*] Jam supra.

31 *In luco Thymbræi Apollinis.*] Qui fuit in campo Thymbræo, quem perfluit amnis Thymbrius, juxta Scamandrum.

DICTYS CRETENSIS DE BELLO TROJANO.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I. INterim per totam hyemem dilato conditionibus in tempus bello, Græci cuncta, quæ in tali otio militia exposcebat, intenti animo summis studiis [1] festinabant. Namque [2] pro vallo multitudo universa variis bellandi generibus [3] per duces populosque instructa, & ob id more optimo divisis ad officia sua quibusque, hinc jaculis hastarum vice fabricatis, neque pondere aut mensura inferioribus, & quibus ea non erant, præustis sudibus: illinc sagittis certantes inter se invicem, ad multum diem exercêre: alii saxis utebantur. Sed inter sagittarios maxime anteibant, Ulysses, Teucer, Meriones, Epios, Menelaus. Neque dubium, quin inter hos jam præcelleret Philoctetа; quippe Herculis sagittarum dominus, & destinata feriendi arte mirabilis. At Trojani cum auxiliaribus laxiores militia, neque circa exercitum soliciti secordius agitare. Ac sæpe sine ullo insidiarum metu, [4] hi aut illi multis immolationibus Thymbræo Apollini supplicabant. Iisdem fere diebus nuncius apportatur, universas prope Asiæ civitates descivisse à Priamo, atque ejus amicitiam exsecrari: [5] namque [6] facinoris exemplo suspectis jam per universos populos, gentesque circa hospitium, omnibus præliis [7] Græcos victores cognitum, & eversio multarum in ea regione civitatum in animis hæserat: ad postremum, grave odium filiorum, regnique ejus incesse-

INTERPRETATIO.

5 *Etenim cum* propter *exemplum* admissi *sceleris jam per cunctos populos nationesque suspecti essent super hospitio, notum* erat *Græcos omnibus certaminibus victores esse, tum dirutio multarum urbium in ea regione animos penetraverat; tandem accesserat sævum odium in natos & in dominationem ejus.*

NOTÆ.

1 *Festinabant.*] Optime *festinare* activum posuit: sic Ovid. dixit, *festinare vestes.* Tacitus, *virgines festinantur.* Virgil. *festinare jussa.*

2 *Pro vallo.*] Id est, ante vallum.

3 *Per duces populosque.*] Secundum duces & populos; id est, singuli seorsim sub ducibus suis.

4 *Hi aut illi.*] Græci aut Trojani.

6 *Facinoris exemplo.*] Id est: Propter exemplum facinoris. Sic sæpe noster.

7 *Græcos victores cognitum.*] I. Græcos victores

rat. At apud Trojam forte quadam die Hecuba ſupplicante Apollini, [8] Achilles auſus viſere cerimoniarum morem, cum paucis comitibus ſupervenit. Erant præterea cum Hecuba matronæ plurimæ, conjuges principalium filiorumque ejus, partim honorem atque obſequium reginæ tribuentes, reliquæ [9] tali obtentu pro ſe quæque rogaturæ, ſupplicabant: etiam Hecubæ filiæ nondum nuptæ, Polyxena, & Caſſandra, Minervæ atque Apollinis antiſtites, novo ac barbaro redimitæ ornatu, effuſis hinc atque inde crinibus precabantur, [10] ſuggerente ſibi Polyxena apparatum ſacri ejus. Ac tum forte Achilles verſis in Polyxenam oculis, pulchritudine virginis capitur: auctoque in horas deſiderio, ubi animus non lenitur, ad naves diſcedit. Sed ubi dies pauci fluxêre, & amor magis ingraveſcit, accito Automedonte, aperit ardorem animi: ad poſtremum quæſiit, uti ad Hectorem virginis cauſa iret. Hector vero daturum ſe in matrimonium ſororem mandat, [11] ſi ſibi univerſum exercitum proderet. Dein Achilles, ſoluturum ſe omne bellum pro Polyxena, pollicetur. Tum Hector, aut proditionem ab eo confirmandam, aut filios illi Niſtenis atque Ajacem interficiendos: [12] alias de tali negotio nihil ſe auditurum. Ea ubi Achilles accepit, ira concitus exclamat, ſe quum primum tempus bellandi foret, primo prælio interemturum. Dein animi jactatione ſaucius, huc atque illuc oberrans, interdum tamen quatenus præſenti negotio utendum eſſet, conſultare. At ubi eum Automedon jactari animo, atque in dies magis magiſque æſtuare deſiderio, ac pernoctare extra tentoria animadvertit, veritus ne quid adverſum ſe, aut in ſupradictos reges moliretur, Patroclo atque Ajaci rem cunctam aperit. Hique diſſimulato quod audierant [13] cum rege commorantur. Ac forte quodam tempore recordatus ſui, convocatis Agamemnone & Menelao, negotium, ut geſtum erat, deſideriumque animi aperit: à queis omnibus, ut bono animo ageret, reſpondetur: brevi quippe [14] dominum eum fore ejus, quam deprecando non impetraverit: quæ res eo habere fidem videbatur, quoniam jam [15] ſumma rerum Trojanarum prope occaſum erat. Omnes namque Aſiæ civitates exſecratæ amicitiam Priamidarum, ultro nobis auxilium ſocietatemque belli offerebant: queis ab ducibus noſtris [16] benigne reſpondebatur, ſatis ſibi eſſe præſentium copiarum, [17] neque auxiliorum egere: amicitiam ſane quam offerrent: ultro

CAPUT II.

CAPUT III.

NOTÆ.

victores eſſe cognitum erat. Sed vellem ſcripſiſſet Dictys, *cognito*. Et ita ſane ſcribendum fuerat.

8 *Achilles auſus viſere.*] Vulgo, *volens viſere*. Manuſcripti, *adveniens viſere*. Omnino ſcribendum, *avens viſere*; id eſt, cupiens. Joz. Mercer.

9 *Tali obtentu.*] *Sous ce pretexte*, obſequii & honoris ſcilicet.

10 *Suggerente ſibi Polyxena.*] Ait Polyxenam auctorem & ſuaſorem fuiſſe illius ſacri.

11 *Si ſibi univerſum exercitum proderet.*] Neſcio unde hoc Dictys.

12 *Alias.*] Nota, pro *aliter*, *alio modo*.

13 *Cum rege.*] Achille.

14 *Dominum eum fore ejus.*] Scripſiſſe debuit Dictys, *Dominum eum vi fore ejus quam, &c.*

15 *Summa rerum Trojanarum.*] Deeſt, *res*; *ſumma res rerum*. Ejus ellipſeos non meminerunt viri docti, qui illud argumentum ex profeſſo tractarunt. Sic Virg. *Quo res ſumma loco, Pantheu?*

16 *Benigne.*] Recuſantes dicebant, *benigne* vel bene, ut Græci Κάλλιστα; καλῶς, &c.

17 *Neque auxiliorum egere.*] Supple, *egeſtatem*, *egeo* enim activum eſt.

suscipere, voluntatemque eorum fore gratam omnibus: [18] scilicet quia fluxa fides, & animi parum spectati, neque tam subita mutatio sine dolo credebatur.

CAPUT IV.

Jamque exactis [19] hybernis ver cœperat, quum Graji edicto prius uti omnis miles in armis esset, mox signo belli edito, exercitum in campis productum ordinant: neque ea à Trojanis segnius agebantur. Igitur ubi utrinque instructæ acies adversum processêre, atque intra teli jactum ventum est: cohortati suos quisque manus conserunt, in medio locatis equitibus, & ob id primis congressis. Tumque primi nostrorum atque hostium, ascensis curribus bellum ineunt, ascito sibi quisque [20] auriga ad regendos equos. Sed primus omnium Diomedes invectus [21] Pyræchmen regem Pæonum hastæ ictu interficit. Dein ceteros, quos ob virtutem rex secum stipatores habuerat, conglobatos inter se atque ausos resistere, partim telo eminus fundit, alios curru per medios concito humi obterit. Dein Idomeneus adhibito equis Merione, [22] Acamanta Thracum regem dejicit, [23] ruentique telo occurrit, atque ita interficit. Sed ubi Hector situs in parte alia, medios suorum fundi accipit, dispositis satis strenuis ubi pugnabat, occurrit auxilio laborantibus, Glaucum & Deiphobum & Polydamanta secum habens. Nec dubium, quin deleta a prædictis regibus ea pars hostium [24] foret, ni adventu suo Hector nostrosque ulterius congredi, ac suos fugere cohibuisset. Ita Græci prohibiti cæde reliquorum, represso gradu adversum eos qui supervenerant constitere.

CAPUT V.

Ac mox cognito per universum exercitum prælio in ea parte, reliqui duces confirmati, ubi quisque pugnaverat, undique eo confluunt. Densatur utrinque acies, & prælium renovatum est. Igitur Hector ubi plurimos suorum adesse, & satis tutum se intelligit, tollit animos. Dein clamore magno singulos suorum nomine appellans, confidentius in hostem pugnare hortatur: ac progressus

NOTÆ.

18 *Scilicet quia fluxa fides.*] Verba auctoris, indicantis cur Græci Asiaticorum opes, & auxilia recusarent. *Quia scilicet*, &c.

19 *Hybernis.*] Supple, tempestatibus, mensibus.

20 *Auriga.*] Tunc temporis nobilissimum erat aurigarum officium; ut passim ex Homero certum est. Inde Horatius.

——— Et Sthenelus sciens
Pugnæ: sive opus est imperitare equis non auriga piger.

21 *Pyræchmen.*] Sed eum à Patroclo occisum scribit Timolaus Macedo; referente Eustathio, in Odyss. λ. Nimirum ex Homero, Iliad. π. Vers. 287. de Patroclo:

Καὶ βάλε Πυραίχμην, ὃς Παίονας ἱπποκορυστὰς
Ἤγαγεν.

Et percussit Pyrachmen qui Pæonas equestres bellatores
Ducebat.

22 *Acamanta.*] Sed cum Homerus à Merione occisum dicit, Iliad. π.

Μηριόνης δ' Ἀκάμαντα κιχεὶς ποσὶ καρπαλίμοισι
Νύξ' ἵππων ἐπιβησόμενον κατὰ δεξιὸν ὦμον.
Meriones autem Acamanta assequutus pedibus velocibus,
Percussit equos ascensurum in dextro humero.

23 *Ruentique.*] Acamanti.

24 *Foret.*] Eleganter pro *fuisset.*

25 *Dierum.*

intra aciem, [25] Diorem & Polyxenum, [26] Alios satis impigre pugnantes, vulnerat. At ubi eum Achilles ita in hostem promtum animadvertit, simul subvenire his quos adversum bellabat cupiens, & [27] memor paullo ante repulsæ in Polyxena, contra tendit. Progessusque in medio [28] Pylæmenem Paphlagonum regem impedimento sibi oppositum cominus fundit, non alienum sanguinis Priamidarum: perhibebatur quippe hic etiam ex his, [29] qui à Phineo Agenoris originem propriam memoria repetebant: à quo etiam Olizonem genitam, postquam adoleverit, deductam in matrimonium Dardani. Ceterum Hector postquam ad se agmine infesto tendi videt, causas odii recordatus, non ulterius impetum viri experiri ausus, ex acie subterfugit: eumque Achilles insecutus quantum acies hostium patiebatur, ad postremum jaculatus, [30] aurigam ejus interficit, postquam Hector per aliam partem relicto curru aufugerat. Dein ereptum sibi è manibus inimicissimum omnium dolens, rursus vehementius sævire, extractoque ex corpore aurigæ jaculo fundere obvios, ac prostratos, quum alios invaderet desuper proculcans, subterere. Inter quæ tam trepida cunctis fugientibus, Helenus quæsitum ex occulto vulneri locum ubi nactus est, [31] manum Achillis procul atque improvisus sagitta transfigit. Ita vir egregius bellandi, cujus adventu territus, fugatusque Hector, multique mortales cum ducibus exstincti, clam atque ex occulto vulneratus, eo die finem bellandi fecit. Interim Agamemnon, & cum eo Ajaces duo, inter ceteram stragem ignotorum, nacti plurimos Priami filiorum interficiunt: Agamemnon [32] Arsacum cum Deiopite,

CAPUT VI.

CAPUT VII.

NOTÆ.

25 *Diorem & Polyxenum.*] Diorem à Pyro Imbraside interfectum dicit Homer. Iliad. δ. Sed nihil ille de morte Polyxeni. Dares autem utrumque, & Diorem & Polyxenum ab Hectore interfectos narrat; ut quidem apud illum *Diorem* pro *Dorium* restitui.

26 *Alios.*] Id est, *Elios.* Ita diserte optimus Danielis codex: alter, *& alios*, Vulgo, *aliosque.* Utrumque male. *Alius* pro *Elius*: Dorice. Ut sæpe in captivis Plauti, quod item antea corruptum restitutumque à viris doctis. In libris Græcis sæpe invenias, πλείους, corrupte pro Ἠλείους, quod notarunt & emendarunt eruditi. Mansit adhuc in Polybii lib. 4. ἔπεισαν δὲ καὶ τοὺς πλείους. Legendum Ἠλείους, *persuaserunt Eleis*, *&c.* Joz. Mercer.

27 *Memor repulsæ in Polyxena*] Haud libenter scriberem, *repulsam tuli in illa re*; sed, *illius rei repulsam tuli.*

28 *Pylamenem.*] Homerus eum à Menelao occisum dicit, Iliad. ε.

29 *Qui à Phineo Agenoris*] Nescio quos auctores sequatur hic Dictys. Phineum quidem Agenoris filium commemorat Apollodor. sed qui Idæam Dardani filiam duxit uxorem, nedum is filiam suam Olizonem Dardano in matrimonium collocarit. Forsan Phineum Agenoris dixit noster, pro Phineo Beli. Sed neque invenias, hujus Phinei filiam Olizonem nomine in Dardani matrimonium convenisse, qui Batean Teucri filiam duxit.

30 *Aurigam ejus interficit.*] Cebriones, nothus Priami, Hectoris auriga; sed eum Patroclus interfecit acuto lapide, non telo. Homer. Iliad. π.

31 *Manum Achillis.*] Hanc sagittam ab Apolline acceperat Helenus. Ptolemæus Hephæstion. lib. 6. Ὡς Ἕλενος ὁ Πριάμου ἐρώμενος Ἀπόλλωνος γένοιτο, καὶ λάβοι παρ' αὐτοῦ δῶρον, τόξον ἐλεφάντινον, ᾧ Ἀχιλλέα τρώσειε κατὰ τῆς χειρός. *Ut Helenus Priami filius ab Apolline adamatus, ab eo donum accepit, arcum eburneum; quo Achillem vulneraret ad manum.* Ejus vulneris non meminit Homer.

32 *Arsacum.*] Arsacum inter filios Priami

 nun-

33 Archemacum, Laudacum, & Philenorem; Ajax Oilei & Telamonius 34 Mulium, Astymenem, Doriclum, Hippothoum, Hippodamanta. At in alia belli parte Patroclus & Lycius Sarpedon locati in cornibus, nullis propinquorum præsentibus, signo inter se dato solitarii certaminis, extra aciem processêre. Moxque telis adversum jactis, 35 ubi uterque intactus est, curru desiliunt, atque arreptis gladiis pergunt obviam. Jamque crebris adversum se ictibus congressi, neque vulneratus quisquam, multum diei consumserant; quum Patroclus amplius audendum ratus, 36 colligit sese in arma, & cautius contectus, ingressusque hostem complectitur, manu dextra poplitem succidens: quo vulnere debilitatum, atque exsectis nervis invalidum 37 propulsat corpore, ruentemque interficit.

CAPUT VIII.

Quod ubi animadvertêre Trojani qui juxta steterant, gemitu magno clamorem tollunt, relictisque ordinibus signo dato, arma in Patroclum vertunt, scilicet Sarpedonis interitum publicam cladem rati. At Patroclus prævisο hostium agmine, telum positum humi propere rapit, 38 compositusque in armis audentius resistit. Tunc ingruentem Deiphobum hasta cominus tibiam ferit, atque excedere ex acie cogit, interfecto prius 39 Gorgithione fratre ejus: neque multo post, adventu Ajacis fusi reliqui. Quum interim Hector edoctus quæ acciderant, supervenit, ac mox conversam suorum aciem pro tempore restituit, increpatis ducibus, ac plerisque ex fuga reductis. Ita præsentia ejus animi tolluntur, & prælium incenditur. Tum vero inclytis ex utraque parte ducibus confirmato exercitu confligunt acies, nunc hinc nunc inde cedentibus instantes, & ubi acies nutaverat, præsidiis accurrentibus. Interea utriusque exer-

NOTÆ.

nunquam vidi: suspicor scripsisse Dictyn, *Arrhetum cum Deiopte*. Quorum meminit Apollodor. lib. 3. Deioptem ab Ulysse interfectum, scribit Homer. Iliad. λ.

33 *Archemachum, Laudacum & Philenorem.*] Scribendum ex Apollodoro, lib. 3. *Archemachum, Laodacum & Philamonem.* Neque enim Philenorem ullum Priami filium invenias. Philenorem tamen noster nominat, lib. 4. & ab Ajace interemptum dicit; sui oblitus scilicet.

34 *Mulium Astymenem.*] Scribendum ex eodem Apollodoro, *Melium Astygonum.*

35 *Ubi uterque intactus est.*] Hanc Sarpedonis & Patrocli pugnam aliter describit Homer. Iliad. π. ait enim, Patroclum primum hasta immissa Thrasymedem, Sarpedonis aurigam, occidisse, deinde Sarpedonem secundo ruentem hasta sua Pedasum funalem equum Patrocli interfecisse: quo eum jugales equi turbarentur, Automedon auriga Patrocli lorum, sive funem cui equus alligabatur, abscidit. Quare rursus ii in se habenas dirigentes, Sarpedon rursus aberravit hasta sua: sed eum Patroclus posterior impetu facto vulneravit circa præcordia.

36 *Colligit sese in arma.*] Hoc est, flexu corporis totum se armis tutatur. Sic Virg. de Ænea.

Substitit Æneas & se colligit in arma
Poplite subsidens.

Per arma autem proprie clypeum intellige, ut & in illo Virgil.

At Lausum socii exanimem super arma ferebant.

Et alibi quoque.

37 *Propulsat corpore.*] Corpore suo eum propellit Patroclus.

38 *Compositusque in armis.*] Hic *componere se in armis*, dicit; quod supra, *colligere se in arma.*

39 *Gorgithione.*] Scribe, *Gorgythione.* Γοργυθίων.

citus cadunt plurimi, neque fortuna belli mutatur. Sed postquam miles per multum diem bello intentus, magis magisque fatigabatur, & diei vesper erat, utrisque cupientibus, pugna decessum. Tum apud Trojam [40] circa Sarpedonis cadaver cunctis deflentibus, ac præcipue fœminis, luctu atque gemitu omnia completa sunt [41] queis non alii casus acerbissimi de interitu Priamidarum præ desiderio ejus cordi insederant: [42] tantum in eo viro præsidium, & interfecto spes ablata credebatur. At Græci in castra regressi, primum omnium Achillem revisunt: eumque [43] de vulnere percunctati, ubi sine dolore agere vident, læti ad postremum narrare occipiunt Patrocli fortia facta: dein reliquos qui vulnerati erant, per ordinem circumeunt: ita inspectatis omnibus ad tentoria sua quisque digreditur. Interim Achilles regressum Patroclum extollere laudibus, dein monere, uti reliquo quoque bello memor rerum quas gesserat, hostibus vehementius ingrueret. Hoc modo nox consumitur. At lucis principio corpora suorum quisque collecta igni cremant, dein sepeliunt. Sed postquam dies aliquot triti, & vulnerati convaluerant, arma expedire & producere militem placet. Sed barbari [44] more pessimo, nec quicquam compositum, nihilque aliud quam turbata atque insidiosa cupientes, clam atque ante tempus egressi prælium prævertere: tuncque effusi ruinæ modo, clamorem inconditum, simul & tela in hostes conjiciunt, [45] semermos etiamtum atque incompositos. Cæsi ita nostrorum multi, in queis [46] Arcesilaus Bœotius, & [47] Schedius, Crissæorum uterque duces optimi: ceterum vulnerata pars maxima. Meges etiam & Agapenor; alter Echina-

CAPUT IX.

CAPUT X.

NOTÆ.

Πορφυρίων. Homer. Iliad. ϑ. Apollod. lib. 3. Sed eum Homerus in alia pugna à Teucro occisum dicit, Iliad. θ. v. 302.

40 *Circa Sarpedonis cadaver.*] Verum ex Homero Trojani Sarpedonis cadaver è campo non potuerunt retrahere, sed in potestate Græcorum permansit, qui illud expoliarunt. Et Apollo postea unctum ambrosia & immortalibus vestibus indutum, dedit Somno & Morti ad Lyciam perferendum; ubi à suis sepultum est.

41 *Queis.*] Fœminis scilicet, sive cunctis Trojanis. Ait Dictys, acerbissimos casus, veluti Priamidarum interitum, non ita Trojanorum animo insedisse, ut insedit desiderium Sarpedonis. Sed vix ita scriberet barbarus: *quibus casus acerbissimi de interitu Priamidarum non animo insederant præ desiderio Sarpedonis.*

42 *Tantum in eo viro præsidium.*] Non potuit Dictys non scripsisse: *tantum in eo vivo præsidium.* Id probat vox, *interfecto:* nam opponit vivum, interfecto. Andreas Dacerius.

43 *De vulnere.*] Quod ei ab Heleno inflictum, supra retulit.

44 *More pessimo.*] Morem pessimum vocat in hostes incompositos & imparatos irruptionem facere. Ridicule.

45 *Semermos.*] *Semermis*, & *semermus*, ut *gracilis* & *gracilus*, *sublimis* & *sublimus*, &c. Jam supra.

46 *Arcesilaus Bœotius.*] Arcesilaum ab Hectore occisum dicit Homerus, Iliad. ε. eumque non cum Schedio, sed cum Stichio Mnesthei socio conjungit.

Ἕκτωρ μὲν Στιχίον καὶ Ἀρκεσίλαον ἔπεφνε,
Τὸν μὲν Βοιωτῶν ἡγήτορα χαλκοχιτώνων,
Τὸν δὲ Μενεσθῆος μεγαθύμου πιστὸν ἑταῖρον.
Hector quidem Stichium & Arcesilaum occidit,
Hunc quidem Bœotorum ducem loricatorum,
Illum autem Mnestei fidum socium.

47 *Schedius Crissæorum.*] Phocenses ducebat Schedius: sed in eorum regione Crissa. Homer. Κρῖσάν τε ζαθέην, &c.

Et

dibus imperator, Agapenor Arcadiæ. Inter quæ [48] tam fœda, tanta inclinatione rerum, Patroclus fortunam belli vincere aggressus, dum hortatur suos simul atque instat hostibus, [49] promptior quam bellandi mos est, [50] telo Euphorbi ictus ruit: statimque Hector advolans eum opprimit, ac desuper vulneribus multis fodit: moxque enititur abstrahere prælio, scilicet insolentia gentis suæ [51] illudere cupiens per universa genera dehonestamenti. Quod ubi Ajaci cognitum est, [52] relicto ubi pugnaverat, propere accurrit, jamque eripere cadaver occipientem proturbat hasta. Interim Euphorbus [53] à Menelao & Ajace altero studio circumventus, scilicet auctor interemti ducis, morte pœnas luit. Dein occipiente vespera, prælium dirimitur, male & cum dedecore plurimis nostrorum interfectis.

CAPUT XI.

Sed postquam reducta utrinque acies, & jam in tuto miles noster erat, cuncti reges Achillem conveniunt, [54] deformatum jam lachry-

NOTÆ.

Et hunc Schedium Homerus ab Hectore interfectum narrat, circa cadaver Patrocli. Post *Crissaorum*, ponenda distinctio. *Schedius Crissaorum, uterque duces optimi*, &c.

48 *Tam fœda.*] Fœdare & tœdum, id est, *cruentare*, proprie de vulneribus & strage. Livius sæpe. Sic Virgil.

Impulerat ferro Argolicas fœdare latebras.

Item.

Obscœnas pelagi ferro fœdare volucres.

Sic Ennius,

Ferro fœdati jacent.

Et Plautus,

Fœdant & proterunt hostium copias.

49 *Promptior quam bellandi mos est.*] Non video cur hoc Dictys, & hic ut alibi sæpe judicium desidero.

50 *Telo Euphorbi ictus.*] Homerum hic sequitur, qui Iliad. π. scribit Patroclum primo ab Euphorbo hasta inter humeros confixum, & secundum postea in eum Hectorem irruisse, eique hasta sua latus hausisse. Quod addit Dictys de vulneribus, id vero ipso commentus est; ne Homerum sequutus videretur.

51 *Illudere cupiens per universa genera dehonestamenti.*] Respexit locum Homer. Iliad. ρ.

Ἕκτωρ μὲν Πάτροκλον ἐπεὶ κλυτὰ τεύχε' ἀπηύρα,
Ἕλκ' ἵν' ἀπ' ὤμοιιν κεφαλὴν τάμοι ὀξέϊ χαλκῷ,
Τὸν δὲ νέκυν Τρῳῇσιν ἐρυσσάμενος κυσὶ δοίη.

Hector quidem Patroclum, postquam inclyta arma ademit,
Trahebat, ut ab humeris caput abscinderet acuto ære,
Et cadaver Trojanis trahens canibus daret.

52 *Relicto ubi pugnaverat.*] Relicto, loco scilicet. Homer. Iliad. ρ.

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ἠΰτε πύργον,
Ἕκτωρ δ' ἂψ ἐς ὅμιλον ἰὼν ἀνεχάζεθ' ἑταίρων.

Ajax vero prope venit, gestans scutum veluti turrem,
Hector vero retro in multitudinem iens recedebat sociorum.

53 *A Menelao & Ajace altero.*] Ajacem Oileum intelligit: sed Homerus à solo Menelao Euphorbum occisum narrat, initio Iliad. ρ.

54 *Deformatum jam lacrymis.*] Patrocli luctum sic nobis eleganter describit Homerus, Iliad. σ.

— Τὸν δ' ἄχεος νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα,
Ἀμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν αἰθαλόεσσαν,
Χεύατο κὰκ κεφαλῆς, χαρίεν δ' ᾔσχυνε πρόσωπον.
Νεκταρέῳ δὲ χιτῶνι μέλαιν' ἀμφίζανε τέφρη,
Αὐτὸς δ' ἐν κονίῃσι μέγας μεγαλωστὶ τανυσθεὶς,
Κεῖτο, φίλῃσι δὲ χερσὶ κόμην ᾔσχυνε δαΐζων.

——— *Hunc vero doloris nebula obtegit nigra,*
Ambabus autem manibus capiens pulverem atrum

Fudit

mis [55] omni supplicio lamentandi: qui modo prostratus humi, [56] nunc cadaveri superjacens, adeo reliquorum animos pertentaverat, ut Ajax etiam qui solandi causa adstiterat, nihil luctui remitteret: nec Patrocli tantum mors gemitum illum cunctis incusserat, sed præcipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda. Quod exemplum pessimum per mortales tum primum proditum est, nunquam antea à Græcis solitum. Igitur reges multis precibus, atque omni consolationis modo tandem Achillem flexum, humo erigunt. Dein Patrocli corpus elutum mox veste circumtegitur, maxime ob tegenda vulnera, quæ multis modis impressa haud sine magno gemitu cernebantur. His actis monet, uti custodes vigilias agere curarent, [57] neque hostes detentis circa funus nostris, more solito irruerent. Ita per distributionem officia sua quisque procurantes, [58] igni plurimo in armis pernoctant. At lucis principio placet, uti ex omni ducum numero [59] quinque in montem Idam vaderent sylvam cæsum, qua Patroclus cremaretur: decretum quippe ab omnibus erat, fu- Caput XII.

Notæ.

Fudit super caput, gratiosamque turpavit faciem,
Divina autem tunica, niger circumbasit cinis.
Ipse vero in pulveribus magnus magne extensus
Jacebat, suisque manibus comam deturpabat evellens.

55 *Omni supplicio lamentandi.*] Quid sit *supplicium lamentandi*, ignorare me fateor.

56 *Nunc cadaveri superjacens.*] Ex illis Homer. Iliad. τ.

Εὗρε δὲ Πατρόκλῳ περικείμενον ὃν φίλον υἱὸν
Κλαίοντα λιγέως, πολέες δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
Μύροντο.

Invenit autem Patroclo circumjacentem suum carum filium
Flentem acriter, multi autem circa ipsum socii lugebant.

57 *Neque hostes.*] Hoc non procedit: certum est legi debere, *neve hostes*, &c. Achilles monet, ut custodes vigilias agerent neve hostes irruerent; nostris detentis circa funus.

58 *Igni plurimo.*] Supple, *cum* vel *igni plurimo accenso.*

59 *Quinque in montem idam vaderent, &c.*] Ex Homer. hoc quoque, sed leviter immutatum: Homerus enim Merionem tantum nominat. Iliad. ψ.

Μυρομένοισι δὲ τοῖσι φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠὼς
Ἀμφὶ νέκυν ἐλεεινόν. αὐτὰρ κρείων Ἀγαμέμνων,
Οὐρῆάς τ' ὤτρυνε κ̀ ἀνέρας ἀξέμεν ὕλην,
Πάντοθεν ἐκ κλισιῶν ἐπὶ δ' ἀνὴρ ἐσθλὸς ὀρώρει.
Μηριόνης, θεράπων ἀγαπήνορος Ἰδομενῆος.
Οἱ δ' ἴσαν ὑλοτόμους πελέκεας ἐν χερσὶν ἔχοντες,
Σειράς τ' εὐπλέκτους. πρὸ δ' ἄρ οὐρῆες κίον αὐτῶν,
Πολλὰ δ' ἄναντα, κάταντα, πάραντά τε δόχμιά τ' ἦλθον,
Ἀλλ' ὅτι δὴ κνημοὺς προσέβαν πολυπίδακος ἴδης,
Αὐτίκ' ἄρα δρῦς ὑψικόμους τανυηκεῖ χαλκῷ.
Τάμνον ἐπειγόμενοι.

Lugentibus autem ipsis apparuit rosea aurora
Circa cadaver miserabile. At rex Agamemnon
Mulosque excivit, & viros ad convehendam materiam
Undique è tentoriis. Simul autem vir strenuus excitabatur
Meriones, minister fortis Diomedis.
Hi vero ibant, lignisecas secures in manibus habentes,
Funesque bene implexos. Ante ipsos ibant muli.
Multaque acclivia, declivia, præruptaque transversaque transierunt.
At quum ad juga venerant fontosa Ida
Protinus quidem quercus alticomas lato ferro incidebant festinantes.

K 60 Public

nus ejus [60] publice uti curaretur. Ire igitur Ialmenus, Ascalaphus, Epios, & cum Merione Ajax alter. Moxque Ulysses & Diomedes, busto locum dimetiuntur, [61] quinque hastarum longitudine, totidemque in transversum. Advecta deinde ligni copia bustum extruitur, impositumque desuper cadaver igni supposito cremant, exornatum jam decore omni pretiosæ vestis, id namque Hippodamia & Diomedea curaverant, quarum Diomedea nimium juveni & omni affectu dilecta fuerat.

Caput XIII. Ceterum paucis post diebus, refectis ex labore vigiliarum ducibus, cum luce simul exercitus in campum productus per totum diem in armis agit, opperiens barbarorum adventum. Qui muris despectantes, postquam nostros paratos prælio viderent, eo die certamen distulêre. Ita occasu solis Græci ad naves regressi. At vix principio diei Trojani rati etiam nunc incompositos Græcos, armati portis evolant temere & cum audacia, uti antea soliti: instantesque circa vallum, certatim tela jaciunt crebra magis quam cum effectu, nostris ad evitandos tantum ictus compositis. Igitur ubi ad multum diem Barbari intenti jaculis fessi jam, neque ita vehementes [62] animadvertunt, ex parte una nostri, erumpunt, incursantesque sinistrum latus, fundunt, fugantque, neque multo post [63] ex alio [64] abnuentibus jam barbaris, ac sine ulla difficultate versis.

Caput XIV. Ita plurimi barbarorum, ubi vertêre terga fœde & [65] vice imbellium ab insequentibus proculcati, ad postremum dispereunt: in queis [66] Asius Hyrtaco genitus, [67] & cum Hippothoo [68] Pyleus, hi Larissæis, Asius Sesto regnantes. Eodem die [69] vivi à Diomede capiuntur duodecim, ab Ajace quadraginta. Capti etiam [70] Isus & Evander, Priamidæ In ea pugna Græcorum

Notæ.

60 *Publice uti curaretur.*] Id est, ut omnes huic funeri vacarent. Nam aliter funus publice curari & publice fieri dicitur, quod fit publico sumptu.

61 *Quinque hastarum longitudine.*] Hoc etiam ex Homero, sed immutatum; sic enim ille.

Ποίησαν δὲ πυρὴν ἑκατόμπεδον ἔνθα καὶ ἔνθα.

Fecerunt autem pyram centum pedum, ex omni parte.

62 *Animadvertunt.*] Omnino legendum est, *animadvertuntur*, vel si mavis, *barbaros intentos jaculis, fessos jam, neque ita vehementes animadvertunt.* Ait Dictys tum demum Græcos irruisse, quum Trojanos, qui jaculis ad multum diem intenti fuerant, lassos jam & minus vehementes animadverterent. Aliter non procedit oratio.

63 *Ex alio.*] Latere.

64 *Abnuentibus.*] Pugnam scilicet. Verum suspicor hanc vocem usurpasse Dictyn pro eo, quod nos dicimus, *ployer*.

65 *Vice imbellium.*] Id est, pro imbellibus; seu instar imbellium, quasi imbelles.

66 *Asius Hirtaco genitus.*] Quem Homerus ab Idomeneo occisum refert Iliad. ν.

67 *Et cum Hippothoo.*] Sed Hippothoum, cum Patrocli cadaver ad Trojanos traheret, ab Ajace Telamonio occisum, narrat Homer. Iliad. ρ. Dares ab Achille.

68 *Pyleus.*] Scribendum, *Pylæus.* Homero enim, Πυλαῖος. Hunc Dares ab Achille interfectum dicit.

69 *Vivi à Diomede capiuntur duodecim.*] De Achille hoc narrat Homer. Iliad. φ.

Ζωοὺς ἐκ ποταμοῖο δυώδεκα λέξατο κούρους,
Ποινὴν Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο θανόντος.

Vivos è fluvio duodecim delegit juvenes.
Inferias Patroclo Menœtiadæ mortuo.

70 *Isus & Evander Priamidæ.*] Evandrum inter Priami filios ponit Apollodor. lib. 3.

Ejus

[71]Guneus interfectus rex Cyphius. Vulneratus etiam Idomeneus dux noster. Ceterum ubi Trojani muros ingressi clausêre portas, & finis instandi factus est, nostri spoliata armis hostilia cadavera, apportataque in flumine præcipitant: memores paullo ante in Patroclo insolentiæ barbarorum: dein captivos omnes, uti quem ceperant in ordine Achilli offerunt: isque [72] vino sopita jam favilla, reliquias in urnam collegerat; decretum quippe animo gerebat secum, in patrium solum uti adveheret, vel si fortuna in se casum mutaret, una eademque sepultura cum charissimo sibi omnium contegi. [73] Itaque eos qui oblati erant, deduci ab bustum, una etiam Priami filios; ibique seorsum aliquantum à favilla jugulari jubet, scilicet inferias Patrocli manibus: ac mox [74] regulos canibus dilaniandos jacit, confirmatque se non prius desinere pernoctando humi, [75] quam in auctorem tanti luctus sui sanguine vindicasset. Sed nec multi transacti dies, quum repente nunciatur, Hectorem [76] obviam Penthesileæ cum paucis profectum: quæ regina Amazonum, incertum pretio an bellandi

Caput XV.

Notæ.

Ejus non meminit Homer. Sed quod hic ait Dictys, Isum & Evandrum captos; puto deceptum fuisse loco isto Homer. Iliad. λ. ubi de Agamemnone:

Αὐτὰρ ὁ βῆ Ἶσόν τε καὶ Ἄντιφον ἐξεναρίξων,
Υἷε δύω Πριάμοιο, νόθον καὶ γνήσιον, ἄμφω
Εἰν ἑνὶ δίφρῳ ἐόντας. ὁ μὲν νόθος ἡνιόχευεν,
Ἄντιφος αὖ παρέβασκε, περικλυτός, ὅν ποτ' Ἀχιλλεὺς
Ἴδης ἐν κνημοῖσι δίδη μόσχοισι λύγοισι,
Ποιμαίνοντ' ἐπ' ὄεσσι, καὶ ἔλυσεν ἀποίνων.

Ceterum hic perrexit, Isum & Antiphum occisurus
Filios duos Priami, nothum & legitimum, ambos
In uno curru existentes, nothus quidem aurigabatur.
Antiphus autem pugnabat inclytus, quos olim Achilles
Ida in jugis ligavit teneris viminibus,
Pascentes apud oves deprehendens & dimisit pro redemptione.

Vel si minus deceptus fuit Dictys, certe locum illum ipsum ultro immutavit.

71 *Guneus interfectus rex Cyphius.*] Homer. Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ——— *Guneus ex Cypho.* Qui eum interfectum fuisse non dicit.

72 *Vino sopita jam favilla.*] Ex Homero, Iliad. ψ.

Πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσαν αἴθοπι οἴνῳ
Ὅσσον ἐπὶ φλὸξ ἦλθε, βαθεῖα δὲ κάππεσε τέφρη.
Κλαίοντες δ' ἑτάροιο ἐνηέος ὀστέα λευκὰ,
Ἄλλεγον ἐς χρυσέην φιάλην, καὶ δίπλακα δημόν.

Primum quidem rogum extinxerunt nigro vino.
Quantum flamma penetravit, profundus autem decidit cinis,
Flentes autem socii pii ossa alba
Collegerunt in auream phialam & duplicem adipem.

Inde Virgil. 6. Æneid.

Postquam collapsi cineres & flamma quievit
Reliquias vino & bibulam lavêre favillam.

73 *Itaque eos qui oblati erant.*] Ab Homero dissentit; qui scribit duodecim illos juvenes, ab Achille jugulatos, eadem pyra cum Patroclo combustos fuisse.

74 *Regulos.*] Priami filios.

75 *Quam in auctorem tanti luctus.*] Apud Homerum; jam Achilles Hectorem occiderat, cum Patroclo inferias facit.

76 *Obviam Penthesilea cum, &c.*] Amazones pro Trojanis stetisse alii etiam tradunt. Sed eas Homerus præteriit, quod poëmati suo indignum putaret fœminas immiscere. Et hæc sane fuisse videtur mens Servii alicubi. Certum est autem Amazones nunquam extitisse; easque à Poëtis inventas & confictas fuisse. Fictioni

cupidine auxiliatum Priamo adventaverat. Gens bellatrix, & ob id [77] ad finitimos indomita, specie armorum inclyta per mortales. Igitur Achilles paucis fidis adjunctis secum, insidiatum propere pergit, atque hostem securum sui prævertit. Tum ingredi flumen occipientem, circumvenit: ita eumque & omnes qui comites regulo, dolum hujusmodi ignoraverant, [78] ex improviso interficit: at quendam filiorum Priami comprehensum, mox excisis manibus ad civitatem remittit, nunciatum quæ gesta erant. Ipse cum cæde inimicissimi, tum memoria doloris ferox, spoliatum armis hostem [79] mox constrictis in unum pedibus, vinculo currui postremo adnectit. Dein ubi ascendit ipse, Automedonti imperat, daret lora equis. Ita curru concito per campum: [80] quæ maxime visi poterat, pervolat, hostem mirandum in modum circumtrahens: [81] genus pœnæ novum, miserandumque.

Caput XVI. At apud Trojam ubi spolia Hectoris desuper è muris animadvertêre, [82] quæ Græci præcepto regis, ante ora hostium prætulerant: & filius Priami præmissus ab Achille rem ut gesta erat, disse ruit; tantus undique versus per totam civitatem luctus atque clamor editus, [83] ut aves etiam consternatæ vocibus, alto decidisse crederentur, nostris cum insultatione reclamantibus: ac mox ex omni parte urbs clauditur, fœdatur regni habitus, atque in modum lugubrem, funestumque, obducta facies civitatis: quum sicut in tali nuncio assolet, repente cursus [84] trepidantium fieret in eundem locum, ac statim sine ulla certa ratione per diversum fuga, nunc planctus crebri, modo urbe tota [85] silen-

Notæ.

vero locum dedere populi quidam, qui cum tunicas talares gestarent, quales fœminæ Thraciæ, comasque alligarent mitris, barbasque raderent; ab hostibus mulieres dicti sunt. Vide Palæphat.

77 *Ad finitimos indomita.*] Id est, quantum ad finitimos, vel finitimis.

78 *Ex improviso interficit.*] Ab Homero diversus abit; qui scribit, Trojanis ab Achille in fugam versis & intra urbem receptis, solum Hectorem Achilli restitisse, ibique occisum fuisse. Eorum pugnam lege, Iliad. χ.

79 *Mox constrictis in unum pedibus.*] Ex Homero, Iliad. χ.

Ἀμφοτέρων μετόπισθε ποδῶν τέτρηνε τένοντε,
Ἐς σφυρὸν ἐκ πτέρνης, βοέους δ' ἐξῆπτεν ἱμάντας,
Ἐκ δίφροιο δ' ἔδησε, κάρη δ' ἕλκεσθαι ἔασεν.
Amborum pone pedum perforavit nervos
Ad talum usque à calcaneo bovinaque alligavit lora
Et ex curru ligavit, caputque trahi sivit.

80 *Quæ maxime visi poterat.*] Recte, ita in Petaviano. In altero Danielis. *Vi.* Vulgo *Videri.* Visere antiqui idem, *videre.* Lucret. *Visitque exortum lumina solis.* Et infra lib. 4. *Omnia circum Trojam & ultra, quæ visi poterant.*

81 *Genus pœnæ novum.*] Notat Homeri Interpres ex Callimacho, morem patrium Thessalis fuisse, amicorum interfectores circa interfectorum sepulchrum trahere. Hujusque moris auctorem primum fuisse Simonem quendam Thessalum, qui Eurydamantem Mydii filium currui alligavit, circumque fratris sui Thrasuni, quem is occiderat, sepulchrum traxit.

82 *Quæ Græci præcepto regis.*] Sed ea, ex Homero, Achilles secum in currum sustulerat.

Ἐς δίφρον δ' ἀναβὰς ἀνά τε κλυτὰ τεύχε' ἀείρας.
In currum autem ascendens, supraque inclyta arma elevans.

83 *Ut aves etiam consternatæ vocibus, &c.*] Puto rescribendum, *alto decidisse viderentur.*

84 *Trepidantium.*] Id est, *festinantium.* Ex Livio, Floro, Virgilio etiam.

85 *Silentium ex incerto.*] Id est, cujus causa ignorabatur. Ut fit in luctu. Certe hanc

tium ex incerto. Inter quæ & ſpes extremas, multi credidêre cum nocte ſimul Græcos mœnia invaſuros, 86 exciſuroſque urbem, ſecuros interitu tanti ducis: nonnulli etiam pro confirmato habere, Achillem exercitum eum, qui duce Pentheſilea Priami rebus auxilio venerat, partibus ſuorum adjunxiſſe: poſtremo omnia adverſa, hoſtilia, 87 fractas ablataſque opes, nullam ſalutis ſpem, interemto Hectore in animo habere: 88 quippe is ſolus omnium in ea civitate adverſum tot millia, imperatoreſque hoſtium, varia ſemper victoria certaverat: * cui fama bellandi inclyto per gentes, nunquam tamen vires conſilio ſuperfuerant.

Caput XVII.

Interim apud Græcos, ubi Achilles ad naves rediit, & cadaver Hectoris in ore omnium eſt, dolor quem ob Patrocli interitum paullo ante perceperant, nece metuendi hoſtis, & ob id præcipua lætitia 89 circumſcribitur. Ac tum univerſis placet, uti in honorem ejus, quoniam abeſſet hoſtilis metus, 90 certamen ludis ſolitum celebraretur. Neque minus tamen reliqui populi, qui non certaturi ſpectandi gratia convenerant, inſtructi armis, paratique adeſſent, ne qua ſcilicet hoſtis, quamvis fractis rebus, ſolito tamen inſidiandi more irrueret. 91 Igitur Achilles victorum præmia quæ ei videbantur maxima, ſtatui imperat. Et poſtquam nihil reliquum erat, reges omnes ad conſidendum hortatur, ipſe medius, atque inter eos excelſior. Tum primum 92 quadrijugis equis Eumelus ante omnes victor declaratur: bigarum præmia Diomedes meruit, ſecundo poſt eum Menelaus.

Caput XVIII.

Ceterum ad certandum, qui ſagittarum arte maxime prævalebant, 93 Meriones atque Ulyſſes duos erexêre malos, queis religatum li-

INTERPRETATIO.

* *Cui belligerandi fama nobili nunquam tamen vires ſine conſilio fuerant.*

NOTÆ.

hanc Dictys deſcriptionem lubenter lego: eſt enim elegans & affectuum plena.

86 *Exciſuroſque urbem.*] Virgil. 2. Æn.

Nec poſſe Argolicis exſcindi Pergama telis.

87 *Fractas ablataſque opes.*] Opes hic intellige, præſidia, tutamina, &c. Ut in illo Virgil. 2. Æneid.

Trojanas ut opes & lamentabile regnum
Eruerint Danai.

Ubi male Interpres.

88 *Quippe is ſolus omnium.*] Inde Horat.

——— *Et ademptus Hector*
Tradidit feſſis leviora tolli,
Pergama Graiis.

89 *Circumſcribitur.*] Id eſt, *finitur.* Omne enim ab eo finitur & clauditur, à quo eſt circumſcriptum.

90 *Certamen ludis ſolitum.*] I. Ut ſolitum certamen cum ludis celebraretur. Solitum autem vocat; quia is mos fuit, ut circa mortuorum rogos, ſepulchra, vel etiam in eorum memoriam, ludi & certamina peragerentur.

91 *Igitur Achilles victorum præmia.*] Hæc omnia ex Homero; ſed ſtudioſe quædam mutavit Dictys, ut nobis auctorem ſuum celaret.

92 *Quadrijugis equis Eumelus, &c.*] At ex Homero falſum eſt, Eumelum quadrijugos agitaſſe, Diomedem vero bigos: nam bigis omnes inſidebant. Erant autem quinque, Eumelus, Diomedes, Menelaus, Antilochus & Meriones. Vicit Diomedes, poſt eum Antilochus, tertius Menelaus, poſt eum Meriones; omnium ultimus Eumelus, qui tamen & primas tenuiſſet, niſi Minerva ei jugum fregiſſet.

93 *Meriones atque Ulyſſes duos erexere malos.*] Scribit Homerus, Achillem malum in arena ſtatuiſſe, cui columbam fune ligavit; quam jacularentur, ut qui eam percuteret victor, qui vero funiculum tangeret, is

num tenuissimum, atque ex transverso extentum, utriusque capiti adnectebatur; media columba parte dependebat, ejus contingendæ certamen maximum. Tum reliquis incassam tendentibus, Ulysses cum Merione [94] destinatum confixêre. Quibus quum à reliquis favor attolleretur, Philoctetа, non columbam se, verum id quo religata esset, sagitta excisurum promittit: admirantibus deinde difficultatem regibus, fidem promissi non felicius quam solertius confirmavit: ita dirupto vinculo, columba cum maxima populi acclamatione decidit. Præmia certaminis ejus Meriones atque Ulysses tulêre. Achilles duplici extra ordinem munere Philoctetam donat.

CAPUT XIX. Cursu longo certantibus, [95] Oilei Ajax victor excipitur; post quem secundus, Polipœtes. [96] Duplici campo Machaon, singulari Eurypylus, saltu Tlepolemus, [97] disco Antilochus, victores abeunt. [98] Præmia luctandi intacta permansêre: [99] quippe Ajax arripiens medium Ulyssem dejicit, qui ruens, pedibus ejus circumnectitur, atque ita præpedito obligatoque nexu, Ajax pene jam victor ad terram ruit. [1] Cestibus reliquoque manuum certamine idem Ajax Telamonius palmam refert. [2] Cursu in armis postremo Diomedes prævaluit. Dein ubi præmia certaminis persoluta sunt, Achilles primum omnium [3] Agamemnoni donum quod ei honoratissi-

NOTÆ.

inferior haberetur. Surrexit Teucer, surrexit item Meriones. Teucer primus ex sorte sagittam misit, & funem attigit juxta pedem quo avis alligabatur; quæ sic libera facta in auras se sustulit. At eam Meriones sub nubibus volantem speculatus, contorta sub ala mediam ferit, eaque rursus malo aliquantum insistens, tandem collum suspendit, pennas pandit & ab eo decidit. Et ex iis satis videre est, quo studio auctor noster ea dissimulavit, quæ ab Homero acceperat.

94 *Destinatum confixere*] Lego, *destinatam confixêre*. Nempe *columbam*, alioqui de lino intelligi posset, quod falsum est: id sequentia probant.

95 *Oilei Ajax victor excipitur.*] Ille quidem Ulyssem & Antilochum, secum currentes, præcedebat; sed cum jam ad metam perveniret, super fimum bubulum lapsus est, quare eum Ulysses prævertens victoriæ præmium reportavit. Homerus Ibid.

96 *Duplici campo Machaon.*] Quid per duplicem campum noster intelligat, vix satis video; nisi per eum duplex stadium, vel simpliciter cursum & recursum velit significare. Et hoc, de duplici campo & de simplici, ut de saltu, à se Dictys addidit.

97 *Disco Antilochus.*] Imo Polypœtes, quem cursu longo secundum ab Ajace fuisse noster scribit, is disco vicit. Homer. Ibid.

98 *Præmia luctandi intacta permansere.*] Homerus ait, ambos æqualia præmia reportasse.

99 *Quippe Ajax arripiens medium Ulyssem.*] Horum luctam sic describit Homerus. Cum Ajax & Ulysses, post multos conatus neque se dejicere vel etiam dimovere possent, tandem Telamonius, generose Ulysses, inquit, vel me sursum tolle, vel te mihi tollendum præbe. Sic fatus ipse prior Ulyssem sustulit; at Ulysses pone ei coxam ferit, sicque eum supinum dejecit, ipse super eum incumbens: ambo postea eriguntur in pedes: Ulysses Ajacem medium arripit, cumque vix eum terra elevarat, genibus eum implicavit, & ita ambo humi procubuêre. Jamque tertiam vicem repetebant, cum Achilles eos dirimit, indicans amborum victoriam fore.

1 *Cestibus reliquoque.*] Homerus vero scribit, Epeum pugilatu vicisse.

2 *Cursu in armis.*] Homerus scribit, non cursu, sed vera pugna cum Ajace Diomedem decertasse, uter prior adversario sanguinem eliceret.

3 *Agamemnoni.*] Homerus ait, Achillem jugulandi

mum videbatur, offert: secundo Nestori, Idomeneo tertio: post quos Podalirio & Machaoni, dein reliquis pro merito ducibus: ad postremum eorum sociis, qui in bello occiderant: hisque mandatum, utiquum tempus fuisset, donum ad necessarios eorum perferrent. Postquam certandi præmiorumque finis factus, & jam diei vesper erat, ad sua quisque tentoria discessêre. [4] At lucis principio, Priamus lugubri veste miserabile tectus, cui dolor, non decus regium, non ullam tanti nominis atque famæ speciem reliquam fecerat, manibus vultuque supplici ad Achillem venit: [5] quo cum Andromacha, [6] non minor quam in Priamo miseratio: ea quippe deformata multiplici modo, Astyanacta, quem nonnulli Scamandrum appellant, & [7] Laodamanta, parvulos admodum filios præ se habens, regi adjumentum deprecandi addiderat, qui mœroribus senioque decrepitus filiæ Polyxenæ humeris innitebatur: sequebantur [8] vehicula plena auri atque argenti, preciosæque vestis, quum super murum despectantes Trojani, comitatum regis oculis prosequerentur: quo viso repente silentium ex admiratione oritur. Ac mox reges avidi noscere causas adventus ejus procedunt obviam. [9] Priamus ubi ad se tendi videt, protinus [10] in os ruit, pulverem reliquaque humi purgamenta capiti aspergens: dein orat, uti

CAPUT XX.

NOTÆ.

jaculandi præmium proposuisse; & cum Agamemnon & Meriones jaculaturi surgerent, ei Achillem præmium detulisse; quippe qui consensu omnium & viribus & jaculandi peritia reliquos superaret.

4 *At lucis principio.*] Homerus scribit, Priamum ivisse ad naves cum jam adesset vesper; nam & Achillem cœnantem invenit. Servius ait, etiam dormientem Achillem inventum fuisse; *Priamus*, inquit, *cum ad supplicandum tentorium Achillis fuisset ingressus, dormientem Achillem excitavit, ut pro filii corpore rogaret eum, cum eum potuisset occidere; licet hoc Homerus, propter Achillis turpitudinem, supprimat.* Sed vellem scire, unde hoc Servius.

5 *Quo cum Andromacha.*] At ex Homero Priamus neminem sibi socium ascivit, præter Idæum præconem, qui currum regebat. Tertium addit Mercurium Homerus, aitque ab eo Priamum deductum, ita ut vigiles latuerit: unde Horat. de Mercurio, Od. 10. lib. 1.

Quin & Atridas duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes & iniqua Troja,
Castra fefellit.

6 *Non minor quam in Priamo.*] Hæc desunt.

7 *Laodamanta.*] Hectoris & Andromachæ filium, Laodamanta nomine, nullum inveni. Anaxicrates quidem, a. Argolicorum, duos Hectoris & Andromachæ filios memorat, sed eos Amphineum & Scamandrum vocat. Sed ex Homero patet, unicum filium ex Andromacha Hectorem suscepisse Astyanacta, qui & Scamander dictus est.

8 *Vehicula plena auri.*] Dictys noster multo erat Homero benignior & magnificentior; qui vehicula multa plena auri & argenti, ad Achillem traducat, cum Homerus scribat, uno & eodem curru, secum ad Achillem Priamum detulisse duodecim peplos eximios, duodecim chlænas simplices, totidem tapetas, totidem perpulchra pallia, tunicas totidem, decem auri integra talenta, duos fulgentes tripodas, quatuorque lebetes, & poculum perpulchrum.

9 *Priamus ubi ad se tendi videt.* Nihil horum apud Homerum; sed cum ille Mercurii fabulam immisceat, noster hoc tacuit, & alia adjecit, quæ facilius fidem inveniant.

10 *In os ruit, pulverem.*] Hic salutandi mos populis orientalibus familiaris, passim in sacris literis.

11 *Ipse*

miserati fortunas suas, precatores secum ad Achillem veniant. Ejus ætatem fortunamque recordatus Nestor, dolet: contra Ulysses maledictis insequi, & commemorare, quæ apud Trojam in consilio ante sumptum bellum [11] ipse adversum legatos dixerat. Ea postquam Achilli nunciata sunt, [12] per Automedontem eum accersit, ipse retinens gremio urnam cum Patrocli ossibus.

Caput XXI. Igitur ingressis ducibus nostris cum Priamo, rex genua Achilli manibus complexus: [13] Non tu mihi, inquit, causa hujusce fortunæ, sed deorum quispiam, qui postremam ætatem meam quum miserari deberet, in hasce ærumnas deduxit, confectam jam, ac defatigatam tantis luctibus filiorum. Quippe hi sisi regno per juventutem, quum semper [14] cupiditates animi quoquo modo explere gestiunt, ultro sibi, mihique perniciem machinati sunt: neque dubium cuiquam, quin contemtui sit adolescentiæ senecta ætas. Quod si interitu meo [15] reliqui hujuscemodi facinoribus temperabunt, me quoque, si videtur, exhibeo pœnæ mortis, cui misero confectoque mœroribus, omnes ærumnas, quibus nunc depressus infelicissimum spectaculum mortalibus præbeo, cum hoc exiguo spiritu simul auferes. Adsum ultro, [16] nihil deprecor: vel si ita cordi est, habe in custodia captivitatis: neque enim mihi quidquam jam superioris fortunæ reliquum est: quippe interfecto Hectore, cuncta regni concidêre. Sed si jam Græciæ universæ ob meorum male consulta, satis pœnarum est filiorum sanguine, ac meis ærumnis; at Deos recordatus, retorque animos ad pietatem: concede parvulis saltem [17] non animam parentis, sed cadaver deprecantibus. [18] Veniat in animum recordatio parentis tui, omnes curas, vigiliasque in te tuamque salutem impendentis. Sed illi quidem cuncta secundum sua vota proveniant, longeque aliter neque mei similem senectam degat.

Caput XXII. Interea dum hæc commemorat, paullatim animo deficere, ac dissolvi membris, dein obmutescere occipit; quod spectaculum longe miserrimum, omnibus qui tum aderant, dolori fuit. Deinde Andromacha parvulos filios Hectoris ante Achillem prosternit: ipsa fletu lamentabili orans, uti sibi cada-

Notæ.

11 *Ipse per legatos dixerat.*] Vide supra pag. 41.

12 *Per Automedontem eum accersit ipse retinens.*] Hæc omnia à se Dictys adjecit.

13 *Non tu mihi, inquit, caussa hujusce*] Ex Iliad. γ. Ubi Priamus ad Helenam.

Οὔτι μοὶ αἰτίη ἐστὶ, θεοὶ νύ μοι αἴτιοί εἰσιν,
Οἵ μοι ἐφώρμησαν πόλεμον πολύδακρυν Ἀχαιῶν.

Non tu mihi causa es. Dii certe causa sunt,
Qui mihi excitarunt bellum lacrimabile Græcorum.

14 *Cupiditates animi.*] Eo innuere vult, Paridem sine sua conscientia Spartam navigasse, juvenili quodam desiderio, & ut animi sui cupiditatem expleret.

15 *Reliqui.*] Qui mihi filii super sunt.

16 *Nihil deprecor.*] Id est, recuso. Sic Livius, *nullam pœnam deprecor.* *Mortem deprecari*, Cæsar.

17 *Non animam parentis sed cadaver deprecantibus.*] Deprecantibus, id est, *rogantibus, prece petentibus.* Sed vix ferre possum illa: *Non deprecantibus animam parentis sed cadaver.*

18 *Veniat in animum recordatio parentis.*] Ex Homer. Iliad. ω.

Μνῆσαι

ver conjugis intueri saltem concederetur. Inter hæc tam miseranda Phœnix Priamum sustollere, atque uti animum reciperet, hortari. Tum rex ubi in aliquantum revolvit spiritum, nixus genibus, atque utraque manu caput dilanians: Ubi nunc illa est, ait, quæ apud Græcos præcipue erat justa misericordia? [19] An solum in Priamum circumscribitur? Jamque omnibus dolore permotis, * Achilles, decuisse, ait, filios eum CAPUT XXIII. suos initio ab eo quod admiserint facinore, cohibere: neque ipsum concedendo, tanti delicti participem fieri. Ceterum ante id decennium non ita defessum senecta fuisse, ut suis despectui esset: Sed obsedisse animos eorum desiderium rerum alienarum: neque ob mulierem solum unam, sed Atrei atque Pelopis divitiis inhiantes, [20] raptum res more incondito perrexisse: pro queis æquissimum ejusmodi pœnas, vel etiam graviores pendere. Namque ad id tempus Græcos secutos morem in bellis optimum, quoscumque hostium pugna conficeret, restituere sepulturæ solitos. Contra Hectorem supergressum humanitatis modum, Patroclum eripere prælio ausum, scilicet ad illudendum, ac fœdandum cadaver ejus: quod exemplum pœnis ac suppliciis eorum eluendum, ut Græci ac reliquæ posthac gentes memores ultionis ejus, [21] moremque humanæ conditionis tuerentur. [22] Non † enim Helenæ, neque Menelai gratia exercitum relictis sedibus, parvulisque procul ab domo cruentum suo, hostilique sanguine inter ipsa belli discrimina hujusmodi militiam tolerare: sed cupere dinoscere, barbarine, Græcine summa rerum potirentur: quamquam justam causam fuisse inferendi belli, etiam pro muliere: namque uti ipsi raptu rerum alienarum lætarentur, ita maxime dolori esse his qui amiserint. Ad hæc multa infausta detestandaque Helenæ imprecari: confirmareque, se capto Ilio, ante omnes, tanti admissi pœnas sanguine ejus expetere: ob quam patria, parentibusque carens, Patroclum etiam,

INTERPRETATIO.

* *Achilles ait oportuisse eum initio natos suos coercere à scelere quod perpetraverint, neque eum cadendo tanti facinoris conscium fieri.*

† *Neque enim propter Helenam sive Menelaum, exercitum talem militiam perferre, inter ipsa pugnarum pericula, relicta patria, natisque, longe à domo, madentem suo & inimico sanguine.*

NOTÆ.

Μνῆσαι πατρὸς σοῖο θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Τηλίκου ὥσπερ ἐγὼν ὀλοῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ.

Recordare Patris tui, ô Diis par Achilles,
Ejusdem ætatis ut ego, in gravi senectutis limine.

19 *An solum in Priamum circumscribitur.*] Quod Terentius dixit, claudi. illud Dictys, circumscribi, id est, finiri: ita enim intelligendus locus ille apud Terent. Eunuch. I. 2.

——— ——— *Nunc ubi meam,*
——— *Benignitatem sensisti in te claudier.*

Ubi male elegantissimus Muretus rescribebat, *calvier.*

20 *Raptum res.*] Opes illas & divitias intellige, quas cum Helena rapuit Paris.

21 *Moremque humanæ conditionis.*] Omnino legendum, *modumque*; neque enim id mos humanæ conditionis dici potest, sed modus.

22 *Non enim Helenæ neque Menelai.*]

CAPUT XXIV. solitudinis suæ levamen maximum amiserit. Dein[23] consiliatum cum supradictis ducibus surgit: queis omnibus una atque eadem sententia est, scilicet uti acceptis quæ allata essent, corpus exanime concederet: quod ubi satis placuit, singuli ad sua tentoria discedunt, moxque Polyxena ingressa Achille obvoluta genibus ejus, sponte servitium sui pro absolutione cadaveris pollicetur. Quo spectaculo adeo commotus juvenis, ut qui inimicissimus ob mortem Patrocli Priamo, ejusque regno esset, tum[24] recordatione filii, ac parentis, ne lacrymis quidem temperaverit. Itaque manu oblata, Polyxenam erigit, prædicta prius, mandataque cura Phœnici super Priamo, ut delectaretur. Sed rex nihil se luctus, neque præsentium miseriarum remissurum, ait: tum Achilles confirmare, non prius cupitis ejus satisfacturum, quam mutato in melius habitu, cibum etiam secum sumeret. Ita rex veritus, ne quæ concessa videbantur, ipse recusando

CAPUT XXV. impediret, omnia quæque imperarentur, facienda decrevit. Igitur ubi excussus comis pulvis: totusque lotus est, mox à juvene ipseque & qui cum eo venerant, cibo invitantur. [25] Dein ubi satietas omnes tenuit, hoc modo Achilles disseruit. Refer jamnunc mihi Priame, quid tantum causæ fuerit, cur deficientibus quidem vobis in dies copiis militaribus, ingravescentibus autem calamitatibus atque ærumnis, Helenam tamen in hodiernum retinendam putetis? neque velut contagionem infausti ominis propuleritis: quam prodidisse patriam, parentesque, [26] Et quod indignissimum omnium est, [27] fratres sanctissimos, cognoveritis? [28] Namque exsecrari facinus ejus, ne in militiam quidem nobiscum conjuraverunt: sci-

NOTÆ.

Quæ sequuntur, usque ad finem orationis, ea mihi videntur inepta & futilia.

23 *Dein consiliatum.*] Id est, consultum. Non mihi fuit religio hanc vocem in utroque manuscripto inventam; non magis quam viris doctis, in Cæsare. 1. de bello Civili: *Multumque cum suis consiliandi causa secreto præter consuetudinem colloqueretur.* Item, *hoc consiliantibus eis nunciatur æquatores ab equitatu premi nostro.* Et inde, ut olim à consulendo *Consul*, à consiliando *Consiliarius*; quod verbum habes apud Suetonium & alios posteriores. Item *Consiliaris*, apud Paulum J. C. lib. 5. de Offic. Adsess. Joz. Mercer.

24 *Recordatione filii ac parentis.*] Hectoris. Sed cur hic propter Polyxenam potius, Hectoris & Priami recordatur Achilles, quam propter eundem Priamum? certe puto scripsisse Dictyn, *filiæ ac parentis.*

25 *Dein ubi satietas omnes tenuit.*] Ex vulgari illo Homeri.

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο.

Deinde postquam potus & cibi desiderium emiserunt.

26 *Et quod indignissimum.*] Quasi vero minus sit patriam & parentes prodere quam fratres. Sed ita hic loquitur Dictys, propter sanctitatem Castoris & Pollucis; quippe qui Dei essent.

27 *Fratres sanctissimos.*] Castorem & Pollucem.

28 *Namque execrari facinus ejus, ne in militiam.*] Expressum ex Iliad. γ. Ubi Helena ad Priamum.

Δοιὼ δ' οὐ δύναμαι ἰδέειν κοσμήτορε λαῶν,
Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα,
Αὐτοκασιγνήτω, τώ μοι μία γείνατο μήτηρ.
Ἢ οὐχ ἑσπέσθην Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς.
Ἢ δεῦρο μὲν ἕποντο νέεσσ' ἐνὶ ποντοπόροισιν,
Νῦν δ' αὖτ' οὐκ ἐθέλουσι, μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Αἴσχεα δειδιότες, καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἅ μοι ἐστί.

Duos

licet, ne quam audire incolumen nollent, ei per se reditum in patriam quærerent. Eam igitur quum cerneretis [29] malo omnium civitatem intravisse vestram, non ejecistis? non cum detestationibus extra muros prosecuti estis? Quid illi senes, quorum filios pugna indies conficit: nonne adhuc præsenserunt, [30] eandem causam extitisse tantorum funerum? Itane ergo divinitus vobis eversa mens est, ut nullus in tanta civitate reperiri possit, qui fortunam labantis patriæ dolens, [31] de pernicie publica cum exitio ejus transigat? Ego quidem ætatis tuæ contemplatione, atque harum precum, cadaver restituam, neque unquam committam, ut quod in hostibus reprehenditur [32] crimen malitiæ ipse subeam. Ad ea Priamus, (CAPUT XXVI.) renovato fletu quam miserabili: Non sine decreto divum adversa hominibus irruere ait: [33] Deum quippe auctorem singulis mortalibus boni malique esse [34] neque quoad beatum esse licitum sit, cujusquam in eum vim inimicitiasque procedere: ceterum se diversi partus [35] quinquaginta filiorum patrem, beatissimum regum omnium habitum, [36] ad postremum Alexandri natalem diem, quem evitari, ne diis quidem præcinentibus,

NOTÆ.

Duos tantum non possum videre pastores populorum,
Castorem equorum domitorem, & pugilatu strenuum Pollucem,
Germanos fratres, quos mihi una genuit mater.
An non sequuti sunt ex Lacedæmone amabili?
Vel huc quidem sequuti sunt, in navibus pontigradis,
At nunc nolunt pugnam virorum iterum subire,
Dedecora timentes & probra multa quæ mihi sunt.

29 *Malo omnium.*] In omnium pestem & perniciem. Quare Nereus apud Horatium Paridi ait, Helenam ducenti.

——— *Mala ducis avi domum,*
Quam multo repetet Græcia milite.

Ubi mala, est, infausta, exitiali, &c.

30 *Eandem.*] Refer ad Helenam.

31 *De pernicie publica.*] Neminem puto istud posse intelligere, de pernicie publica transigere cum alicujus exitio. Forsan scripserat Dictys, *perniciem publicam exitio ejus transigat:* id est, finiat, absolvat, conficiat. Optimo sensu. Et hæc erit mea sententia, donec me aliquis meliora doceat.

32 *Crimen malitiæ.*] Proprie loquitur Dictys, malitiam enim vocat quam nos *dureté.*

33 *Deum quippe auctorem.*] Expressisse videtur Dictys, ex Homer. Iliad. ω. ubi Achilles ad Priamum.

Δοιοὶ γὰρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
Δώρων οἷα δίδωσι κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων,
Ὧ μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅγε κύρεται ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ,
Ὧ δὲ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε.

Duo enim dolia jacent in Jovis limine,
Donorum qualia dat malorum alterum, alterum bonorum,
Cui quidem miscens dederit Jupiter fulminator,
Interdum quidem malum ille consequitur, interdum bonum,
Cui autem ex tristibus dederit, eum infelicem reddit.

34 *Neque quoad beatum esse.*] Ait quamdiu alicui beatum esse permittitur, eum nullius violentiæ inimicitiisque expositum esse.

35 *Quinquaginta filiorum.*] Virg. *Quinquaginta illi thalami.*

36 *Ad postremum Alexandri natalem diem.*] Innuit Alexandrum filiorum Priami postremum fuisse. Hyginus tantum ait, Alexandrum Priamo natum, cum jam plures liberos haberet. Solus, quod sciam, Apollodorus scribit post Hectorem secundo partu Paridem Hecubam edidisse.

 37 *Facem*

potuisse. Namque Hecubam fœtu eo gravidam, [37] facem per quietem edidisse visam, cujus ignibus conflagravisse Idam, ac mox continuante flamma deorum delubra concremari, omnemque demum ad cineres collapsam civitatem, intactis, inviolatisque [38] Antenoris & Anchisæ domibus. Quæ dum denunciata ad perniciem publicam spectare [39] aruspices præcinerent, internecandum editum partum placuisse. Sed Hecubam more fœmineæ miserationis, clam alendum pastoribus in Idam tradidisse, [40] in id dextram dedisse: eum jam adultum cum res palam esset, [41] ne hostem quamvis sævissimum ut interficeret, pati potuisse: tantæ scilicet fuisse eum pulchritudinis atque formæ: quem conjugio deinde [42] Oenone junctum, cupidinem cepisse videndi regiones, atque regna procul posita. Eo itinere abductam Helenam, urgente ac instigante quodam numine, cunctorum civium animis, sibi etiam lætitiæ fuisse: [43] neque cuiquam, quum orbari se filio, aliove consanguineo cerneret, non acceptam tamen, solo omnium adversante Antenore: qui initio post Alexan-

NOTÆ.

37 *Facem per quietem.*] Inde eleganter Virgil. 10. Æneid.

——— Et face prægnans,
Cisseis regina Parin creat.

Vide Apollodor. Lycoph. Ovid. & alios. Solus Hyginus, Fab. 91. ait. *Hecubam in quiete vidisse se facem ardentem parere, ex qua serpentes plurimos exiisse.* Nisi ibi vox *serpentes* corrupta sit, & in ejus locum substituenda sit hæc, *torrentes*; quæ de flammis proprie dicitur: nam ea incendii magnitudinem indicabat: Hyginus, quo non civitas tantum, sed & Idæ arbores concrematæ, ut refert Scholiastes Homer. in Iliad. γ. & μ.

38 *Antenoris & Anchisæ domibus.*] Quibus Græci pepercêre; quia Antenor & Æneas urbem prodiderant, ut aiunt.

39 *Aruspices.*] Æsaco Priami filio hoc tribuunt Lycophron, Apollodor. Servius; Apollini vero vetus poëta, apud Cicer. 1. de Divinat.

Ibi ex oraculo voce divina edidit
Apollo, puerum primus Priamo qui foret
Post illa natus temtora, hunc si tolleret,
Eum esse exitium Trojæ, pestem Pergamo.

Pausanias Sibyllam Herophilam Hecubæ somnium interpretatam dicit. Cum Dicty faciunt Ovid. Hygin. & Homeri Scholiastes.

40 *In id dextram dedisse.*] Nescio quid hoc sit, nisi, *in aliquid dextram dare*, dicat noster eodem sensu quo nos, *donner la main à quelque chose.*

41 *Ne hostem.*] Series est; *cum res palam esset non potuisse pati Hecubam, ut Priamus eum jam adultum interficeret, ne hostem quamvis sævissimum.*

42 *Oenone.*] Quæ Cebreni Phrygiæ fluvii filia fuit.

43 *Neque cuiquam cum orbari se filio.*] Hoc ex Homeri Iliad. γ. expressit Dictys. Ibi enim senes Trojani, cum in turri sederent & Helenam accedentem cernerent, pulchritudinem ejus admirati exclamant.

Οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς,
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα
πάσχειν,
Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Non mirum est Trojanos & fortes Græcos,
Tali pro muliere multo tempore dolores pati,
Valde enim immortalibus Deabus vultu similis est.

Quum locum pessime reddit Interpres. Addunt tamen iidem senes.

Ἀλλὰ καὶ ὧς τοίη περ ἐοῦσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω,
Μηδ' ἡμῖν, τεκέεσσί τ' ὀπίσσω πῆμα λίποιτο.
Sed & sic etiam, talis quamvis existens in navibus abeat,
Neque nobis filiisque, in posterum detrimentum relinquat.

44 Filium

dri reditum, [44] filium suum Glaucum, quod ejus comitatum sequutus erat, abdicandum à penatibus suis decreverit, vir domi belloque prudentissimus. Ceterum sibi, quoniam ita res ruerent, optatissimum appropinquare naturæ finem, omissis jam regni gubernaculis atque curæ: tantum se in Hecubæ filiarumque recordatione cruciari, quas post excidium patriæ captivas, incertum cujus domini [45] fastus manerent. Dein omnia quæ ad redimendum filium advectaverat, ante conspectum juvenis exponi imperat: ex queis, quidquid auri atque argenti fuit, tolli Achilles jubet: vestis etiam, quod ei visum est: reliquis in unum collectis Polyxenam donat, & cadaver tradit. Quo recepto, rex in gratiam ne impetrati funeris, an si quid Trojæ accideret, [46] securus jam filiæ, amplexus Achillis genua, orat uti Polyxenam suscipiat, sibique habeat: super quæ juvenis aliud tempus, atque alium locum, tractatumque fore respondit; interim cum eo [47] reverti jubet. Ita Priamus recepto Hectoris cadavere, ascensoque vehiculo, cum his qui se comitati erant, ad Trojam redit. Caput XXVII

Notæ.

44 *Filium suum Glaucum.*] Nescio unde hoc Dictys.

45 *Fastus.*] Superbiam. Optime ex Virgil. 3. Æneid.

Nos patria incensa diversa per æquora vectæ
Stirpis Achilleæ fastus, juvenemque superbum
Servitio enixæ tulimus.

46 *Securus jam filiæ.*] At nondum de Polyxena quidquam neque Priamus neque Achilles; ut ejus securus esse possit Priamus. Certe hic mendum est. Lego, *securus jam filii.* Ait Dictys, Priamum genua Achillis amplexum fuisse, incertum an propter impetratum ejus funus; ei enim Achilles dies undecim Hectori sepeliendo concesserat: an propter redditum filii cadaver, quo recepto, ejus jam securus erat Priamus, quidquid Trojæ accideret.

47 *Reverti jubet.*] Polyxenam scilicet.

DICTYS CRETENSIS DE BELLO TROJANO.

LIBER QUARTUS

CAPUT I.

SED postquam Trojanis palam est, regem perfecto negotio inviolatum, atque integro comitatu regredi, admirati, laudanteſque Græciæ pietatem ad cœlum ferunt: quippe queis animo ita hæſerat, nulla ſpe impetrandi cadaveris, [1] ipſumque & qui cum eo fuiſſent, retineri à Græcis, maxime ob Helenæ quæ non remitteretur, recordationem. Cæterum viſo Hectoris funere, cuncti cives ſociique accurrentes fletum tollunt, divellentes comam: fœdanteſque ora laniatibus, neque in tanta populi multitudine quiſquam in ſe virtutis, aut ſpei bonæ fiduciam credere, illo interfecto qui inclyta per gentes fama rerum militarium, in pace etiam [2] præclara pudicitia, ex qua haud minorem quam reliquis artibus gloriam adeptus erat. Interea ſepelivêre eum haud longe [3] à tumulo Ili regis quondam. Dein exorto quam maximo ululatu [4] poſtrema funeri peragunt, hinc fœminis cum

NOTÆ.

1 *Ipſumque.*] Regem Priamum.

2 *Præclara pudicitia.*] Ita diſertim uterque manuſcriptus. Opponit pudicitiam Hectoris libidini Alexandri; quæ ut in omnibus viris laudanda, ita in principibus maxime conſpicua.

3 *A tumulo Ili regis.*] Qui ſub Troja fuit in planicie. Homer. Iliad. λ.

Οἱ δὲ παρ' Ἴλυ σῆμα παλαιοῦ Δαρδανίδαο
Μέσσον καπ πεδίον παρ' ἐρινεὸν ἐσσεύοντο,
Ἱέμενοι πόλιος.
At hi juxta tumulum Ili veteris Dardanidæ
Medium per campum ad caprificum ruebant cupidi civitatis.

Et Iliad. ω.

Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν μέγα σῆμα παρὲξ Ἴλοιο ἔλασσαν,
Στῆσαν ἄρ' ἡμιόνους τε, καὶ ἵππους ὄφρα πίοιεν,
ἐν ποταμῷ.
Hi vero poſtquam magnum ſepulchrum Ili præterierunt,
Steterunt, muloſque & equos ut biberent in fluvio.

Nam juxta Simoentem fluvium fuiſſe Ili tumulum, liquet ex Theocrit. Idyl. 16.

Ἐν πεδίῳ Σιμόεντος, ὅθι Φρυγὸς ἠρίον Ἴλυ.
In campo Simoentis, ubi Phrygis ſepulcrum Ili.

4 *Poſtrema funeri peragunt.*] Nomen Hectoris ter clara voce vocantes. Virg. 3. Æneid.

——— Animamque ſepulcro
Condimus & magna ſupremum voce ciemus.

Qui ſolennis mos fuit. Et poſt nomen defuncti tertio vocatum, dicebatur, *vale, vale, vale.*

5 Per

Hecuba deflentibus, hinc reclamantibus Trojanis viris, & ad postremum sociorum gentibus. Quæ [5] per dies decem concessa bellandi requie, ab ortu solis usque ad vesperam per Trojanos gesta, nusquam remisso lugendi officio. Interim per eosdem dies Penthesilea, de qua ante memoravimus, cum magna Amazonum manu, reliquisque ex finitimo populis [6] supervenit. Quæ postquam interemtum Hectorem cognovit, perculsa morte ejus, regredi domum cupiens, ad postremum multo auro atque argento ab Alexandro illecta, ibidem opperiri decreverat. Dein exactis aliquot diebus, copias suas armis instruit, ac seorsum à Trojanis, [7] ipsa suis modo bellatoribus satis fidens in pugnam pergit, cornu dextro sagittariis, altero peditibus instructo, medios equites collocat. Contra ab nostris ita occursum, ut sagittariis Menelaus atque Ulysses, & cum Teucro Meriones, peditibus Ajaces duo, Diomedes, Agamemnon, Tlepolemus, & cum Jalmeno Ascalaphus opponerentur; in equites ab Achille & reliquis ducibus pugnaretur. Hoc modo instructo utrinque exercitu, conflixere acies. Cadunt sagittis reginæ plurimi, neque ab Teucris secus bellatum. Interim Ajaces, & qui cum his erant pedites contra quos steterant cædere, ac restantes detrudere umbonibus, moxque repulsos obtruncare. Neque quoad deletæ peditum copiæ, finis fuit. Achilles inter equitum turmas [8] Penthesileam nactus, hasta petit: neque difficilius quam fœminam equo deturbat, manu comprehendens comam, atque ita graviter vulneratam detrahens. Quod ubi visum est, tum vero nul-

CAPUT II.

CAPUT III.

NOTÆ.

5 *Per dies decem.*] Homerus ait per undecim. Novem enim luctui insumpti sunt, decimo sepultus, undecimo tumulus super eum extructus. Ita Priamus ad Achillem, Iliad. ω.

Ἐννῆμαρ μέν κ' αὐτὸν ἐνὶ μεγάροις γοάοιμεν.
Τῇ δεκάτῃ δέ κε θάπτοιμεν, δαινῦτό τε λαός.
Ἑνδεκάτῃ δέ κε τύμβον ἐπ' αὐτῷ ποιήσαιμεν.
Novem dies quidem ipsum in ædibus lugeremus
Decima autem & sepeliremus, convivareturque populus.
Undecima vero tumulum super ipso faceremus.

Cui respondit Achilles.

Ἔσται τοι καὶ ταῦτα γέρον Πρίαμ' ὡς σὺ κελεύεις.
Σχήσω γὰρ τόσσον πόλεμον χρόνον ὅσσον ἄνωγας.
Erunt tibi & hæc senex Priame ut tu jubes
Tenebo enim tanto bellum tempore quanto jubes.

6 *Supervenit.*] Sed jam diu est cum ei Hector obviam processerat nempe dies 23. interemptum enim Hectorem Achilles per dies duodecim in navibus servavit, redemptumque Trojani per dies undecim obsequiis decoraverunt. Ubi igitur tam fera moratur Penthesilea?

7 *Ipsa suis modo bellatoribus.*] Virgil. 1. Æneid.

Ducit amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens, mediisque in millibus ardet
Aurea subnectens exerta cingula mammæ
Bellatrix, audetque viris concurrere virgo.

Ubi Servius: *Homerus hæc tacuit, quæ facta sunt post Hectoris mortem.*

8 *Penthesileam nactus, &c.*] Penthesileam ab Achille occisam narrant, Lycophron, Quintus Calaber, Tzetzes, Eustath. Servius, &c. Solus Dares eam à Pyrrho occisam dicit.

9 *Bello.*]

lam ſpem in armis rati, fugam faciunt. Clauſiſque civitatis portis, noſtri reliquos, quos fuga [9] bello exemerat, inſecuti obtruncant: fœminis tamen abſtinentes manus parcenteſque ſexui. Dein uti quiſque victor interfectis quos adverſum ierat, regrediebatur, Pentheſileam viſere ſeminecem etiam nunc, admirarique audaciam. Ita brevi ab omnibus in eundem locum concurſum, [10] placitumque uti quoniam naturæ ſexuſque conditionem ſuperare auſa eſſet, in fluvium, reliquo adhuc ad præſentiendum ſpiritu: aut canibus dilanianda jaceretur. Achilles interfectam eam ſepelire cupiens, mox à Diomede prohibitus eſt. Is namque percontatus circumſtantes, quidnam de ea faciendum eſſet, conſenſu omnium pedibus attractam in Scamandrum præcipitat: [11] ſcilicet pœnam poſtremæ deſperationis atque amentiæ. Hoc modo Amazonum regina deletis copiis, quibus cum auxiliatum Priamo venerat, ad poſtremum ipſa ſpectaculum dignum moribus ſuis præbuit.

Caput IV.

At ſequenti die Memnon [12] Tithoni atque Auroræ filius, [13] ingentibus Indorum atque Æthiopum copiis ſupervenit, magna fama: quippe in unum multis millibus armatis vario genere inſignium, ſpes etiam votaque de ſe Priami ſuperaverat. Namque omnia circum Trojam, & ultra quæ viſi poterant, viris atque equis repleta [14] ſplendore inſignium refulgebant. Eos omnes [15] jugis Caucaſi montis ad Trojam duxit: reliquos neque numero inferiores, impoſito [16] Phala duce atque rectore, [17] mari miſit. Qui appulſi Rhodum, ubi

Notæ.

9 *Bello.*] Sic ſemper Dictys; pro pugna, prælio.

10 *Placitumque.*] In Petavii libro, *palatumque*. Ut videatur ſcribendum *actumque*: hoc eſt, *deliberatum*. Nondum enim id decretum erat, donec Diomedes, rogatis ducum ſententiis, id fieri curavit. Joz. Mercer. Ego nihil mutandum puto: placebat omnibus eam in flumen præcipitari, ſed Achilles eam ſepelire conabatur; cum Diomedes, alta voce rogatis ſententiis, eam in Scamandrum jacit. Sed hæc aliter narrat Tzetzes, in Lycophron. ait enim, Achilles, cum Pentheſileam occidiſſet, fortitudinem ejus & formam egregiam admiratus, Græcis ſuadere voluit ut ei tumulum extruerent; cui cum Therſites adverſaretur, objiceretque ei. Pentheſileam mortuam ab eo adamatam, Achilles ira æſtuans pugno Therſitem occidit: quod ægre ferens Diomedes, ut pote Therſitæ conſanguineus, Pentheſileam pedibus attractam in Scamandrum præcipitat.

11. *Scilicet pœnam.*] Hoc non procedit. Legendum, *pœna*, in ſexto caſu; vel *in pœnam*.

12 *Tithoni atque auroræ filius.*] Ita ſcriptores fere omnes tradunt. Tithonus autem frater fuit Priami. Verum Æſchylus Memnonis matrem Ciſſiam vocat.

13 *Ingentibus Indorum atque Æthiopum.*] Virgil. 1. Æneid.

Eoaſque acies & Nigri Memnonis arma.

Diores ſcribit, Memnonem Trojam adventaſſe cum decem millibus Suſianis & totidem Æthiopibus.

14 *Splendore inſignium refulgebant.*] Optime Horat. Od. lib. 1.

——— *Seu te fulgentia ſignis*
Caſtra tenent.

Ad quem locum male multa Interpretes.

15 *Jugis Caucaſi montis.*] Caucaſus mons inter pontum Euxinum & mare Caſpium. Verum alii aiunt, Memnonem ex Æthiopia adventaſſe: alii ex India, alii denique ex Aſſyria.

16 *Phala duce.*] Hic mihi quidem ignotus eſt. Sidonius fuit, ſi fides noſtro.

17 *Mari miſit, qui appulſi Rhodum.*] Sed quomodo ipſe ex Caucaſo veniens reliquos mari miſit, ita ut ii Rhodum appellere potuerint? Certe res mira, niſi

advertere insulam Græcis sociam, veriti ne re cognita incenderentur naves, ibidem opperiebantur: ac mox divisi [18] in Camirum & Jalisum urbes opulentas: * neque multo post Rhodii Phalam incusare, quod paullo ante [19] eversa ab Alexandro Sidone patria sua, auxilium ei à quo læsus sit ferre cuperet: quoque animos exercitus permoverent, confirmare, haud dissimiles barbarorum videri eos, qui tam indignum facinus defenderent: multa præterea quæ accensura vulgum, & pro se factura essent, disserere: quæ res haud frustra fuit: Phœnices namque qui in eo exercitu plurimi aderant, permoti querelis Rhodiorum, [20] an cupidine diripiendiarum rerum quas secum advexerant, Phalam lapidibus insecuti necant: distributique per supradictas urbes, aurum ac reliqua prædæ inter se dispartiunt. Interim exercitus qui cum Memnone venerat, positis per locos patulos castris, nam intra mœnia haud facile tanta vis hominum retineri poterat, diversi suo quisque genere exercebantur. [21] Neque eadem arte simplex atque idem modus, sed ut quemque regionis suæ mos assuefecerat, [22] ita telis aliis in alium modum formatis, scutorum etiam & galearum multiformi specie, horrendam belli faciem præbuerant. Ac ubi triti aliquot dies, & miles bellum cupit, simul cum luce exercitus omnis signo dato in prælium ducitur, cum his Trojani, & qui intra mœnia socii fuerant. At contra Græci instructi pro tempore opperiri, [23] debilitati aliquantum animos, metu ingentis atque incogniti hostis. Igitur ubi intra teli jactum ventum est, tum vero barbari clamore ingenti ac dissono, ruinæ in modum irrumpunt: nostri confirmati inter se, satis impigre vim hostium sustentavere. Sed postquam acies renovatæ, in ordinem reformatæ sunt, & jaci hinc atque inde tela cœpere, cadunt utriusque exercitus plurimi. Neque finis fit, quoad Memnon curru vectus, adhibito secum fortissimo quoque, medios Græcorum invadit, primum

CAPUT V.

INTERPRETATIO.

* *Neque multo post Rhodii Phalam criminari* cœperunt, *quod cum Sidon ejus patria non ita pridem ab Alexandro diruta* fuisset, *ei* tamen, *à quo offensus esset, auxiliari conaretur, utque militum animos excitarent, affirmare, absimiles barbaris eos non esse, qui scelus tam atrox tuerentur.*

NOTÆ.

nisi de reliquis Æthiopibus intelligas, quibus Memnon mandaverit, ut mare Mediterraneum metirentur.

18 *In Camirum & Jalysum.*] Rhodi urbes. De quibus jam supra ex Hom. & Strab.

19 *Eversa ab Alexandro Sidone.*] Initio lib. 1. retulit Dictys Alexandrum Sparta redeuntem, Sidonem delapsum, regem obtruncasse, & ejus domum expilasse. Sed hoc Rhodii ita augent, ad majorem invidiam; quasi ab eo urbs eversa & diruta fuerit.

20 *An cupidine.*] Ita diserte libri: quod inepti & imperiti correctores mutaverant, rescripserantque, *dein cupidine.* J. Z. Mercer.

21 *Neque eadem arte simplex atque idem.*] *Modus idem & simplex eadem arte.* Nolim ego hoc imitari.

22 *Ita telis aliis.*] Lego: *Ita telis alii in alium modum.*

23 *Debilitati animos.*] Subintelligitur præpositio, *per* vel *navi.*

M 24 *Et*

quemque obvium fundens, aut debilitans. Ita jam primis nostrorum interfectis, duces, ubi fortuna belli versa, neque spes reliqua nisi in fuga est, victoriam concessêre. Eo die incensæ deletæque naves omnes forent, ni nox perfugium laborantium ingruentes hostes ab incœpto cohibuisset: tanta in Memnone bellandi vis, peritiaque, [24] & nostris adversæ res.

Caput VI. Igitur Græci postquam requies est, perculsi inter se, ac summæ rerum diffidentes, per universam noctem quos in bello amiserant, sepeliêre. Dein consilium futuri certaminis adversum Memnonem ineunt, [25] ac placet sorte eligi nomen ducis cum eo bellaturi. Tunc [26] Agamemnon Menelaum excipit, Ulyssem Idomeneus. Reliquorum sors agi cœpta Ajacem Telamonium votis omnium deligit. Ita refectis cibo corporibus, reliquum noctis cum quiete transigunt. At lucis principio, armati instructique pro negotio egrediuntur: neque segnius à Memnone actum, cum quo Trojani omnes. Ita hinc atque inde ordinato exercitu, prælium initum: plurimi utriusque partis, ut in tali certamine, cadunt, aut icti graviter prælio decedunt. In quo bello [27] Antilochus Nestoris obvius forte Memnoni, interficitur. Mox Ajax, ubi tempus visum est, inter utranque aciem progressus, lacessit regem, prædicto prius Ulyssi & Idomeneo, ac ceteris [28] uti se defenderent. Igitur Memnon ubi ad se tendi videt, curru desiliit, confligitque pedes cum Ajace, magno utriusque partis metu atque expectatione. Tum dux noster summa vi [29] umbonem scuti ejus telo in aliquantum foratum, gravibus atque summis viribus ingruens impulit, vertitque in latus. Quo viso, regis comites accurrêre, Ajacem exturbare nitentes. Tum Achilles ubi à barbaris intercedi videt, pergit contra, & nudatum scuto hostis jugulum hasta transfigit.

Caput VII. Ita præter spem interfecto Memnone, animi hostium commutantur, & Græcis aucta fiducia: jamque Æthiopum versa acie, nostri instantes cædunt plurimos: tum [30] Polydamas renovare prælium cupiens, circumventus

Notæ.

24 *Et nostris adversæ res.*] Scripsisse debuit Dictys, *& nostris tam adversæ res.* Id enim Scribendi ratio clamat.

25 *Ac placet sorte eligi nomen ducis.*] Idem Cedrenus. Sed ex hoc nostro.

26 *Agamemnon Menelaum excipit.*] Menelai sortem extraxit; Ulyssis Idomeneus, reliquorum alii. Sed Ajacem sors delegit, quippe quæ ultima in galea restitit. Et ita hic locus intelligendus est.

27 *Antilochus Nestoris.*] Antilochum à Memnone occisum narrat, Hom. Odyss. δ. Pindarus, Pythior. Od. 6. scribit Nestorem à Paride pressum, vulnerato jam equo currus sui, Antilochum filium suum inclamasse, eumque accurrentem & Paridem sustinentem, à Memnone interfectum fuisse. Ovidius vero, in Epist. Penelopæ Ulyssi, Antilochum ab Hectore occisum dicit:

Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum.

Ubi quidam rescribunt, *Amphimachum*; alii *Archilochum* Sed *Antilochum* MSS. omnes & excusi. Quam lectionem viri doctissimi unice amplectuntur; dicentes id scientem peccasse Ovidium, cum fœminam loquentem induceret, qui sexus nomina fere solet confundere. Sed Dictys etiam ab omnibus dissentit, cum Antilochum à Paride interemptum scribit.

28 *Uti se deffenderent.*] *Se*, ad Ajacem refertur.

29 *Umbonem scuti ejus.*] Ita ad verbum Cedrenus: quem describere supersedeo. Umbo est medium scuti.

30 *Polydamas*] Qui tamen apud Hom. nusquam interfectus legitur.

31 *Glaucus*

ad postremum, atque ictus inguina ab Ajace interficitur: [31] Glaucus Antenoris adversum Diomedem astans, [32] Agamemnonis telo cadit. Tum vero cerneres hinc Æthiopas cum Trojanis per omnem campum sine ordine atque imperio fugientes, multitudine ac festinatione inter se implicari, cadere, ac mox palantibus equis proculcari: hinc Græcos resumtis animis sequi, cædere, impeditosque dissolvere, atque ita confodere laxatos: redundant circum muros campi sanguine, & omnia, qua hostis intraverat, armis atque cadaveribus completa sunt. In ea pugna Priami filiorum [33] Arejus & Echemon ab Ulysse interfecti, [34] Dryops, Bias, & [35] Corython ab Idomeneo: ab Ajace Oilei, [36] Ilioneus cum [37] Philenore, itemque [38] Thyestes, & Thelestes à Diomede: ab Ajace vero altero, [39] Antiphus, Agavus, Agathon, atque Glaucus: [40] & ab Achille Asteropæus. Neque prius finis factus, quam Græcos satias, & ad postremum fatigatio incessit. At ubi à nostris in castra recessum est, missi ab Trojanis, qui peterent [41] eorum qui in bello ceciderant, humandi veniam: collectos suos quisque igni cremant, & more

CAPUT VIII.

NOTÆ.

31 *Glaucus Antenoris.*] Nam fuit alius Glaucus Hippolochi filius, cum Diomede congressus: sed hospitio cognito & armis permutatis, discessere.

32 *Agamemnonis telo cadit.*] Alii à Diomede occisum dicunt.

33 *Arejus & Echemon.*] Arejum male Arrhetum vocat Apollodor. lib. 3. Arejum agnoscit Eustath. Echemona agnoscit Homer. Iliad. ε. Ἐχέμμονα Χρόμιόν τε: eosque à Diomede interfectos dicit.

34 *Dryops, Bias.*] Utrumque inter Priami filios ponit Apollodor. lib. 3. prior Hygino dicitur *Drypon*, corrupte; posterior *Biantes*. Et Dryopa quidem ab Achille occisum dicit Homer. γ. Ὣς εἶπεν, Δρύοπ' οὖτα κατ' αὐχένα μέσσον ἄκοντι. *Sic locutus, Dryopem vulneravit per cervicem mediam jaculo.*

35 *Corython.*] Corythonem nullum invenio. Credo rescribendum *Gorgython*. Nec me movet, quod eum supra dicit occisum: nam & hic *Philenorem* nominat, quem necatum dixit, lib. 3. & *Antiphum*, cujus cædem retulit, lib. 2. *Joa. Mercer.* Forsan scripserat Dictys, *Dorycops*, ex Hygino; qui idem opinor Doryclus dicitur Apollodoro.

36 *Ilioneus.*] Ilioneum Priami filium nusquam inveni. Ilionam quidem Priami filiam, memorat Hyginus. Sed non Ilioneum filium. Apollodorus Idomeneum Priami filium quemdam dicit, forsan corrupte pro *Ilioneum*. Sed forsan hic Ilioneum illum Dictys intelligit, qui Phorbantis filius fuit & à Peneleo occisus. Homer. Iliad. ξ.

37 *Philenore.*] Philenoris etiam meminit lib. 3. ubi eum ab Agamemnone interemptum dicit. Sed Philenorem, Priami filium nullum inveni; quare & hic & illic *Philamonem* restituendum esse puto.

38 *Thyestes & Thelestes.*] Nullum opinor Priamo fuisse filium nomine Thyesten. Pro *Thelestes* legendum *Thelestas*, ex Apollodoro. Τελέστας.

39 *Antiphus, Agavus, Agathon, atque Glaucus.*] Antiphum Agathonem & Glaucum nominat Apollodor. qui Antiphum ab Agamemnone occisum dicit, & Hom. at Agavum Agathonem & Glaucum nusquam interfectos describit.

40 *Et ab Achille Asteropæus.*] Hunc quidem ab Achille interfectum refert Homer. Sed puto, post mortem Patrocli & ante cædem Hectoris. Illum vide, Iliad. φ.

41 *Eorum qui in bello ceciderant, humandi veniam.*] Dudum monui probam & antiquam esse hanc lectionem, quem uterque Manuscriptus agnoscit. Imperiti addiderant, *corpora*; ne solœcismum paterentur scilicet. Ita Plaut. Capt. *Nominandi*

patrio sepeliunt; seorsum ab ceteris cremato Memnone: cujus reliquias urna conditas, [42] per necessarios regis remisêre [43] in patrium solum. At Græci lautum bene cadaver Antilochi, justisque factis Nestori tradunt: eumque orant, ferre æquo animo fortunæ bellique adversa. Ita ad postremum corpora sua quisque curantes, vino atque epulis per multam noctem, Ajacem simul atque Achillem laudibus celebrant, atque ad cœlum ferunt. At apud Trojam ubi requies funerum est, non jam [44] dolor in casu Memnonis, sed metus summæ rerum, & desperatio incesserat: quum hinc Sarpedonis interitus, inde insecuta paullo post Hectoris clades, spes reliquas animis abstulissent: atque ad postremum in Memnone quem fortuna obtulerat, reliquium jam nihil exsistere. Ita confluentibus in unum tot adversis, curam omnem [45] exurgendi amiserant.

CAPUT IX.

At post paucos dies Græci instructi armis, processêre in campum, lacessentes, [46] si auderent, ad bellandum Trojanos. Queis dux Alexander cum reliquis fratribus militem ordinat, atque adversum pergit. Sed priusquam ferire inter se acies, aut jaci tela cœpêre, barbari [47] desolatis ordinibus fugam faciunt: cæsique eorum plurimi, aut in flumen præceps dati, quum hinc atque inde ingrueret hostis, atque undique ademta fuga esset. Capti etiam [48] Lycaon & [49] Troilus Priamidæ, quos in medium productos, Achilles jugulari jubet: indignatus, nondum sibi à Priamo super his quæ secum tractaverat, mandatum. Quæ ubi animadvertere Trojani tollunt gemitus, & clamore lugubri Troili casum, miserandum in modum

NOTÆ.

istorum tibi erit, magis quam edundi copia. Cicero, v. Philipp. *Agrorum suis latronibus condonandi.* Varro 2. de re rust. *Sive enim aliquod fuit principium generandi animalium.* Gellius 16. 8 *Fecisse videtur eum librum, sui magis admonendi quam aliorum docendi gratia. Joz. Mercer.* Sed quoniam multi hujus locutionis formam ignorarunt, hæc pauca subjicienda sunt, ex Minerva Sanctii viri doctissimi & diligentissimi. In adjectivo nomine, inquit, seu participio semper deest substantivum *negotium*, aut infinitum verbi. Ut *legendum est.* Subaudi *negotium.* Vel *legere. Tempus est legendi*, subaudi *negotii.* Vel *legere.* Hispani, *Tiempo es qua selea. Sic tempus est legendi librorum*, regatur à *legere*; quasi dicas *tempus est lectionis librorum.* Sed si dicas, *tempus est legendi libros*, jam non participium est, sed verbum participiale. In cæteris vero omnibus, vox in *dus* semper significat passionem, & participium est adjectivum. Plura vide apud illum, pag. 228.

42 *Per necessarios regis.*] Ipsius Memnonis. Ælianus 1. animalium, scribit Auroram corpus Memnonis è mortuis ablatum, in patriam Susas detulisse; ubi ei tumulus extructus.

43 *In patrium solum remisere.*] In Troade tamen monstrabatur ejus sepulcrum.

44 *Dolor in casu Memnonis.*] Pro, *dolor è casu Memnonis.* Nolim hoc imitari.

45 *Exurgendi.*] Se se erigendi.

46 *Si auderent.*] Transpositio, nostro & aliis etiam familiaris. Series est: *Lacessentes Trojanos ad bellandum, si auderent.*

47 *Desolatis ordinibus.*] *Abandonnant les rangs*; Gallice.

48 *Lycaon.*] Quem Homerus ab Achille in pugna occisum dicit, Iliad. φ.

49 *Troilus.*] Hunc tamen pugnantem ab Achille interfectum describit Virgil. Æneid. 1. 478.

Parte alia fugiens amissis Troilus armis
Infelix puer atque impar congressus Achilli,
Fertur equis, curruque hæret resupinus inani,
Lora tenens tamen. huic cervixque comaque trahuntur
Per terram & versa pulvis inscribitur hasta.

Idem

deflent, recordati [50] ætatem ejus admodum immaturam: qui in primis pueritiæ annis, cum verecundia ac probitate, tum præcipue forma corporis amabilis, atque acceptus popularibus adolescebat. Dein transactis paucis diebus solemne Thymbræi Apollinis incessit, & requies bellandi per inducias interposita: tum utroque exercitu sacrificio insistente, Priamus tempus nactus, [51] Idæum ad Achillem super Polyxena cum mandatis mittit. Sed ubi Achilles in loco ea quæ illata erant cum Idæo, separatim ab aliis recognoscit, cognita re apud naves suspicio alienati ducis, & ad postremum indignatio exorta. Namque antea rumorem proditionis [52] ortum clementer per exercitum in verum traxerant. Ob quæ, simul uti concitatus militis animus leniretur, Ajax cum Diomede & Ulysse ad lucum pergunt. Hique ante templum resistunt, opperientes si egrederetur, Achillem, simulque uti rem gestant [53] juveni referrent; de cetero etiam deterrerent, in colloquio clam cum hostibus agere. Interim Alexander compositis jam cum Deiphobo insidiis, pugionem cinctus ad Achillem ingreditur, confirmator veluti eorum quæ Priamus pollicebatur: moxque ad aram, quo ne hostis dolum persentisceret, aversusque [54] à duce, adsistit. Dein ubi tempus visum est, Deiphobos amplexus inermem juvenem, quippe in sacro Apollinis nihil hostile meruentem, exosculari, gratularique super his quæ consensisset, neque ab eo divelli aut omittere. Quo Alexander librato gladio procurrens adversus hostem, [55] per

CAPUT X.

CAPUT XI.

NOTÆ.

Idem & infra *Dares Phrygius*. Tzetzes scribit Troilum fugientem, in Apollinis Thymbræi templum se conjecisse, unde cum eum Achilles abstrahere non posset, juxta aram eum occidit, unde & Achilles postea idem ab alio, juxta eandem aram passus.

50 *Ætatem ejus admodum immaturam.*] Quia scilicet apud Virgilium legerat,

Infelix puer atque impar congressus Achilli.

Sed eum fugiebat, viros robustissimos à poëtis sæpissime pueros dici, & sane Troilum robustissimum & fortissimum describunt Homerus, Tzetzes in Lycophr. Dares Phrygius & alii.

51 *Idæum.*] Præconem, de quo supra.

52 *Ortum clementer.*] *Clementer*, id est, lente, modice. In verum traxerant rumorem illum proditionis, qui per exercitum leviter insonuerat. Achillem autem proditionis suspectum habebant, propter amorem Polyxenæ.

53 *Juveni.*] Achilli.

54 *A Duce.*] Achille.

55 *Per utrumque latus geminato ictu.*] Alii scribunt Achillem sagitta confossum, quam Alexander, post simulacrum Apollinis latens, immisit. Unde vulgatum fuit ipsum Apollinem tela direxisse. Virgil. 6. Æneid.

Phœbe, graves Trojæ semper miserate dolores,
Dardana qui Paridis direxti tela manusque,
Corpus in Æacidæ.

Dares Phrygius narrat, Achillem cum Antilocho diu contra insidiatores pugnasse; sed utrumque tandem ab Alexandro multis plagis confossos. Locum adi. Hyginus parum sibi constat; ita enim scribit Fab. 107. *Hectore sepulto cum Achilles circa mœnia Trojanorum vagaretur, ac diceret se solum Trojam expugnasse, Apollo iratus Alexandrum parim se simulans, talum, quem mortalem habuisse dicitur, sagitta percussit & occidit.* At idem Fab. 110. *Itaque Danai Polyxenam Priami filiam, quæ virgo fuit formosissima, propter quam Achilles cum eam peteret, & ad colloquium*

venisset,

utrumque latus geminato ictu transfigit. At ubi [56] dissolutum vulneribus animadvertêre, parte alia quam venerant, proruunt. Re ita maxima, & super vota omnium perfecta, in civitatem recurrunt: quos visos Ulysses, Non temere est, inquit, quod hi turbati ac trepidi repente prosilivêre. Dein ingressi lucum, circumspicientesque universa, animadvertunt Achillem stratum humi, exsanguem, atque etiam tum seminecem. Tum Ajax, Fuit, inquit, confirmatum, ac verum per mortales, nullum hominum exsistere potuisse, qui te vera virtute superaret: sed, ut palam est, tua re inconsulta temeritas prodidit. Deinde Achilles extremum adhuc retentans spiritum, Dolo me atque insidiis, inquit Deiphobus atque Alexander Polyxenæ gratia circumvenêre. Tum expirantem eum duces amplexi cum magno gemitu, atque exosculati postremum salutant. Denique Ajax exanimem jam humeris sublatum è luco effert. Quod ubi animadvertêre Trojani, omnes simul portis proruunt, eripere Achillem nitentes, atque auferre intra mœnia, scilicet more solito illudere cadaveri ejus gestientes. Contra Græci cognita re, arreptis armis tendunt adversum: paullatimque omnes copiæ productæ; ita utrinque certamen brevi adolevit. Ajax tradito his qui secum fuerant [57] cadavere ejus, infensus [58] Asium Dymantis, [59] Hecubæ fratrem, quem primum obvium habuit, interficit. Dein plurimos, uti quemque intra telum ferit, In queis [60] Nastes & Amphimachus reperti, Cariæ imperitantes. Jamque duces Ajax Oilei, & Sthenelus adjuncti multos interficiunt atque in fugam cogunt. Quare Trojani cæsis suorum plurimis; nusquam ullo certo ordine aut spe reliqua resistendi, dispersi palantesque ruere ad portas, neque usquam nisi in muris salutem credere. Quare magna vis hominum ab insequentibus nostris obtruncatur. Sed ubi clausis portis finis cædendi factus est, Græci Achillem ad naves referunt. Tuncque deflentibus cunctis ducibus casum tanti viri, plurimi militum haud dolere, neque uti res exposcebat, tristitia commoveri: quippe in animo hæserat, Achillem sæpe consilia prodendi exercitus iniisse cum hostibus. Ceterum interfecto [61] summam militiæ orbatam, [62] & ademtum complurimum, & viro egregio bellandi ne honestam quidem mortem, aut aliter quam in

CAPUT XII. (beside "nique Ajax exanimem jam humeris sublatum")

CAPUT XIII. (beside "cædendi factus est")

NOTÆ.

venisset, ab Alexandro & Deiphobo est occisus, ad sepulchrum ejus eam immolaverunt.

56 *Dissolutum.*] Optime. Expressit illud Homerum. Λῦσε δὲ γυῖα. *Solvit membra.*

57 *Cadavere ejus.*] Hic vox, *ejus* mihi suspecta foret, si alium quam Dictin tenerem, & ni ita semper ille.

58 *Asium Dymantis.*] Nusquam apud Homerum legas, eum interfectum fuisse.

59 *Hecubæ fratrem*] Quæ & Dymantis filia Homero, Hygino, Ovidio & aliis. At qui eam Cissei filiam dicunt, iidem Asium ejus uterinum tantum fratrem faciunt. Vide Eustath. Iliad. π.

60 *Nastes & Amphimachus.*] Nomionis filii; jam supra.

61 *Summam militia.*] Barbare loquitur Dictys; neque enim scribi posse arbitror *summam rem orbari*, & ratio in promptu est.

62 *Et ademptum complurimum.*] Novum loquendi

obscuro [63] oppetere licuerit. Igitur propere ex Ida apportata ligni vis multa, atque in eodem loco, quo antea Patroclo, bustum extruunt. Dein imposito cadavere, subjectoque igni [64] justa funeri peragunt: Ajace præcipue insistente, qui per triduum continuatis vigiliis laborare non destitit, [65] quam reliquiæ coadunarentur. Solus namque omnium pæne ultra virilem modum interitu Achillis consternatus est, quem dilectum præter cæteros animo summis officiis percoluerat: quippe cum amicissimum, & sanguine conjunctum sibi, tum præcipue plurimum virtute ceteros antecedentem. Contra apud Trojanos lætitia atque gratulatio [66] cunctis in- Caput cesserat, interfecto quam metuendo hoste: hique Alexandri commentum XIV. laudantes ad cœlum ferunt, scilicet quum insidiis tantum perfecerit, quantum ne in certamine auderet quidem. Inter quæ nuncius Priamo supervenit, Eurypylum Telephi [67] ex Mœsia adventare, quem rex multis antea illectum præmiis [68] ad postremum oblatione desponsæ Cassandræ confirmaverat. Sed inter cetera quæ ei pulcherrima miserat, addiderat etiam [69] vitem quandam auro effectam, & ob id per populos memorabilem.

Notæ.

loquendi genus. Vult dicere; cum Achille omnia fere interiisse, ruisse, &c.

63 *Oppetere licuerit.*] Non video, quomodo hæc cohærere cum reliquis possint. Lego, *licuisse.*

64 *Justa funeri peragunt.*] *Justa* dicuntur quæ mortuis debentur; Græcis *νόμιμα, ἐνταφίσματα.* Justa autem supple, *funera* vel *officia.* De funere Achillis fuse Homer. Odyss. *ω.*

65 *Quam reliquiæ coadunarentur.*] Reliquiæ sunt ossa. Coadunare, colligere, quasi in unum. Sed non video, cur hic dicat Ajacem triduo die nocteque laborasse, cum Homerus scribat id mane factum fuisse.

> Ἤωθεν δή τοι λέγομεν λεύκ' ὀστί, Ἀχιλλεῦ,
> Οἴνῳ ἐν ἀκρήτῳ καὶ ἀλείφατι.
>
> *Mane vero tibi collegimus candida ossa, ô Achilles,*
> *Vino in puro & adipe, &c.*

66 *Cunctis incesserat.*] Subintellige, animos, corda; alioqui scripsisset, *cunctos.*

67 *Ex Mœsia.*] Eurypyli ditionem in Mœsia circa Caïcum, ponit Strabo & Homer.

68 *Ad postremum oblatione desponsæ Cassandræ.*] Alii dicunt Priamum ipsam Eurypyli uxorem donis illexisse, ut maritum suum in militiam mitteret. Alii aliter. Vide Eustath. ad illud Odyss. *λ.*

> Ἀλλ' οἷον τὸν Τηλεφίδην κατενήρατο χαλκῷ,
> Ἥρω' Εὐρύπυλον, πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι,
> Κήτειοι κτείνοντο, γυναικῶν εἵνεκα δώρων.
>
> *Sed ut Telephiden interfecit (Pyrrhus) ferro,*
> *Heroem Eurypylum, multi autem circa eum sodales,*
> *Cetei trucidabantur, mulierum propter dona.*

Vide Strabon. lib. 3.

69 *Vitem quamdam auro effectam.*] Verba Eustathii apponere non gravabor. Ἢ χρυσῆν τινα φασὶν ἄμπελον. Ἣν Ζεὺς μὲν ἐχαρίσατο ἀντὶ Γανυμήδους τῷ πατρὶ Τρωΐ, Πρίαμος δὲ ἐκ διαδοχῆς ἐλθοῦσαν εἰς αὐτὸν ὑπέσχετο Ἀστυόχῃ τῇ ἑαυτοῦ μὲν ἀδελφῇ, Εὐρυπύλου δὲ μητρί, εἰ πέμψει ἐπὶ συμμαχίᾳ τὸν υἱόν, φάμενος ἐπὶ τῇ μητρὶ κεῖσθαι τὴν εἰς πόλεμον ἐξέλευσιν αὐτοῦ. Id est, *vel auream quamdam vitem dicunt, quam Jupiter pro Ganymede dedit Troi patri; Priamusque per successionem ad se devolutam, promisit Astyochæ sorori suæ, quæ mater erat Eurypyli, si filium suum Trojanis auxiliarem mitteret, qui affirmabat per matrem suam stare, quin ad bellum pergeret.* Notabis interim illos orientis populos vites illas aureas adamasse: nam vitem auream Pompejo dono dedit Aristobulus, de qua Josephus, Strabo & alii. Vide quæ notavi ad Florum, lib. 3. cap. 5. Sub aureo vitem cœlo.

70 *Virtute*

Ceterum Eurypylus [70] virtute multis clarus, Mœsiacis modo ceterisque instructus legionibus, summa fama lætitiaque à Trojanis exceptus, spes omnes barbaris in melius converterat. Interim Græci ossa Achillis urna condita, [71] adjunctaque simul Patrocli, [72] in Sigæo sepelivêre: cui sepulchrum etiam [73] exstruendum ab his qui in eo loco agebant, mercede Ajax locat, indignatus jam Græcis, quod [74] nihil in his dignum doloris juxta amissionem tanti herois animadverteret. Per idem tempus Pyrrhus, [75] quem Neoptolemum memorabant, genitus Achille ex [76] Deidamia Lycomedis, [77] superveniens, offendit tumulum exstructum jam ex parte maxima. Dein percontatus exitum paternæ mortis, doctusque, Myrmidonas, gentem fortissimam & [78] inclytam bellandi, armis atque animis confirmat; impositoque faciendo operi Phœnici, ad naves atque
CAPUT XV. ad tentoria parentis contendit: ibi custodem rerum Achillis Hippodamiam animadvertit. Moxque adventu ejus cognito, in eundem locum à cunctis ducibus concurritur: hique uti animum æquum haberet, deprecantur. Queis benigne respondens, nec sibi ait ignoratum esse, omnia quæ divinitus confierent, forti pectore patienda, neque cuiquam super fatum vivendi concessam legem: turpem namque ac detestandam viris fortibus conditionem senectæ; contra imbellibus optabilem. Ceterum

NOTÆ.

70 *Virtute multis clarus.*] An clarus virtute, ob multa facinora? vel clarus multis facinoribus, ob virtutem:

71 *Adjunctaque simul Patrocli.*] Ex Homer. Odyss. ω. Qui ait, in eadem urna utriusque ossa condita.

Ἐν τῷ τοι κεῖται λεύκ' ὀστέα, φαίδιμ' Ἀχιλλεῦ,
Μίγδα δὲ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο θανόντος.

In hac urna tibi jacent alba ossa, illustris Achilles,
Promiscue autem Patrocli Menoitiada mortui.

72 *In Sigæo sepelivere.*] In littore. Homer. ibid.

Ἀκτῇ ἔπι προὐχούσῃ, ἐπὶ πλατεῖ Ἑλλησπόντῳ.
Littore in excelso ad latum Hellespontum.

Vide Strabon. lib. 13.

73 *Extruendum ab his qui in eo loco agebant.*] Homerus tamen scribit, à Græcis extructum.

——— *Μέγαν καὶ ἀμύμονα τύμβον,*
Χεύαμεν Ἀργείων ἱερὸς στρατὸς αἰχμητάων.
——— *Magnum & laudandum sepulcrum,*
Fudimus Argivorum pius exercitus bellicosorum.

74 *Nihil in his dignum doloris.*] Hæc ita conjungenda sunt, *quod in his nihil doloris animadverteret dignum juxta, &c.*

75 *Quem Neoptolemum.*] A νέος & πτόλεμος pro πόλεμος, bellum, factum Neoptolemus; quia juvenis ad bellum missus, nam vix duodecimum annum attigerat.

76 *Deidamia Lycomedis.*] Lycomedes, rex Scyri insulæ: ad eum Achilles à matre missum ut, inter ejus filias latens, Trojano bello non interesset.

77 *Superveniens.*] At Homerus ait Ulyssem Scyrum insulam navigasse, ut inde Pyrrhum adduceret. Sic enim apud eum Ulisses.

Αὐτὸς γάρ μιν ἐγὼ κοίλης ἐπὶ νηὸς ἐΐσης,
Ἤγαγον ἐκ Σκύρου μετ' ἐϋκνήμιδας Ἀχαιούς.

Ipse enim eum ego in profunda navi æquali.
Adduxi ex Scyro ad bene armatos Græcos.

Sophocles in Philocteta, addit Phœnicem.

78 *Inclytam bellandi.*] Subauditur, *arte* vel *fama.*

79 *In*

sibi eo leviorem dolorem esse, quod non in certamine, neque [79] in luce belli Achilles interfectus esset, quo fortiorem non optasse quidem quemquam exsistere nunc, vel in præteritum, excepto [80] uno illo Hercule. Addit præterea solum virum dignum ea tempestate, sub cujus manibus exscindi Trojam deceret: neque tamen abnuere, quod imperfectum a patre relictum esset, à se atque à circumstantibus perfici.

Caput XVI.

Postquam finem loquendi fecit, in proximum diem certamen pronunciatum: duces omnes, ubi tempus visum est, solito ad Agamemnonem cœnatum veniunt: in quibus Ajax cum Neoptolemo, Diomedes, Ulysses, & Menelaus: hique inter se [81] eundem locum cœnandi capiunt. Interim inter epulas plurima juveni patris fortia facinora numerare, virtutemque ejus commemorando efferre laudibus: quibus Pyrrhus non mediocriter lætus, accensusque [82] industria, se omni ope conari respondit, quo ne indignus patris meritis exsisteret. Dein ad sua quisque tentoria quietum abeunt. At postero die simul cum luce juvenis castris egressus, offendit Diomedem cum Ulysse: quos salutatos, quid causæ foret, rogat: hique ajunt, interponendam dierum moram ad reficiendos militum ejus animos, longo itinere maris torpentibus etiam nunc membris, & ob id nequaquam satis firmo nisu, ut solitis viribus agerent.

Caput XVII.

Itaque ex eorum sententia biduum interpositum: quo transacto, omnes duces regesque suis quisque militibus instructis exercitum ordinant, atque ad pugnam vadunt. In quibus Neoptolemus regens medios, circum se Myrmidonas statuit atque Ajacem, quem adfinitatis merito, parentis loco percolebat. Interim Trojani vehementer pavere, [83] commemorato duce: tamen Eurypyli hortatu arma capiunt: namque adjunctis secum regulis copias suas Trojanis mixtas, porta educit: atque ita ordinata acie medium sese locat. Tum primum Æneas parato certamine intra muros manet, exsecratus quippe Alexandri facinus [84] commissum in Apollinem, cujus sacra is præcipue tuebatur. Sed ubi signum bellandi datum est, manus conserunt, magna vi utrinque decertantes, caduntque plurimi. Interim Eurypylus obvium forte nactus [85] Peneleum, proturbat hasta, atque interfecit. Inde multo sævior [86] Nirea aggressus, mox obtruncat. Jamque deturbatis qui in acie steterant, medios aggrediebatur: quum Neoptolemus re cognita, cominus advolat, [87] dejectumque curru hostem, & ipse desiliens, gladio interficit.

Notæ.

79 *In luce belli.*] Elegantissime.

80 *Uno illo Hercule.*] Hic vox *illo* maximæ emphaseos; id est, *nobilissimo*.

81 *Eundem locum.*] An locum solitum? an dicit eos eundem ordinem tenuisse, quo supra commemorati sunt?

82 *Industria.*] Id est, *laboriositate*, si ita fas loqui, *amore agendi*.

83 *Commemorato duce.*] Ob commemoratum ducem, Pyrrhum scilicet.

84 *Commissum in Apollinem.*] Cum in ejus templo Achillem interfecit.

85 *Peneleum.*] Hippolemi filium. De eo in Catalogo. Sed Homerus interfectum non refert.

86 *Nirea.*] Hunc ab Ænea interfectum describit Dares.

87 *Dejectumque curru hostem.*] Eurypyli cum Pyrrho certamen fuse Quintus Calaber, lib. 6.

Tum ablatum propere cadaver, atque ad naves jussus ejus perlatum. Quod ubi animadvertere barbari, quibus spes omnis in Eurypylo fuerat, sine certo ordine aut rectore, fuga prælium deserunt, atque ad muros revocant: tum plurimi eorum in fuga interfecti.

Caput XVIII. Igitur postquam fusis hostibus ad naves revertêre Græci, ex consilii sententia, Eurypyli cremata ossa, atque urna condita patri remittunt, scilicet memores beneficiorum atque amicitiæ. Cremati etiam per suos Nireus atque Peneleus, seorsum singuli. At postero die per Chrysen cognoscitur, [88] Helenum Priami, fugientem scelus Alexandri, apud se in templo agere: moxque ob id missis Diomede & Ulysse, tradidit sese, deprecatus prius, uti sibi partem aliquam regionis in qua reliquam vitam degeret, semotam ab aliis concederent. Dein ad naves ductus, ubi consilio mixtus est, multa prius locutus, Non metu, ait, mortis, se patriam parentesque deserere, sed [89] deorum coactum aversione, quorum delubra violari ab Alexandro, neque se, neque Æneam nequisse pati. [90] Qui metuens Græcorum iracundiam, apud Antenorem agere senemque parentem, [91] de cujus oraculo imminentia Trojanis mala cognovisset, ultro supplicem ad eos decurrere. Tunc nostris festinantibus secreta dignoscere, Chryses nutu uti silentium ageretur significat, atque Helenum secum abducit. A quo doctus, cuncta Græcis uti audierat, refert. Addit præterea tempus Trojani excidii, idque administris Ænea atque Antenore fore. Tum recordati eorum quæ Calchas dixerat, eadem cuncta congruentiaque animadvertunt.

Caput XIX. Dein postero die, egresso utrinque milite [92] ab Alexandro cadunt ad solis

NOTÆ.

88 *Helenum Priami.*] Tzetzes in Lycophr. Ἑλένου δὲ τοῦ Πριάμου παιδὸς μάντεως ὄντος, καὶ ἢ μόνου αὐτομολήσαντος τοῖς Ἕλλησι, κατά φασιν Ὀρφεύς τε καὶ Τρυφιόδωρος, ἢ ὥς φησι Σοφοκλῆς, ἐνεδρευθέντος, καὶ κατασχεθέντος ὑπ' Ὀδυσσέως. *Heleno autem Priami filio vate existente solo vel sponte ad Gracos confugiente; ut dicunt Orpheus & Tryphiodorus: vel, ut ait Sophocles, ab Ulysse per insidias capto & retento, &c.* Verum Conon aliter paulo; ita scribit enim narratione 34: *Paride mortuo Helenus & Deiphobus Priami filii super Helena nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, atate licet minor. Helenus ergo injuria impatiens, in Idam secedens otium egit, ubi, Chalchantis suasu. qui Trojam obsidebant Graci ex insidiis eum capiunt: Ille partim minis, partim dolis vel potius odio Troja, Gracis indicavit ligneo equo Trojam capiendam fato esse designatum. Immo & illud denique, cum Achivi cepissent cælo delapsum illud Minerva Palladium, quod inter multa erat minimum.* Græca non descripsi propter nimiam prolixitatem.

89 *Deorum aversione.*] Ut apud illum Virgil. *Et aversa Deum mens.*

90 *Qui metuens.*] Tota certe hæc periodus mire impedita & intricata mihi videtur. Ita tamen eam expedire tentabam: *qui [Æneas) metuens Gracorum iracundiam, apud Antenorem, senemque parentem (Anchisen) agere (decreverat* supple) de cujus oraculo imminentia Trojanis mala cognovisset, *seque ultro supplicem ad eos decurrere.* Optimo sensu.

91 *De cujus oraculo.*] Hic Anchisem divinandi peritum inducit; ut & non semel Virgil. Unde Servius, ad illud 11. Æneid.

> *At pater Anchises oculos ad sidera latus extulit.*

Et hic & alibi, inquit, *Anchisem divinandi peritum inducit.*

92 *Ab Alexandro.*] A partibus Alexandri.

93 *Sinistram*

partem maximam. At ubi vehementius à nostris instatur, & omni ope bellum finire in animo est, signo dato dux duci occurrit, atque in se prælium convertunt. Tum Philoćteta progressus adversum Alexandrum lacessit, si auderet sagittario certamine. Ita concessu utriusque partis Ulysses atque Deiphobus spatium certaminis definiunt. Igitur primus Alexander incassum sagittam contendit. Dein Philoćteta insecutus [93] sinistram manum hosti transfigit, reclamanti per dolorem dextrum oculum perforat: ac jam fugientem tertio consecutus vulnere per utrumque pedem trajicit, fatigatumque ad postremum interficit: quippe Herculis armatus sagittis, [94] quæ infećtæ hydræ sanguine, haud sine exitio corpori figebantur. Quod ubi animadvertêre barbari, magna vi irruunt, eripere Caput XX.
Alexandrum cupientes: multisque suorum interfectis à Philoćteta, negotium tamen peragunt, atque in civitatem roportant: tumque Ajax Telamonius insecutus fugientes, adusque portam pergit. Ibi cæsa vis multa hostium, quum festinantibus inter se, & singulis evadere inter primos cupientibus, magis in ipso aditu, multitudine sua detinerentur. Interim multi eorum qui primi evaserant, super muros siti, collećta undique cujusquemodi saxa, super clypeum Ajacis dejicere, congestamque quamplurimum terram desuper volvere, scilicet ad depellendum hostem; quum super modum gravaretur egregius dux, [95] facile scuto decutiens, haud segnius [96] imminere. Denique, Philoćteta, eos qui in muris locati erant, eminus sagittis proturbat, multosque interficit. Neque secus à reliquis in parte alia res gestæ. Atque eo die excisa, eversaque mœnia hostium forent, ni nox jam ingruens, nostros ab incœpto cohibuisset. Qui ubi ad naves regressi sunt, læti Philoćtetæ facinoribus, & ob id maximam animo fiduciam gestantes, summo favore ac laudibus ducem celebrant. Qui simul cum luce, adjunćtis sibi reliquis ducibus, in prælium egressus, hostes

NOTÆ.

93 *Sinistram manum.*] Ita Tzetzes, ad verbum: Φιλοκτήτης ἀντιστάντα αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τοξείαν, τοξεύσας, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν λαιὰν χεῖρα, εἶτα τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκβαλὼν ὀφθαλμὸν καὶ τρίτον τοὺς πόδας βαλὼν ἀνεῖλεν. *Philoćteta contra se stantem Alexandrum jaculatus, primum illi manum sinistram transfigit, deinde dextrum oculum dejicit, & tertio utrumque pedem trajecit, atque ita eum interfecit.* Idem etiam Cedrenus. Et sane à sagittis Philoćtetæ occisum Alexandrum, fere omnes consentiunt. Ita Lycophro in sua Cassandra, Sophocles in Philoćteta, Apollodor. lib. 3. Conon, Parthenius. Dares tamen Phrygius, ab Ajace interfećtum dicit, & Ptolemæus Hephæstion, à Menelao.

94 *Quæ infećta Hydræ sanguine.*] Hercules Hydram Lernæam Typhonis filiam cum capitibus novem ad fontem Lernæum interfecit. Hæc tantam vim veneni habuit, ut afflatu homines necaret, & si quis eam dormientem transierat vestigia ejus afflabat, & malorum cruciatu moriebatur. Hanc, Minerva monstrante, interfecit & exenteravit, exque ejus felle sagittas tinxit. Itaque quidquid postea sagittis fixerat, mortem non effugiebat, unde postea & ipse periit. Hygin. Fab. 30. earum heres Philoćteta.

95 *Facile scuto decutiens.*] Super modum telis gravabatur; sed ea tamen facile decutiebat. Rem miram, scilicet.

96 *Imminere.*] Id est, instare, & quasi eis incumbere. Egregium plane verbum.

metu sui adeo deterruit, ut vix se mœnibus defensarent. Interim Neoptolemus apud tumulum Achillis, postquam in auctorem paternæ cædis vindicatum est, initium lugendi sumit, & una cum Phœnice atque omni Myrmidonum exercitu, [97] comas sepulchro deponit, [98] pernoctatque in loco. Per idem tempus [99] filii Antimachi, de quo supra memoravimus, adjuncti Priami rebus, ad Helenum veniunt, eumque ut ad amicitiam cum suis redeat, deprecati, ubi nihil proficiunt, ad suos remeantes, Diomedi atque [1] Ajaci alteri itineris medio occurrunt: ab queis comprehensi, perductique ad naves, quinam essent, & rem ob quam venerant omnem expediunt.

CAPUT XXI.

Tum recordati patris eorum, & quæ adversum legatos dixerit, molitusque sit, tradi eos popularibus, atque ante conspectum barbarorum produci jubent, dein lapidibus injectis necari. Interim [2] Alexandri funus per partem aliam portæ ad Oenonem, quæ ei ante Helenæ raptum nupserat, necessarii sui uti sepeliretur perferunt. Sed fertur Oenonem viso cadavere Alexandri, adeo commotam, uti amissa mente obstupesieret, [3] ac paullatim per mœrorem deficiente animo, concideret.

NOTÆ.

Utinam in reliquis omnibus se se ita diligentem præstaret Dictys.

97 *Comas sepulchro deponit.*] Qui solennis mos fuit. Homer. de Patroclo Iliad. ψ.

> *Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον ἃς ἐπέβαλλον.*
>
> *Capillis autem totum mortuum tegebant quos injiciebant.*

Sed super hoc, plura in Callimachum meum conjeci, ad illud Hymn. in Dianam.

> *Κείροιλαι δὲ γέροντες ἐφ' υἱάσιν.*
>
> *Tondentur autem senes super filios.*

98 *Pernoctatque in loco.*] Quod etiam aliquoties observabatur.

99 *Filii Antimachi de quo supra memoravimus.*] Lib. II. ubi ait, solum omnium Antimachum in gratiam Alexandri adversum cunctos reclamasse; cum Menelaum injuste injuriam passum, decernerent.

1 *Ajaci alteri.*] Sic semper Ajacem Oileum vocat.

2 *Alexandri funus.*] Nolim hoc imitari: *ferre funus* alicujus *ut sepeliatur.* Alexandri funus dicit, pro cadavere.

3 *Ac paulatim per mœrorem.*] Hic locus indicat alium esse hunc Dictyn ab eo, quem Græci habuere. Tzetzes in Lycoph. *Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, τὴν ἑαυτὴν συνοικοῦσαν, ἢ μετὰ τὸν Κοΐντον ἑαυτὴν ἐμβαλοῦσα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου πυρὰν, ἢ κατὰ τὸν Δίκτυν βρόχοις ἀπαγχθεῖσα. Mortuo autem Alexandro, Oenone se ipsam interfecit. Vel, secundum Cointum, se ipsam in Alexandri rogum injiciens; secundum Dictyn, se ipsam funibus strangulans.* Cointum sequutus Quintus Calaber. Sed Dictyn Græcum Apollodor. Cedrenus & Conon. Sed Apollodorus & Conon, Alexandrum à Philocteta non omnino occisum, sed vulneratum postea interiisse. Ita enim Apollodor. lib. 3. *Alexander sagittis Herculis à Philocteta sauciatus in Idam ad Oenonem remeavit, tum illa injuriarum memor Paridem curare nolle affirmat. Alexander igitur cum in Trojam referretur, occubuit. Mox Oenone, quam detrectata medela pœnituerat, ad vulnus curandum pharmaca deferebat; siquidem Oenone, medendi canendique artem callebat: qua, ubi jam eum obiisse reperit, sibi laqueo vitam finivit.* Ubi illa, *medendi canendique artem callebat*, mihi modo scrupulum injiciunt, in Græco scriptum, *ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν ἔχει*. Doctissimus Meziriacus legebat, *μαγικὴν* pro *μαντικὴν*. Pater meus amantissimus nihil mutabat; musica enim ad incantationem vulnerum, *διὰ ἐπῳδῆς* scilicet. Virgil.

> ——— *Graviter spirantibus hydris,*
> *Spargere qua somnos cantuque manuque solebat.*

Ego

Atque ita uno eodemque funere cum Alexandro contegitur. Ceterum Trojani, ubi hostis muris infestus, magis magisque sævit, neque jam resistendi mœnibus spes ulterius est, aut vires valent, cuncti proceres seditionem adversus Priamum [4] extollunt, atque ejus regulos: denique accito Ænea filiisque Antenoris, decernunt inter se, uti Helena cum his quæ ablata erant, ad Menelaum duceretur. Quod postquam Deiphobus cognovit, traductam ad se Helenam [5] matrimonio sibi adjungit. Ceterum ingressus consilium Priamus, ubi multa ab Ænea contumeliosa ingesta sunt, ad postremum consilii sententia jubet ad Græcos cum mandatis belli deponendi ire Antenorem: qui ex muris [6] signum ostendens legationis, ubi à nostris recessum est, ad naves venit. Ubi benigne salutatus, atque exceptus, [7] summum fidei benevolentiæque erga Græciam testimonium capit: maximeque à Nestore, quod Menelaum insidiis Trojanorum appetitum, [8] consilio suo atque auxilio filiorum servaverit: eversa proqueis Troja, multa præclara polliceri: hortarique uti dignum memoria, pro amicis adversum perfidos moliretur.

CAPUT XXII.

NOTÆ.

Ego vero nec recte emendasse Meziriacum puto, nec recte patrem meum vulgatam lectionem retinuisse. Et hanc meam emendationem verissimam esse existimo. Lego enim, *φονικῶν*. Ut plus semel hanc vel illam vocem pro altera apud optimos scriptores positam legi: sed redeamus in viam. Conon Apollodoro per omnia fere consentit; illum vide narratione 23.

4 *Extollunt.*] Id est, *movent*. Græce *αἰωροῦνται*; proprie.

5 *Matrimonio sibi adjungit.*] Lycophron ait, Deiphobum Helenâ in fortitudinis præmium donatum fuisse.

> Τὸν δ' αὖ τέταρτον αὐθόμαιμον ὄψεται
> Κίρκου καταρράκτῆρος, ὅν τε συζύγων
> Τὰ δεύτερ' ἆθλα τῆς δυσεφάλτου πάλης
> Λαβόντα κηρύξουσι.

> *Quartum autem (maritum) fratrem videbit.*
> *Accipitris rapacis (Paridis) quem inter fratres*
> *Secunda præmia (post Hectorem) lubricæ luctæ*
> *Adeptum præcones canent.*

Ubi Tzetzes, post occisum, inquit, Alexandrum Deiphobus Helenam uxorem duxit. Vel, cum enim Priamus præmium posuisset ei, qui se in bello fortissimum ostenderet, ipse eo nomine eam abduxit. Vel, ut alii dicunt (sic enim lego apud Tzetzem, ἢ καθάπερ ἄλλοι φασὶ βίᾳ ἀφελόμενος locus est p. 34.) ipse eam vi cepit; ut & Euripides in Troadibus.

> Βίᾳ δ' ὁ καινός μ' οὗτος ἁρπάσας πόσις
> Δηΐφοβος ἄλοχον εἶχεν ἀκόντων Φρυγῶν.

> *Per vim autem me novus ille rapiens maritus*
> *Deiphobus uxorem habuit, invitis Phrygibus.*

Priori sententiæ Tzetzis consentit Scholiastes Homeri, Iliad. ult. Ἀλεξάνδρου τοξευθέντος ὑπὸ Φιλοκτήτου Πρίαμος τὸν Ἑλένης γάμον ἔπαθλον ἔθηκε τῷ ἀριστεύσαντι κατὰ τὴν μάχην. Δηΐφοβος δὲ γενναιότατος ἀγωνισάμενος ἔγημεν αὐτήν. *Alexandro interfecto à Philoctete, Priamus Helenæ nuptias prœmium posuit ei, qui fortissime pugnasset. Deiphobus autem eam accepit.*

6 *Signum ostendens legationis.*] Olivam scilicet.

7 *Summum fidei benevolentiaque erga Graciam.*] Ista, si ad verbum interpreteris, nihil aliud sonant quam, Antenorem, multis testimoniis certiorem factum esse, Græcos erga Græciam fideles & benevolos permanere. Sed plane contrarium innuere vult Dictys; nempe Græcos Antenori multis testimoniis significasse, se fidem ejus atque benevolentiam erga Græciam laudare, neque se ejus pœnitere: *Qu'ils est ient contents de la fidelité & de la bienveillance qu'il avoit temoignées aux Grecs, &c.*

8 *Consilio suo atque auxilio filiorum.*] Supra lib. 1. non longe ab initio.

 9 *Exor-*

Tum longam [9] exorsus orationem : Semper, ait, principes Trojæ pœnam ob inconsulta divinitus consequi. Dein subjungit Laomedontis [10] adversum Herculis famosa perjuria, insecutamque ejus regni eversionem : qua tempestate Priamus parvulus admodum, atque expers omnium quæ gesta erant, [11] petitu Hesionæ, regno impositus est. Eum male jam inde desipientem, cunctos [12] sanguine & injuriis insectari solitum, pravum, [13] insuetum atque appetentem alieni : quo exemplo veluti pessima contagione imbutos filios ejus, neque sacro, neque profano abstinuisse. Ceterum se eadem stirpe qua Priamum, Græcis conjunctum, animo semper ab eo discerni. [14] Plejonam quippe Danai filiam, Electram genuisse, ex qua ortum Dardanum [15] Olizonæ Phinei junctum Erichthonium ei dederit: ejus Tros, dein ex eo Ilus, Ganymedes, [16] Cleomestra & Assaracus, atque ex eo Capys Anchisæ pater, Ilum dein Tithonum & Laomedontem genuisse : ex Laomedonte [17] Hictaonem, Clytium, Lampum, Tymœtem, [18] Bucolionem, atque Priamum genitos : rursusque [19] ex Cleomestra & Æsyete se ge-

Notæ.

9 *Exorsus.*] Ipse Antenor.

10 *Adversum Herculem famosa perjuria.*] Cum Laomedon, oraculo monitus, Hesionem filiam ceto devorandam exposuisset, Hercules pollicetur se Hesionem liberaturum si sibi, quas equas illi pro rapto Ganymede Jupiter dedit, Laomedon tradat. Conditionem accepit Laomedon, Hercules cetum occidit, & Hesionem liberavit. Sed Laomedon pactam mercedem denegavit. Quare iratus Hercules adversus Trojam expeditionem suscepit. Vide Apollodor. lib. 2.

11 *Petitu Hesionæ.*] Troja capta ab Hercule, Priamus qui tunc Podarces dicebatur, inter captivos Herculis tenebatur. Et cum Hercules Hesionæ dedisset ut quos vellet captivos eligeret, illa fratrem suum elegit, & pro ejus redemptione dedit flemeum suum è capite demptum; unde Podarces postea dictus *Priamus*, quasi *emptus*: nam πρίασθαι emere est.

12 *Sanguine & injuriis insectari.*] *Insectari aliquem sanguine*, mihi nove & duriter dictum videtur.

13 *Insuetum.*] Puto hic, *insuetum*, esse ferum & opponi *mansueto*. Quo sensu non facile alibi reperias.

14 *Plejonam quippe Danai filiam.*] Idem supra lib. 1. non longe ab initio. Vide quæ ibi dicta sunt.

15 *Olizonæ Phinei junctum Erichthonium.*] Optime monuit vir doctus deesse vocem, *qua*. *Olizonæ Phinei junctum, qua ei Erichthonium dederit.* Porro Dardani uxorem Bateam Teucri filiam, non Olizonam Phinei, multi dicunt.

16 *Cleomestra.*] Cleopatra dicitur Apollodoro & aliis.

17 *Hictaonem.*] Hicetaonem ex Homer. & Apollodor. Laomedontis filios commemorat. Homer. Iliad. γ.

Οἱ δ' ἀμφὶ Πρίαμον καὶ Πάνθοον ἠδὲ Θυμοίτην
Λάμπον τε, Κλυτίον θ' Ἱκετάονά τ' ὄζον Ἄρηος.

Priamus, & Panthous & Thumoites, Lampusque
Clytiusque, Hicetaonque ramus martis.

Apollodorus memorat Tithonum, Lampum, Clytum, Hicetaonem, Priamum & Boucolionem.

18 *Boucolionem.*] Homerus.

Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος,
Πρεσβύτατος γενεῇ. Σκότιον δ' ἐγείνατο μήτηρ.

Boucolion autem erat filius inclyti Laomedontis,
Maximus natu. Furtimque eum edidit mater.

Ejus matrem Chalyben nympham dicit Apollodor.

19 *Ex Cleomestra & Æsyete.*] Locus singularis de genere Antenoris, qui sic Laomedontis consobrinus fuit. Sane veteres Æsyetem

nitum. Ceterum Priamum cuncta jura affinitatis proculcantem, magis in suos superbiam atque odium exercuisse. Postquam finem loquendi fecit: postulat uti quoniam à senibus legatus pacis missus esset, darent ex suo numero cum queis super tali negotio disceptaret: electique Agamemnon, Idomeneus, Ulysses atque Diomedes, qui secreto ab aliis proditionem componunt. Præterea placet, uti Æneæ, si permanere in fide vellet, pars prædæ & domus universa ejus incolumis maneret. Ipsi autem Antenori dimidium bonorum Priami, regnumque uni filiorum ejus quem elegisset, concederetur. Ubi satis tractatum visum est, Antenor ad civitatem dimittitur, referens ad suos composita inter se longe alia. [20] In queis donum Minervæ parari à Græcis, eosque cum gratia cupere recepta Helena acceptoque auro, bellum omittere, atque ad suos regredi. Ita composito negotio, Antenor, traditoque sibi Talthybio, quo res finem acciperet, ad Trojam venit.

NOTÆ.

Æsyeten Antenoris patrem memorant Eustath. ad illud Iliad. β.

Τύμβῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ Αἰσυήταο γέροντος.
Ἀντήνορός φασι πατὴρ καὶ Οὐκαλέγοντος.
Sepulchri in cacumine Aisyetæ senis.
Antenoris dicit pater & Ucalegontis.

20 *Donum Minervæ parari.*] Equum scilicet. Virgil. 2. Æneid.

Votum pro reditu simulant.

Et,

Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ.

DICTYS

DICTYS CRETENSIS DE BELLO TROJANO.

LIBER QUINTUS.

Caput I. Antenore Talthybioque civitatem ingressis, cuncti populares sociique, cognita re, propere concurrunt, cupientes dignoscere quæ apud Græcos acta essent: quibus Antenor in proximum diem relata differt: atque ita dimisso conventu, disceditur. Quum inter epulas Talthybius interesset, filios suos monere Antenor, nihil his in vita custodiendum, quam uti antiquissimam ducerent cum Græcis amicitiam: dein [1] singulorum probitatem, fidem atque innocentiam commemorando, admiratus. Ita finito convivio, tum disceditur. At lucis initio, omnibus jam in consilio expectantibus audire si quis modus tantis malis fieret, cum Talthybio ipse venit, neque multo post Æneas, dein Priamus cum residuis regulis.

Caput II. Denique ubi ea quæ à Græcis audierat, dicere jussus est, hoc modo disseruit: * [2] Grave, Trojani principes, vosque socii, grave bellum nobis excitasse adversum Græciam, gravius vero multoque durius mulieris causa hostes effectos quam amicissimos, qui inde jam à Pelope orti affinitatis etiam jure nobis conjuncti sunt. Namque si præterita mala summatim attingere oporteat, [3] en unquam civitas nostra depressa ærumnis ad requiem emersit? Usquam ne nobis defuere fletus, aut sociis imminutæ calamitates? Quando non amici, parentes, propinqui, filii denique in bello amissi? Et ut ex me reliquorum luctuum memoriam recenseam, quidnam in Glauco filio toleravi? Cujus interitus

Interpretatio.

** Durum est Trojani principes & vos socii, durum nobis bellum commisisse cum Græcia; sed multo durius & molestius eos nobis, propter mulierem inimicos factos, qui antea nobis quam maxime amici, quique jam usque à Pelope oriundi consanguinitatis etiam vinculo nos attinent.*

Notæ.

1 *Singulorum.*] Græcorum nempe.

2 *Grave.*] Cave jungas cum *bellum.* Sed grave est, &c.

3 *En unquam.*] Pro ecquando. Terent. *En unquam injuriarum audisti mihi scriptam dicam.*

4 Comita-

quanquam acerbus mihi, tamen non ita dolori fuit, quam tempus illud, quo adjunctus Alexandro, ad raptum Helenæ [4] comitatum sui præbuit. Sed præteritorum satis: futuris saltem parcendum ac consulendum est. Græci homines custodes fidei ac veritatis, [5] principes benevolentiæ atque officiorum. Testis his rebus Priamus, qui ipso strepitu discordiarum [6] fructum tamen misericordiæ eorum tulit: neque inferendo bellum quidquam prius temeratum ab his, quam perfidiam in ipsa legatione, [7] insidiasque ab nostris experti sunt. In qua re, dico enim quod sentio, Priamus ejusque filii auctores: in his etiam Antimachus, qui recens amissis liberis, iniquitatis suæ pœnas luit. Hæc omnia in gratiam Helenæ gesta, scilicet ejus mulieris, quam ne Græci quidem recipere gestiunt. Retineatur igitur in civitate ea fœmina, ob quam nulla gens, nulli populi amici usquam, aut non infesti huic regno. Nonne sponte supplices ut recipiant eam rogabimus? Non omni modo satisfaciemus læsis jam toties per nos? Non in futurum saltem reconciliabimus tales viros? Ego quidem abibo hinc jam & discedam longius, neque committam ut ulterius intersim malis nostris. Fuit tempus quo manere in hac civitate jucundum erat; socii, amici, propinquorum salus, patria denique incolumis attinuere in hunc diem. Contra nunc quid horum non imminutum, aut in totum sublatum nobis est? Non feram me cum his morari, quorum opera cuncta mihi cum patria concidere. Et eos quidem quos in bello fortuna eripuit, [8] utcumque jam sepelivimus, concedentibus ultro veniam hostibus: sed postquam deorum aræ atque delubra [9] sanguine humano per scelus infecta sunt, [10] hoc etiam amisimus: quippe, quibus [11] majora supplicia post mortem charissimorum quam in ipsa amissione subeunda sunt. Quæ ne accidant, nunc saltem providete. Auro atque hujusmodi aliis præmiis, redimenda patria est. Multæ in hac civitate dites domus; singuli pro facultatibus in medium consulamus. Postremo offeratur pro vita hostibus, quod mox interitu nostro ipsorum futurum est. Templorum etiam, si necesse erit, ornamentis, pro incolumitate patriæ utendum est. Solus suas opes intus custodiat Priamus, solus divitias potiores civibus suis teneat: his etiam quæ cum

NOTÆ.

4 *Comitatum sui præbuit.* Quare supra retulit Dictys, Glaucum à patre Troja pulsum fuisse.

5 *Principes benevolentiæ.*] Id est, qui primi benevolentiam & officia Trojanis præstiterant.

6 *Fructum tamen.*] Nempe cadaver Hectoris.

7 *Insidiasque ab nostris.*] Lib. 1. non longe ab initio.

8 *Utcumque.*] Potius sentitur, quam exprimitur vis hujus adverbii. Est *quoquomodo*; Gallice ita exprimerem, *à la bonne heure cela est fait.*

9 *Sanguine infecta sunt.*] Id est, tincta sunt. Et hoc dicit, propter Achillem occisum, in templo Apollinis.

10 *Hoc etiam amisimus.*] Ut scilicet charissimos nostros sepeliamus. Hoc satis obscurum.

11 *Majora supplicia.*] Ait, gravius multo esse amissum filium suum insepultum videre, quam eum amittere.

Helena rapta sunt, incubet, videatque [12] quem ad finem utendum putet, patriæ calamitatibus. Nos victi jam sumus malis nostris. Hæc atque alia cum lacrymis disserente eo, cuncti simul gemitum edunt, tendentes ad cœlum manus, [13] abnuere tot adversis rebus Priamum, singuli vel inter se omnes finem miseriarum deprecantes. Ad postremum uno ore patriam redimendam clamant. In quibus Priamus dilanians caput fletu quam miserabili, non solum jam se odio diis, verum suis hostem effectum; quippe cui non [14] amicus antea, non propinquus, non denique civis inveniri posset, qui ærumnis suis ingemisceret. Namque optasse hæc non nunc demum, verum vivis Alexandro atque Hectore agi cœpta. Sed quoniam præterita revocare nulli concessum est, præsentium habendam rationem futurisque adhibendam. Se namque omnium quæ haberet ad redemptionem patriæ potestatem dare: quam rem Antenori agendam permittere. Ceterum se quoniam odio jam suis esset, abire è conspectu, consentientem his quæ inter se decernerent. Tum separato rege, placet uti Antenor ad Græcos redeat, exploratum voluntatem certam, adjunctusque ei, uti voluerat, Æneas; ita composita re, disceditur. Sed media ferme nocte, Helena clam ad Antenorem venit, suspicans [15] tradi se Menelao, & ob id iram derelictæ domus metuens: itaque eum orat, uti inter cetera sui quoque apud Græcos commemorationem faceret, ac pro se deprecaretur. Ceterum, ut cognitum est, post Alexandri interitum invisa ei apud Trojam fuere omnia, desideratusque ad suos reditus. At lucis initio, quibus imperatum erat, ad naves veniunt, decretum civium cunctis narrant. Itaque [16] cum quibus antea ad confirmanda quæ tempus monebat, secedunt. Ibi quum multa de republica ac summa rerum differerent, voluntatem quoque Helenæ docent, veniamque orant. Et ad postremum confirmant inter se proditionis pactionem. Dein ubi tempus visum est, cum Ulysse & Diomede ad Trojam veniunt, [17] cohibito Ajace ab Ænea, scilicet [18] ne qua insidiis

(Margin: Caput III. beside line 2; Caput IV. beside "è conspectu".)

Notæ.

12 *Quem ad finem.*] Pro, *quousque.*

13 *Abnuere tot adversis rebus Priamum.*] Hic locus diu me torsit. Sed tandem verum ejus sensum invenisse me puto, qui talis est: *Cuncti simul gemitum edunt, singuli vel omnes inter se deprecantes Priamum abnuere tot rebus adversis, & deprecantes finem miseriarum.* Vox *deprecantes* duobus prædicatis inservit; de quo jam alibi dictum. *Abnuere* autem *rebus adversis* dixit pro eis responsare, se eis opponere: quia scilicet Priamus iis usque ad illum diem consensisse videbatur, cum Helenam retinuisset, quæ mali origo. Possis tamen & aliter intelligere. *Cuncti tendentes ad cœlum manus, gemitum edunt, tot adversis rebus abnuere Priamum.* Id est, quod Priamus post tot res adversas, non consentiret iis quæ dicerentur. Sed prior explicatio potior, ut ex sequentibus liquet.

14 *Amicus antea*] I. is qui antea erat amicus.

15 *Tradi se Menelao.*] Id est, traditum iri.

16 *Cum quibus antea.*] Series est, *ad confirmanda quæ tempus monebat, secedunt cum iisdem quibus antea.*

17 *Cohibito Ajace.*] Ne cum iis ad Trojam iret.

18 *Ne qua.*] Deest, via.

19 *Exulan-*

opprimeretur talis vir, quem solum barbari non secus quam Achillem metuebant. Igitur postquam duces Græci in civitate conspecti sunt, cuncti cives tollunt spe animos, existimantes finem belli atque discordiarum. Itaque propere senatus habitus, ubi nostris præsentibus decernitur, primum omnium Antimachum ex omni Phrygia [19] exsulandum, scilicet auctorem tanti mali. Dein super conditione pacis tractari cœptum. Inter quæ repente strepitus [20] ex Pergamo, ubi regia Priami erat, clamorque ingens editur. Quare turbati qui in consilio erant, foras prosiliunt, credentes insidias tentatas [21] solito à regulis. Itaque in templum Minervæ propere concedunt. At paullo post, ex his qui ex arce descenderant, cognoscitur Alexandri filios, quos ex Helena susceperat, casu cameræ exstinctos: hique erant [22] Bunomus, Corithus, atque Idæus. Quare consilio dilato, duces nostri ad Antenorem abeunt, [23] ibique acceptis epulis pernoctant. Præterea cognoscunt ab Antenore, editum quondam oraculum Trojanis, [24] maximo exitio civitati fore, si [25] Palladium CAPUT V.

NOTÆ.

19 *Exulandum.*] Apud alios fere omnes semper invenias; *domo mea exulo, exulat pater.* Sed semper deest accusativus cognatus, exulare enim activum est, ut recte hic, apud Dictyn. Et Hygin. fab. 26. *Medea iterum exulatur.*

20 *Ex Pergamo ubi regia Priami.*] Hinc intelligendum illud Virgil. 2. Æneid.

Hac finis Priami fatorum, hic exitus illum
Sorte tulit, Trojam incensam & prolapsa videntem
Pergama.

Pergamus autem erat Ilii arx; quare infra dicit, *ex iis qui ex arce descenderant.* Inde quælibet arces dictæ *Pergama.*

21 *Solito.*] Subauditur, *more.*

22 *Bunomus Corythus atque Idaus.*] Quatuor commemorat Tzetzes, in Lycophr. Ἐξ Ἀλεξάνδρου οἱ πλείους φασὶ τέσσαρας τετοκέναι, Βούνικον, Κόρυθον, Ἄγανον, καὶ Ἰδαῖον. *Plures tamen ex Alexandro quatuor Helenam genuisse dicunt, Bounicum, Corythum, Aganum & Idaum.* Lycophron tamen, Helenam nullam masculam prolem edidisse refert.

Καὶ πάντα τλήσεθ' οὕνεκ' Ἀργείας κυνὸς
Τῆς θηλύπαιδος καὶ τριάνορος κόρης.

Et cuncta obibit propter Argivam lupam
Femini puerperam & trivirum puellam.

Quem locum citans, Stephanus de urbib. in voce αἶγυς legit, αἰγύας κόρης. Et addit, ὁ λόγος περὶ Ἑλένης Λακωνικῆς ἥτις καὶ ἄῤῥενα μὴ τεκούσης τοῦ Μενελάου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Δηϊφόβου γαμηθείσης. *Sermo de Helena Laconica, quæ non peperit marem; neque Menelao neque Alexandro & Deiphobo nupta.* Tamen idem Tzetzes, loco supra laudato, ait etiam esse, qui tradant Helenam mares ex Menelao sive ex Theseo suscepisse; nempe *Nicostratum, Ephiolan, & Menelaum.*

23 *Ibique acceptis epulis pernoctant.*] Scripsisse debuit Dictys, *accepti epulis.* Ratio est quod latine dici non possit, *accipere epulas.* Sed, *accipi epulis.*

24 *Maximo exitio civitati fore.*] Dionys. Halicarnas. 1. lib. Antiquit. 69. cap. oraculum Dardano editum refert.

Εὖτ' ἂν γὰρ τάδε σεμνὰ καθ' ὑμετέρην χώρην
Δῶρα Διὸς κούρης ἀλόχῳ σέθεν, ἡ δὲ πόλις σοῦ
Ἔσται ἀπόρθητος, τὸν ἀεὶ χρόνον ἤματα πάντα.

Nam dum veneranda illa in vestra regione erunt
Dona Jovis filia ab uxore tua (accepta) urbi tua
Erit inexpugnata per omne tempus & dies omnes.

Et Ovid. v. Fast.

Æteream servate Deam, servabitis urbem,
Imperium secum transferet illa loci.

25 *Palladium.*] Statua Palladis, magnitudine trium cubitorum, pedibus ita compositis, ut ambulare videretur, dextra

quod in templo Minervæ esset, extra mœnia tolleretur: namque id antiquissimum signum cœlo sublapsum, qua tempestate Ilus templum Minervæ exstruens, prope summum fastigii pervenerat: ibique inter opera quum necdum tegmen superpositum esset, sedem sibi occupavisse, idque signum ligno fabrefactum esse. Hortantibus dein nostris [26] uti secum ad ea omnia eniteretur, facturum se quæ cuperent, respondit. Atque his prædicit, publice se in consilio super qualitate eorum quæ postulaturi essent, [27] exertius disserturum, scilicet ne qua suspicio sui apud barbaros oriretur. Ita composito negotio, cum luce simul Antenor ac reliqui proceres ad Priamum vadunt; nostri ad naves redeunt.

Caput VI.

Dein ubi justa [28] pueris facta sunt, post diem tertium Idæus supradictos duces accitum venit: queis præsentibus [29] Lampus, ceterique quorum consilium prævalebat, multa disserere, atque docere ea quæ antea gesta essent, temere & inconsulte, non per se, quippe qui contempti despectique à regulis, arbitrio alieno agerent. Ceterum quod arma adversus Græcos tulissent, non sponte factum: namque qui sub imperio alieno agerent, expectandum his, atque exsequendum esse nutum ejus [30] qui teneat. Ob quæ [31] dignum esse Græcos data venia consulere eis, qui semper aucto-

Notæ.

elatam hastam, lævaque colum fusumque gerebat. Apollodor. libro 3. Sed negat Strabo, stantem fuisse; illum vide lib. 13. De Palladio autem variant sententiæ. Apollodor. ait Ilum, post urbem conditam, à Jove petiisse ut sibi signum aliquod daret; quo facto postridie ante tabernaculum suum Palladium vidit. Item, cum Minerva & Pallas inter se contenderent, Minerva Palladem interfecit; quare postea dolore affecta, simulacrum illi simile confecit; quod postea Electra Ilium detulit. Hæc Apollodorus. Alii dicunt Trois tempore Asium quendam fuisse, qui arte sua, astrologiam & artes magicas callebat, ligneum simulacrum per horoscopum fecit, quod inexpugnabilem urbem redderet, in qua servaretur. Eustath. in Dionys. Tzetzes, Suidas, &c. Dionysius Halicarnass. vero lib. 1. Antiquit. c. cit. refert Dardanum, Chryse quadam uxore ducta, ab ea Palladia duo accepisse; quæ ex Peloponeso in Samothraciam & inde in Asiam pervexit, &c. Alii, ut Clemens Alexandrinus, Palladium dicunt ex ossibus Pelopis factum. Alii in agro Phrygiæ, cui inde *Pessinunti* nomen fuit, decidisse tradunt, & inde Romam advectum. Et hæc fere præcipua sunt quæ de Palladio traduntur; neque enim omnia licet congerere, ne liber nimium crescat.

26 *Uti secum ad ea omnia, &c.*] Uti secum ea omnia tentaret, conaretur: ut Palladium eripere, & alia quæ usu forent.

27 *Exertius disserturum.*] Omnino ita scribendum; nam quod vulgo edebatur, *exercitum deserturum*, prorsus absurdum est: nec melius in Danielis libro, *exterius disserturum*. At in Petaviano, *exercius disserturum*. At paulo post diserte Danielis liber habet, *qua adversus eos pro patria exertius disseruisset*. *Exerte* pro audacter, confidenter, cum altercatione; elegantia ejus sæculi. *Jac. Mercer.*

28 *Pueris.*] Helenæ & Alexandri, quos cameræ ruina supra obtritos refert.

29 *Lampus.*] Nescio sane quis iste fuerit *Lampus*, cujus prævaluisse consilium dicit.

30 *Qui teneat.*] I. qui dominetur. Qui imperium habeat.

31 *Dignum esse Græcos.*] Dupliciter hoc potest intelligi, si dicas, *dignum negotium esse Græcos consulere eis, &c.* Vel, *dignum esse Græcos*, pro *Græcis*. *Dignum* enim accusativo jungitur, subintellecta scilicet præpositione, *per* vel *secundum*.

32 Quinque

res pacis fuerint: ceterum à Trojanis ob maleconsulta satis pœnarum exactum. Dein multo hinc atque inde habito sermone, ad postremum de modo præmiorum agi cœptum. Tum Diomedes [32] quinque millia talentorum auri, [33] ac totidem argenti optat, præterea tritici [34] centena millia, æque per annos decem. Tum silentio habito à cunctis, Antenor, non Græcorum more agere eos adversum se ait, sed barbaro * namque quod impossibilia postularent, palam fieri, prætextu pacis bellum eos instruere: ceterum auri atque tantum argenti ne tum quidem [35] priusquam in auxilia conducta dilaceraretur: civitati fuisse. Quod si permanere in eadem avaritia vellent, superesse Trojanis, uti clausis portis, incensisque intus deorum ædificiis, ad postremum idem sibi cum patria exitium peterent. Contra Diomedes: Non civitatem vestram [36] consideratum Argis venimus, verum adversum vos dimicaturi. Quocirca sive etiam nunc bellare in animo est, parati Græci: sive, ut ais, igni dabitis Ilium, non prohibebimus: quippe Græcis affectis injuria, ulcisci hostes suos finis est. Tum Panthus in proximum diem veniam deliberandi orat. Ita nostri ad Antenorem abeunt, atque inde in ædem Minervæ. Interim cognoscitur in apparatu rerum divinarum portentum ingens: CAPUT VII.
namque [37] aris composita sacrorum consueta, mox subjectus ignis [38] non comprehendere, neque consumere uti antea, sed aspernari. Quare turbati populares, simul uti fidem nuncii noscerent, ad aram Apollinis confluunt, atque ibi superpositis extorum partibus, ubi flamma admota est, repente cuncta quæ inerant disturbata, ad terram decidunt: quo specta-

INTERPRETATIO.

* *Etenim cum impossibilia peterent, in aperto esse eos bellum parare, pacem simulantes. Præterea, tantam vim auri atque argenti, ne tum etiam urbem habuisse, antequam in auxiliares coëmptos distraheretur.*

NOTÆ.

32 *Quinque millia talentorum.*] Talentum auri valet aureos nostros 6750000. Inde quinque millia talentorum valent aureos nostros 33750000. Id est, fere sexaginta septem miliones scutorum nostrorum.

33 *Ac totidem argenti.*] Nempe aureos nostros 3000000. id est, fere sex miliones scutorum.

34 *Centena millia.*] Modiorum, scilicet.

35 *Priusquam in auxilia conducta dilaceraretur civitati fuisse.*] Series, non tantum auri vel argenti civitati fuisse, tum etiam, antequam in auxilia conducta ea pecunia distraheretur. *Dilaceraretur* autem optime dixit, ut in illo Ovidii.

Viscera nostra tua dilacerantur ope.

36 *Consideratum.*] Illis respondit, quæ dixerat Antenor, non tantum auri argenti civitati fuisse.

37 *Aris composita.*] Eleganter, pro imposita, ordinata, collocata, &c. Sic Virgil. de Didone, quæ se *aurea composuit sponda.*

38 *Non comprehendere neque consumere.*] Nam cum ignis sacrificium absumebat, faustum erat, & contra infaustum & dirum. Sic in Vet. Testament. Pseudoprophetas à vero suo sacerdote secernit Deus Opt. Maxim. quod ignem misit, qui voravit holocaustum sacerdotis sui, & ligna & lapides, pulverem quoque & aquam, quæ erat in aquæductu; pseudoprophetas

culo perculsis atque attonitis omnibus subito 39 avis aquila stridore magno immittit sese, atque extorum partem eripit, moxque supervolans, ad naves Græcorum pergit, ibique raptum omittit. Id vero barbari 40 non jam leve aut in obscuro, sed palam perniciosum credere. Interim Diomedes cum Ulysse dissimulantes quæ gerebantur, obambulare in foro, circumspicientes laudantesque 41 præclara operum civitatis ejus. At apud naves auspicio tali motis omnium animis: Calchas uti bonum animum gererent hortatur; brevi quippe dominos fore eorum quæ apud Trojam essent.

CAPUT VIII. Ceterum Hecuba re cognita, placatum deos egreditur, 42 ac præcipue Minervam atque Apollinem, queis cum dona multa, tum victimas opimas admovet: * sed 43 in adolendo quæ sacra aris reddebantur, eodem modo restingui ignes, ac repente interire visi. Inter quæ

INTERPRETATIO.

* *Sed in mactando ea quæ consecrata aris porriciebantur.*

NOTÆ.

autem per ignem non exaudivit. Totam historiam pete è libro tertio Reg. cap. 18

39 *Avis Aquila.*] Nempe aquila est adjectivum. Tota autem hæc historia de aquila, quæ extorum partem rapuit eamque in naves Græcorum dimisit, ex Homeri Iliad. μ. adumbrata est. Ejus locum integrum apponam.

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν
Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ᾽ ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,
Ζωὸν, ἔτ᾽ ἀσπαίροντα· καὶ οὔπω λήθετο χάρμης.
Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρὴν
Ἰδνωθεὶς ὀπίσω. ὁ δ᾽ ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμᾶζε,
Ἀλγήσας ὀδύνῃσι. Μέσῳ δ᾽ ἐνὶ κάββαλ᾽ ὁμίλῳ.
Αὐτὸς δὲ κλάγξας, πέτετο πνοιῇς ἀνέμοιο.

Avis enim ipsis (Trojanis) supervenit transire volentibus,
Aquila altivolans, ad sinistram populum coercens,
Cruentatum serpentem gestans unguibus, immanem,
Vivum, adhuc palpitantem, qui nondum oblitus erat pugnæ,
Percussit enim ipsam tenentem ad pectus circa collum,
Reflexus retro. Illa autem à se dimisit in terram,
Dolens doloribus, medium autem dejecit in cætum,
Ipsaque clangens avolavit flatibus venti.

Quod portentum Polydamas ibidem ita interpretatur: *ut aquila unum serpentem dimisit, antequam ad nidum suum reverteretur, neque eum portare potuit escam pullis suis: sic nos Trojani etiam si portas & murum Achivorum ruperimus robore magno, cesserintque Achivi; non tamen cum laude à navibus revertemur easdem vias; multos enim Trojanorum relinquemus, quos Achivi ferro interfecerint, propugnantes ante naves.* Quare Dictys addit: *Id vero barbaris non jam leve aut in obscuro, sed palam perniciosum credere, &c.*

40 *Non jam leve aut in obscuro.*] Repete à communi, *credere.* Series est: *barbari vero non jam in leve credere cœperunt aut in obscuro perniciosum putare, sed palam.*

41 *Præclara operum.*] Deest, *negotia.* Ut in illis, *addita rerum opaca domorum. strata viarum, pessima munerum. sacra vatum, prima virorum, &c.*

42 *Ac præcipue Minervam*] Adumbratum videtur ex Iliad. ζ. ubi Hecuba matronis congregatis Minervæ templum petit, ipsique deæ peplum offert, &c.

43 *In adolendo quæ sacra aris reddebantur.*] Nempe victimarum exsectam partem aliquam in ignem jaciebant, quæ *porrici* proprie dicebatur; reliquaque victima populo exponebatur, & dicebatur proprie, *polluta & profana.* Quas voces optime illustravit doctiss. And. Dacerius, in notis suis ad Festum, in voce *porriciam.*

44 *Cassan-*

tam sollicita, 44 Cassandra deo plena, victimas Hectoris tumulo transferri imperat: deos quippe aspernari jam sacrificia, indignatos ob commissum paullo ante scelus in Apollinem. Ita tauris qui immolati erant, ad rogum Hectoris, sicuti imperabatur, apportatis, moxque igni subjecto, consumuntur cuncta. Inde ubi jam [45] vesperarat, domum discessum: atque eadem nocte Antenor clam in templum Minervæ venit, ubi multis precibus vi mixtis [46] Theano, quæ ei templo sacerdos erat, persuasit, uti Palladium sibi traderet, habituram namque magna ejus rei præmia. [47] Ita perfecto negotio ad nostros venit, hisque promissum offert: verum id Græci obvolutum bene, quo ne intelligi quoquam posset, vehiculo ad tentorium Ulyssis per necessarios fidosque suos remittunt. At lucis principio postquam senatus coactus, & nostri ingressi sunt, Antenor veluti iracundiam Græcorum metuens, veniam orare eorum, quæ adversum eos pro patria [48] exertius dissernisset. Dein Ulysses, non se his moveri, neque indignari, sed quod finis in tractando non adhiberetur: maxime quum oportunum ad navigandum tempus brevi prætervolet. Tum multo invicem habito sermone, ad postremum binis millibus talentorum auri atque argenti [49] rem decidunt: quod uti ad suos referrent, Græci ad naves abeunt. Ibi conductis ducibus, cuncta gesta exponunt: Palladium etiam ablatum per Antenorem docent. Dein ex omnium sententia, reliquus miles rem cognoscit. Ob quæ placet universis, mitti Minervæ donum honoratissimum. Tum accitus ad eam rem Helenus, cuncta quæ antea gesta erant, ac si præsens adfuisset, ordine exponit. Additque finem jam advenisse Trojanarum rerum: quippe quo maxime sustentaretur summa civitatis ejus, Palladium fuisse; quo ablato, exitium ingruere: cete- CAPUT IX.

NOTÆ.

44 *Cassandra Deo plena.*] Cassandræ quidem Apollo vaticinandi artem dedit; sed idem effecit, ut ne unquam ei crederent: unde Virgil. 3. Æneid.

—— *Aut quem tum vates Cassandra moveret.*

45 *Vesperarat.*] Supple, *sc.* *Vesperare* autem ut *æternare*, *&c.* Usus Gellius alicubi, *ubi jam vesperaverat.*

46 *Theano.*] Θεανώ. Et hæc ipsius Antenoris conjux fuit, Minervæ sacerdos. Homer. Iliad. ζ.

Τῇσι θύρας ὤιξε Θεανὼ καλλιπάρῃος,
Κισσηῒς, ἄλοχος Ἀντήνορος ἱπποδάμοιο.
Τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἱέρειαν.

Eis fores apperuit Theano formosa,
Cissei filia, uxor Antenoris equestris.
Illam enim Trojani fecerant Minervæ sacerdotem.

47 *Ita perfecto negotio.*] Alii tamen fere omnes tradunt, Ulyssem & Diomedem Palladium abstulisse. Adi Conon. narrat. 34. & Virgil. lib. 2.

—— —— *Impius ex quo*
Tydides sed enim, scelerumque inventor Ulysses,
Fatale aggressi sacrato avellere templo,
Palladium, cæsis summæ custodibus arcis,
Corripuere sacram effigiem, manibusque cruentis
Virgineas ausi Divæ contingere vittas.

Unicus Suidas, quod sciam, Dicty nostro fere consentit, in voce Παλλάδιον

48 *Exertius*] Audacius. Jam supra.

49 *Rem decidunt.*] Id est, transigunt, paciscuntur, dirimunt.

50 *Equum*

rum donum Minervæ fatale Trojanis esse, [50] equum ligno fabrefactum forma ingenti, cujus magnitudine muri solvendi essent, adnitente atque ministro Antenore: dein recordatus parentem Priamum residuosque fratres, fletum edit miserabilem [51] consternatus per dolorem atque obstupefactus ruit. Tum Pyrrhus collectum eum, [52] refectumque animi, ad se deducit, custodesque addit, veritus ne qua per eum hostibus quæ gesta erant, patefierent. Quod ubi Helenus persensit, Pyrrhum uti bonum animum gereret hortatur, securum sui, secretorumque: namque se cum eo etiam post patriæ excidium, [53] multis tempestatibus in Græcia moraturum. Itaque ut Heleno placuerat, multa materies quæ apta hujusmodi fabricæ videbatur, [54] per Epium atque Ajacem Oilei advecta.

CAPUT X. Interim firmatores pactæ pacis ad Trojam eunt, decem lecti duces, Diomedes, Ulysses, Idomeneus, Ajax Telamonius, Nestor, Meriones, Thoas, Philocteta, Neoptolemus, atque Eumelus: quos ubi in foro animadvertere populares, læti animos tollunt, finem jam ærumnarum credentes. Itaque singuli, plures, uti quisque occurrerat, benigne adeunt, salutant, atque gratulantes exosculantur. Tum Priamus pro Heleno orare Græcos, multisque adhibitis precibus, commendare charissimum sibi, & inter cæteros dilectum magis propter prudentiam. Dein ubi tempus visum est, convivium publice cœptum in honore ducum, adscitæque pacis, Antenore [55] deserviente Græcis, atque omni modo benigne exhibente cuncta. At lucis initio senes omnes in ædem Minervæ conveniunt. In quibus Antenor refert, missos à Græcis super conditionibus prædictæ pacis, decem [56] legatos viros: quos ubi deduci in senatum placuit, & dextræ invicem datæ atque acceptæ sunt, statuunt inter se uti proximo die, campi

NOTÆ.

50 *Equum ligno fabrefactum forma ingent.*] Virgil. 11. Æneid.

Instar montis equum divina Palladis arte,
Ædificant, sectaque intexunt abjete costas.

Ubi Servius: *ut Hyginus & Tubero dicunt, machinamentum bellicum fuit, quod equus appellatur; ut aries & testudo, quibus muri vel discuti, vel subrui solent. Unde est,* aut hæc in nostros fabricata est machina muros. *Ut alii, porta, quam eis Antenor aperuit, equum habuit pictum: nonnulli, signum equi datum, ut internoscerent Graci suos vel hostes. A quibusdam dicitur, facta proditione prædictum ne quis eas domos violaret, quarum ante januam equus esset despictus; unde & Antenoris & cæterorum agnita sunt. Aut, quia equestri prælio victa est Troja. Aut, à monte Hippio, post quem se absconderant Graci: unde & alludit* instar montis equum. *Aut revera hoc fuit, quod Virgilius sequitur.* Vulgatam opinionem de equo aliquantum immutare voluit Palæphatus; sed frigide sane & inepte.

51 *Consternatus.*] Legerem, *consternatusque.*

52 *Refectum animi.*] Græca forma, subintellecta scilicet præpositione ἐκ quæ genitivum ascíscit. Vel potius, ut optime Sanctius, *refectus animi*, supple *mente*; quo modo apud Lucret. lib. 6.

Perturbata animi mens in mærore metuque.

53 *Multis tempestatibus.*] Pro, multo tempore.

54 *Per Epium.*] Virgil. *Et ipse doli fabricator Epeus.*

55 *Deserviente.*] Plus dicit, *deservire* quam *servire*, & affectum quendam denotat.

56 *Legatos viros.*] Optime. Nam in omni adjectivo masculino absolute posito, deest *vir*

medio atque in ore omnium aras ſtatuant, queis fidem pacis jurisjurandi religionibus firmarent. Quibus perfectis, Diomedes atque Ulyſſes jurare occipiunt, permanſuros ſe in eo [57] quod ſibi cum Antenore conveniſſet, teſteſque in eam rem [58] Jovem ſummum, Terramque matrem, Solem, Lunam, atque Oceanum fore. Dein excîſis in partes duas hoſtiis quæ ad eam rem admotæ erant, ita uti pars [59] ad Solem, reſiduum ad naves ſpectaret, [60] per medium tranſeunt. Dein Antenor [61] in eadem verba placitum confirmat. Ita perfecto negotio, ad ſuos quiſque abeunt. Ceterum barbari Antenorem ſummis efferre laudibus, advenientem ſinguli quaſi deum venerari: ſolum quippe omnium credere auctorem pacis ejus, adſcitæque cum Græcis amicitiæ. Ita ſopito jam exinde bello, paſſim uti quiſque partium voluerat, nunc Græci cum Trojanis, rurſuſque hi apud naves amice agere. Interim ubi fœdus intervenerat, cuncti barbarorum ſocii qui bello reſidui erant, gratulantes interventu pacis ad ſuos diſcedunt, ne opperientes quidem præmia tantorum diſcriminum atque ærumnarum, ſcilicet veriti, [62] ne qua pacti fides apud barbaros diſſolveretur. Interim apud naves, uti Heleno placuerat, equus [63] tabulatis extruitur per Epeum [64] fabricatorem ejus operis: cui edito in immenſum, [65] ima quæ ſub pedibus erant, rotis interpoſitis ſuſpenderat, [66] ſcilicet quo attractu motus facilius foret: quem offerri donum Minervæ maxime, omnium ore agitabatur. Ceterum apud Trojam auri atque argenti prædictum pondus, per Antenorem atque Æneam ſummo ſtudio in ædem Minervæ portabatur. Et Græci, poſtquam auxilia ſociorum dimiſſa cognitum eſt, impenſius pacem atque amicitiam agitavêre, [67] nullo exinde barbarorum interfecto, aut vulnerato; quo magis ſine ulla diſcordiarum ſuſpicione apud hoſtes fuere. Dein equum compactum adfabre, confixumque ad muros movent, prænunciato Trojanis, uti cum ſumma religione ſuſciperent, Minervæ ſcilicet ſacrum, dicatumque. Quare magna vis homi-

CAPUT XL.

NOTÆ.

vir vel *homo*; niſi exprimatur ut hic. Sic in *amicus*, *familiaris*, *neceſſarius*, *ſervus*, *nuntius*, *ſocius*.

57 *Quod ſibi cum Antenore conveniſſet.*] Et in eo fallebant, quod cum Antenore clam omnino alia pacti fuerant, quam quæ vulgo ferebantur.

58 *Jovem ſummum.*] Id eſt, Cœlum. Jurabant autem per cœlum, mare & terras, &c. Et alia quæquæ, in quibus eſſe aliquid ſacri arbitrabantur.

59 *Ad Solem.*] Ad Solem Orientem ſcilicet, reliquum autem ad Occidentem naves verſus.

60 *Per medium tranſeunt.*] De hoc more jam ſupra.

61 *In eadem verba.*] De more ſcilicet; ſacerdos enim præibat verba.

62 *Ne qua.*] Ne qua via. Sic ſemper Dictys.

63 *Tabulatis.*] *Roboribus textis.* Virgil.

64 *Fabricatorem operis.*] Virgil. *Et ipſe doli fabricator Epeus.*

65 *Ima quæ ſub pedibus erant, rotis, &c.*] Sub pedibus rotas ſubjecerat. Virgil. 2. Æneid.

——— *Pedibuſque rotarum*
Subjiciunt lapſus.

66 *Scilicet quo attractu*] Series, *ſcilicet quo motus facilius foret attractu.* Id eſt: *Quo facilius attractu moveretur.*

67 *Nullo exinde.*] Quaſi vero & ante ſociorum diſceſſum, poſt juratam pacem, quidam à Græcis vel vulnerati ſint vel in-

terfecti;

num portis egressa, 68 summa lætitia, sacrificioque donum excipit, attrahitque propius mœnia. Sed postquam magnitudine operis impediri per portas ingressum animadvertêre, 69 consilium destruendorum desuper murorum capiunt, neque quisquam secus præ tali studio decernebat. Ita inviolatum multis tempestatibus murorum opus, 70 Neptunique, ut perhibebatur, atque Apollinis maxima monumenta, 71 multo dilectu civium manibus dissolvuntur. Sed postquam major pars operis ejus dejecta est, consulto à Græcis intercessum, confirmantibus non se passuros intra mœnia induci equum, priusquam prædictum auri atque argenti pondus susciperent. Ita intermisso opere, semiruptisque mœnibus, Ulysses cunctos civitatis Trojanæ artifices, ad reficiendas naves conducit. Composita dein universa classe, ubi cuncta navigia instructa, & præmium persolutum est, jubent nostris peragere incœpta. Itaque destructa murorum parte, 72 cum joco, lasciviaque induxêre equum, fœminis inter se atque

CAPUT XII. viris certatim attrahere festinantibus. Interim Græci ubi cuncta navi-

NOTÆ.

terfecti: ridiculum sane, & sui hic oblitus est Dictys.

68 *Summa lætitia sacrificioque excipit.*] Virgil.

——— *Circum pueri innuptæque puellæ*
Sacra canunt.

Sed de sacrificio nihil Virgil. Nisi de sacrificio ista capienda.

——— *Orandaque Diva,*
Numina conclamant.

Item.

Nos delubra Deum miseri, quibus ultimus esset
Ille dies, festa velamus fronde per urbem.

Ita enim in sacrificiis.

69 *Consilium destruendorum desuper murorum.*] Virgil.

Dividimus muros & mœnia pandimus urbis.

70 *Neptunique & Apollinis.*] Qui Laomedonti servientes, Trojæ muros condiderunt. Homer. Iliad. η. Neptunum loquentem inducit.

——— Ο'τ' ἐγὼ καὶ Φοῖβος Α'πόλλων,
Η''ρῳ Λαομέδοντι πολίσσαμεν ἀθλήσαντε.

Quem murum ego & Phœbus Apollo
Heroi Laomedonti ædificavimus laborantes.

Idem tamen, Iliad φ. ait solum Neptunum muros ædificasse, Apollinem vero regios greges pavisse. Quare Virgil. Neptuno tantum tribuit 9. Æneid.

——— *An non viderunt mœnia quondam,*
Neptuni fabricata manu, considere in ignes?

Et rursus Apollini 3. Georg.

——— *Et Troja Cynthius auctor.*

Sed cum Deorum opera ab Diis aliis, nedum ab hominibus, destrui nefas esset, hominem à Diis operi ascitum scribit Pindarus Olym. Odyss. 8. Ubi de Æaco.

Τὸν παῖς ὁ Λατοῦς, εὐρυμέδων τε Ποσειδᾶν,
Ι'λίῳ μέλλοντες ἐπὶ στέφανον
Τεῦξαι, καλέσαντο συνεργὸν
Τείχεος, ἦν ὅτι νιν πεπρωμένον,
Ο'ρνυμένων πολέμων,
Πτολιπόρθοις ἐν μάχαις,
Λάβρον ἀμπνεῦσαι καπνόν.

Quem filius Latonæ & late imperans Neptunus,
Quum Ilium essent mœnibus coronaturi,
Advocaverunt cooperatorem
Muri. Erat quoniam fato decretum,
Surgentibus bellis,
Urbium vastatricibus in pugnis,
Vehementem exhalaturum fumum.

71 *Multo dilectu.*] Studiose, φιλοφρόνως.

72 *Cum joco lasciviaque induxere equum fœminis inter se.*]

——— *Circum pueri innuptæque puellæ,*
Sacra canunt, funemque manu contingere gaudent.

73 *Incensis*

bus imposita sunt, [73] incensis omnium tabernaculis [74] ad Sigæum secedunt, ibique noctem opperiuntur: [75] fessis dein multo vino atque somno barbaris, [76] quæ utraque per lætitiam securitatemque pacis intervenerant, [77] multo silentio ad civitatem navigant, servantes signum [78] quod igni elato Sinon, ad eam rem clam positus, sustulerat: moxque omnes postquam intravêre mœnia, divisis inter se civitatis locis, [79] ubi signum datum est, magna vi cædere eos quos sors objecerat, atque obtruncare [80] passim per domos atque vias, loca sacra profanaque, & si qui persenserant, priusquam armare se, [81] aut aliud pro salute capere quirent, opprimere: prorsus nulla requies stragis atque funerum, quum palam & in ore suorum liberi, parentesque magno inspectantium gemitu necarentur: moxque ipsi qui spectaculo [82] charissimorum corporum interfuerant, miserandum in modum interirent. Neque segnius per totam urbem incendiis gestum, [83] positis prius defensoribus ad domum Æneæ atque Antenoris. Interim Priamus re cognita, ad aram Jovis [84] ante ædi-

NOTÆ.

73 *Incensis omnium tabernaculis.*] Notus militiæ mos, incendere tabernacula discessuros milites. Homer. Odyss θ.

Βάντες ἀπέπλειον πῦρ ἐν κλισίῃσι βαλόντες.

Euntes navigabant, igne tabernaculis injecto.

74 *Ad Sigæum secedunt.*] Virgil. Ait Græcos se post Tenedo condidisse.

Huc se provecti deserto in littore condunt.

At Tenedos à Sigeo distabat LXXV. stad. Palæphatus vero, quem in equi historia sequi videtur Dictys, scribit Græcos se abdidisse in cavo quodam loco, qui locus etiam tum vocabatur, Ἀργείων λόχος, *Argivorum insidia.*

75 *Fessis dein multo vino.*] Virgil.

Invadunt urbem somno vinoque sepultam.

76 *Quæ utraque.*] Nempe vinum & somnus.

77 *Multo silentio.*] Videtur ob oculos habuisse illud Virgil.

——— *Tacita per amica silentia Lunæ.*

78 *Quod igni elato Sinon.*] De signo à Sinone elato nihil apud alios inveni. Virgil. tantum ait, duces equo delapsos statim portas pandisse, & ita socios accepisse.

Cæduntur vigiles portisque patentibus omnes,
Accipiunt socios atque agmina conscia jungunt.

Sed hoc ex Virgilio tamen immutavit Dictys. Virgilius enim scribit non Sinonem classi signum dedisse, sed contra classem Sinoni, ut rem perageret & claustra laxaret.

——— *Flammas quum regia puppis*
Extulerat; fatisque Deum defensus iniquis,
Inclusos utero Danaos & pinea furtim
Laxat claustra Sinon.

Virgilius quidem alicubi signum Græcis datum scribit ab Helena, non à Sinone.

——— *Flammam media ipsa tenebat*
Ingentem, & summa Danaos ex arce vocabat.

Et si illud accipi aliter possit.

79 *Ubi signum datum est.*] Certe deridiculus est Dictys, qui in ea trepidatione & strage signum expectatum crediderit.

80 *Passim per domos atque vias, loca sacra*] Virgil.

Plurima perque vias sternuntur inertia passim
Corpora, perque domos & relligiosa Deorum
Limina.

81 *Aut aliud*] Consilium intelligo.

82 *Carissimorum corporum*] Corpora dicit, quod nos dicimus, *des personnes.* Ita Græci σώματα.

83 *Positis prius defensoribus ad domum Æneæ, &c*] Strabo refert, pellem pantheræ foribus tantum appensam fuisse.

84 *Ante ædificiale confugit.*] Ædificiale pro ædificio sive regia Priami, elegantia

ficiale confugit, multique ex eo loco ad reliqua deorum templa: Cassandra in ædem Minervæ. Sed postquam universos qui in manus venerant fœde, [85] atque inultos obtruncavêre, occipiente luce [86] domum in qua Helena erat aggrediuntur. Ibi Menelaus Deiphobum, quem post Alexandri interitum Helenæ matrimonium intercepisse, supra docuimus [87] exsectis primo auribus, brachiisque ablatis, deinde naribus, ad postremum truncatum omni ex parte, fœdatumque summo cruciatu necat. Dein Priamum Neoptolemus sine ullo ætatis atque honoris dilectu retinentem utraque manu, [88] ad aram jugulat. Ceterum [89] Cassandram Ajax Oilei è sacro Minervæ captivam abstrahit. Hoc modo consumptis cum civitate barbaris,

CAPUT XIII. deliberatio inita super his qui ab deorum aris auxilium

NOTÆ.

hujus sæculi. Aras ante fores ædium Græci habuerunt, notum ex comicis. *Joz. Mercer.* Aras illas habebant in media corte, sive in impluvio. Sic Virgil. de ara illa Priami

Ædibus in mediis, nudoque sub ætheris axe,
Ingens ara fuit, juxtaque veterrima laurus,
Incumbens aræ, atque umbra complexa penates.

85 *Atque inultos obtruncavere.*] Sic scribendum, non *multos*. Ita sæpe Veteres scriptores, qui fere semper in ea voce corrupti. Salust. *Dedecores inultique terga ab hostibus cædebantur.*

86 *Domum in qua Helena erat.*] Virgil. Scribit Helenam se in templo Vestæ abdidisse. Ita Æneas.

——— Cum limina Vestæ,
Servantem & tacitam secreta in sede latentem,
Tyndarida aspicio.

Sed antea Græci domum ejus aggressi fuerant circa mediam noctem; eisque ipsa Helena fores aperuerat. Sic enim Deiphobus, apud Virgil 6. Æneid.

Tum me, confectum curis somnoque gravatum,
Infelix habuit thalamus, pressitque jacentem
Dulcis & alta quies, placidaque simillima morti:
Egregia interea conjux arma omnia tectis
Emovet, & fidum capiti subduxerat ensem,
Intra tecta vocat Menelaum, & limina pandit.
Scilicet id magnum sperans fore munus amanti,
Et famam extingui veterum sic posse malorum.

Homerus scribit Odyss. θ. cum Menelao Ulyssem ad Deiphobi & Helenæ domum ascendisse:

Αὐτὰρ ὀδυσσῆα ποτὶ δώματα Δηϊφόβοιο,
Βήμεναι ἠΰτ' ἄρηα σὺν ἀντιθέῳ Μενελάῳ.
Sed Ulyssem ad domum Deiphobi
Ascendisse tanquam Martem cum eximio Menelao.

87 *Exsectis primo auribus.*] Virg. lib. 6.

Atque hic Priamiden, laniatum corpore toto,
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora,
Ora manusque ambas, populataque tempora raptis
Auribus & truncas inhonesto vulnere nares.

Solus Dares scribit, Deiphobum à Palamede in pugna occisum.

88 *Ad aram jugulat.*] Prius occiso Polite, in ipsius parentis conspectu. Virgil. 2. Æneid.

——— Hæc dicens, altaria ad ipsa trementem
Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati.
Implicuitque comam læva, dextraque coruscum,
Extulit ac lateri capulo tenus abdidit ensem.

89 *Cassandram Ajax Oilei, &c.*] Virg. 2. Æneid.

Ecce

vitæ imploraverant: decretumque ab omnibus, uti per vim avulsi necarentur: tantus dolor injuriæ, & ob id studium exstinguendi Trojani nominis incesserat. Ita comprehensi qui cruciatum prædictæ noctis subterfugerant, trepidantes ac vice pecorum interficiuntur. Dein more belli, per templa ac semiustas domos, populatio rerum omnium, & per dies plurimos ne quis hostium evaderet, studium inquirendi. [90] Interim ad coacervandum auri atque argenti materiam alii ad opportuna loca destinantur, & alii ob preciosam vestem. Igitur ubi satias Trojani sanguinis tenuit, & urbs incendiis complanata est, initium solvendæ per prædam militiæ capiunt, primo à captivis feminis, puerisque adhuc imbellibus. Itaque ex his prima omnium Helena sine sorte Menelao conceditur: dein [91] Polyxena suadente Ulysse, per Neoptolemum Achilli inferias missa: [92] Agamemnoni Cassandra datur, postquam forma ejus captus, quin palam desiderium fateretur, dissimulare nequiverat: [93] Æthram & Clymenam, Demophoon atque Achamas habuere: [94] reliquorum sors agi cœpta, atque [95] Neoptolemo Andromacha, ([96] adjunctis postquam id evenerat filiis ejus in honorem tanti ducis) [97] Ulyssi

NOTÆ.

Ecce trahebatur passis Priameia virgo
Crinibus à templo Cassandra, adytisque Minervæ,
Ad cœlum tendens ardentia lumina frustra
Lumina, nam teneras arcebant vincula palmas.

90 *Interim ad coacervandum.*] In opportunis locis dispositi fuere custodes qui simul divitias servarent, &c. Virgil.

Et jam porticibus vacuis, Junonis asylo,
Custodes lecti Phœnix & dirus Ulysses
Prædam asservabant: huc undique Troïa gaza
Incensis erepta adytis, mensæque Deorum
Crateresque auro solidi, captivaque vestis
Congeritur.

Quidam Codd. habent, *ad coërcendum*; quæ lectio defendi potest.

91 *Polyxena suadente Ulysse.*] Alii fere omnes scriptores tradunt, umbram Achillis vel vocem ex ejus sepulchro exeuntem, sibi immolari Polyxenam petiisse. Euripid. Lycoph. Ovid. &c. Verum Philostratus & Tzetzes in Lycoph. scribunt Polyxenam Achillis mortem sic ægre tulisse, ut sibi super ejus tumulo violentas manus intulerit.

92 *Agamemnoni Cassandra*] Postea eam cum Agamemnone occidit Clytemnestra. Homerum Odyss. λ. ubi Agamemnon ait.

Οἰκτροτάτην δ' ἤκουσα ὄπα Πριάμοιο θυγατρὸς
Κασσάνδρης, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήστρη δολόμητις
Ἀμφ' ἐμοί.
Mœstissimam autem audivi vocem Priami filiæ
Cassandræ, quam occidit Clytemnestra dolosa
Prope me.

93 *Æthram & Clymenam.*] De iis superius dictum. Æthra avia erat Acamantis & Demophoontis, Thesei mater.

94 *Reliquorum sors agi cœpta.*] Puto rescribendum, *reliquarum*. Adhuc enim de sorte fœminarum.

95 *Neoptolemo Andromacha.*] Lesches in parva Iliade:

Αὐτὰρ Ἀχιλλῆος μεγαθύμου φαίδιμος υἱὸς,
Ἑκτορέην ἄλοχον κατάγε κοίλας ἐπὶ νῆας.
Verum Achillis generosi inclytus filius
Hectoris uxorem ducit cavas ad naves.

96 *Adjunctis.*] Jam supra probavimus, Andromacham ex Hectore Astyanactam tantum suscepisse, quem Pyrrhus, sive ut alii volunt Ulysses, de turri præcipitavit.

97 *Ulyssi Hecuba.*] Hygin. fab. 3. *Ulysses Hecubam Cissei filiam, vel ut alii auctores*

 dicunt

Hecuba obvenêre. Hactenus nobilium fœminarum [98] cessêre servitia. Alii, ut quemque sors contigerat, prædam aut ex captivis, quantum pro merito distribuebatur, habuère. CAPUT XIV. Interim [99] super Palladio ingens certamen inter se ducibus exortum, Ajace Telamonio expostulante in munus sibi, pro his quæ in singulos universosque virtute atque industria sua contulerat. Quare coacti pene omnes, simul uti ne læderetur animus tanti viri, cujus præclara facinora vigiliasque pro exercitu, in animo retinebant, concedunt Ajaci, contradicentibus solis omnium Diomede atque Ulysse; sua quippe opera insinuantibus id ablatum: contra Ajax affirmare, non labore aut virtute eorum rem gestam: Antenorem namque contemplatione communis amicitiæ, abstulisse. Tum Diomedes honori ejus per verecundiam concedens, à certamine destitit. Igitur Ulysses cum Ajace summa vi contendere inter se, atque invicem industriæ meritis expostulare, adnitentibus Ulyssi Menelao atque Agamemnone, ob servatam paullo ante opera sua Helenam. [1] Namque post captum Ilium Ajax recordatus eorum quæ tantis tempestatibus propter mulierem perpessi, expertique essent, primus omnium interfici eam jusserat: jamque approbantibus consilium Ajacis multis bonis, Menelaus amorem conjugii etiam tunc retinens, singulos ambiendo orandoque ad postremum perfecerat, uti intercessu Ulyssis, Helena incolumis sibi traderetur. [2] * Itaque

INTERPRETATIO.

* *Igitur quasi judicio, utriusque merita perpendentes, qui adhuc etiam bellum in manibus haberent, & undiquaque multis inimicis gentibus circumdarentur, Ulyssi Palladium tribuunt, neglectis viris strenuis, contemptisque Ajacis factis eximiis, & obliterata distributione per exercitum frumenti quod ex Thracia adportarat.*

NOTÆ.

dicunt Dymantis, Priami uxorem Hectoris matrem, in servitutem cum duceret, illa in Hellespontum mare se præcipitavit.

98 *Cessere servitia.*] Sic Virgil.

Et patris Andromachen iterum cessisse marito.

99 *Super Palladio.*] Idem Suidas & Cedrenus. Verum Homerus, Sophocles & alii omnes tradunt, Ajacem & Ulyssem non de Palladio, sed de armis Achillis contendisse.

1 *Namque post captum Ilium.*] Nusquam alibi istud reperias. Sed æquum est oculatum testem quædam addere, quæ apud auritos tantum frustra quæras. Ego vero existimo, istud ex ipso Virgilio nostrum expressisse: is enim scribit, 2. Æneid. ipsum Æneam de morte Helenæ cogitasse, sed à Venere alio abductum fuisse.

Exarsere ignes animo, subit ira cadentem
Ulcisci patriam & sceleratas sumere pœnas.

Item:

Extinxisse nefas tamen, & sumpsisse merentis
Laudabor pœnas, animumque explesse juvabit.
Ultricis flammæ, & cineres satiasse meorum.

2 *Itaque uti judicia amborum merita.*] Satis intricata tota hæc periodus. Ait Dictys Græcos, quasi judicio utriusque Ajacis & Ulyssis merita pensarent, quippe qui & bello adhuc & inimicis circumquaque nationibus circumdarentur, Ulyssi tamen Palladium tribuisse; spretis egregiis facinoribus Ajacis & obliterata distributione per

uti judicio amborum merita spectantes, [3] queis etiam nunc bellum in manibus atque hostiles multæ nationes circumstreperent, nullo delectu virorum fortium, spretisque Ajacis egregiis facinoribus, ac frumenti quod ex Thracia advexerat, per totum exercitum distributione, Ulyssi Caput XVI.
Palladium tradunt. Quare cuncti duces, qui memores virtutum Ajacis, nihil præferendum ei censuerant; quique secuti gratiam Ulyssis, impugnaverant talem virum [4] studio in partes discedunt. Interim Ajax indignatus, & ob id victus dolore animi, palam atque in ore omnium vindictam se sanguine eorum à quibus impugnatus esset, exacturum denunciat. Itaque ex eo Ulysses, Agamemnon, & Menelaus custodiam sui agere, & quo tutiores essent, summa vi vigilare. At ubi nox aderat, discedentes uno ore omnes lacerare utrumque regem, neque abstinere maledicti; quippe quibus magis [5] libido desideriumque in femina, quam summa militiæ potiora forent. At lucis principio, Ajacem in medio exanimem offendunt: perquirentesque mortis genus, animadvertêre ferro interfectum. Inde ortus per duces atque exercitum tumultus ingens, ac dein seditio brevi adulta, quum ante jam Palamedem virum domi belloque prudentissimum, [6] nunc Ajacem inclytum tot egregiis pugnis, atque utrosque insidiis eorum circumventos ingemiscerent. Ob quæ supradicti reges veriti, ne qua vis ab exercitu pararetur, intus clausi firmatique per necessarios manent. Interim Neoptolemus advecta ligni materia, Ajacem cremat: reliquiasque urnæ aureæ conditas [7] in Rhœteo [8] sepeliendas procurat, brevique tumulum exstructum conse-

NOTÆ.

per totum exercitum frumenti, quod ex Thracia adduxerat. In judicio autem rem transactam fuisse, ostendit Homer. Odyss. β ubi Achill.

Οἴη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο
Νόσφιν ἀφεστήκει κεχολωμένη εἵνεκα νίκης
Τήν μιν ἐγὼ νίκησα δικαζόμενος παρὰ νηυσὶ
Τεύχεσιν ἀμφ' Ἀχιλῆος. Ἔθηκε δὲ πότνια μήτηρ.
Παῖδες δὲ Τρώων δίκασαν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.

Sola autem Ajacis anima Telamoniadæ
Seorsum stabat, irata propter victoriam
Qua eum vici judicatus apud naves
Armis super Achillis, proposuit autem veneranda mater.
Filii vero Trojanorum judicarunt & Pallas Minerva.

Vide Sophocl. Ovid. & alios.

3 *Queis etiamnum bellum in manibus.*] Iracunde & ironice hæc dicit Dictys, qui Græcos irridet, quod Ulyssi Palladium tradant, cum adhuc bello circumsonent, & hostibus undique circumdentur, &c.

4 *Studio*] *Brigue.* Virgil. *Scinditur incertum studia in contraria vulgus.*

5 *Libido desideriumque in femina.*] Barbare loquitur Dictys.

6 *Nunc Ajacem inclytum.*] Suspicabantur enim per eos Ajacem interfectum fuisse, qui tamen se ipsum occidit. Homer. Sophocl. Ovid. &c. tamen Dares Phrygius scribit, Ajacem à Paride vulneratum interiisse. Ita & Scholiastes Sophoclis.

7 *In Rhœteo.*] Trojæ promontorio, sive tumulo, ubi urbs etiam fuit Rhœtejum dicta Strab. lib. 13. *Sequitur Rhœtejum, urbs tumulo insita, eique contiguus litoreæ arenæ tumulus, Ajantejum quasi Ajacenum. Ubi monumentum est Ajacis & statua. Hanc cum sublatam Antonius in Ægyptum transtulisset, eam rursus Augustus Rhœtensibus reddidit, ut & multis aliis fecit.* Plinius tamen lib 5. cap 30. ait Ajacem prope Sigæum sepultum fuisse.

8 *Sepeliendas procurat.*] Neoptolemo id noster tribuit, quod Sophocles verisimilius Teucro.

9 *Clam*

erat in honorem tanti ducis. Quæ si ante captum Ilium accidere potuissent, profecto magna ex parte promotæ res hostium, ac dubitatum de summa rerum fuisset. Igitur Ulysses veritus vim offensi exercitus, [9] clam Ismarum aufugit: atque ita Palladium apud Diomedem manet. Ceterum post abscessum Ulyssis, Hecuba quo servitium morte solveret, mul-

Caput XVI. ta ingerere maledicta, imprecarique infausta omina in exercitum: quare motus miles, [10] lapidibus obrutam eam necat, sepulchrumque [11] apud Abydum statuitur, appellaturque [12] Cynossema, ob linguæ proterviam impudentemque petulantiam. Per idem tempus [13] Cassandra deo repleta, multa in Agamemnonem adversa prænunciat: insidias quippe ei ex occulto, cædemque domi [14] per suos compositam: præterea [15] universo exercitui profectionem ad suos incommodam, exitialemque. Inter quæ Antenor cum suis Græcos orare, omitterent iras, atque [16] urgente navigii tempore in commune consulant. Præterea omnes duces ad se epulatum deducit: ibique singulos quam maximis donis replet. Tunc Græci Æneæ suadent, [17] secum uti in Græciam naviget. Ibi namque ei simile cum ceteris ducibus jus regni eamdemque potestatem fore. Neoptole-

NOTÆ.

9 *Clam Ismarum aufugit.*] Ipse Ulysses, apud Homer. Odyss. ι. narrat se à Troja profectum, ventis Ciconibus appulsum ad Ismarum.

> Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν
> Ἰσμάρῳ.

> *Ab Ilio me ferens ventus Ciconibus admovit ad Ismarum.*

Cicones autem Thraciæ populi, ad Hebrum fluvium; ubi urbs Ismarus prope Scœnum fluvium sita, è regione Maroneæ.

10 *Lapidibus obrutam eam necat.*] Alii scribunt, Hecubam se in mare præcipitasse: alii à Polymnestoris militibus lapidibus obrutam.

11 *Apud Abydum.*] Alii in Chersoneso ponunt; alii in Sigæo.

12 *Cynossema.*] Latine diceres, *canis monumentum.*

13 *Cassandra deo repleta.*] Hæc ex Lycophrone mutatus est Dictys. Apud quem Cassandra Græcis ventura denuntiat.

14 *Per suos.*] Clytemnestram uxorem suam.

15 *Universo exercitui.*] Hæc ex Homero adumbrata videntur, apud quem Nestor ait, Odyss. γ.

> Βῆμεν δ' ἐν νήεσσι· Θεὸς δ' ἐκέδασσεν Ἀχαιούς.
> Καὶ τότε δὴ Ζεὺς λυγρὸν ἐνὶ φρεσὶ μήδετο νόστον
> Ἀργείοις. ἐπεὶ οὔτι νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι
> Πάντες ἔσαν. Τῷ σφεων πολέες κακὸν οἶτον ἐπέσπον
> Μήνιος ἐξ ὀλοῆς Γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
> *Abivimus in navibus. Deus autem dispersit Græcos.*
> *Et tunc certe Jupiter tristem in mente machinabatur reditum*
> *Græcis, nam neque prudentes neque justi*
> *Omnes erant. Ideoque ipsorum plures malum fatum consecuti sunt,*
> *Ira ex perniciosa Minervæ patrimæ.*

16 *Urgente navigii tempore.*] Nempe quia jam hyems ingruebat, ut infra ipse innuit, *veriti ne per moram interventu hyemis, qua ingruebat, à navigando excluderentur.* Et hic eos sequitur Dictys, qui autumno captum Ilium dicunt; inter quos fuisse videtur Servius, qui scripsit; *& sciendum est septima luna captam esse Trojam.* Sed cum aliis errat Dictys, nam Trojæ excidium accidit finiente vere, ut in præfatione ex Scaligero demonstratum. *Navigii* autem *tempus* dicit noster, pro tempore navigationis.

17 *Secum uti in Græciam naviget.*] Quidam scribunt Æneam Neoptolemo

captivum

mus [17] filios Hectoris Heleno concedit: Præterea reliqui duces auri atque argenti quantum singulis visum est. Dein consilio habito decernitur, uti per triduum funus Ajacis publice susciperetur. Itaque exactis his diebus, cuncti reges [19] comam apud tumulum ejus deponunt. [20] Atque exinde contumeliis Agamemnonem, fratremque agere, eosque non Atridas, sed Plisthenidas, [21] & ob id ignobiles appellare. Quare coacti, simul uti odium sui apud exercitum per absentiam leniretur, orant uti sibi abire è conspectu eorum sine noxa concedant. Itaque consensu omnium primi navigant, deturbati expulsique à ducibus. [22] Ceterum Ajacis filii Æantides Glauca genitus, atque Eurysaces ex Tecmessa Teucro traditi. Dein Græci veriti ne per moram interventu hyemis, quæ ingruebat, à navigando excluderentur, deductas in mare naves, remigibus reliquisque nauticis instrumentis complent. Atque ita cum his quæ singuli [23] præda multorum annorum quæsiverant, discedunt. Æneas apud Trojam manet, qui post Græcorum profectionem cunctos [24] ex Dardano,

Caput XVII.

NOTÆ.

captivum datum, & in Pharsaliam adductum. Lesches, in parva Iliade.

Αὐτὸν τ' Ἀγχίσαο κλυτὸν γόνον ἱπποδάμοιο
Αἰνείαν ἐν νηυσὶν ἐβήσατο ποντοπόροισιν.
Ἐκ πάντων Δαναῶν ἀγέμεν γέρας ἔξοχον ἄλλων.

Ipsumque Anchisæ inclytum filium equestris
Æneam in naves ascendere fecit, per mare currentes
Super omnes Græcos sortitus præmium eximium.

Sed postea, occiso Neoptolemo ab Oreste, Æneas liber factus Macedoniam, & inde Italiam petiit. Alii aiunt Æneam, paulo antequam Troja caperetur, in Idam montem se contulisse; Sophocles, in Tragedia *Laocoon*, referente Halicarnasseo, lib. 1. & inde tertio anno post Italiam navigasse. Alii rursus scribunt, Æneam mansisse in Phrygia, ibique diu regnasse. Alii tandem aliter. Sed nimis longum esset ea omnia hic inserere; quare adi, si lubet, doctissimos Meziriaci commentarios, in Epist. Ovid.

18 *Filios Hectoris Heleno concedit.*] Sed ipse Neoptolemus Helenum captivum abduxit, eique postea Andromachen Hectoris concessit, cum Hermionem peteret. Ipsa Andromacha, apud Virgil.

——— *Qui deinde secutus*
Ledæam Hermionem Lacedæmoniosque hymenæos,
Me famulam famuloque Heleno transmisit habendam.

Virgilio consentit Justinus, qui scribit vivente Pyrrho Helenam Andromachum accepisse; cum alii omnes uno consensu tradant, eam post Pyrrhi mortem Heleno cessisse.

19 *Comam apud tumulum.*] De quo more, jam supra.

20 *Atque exinde contumeliis Agamemnonem fratremque.*] Hæc omnia contra veterum sententiam & auctoritatem Dictys protulit. Scribit Homer. Odyss. γ. post captam Trojam Menelaum & Agamemnonem verbis inter se contendisse, cum ille Græcos omnes sese navigationi juberet accingere, hic vero eos adhuc ibi morari imperaret, usque dum ipse hecatombis Minervæ sacrificasset; & dimidiam Græcorum partem cum Menelao navigasse, reliquam cum Agamemnone Trojæ mansisse. Plura vide, ibid.

21 *Et ob id ignobiles.*] Vide quæ de Plisthene superius dicta sunt.

22 *Ceterum Ajacis filii Æantides atque Eurysaces.*] De Æantide Ajacis filio nihil adhuc apud alios comperi. Eurysacis meminit Eustath. in Iliad. λ.

23 *Præda multorum annorum quæsiverant.*] Præda est sexti casus. *Præda quæsiverant.* Id est, prædando quæsiverant.

24 *Ex Dardano.*] Dardanus & Dardanum urbs fuit, ab Abydo distans LXX. stadiis. Sed hic opinor *Dardanum* dixit, pro regione Dardania.

atque [25] ex proxima peninsula adit, orat uti secum Antenorem regno exigerent. Quæ postquam præverso de se nuntio, Antenori cognita sunt, regrediens ad Trojam, imperfecto negotio aditu prohibetur. Ita coactus cum omni patrimonio à Troja navigat, [26] devenitque ad mare Adriaticum, multas interim gentes barbaras prætervectus. Ubi cum his qui secum navigaverant civitatem condit, [27] appellatam Corcyram Melænam. Ceterum apud Trojam postquam fama est, Antenorem regno potitum, cuncti qui bello residui, nocturnam civitatis cladem evaserant, ad eum confluunt, brevique ingens coalita multitudo: tantus amor erga Antenorem, atque opinio sapientiæ incesserat: sitque princeps amicitiæ ejus [28] rex Cebrenorum Oenideus. Hæc ego Gnosius Dictys, comes Idomenei conscripsi, oratione ea quam maxime inter tam diversa loquendi genera consequi ac comprehendere potui, [29] litteris Punicis, ab Cadmo Danaoque traditis. Neque sit mirum cuiquam, si quamvis Græci omnes, diverso tamen inter se sermone agunt, quum ne nos quidem unius ejusdemque insulæ, simili lingua, [30] sed varia permixtaque utamur. Igitur ea quæ in bello evenêre Græcis ac Barbaris, cuncta sciens, [31] perpessusque magna ex parte, memoria edidi. De Antenore ejusque regno quæ audieram, retuli. Nunc reditum nostrorum narrare juvat.

NOTÆ.

25 *Ex proxima peninsula.*] Nescio sane quam hic peninsulam cogitet Dictys, nisi ipsam Chersonesum intelligit.

26 *Devenitque ad mare Adriaticum.*] Certe noster audierat Antenorem mare Adriaticum devenisse. Sed cum hoc nimis tritum & vulgare videretur, ipse maluit Antenorem Trojæ retinere, & Æneam in mare Adriaticum deducere.

27 *Appellatam Corcyram Melænam.*] Corcyra Melæna, id est, Corcyra nigra, insula maris Adriatici ante Illyricum, in qua urbem à Cnidiis conditam, refert Strabo, lib. 7.

28 *Rex Cebrenorum Oenideus.*] Cebreni vel Cebrenia regio in Troade ad Scamandrum, de qua fuse Strabo, lib. 13. alibi. Hæc erat sub ditione Priami, unde igitur repente rex iste Oinideus? Aut ubi tam diu delituit?

29 *Literis punicis ab Cadmo Danaoque.*] De literis Punicis abunde dictum est in epistola Q. Septimii. Sed nota hic Dictyn earum auctorem cum Cadmo Danaum dicere, ipsumque Septimium scribere, eas auctoribus Cadmo & Agenore frequentatas. Quod nusquam alibi legere est; cum uno consensu fere omnes tradant, solum Cadmum primum earum inventorem fuisse.

30 *Sed varia permixtaque utamur.*] Varia & permixta lingua usos fuisse Cretenses, fidem faciunt vocabula quædam antiqua, quæ apud Hesychium & alios legere est.

31 *Perpessusque magna ex parte.*] Ex Virgil.

——— *Quæque ipse miserrima vidi*
Et quorum pars magna fui.

DICTYS

DICTYS CRETENSIS DE BELLO TROJANO.

LIBER SEXTUS.

POSTQUAM impositis, quæ singuli bello quæsiverant, ascendere ipsi, solutis [1] anchoralibus navigant: dein à puppi secundante vento, paucis diebus pervenêre [2] ad Ægæum mare: ibi multa imbribus ventisque, & ob id sæviente mari indigna experti, passim uti sors tulerat, dispalantur. In queis Locrorum classis, perturbatis per tempestatem officiis nautarum, & inter se implicatis, ad postremum [3] fulmine comminuta, atque incensaque est: & rex Locrorum Ajax, postquam natando evadere naufragium enisus est, aliique tabulis aut alio levamine fluitantes, postquam ad Euboeam devenere, [4] Choeradibus scopulis appulsi CAPUT I.

NOTÆ.

1 *Anchoralibus.*] Subauditur, funibus.

2 *Ad Ægeum mare.*] Atqui totum illud mare, Græciam ab Asia dividens, Ægeum dictum. Sed tamen hic proprie locutus est Dictys. Nam primum vere Ægeum mare pars illa dicta est, quæ frequentibus insulis conspersa. Et ita hic locus intelligendus.

3 *Fulmine comminuta & incensa est.*] Vide Hyginum, fab. 116. qui tamen ipsum Ajacem fulmine occisum dicit.

4 *Choeradibus appulsi pereunt.*] I. Scopulis è regione Euboeæ juxta Caphareum, à quo Capharides dicti. Chœradas autem eos noster vocat, Lycophronem sequutus, χοιράδων δ' ἐφήμενοι. *Charadibus insidentes.* Ubi Scholiastes, χοιράδες αἱ ὕφαλοι λέγονται πέτραι. Gyras vocat Homerus, quem hic Dictys sequutus est. Sic enim, Odyss. δ. de Ajace.

Γυρῇσι μὲν πρῶτα Ποσειδάων ἐπέλασσε,
Πέτρῃσι μεγάλῃσι, καὶ ἐξεσάωσε θαλάσσης,
Καί νύ κεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενός περ Ἀθήνῃ,
Εἰ μὴ ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη,
Φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης.
Τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος.
Αὐτίκ' ἔπειτα τρίαιναν ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν,
Ἤλασε Γυραίην Πέτρην, ἀπὸ δ' ἔσχισεν αὐτήν,
Καὶ τὸ μὲν αὐτόθι μεῖνε, τὸ δὲ τρύφος ἔμπεσε πόντῳ.
Τῷ ῥ' Αἴας τὸ πρῶτον ἐφεζόμενος μέγ' ἀάσθη.
Τὸν δ' ἐφόρει κατὰ πόντον ἀπείρονα κυμαίνοντα.
Ὡς ὁ μὲν ἔνθ' ἀπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ.

pereunt: eos namque re cognita [5] Nauplius ultum iri cupiens Palamedis necem, per noctem igni elato ad ea loca deflectere, tanquam ad portum coëgerat. Per idem tempus [6] Oeax Nauplii filius, Palamedis frater, cognito Græcos ad suos remeare, Argos venit: ibi Ægialem atque Clytemnestram falsis nunciis adversum maritos armat, prædicto ducere eos ex Troja uxores, prælatas his: Præterea [7] addidêre ea, queis mobile sua natura muliebre ingenium magis adversum suos incenderetur. [8] Ita Ægiale advenientem Diomedem, per cives adi-

CAPUT II.

NOTÆ.

Id est.

Ad Gyras quidem primum Neptunus eum appulit,
Petras ingentes, & servavit è mari;
Et sane effugisset mortem, quamvis invisus Palladi,
Nisi impium dictum protulisset, propter quod graviter læsus est.
Dixit enim, invitis diis se effugere fluctus maris.
Illum Neptunus magna audivit jactantem,
Statim deinde tridenti arrepto manu forti,
Percussit Gyream petram, absciditque ipsam,
Et pars quidem illic mansit, pars autem incidit mari,
Super quam Ajax primum insidens, graviter læsus est,
Illumque detrusit in mare ingens undosum.
Sic ille quidem ibi periit, postquam bibit salsam aquam.

Homerum ad verbum pene descripsit Lycophron, qui Ajacem, propter variam jactantiam, vocavit,

Κόκκυγα κομπάζοντα μαψαύρας στόμβους.

Cuculum, jactantem varias minas.

5 *Nauplius ultum iri cupiens.*] Redeunte à Troja victrice classe, Nauplius in Caphareo promontorio ignes accendit, ut in scopulos eam pertraheret. Euripid. in Helena.

Πολλοὺς δὲ πυρσεύσας
Φλογερὸν σέλας ἀμφιρυτὰν
Εὔβοιαν εἷλ' Ἀχαιῶν
Μονόκωπος ἀνὴρ, πέτραις
Καφηρίσιν ἐμβαλὼν
Αἰγαίαις εἰναλίοις ἀκταῖς
Δόλιον ἀστέρα λάμψας.

Multos autem, accendens
Flammeam facem, in circumflua
Eubœa sustulit Græcorum
Unicus vir, petris
Caphareis injiciens
Ægeisque marinis scopulis
Dolosam facem lucens.

Et Lycophron.

Ὅταν κάρα βαρυνθέντας ἐκ μέθης ἄγων
Λαμπτῆρα φαίνῃ τὸν ποδηγέτην σκότους
Σίντης, ἀγρύπνῳ προσκαθήμενος τέχνῃ.

Quando caput gravatos ex crapula ducens
Facem lucebit ducem tenebrarum
Noxius, vigili incumbens fraudi.

6 *Oeax Nauplii filius, &c.*] Hoc etiam ab ipso Nauplio tactum, describit Tzetzes, in Lycoph. Περιπλέων λοιπὸν τὰς χώρας τὰς Ἑλληνίδας παρεσκεύασε τὰς τῶν Ἑλλήνων γυναῖκας μοιχευθῆναι· Κλυταιμνήστραν τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος Αἰγίσθῳ, Αἰγιάλειαν τὴν Διομήδους Σθενέλῳ, Μήδειαν δὲ τὴν Ἰδομενέως ὑπὸ Λεύκωνος, &c. *Circum navigans Græciæ regiones, Græcorum mulieres adulteras fecit: Agamemnonisque Clytemnestram ab Ægistho corrumpi, Ægialeam Diomedis ab Schenelo, Medeam Idomenei à Leucone.*

7 *Addidere ea.*] Sed de Oeace tantum loquitur. Quomodo igitur, *addideret* optime *Jos. Mercer. addere.*

8 *Ita Ægiale advenientem Diomedem.*] Historia petenda est ex Lycophrone, ubi Scholiastes hæc habet: Διομήδης μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου πόρθησιν καταπλεύσας εἰς Ἄργος τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ οἶκον τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Αἰγιάλειαν συμφθειρομένην Κομήτῃ τῷ υἱῷ Σθενέλου, διὰ τὸ ἑαυτὸν ἐν τῇ Τροίᾳ τρῶσαι τὴν Ἀφροδίτην, καὶ μέλλων ὑπὸ τῆς Αἰγιαλείας ἀναιρεῖσθαι, τότε μὲν εἰς τὸν τῆς Ἀργείας Ἥρας βωμὸν καταφυγὼν σώζεται.

tu prohibet: Clytemnestra per [9] Ægisthum adulterio sibi cognitum, [10] Agamemnonem insidiis capit, eumque interficit: brevique denupta adultero, Erigonem ex eo edit. [11] Interim Talthybius Orestem Agamemnonis filium manibus Ægisthi ereptum, [12] Idomeneo, qui apud Corinthum agebat, tradit. [13] Eo Diomedes expulsus regno, [14] & Teucer prohibitus Salamina à Telamone, quod fratrem insidiis circumventum non defendisset, conveniunt. [15] Interim Mnestheus cum Æthra & Clymena filia ejus ab Atheniensibus recipitur: Demophoon atque Achamas foris manent. Ceterum ubi plures eorum qui evaserant, apud Corinthum fuere, cavent, uti juncti inter se, singula aggrederentur regna,

Notæ.

συζεύξη. Ὕστερον δὲ εἰς Ἰταλίαν ᾤχετο εἰς τὸ Δαυνίων ἔθνος βαρβάρων ὧν ἐβασίλευσε Δαῦνος. *Diomedes, post captum Ilium Argos reversus, patriam suam, uxorem Ægialen à Cometa Sthenelei filio corruptam invenit, ira Veneris, quam ipse in Troja vulneraverat. Et cum jam futurum esset ut ab ea interficeretur, confugit ad aram Junonis Argivæ, ubi salutem invenit. Tandemque in Italiam pervenit, ad Dauniam nationem barbaram, cui Daunus imperabat.* Ex quo loco obiter corrigendus Eustath. Iliad. ε. p. 566. ubi Cometen hunc non Stheneli filium, ut revera fuit, sed ipsius Stheneli patrem facit. Porro, quod de sociis Diomedes fabulati sunt poëtæ, eos scilicet in aves conversos fuisse, consulte omisit Dictys. De qua re sic ipse Diomedes, apud Virgil. 11. Æneid.

Invidisse Deos, patriis ut redditus oris,
Conjugium optatum, & pulcram Calydona viderem?
Nunc etiam horribili visu portenta sequuntur,
Et socii amissi petierunt æthera pennis.
Fluminibusque vagantur aves, heu dira meorum,
Supplicia! & scopulos lacrimosis vocibus implent.

9 *Ægystum.*] Thyestæ filium.

10 *Agamemnonem insidiis capit.*] Homer. Odyss. δ. & λ. narrat advenientem Agamemnonem ab Ægistho cæna acceptum ibique occisum. Tragici poëtæ fabulati sunt, Clytemnestram indusio, quod nullum haberet exitum, Agamemnonem interfecisse.

11 *Interim Talthybius.*] Alii scribunt, Orestem per sororem Electram Ægistho subreptum, in Phocidem demandatum ad Strophium. Ita Sophocles, in Electra & Hygin. Fab. 117. Pindarus, per Arsinoen nutricem Orestis id factum, scribit. Hom. Odyss. γ. innuere videtur, eum Athenas perlatum fuisse: ibi enim dicit Nestor, Oresten Athenis venisse ut Ægisthum interficeret. Sed vide ibi Eustath. p. 1469. qui refert quosdam pro, ἀπ' Ἀθηναίων scripsisse ἀπὸ Φωκέων, à *Phocide*. Alios vero, Orestem primo in Phocidem & à Phocide Athenas pervectum, intellexisse.

12 *Idomeneo qui apud Corinthum agebat.*] Fingit noster Idomeneum, Creta expulsum confugisse Corinthum, unde postea in regnum suum receptus est.

13 *Eo Diomedes expulsus regno.*] Nescio quos auctores hic noster sequutus est, qui scribat, Diomedem regno expulsum Corinthum petiisse, qui re vera se in Italiam contulit.

14 *Et Teucer.*] Telamon cum Teucrum videret absque fratre Ajace redeuntem, eum Salamine ejecit; qui se Sidona contulit & inde Cyprum, ubi novam Salamina condidit, Virgil. 1. Æneid.

Atque equidem Teucrum memini Sidona venire,
Finibus expulsum patriis, nova regna petentem,
Auxilio Beli, genitor tum Belus opimam
Vastabat Cyprum & victor ditione tenebat.

15 *Interim Mnestheus, &c.*] Ab aliis auctoribus diversus abit, qui scribunt Athenienses,

belloque aditum ad ſuos patefacerent. Eam rem Neſtor prohibet, ſuadens tendandos prius civium animos: neque committendum, uti per ſeditionem Græcia omnis, inteſtinis diſcordiis corrumperetur. Neque multo poſt cognoſcit Diomedes in Ætolia ab his qui per abſentiam ejus regnum infeſtabant, [16] Oeneum multimodis afflictari: ob quæ profectus ad ea loca, omnes quos auctores injuriæ repererat, interficit: metuque omnibus circum locis injecto, [17] facile ab ſuis receptus eſt. Inde per omnem Græciam fama orta, ſuos quiſque reges accipiunt: ſummam in his qui apud Trojam bellaverant virtutem, neque in reſiſtendo cujuſquam vires idoneas exiſtimantes. Ita nos quoque cum Idomeneo rege, Cretam patrium ſolum ſumma gratulatione civium [18] remeavimus.

CAPUT III.

Dein ubi Oreſtes [19] tranſactis pueritiæ annis, officia viri exſequi cœpit, [20] orat Idomeneum, uti ſecum ex ea inſula quam plurimos mitteret: cupere namque ſe Athenas navigare. Itaque collecto numero eorum quos idoneos credebat, Athenas venit: ab his auxilium contra Ægiſthum orat. Dein ad oraculum adiit: reſponſumque fert uti matrem, & cum ea Ægiſthum interficiat: ex quo fore, uti regnum patrium reciperet. Hujuſmodi numine armatus cum prædicta manu ad Strophium venit: is namque Phocenſis, [21] cujus filia in matrimonium Ægiſthi denupſerat, indignatus quod ſpreto priore conjugio Clytemneſtram ſuperduxerit, & regem omnium Agamemnonem inſidiis interfecerit, ultro ei auxilium adverſum inimiciſſimos obtulerat. Itaque conſpirato inter ſe, cum magna manu Mycenas veniunt. [22] Statimque quod Ægiſthus aberat, primo Clytemneſtram interficiunt, multoſque alios qui reſiſtere auſi erant. Dein cognito Ægiſthum adventare, inſidias ponunt, eumque circumveniunt. Inde per omnem Argivorum populum diſſenſio animorum exorta, quod diverſa inter ſe cupientes, ad poſtremum in partes diſcederent. [23] Per idem tempus Menelaus appulſus Cretam, cuncta ſuper Agamemnone, regnoque

NOTÆ.

nienſes, repulſo Mneſteo, Demophoonti regnum tradidiſſe.

16 *Oeneum.*] Oeneus Tydei pater, avus Diomedis, rex Calydonis in Ætolia.

17 *Facile ab ſuis receptus eſt.*] Fingit noſter, Diomedem in Ætoliam rediiſſe: quod neſcio an alibi reperias.

18 *Remeavimus.*] Verum alii ſcribunt, Idomeneum, Creta repulſum, Salentinos campos in Italia obſediſſe, unde in Aſiam reverſus interiit. Alii tradunt, eum reverſum apud Apollinem Clarium conſediſſe.

19 *Tranſactis pueritia annis.*] Oreſtes, cum Ægiſthum occidit, natus erat annos 23.

20 *Orat Idomeneum uti ſecum.*] Totum iſtud, de auxiliis ab Oreſte corrogatis ut patrem ſuum ulciſceretur, ab ipſo Dicty fictum eſt. Oreſtes quidem oraculum accepit, quo Clytemneſtram matrem & Ægiſthum adulterum interficere jubebatur, non vi cum copiis irruens, ſed dolo, &c. Vide Sophocl. in Electra, Æſchyl. in Eumenid. Euripid. in Oreſte, Iphigenia & Electra. Hygin. in Fab. 119.

21 *Cujus filia in matrimonium Ægiſthi.*] Non memini me legiſſe alibi, Strophium Ægiſthi ſocerum fuiſſe.

22 *Statimque quod Ægiſthus aberat.*] Ex Sophocl. in Electra.

23 *Per idem tempus Menelaus appulſum Cretam.*] Verum eſt ex Homero, Menelaum

CAPUT IV.

ejus cognoscit. Interea per omnem insulam, postquam cognitum Helenam eo venisse, multi undique [24] virile ac muliebre sexu confluunt: aventes dinoscere cujus gratia orbis pene omnis ab bellum conspiravisset: ibi inter cetera Menelaus perfert, Teucrum expulsum patria, civitatem [25] apud Cyprum, [26] Salaminam nomine, condidisse. Multa etiam apud Ægyptum miracula refert: [27] & Canopi gubernatoris sui, qui ibi [28] morsu serpentium interierat, exstructum magnificum monumentum. Dein ubi tempus visum est, Mycenas navigat: ibi multa [29] adversum Orestem molitur. Ad postremum multitudine popularium cohibitus ab eo quod cœperat negotio destitit. [30] Inde placet cunctis Orestem super eo facinore causam dicere apud Athenienses, [31] ubi Areopagitarum judicium severissimum per omnem Græciam memorabatur: apud quos dicta causa, juvenis absolvitur. Erigona, quæ ex Ægistho edita erat, ubi fratrem absolutum intelligit, [32] victa dolore immodico laqueo interiit, [33] Mnestheus liberatum Orestem à parricidii crimine, purgatumque mo-

NOTÆ.

lium à Sunio Athenarum promontorio Cretam delatum fuisse; Odyss. γ. Sed falsum est, eum ibi de Agamemnone & ejus regno aliquid didicisse; quod ei tantum in insula Pharo contigit, à Proteo sene, & fuse Homer. Odyss. δ.

24 *Virile ac muliebre sexu.*] Sexu, neutrius generis. Salust. *Undique virile ac muliebre sexu per vias & tecta omnium visebatur.* Sisenna, lib 4. Histor. *Tum in muro virile ac muliebre sexu, populi multitudine omni collocata.*

25 *Apud Cyprum.*] Nam illuc etiam Menelaum delatum, docet Homer. Odyss. δ.

26 *Salaminam nomine.*] De qua Horat. lib. 1. Odyss. 7.

Ambiguam tellure nova Salamina futuram.

27 *Et Canopi Gubernatoris sui, &c.*] Qui etiam urbi Canopo nomen dedit. Strab. lib. 17. Κάνωβος δ' ἐστὶ, πόλις ἐν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίοις ἀπὸ Ἀλεξανδρείας πεζῇ ἰοῦσιν, ἐπώνυμος Κανώβου τοῦ Μενελάου κυβερνήτου ἀποθανόντος αὐτόθι. *Canopus urbs 120 stadiis distat ab Alexandria terrestri itinere, cognominis Canopi, qui Menelai gubernator fuerat & ibi mortuus est.* Ita Mela, Solinus & alii. Verum alii nomen Canopi ante Menelaum fuisse contendunt; doctique Ægyptiorum, ut refert Aristides, existimabant, *Canobum* esse vocem Ægyptiacam, quæ Latine significet, *aureum solum.*

28 *Morsu serpentium.*] Hæmorroidem vocat Eustath. in Dionys. serpentem illum, cujus morsu Canopus interiit. Historiam vide apud illum.

29 *Adversum Orestem molitur.*] Populum commovet & Orestem cogit apud eum de cæde matris causam dicere. Qui, totius populi consensu, lapidibus damnatus, consiliis amici Pyladis mortem effugit. Historiam pete ex Euripid. in Oreste.

30 *Inde placet cunctis Orestem.*] Quidam scribunt, Orestem Deorum monitu Athenas confugisse, ut ibi ab Areopagitis judicaretur.

31 *Ubi Areopagitarum judicium severissimum.*] Areopagitæ, Athenarum senatores, sic dicti ab Areopago, id est, colle Martis, ἄρειος πάγος. Quo judicaturi conveniebant. Eorum judicia severissima habebantur; unde & in proverbium abiere. Vide Suidam, Erasmum, &c. De Areopago vide doctissimi Meursii libellum.

32 *Victa dolore immodico laqueo interiit.*] Idem auctor magni Etymologici. Quidam tamen scribunt, Orestem Erigonam uxorem duxisse & ex ea suscepisse Penthilum. Ita Tzetzes, in Lycoph. Pausanias & alii.

33 *Mnestheus.*] Atqui Mnestheum, eodem anno, quo Troja capta fuit, interiisse certum est. Non potuit igitur Orestem purgare, qui octavo demum anno

post

re patrio cunctis remediis [34] quæ ad oblivionem hujusmodi facinoris adhiberi solita erant, Mycenas remittit: ibique regnum ei concessum. Dein transacto tempore, accitu Idomenei Cretam venit, neque multo post Menelaus: ibi multa in patruum severe per eum ingesta, quod sibi per dissensionem popularium multimodis periclitanti, ipse etiam insidiatus esset. Ad postremum intercessu Idomenei uterque conciliatus sibi Lacædemona discedit. Ibi Menelaus, sicuti convenerat, [35] Hermionam in matrimonium Oresti despondit. Per idem tempus [36] Ulysses Cretam appulsus

Caput V. est duabus Phœnicum navibus, mercedis pacto acceptis: namque suas cum sociis atque omnibus quæ ex Troja habuerat, per vim Telamonis

Notæ.

post Trojam captam Ægisthum interfecit. Neque verius Suidas & Aristophanis Scholiastes, qui scribunt Orestem tempore Pandionis Athenas venisse. Pandion enim multo vetustior. Quare Athanæus unice sequendus, qui sub Demophoonte id scribit accidisse. Ita Tzetzes, in Lycophr. Neque etiam de loco conveniunt, ubi Orestes purgatus fuit, ut neque de tempore. Dictys ait, Athenis purgatum, statim postquam absolutus fuerit. Euripides vero, postquam è Taurica regione reversus fuerit. Aliique, non in Attica sed in urbe Trœzene. Pausan. in Corynthiacis: *Τὸν δὲ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ λίθον, καλούμενον δὲ ἱερὸν, εἶναι λέγουσιν ἐφ' οὗ ποτε ἄνδρες Τροιζηνίων ἐννέα Ὀρέστην ἐκάθηραν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός.* *Lapidem autem illum ante templum, qui sacer lapis dictus est, eum esse dicunt, super quem olim viri novem Trœzenii Orestem expiarunt à cæde matris.* Idem paulo post. *Ante templum Apollinis*, inquit, *est Orestis dictum tentorium. Nam antequam cæde matris purgaretur, nullus Trœzeniorum voluit illum domum suam recipere. Sed illum ibi constituentes purgabant eique cibos præbebant, donec omnino fuerit expiatus. Et etiam nunc nepotes eorum qui illum expiaverunt, statutis quibusdam diebus eodem illo loco cænant. Non longe ab illo tentorio sepultæ fuerunt purgationes illæ, super quas aiunt laurum natam, quæ adhuc ibi cernitur. Fertur etiam Trœzenios purgationes multas alias adhibuisse, & aquam ex Hippocrene, &c.*

34 *Quæ ad oblivionem.*] Remedia illa ad oblivionem facinoris non adhibebantur; nam qui purgatus fuerat, non ideo minus à se perpetrati sceleris memor erat: quare scripsisse Dictym existimo, *quæ ad ablutionem. Abluti* enim proprie dicebantur, qui purgationibus istis expiati fuerant; unde & Gallice adhuc dicimus, *se laver d'un crime, se purger, &c.*

35 *Hermionam.*] De Orestis & Hermionæ conjugio variant scriptores. Nam Hyginus scribit, Hermionam, Neoptolemo desponsatam, statim post Trojam captam, Oresti in matrimonium datam fuisse Menelaumque postea illam ab Oreste abduxisse & Neoptolemo tradidisse. Alii contra, Hermionam prius Oresti desponsatam Neoptolemo à patre Menelao traditam dicunt, eamque deinde ab ipso Menelao abreptam. Sed hæc omnia accuratissime doctissimus Meziriacus, in suis commentariis, in Epistol. Ovid. Hermionæ Oresti.

36 *Ulysses Cretam appulsus est duabus Phœnicum navibus, &c.*] Totam hanc historiam de vi Ulyssi per Telamonem facta, & de Ulyssis Cretam appulsu duabus Phœnicum navibus, ab auctore nostro confictam existimo. Nihil enim Homer. nihil Hyginus, nihil Ausonius. Suspicor etiam id omne commentum fuisse Dictyn, propter locum illum Homeri, ubi Eumæus refert, sibi olim virum Ætolum dixisse, vidisse se Ulyssem apud Idomeneum, naves suas tempestate quassas reficientem. Locus est, Odyss. ξ.

Φῆ δέ μιν ἐν Κρήτεσσι παρ' Ἰδομενῆϊ ἰδέσθαι,
Νῆας ἀκειόμενον, τάς οἱ ξυνέαξαν ἄελλαι.

Dixit autem illum, in Creta apud Idomeneum vidisse.
Naves sanantem, quas ei fregerant procellæ.

Imo

amiserat: scilicet infesti ob illatam per eum [37] filio necem, vix ipse liberatus industria sua. Percunctantique Idomeneo quibus ex causis in tantas miserias devenisset, erroris initium narrare occipit: quo pacto [38] appulsus Ismarum multa inde per bellum quæsita præda navigaverit: appulsusque ad [39] Lotophagos, atque adversa usus fortuna, devenerit in Siciliam: ubi [40] per Cyclopem & Lestrigona fratres, multa indigna expertus, ad postremum ab eorum filiis [41] Antiphate & Polyphemo, plurimos sociorum amiserit. Dein per misericordiam Polyphemi in amicitiam receptus, [42] filiam regis Arenen, postquam [43] Elpenoris socii ejus amore deperibat, rapere conatus: ubi res cognita est, [44] interventu parentis puella ablata per vim, exactus per [45] Æoli insulas devenerit

NOTÆ.

Imo & pagina sequenti aliter narrat. Ait enim, inter Scyllam & Charybdim amissis navibus, se in manus Phœnicum devenisse, ab iisque per misericordiam reservatum. Locum adi.

37 *Filio necem.*] Nempe Ajaci. De quo supra.

38 *Appulsus Ismarum.*] Apud Cicones. A Ciconibus ad Lotophagos Meningis Insulæ populos, unde Siciliam ad Cyclopas & Læstrigonas delatus. Homerus, Odyss. ι.

39 *Lotophagos.*] Lotophagos alios supra Mauritanos, versus occasum, locat Strabo, alios in Insula Meninge, quæ & Lotophagitis dicitur, ad Syrtim minorem. Et eos hic intelligendos esse idem docet, illic enim ara Ulyssis ostendebatur: fuêre & alii Lotophagi, in recessu intimo Syrtis majoris.

40 *Per Cyclopem & Lestrigona fratres.*] Cyclopas & Læstrigonas fratres dicit. Nescio unde. Thucidides enim libro 6. *Παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι. Ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν, οὔτ' ὁπόθεν ἐσῆλθον, ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν. Antiquissimi dicuntur in parte quadam regionis,* (Siciliæ) *Cyclopes & Læstrigones habitasse. Quorum ego neque genus possum dicere, neque unde venerint, neque quo abierint.* Illud certum est, Cyclopas & Læstrigonas Siciliæ populos fuisse, eamque partem insulæ tenuisse, quam postea *Leontini*. Hesych. *Λαιστρυγόνες οἱ νῦν Λεοντῖνοι. Læstrigones, qui nunc Leontini.* Idem Tzetzes, in Lycophr. & alii. Et sane nomina *Lastrigon* & *Leontinus* idem sonare, docuit Bochartus. Sicut enim *Lastrigones* Punice dicti sunt à leoninis moribus, quippe *Lastrigon* Phœnicibus erat *Laisriecan*, leo mordax. Ita eos Græci à leone *Leontinos* dixêre. *Cyclopes* autem, qui aliam insulæ partem tenuêre, Lilybæum scilicet, inde à Phœnicibus dicti *Kheklub*, contracto nomine ex *Khekleklub*, id est, sinus *Lilybetanus* sinus, ad Libyam. Plura vide apud illum, in ejus Chanaan, libro 1. cap. 30.

41 *Antiphate & Polyphemo.*] Antiphates ex Læstrigonibus, Polyphemus ex Cyclopibus. Homer. scribit Ulyssem primo ad Cyclopas delatum, deinde ad insulas Vulcanias, unde ad Læstrigonas. Ita ut omnino diversos facere videatur, neque Læstrigonas etiam in Sicilia collocare; sed in Italia circa Cajetam & Formias, quæ Auruncorum veterum sedes. Aurunci autem Læstrigones. Plin. lib. 3. cap. 5. *Oppidum Formiæ, Hormiæ ante dictum, ut existimavere antiqua Lastrigonum sedes.*

42 *Filiam regis Arenen.*] Nescio unde hanc historiam habuit Dictys. Minus etiam, unde suam Tzetzes in Chiliadibus; ubi narrat Ulyssem: post occæcatum Polyphemum, ejus filiam nomine Elpen abduxisse: sed eam postea ei Læstrigonas ademisse, patrique Polyphemo remisisse, &c.

43 *Elpenoris socii.*] Unus fuit è remigibus Ulyssis. Vide Homer. Odyss. λ.

44 *Interventu patris puella ablata per vim.*] Polyphates pater puellæ, adveniens eam per vim Ulyssi abstraxit, ipsumque ex insula abegit, &c.

45 *Æoli insulas.*] Æoliæ, eædem & Vulcaniæ & Hephestiades, septem insulæ occiduo Siciliæ littori oppositæ. Earum olim rex Æolus, qui in sua potestate ventos habere

R bere

46 ad Circen, atque inde 47 ad Calipso, utramque reginam insularum in quibus morabantur, & quibusdam illecebris animos hospitum ad amorem sui illicientes. Inde liberatus, pervenerit 48 ad eum locum, in quo exhibitis 49 quibusdam sacris, futura 50 defunctorum animis dinoscerentur:

Notæ.

bere dictus est, quia ex nebulis & fumo futura flabra ventorum prædicebat. Ita Diodor. Serv. & alii. Sed optime docuit Bochartus, ipsum Æoli nomen fabulæ locum dedisse: *ael* enim Phœnicibus est *aima*, procella, tempestas. Unde Æolus creditus Phœnicibus esse rex *aolim*, id est, tempestatum.

46 *Ad Circen.*] Quam in insula Æea habitasse scribit Homer. Illa autem insula nunc Italiæ promontorium à Circe Circeium dictum. De quo Servius, libro 3. *Qui nunc Circeius mons à Circe dicitur, aliquando, ut Varro dicit, insula fuit; nondum siccatis paludibus, quæ eam dividebant à continente.* Et ante Servium Theophrastus histor. Plant. lib. 1. cap. 8. scripsit, *λέγειν τοὺς ἐγχωρίους, ὡς ἐνταῦθα ἡ Κίρκη κατοίκει καὶ ὅτι πρότερον μὲν ἦν νῆσον εἶναι τὸ Κιρκαῖον. Νῦν δὲ ὑπὸ ποταμῶν τινῶν προσκεχῶσθαι καὶ εἶναι ἠϊόνα. Dicere incolas ibi Circen habitasse, ac prius quidem fuisse insulam. Nunc autem à fluminibus quibusdam aggestam esse terram, & continentem factam.*

47 *Ad Calypso.*] Atlantis filiam, quæ Ogygiam Insulam habitabat. Homer. Odyss. η.

Ὠγυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἁλὶ κεῖται,
Ἔνθα μὲν Ἄτλαντος θυγάτηρ δολόεσσα Καλυψὼ,
Ναίει ἐϋπλόκαμος δεινὴ Θεός.

Egregia quadam insula longe in mari jacet,
Ubi Atlantis filia dolosa Calypso,
Habitat, pulchricoma gravis Dea.

Ubi fuerit illa insula, vix hodie certo dici possit; nam quod eam aliqui statuunt circa Siciliam, vel juxta Lacinium promontorium, id omnino à vero abhorret: nam ex Homero discimus, Ulyssem ex Ogygia Corcyram delatum decima octava die navigationis, cum tamen vento secundo usus fuisset. Remotior ergo fuit illa insula ac vulgo opinantur. Ego libenter crederem per Ogygiam hic Ægyptum Homerum intellexisse: eam enim & Ogygiam, & insulam olim dictam fuisse, certum est. Huc accedit quod Odyss. δ. Proteus Menelao dicit, se Ulyssem vidisse in insula in domo Calypsus. Jam Proteus Ægyptius fuit, vel certe Pharius, necesse est igitur ipsum in Ulyssem incidisse in vicino quodam loco, sive Ægyptum dicas, sive alium quem. Sane ex Strabone facile colligas, Ægypto vicinam insulam fuisse, neque commentitiam, ut quidam putavere. Ita enim ille libro 1. *Quibus etiam Platonis illud commode subjungit, nempe fieri posse ut non sit figmentum id, quod de Atlantide insula* (sic dicebatur Ogygia) *fertur, de qua is ait tradidisse Solonem, qui ita ab Ægyptiis didicisset sacerdotibus, deletam eam esse, cum fuerit aliquando continente tota non minor insula.*

48 *Ad eum locum.*] Lacum Avernum intellige circa Bajas, ubi ostia ditis fuisse fabulati sunt. Cimmerios hic statuit Homerus, dicitque eos caligine & nubibus semper tegi, neque sole unquam respici. Quod Virgilius ad nemorum tenebras & halitus atros Averni lacus retulisse videtur, dum locum illum describit, lib. 6.

Spelunca alta fuit vastoque immanis hiatu,
Scrupea tuta lacu nigro, nemorumque tenebris.
Quam super haud ulla poterant impune volantes,
Tendere iter pennis, talis sese halitus atris,
Faucibus infundens supera ad convexa ferebat,
Unde locum Graii dixerunt nomine aornon.

Vide Strabon. lib. 5.

49 *Quibusdam sacris.*] Quæ Homerus describit, Odyss. λ. initio.

50 *Defunctorum animis.*] Id est, per animas defunctorum. Homerus inducit animam Tiresiæ, Ulyssi futura prædicentem.

51 Sire-

post quæ appulsus [51] Sirenarum scopulis, [52] ubi per industriam liberatus sit: ad postremum inter [53] Scyllam & Charybdim mare sævissimum, & illata sorbere solitum, plurimas navium cum sociis amiserit. Ita se cum residuis [54] in manus Phœnicum per maria prædantium incurrisse, atque ab his per misericordiam reservatum. Igitur uti voluerat, acceptis à rege nostro duabus navibus, donatusque multa præda, [55] ad Alcinoum regem Phæacum remittitur. Ibi ob celebritatem nominis per multos dies beni- Caput VI.
gne acceptus, cognoscit Penelopam ab triginta illustribus viris diversis ex

Notæ.

51 *Sirenarum scopulis.*] Servius, ad illud 5. Æneid.

Jamque adeo scopulos Sirenum advecta subibat,
Difficiles quondam multorumque ossibus albos.

Sirenes, inquit, *secundum fabulam, parte virgines fuerunt, parte volucres, Acheloi fluvii & Calliopes Musæ filiæ. Harum una voce, altera tibiis, alia lyra canebat. Et primo juxta Pelorum, post in Caphareis insulis* (lego Capreis insulis) *habitaverunt, quæ illectos suo cantu in naufragia deducebant. Secundum veritatem, meretrices fuerunt, quæ transeuntes, quoniam eos ducebant ad egestatem, his ficta sunt inferre naufragia, has Ulysses contemnendo deduxit ad mortem.* Ubi ille controversiam, quæ de earum situ semper fuit, conciliare tentavit. Alii enim Sirenas circa Pelorum Siciliæ Promontorium, alii in sinu Cumano prope Neapolin statuebant. Posteriorem sententiam potius amplectebatur Strabo, quia Neapoli monstrabatur monumentum Parthenopes, quæ una Sirenum fuit. Porro Sirenarum nomen mere Punicum esse docuit Bochartus, qui *Siren* canorum monstrum interpretatus, à Punico *Sir*, id est, *canticum*: & verisimile est scopulis illis nomen illud inditum fuisse, ob fragorem aquarum sese illic allidentium.

52 *Ubi per industriam.*] Sociorum aures cera obturavit, ipsique eum funibus ad malum ligaverunt. Homer. Odyss. μ. initio.

53 *Scyllam & Charybdin.*] Scylla & Charybdis, scopuli duo, teli jactu à se invicem distantes. Homer. Odyss. μ. Scylla freti Mamertini dextrum sive occiduum latus occupat, Charybdis lævum sive Eoum. Virgil. lib. 3.

Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis.

Ubi vide Servium. Eos scopulos Homerus in horrenda monstra convertit, quod essent latrociniis pyratarum, qui eos obsidebant, infames. Vide Palæphatum in Scylla. Vel potius quod ea loca naufragiis essent nobilia; unde à Phœnicibus alterum Scyllam dictum docuit Bochartus à punico *scol*, id est, *exitium*: alterum *Charybdim*, à Punico *Chorabdam*, id est, *foramen perditionis*: hiatu enim magno profundoque sorbet navigia.

54 *In manus Phœnicum per maria prædantium, &c.*] Priscus, apud Suidam in voce Χάρυβδις. Ἐκεῖσε, inquit, Ὀδυσσεὺς πάντας τοὺς ἑταίρους μετὰ τῶν πλοίων ἀπολέσας, αὐτὸς μόνος ἀσφαλῶς σανίδι ἐν τῷ ῥεύματι τῆς θαλάσσης ἐφέρετο. Τοῦτον ἑωρακότες Φοίνικες τινὲς ἐν τοῖς ὕδασι πλέοντα ἀναλαβόντες ἤγαγον ἐν Κρήτῃ πρὸς Ἰδομενέα γυμνόν. *Illic*, in Charybdi, *Ulysses amissis sociis omnibus una cum ipsis navibus, tabula solus insidens maris fluctibus ferebatur. Hunc Phœnices quidam in aquis navigantem conspicati, receptum Cretam ad Idomeneum nudum deduxerunt.* Supra tamen noster retulit, Ulyssem Cretam appulisse navibus Phœnicum, cum ipse suas per vim Telamonis amiserit.

55 *Ad Alcinoum regem Phæacum.*] Ad Corcyram Epiro objacentem insulam: ejus populi *Phæaces* dicti, id est, eminentes, ab Arabico *Phaik*: quomodo dicitur, qui vel opibus vel dignitate, vel virtutibus super alios eminet. Quod Phæacibus optime congruit, quos propter opulentiam, industriam & comitatem, & reliqua tam animi quam fortunæ bona, poëtæ pene ad Deorum sortem evehunt. Unde est, quod poëta summus eos appellat, ἀγχιθέους, id est, εὐδαίμονας καὶ ἰσοθέους, *beatos &* Diis æquales, ut recte interpretatur Hesychius, post veteres Scholiastas. *Bochart.* Ego existimo Phæaces dictos ab Arabico *Phaik*.

locis in matrimonium postulari. Hique erant [56] à Zacintho, Echinadibus, Leucatha, Ithaca. Ob quæ multis precibus [57] persuadet regi, uti secum ad vindicandam matrimonii injuriam navigaret. Sed postquam devenere ad eum locum, paulisper occultato Ulysse, [58] ubi Telemachum rem quæ parabatur edocuere, domum ad Ulyssem clam veniunt: ubi [59] multo vino atque epulis repletos jam procos, ingressi interficiunt. Dein per civitatem Ulyssem [60] adventasse, popularibus cognitum, à quibus benigne & cum favore exceptus, cuncta quæ domi gesta erant cognoscit: meritos donis aut suppliciis afficit. De Penelope, ejusque pudicitia, præclara fama. Neque multo post precibus atque hortatu Ulyssis, Alcinoi filia [61] Nausica Telemacho denubit. Per idem tempus Idomeneus, dux noster, [62] apud Cretam interiit, [63] tradito per successionem Merioni regno: & Laerta triennio postquam filius domum rediit, finem

NOTÆ.

id est, *eminens*; propter eorum situm, excelsi enim & eminentes. Quo allusisse Virgilium puto, lib. 3.

Protinus aërias Phaacum abscondimus arces.

56 *A Zacyntho, &c.*] Homerus ait, à Dulichio, Sime, id est, Cephalenia, Zacyntho & Ithaca. Odyss. α.

Ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι,
Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
Ἠδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κατακοιρανέουσι,
Τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

Quotquot enim insulis dominantur optimi,
Dulichioque Sameque & nemorosa Zacyntho,
Atque quotquot asperam Ithacam regunt,
Tot matrem meam ambiunt, destruunt autem domum.

Leucatam vocat noster quæ est *Leucas*; olim Epiro continua, sed postea insula facta.

57 *Persuadet regi.*] Alcinoo. Et hic ab Homero dissentit, scribente Ulyssem à Phœacibus in Ithacam deductum, ibique solum relictum. Odyss. ν.

58 *Ubi Telemachum.*] Sed ex Homero, Telemachus erat apud Menelaum in Sparta, cum Ulysses Ithacam accessit.

59 *Multo vino atque epulis repletos jam procos.*] Homerus, Odyss. φ.

60 *Aut suppliciis afficit.*] Ancillas duodecim & Melanthium. Homer. Od. χ.

61 *Nausica.*] Scribendum ex Homero, *Nausicaa.* Eustathius quidem scribit, Aristotelem, in republica Ithacensium, Hellanium tradidisse Telemacho ex Nausica Persseptolim genitum filium fuisse. Sed idem etiam Hesiodi locum affert, ubi Polycaste Telemacho uxor datur, ex qua Persseptolis.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐΰζωνος Πολυκάστη,
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο,
Περσέπτολιν.
Telemacho autem genuit pulcra Polycaste,
Nestoris novissima filia Neleida,
Persseptolim.

Alii ipsum Persseptolin Penelopæ & Ulyssis filium dicunt, Telemachumque Circen uxorem duxisse, vel Cassiphonem filiam Circes.

62 *Apud Cretam interiit.*] Homerum sequitur Dictys, nam ex ejus Odyssea colligere est, Idomeneum Cretæ interiisse: ita Diodor. lib. 6. cap. 15. Idomeneum & Merionem *cum navibus nonaginta ad Ilium cum Agamemnone profectos, reversosque postea in patriam, diem suum obiisse, honorificeque sepultos, Deorum honores fuisse assecutos. Horum sepulchra in Gnoso hac ostenduntur inscriptione:* GNOSII IDOMENEI SEPULCHRUM ASPICE, IN QUO EGO MERION MOLI FILIUS PROPINQUUS JACEO. *Hos ut nobiles heroes Cretenses colunt sacris, in bellorum discrimine eorum præsidium invocantes.* Sed alii Idomeneum alibi mortuum dicunt.

63 *Tradito per successionem Merioni regno.*] Jam

vitæ fecit. Telemacho ex Nausica natum filium Ulysses [64] Ptoliporthum appellat. Dum hæc apud Ithacam aguntur, Neoptolemus [65] apud Molossos naves quassatas tempestatibus reficit: atque inde postquam cognitum [66] ab Acasto expulsum regno Pelea, ultum iri injurias avi cupiens, primo exploratum duos quam fidissimos, & incognitos illis locis, Chrysippum & Arathum, Thessaliam mittit: hique cuncta quæ gerebantur, insidiasque ei paratas per Acastum ab Assandro non Alieno Pelei, cognoscunt. Is namque Assandrus iniquitatem [67] tyranni evitans Peleo consenserat: [68] notusque adeo ejus domus, uti inter cetera [69] originem etiam nuptiarum Pelei cum Thetide [70] Chironis filia, Chrysippo atque Arato narraverit. Quia tempestate multi undique reges acciti domum Chironis,

CAPUT VII.

NOTÆ.

Jam libro primo dixit, Cretam Idomeneo & Merioni, civitatum & terrarum imperium tradidisse: nunc Idomeneus moriens solum heredem Merionem relinquit. Vide quæ notavi, pag. 2.

64 *Ptoliporthum.*] Qui Hesiodo, Aristoteli & Eustathio *Persepolis*: quod idem est; utrumque enim latine *urbium vastator* significat.

65 *Apud Molossos.*] Populos Epiri. Epirum autem appulisse Neoptolemum multi consentiunt. Ita Pindarus, Odyss. 7. Nemeorum. Pausan. in Atticis. Justin. lib. 17. &c. Sed ego hic Molossos alios intelligi debere, arbitror. Vide paginam sequentem, *appulsusque ad Sepiadum littus.* Sequentem autem historiam, de Peleo per Acastum regno suo fugato, ex Euripide mutuasse Dictyn puto, qui ait, in Troadibus.

Αὐτὸς δ' ἀνῆκται Νεοπτόλεμος, καινὰς τινὰς
Πηλέως ἀκούσας συμφοράς, ὥς νιν χθονὸς,
Ἄκαστος ἐκβέβληκεν ὁ Πελίου.

Ipse autem abiit Neoptolemus, novos quosdam
Pelei dicens casus, quod illum è regno
Acastus ejecit Peliæ filius.

Etsi ille Phtiam abiisse illum dicit, noster vero Epirum.

66 *Ab Acasto.*] Peliæ filio. Puto hunc ex Homero, Dulichio regnasse. Ita enim Ulysses Odyss. ξ.

——— *Τύχησε γὰρ ἐρχομένη νηῦς*
Ἀνδρῶν Θεσπρωτῶν ἐς Δουλίχιον πολύπυρον,
Ἔνθ' ὅγε μ' ἠνώγει πέμψαι βασιλῆϊ Ἀκάστῳ,
Ἐνδυκέως.

——— *Contigit enim ut iret navis*
Virorum Thesprotorum in Dulichium frumentariam,
Tunc ille me jussit mittere regi Acasto,
Accurate.

67 *Tyranni.*] Acasti. Tyrannum autem hic dicit in malam partem: sed eam vocem Trojanis temporibus ignotam fuisse, fuse notavit Eustath. Odyss. σ.

68 *Notusque adeo ejus domus.*] Puto hic *notus* esse activum, pro *gnarus*; quod tamen vix alibi reperias.

69 *Originem etiam nuptiarum Pelei cum Thetide.*] Quas elegantissime describit Catullus. Earum autem originem ita Apollodor. lib. 13. *Sed & alteram uxorem duxit Peleus, Thetin Nerei filiam, de cujus matrimonio Jupiter & Neptunus contenderunt* (Apollinem addit Pindarus,) *at cum Thetis à se ortum filium patre futurum esse præstantiorem prædixisset, abstinuisse Jovem illius nuptiis ferunt. Nec desunt, qui scribant ad ejus complexum jam prodeunti Jovi, Prometheum dixisse, natum ex ea cœlo dominaturum. Sunt etiam qui memorent, Thetin Junonis monitu persuasam Jovem evitasse; hinc Iratum Jovem voluisse ut ea mortalis viri conjugio locaretur. Chironis itaque consilio, eam comprehendendi ac detinendi rationem Peleus init, eam itaque cum in varias sese formas commutantem observasset, corripit; quæ cum interim ignis, interim aqua, modo etiam feræ vultum caperet; non eam, priusquam pristinam formam recepisse vidit, remisit. Hanc demum in Pelio monte sibi copulavit.*

70 *Chironis filia.*] De hoc supra dictum est, lib. 1, revera Neræi filia fuit.

 71 *Apol-*

inter ipsas epulas novam nuptam magnis laudibus veluti deam celebraverant, parentem ejus Chirona appellantes Nerea, ipsamque Nereidam: Et ut quisque eorum regum qui convivio interfuerant, choro modulisque carminum prævaluerat, ita [71] Apollinem Liberumque, ex feminis plurimas musas cognominaverunt: unde ad id tempus convivium illud deorum appellatum. Itaque ubi cuncta quæ voluerant cognovêre, [72] ad regem redeunt, & singula per ordinem narrant:

CAPUT VIII. Ob quæ coactus Neoptolemus adverso mari, & multis regionis ejus prohibentibus, classem exornat, ascenditque. Ipse dein sævitia hyemis multum mari fatigatus, [73] appulsusque ad Sepiadum littus, quod [74] propter saxorum difficultatem nomen ejusmodi quæsiverat, omnes fere naves amittit, vix ipse cum his qui in eodem navigio fuerant, liberatus. Ibi Pelea avum reperit occultatum spelunca abdita & tenebrosa, ubi senex vim atque insidias

Notæ.

71 *Apollinem Liberumque, ex feminis plurimas Musas, &c.*] Ait Dictys, ex regibus illis qui nuptiis affuêre, alium Apollinem, alium Liberum, dictum. Ex feminis autem unamquamque unius Musæ nomine insignitam. Idque optime Dictys, ut immutaret fabulam qua dicebatur, Deos vere nuptiis affuisse. Apollodor. lib. 3. *Atque inibi Dii convivio excepti, suo quisque munere matrimonium commendarunt. Nam Chiron hasta fraxina, Peleum, Neptunus equis Balio & Xantho, Volcanus ense, at reliqui aliis muneribus condonarunt.* Inde Catullus,

Advenit Chiron, portans silvestria dona.

Et:

Confestim Peneos adest viridantia Tempe,
Tempe qua sylvæ cingunt superimpendentes,
Mnnyasin linquens Doris celebranda choreis,
Cranona Erisonamque, tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus
Non sine nutanti platano, fletaque sorore
Flammati Phætontis & aëria cupressu.

Et paulo post,

Inde pater Divum sancta cum conjuge natisque
Advenit cœlo, te solum Phœbe relinquens,
Unigenamque simul cultricem montibus hydri,
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est.

Ubi miror quod ait Catullus, Phœbum & Dianam nuptiis non interfuisse: nam Phœbum etiam affuisse Homerus scribit, apud quem Thetis ait Apollini.

Πάντες δ' ἀντιάασθε θεοὶ γάμου, ἐν δὲ σὺ τοῖσι
Δαίνυ', ἔχων φόρμιγγα, κακῶν ἕταρ' αἰὲν ἄπιστε.

Omnes autem interfuistis Dii nuptiis, interque tu hos
Epulabaris, habens citharam, ô malorum sodalis semper perfide.

72 *Ad regem.*] Neoptolemum.

73 *Appulsusque ad Sepiadum littus.*] Sepias Magnesiæ saxa, à pisce σηπία sic dicta, ut aiunt, quod cum ibi Thetis varias formas induceret ut Peleo elaberetur, ultimum se se in sepiam immutavit. Sed miror hic Neoptolemum ab Epiro Magnesiam appulsum, ita ut totam Græciam ab Ionio mari ad Pelasgicum usque finum circumnavigarit. Quod mihi videtur incredibile. Quare puto potius supra, cum de Molossis Dictys loquitur, Molossos illos intelligendos, qui in Thessalia fuerunt non longe à Phtia. Quod etiam magis Euripidi consentiet, qui in eadem historia ait, Neoptolemum Phtiam navigasse.

74 *Propter saxorum asperitatem.*] Vellem sane nos docuisset Dictys, quomodo sepias significet *saxa aspera*, qui Sepiadis nomen ab asperitate saxorum dictum tradat. Ego existimo illum loco Strabonis deceptum fuisse, qui legitur extremo lib. 9. Ἡ μέν τοι Σηπιὰς ἀκτὴ καὶ πέτρ' ἐφυμνεῖται μετὰ

Acasti evitans, assidue nepotis desiderio, navigantes, [75] & si forte eo appulsi essent, speculari consuerat: dein ubi cuncta domus fortunarumque edoctus est, consilium aggrediendi hostis inire occipit: quum forte cognoscit filios Acasti Menalippum & Plisthenem venatum profectos, devenisse ad ea loca. Itaque mutata veste [76] Locrum simulans, juvenibus offert sese, eisque cupitum sui interitum refert. Ob quæ junctis his in venando, ubi seorsum ab ceteris Menalippum videt, eumque & paullo post fratrem ejus insecutus, interficit: in quorum inquisitionem servus quidam Cinyras nomine, perquam fidus profectus, in manus juveni devenit, comprehensusque, Acastum affore nunciat, atque ita occiditur. Itaque Neoptolemus [77] mutata Phrygia veste, tanquam [78] filius Priami Nestor, qui captivus cum Pyrrho ad ea loca navigaverat, Acasto obvius venit, eique quinam esset indicat, & Neoptolemum in spelunca [79] fatigatum navigio, somnoque jacere. Ob quæ anxius Acastus, opprimere quam inimicissimum cupiens, ad speluncam pergit, atque in ipso aditu à Thetide, quæ ad ea loca inquisitum Pelea venerat, re cognita reprimitur. Dein cunctis quæ adversum domum Achillis inique & adversum fas gesserat enumeratis, [80] increpatusque ad postremum intercessu suo, manibus juvenis liberat: persuadens nepoti, ut ne sanguine ulterius ulcisci cuperet ea quæ antecesserant. Itaque Acastus ubi se præter spem liberatum animadvertit, sponte & inlico [81] cuncta regni Neoptolemo tradit. Inde juvenis cum avo & Thetide reliquisque qui secum navigaverant summam regni adeptus, in civitatem venit. Ibi à cunctis popularibus, quique juxta inhabitantes sub imperio ejus agebant, benigne & cum gratulatione exceptus, amorem sui brevi confirmat. Hæc ego cuncta à Neoptolemo cognita mihi memoriæ mandavi, accitus ab eo, qua tempestate Hermionem Menelai in matrimonium susceperat. Ab eo etiam de reliquiis Memnonis cognitum mihi, uti tradita ossa ejus [82] apud Paphum his, qui cum Phallante duce Memnonis mari in Trojam

CAPUT IX. (beside "tanquam ... filius Priami Nestor")

CAPUT X. (beside "benigne & cum gratulatione exceptus")

NOTÆ.

καὶ μετὰ ταῦτα ἐξέμαξαν διὰ τὸ ἐνταῦθα ἀφανισμὸν τοῦ Περσικοῦ στόλου. Ἔστι δὲ αὐτὴ μὲν πετρώδης. *Verum Sepias litus & petra celebratur, & postea celebrata est propter ibi deletam Persicam classem. Est autem ipsa acta saxosa.*

75 *Et si forte.*] Ferri potest; malim tamen, *& si qui forte*; vel *& qui forte.*

76 *Locrum simulans.*] Locri ad pedem Parnassi: sed nota hic, Locros & Thessalos diverso vestitu usos fuisse.

77 *Mutata Phrygia veste.*] Id est, sumpta Phrygia veste; Locrensem cum Phrygia mutavit.

78 *Filius Priami Nestor.*] Nullum Priamo fuisse filium puto, Nestoris nomine. Libenter rescriberem, *Mestor.* Mestorem enim inter Priami filios numerant veteres.

79 *Fatigatum navigio somnoque.*] Ex Horat. *Ludo fatigatumque somno.* Qui locus multos interpretes torsit; qui non viderunt, hic *somnum* esse ipsum desiderium dormiendi, *l'envie de dormir.* Quo sensu nos etiam usurpamus nostrum *sommeil*: dicimus enim, *accablé de sommeil.*

80 *Increpatusque.*] Lego, *increpatumque*; de Thetide enim loquitur, quæ enumeratis cunctis, quæ adversum domum Achillis inique gesserat Acastus, increpatum eum intercessu suo liberat è manibus Neoptolemi.

81 *Cuncta regni.*] Subauditur, *negotia.*

82 *Apud Paphum.*] Paphus urbs Cypri; sed

profecti, [83] ductore interfecto, ablataque præda ibidem morabantur. [84] atque Himera, quam nonnulli [85] materno nomine Hemeram appellabant, soror Memnonis ad investigandum cadaver fratris, eo profecta, postquam reliquias repperit; & de intercepta præda Memnonis palam ei factum est, [86] utrumque recipere cupiens, intercessu [87] Phœnicum, qui in eo exercitum plurimi fuerant, optionem rerum omnium ac seorsum fratris acceperit, [88] prælataque sanguinis affectione, recepta urna Phœnicem navigaverit: delata dein [89] ad regionem ejus Palliochin nomine, sepultisque fratris reliquiis nusquam repente comparuerit: cujus opinio exorta triplex; seu quod post occasum solis cum matre Hemera è conspectu hominum excesserit; sive supra modum dolore affecta fraternæ mortis, ultro præceps ierit; vel ab his qui incolebant, ob eripienda quæ secum habuerat, circumventa interierit. Hæc de Memnone, ejusque sorore comperta mihi per Neoptolemum.

CAPUT XI. Postquam profectus Creta [90] anno post [91] nomine publico [92] cum duobus aliis [93] ad oraculum Apollinis remedium petitum venio. [94] Namque nulla certa causa ex improviso, [95] tanta vis locustarum insulam eam invaserat, uti cuncta fructuum quæ in agris

NOTÆ.

sed hic apud Rhodum dicere debuit. Nam supra retulit milites eos, quos Memnon duce Phala (quem hic Phallantem vocat) mari ad Trojam misit, Rhodum appulsos. Ibique Rhodiorum solicitationibus Phœnicas, qui multi in eo exercitu aderant, Phalam lapidibus necasse, direptamque prædam inter se divisisse, seque in urbes Rhodi, Jalysum & Camirum distribuisse. Locum adi, libro 6 p. 100. alioqui nos docere debuit Dictys, quomodo iidem relicta Rhodo Cyprum accesserint.

83 *Ductore interfecto.*] Phallante, quem lib. 4. Phalam vocavit.

84 *Atque Himera.*] Non possum dicere, unde hanc historiam de sorore Memnonis *Himera* vel *Hemera* hauserit Dictys. Neque unquam legi Memnoni sororem fuisse *Himeram* sive *Hemeram* nomine. Existimarem huic figmento locum dedisse Memnonis genus. Is enim cum Auroræ filius diceretur, & Aurora ex se diem quæ Græce Hemera dicitur, procreare dicta sit, inde Memnoni Hemeram sororem dederunt.

85 *Materno nomine.*] Hic Himeram Memnonis matrem dicit, quem alibi Auroram.

86 *Utrumque recipere cupiens.*] Nempe reliquias fratris & interceptam prædam.

87 *Phœnicum qui in eo exercitu plurimi.*] Vide lib. 4. p. 100.

88 *Prælataque sanguinis affectione.*] Ait, propter affectionem sanguinis eam fratris reliquias optasse. Sed quis ita loqui velit, *prælata sanguinis affectione*.

89 *Ad regionem ejus Palliochin nomine.*] Mihi certe ignota est regio *Palliochis*. Neque enim ejus meminerunt Geographi. De loco autem ubi sepultus Memnon, veteres dissentiunt. Nam Josephus lib. 2. belli Judaïc. sepulchrum ejus ponit in Galilæa, prope fluvium *Beleam*, non longe à Ptolomaide urbe. Strabo, lib. 15. prope fluvium *Badam*, juxta Syriæ urbem nomine Paltum. Alii prope Hellespontum. Alii denique in Æthiopia.

90 *Anno post.*] Postquam ab eo accitus fuerat; supra.

91 *Nomine publico.*] Gallice, *au nom du public.*

92 *Cum duobus aliis.*] Lycophrone & Ixæo. pagina sequenti.

93 *Ad Oraculum Apollinis.*] Apud Delphos.

94 *Namque nulla certa causa ex improviso, tanta, &c.*] Distingue: *Namque nulla certa caussa, ex improviso tanta, &c.*

95 *Tanta vis Locustarum.*] Quarum magna copia in regionibus illis, ut ex litteris Sacris.

96 *Preci-*

erant, corrumperentur. Itaque multis 96 precibus suppliciisque responso editur, divina ope animalia interitura, insulamque 97 proventu frugum brevi redundaturam. Dein navigare cupientes ab his qui apud Delphos erant prohibemur; importunum namque & perniciosum tempus esse. Lycophron & Ixæus, qui una ad oraculum venerant, contemtui habentes ascendunt navem, medioque fere spatio fulmine icti intereunt. Interim uti prædictum divinitus erat, eodem ictu fulminum sedata vis mali, immensaque mari, & regio omnis repleta frugibus. Per idem tempus Neoptolemus, confirmato jam cum Hermione matrimonio, 98 Delphos ad Apollinem gratulatum, quod in auctorem paternæ cædis Alexandrum vindicatum esset: proficiscitur, relicta in domo Andromacha, ejusque filio Laodamante, qui reliquis jam filiorum Hectoris superfuerat. 99 Sed Hermione post abscessum viri, victa dolore animi, neque pellicatum captivæ patiens, parentem suum Menelaum accitum mittit, cui multa conquesta super injuria prælatæ sibi à viro captivæ mulieris, persuadet,

CAPUT XII.

NOTÆ.

96 *Precibus suppliciisque.*] Differunt preces & supplicia. Nam supplicia dixere supplicationes cum sacrificiis quibusdam. Servius, *Indictiva sacrificia dicebantur, quæ subito ad præsens tempus indicebantur, aut certe de bonis damnatorum. Unde & supplicia dicuntur supplicationes, quæ fiunt de bonis passorum. Salust. in suppliciis Deorum magnifici.* Supplicia etiam dicebantur verbenæ & alia pacis insignia, quæ caduceatores sive oratores gerebant, pacem petentes. Vide Doctiss. Dacerii notas ad Festum, in voce *Supplicia.*

97 *Proventu frugum.*] Id est, *auctu.* Nam *provehere* est augere. Malim tamen, *proventu frugum.*

98 *Delphos ad Apollinem.*] Scholiastes Pindari Odyss. 7. Nemeor: & Scholiastes Euripidis in Oreste, scribunt Neoptolemum Delphos profectum, ut consuleret oraculum super sterilitate Hermionæ, quæ nullos illi liberis pariebat. Euripides in Andromacha, ait eum Delphos profectum, ut placaret Apollinem, quem antea paternæ cædis postularat. Sic enim

——— ——— Ἀπὼν,
Δελφῶν κατ' αἶαν, ἔνθα Λοξίᾳ δίκην
Δίδωσι μανίας, ᾗ ποτ' ἐς Πυθὼ μολὼν,
Ἤτησε Φοῖβον πατρὸς, ἧς τίνει δίκην, &c.

Apud eum Andromacha,

——— ——— *Absens,*
Delphorum circa terram, ubi Apollini pœnas
Dat furoris, quo olim ad Puthonem veniens,
Postulavit Phœbum cædis paternæ cujus solvit pœnas.

Verum alii affirmant, Neoptolemum Delphos ivisse, ut ejus templum expilaret. Et eam opinionem verisimiliorem dicit Strab. lib. 9.

99 *Sed Hermione post abscessum viri.*] Hanc historiam hausit ex Euripide, immutatis quibusdam. Ita enim Euripides in Andromacha. Neoptolemus abit Delphos, placatum Apollinem quem paternæ cædis olim postularat, post ejus discessum Hermione, se zelotype habens erga Andromachen, ei necem liberoque ejus Molosso machinata, Menelaum accersit. Andromacha id audiens puerum ablegavit, ipsaque fugit ad templum Thetidis. Sed qui cum Menelao venerant, & filium invenerunt, ipsamque deceptam eduxerunt templo; jamque utrumque erant interfecturi, cum adveniente Peleo, prohibiti sunt. Menelaus rediit Spartam Hermione autem pœnitentiam simulavit, verita præsentiam Neoptolemi. Adveniens autem Orestes, Hermionem quidem reduxit Spartam & Neoptolemo apud Delphos insidias struxit. Isque interfectus asportatur. Peleo autem volenti lugere mortuum Thetis apparens, hunc quidem jussit in Delphis sepeliri, Andromacham autem mitti ad Molossos cum puero.

[1] uti filium Hectoris necet: ceterum Andromacha re cognita, instantis periculi vim subterfugit, auxilio popularium liberata: qui miserati fortunas ejus, ultro Menelaum contumeliis prosecuti, vix à pernicie viri retenti sunt. Interim Orestes adveniens, rem cunctam cognoscit, hortatur Menelaum, uti cœpta perageret. Ipse dolens præreptum sibi à Neoptolemo Hermionæ matrimonium, insidias advenienti parare occipit. Itaque primo ex his, quos secum habebat quam fidissimos, speculatum de adventu Neoptolemi Delphos mittit. Queis cognitis, Menelaus vitare hujusmodi facinus cupiens, Spartam concedit. Sed illi qui præmissi erant, regressi, Neoptolemum Delphis esse negant. Quare coactus Orestes ipse ad inquisitionem viri profectus, [2] qua ierat die remeat, ut sermo hominum ferebatur, negotio perfecto. Dein post paucos dies fama perfertur, interisse Neoptolemum: eumque sermone omnium circumventum insidiis Orestis, per populum disseminatur. Ita juvenis, ubi de Pyrrho palam est, recepta Hermione, quæ sibi antea desponsa erat, Mycenas discedit. Interim Peleus cum Thetide cognito nepotis interitu, ad investigationem ejus profecti, [3] cognoscunt juvenem Delphis sepultum. Ibi, ut mos erat, justa persolvunt: cognoscuntque in his locis interisse, ubi visus Orestes negabatur. Ea res per populum haut credita; adeo præsumta ante jam opinio de Orestis insidiis cunctorum animis inhæserat. Ceterum Thetis ubi Hermionem Oresti junctam videt, Andromacham [4] partu gravidam ex Neoptolemo, [5] Molossos mittit domum, Orestem, [6] ejusque conjugem de interimendo fœtu evitans. Per idem tempus Ulysses territus crebris auguriis, somniisque adversis, omnes undique regionis ejus interpretandi somnia peritissimos conducit: hisque refert inter cetera, [7] visum sibi sæpius simulacrum quoddam, inter humanum divinumque vultum formæ perlaudabilis, ex eodem loco repente

(Margin: CAPUT XIII. — beside "retenti sunt. Interim Orestes adveniens"; CAPUT XIV. — beside "stem, ejusque conjugem de interimendo fœtu evitans")

NOTÆ.

1 *Ubi filium Hectoris*] Imo potius Neoptolemi Molossum.

2 *Quo ierat die remeat.*] Non potuit ergo Delphos pervenire; à Phtia enim Delphos usque longior via quam quæ die uno aut altero confici queat. Ab Euripide igitur dissentit, qui scribit Neoptolemum, in ipso templo Delphico, ab Oreste & aliis occisum.

3 *Cognoscunt juvenem Delphis sepultum.*] Euripides scribit ipsum Peleum, monitu Thetidis, apud Delphos Neoptolemum sepelisse. Apud Delphos autem sepultum fuisse omnes auctores tradunt, præter Hyginum, qui fab. 123. scribit ejus ossa per Ambraciam sparsa fuisse: & Ovidius, in Ibin.

Nec tua quam Pyrrhi felicius ossa quiescant,
Sparsa per Ambracias quæ jacuere vias.

4 *Partu gravidam.*] Pyrrhi & Andromachæ tres filios numerant veteres; Pyrrhum, Molossum & Æaciden, vel ut alii, Pergamum, Molossum & Pielum sive Pielem. Euripides tamen unicum Pyrrho filium dat, nempe *Molossum.* Euripidem sequitur Dictys, nisi quod nondum natum Molossum tradit, cum Andromacha Molossus missa est.

5 *Molossos mittit domum.*] Molossi in Epiro sub ditione Pyrrhi; quare ait Molossos domum misisse. Vide Virgil. lib. 3.

6 *Ejusque conjugem de interimendo fœtu evitans.*] Ait Thetidem evitasse Orestem & Hermionem, ne Andromachæ fœtum interimerent. Sed barbare loquitur Dictys.

7 *Visum sibi sæpius simulacrum.*] An somnium istud aliunde habuerit Dictys, an ipse finxerit, dicere non possum. Simulacrum illud

edi: quod complecti summo desiderio cupienti sibi, porrigentique manus, responsum ab eo humana voce, sceleratam hujusmodi conjunctionem, quippe ejusdem sanguinis atque originis: namque [8] ex eo alterum alterius opera interiturum. Dein versanti sibi vehementius, cupientique causam ejus rei perdiscere, [9] signum quoddam mari editum, intervenire visum: idque [10] secundum imperium ejus in se jactum, utrumque disjunxisse. Quam rem cuncti qui aderant uno ore exitialem pronunciant, adduntque caveret ab insidiis filii. Ita suspectus patris animo Telemachus, agris qui in Cephalenia erant relegatur, additis ei quam fidissimis custodibus: præterea Ulysses secedens in alia loca abdita remotaque quantum poterat, somniorum vim evitare nitebatur. Per idem tempus Telegonus, quem Circe editum ex Ulysse apud Ææam insulam educaverat, ubi adolevit, ad inquisitionem patris profectus, Ithacam venit, gerens manibus quoddam hastile, [11] cui summitas marinæ turturis osse armabatur, [12] insigne scilicet insulæ ejus in qua genitus erat: dein edoctus ubi Ulysses ageret, ad eum venit, [13] Ibi per custodes agri pri- — Caput XV.

Notæ.

illud inter humanam divinamque formam Telegonum repræsentabat, qui ex homine mortali, nempe Ulysse, & Circe Dea editus erat.

8 *Ex eo.*] Ex eo tempore, in posterum; alioqui scribendum, *ex iis.*

9 *Signum mari editum intervenire visum est.*] Jaculum significavit, quo Ulysses interemptus. Ejus enim acumen erat ex osse pastinacæ marini piscis, qui Græcis Τρυγὼν dictus est. Quo sensu etiam veteres oraculum illud, à Tiresia Ulyssi redditum, accepêre quod refert Homer. Odyss. λ.

——— *Θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ,*

——— *Mors tibi à mari veniet.*

Ubi vide interpretem, qui Æschyli locum adducit è fabula ψυχαγωγοί, id est, *Animarum evocatores.*

Ἐκ τοῦ δ' ἄκανθα ποντίου βοσκήματος,
Σήψει παλαιὸν δέρμα καὶ τριχορρυές.

Illius autem spina marini piscis,
Corrumpet pellem suam antiquam, depilem.

Ita Lycophr.

Κτενεῖ δὲ τύψας πλευρὰ λοίγιος στόνυξ,
Κέντρῳ δυσαλγὴς ἔλλοπος Σαρδωνικῆς,
Κέλωρ δὲ πατρὸς ἄρταμος κληθήσεται.

Occidet autem feriens latera lethalis cuspis,
Aculeo insanabilis piscis Sardonici,
Filius vero patris erit interfector.

Ita alii quoque; sed Homeri Interpres notat, recentiorum id figmentum fuisse, cum ex Homero certum sit, Ulyssem senectute debilem diem suum obiisse: quare facete Lucianus, in Τραγῳδοποδάγρᾳ. Podagram loquentem inducit.

Ἰθάκης ἄνακτα Λαερτιάδην Ὀδυσσέα,
Ἐγὼ κατέπεφνον, οὐκ ἄκανθα τρυγόνος.

Ithacæ regem Laertiadem Ulyssem,
Ego interfeci, non spina turturis.

10 *Secundum imperium ejus.*] Secundum imperium ejus simulacri.

11 *Cui summitas marinæ turturis osse.*] Eustathius Telegoni jaculum à Vulcano factum scribit, ejusque cuspidem osse marinæ turturis armatam, summitatemque alteram ex auro & adamante. At que etiam secundum alios, totum jaculum ex osse turturis fuisse. Porro turturem lethalem esse multi tradunt. Nicander, Helych. Antigonus & Appianus lib. 2. De venatione scribit, os illud esse in cauda turturis.

12 *Insigne scilicet insulæ ejus.*] Insignia, quæ vulgo vocamus *armes*, vel antiquissima esse hinc colligere licet, ut ex Homero, Æschylo & aliis.

13 *Ubi per custodes agri.*] Hyginus, fab. 127. *Telegonus Ulyssis & Circes filius, missus à matre ut genitorem quæreret, tempestate in Ithacam est delatus, ibique fame coactus agros depopulari cœpit. Cum quo Ulysses*

mo aditu prohibitus, ubi vehementius perstat, & è diverso repellitur, clamare occipit, indignum facinus prohiberi se à parentis complexu. Ita creditum Telegonum ad inferendam vim regi adventare, acrius resistitur: nulli quippe compertum esse alterum etiam Ulyssi filium: dein juvenis ubi se vehementius, & per vim repelli videt, dolore elatus multos custodum interficit, aut graviter vulneratos debilitat. Quæ postquam Ulyssi cognita sunt, existimans juvenem à Telemacho immissum, egressus lanceam, quam ob tutelam sui gerere consueverat, adversum Telegonum jaculatur. Sed postquam hujusmodi ictum juvenis casu quodam [14] intercipit, ipse in parentem insigne jaculum emittit, [15] infelicissimum casum vulneri contemplatus. At ubi ictu eo Ulysses concidit, gratulari cum fortuna, confiterique optime secum actum, quod per vim externi hominis interemptus, parricidii scelere Telemachum charissimum sibi liberavisset. Dein reliquum adhuc retentans spiritum, juvenem percunctari quisnam, & ex quo ortus loco, qui se [16] domi belloque inclytum Ulyssem Laertæ filium interficere ausus esset. Tum Telegonus cognito parentem esse, utraque manu dilanians caput, fletum edit quam miserabilem, maxime discruciatus ob illatam per se patri necem. Itaque Ulyssi, uti voluerat, nomen suum atque matris, insulam in qua ortus esset, & ad postremum insigne jaculi ostendit. Itaque Ulysses ubi vim ingruentium somniorum, prædictumque ab interpretibus vitæ exitum, animo recordatus est, vulneratus ab eo, quem minime crediderat, triduo post mortem obiit, senior, [17] jam provectæ ætatis, neque tamen [18] invalidus virium.

NOTÆ.

Ulysses & Telemachus ignari arma contulerunt, Ulysses à Telegono filio est interfectus. Quæ ut vides paulo diversa sunt. Oppianus scribit, Telegonum, cum patris armenta abigeret, Ulyssem, sibi occurrentem & pecora repetentem, occidisse.

——— ——— *Αὐτὰρ ὁ νήσῳ,*
Αἰγιβότῳ προσέκελσε, καὶ οὐ λάθε πώεα πέρθων
Πατρὸς ἑοῦ. Γεραρὸς δὲ βοηδρομέοντα τοκῆα,
Αὐτὸν, τὸν μαίεσκε κακῷ κατενήρατο κέντρῳ.
——— ——— *Verum ille insulam,*
Capras pascentem appulit neque latuit, greges vastans
Patris sui. Seni autem accurrenti parenti,
Ipsi quem quærebat, malam immisit mortem.

14 *Intercipit.*] Gallice, *détourne.*

15 *Infelicissimum casum vulneri contemplatus.*] Lycophron scribit, Ulyssi latus haustum fuisse.

16 *Domi belloque inclytum.*] *Domi* subauditur, *tempore*; & hic domus usurpatur pro pace. Alii melius dicunt, domi bellique.

17 *Jam provectæ ætatis.*] Ulyssem multis annis obsitum interiisse, omnes tradunt.

18 *Invalidus virium.*] Hellenismus. Subintelligitur enim præpositio *ἐκ*, id est, *de*, quæ genitivum regit.

FINIS.

DARETIS PHRYGII
DE
EXCIDIO TROJÆ
HISTORIA.

IN DARETEM PHRYGIUM PRÆFATIO.

UT re vera fuit olim Dictys qui res Troicas conscripsit, fuit etiam & Dares Phrygius qui Phrygiam Iliadem fecit. Ac de Dicty quidem jam suo loco dictum est; veniamus igitur ad Daretem. Fuit is è Phrygia; quare, Trojanorum partes sequutus, Hectori monitor datus est. Ptolemæus Hephæstion lib. 1. Ἀντίπατρος δέ φησιν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα πρὸ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν Πάτροκλον ἑταῖρον Ἀχιλλέως. *Antipater autem Acanthius tradit Daretem eum qui ante Homerum Iliadem conscripsit, Hectoris monitorem factum fuisse ne is Achillis socium Patroclum occideret.* Eadem ex Achantio, refert Eustath. in Odyss. Λ. additque ex eodem ipsum Daretem transfugam ab Ulysse fuisse occisum. Historiam autem Daretis sua adhuc ætate extitisse, scribit Ælianus var. histor. lib. XI. cap. 1. Ὅτι τὴν Ὀροιβαντίου Τροιζηνίου ἔπη πρὸ Ὁμήρου, ὥς φασιν οἱ Τροιζήνιοι λόγοι καὶ μετὰ Φρύγα δὲ Δάρητα, οὗ Φρυγίαν Ἰλιάδα ἔτι καὶ νῦν ἀποσωζομένην οἶδα. πρὸ Ὁμήρου καὶ τοῦτον γενέσθαι λέγουσι. *Orabantii Troezenii poëmata ante Homerum extiterunt, ut ferunt Troezenii, item Dares Phrygius, ut dicunt, ante Homerum vixit, cujus Phrygiam Iliadem usque in hunc diem conservari scio.* Et

Et hoc illud est, quod homini nugaci & inepto consilium fecit ut, sub illius Daretis nomine, qui nusquam comparebat, libellum illum quem hodie habemus, in lucem mitteret; fingens illum à Cornelio Nepote latine translatum. Utrumque enim falsum esse, plurima vincunt. Nam & ipse scriptor (& jam diu monuit Doctissimus Vossius) per se satis prodit se perexiguæ & doctrinæ & judicii fuisse, qui multa non solum contra historiam & contra verisimilitudinem peccet. Ut alia multa taceam, quæ in evolvendo opere melius notabuntur. Et de Cornelio Nepote, vix erit unquam qui credat eum hujus libelli interpretem fuisse, nisi qui Augustæi ævi nitorem & genium ignorabit. Auctor enim iste vix latine scribit, ut suo loco dicemus: illa Epistola, quæ Salustio Crispo inscripta est, ita futilis est & nugax, ut latinitatis potius ultimum senium, quam vigorem illum & florentem illam adolescentiam resipiscat. *Sed nos ad cœpta feramus.*

CORNELIUS NEPOS SALLUSTIO CRISPOS.

Quum multa Athenis studiosissime agerem, inveni historiam Daretis Phrygii, ipsius manu scriptam, ut titulus indicat, [1] qui de Græcis & Trojanis memoriæ commendatur. Quam ego summo amore complexus, continuo transtuli. Cui nihil adjiciendum vel diminuendum rei formandæ causa putavi, alioquin mea esse posset videri. Optimum ergo duxi, vere & simpliciter perscripta, [2] si eam ad verbum in Latinitatem transverterem, ut legentes cognoscere possent, quomodo hæ res gestæ essent: utrum magis vera existiment, quæ Dares Phrygius memoriæ commendavit, qui per id tempus vixit, & militavit, quo Græci Trojanos oppugnarent; an Homero credendum, [3] qui post multos annos natus est, quam bellum hoc gestum fuisset: [4] De qua re Athenis judicium fuit, quum pro insano Homerus haberetur, quod deos cum hominibus belligerasse descripsit. Sed hactenus ista. Nunc ad pollicitum revertamur.

NOTÆ.

1 *Qui de Græcis & Trojanis memoria commendatur.*] Id est: qui super rebus Græcis & Trojanis posteritati commendatur.

2 *Si eam ad verbum.*] *Eam* nempe *historiam*; superiora illa, *vere & simpliciter perscripta*, sunt sexti casus: series est, optimum duxi, quum ea *historia* vere & simpliciter perscripta sit, si eam in Latinum sermonem converterem.

3 *Qui post multos annos.*] De ætate Homeri mire veteres dissentiunt. Et eorum omnium opiniones referre, nimis longum esset. Ego existimo certissimis argumentis evinci posse, floruisse illum circa Olympiadem 20. tempore regis Numæ 488. circiter annis post Trojam captam, & ante Christum natum 693. & ita olim pater meus, in libello Gallico, de Poëtis Græcis.

4 *De qua re Athenis judicium fuit quum pro insano.*] Ita hoc scriptum est, ut inde quis existimare possit, Athenis olim in judicio actum fuisse, Dareti ne potius an Homero credendum foret, ibique Homerum pro insano exactum. Quod quis unquam audivit! Atqui non illud voluit ineptus scriptor; sed illud tantum, fuisse olim Athenis, qui Homerum stultum judicarent, quod Deos cum hominibus pugnantes induceret; & Platonem intelligit, qui de Homero iniquum illud judicium tulit. A quo alii merito dissentientes affirmarunt, solum Homerum aut vidisse aut ostendisse formas Deorum.

DARETIS PHRYGII HISTORICI

ex Volaterrano Vita.

DARES Phrygius Historicus scripsit bellum Trojanum Græce, in quo & ipse militavit, ut ait Isidorus, primus fere Historicorum. Qui tandem capto Ilio, cum Antenoris factione remansit, ut scribit Cornelius Nepos: qui opus ejus è Græco sermone convertit, dicavitque Crispo Sallustio.

DARETIS

DARETIS PHRYGII DE EXCIDIO TROJÆ HISTORIA.

CAPUT I.

PELIAS [1] rex in Peloponeſo [2] Æſonem fratrem habuit. [3] Æſonis filius erat Jaſon, virtute præſtans: & qui ſub ejus regno erant, omnes eos hoſpites habebat, & ab eis validiſſime amabatur. Pelias rex ut vidit Jaſonem acceptum eſſe omnibus, [4] veritus eſt ne ſibi injurias faceret, & ſe regno ejiceret. Dicit Jaſoni [5] Colchis pellem arietis inauratam eſſe, dignam ejus virtute, ut eam inde auferret, omnia ſe ei daturum pollicetur. Jaſon

NOTÆ.

1 *Rex in Peloponeſo.*] Falſum eſt Peloponeſi regem fuiſſe Peliam. Dicere debuerat Theſſaliæ, ibi enim imperabat Æſon Peliæ frater. At eum Pelias regno exuit.

2 *Æſonem fratrem habuit.*] Sed uterinum tantum: Neptunus enim ex Tyro Salmonei filia Neleum & Peliam ſuſcepit, quæ Tyro deinde Cretheo nupta, Æſonem, Pheretem & Amythaonem peperit.

3 *Æſonis filius erat Jaſon.*] Æſonis & Alcimedes Autolyci, ſive, ut alii volunt, Phylaci filiæ. Alii matrem Jaſonis vocant *Polymeden*, ſive *Polymelen*, ſive etiam *Polyphemen*, Autolici filiam. Alii Rhæo Staphyli filiam, alii *Arnen* Æoli, ſive Scarpheri, alii Theognitam Laodici filiam; alii denique *Amphinomen*.

4 *Veritus eſt ne ſibi.*] Apollodorus, lib. 1. Tzetzes in Lycoph. Scholiaſtes Pindari & alii ſcribunt, Peliam oraculo monitum fuiſſe ut caveret ab eo, qui unum tantum calceum geſtaret. Quod cum minime intelligeret, paulo poſt re ipſa percepit. Nam cum in littore Neptuno immolaret, cum permultos, tum etiam Jaſonem eo accerſivit, qui ruri agens ad ea ſacra properavit, & Anaurum ſive Enipeum amnem trajiciens, alterum in amnis alveo calceum amiſit. Id ubi Pelias videt, oraculum animo repetens, propius eum accedit rogatque, ecquid, habens poteſtatem, facturus eſſet ei, à quo ſibi ex oraculo prædictum fuerit mortem illatum iri? cui Jaſon, pellem, inquit, velleris aurei ut afferret, imperarem. Quod ubi audivit Pelias ipſum Jaſonem ad eam pellem ire ſtatim præcepit, &c.

5 *Colchis pellem arietis inauratam eſſe.*]

ubi audivit, ut erat fortis animi, & qui loca omnia nosse volebat, atque clariorem se futurum existimabat, si pellem inauratam Colchis abstulisset, dicit Peliæ regi se velle eo ire, si vires sociique non deessent. Pelias rex [6] Argum architectum vocari jussit, & ei imperat ut navem ædificaret quam pulcherrimam, ad voluntatem Jasonis. Per totam Græciam rumor cucurrit, navem ædificari, in qua Colchos eat Jason, pellem auream petiturus. Amici & hospites ad Jasonem venerunt, & pollicentur se una ituros. Jason gratias illis agit: & rogavit ut parati essent, quum tempus supervenirct. Jason quum tempus supervenit, litteras ad eos misit qui erant polliciti, sese una ituros, & illico convenerunt ad navem, cujus nomen erat Argo. Pelias rex quæ opus erant in navim imponi jussit: & hortatus est Jasonem, & qui cum eo ituri erant, ut animo forti ad perficiendum irent quæ conati essent. Ea res [7] claritatem Græciæ & ipsis factura videbatur. Demonstrare eos qui cum Jasone profecti sunt, non nostrum est: sed qui vult eos cognoscere, [8] Argonautas legat.

CAPUT II.

Jason ut ad Phrygiam venit, navem admovit ad portum Simoenta. Deinde omnes exierunt de navi ad terram. Laomedonti regi Trojanorum nunciatum est, mirandam navim in portum Simoenta intrasse, & in ea multos juvenes de Græcia advectos esse. Ubi audivit Laomedon rex commotus est, & consideravit commune periculum, si con-

NOTÆ.

Quæ Colchis suspensa è quercu in Martis luco visebatur, ac sub insomnis draconis custodia asservabatur. Eam autem arietis illius, qui Phrixum per Hellespontum vexit, pellem fuisse fabulati sunt, cujus lana aurea, vel ut alii volunt purpurea. Alii tradunt, pellem illam librum fuisse pellibus inscriptum, quo lapidis Philosophici conficiendi ratio continebatur. Ita Eustath. in Dionys. Geographum. Alii aiunt, inde hoc figmentum natum, quod in Golchide fluvii quidam aurum vehunt, ad quod recipiendum incolæ alveolis utuntur perforatis & velleribus lanosis. Ita Strabo, lib. 11. & Appianus. Alii propter auri metalla quæ ibi plurima; alii denique ob præstantiam vellerum ejus regionis. Unde Varro lib. 2. de re Rustica cap. 1. *Veteres poëtæ ipsas pecudes propter caritatem aureas habuisse pelles tradiderunt, ut Argis Atreus, quam sibi Thyestem sub duxe queritur; ut in Colchide Aeëta; ad cujus arietis pellem profecti regio genere dicuntur Argonautæ.* Aliter etiam Palæphatus, in Phrixo; quem vide.

6 *Argum architectum vocari jussit.*] Quia navis vocabatur *Argo*, ab architecto, qui Argus vocaretur, factam existimarunt. Sed optime docuit præstantissimus Bochartus, Phœnices dixisse *arca* vel *arco*, ut Syri efferunt, naves longitudinis, sive naves longas. Atque inde factum littera C in G mutata ut navis Argo appellaretur, quæ prima fuit navis longa apud Græcos. Græci enim, usque ad Jasonem & Argonautas, solum rotundis navibus utebantur. Hinc Plin. lib. 7. cap. 56. *Longa nave Jasonem primum navigasse Philostephanus auctor est.* Et Apollonii Scholiastes, lib. 1. de Argo Nave, ταύτην δέ φασι πρώτην ναῦν ναυπηγηθῆναι μακράν. *Hanc longam navem primam fuisse referunt.* Idem Herodot. lib. 1. initio. Quinquaginta remorum fuisse dicit Apollodor. Ita ut viginti quinque remiges ab una quaque parte habuerit. Unde sequitur, longam fuisse cubitorum ad minimum quinquaginta, si singula interscalmia fuerint διπηχυαῖα duorum cubitorum; prout definit Vitruvius, lib. 1. cap. 2.

7 *Claritatem.*] Claritudinem dicit Salust.

8 *Argonautas legat.*] Ergo tempore belli Trojani liber extabat, *Argonautica* inscriptus. Neque dubium est quin Orphei Argonau-

suescerent Græci ad sua littora navibus adventare. Mittit itaque ad portum qui dicant ut Græci de finibus ejus discedant: & si non dicto obedissent, [9] tum sese armis ejecturum de finibus. Jason & qui cum eo venerant, graviter tulerunt crudelitatem Laomedontis, sic se ab eo tractari, quum nulla ab illis injuria facta esset: simul & timebant multitudinem barbarorum, si contra imperium conarentur permanere, ne opprimerentur: quum ipsi non essent parati ad præliandum, navim conscenderunt, à terra recesserunt, Colchos profecti sunt, pellem abstulerunt, domum reversi sunt. Hercules graviter tulit à rege Laomedonte contumeliose sese tractatum, & eos qui una profecti erant Colchos, cum Jasone, Spartamque ad Castorem & Pollucem venit. Agit cum his, ut secum suas injurias defendant, ne Laomedon impune ferat, quod illos à terra & portu prohibuisset. Multos adjutores dicit futuros, si se accommodassent. Castor & Pollux omnia promiserunt se facturos esse, quæ Hercules vellet. Ab his Salaminam profectus, [10] ad Telamonem venit: rogat eum ut secum ad Trojam eat, & suas injurias secum defendat. Telamon promisit omnibus se paratum, quæ Hercules vellet. Inde apud [11] Phthiam profectus est ad Peleum, rogatque eum ut secum eat ad Trojam: pollicitusque est ei Peleus se iturum. Inde [12] Pylum ad Nestorem profectus est; rogat eum Nestor quid venerit. Hercules dicit, quod dolore commotus sit, [13] vellet se exercitum in Phrygiam ducere. Nestor Herculem conlaudavit, operamque suam pollicitus est. Hercules ubi omnium voluntates intellexit, [14] naves XII. parat, milites eligit. Ubi tempus datum est proficiscendi, litteras ad eos quos rogaverat misit, qui cum suis hominibus quum venissent, profecti sunt in Phrygiam: & ad Sigæum noctu accesserunt. Inde Hercules, Telamon, & Peleus exer-

CAPUT III.

NOTÆ.

Argonautica velit intelligi. Sed ineptum scriptorem id latuit, nempe Orpheum illum & alios quosque, qui ante bellum Trojanum fuisse dicti sunt, à poëtis fictos fuisse; quod & Vossius ostendit lib. 1. de re poëtica. Sic igitur auctor noster per ignorantiam sese Pseudodaretem prodit. De Argonautis autem vide Apollonium Rhodium, Valerium Flaccum, Apollodor. lib. 1. Diodorum Siculum, lib. 4. Hyginum & alios. Eorum expeditio bello Trojano prior fuit annis circiter quinquaginta; etsi aliter Scaligero visum est.

9 *Tum se se armis ejecturum de finibus.*] Lego: *Tum se se armis eos ejecturum de finibus.*

10 *Ad Telamonem venit.*] Pindar. Isthm. Odyss. 6.

——— ——— Ἀλλ' Αἰακίδαν καλέων,
Ἐς πλόον, κάρυξε πάντων δαινυμένων.

——— *Æacidem autem invitans,*
Ad navigationem, citavit omnibus epulantibus.

11 *Phtiam.*] E regione Penei, juxta Magnesiam.

12 *Pylum ad Nestorem.*] Pylus Nestoris in Arcadia fuit. Sed vide infra, pag. 163. ubi ait Menelaum, ad Nestorem proficiscentem, circa Cytheram Paridi obvium factum, &c.

13 *Vellet se.*] Lege *velle se.*

14 *Naves xii. parat.*] Alii tradunt Herculem Trojam navigasse, cum navibus XVIII. Apollodor. lib. 2. alii cum solis navibus sex. Homer. Iliad. 5.

Ἓξ οἴῃς σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισι,
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς.

Sex Solis cum navibus & viris paucioribus;
Ilii devastavit urbem & viduavit vicos.

citum è navibus eduxerunt: qui vero præsidio essent, [15] Castorem, Pollucem, & Nestorem reliquerunt. Laomedon cum equestri copia ad mare venit, & cœpit præliari. Hercules ad Trojam ierat, & imprudentes qui erant in oppido oppugnare cœpit. Quod ubi Laomedonti regi nunciatum est, oppidum ab hostibus oppugnari Ilium, ilico revertitur: & in itinere obvius Græcis factus, ab Hercule occiditur. [16] Telamon primus oppidum Ilium intravit: [17] cui Hercules virtutis causa Hesionam Laomedontis regis filiam dono dedit. Laomedontis filii qui cum eo erant, occiduntur. [18] Priamus in Phrygia erat, ubi eum Laomedon ejus pater exercitui præfecerat. Hercules & qui cum eo venerant, prædam magnam fecerunt, & ad naves deportaverunt. Inde domum proficisci

CAPUT IV. decreverunt. Telamon Hesionam secum convexit. Hoc ubi Priamo nunciatum est, patrem occisum, cives direptos, prædam avectam, Hesionam sororem dono datam, graviter tulit tam contumeliose Phrygiam tractatam esse à Grajis. Ilium petit [19] cum Hecuba uxore & liberis, Hectore, Alexandro, Deiphobo, Heleno, Troilo, Andromacha, Cassandra, Polyxena. Nam erant & alii filii ex concubinis nati; [20] sed nemo ex regio genere dixit esse, nisi eos qui erant ex legitimis uxoribus. Priamus ut Ilium venit, minime moram fecit, ampliora mœnia exstruxit, & civita-

NOTÆ.

Unde Lycoph. Herculem vocat τὸν ἑξάπρυμνον, *sex navium*.

15 *Castorem, Pollucem & Nestorem.*] Apollodor. scribit Oiclem relictum fuisse, ut naves tutaretur.

16 *Telamon primus oppidum, &c.*] Idem Apollodorus, lib. 2. additque, id ægre ferentem Herculem recta ad Telamonem ivisse, ut eum occideret; quod cum Telamon animadvertisset, proximos quosque lapides colligere aggreditur, Herculique quidnam ageret percunctanti respondit, se aram excitare Herculi Καλλινίκῳ, id est, *pulcro victori.*

17 *Cui Hercules virtutis caussa.*] Apollodor. Τελαμῶνι ἀριστεῖον Ἡσιόνην τὴν Λαομέδοντος θυγατέρα δίδωσι. *Telamoni præmium virtutis Hesionam Laomedontis filiam dedit.*

18 *Priamus in Phrygia erat.*] Absuisse Priamum, cum Trojam expugnavit Hercules, dicit Dares, nescio quos auctores sequutus: nam alii eum ab Hercule captivum factum narrant & ab Hesiona sorore liberatum. Apollodor. lib. 2. Suspicor hoc hausisse Daretem ex Homer. Iliad. γ. ubi Priamus dicit, se olim in Phrygia contra Amazonas pugnasse: ejus verba sunt.

Ἤδη καὶ Φρυγίην εἰσήλυθον ἀμπελόεσσαν,
Ἔνθα ἴδον πλείστους Φρύγας, ἀνέρας αἰολοπώλους,
Λαοὺς Ὀτρῆος, καὶ Μύγδονος ἀντιθέοιο,
Οἵ ῥα τότ' ἐστρατόωντο παρ' ὄχθας Σαγγαρίοιο,
Καὶ γὰρ ἐγὼν ἐπίκουρος ἐὼν μετὰ τοῖσιν ἐλέχθην,
Ἤματι τῷ, ὅτε ἦλθον Ἀμαζόνες ἀντιάνειραι.

Jam olim Phrygiam intravi vitiferam,
Ubi vidi multos Phrygas strenuos equites,
Populos Otrei & Mygdonis augusti,
Qui tunc bellabant ad ripas Sangarii,
Atque ego auxiliaris existens inter eos numeratus fui,
Die illo quando venerunt Amazones viragines.

19 *Cum Hecuba uxore & liberis.*] Bis peccat hic Dares; semel contra judicium: nam qui fieri poterat, ut Priamus in Phrygia exercitui præfectus uxorem secum haberet & omnes liberos? Et iterum contra historiam: nam falsum est tunc temporis Priamum tot liberos habuisse, ut ex Homero & aliis facile colligitur.

20 *Sed nemo, &c.*] Hæc nihili sunt.

21 *Regiam*

tem munitissimam reddidit; & militum multitudinem ibi esse fecit, ne per ignorantiam opprimeretur, ita ut Laomedon pater ejus oppressus est. [21] Regiam quoque ædificavit, & ibi [22] Jovi Statori aram consecravit. Hectorem [23] in Pæoniam misit. Ilio portas fecit, quarum nomina hæc sunt, Antenoridæ, [24] Dardaniæ, Iliæ, Scææ, Thymbrææ, Trojanæ: deinde postquam Ilium stabilitum vidit, tempus expectavit. Ut visum est ei patris injurias ulcisci, Antenorem vocari jubet; dicit ei velle se, cum legatum in Græciam mittere, [25] ut quum graves sibi injurias ab his qui cum exercitu venerant, factas in Laomedontis patris nece, & in abductione Hesionæ pertulisset, omnia tamen æquo animo passurum, si Hesiona ei redderetur. Antenor, ut Priamus imperavit, navim conscendit, & profectus venit Magnesiam ad Peleum. Quem Peleus hospitio triduo recepit, [26] die quarto rogat eum quid venerit. Antenor dicit ea quæ à Priamo mandata erant, [27] Grajos postulare, ut Hesiona redderetur. Hæc ubi Peleus audivit, graviter tulit, [28] eo quod Caput V.

Notæ.

21 *Regiam quoque ædificavit.*] In arce.

22 *Jovi Statori aram.*] De qua ad Dictyn lib. 5.

23 *In Pæoniam misit.*] Ad conducendos milites. Pœones enim Trojanorum amici; ut supra apud Dictyn.

24 *Dardaniæ, Iliæ, Scææ.*] Ex Homero tamen constat, Dardanias & Scæas easdem fuisse. Ita enim Hesychius, Δαρδανίαι, πύλαι αἱ τοῦ Ἰλίου ἤτοι ἀπὸ Δαρδάνου κληθεῖσαι, διότι ἐπὶ τὴν Δαρδανίαν χώραν ἔφερον. Τὰς δὲ αὐτὰς καὶ Σκαιὰς Ὅμηρος καλεῖ. Ubi corrigendum, ut me monuit Doctiss. Dacerius, ἢ διόν, & ita vertendum *Dardaniæ, portæ Ilii, vel à Dardano sic vocatæ, vel quia ad Dardaniæ regionem ferebant. Ipsas etiam Scæas Homerus vocat.* Et hic locus lucem præbet alteri ejusdem scriptoris, in σκαιαῖσι πυλῇσιν. Ubi subjungit, τὰς αὐτὰς Δαρδανίας καλεῖ *Ipsas & Dardanias vocat.* Homerus nempe.

25 *Ut quum graves.*] Si hic in Latinitatem inquiras, certe inconsequentiam animadvertes, neque reperies quo vocem *ut* referre possis. Deest nempe verbum *renunciaret*, *diceret*, vel simile. Id enim voluit Dares, *dicit Priamus velle se in Græciam legatum Antenorem mittere, ut nuntiaret, diceret se, quamvis injurias sibi graves ab his qui cum exercitu venerant, in Laomedontis nece & abductione Hesionæ pertulisset, omnia tamen æquo animo passurum, si Hesiona ei redderetur.*

26 *Die quarto, &c.*] Observa morem, quo legati & alii quique per dies aliquot in domo hospitum sedebant, antequam de adventu suo quidquam proponerent, scilicet ut ab itineris labore recrearentur: hinc intelligendus Esdras, cap. 8 vers. 32. Καὶ ἤλθομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκαθίσαμεν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. Καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐστήσαμεν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, &c. *Et venimus in Jerusalem & ibi sedimus dies tres, Die autem quarto aurum & argentum collocavimus, &c.* Sic Homer. Iliad. ζ. De Bellerophonte, quem rex Lyciæ.

Ἐννῆμαρ ξείνισσε, καὶ ἐννέα βοῦς ἱέρευσε.
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ δεκάτη ἐφάνη ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Καὶ τότε μιν ἐρέεινε, καὶ ᾔτεε σῆμα ἰδέσθαι,
Ὅττι ῥά οἱ γαμβροῖο πάρα Προίτοιο φέροιτο.

Novem dies hospitatus est, & novem boves sacrificavit.
Sed cum decima apparuit roseis digitis aurora.
Et hunc ipsum interrogavit & petiit litteras videre,
Quascumque ipsi à genero Prœto ferret.

27 *Grajos postulare.*] Sed id ex sequentibus falsum est. An dicendum est, ita sponte sua Antenorem mentitum esse ut sibi facilius Hesiona traderetur? an corrigendum, *Trojanos postulare, &c.*

28 *Eo quod hoc pertinere ad se videbat.*] Peleus enim frater erat Telamonis qui Hesionam tenebat.

29 Ucalo-

hoc pertinere ad se videbat: jubet eum de finibus suis discedere. Antenor nihil moratus, navim ascendit, iter fecit Salaminam ad Telamonem: rogare eum cœpit, ut Priamo sororem Hesionam redderet; non enim esse æquum tam diu in servitute habere regii generis puellam. Telamon Antenori respondit, nihil à se Priamo factum: sed quod virtutis causa donatum sit, se nemini daturum: ob hoc Antenorem insula discedere jubet. Antenor navem conscendit, in Achajam venit. Inde ad Castorem & Pollucem delatus, cœpit ab his postulare, ut Priamo satisfacerent, & ei Hesionam sororem redderent. Castor & Pollux negaverunt injuriam Priamo factam esse, sed Laomedontem eos priorem læsisse: Antenorem discedere jubent. Inde Pylum ad Nestorem venit, dixit Nestori qua de causa venisset. Qui ut audivit, cœpit objurgare, cur ausus sit in Græciam venire, quum à Phrygibus Græci prius læsi fuissent. Ubi audivit Antenor nil impetrasse, & contumeliose tractari Priamum, navim conscendit, domum reversus est. Priamo regi demonstrat, quomodo unusquisque responderit: & quomodo ab illis tractatus sit: simulque hortatus est Priamum, ut eos bello persequatur. Continuo Priamus filios

Caput VI. vocari jubet, & omnes amicos suos, Antenorem, Anchisen, Æneam, [29] Ucalegontem, [30] Bucolionem, [31] Panthum, [32] Lamponem, & omnes filios qui ex concubinis nati erant. Qui ut convenerunt, dixit eis se Antenorem legatum in Græciam misisse, ut hi sibi satisfacerent quod patrem suum necassent, Hesionam sibi redderent, [33] illos contumeliose tractantes, & Antenorem nihil ab eis impetrasse: Verum quoniam suam voluntatem facere noluissent, videri sibi exercitum in Græciam mittere, qui prædas repetet ab eis; [34] ne barbaros Græci irrisui haberent. Hortatusque est Priamus liberos suos, ut hujus rei principes forent, maxime Hectorem: erat enim major natu: qui cœpit dicere velle se quidem voluntatem patris exsequi, & Laomedontis avi sui necem ulcisci, & quascunque injurias Græci Trojanis fecissent, ne impunitum id Grajis foret: sed vereri, ne perficere possent quod conati essent; multos adjutores Græciæ futuros, Europam bellicosos homines habere: [35] Asiam

Caput VII. semper in desidia vitam exercuisse, & ob id classem non habere. Alexander cohortari cœpit, ut classis præparetur, & in Græciam mittatur: se rei hujus principem futurum, si pater vellet: in deorum benignitate se confidere, victis hostibus laude adepta, de Græcia domum rediturum esse.

Notæ.

29 *Ucalegontem.*] De quo Homer. Iliad. γ. & Virgil. Æneid. 2.

30 *Bucolionem.*] Priami fratrem paternum.

31 *Panthum.*] Patrem Polydamantis, de quo apud Dictyn.

32 *Lamponem.*] Fratrem Priami.

33 *Illos contumeliose tractantes.*] Deest aliquid; melius scripsisset, *illos contumeliose egisse.*

34 *Ne barbaros.*] Ne mireris hic Priamum se ipsum barbarum vocare. Nam sic apud Euripidem, Hecuba & Hector se ipsos vocaut barbaros: neque tunc male sonabat appellatio illa, ut male quidam sibi persuadent.

35 *Asiam in desidia.*] Quare Asiatici semper molles audiere.

Nam sibi in Ida sylva quum venatum abisset, [36] in somnis Mercurium adduxisse Junonem, Venerem, Minervam, ut inter eas de specie judicaret. Et tunc sibi Venerem pollicitam esse, si suam speciem meliorem harum specie judicaret, daturam se ei uxorem, quæ in Græcia speciosior videretur: ubi ita audisset, [37] optimam facie Venerem judicasse: unde sperare debere Priamum Venerem adjutricem Alexandro futuram. Deiphobus placere sibi dixit Alexandri consilium: & sperare Græcos Hesionam reddituros, & satisfacturos, si ut dispositum esset, classis in Græciam mitteretur. Helenus vaticinari cœpit, Grajos venturos, Ilium eversuros, parentes & fratres hostili manu interituros, si Alexander sibi uxorem de Græcia adduxisset. Troilus minimus natu, non minus fortis quam Hector, bellum geri suadebat, & non debere terreri metu verborum Heleni. Quod omnibus placuit, classem comparari, & in Græciam proficisci. Priamus Alexandrum & Deiphobum in Pæoniam misit, ut milites eligerent: ad concionem populum venire jubet. Commonefacit filios, ut majores natu minoribus imperarent. [38] Monstravit quas injurias Græci Trojanis fecissent: ob hoc Antenorem legatum in Græciam misisse, ut sibi Hesionam sororem redderent, & satisfacerent Trojanis. Antenorem contumeliose ab eis tractatum: nec quidquam ab his impetrare potuisse. Ob hoc placere sibi, Alexandrum mitti cum classe in Græciam qui avi sui mortem & Trojanorum injurias ulcisceretur. Antenorem dicere jussit, quomodo in Græcia tractatus sit. Antenor hortatus est Trojanos [39] ne horrescerent ad bellandum [40] in Græciam, suos alacriores fecit. Paucis demonstravit, quæ in Græcia gesserat. Priamus dixit, si cui displiceret bellum geri, suam voluntatem ediceret. Tunc Panthus Priamo & propinquis prodit ea [41] quæ à patre Euphorbo audierat: Si Alexander uxorem de Græcia adduxisset, Trojanis extremum exitium futurum. Sed pulcrius esse in otio vitam degere, quam in tumultu libertatem amittere, & periculum inire. Populus authoritatem Panthi contemsit: regem dicere jusse-

CAPUT VIII.

NOTÆ.

36 *In somnis Mercurium adduxisse Junonem.*] Ut fabulam de judicio Paridis historiæ accommodat, id omne in somnis factum fuisse dicit. Sed alii scribunt, Paridem hymnum in Venerem composuisse, ubi eam Junoni & Palladi præferebat; unde postea fabula nata est, quasi ipse præsentes deas judicarit. Vide Cedren. & Suid. in voce Πάρις.

37 *Optimam facie Venerem judicasse.*] Scribendum est, *optima facie Venerem, &c.* Ratio est quod Latine dici non possit verbi gratia, *Nireus est optimus facie.* Sed omnino, *Nireus est optima facie.* Sic Terentius, And. 1. 1.

Forte unam aspicio adolescentulam,
Forma. Bona fortasse, & vultu Sosia;
Adeo modesto adeo venusto ut nihil supra.

38 *Monstravit, &c.*] Iisdem fere verbis hic repetit ineptus scriptor, quæ jam dixit pagina superiori.

39 *Ne horrescerent ad bellandum in Græciam.*] Invita sane ineptissimum hunc scriptorem percurro, ita barbare & misere scribit scilicet. Sed calcanda tamen via.

40 *In Græciam.*] Id est, contra Græciam.

41 *Quæ à patre Euphorbo.*] Panthi patrem hic Euphorbum dicit Dares, quem Servius *Othriadem*. Virg.

Panthus Othriades arcis Phœbique sacerdos.

Panthi historiam posuimus apud Dictyn.

runt, quid fieri vellet. Priamus dixit naves præparandas esse, ut eatur in Græciam: utensilia quoque populo non deesse. Populus conclamavit per se moram non esse, quo minus regis præceptis pareatur. Priamus illis magnas gratias egit, concionemque dimisit. Ac mox in Idam sylvam misit, [42] materiem succiderent, naves ædificarent. Hectorem [43] in superiorem Phrygiam misit, ut exercitum pararet; & ita præsto esset. Cassandra postquam audivit patris consilium, dicere cœpit quæ Trojanis futura

CAPUT IX. essent, si Priamus perseveraret classem in Græciam mittere. Interea tempus supervenit: naves ædificatæ sunt. Milites supervenerunt, quos Alexander & Deiphobus in Pæonia legerant, & ubi visum est posse navigare, Priamus exercitum alloquitur: Alexandrum Imperatorem exercitui præficit, mittit cum eo [44] Deiphobum, Æneam, Polydamantem. Imperatque Alexandro, ut primum Spartam accedat, Castorem & Pollucem conveniat, & ab his petat, ut Hesiona soror ejus reddatur, & satis Trojanis fiat. Quod si negassent, continuo ad se nuncium dirigat, ut exercitum in Græciam possit mittere. Posthæc Alexander in Græciam navigavit, adducto secum [45] duce eo qui cum Antenore jam navigaverat. Non multos ante dies, quam Alexander in Græciam navigavit, & antequam [46] in insulam Cytheream accederet, Menelaus rex [47] ad Nestorem Pylum proficiscens, Alexandro in itinere occurrit, & mirabatur regiam classem quo tenderet. Utrique occurrentes aspexerunt se invicem, inscii quo quisque iret. Castor & Pollux ad Clytemnestram ierant, secum Hermionam neptem suam Helenæ filiam abduxerant. [48] Argis Junonis dies festus erat his diebus, quibus Alexander insulam Cytheream

NOTÆ.

42 *Materiem.*] *Materia* & *materies*, proprie lignum: unde in Gloss. exponuntur, ξύλωμα. ὕλη.

43 *In superiorem Phrygiam.*] Duplex fuit Phrygia *major* & *minor*, sive *magna* & *parva*: & illa quidem cujus partem Galatæ occupaverant; hæc ad Hellespontum sita, quæ & ideo Hellespontiaca dicta est, & Epictetus. Jam non dubium esse potest, quin hic per superiorem Phrygiam, minorem, seu parvam intellexerit; nam & Aristides parvam Phrygiam superiorem vocavit.

44 *Deiphobum, Æneam, Polydamantem.*] Inde apud Dictyn, lib. 1. Ini io, *cum Ænea aliisque ex consanguinitate propinquis.* Ubi vide annotata.

45 *Duce eo qui cum Antenore jam navigaverat.*] Sed nullam ejus ducis antea mentionem fecit.

46 *In insulam Cytheream.*] Cythera dicitur Strab. lib. 8. & Virgil. lib. 10.

Est Amathus, est celsa mihi Paphos atque Cythera.

Est autem juxta Peloponesum intra Maleam promontorium & Laconicum sinum; *Porphyris* Plinio, *Porphyrusa* Eustathio, hodie Cerigo.

47 *Ad Nestorem Pylum proficiscenti, &c.*] Tres fuere Pyli in Peloponeso. Una in Elide, ad fluvium Selleentem. Alia in Arcadia, juxta fluvium Amathum. Tertia in Messenia. Omnes sibi Nestorem vindicantes. Sed secundam, veram Nestoris patriam fuisse ex Homero probat Strabo, lib. 8. Hic vero Dares Tertiæ Nestorem vindicare videtur, cum ait, Menelaum ex Sparta per mare ad Pylum Nestoris proficiscentem, circa Cytheram Paridi occurrisse. Neque enim Dares Menelaum ad alteram, quæ in Arcadia erat, per mare duxisset, cum terrestri itinere via fuerit brevior.

48 *Argi Junonis dies.*] Juno enim præcipue

venit, ubi fanum Veneris erat, [49] Dianæ sacrificavit. Hi qui in insula erant, mirabantur regiam classem, & interrogabant ab illis qui cum Alexandro, [50] qui essent, quid venissent. Responderunt illi à Priamo rege legatum missum ad Castorem & Pollucem, ut eos conveniret.

Caput X.

At vero Helena Menelai uxor, quum Alexander in insula Cytherea esset, placuit ei eo ire. Qua de causa ad littus processit ubi Dianæ & Apollinis fanum est; ubi rem divinam Helena facere disposuerat. Quod ubi nunciatum est Alexandro, Helenam ad mare venisse, conscius formæ suæ, in conspectu ejus ambulare cœpit, cupiens eam videre. Helenæ nunciatum est, Alexandrum Priami regis filium ad oppidum, ubi Helena erat, venisse. Quem etiam ipsa videre cupiebat. Et quum se utrique respexissent, ambo forma sua incensi, tempus dederunt ut gratias referrent. Alexander imperat, omnes ut in navibus sint parati: nocte classem solvant, de fano Helenam eripiant, secum eam auferant. Signo dato fanum invaserunt, Helenam inviolatam eripiunt, in navem deferunt, & cum ea [51] mulieres aliquas deprædantur. Quod oppidani quum vidissent, diu pugnaverunt cum Alexandro, ne Helenam eripere posset. Quos Alexander fretus multitudine sociorum superavit, fanum expoliavit, homines secum quam plurimos captivos duxit, in navim imposuit, classem solvit, domum reverti disposuit, [52] in portum Tenedon pervenit, [53] ubi Helenam mœstam [54] alloquio mitigavit, patri rei gestæ nuncium misit. Menelao postquam in Pylo nunciatum est, cum Nestore Spartam profectus est, ad Agamemnonem fratrem misit Argos, rogans ut ad se veniat.

Caput XI.

Interea Alexander ad patrem suum cum præda pervenit, & rei gestæ ordinem refert. Priamus gavisus est, sperans Græcos caussa recuperationis Helenæ sororem Hesionam reddituros, & ea quæ inde à Trojanis abstulerant. Helenam mœstam consolatus est, & eam Alexandro conjugem dedit: quam ut aspexit Cassandra, vaticinari cœpit, memorans ea quæ ante prædixerat. Quam Priamus abstrahi & includi jussit. Agamemnon postquam Spartam venit, fratrem consolatus est, & placuit ut per totam Græciam conquesturi mitterentur ad convocandos Græcos, & Trojanis bellum indi-

NOTÆ.

cipue Argis colebatur. Diem autem festum hic intelligit, quo Ἡραῖα, id est, Junonis sacra colebantur: de quibus vide doctissimi Meursii Græciam feriatam, in voce Ἡραῖα.

49 *Dianæ sacrificavit.*] Sed cur non potius Veneri sacrificavit, cujus præsidio confidebat? & cur hic mentionem templi Veneris facit, ut postea subjiciat Paridem Dianæ sacrificasse?

50 *Qui essent quid venissent.*] De hac formula abunde egimus, apud Dictyn.

51 *Mulieres aliquas.*] Æthram & Clymenam. Vide apud Dictyn.

52 *In portum Tenedon pervenit.*] Dictys ait, eum inconsulte usum ventis, Phœnicem appulisse. Vide ibi notata.

53 *Ubi Helenam mœstam.*] Innuit Dares, Helenam invitam à Paride raptam fuisse. Quod & alii scribunt: unde Homeri Scholiastes, in Odyss. 23. scribit Venerem Paridi Menelai formam dedisse, & ita Helenam decepisse. Ipsa enim existimans revera esse Menelaum, sponte eum ad naves sequuta est, sed eam Paris intra naves impellens, vela fecit, &c.

54 *Alloquio mitigavit.*] Id est, solatus est, alloquium enim est consolatio; Catullus vocat *allocutionem*.

cendum. Convenerunt autem hi, Achilles cum Patroclo, Euryalus, [55] Tlepolemus, Diomedes. Postquam Spartam accesserunt, decreverunt [56] injurias Trojanorum persequi, exercitum & classem comparare. Agamemnonem imperatorem & ducem præficiunt. Hi legatos mittunt, ut tota Græcia conveniat [57] cum classibus & exercitibus ornati [58] pariter ad Atheniensium portum, unde pariter ad Trojam proficiscantur, ad defendendas suas injurias. Castor & Pollux [59] in recenti, postquam audierunt Helenam sororem suam raptam, [60] navem ascenderunt & secuti sunt. Lesbo navim solverunt, maxima tempestate correpti, nusquam comparuerunt: postea dictum est, eos immortales factos: Itaque Lesbios, navibus eos usque ad Trojam quæsitum isse, neque eorum vestigia usquam inventa domi renunciasse.

CAPUT XII.

[61] Dares Phrygius qui hanc historiam scripsit, ait se militasse usque dum Troja capta est: [62] hos se vidisse quum induciæ essent, partim prælio interfuisse. [63] A Dardanis audiisse, qua facie & natura fuissent Castor & Pollux. Fuerunt autem [64] alter alteri similis, capillo flavo, oculis magnis, facie pura, bene figurati, [65] corpore deducto. [66] Helenam similem illis, formosam, animi simplicis, blandam, cruribus optimis, notam inter duo supercilia habentem, ore pusillo. Priamum regem Trojanorum vultu pulcro, magnum, voce suavi, aquilino corpore. Hectorem blæsum, candidum, crispum, [67] strabonem, [68] per-

NOTÆ.

55 *Tlepolemus.*] Herculis & Astyochæ filius, dux Rhodiorum: is enim, occiso Lycimnio Alcmenæ fratre, patriam fugiens Rhodum appulit, eamque sibi subjecit.

56 *Injurias Trojanorum.*] Id est, à Trojanis illatas.

57 *Cum classibus & exercitibus ornati.*] Optime. Nam cum legis, ornatus veste, capillis, &c. subintelligitur præpositio *cum.* Sic Ovid. dixit, lib. 1. Metam.

Cæsariem cum qua terram, mare, sidera movit.

Sic Paulus Orosius, lib. 7. *Ipse Imperator cum sagitta locius.* Sed vide Sanctium. Sic ipse infra *sic ornati cum Classe.*

58 *Pariter.*] Id est, eodem tempore.

59 *In recenti.*] Pro *tandem*, vel postremo.

60 *Navem ascenderunt & secuti sunt.*] Sed jam ante Castor & Pollux contra Idam & Lynceum in Arcadia pugnaverant, ita ita ut Castore interfecto, Pollux in cœlum relatus, cum fratre vitam partiri maluerit. Vide Apollodor. lib. 3.

61 *Dares Phrygius qui hanc historiam scripsit.*] Quid? an hæc erit Daretis Epitome; Sed supposititius Interpres, in nugaci epistola, ait se nihil adjecisse neque diminuisse rei formandæ causa.

62 *Hos se vidisse*] Quos, an Castorem & Pollucem? atqui Trojam non pervenerunt; aitque ipse, se à Dardanis audiisse qua facies, &c. Lesbios igitur intellige.

63 *A Dardanis.*] Qui vel Antenorem vel Alexandrum Spartam sequuti fuerunt scilicet. Nisi enim ita intelligis, res absurda erit & perridicula.

64 *Alter alteri similis.*] Nescio certe qualia exemplaria sequutus Dares, imagines illas expresserit. Sed valde metuo ne illas potius ex idea sua Pictor efformarit. Etsi quædam in illis reperias, quæ ex antiquis auctoribus potuit hausisse.

65 *Corpore deducto.*] Id est, gracili, *fresle, mince.*

66 *Helenam similem illis.*] Vide quæ apud Dictyn posita sunt.

67 *Strabonem.*] Oculos distortos habentem, à *στρέφω, verto.*

68 *Pernicibus membris.*] Ex Homeri Iliade.

69 *Fortem.*]

nicibus membris, vultu venerabili, barbatum, decentem, bellicosum, animo magnum, civibus clementem, dignum & amori aptum. Deiphobum & Helenum similes patri, dissimiles natura: Deiphobum fortem, Helenum clementem, doctum, vatem. Troilum magnum, pulcherrimum, pro ætate valentem, fortem, cupidum virtutis. Alexandrum candidum, longum, [69] fortem, oculis pulcherrimis, capillo molli & flavo, ore venusto, voce suavi, velocem, cupidum imperii. Æneam rufum, [70] quadratum, facundum, affabilem, fortem consilio, [71] pium, venustum, oculis hilaribus & nigris. Antenorem longum, gracilem, velocibus membris, versutum, cautum. Hecubam magnam, aquilino corpore, pulchram; mente virili, justam, piam. Andromacham oculis claris, candidam, longam, formosam, modestam, sapientem, pudicam, blandam. Cassandram mediocri statura, ore rotundo, rufam, oculis micantibus, futurorum præsciam. Polyxenam candidam, altam, formosam, [72] collo longo, oculis venustis, capillis flavis & longis, compositis membris, digitis prolixis, cruribus rectis, pedibus optimis, quæ forma sua omnes superaverat, animo simplici, largam, dapsilem. Agamemnonem albo corpore, CAPUT XI. [73] magnum, membris valentibus, facundum, prudentem, nobilem. [74] Menelaum mediocri corpore, rufum, formosum, acceptum, gratum. [75] Achillem pectorosum, ore venusto, membris valentibus, & magnis, bene crispatum, clementem, in armis acerrimum, vultu hilari, largum, dapsilem, [76] capillo myrteo. Patroclum pulchro corpore, oculis viridibus & magnis, verecundum, rectum, prudentem, dapsilem. Ajacem Oileum quadratum, valentibus membris, aquilino corpore, jucundum, fortem. [77] Ajacem Telamonium valentem, voce clara, capillis nigris, in hostem atrocem. [78] Ulyssem formosum, dolosum, ore hilari, statura

NOTÆ.

69 *Fortem.*] Ovid. in Epistola Paridis.

Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.

70 *Quadratum.*] Ita Galli dicunt, *quarré*, id autem ad fortitudinem confert.

71 *Pium.*] Virgil. *Sum pius Æneas.*

72 *Collo longo.*] Quod de Helena etiam dictum est; ut supra, apud Dictyn. Idque inter formæ munera olim fuit, ut observavi alicubi.

73 *Magnum.*] Ex Homer. Iliad. γ. ubi ait, Ulyssem capite minorem esse Agamemnone.

74 *Menelaum mediocri corpore.*] Homerus tamen scribit, stantibus Menelao & Ulysse, Menelaum totis humeris Ulyssem superextitisse.

75 *Achillem pectorosum ore venusto.*] Sic Dictys, lib. 1. *Hic in primis adolescentiæ annis procerus, decora facie.* Pectorosus, *qui a la poitrine large.*

76 *Capillo myrteo*] Vix satis intelligo, quid intelligat per capillum myrteum.

77 *Ajacem Telamonium valentem.*] Homer. de Ajace.

——— Ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε,
Ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν ἠδ' εὐρέας ὤμους.

—— — *Vir fortis magnusque,*
Procerissimus Argivorum & capite & latis humeris.

78 *Ulyssem formosum, dolosum, statura media, eloquentem.*] Ex Homero; qui Ulyssem minorem dicit, sed latiorem humeris & pectoribus quam Agamemnonem, vene-

media, eloquentem, ſapientem. Diomedem fortem, quadratum,[79] corpore honeſto, vultu auſtero, in bello acerrimum,[80] clamoſum, cerebro calido, impatientem, audacem. Neſtorem magnum, naſo obunco, longum, latum, maximum, candidum,[81] prudentem, conſiliarium. Proteſilaum corpore candido, vultu honeſto, velocem, confidentem, temerarium. Neoptolemum magnum,[82] viroſum, ſtomachoſum, blæſum, vultu bonum, aduncum, oculis rotundis, ſuperciliosum. Palamedem gracilem, longum, ſapientem, animo magnum, blandum. Podalirium craſſum, valentem, ſuperbum, triſtem. Machaonem magnum, fortem, certum, prudentem, patientem, miſericordem. Merionem rufum, mediocri ſtatura, corpore rotundo, viroſum, pertinacem, crudelem, impatientem. Briſeidam formoſam, alta ſtatura, candidam, capillo flavo & molli, ſuperciliis junctis, oculis venuſtis, corpore æquali, blandam, affabilem, verecundam, animo ſimplici, piam.

CAPUT XIV. Deinde[83] ornati cum claſſe Græci Athenas convenerunt. Agamemnon ex Mycenis navibus numero centum. Menelaus ex Sparta navibus numero ſexaginta.[84] Arceſilaus & Prothenor ex Bœotia quinquaginta. Aſcalaphus & Jalmenus ex Orchomeno, navibus numero triginta. Epiſtrophus & Schedius ex Phocide, quadraginta.[85] Ajax Telamonius ex Salamina adduxit ſecum Teucrum fratrem: Elide, Amphimachum, Diorem, Thalpium, Polyxenum, navibus quadraginta. Neſtor ex Pylo[86] navibus LXXX. Thoas ex Ætolia navibus XL. Ajax Oileus ex Locris[87] navibus XXXVII. Antiphus, Phidippus, navibus XXX. Idomeneus & Meriones ex Creta navibus LXXX. Ulyſſes ex Ithaca navibus numero XII. Eumelus ex Pheris[88] navibus X. Proteſilaus & Podarces ex Phylaca, navibus XL. Podalirius & Machaon Æſculapii filii ex Trica[89] navibus XXXII. Achilles cum Patroclo & Myrmidonibus ex Phthia, navibus L. Tlepolemus ex Rhodo[90] navibus IX.

NOTÆ.

nerabiliorem quam Menelaum, ſcientem omnia conſilia prudentia & dolos omnimodos; verbaque nivibus hibernis ſimilia fundentem, ita ut cum eo non contendiſſet quivis alius.

79 *Corpore honeſto.*] I. *pulcro.* Sic *pectus honeſtum*, Virgil.

80 *Clamoſum.*] Ex Homer. Βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης. *Clamore bonus Diomedes.*

81 *Prudentem conſiliarium.*] Qualem ubique deſcribit Homer.

82 *Viroſus.*] I. *fortis*, prima correpta; à *vir.* Nam aliter *viroſus*, prima producta; eſt *fœtidus*, mali odoris, à *virus.*

83 *Ornati cum claſſe.*] Sic ſupra, *cum exercitibus & claſſibus ornati.* Vide ibi notata.

84 *Arceſilaus & Prothenor.*] Cum Peneleo, Leito, & Clonio. Ita Homerus, & ex eo Dictys.

85 *Ajax Telamonius.*] Non video cur hic dicat Ajacem, Amphimachum, Diorem, Thalpium & Polyxenum ſecum duxiſſe cum navibus quadraginta. Ex Homero enim Ajax Telamonius naves duxit duodecim, at quatuor reliqui duces ſecum naves quadraginta.

86 *Navibus* LXXX.] Homerus & Dictys nonaginta.

87 *Navibus* XXXVII.] Homerus & Dictys quadraginta.

88 *Navibus* X.] Navibus XI. Homerus & Dictys.

89 *Navibus* XXXII.] Triginta tantum ponunt Homer. & Dictys.

90 *Navibus* IX.] Alii *octo.* Homer. & Dictys.

91 Ex

Eurypylus [91] ex Orchomeno navibus numero XL. [92] Antiphus & Amphimachus ex Elide, navibus XII. Polypœtes & Leonteus [93] ex Larissa, navibus XL. [94] Diomedes, Euryalus, Sthenelus ex Argis, navibus LXXX. Philoctetes ex Melibœa, navibus VII. Guneus ex Cypho [95] navibus XXI. Prothous ex Magnesia, [96] navibus XI. Agapenor ex Arcadia, navibus LX. Mnestheus ex Athenis, navibus L. Hi fuerunt duces Græcorum, numero XLVII. qui adduxere [97] naves numero MCCII.

[98] Postquam Athenas convenerunt, Agamemnon duces in concilium convocat, hortatur, ut quamprimum injurias suas defendant. Rogat, si illis placeat; suadetque ut antequam proficiscantur, Delphos ad Apollinem consulendum de tota re mitterent: cui omnes assentiunt. Achilles huic rei præficitur, & cum Patroclo proficiscitur. Priamus interea ut [99] audivit quia hostes parati sunt, mittit per totam Phrygiam qui finitimos exercitus adducant, domique milites magno animo comparat. Quum Achilles Delphos venisset, ad oraculum pergit: & ex adytis respondetur, Græcos victores, decimoque anno Trojam capturos. Achilles res divinas, sicut imperatum est, facit. Et eo tempore venerat [1] Calchas Thestore natus divinus, [2] & pro Phrygibus à suo populo missus, dona Apollini portabat. Huic ex adytis respondetur, ut cum Argivorum classe militum contra Trojanos proficiscatur, eosque sua intelligentia moveat, ne inde discedant prius, quam Troja capta sit. Postquam in fanum ventum est, inter se Achilles & Calchas responsa contulerunt: gaudentes hospitio, amicitiam confirmant, una Athenas proficiscuntur & perveniunt. Achilles eadem in concilio refert. Argivi gaudent, Calchantem secum recipiunt, CAPUT XV.

NOTÆ.

91 *Ex Orchomeno.*] Lege ex *Ormeno*, & vide notata apud Dictyn; ubi idem error inoleverat.

92 *Antiphus & Amphimacus ex Elide.*] Amphimachus quidem ex Elide; sed eum jam supra Dares commemoravit. Et falsum est, Antiphum ex Elide venisse. Antiphum cum Phidippo conjungit Homer. aitque eos ex insulis Nisyro, Carpatho, Caso, Co, duxisse naves triginta. Ita & Dictys. Neque tamen hic aliquid tentandum est; nullus enim hic inest tam crassus error, qui ab ipso auctore proficisci non possit.

93 *Ex Larissa*] Imo potius, *ex Argissa*. Et ita rescribendum. Homer.

Οἳ δ᾽ Ἄργισσαν ἔχον.

Qui Argissam habebant.

Vide notata apud Dictyn.

94 *Diomedes, Euryalus & Sthenelus.*] Homerum sequitur, qui tres illos conjungit.

95 *Navibus* XXI.] Viginti duo Homerus & Dictys.

Γουνεὺς δ᾽ ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας.

Guneus ex Cypho ducebat duas & viginti naves,

96 *Navibus* XI.] Quadraginta Homer. & Dictys.

97 *Naves numero* MCCII.] De summa hac vide apud Dictyn.

98 *Postquam Athenas convenerunt.*] Solus, quod sciam, Dares ait duces Græcorum Athenas convenisse.

99 *Audivit quia hostes parati sunt.*] Elegantia hujus sæculi; pro, *audivit hostes paratos esse*.

1 *Calchas Thestore natus.*] Quare Calchas Thestorides Homero.

2 *Et pro Phrygibus à suo populo missus.*] Calchantem hic Phrygium facit Dares, ut nescio quam historiam compingat. Sed illum Porphyrius, apud Eustathium ex Eubœa natum dicit & Abantis apogonum.

3 *Revertan-*

classem solvunt. Quum eos tempestates ibi retinerent, Calchas ex augurio respondit ut primum [3] revertantur in Aulidem, ut Dianæ sacrificent. Profecti perveniunt. [4] Agamemnon Dianam placat, dicitque sociis classem solvant, ad Trojam iter faciant. Utuntur duce Philocteta, [5] qui cum Argonautis ad Trojam ierat. Deinde applicant classem [6] ad oppidum, quod sub imperio Priami regis erat, & id expugnant: prædaque facta, pro-

Caput XVI. ficiscuntur: veniunt Tenedon, ibique omnes occidunt. Agamemnon prædam dividit, concilium vocat. Inde legatos ad Priamum mittit, si vellet Helenam, & prædam quam Alexander fecit, restituere. Legati leguntur Diomedes & Ulysses, ad Priamum proficiscuntur. Dum legati mandato parent, [7] mittuntur Achilles & Telephus ad deprædandum Mysiam. Ad Teuthrantem regem veniunt, prædamque faciunt. Teuthras cum exercitu supervenit, quem Achilles fugato exercitu vulneravit: quem jacentem Telephus clypeo protexit, ne ab Achille interficeretur; commemorans hospitium inter se eo tempore quo Telephus adhuc puer, à patre Hercule progenitus, à Teuthrante rege hospitio receptus est. [8] Diomedem ferunt cum equis potentibus venantem & feris ab Hercule interfectum, Teuthranti regnum reddidisse totus: ob hoc [9] ejus filium Telephum ei suppetias venisse. Quod quum Teuthras intelligeret, se eodem vulnere mortem effugere non posse, regnum suum vivus Telepho tradidit, & eum regem ordinavit. Tum regem Teuthrantem Telephus magnifice sepelivit. Suadet ei Achilles ut novum regnum conservet, & plus multo exercitum adjuturum, si commeatu tot annis quibus morati fuerint de eodem regno eos adjuvet, quam si ad Trojam eat. Itaque Telephus remanet. Achilles cum magna præda ad exercitum Tenedon revertitur. Agamemnoni rem gestam narrat: Agamemnon approbat lau-

Caput XVII. datque. Interea legati missi ad Priamum veniunt: Ulysses Agamemnonis verba refert, postulat ut Helena & præda reddatur, satisque fiat regi,

Notæ.

3 *Revertantur in Aulidem.*] Atqui ex Athenis profecti, non ex Aulide. Cur igitur eos ait in Aulidem reverti?

4 *Agamemnon Dianam placat.*] Optime sacrificium Iphigeniæ obliviscitur, Homerum sequutus; qui nullam illius mentionem fecit.

5 *Qui cum Argonautis.*] Philoctetam inter Argonautas numerat etiam Hyginus.

6 *Ad oppidum.*] Nescio quale oppidum hic dicat. In ipso littore fuisse necesse est. Sed nugatur Dares

7 *Mittuntur Achilles & Telephus ad, &c.*] Omnino aliter hæc narrat Dictys, qui multo verior. Illum vide, lib. 2.

8 *Diomedem ferunt cum equis potentibus venantem & feris.*] Hic Diomedes Martis & Cyrenes filius fuit, Thraciæ rex, quem poëtæ fabulati sunt equas habuisse, carnibus humanis vescentes. Illum Hercules interfecit. Vide Apollodor. lib. 2. & Hygin. Fabulam equarum historiæ accommodare nititur Dares cum ait, equas illas potentes & feras fuisse. Sed aliter Palæphatus, qui scribit Diomedem ita equos adamasse, ut omnia sua in eorum alimentum consumpserit. Quare postea ejus amici equos illos hominivoros appellarunt; unde orta fabula. Alii etiam eam aliunde natam dicunt.

9 *Ejus filium Telephum & suppetias venisse.*] *Ejus*, id est, *Herculis*, *ei*, id est, *Teuthranti*.

10 De

ut pacifice discedant. Priamus injurias Argonautarum commemorat, patris interitum, Trojæ expugnationem, & Helionæ sororis servitutem. Denique Antenorem legatum quum miserit, quam contumeliose ab eis tractatus sit. Pacem repudiat, bellum indicit, Græcorum legatos de finibus repelli jubet. Legati in castra Tenedon revertuntur, renunciantes responsum. Res consultu geritur. Aderant vero ad auxilium Priamo du- CAPUT
ctores hi cum exercitibus suis, quorum nomina & provincias insinuan- XVIII.
das esse duximus. [10] De Zelia, Pandarus, [11] Amphion, Adrastus. [12] De Colophonia, Mopsus, [13] Cares, Nastes, Amphimachus. De Lycia, Sarpedon, Glaucus. [14] De Larissa, Hippothous & Copesus. De Ciconia, Euphemus. De Thracia, [15] Pyrus & Acamas, Antiphus & Mesthles de Mæonia. Ascanius & Phorcys de Ascania. De Paphlagonia Pylæmenes. [16] De Æthiopia Perses & Memnon. De Thracia [17] Rhesus & Archilochus. [18] De Adrestia, Adrastus & Amphius. [19] De Alizonia, Epistrophus. [20] His ductoribus & exercitibus, qui parabantur, præfecit Priamus principes & ductores, Hectorem, Deiphobum, Alexandrum, Troilum, Æneam, Memnonem. Dum Agamemnon consulit de tota re, [21] ex Cormo advenit Nauplii filius Palamedes, cum navibus triginta: ille se excusavit, morbo affectum Athenas venire non potuisse: qui advenerit, quum primum potuerit. Gratias agunt, rogantque eum in consilio esse. Deinde quum Argivis non constaret, [22] exeundi ad Tro- CAPUT
jam clam noctu an interdiu fieret, Palamedes suadet & rationem addit, XIX.

NOTÆ.

10 *De Zelia Pandarus.*] Homerum sequitur Dares. Vide notata ad Dictyn.

11 *Amphion Adrastus.*] Ait, Amphionem & Adrastum ex Zelia venisse, quos Homerus, ex Adresteia: Vide apud Dictyn, qui Amphionem vocat *Amphium*, ex Homero.

12 *De Colophonia Mopsus.*] At Mopsum inter duces Græcorum numerat Dictys: sed is neque Græcis neque Trojanis affuit, ut ex veteribus constat.

13 *Cares, Nastes, Amphimachus.*] Totus hic locus ita disponendus est. *De Colophonia Mopsus, Cares, Nastes, Amphimachus.* Nastes & Amphimachus Cares, i. ex Caria: neque enim viri proprium.

14 *De Larissa Hippothous & Copesus.*] Nescio unde *Copesum*, hic vocat, quem Homerus *Pylæum*.

Τῶν ἦρχ' Ἱππόθοός τε, Πύλαιός τ' ὄζος Ἄρηος.

His imperabant Hippothous & Pylaus, ramus Martis.

15 *Pyrus & Acamas.*] Piros, Πείρως vocant Homer. & Dictys.

16 *De Æthiopia Perses & Memnon.*] De hoc Perse, nihil apud alios auctores inveni.

17 *Rhesus & Archilochus.*] Dares hic Archilochum cum Rheso conjungit, quem Homer. cum Ænea socium, Antenorisque filium facit.

18 *De Adresteia Adrastus & Amphius.*] Sed supra Amphionem & Adrastum memoravit, cum Pandaro, ex Zelia.

19 *De Alizonia Epistrophus.*] Cum Odio. Homer. Dictys.

20 *His ductoribus.*] Asium Hyrtacidem præterit & Pyrechmem, Chromin & Ennomon: quos vide apud Dictyn, ex Homero.

21 *Ex Cormo.*] Cormi, quod sciam, nemo meminit.

22 *Exeundi ad Trojam clam noctu an interdiu fieret.*] Ita distinguendus hic locus, *deinde cum Argivis non constaret exeundi ad Trojam clam noctu an interdiu fieret.* Ut subintelligatur *consilium*, cum Argivis non consta-

luce ad Trojam exscensionem fieri oportere, [23] & manum hostium deduci. Itaque omnes ei assentiunt: consulto Agamemnonem præficiunt. Legatos ad Mysiam, ceterisque locis mittunt, ut exercitui commeatus supportandos curent, Thesidas Demophoontem: Athamantem, & [24] Anium. Deinde exercitum ad concionem convocat, collaudat, imperat, hortatur: monet diligenter, ut dicto obedientes essent. Signo dato naves solvunt, tota classis in latitudine accedit ad Trojam, littora Trojani fortiter defendunt. Protesilaus in terram exscensionem facit, fugat, cædit. Cui Hector obviam venit, [25] & eum interfecit, ceteros perturbavit: unde Hector recedebat, ibi Trojani fugabantur. Postquam magna cædes utrinque facta est, advenit Achilles: is totum exercitum in fugam convertit, redegitque in Trojam. Nox prælium dirimit, Agamemnon exercitum in terram educit, castra facit. Postera die Hector exercitum ex urbe educit, & instruit. [26] Agamemnon contra clamore magno occurrit: prælium acre & iracundum fit: fortissimus quisque in primis cadit. [27] Hector Patroclum occidit, & eum spoliare parat. [28] Merion eum ex acie ne spoliaretur eripuit. [29] Hector Merionem persequitur & occidit. Quem quum similiter spoliare vellet, advenit suppetias Mnestheus, Hectoris femur sauciat: saucius quoque multa millia occidit: & perseverasset Achivos mittere in fugam, nisi obvius illi Ajax Telamonius fuisset; cum quo dum congrederetur, [30] cognovit eum esse de sanguine suo, erat enim de Hesiona sorore Priami natus. Quo pacto Hector à navibus ignem removeri jussit, & utrique se invicem muneraverunt, & amici discesserunt.

CAPUT XX. Postera die Grajugenæ inducias petunt. Achilles Patroclum plangit, Gra-

NOTÆ.

constaret consilium exeundi ad Trojam, noctu ne id an interdiu fieret, &c. Nihil aliud possum.

23 *Et manum hostium deduci.*] Dicit, opinor, hostes dividendos & separandos esse. *Qu'il falloit leur faire faire diversion*; Imo potius hostes eliciendos esse. *Qu'il falloit les attirer vers les vaisseaux.*

24 *Anium.*] De Anio vide quæ dicta sunt ad Dictyn, extremo lib. primo.

25 *Et eum interficit*] Protesilaum ab Ænea interfectum dicit Dictys; eum vide.

26 *Agamemnon contra clamore magno.*] Ineptus scriptor de Græcis hic dicit, quod Homerus de Trojanis. Trojanos enim Homerus cum sonitu & clamore ad pugnam dicit procedere.

Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς.

Troes quidem cum clangore & clamore incedebant, sicut aves.

Græcos vero cum silentio,

Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοί.

Illi vero ibant cum silentio robur spirantes Achivi.

Et Asiaticos omnes in pugnis clamare, testantur historici.

27 *Hector Patroclum occidit.*] In secunda pugna Patroclum occisum fuisse dicit Dares, contra omnem historiæ fidem.

28 *Merion eum.*] Hæc ex Homero accepit, sed ea immutavit. Homerus enim Patroclum ab Hectore occisum & spoliatum dicit, postea advenisse Menelaum Ajacem, Merionem, &c. qui Patrocli cadaver Hectori adimerent, & ad Græcos referrent.

29 *Hector Merionem prosequitur & occidit.*] Merionem in eadem pugna cum Patroclo ab Hectore occisum, dicit Dares. Quod ex Homero falsum est, qui nusquam Merionis mortem narravit.

30 *Cognovit eum esse de sanguine suo.*] Tota

jugenæ suos. Agamemnon Protesilaum magnifico funere effert, ceterosque sepeliendos curat. Achilles Patroclo ludos funebres facit. Dum induciæ sunt, Palamedes non cessat seditionem facere: indignum regem Agamemnonem esse qui exercitui imperet & indoctum dixit. Ipse coram exercitu [31] multa sua ostendit studia. Primo suam excensionem, castrorum munitionem, vigiliarum circuitionem, [32] signi dationem, librarum ponderumque dimensionem, exercitusque instructionem ostendit. Hæc quum a se acta fuissent, non æquum esse, [33] à paucis imperium datum Agamemnoni, cum omnibus qui postea convenissent, imperare: maxime quum omnes ingenium & virtutem spectassent in ducibus suis. Dum Achivi de imperio inter se vicissim certant [34] prælium post biennium repetitum est. Agamemnon, Achilles, Diomedes, Menelaus exercitum educunt. Contra Hector, Troilus, Æneas occurrunt. Fit magna cædes, ex utraque parte fortissimi cadunt. [35] Hector Boetem, [36] Archilochum, & [37] Prothenorem duces occidit: nox prælium dirimit. Agamemnon noctu omnes in consilium vocat: suadet, hortatur, ut omnes in aciem prodeant, & maxime Hectorem persequantur, qui de his aliquos duces occidit. Mane autem facto, Hector, Æneas, Alexander exercitum educunt. Omnes Achivi prodeunt. Fit magna cædes. Multa invicem millia Orco dimittuntur. Menelaus Alexandrum persequi cœpit: quem respiciens Alexander, sagitta Menelai femur transfigit. Ille dolore commotus, pariter cum Ajace Locro non cessat eum persequi. Quos ut vidit Hector instantes fratrem suum persequi, suppetias ei venit cum Ænea. Quem Æneas clypeo protexit, & secum de prælio ad civitatem adduxit. Nox prælium dirimit. Achilles cum Diomede postera die exercitum educit. Contra Hector & Æneas. Fit magna cædes. Hector [38] Orcomeneum, Palamenem, [39] Epi-

CAPUT XXI.

NOTÆ.

Tota hæc historia de cognitione Ajacis & Hectoris, à Darete conficta.

31 *Multa sua ostendit studia.*] *Ses recherches, ses découvertes.* De iis supra, apud Dictyn.

32 *Signi dationem*] Gallice, *le mot.*

33 *A Paucis imperium datum Agamemnoni.*] Oratio non procedit nisi hic aliquid subintelligas: ait enim, non æquum esse Agamemnonem omnibus qui postea convenissent imperare, cum ei à paucis imperium datum sit, &c. Sed illud Dares contra historiæ fidem adducit, nempe Agamemnonem à paucis ducem electum; cum alii auctores tradant, eum ab omni exercitu creatum ducem. De qua re apud Dictyn.

34 *Prælium post biennium.*] Græcorum patientiam demiror, qui inducias biennii Trojanis concederent.

35 *Hector Boëtem.*] Hic *Boëtes* mihi ignotus est. Homer. quidem in Odyss. Eteoneum quemdam nominat, Menelai famulum, quem Boëthis sive Boëthi filium dicit. Sed hic Boëtes alius forsan.

36 *Archilochum.*] Ejus mortem nusquam narrat Homer.

37 *Prothenorem*] Sed eum Homerus à Polydamante occisum refert, Iliad. ξ.

38 *Orcomeneum, Palamenem.*] Qui ambo æque mihi ignoti sunt. Vix etiam puto, *Orcomeneum* viri proprium unquam fuisse.

39 *Epistrophum, Schedium.*] Qui ambo Phocensium duces fuerunt. Schedium quidem ab Hectore occisum, narrat Homer. Iliad. ρ. Sed nihil de Epistropho.

ſtrophum, Schedium, [40] Elpenorem, [41] Dorium, [42] Polyxenum, duces fortiſſimos occidit: Æneas [43] Amphimachum, & Nireum: Achilles [44] Euphemum, Hippothoum, [45] Pyleum, [46] Aſterium: Diomedes [47] Xanthippum, Meſthlem. Agamemnon ut vidit fortiſſimos occidiſſe, pugnam revocavit. Trojani læti in oppidum revertuntur. Agamemnon ſollicitus, duces in conſilium convocat: hortatur ut viriliter pugnarent, neque deſiſterent, quoniam major pars ex ſuis ſuperata ſit; ſperare ſe exercitum ex

CAPUT XXII. Myſia quotidie superventurum. Poſtera die Agamemnon totum exercitum, & omnes duces in pugnam prodire coëgit. Contra Trojani. Fit magna cædes, acriter utrinque pugnatur, multa millia hinc & inde cadunt: nec differebatur pugna, ita ut continuis octoginta diebus pugnatum ſit. Agamemnon ut vidit multa millia quotidie cadere, nec ſufficere mortuos ſine intermiſſione funerari, miſit legatos Ulyſſem & Diomedem ad Priamum, [48] ut inducias in triennium peterent, ut ſuos funerare poſſet, & vulneratos curare, & naves reficere, & exercitum reparare, commeatuſque comparare. [49] Ulyſſes & Diomedes noctu legati vadunt: occurrit illis Dolon ex Trojanis. Qui quum interrogarentur, quid ita armati noctu ad oppidum veniſſent; dixerunt ſe ab Agamemnone legatos ad Priamum miſſos. Quos ut Priamus audivit veniſſe: & deſiderium ſuum expoſuiſſe, in conſilium omnes duces convocat. Quibus refert legatos veniſſe ab Agamemnone, & inducias ad triennium petere. Hectori ſuſpectum videtur, quod tam longum tempus poſtulaſſent. Priamus dicere imperat, quid cuique videatur: omnibus placitum eſt, inducias in triennium dari. Interim Trojani mœnia renovant, ſuos ſaucios curant, cum ingenti honore ſuos quiſque funerat. Tempus pugnæ ſuper-

CAPUT XXIII.

NOTÆ.

40 *Elpenorem.*] Sed Elpenorem Homerus, Odyſſ. 10. in domo Circes mortuum dicit, cum è tecto decidiſſet.

41 *Dorium.*] Neque apud Homerum, neque apud alios quoſvis, Dorium invenias. Puto Daretem nomen urbis cum viri nomine confudiſſe. Dorium enim in Arcadia circa Alpheum alicubi Strabo, lib. 7. Ex Homero, Iliad. β. Niſi potius pro *Dorium* ſcriptum fuiſſe dicas *Diorem*; quem noſter ab Hectore occiſum, etſi illum Homerus à Piro Imbraſide, Iliad. δ. Et ita omnino corrigendum. Sic Dictys ſcribit Diorem & Polyxenum, ſatis impigre pugnantes, vulneratos fuiſſe.

42 *Polyxenum.*] Agathenis filium. De ejus morte nihil Homerus.

43 *Amphimachum.*] Quem Homerus ab Hectore occiſum dicit, Iliad. γ. De Nirei morte nihil Homerus.

44 *Euphemum, Hippothoum.*] Euphemi mortem tacet Homerus. Et Hippothoum ab Ajace Telamonio occiſum dicit, Iliad. ρ. Vide apud Dictyn.

45 *Pileum.*] Scribendum, *Pylaum.* Πυλαιμένης Homero, qui ejus mortem tacet.

46 *Aſterium*] *Aſterium* hic virum facit Dares, quod re vera fuit oppidum Theſſaliæ, Homer. Iliad. β.

47 *Xanthippum, Meſthlem.*] Xanthippi nulla mentio, neque apud Homerum neque apud alios. Fuit quidem olim Xanthippus Melanis filius, ſed is, ante Trojanam expeditionem, à Tydeo occiſus fuit. Apollodor. lib. 2.

48 *Ut inducias in triennium peterent.*] Nihil intentatum reliquit Dares, ut expeditionis Trojanæ decennium expleat: qui, poſt inducias biennii, de quibus jam ſupra, hic triennii alteras ponit.

49 *Ulyſſes & Diomedes noctu legati vadunt*

venit post triennium. Hector & Troilus exercitum educunt cum Ænea. Contra Agamemnon, Menelaus, Achilles & Diomedes occurrunt. Fit magna cædes. Hector in prima acie duces validissimos interficit, [50] Phidippum, Antiphum, [51] & Merionem. [52] Achilles Lycaonem, [53] Euphorbumque occidit. Ex cetera plebe multa millia hominum ex utraque parte cadunt: pugnatur acriter continuis diebus triginta. Priamus ut vidit multa millia hominum de suo exercitu cecidisse, [54] mittit legatos ad Agamemnonem, ut inducias peterent mensibus sex. Et ex consilii sententia Agamemnon concedit inducias. Tempus pugnæ supervenit: acriter per duodecim duces pugnatur. Multi duces fortissimi hinc & inde cadunt, plurimi vulnerantur, plurimi in curatione moriuntur. Agamemnon mittit ad Priamum legatos, ut inducias triginta dierum postulent, ut funerare mortuos possit. Priamus consulte facit, annuitque.

CAPUT XXIV.

At ubi tempus pugnæ supervenit; Andromacha uxor Hectoris in somnis vidit, ne Hector in pugnam procederet: & quum ad eum visum referret, Hector muliebria verba abjicit. Andromacha mœsta ad Priamum misit, ut illi prohibeat ne ea die pugnaret. Priamus Helenum, Alexandrum, Troilum, Æneam & Memnonem jubet accersi, ut illi in pugnam prodirent: in pugnam misit. Hector ut ista cognovit, multum increpans Andromacham, arma ut proferret poposcit, nec retineri ullo modo potuit. Mœsta Andromacha summissis capillis [55] Astyanactem filium protendens ante pedes Hectoris eum revocare non potuit. Tunc planctu feminco oppidum concitat, ad Priamum in regiam currit, refert quid in somnis viderit, & Hectorem velle in pugnam prodire, nec posse projecto ad genua filio suo revocari. Priamus omnes in pugnam prodire jussit, & Hectorem retinuit. Agamemnon, Diomedes, Achilles, Ajax Locrus, ut videre Hectorem non prodisse, acriter pugnaverunt, multosque duces Trojanorum

NOTÆ.

dunt occurrit illis Dolon.] Historiam Ulyssis & Diomedis hic immutat Dares. Illi enim noctu ad Trojanorum castra speculatores missi, Dolonem exceperunt, qui à Trojanis speculator etiam mittebatur. Vide apud Dictyn.

50 *Phidippum & Antiphum.*] Eos Homerus interfectos fuisse non tradit.

51 *Et Merionem.*] Sed jam supra, p. 173. *Hector Merionem persequitur & occidit.*

52 *Achilles Lycaonem.*] Ita Homerus Iliad. φ. Lycaon autem Priami filius fuit.

53 *Euphorbumque.*] Sed eum Homerus à Menelao interfectum dicit, Iliad. ρ. circa cadaver Patrocli.

Τόφρα δέ τοι Μενέλαος ἀρήϊος Ἀτρέος υἱὸς,
Πατρόκλῳ ἀμφιβὰς, Τρώων τὸν ἄριστον ἔπεφνε
Πανθοΐδην Εὔφορβον.

Interim autem Menelaus bellicosus Atrei filius,
Patroclum defendens, Trojanorum fortissimum occidit,
Panthoiden Euphorbum.

54 *Mittit legatos ad Agamemnonem.*] Nota, ineptissimum hunc scriptorem ita narrationem suam instituisse, ut Græcos & Trojanos per vices inducias petentes inducat.

55 *Astyanactem filium protendens.*] Hic Dares conjungit, quæ Homerus narravit Iliad. χ. & in iis etiam quædam immutat. Homerus enim, Iliad. Z. Andromacham inducit, cum parvulo Astyanacte Hectorem depre-

occiderunt. Hector ut audivit tumultum in bello, & fine se Trojanos laborare, prosiliit in bellum. Statimque [56] Ejoneum obtruncat, [57] Iphinoum sauciat [58] Leonteum occidit, [59] Stheneli femur jaculo figit. Quem ut Achilles respexit & tot acerrimos duces ab eo interfectos, animum in illum dirigebat, ut illi obvius fieret. Considerabat enim Achilles, nisi Hectorem occideret, plures de Græcorum numero ejus dextera perituros. Multa millia hominum interea trucidantur. [60] Acre prælium colliditur. Hector [61] Polypœtem ducem fortissimum occidit: & quum spoliare cœpisset, Achilles supervenit. Fit pugna major, & clamor ab oppido & à toto surgit exercitu. Hector Achillis femur sauciat. Ille dolore accepto, magis eum persequi cœpit, nec destitit nisi occideret. Quo interemto Trojanos in fugam vertit, & maxima cæde eos usque ad portam fugavit. [62] Cui tamen Memnon fortissime restitit, & acriter inter se certaverunt: læsi utrique discesserunt. Nox prælium dirimit. Achilles de bello saucius redit. Noctu Trojani Hectorem lamentantur.

CAPUT XXV.

Postera die Troilus Trojanos educit contra Græcorum exercitum. Agamemnon exercitum consulit, suadetque inducias duorum mensium postulari, quisque ut suos sepelire possit. Legati ad Priamum proficiscuntur: [63] desiderium prosecuti sunt, duorum mensium inducias accipiunt. [64] Priamus Hectorem suo more ante portam sepelivit, cui ludos funebres facit. Dum induciæ sunt, Palamedes iterum non cessat de imperio conqueri. Itaque Agamemnon seditioni cessit & dicit se de hac re libenter facturum, ut quem vellent Imperatorem præficerent. Postera die populum ad concionem vocat: negat se unquam cupidum imperii fuisse: animo æquo se recipere si vellent dare: se libenter cedere: satis sibi esse dum hostes ulciscatur, & parvi facere cujus id ope fiat. Jubet dicere, si cui quid placeat. Palamedes procedit, suum ingenium ostendit. [65] Itaque Argivi

NOTÆ.

deprecantem, ne in pugnam prodiret. Et. Iliad. χ. Priamum Hecubamque prohibere Hectorem annitentes, ne contra Achillem procederet.

56 *Ejoneum obtruncat.*] At in expeditione Trojana, nullius Ejonei usquam mentionem ullam factam invenias. Fuit quidem Ejoneus Rhesi pater, sed is Trojæ non affuit; & si affuisset, Trojanorum partes sequutus esset.

57 *Iphinoum sauciat.*] Sed Homerum eum à Glauco occisum dicit, ipso initio Iliad. η.

58 *Leonteum occidit.*] Ex Homero falsum est; qui, post interemptum Hectorem, Leonteum disco certantem inducit, Iliad. ψ.

59 *Steneli femur jaculo.*] Hoc non alibi legas.

60 *Acre prælium colliditur.*] Nove dictum, opinor, *collidere prælium.*

61 *Polypœtem.*] Sed cum Homerus, post ademptum Hectorem, disco certantem inducit, Iliad. ψ.

62 *Cui tamen Memnon.*] Sed alii Memnonem multo ante ab Achille occisum dicunt. Vide apud Dictyn.

63 *Desiderium prosequuti sunt.*] Id est, *exposuere desiderium suum.* Nolim tamen hoc imitari.

64 *Priamus Hectorem.*] Solus hoc dixit Dares, ut aliis omnibus adversaretur; qui tradunt Hectoris cadaver ab Achille raptatum, &c. Vide Dictyn.

65 *Itaque Argivi imperium ei tradunt.*] Id contra veram sententiam Dares scripsit. Sed de hoc jam multa apud Dictyn.

66 *Induciæ.*]

imperium ei tradunt. Palamedes Argivis gratias agit, imperium accipit, administrat. Achilles vituperat imperii commutationem. Interea Caput [66] induciæ exeunt. Palamedes ornatum paratumque exercitum educit, in- XXVI. struit, hortatur. Contra idem facit Deiphobus: pugnatur acriter à Trojanis. Sarpedon Lycius cum suis impressionem in Argivos facit, cædit, prosternit multos. [67] Ei obvius fit Tlepolemus Rhodius: sed diu stando & pugnando [68] male vulneratus cadit. Succedit [69] Perses Admestæ filius, prælium restituit: diuque cum Sarpedone cominus pugnando, occiditur. Sarpedon quoque multatus rediit. Itaque per aliquot dies prælia fiunt. Utrinque ductores occiduntur, sed plures à Priamo. Trojani mittunt legatos, inducias petunt, ut mortuos sepeliant, saucios curent. [70] Palamedes Agamemnonem legatum mittit ad Thesidas: Demophoontem & Athamantem, quos legatos Agamemnon præfecerat, ut commeatus compararent, & frumentum de Mysia à Telepho acceptum supportarent. Ut eo venit, seditionem Palamedis narrat. Illi moleste ferunt. Agamemnon dicit se moleste non ferre, sua voluntate id factum esse. Interea Palamedes naves comparandas curat, castra munit, turribus circundat. Trojani exercitum exercent, murum diligenter resarciunt, fossas & vallum diligenter addunt, ceteraque componunt. Postquam dies Caput anni venit quo Hector sepultus est, Priamus & Hecuba & Polyxena, ce- XXVII. terique Trojani [71] ad sepulcrum ejus profecti sunt. Quibus obvius fit Achilles, Polyxenam contemplatur, figit animum, amare eam vehementer cœpit. Tunc ardore impulsus, odiosam vitam in amore consumere cœpit, & ægre ferebat ademtum imperium Agamemnoni, sibique Palamedem præpositum. Amore cogente, Phrygio servo fidelissimo mandata dat ferenda ad Hecubam: & ab ea sibi uxorem poscit: hoc si fecerit, se cum suis Myrmidonibus domum rediturum. Quod quum ipse fecerit, ceterosque idem facturos. Servus proficiscitur, ad Hecubam

N o t æ.

66 *Induciæ exeunt.*] Nescio an Latine dici possit, *induciæ exeunt*, pro *induciæ finiuntur:* neque enim Latine dicerem, *exit dies* pro eo quod Catullus dixit, *abit dies.*

67 *Ei obvius fit Tlepolemus Rhodius.*] Mutavit ex Homero, Iliad. ε.

Τληπόλεμον δ' Ἡρακλεΐδην, ἠΰν τε μέγαν τε,
Ὦρσεν ἐπ' ἀντιθέῳ Σαρπηδόνι μοῖρα κραταιή.

Tlepolemum vero Heraclidem fortemque magnumque,
Impulit adversus divinum Sarpedonem fatum violentum.

68 *Male vulneratus.*] Id est, *Maxime vulneratus.*

69 *Perses Admestæ filius.*] Sed supra, Persem quemdam Memnonis socium, inter eos qui Trojanorum partes sequebantur, annumeravit: quomodo igitur hic ineptus scriptor eum ait Tlepolemi vices suscepisse & contra Sarpedonem pugnasse? Nulla certe pagina, ubi non Daretis judicium requiras.

70 *Palamedes Agamemnonem legatum mittit.*] Rerum vicissitudines mirare, lector.

——— *Hinc apicem rapax,*
Fortuna cum stridore acuto,
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Agamemnon, immensi exercitus modo rex, nunc Palamedis legatus. O sana mens!

71 *Ad sepulchrum ejus profecti sunt.*]

venit, mandata dicit: Hecuba respondit se velle, sed si Priamo viro suo placeat: dum ipsa cum Priamo agat, servus reverti jubetur: servus quod egisset Achilli nunciat. Agamemnon cum magno commeatu ad castra revertitur. Hecuba cum Priamo [72] de conditione Achillis loquitur. Priamus respondit, fieri non posse: non ideo quod eum affinitate indignum existimet; sed si ei dederit, & discesserit, ceteros non discessuros: & iniquum esse, filiam suam hosti jungere. Quapropter si id fieri vellet, pax perpetua fiat, & exercitus discedat, fœderis jura sanciantur. Si id factum sit, se ei libenter filiam daturum. Itaque quum servus ad Hecubam missus esset ab Achille [73] eadem Hecuba quæ cum Priamo egerat servo dicit: servus Achilli nunciat: Achilles vulgo queritur, unius mulieris Helenæ causa totam Græciam & Europam advocatam esse, tanto tempore tot millia hominum periisse, tot pericula adiri, libertatem in ancipiti esse: [74] unde fieri pacem debere, exercitus recedere. Annus circumactus est.

CAPUT XXVIII. Palamedes exercitum educit, instruit. Deiphobus contra. Achilles iratus in prælium non prodit. Palamedes occasionem nactus, impressionem in Deiphobum facit, [75] & eum obtruncat: prælium acre insurgit, ab utrisque partibus multa millia hominum cadunt. Palamedes in prima acie versatur: hortaturque ut prælium fortiter gerant. Contra eum Sarpedon Lycius occurrit, [76] eumque Palamedes interficit. Eo facto lætus in acie versatur. Cui exsultanti & glorianti [77] Alexander Paris sagitta collum transfigit. Phryges animadvertunt, tela conjiciunt, atque ita Palamedes occiditur. Rege occiso, Argivi cedunt, Trojani persequuntur, castra oppugnant, naves incendunt, cuncti impressionem faciunt, turpiter Achivi terga vertunt, in castra confugiunt. Achilli nunciatum est: dissimulat. [78] Ajax Telamonius fortissime defendit: nox prælium dirimit. Argivi in castris Palamedis scientiam, æquitatem, bonitatem, clementiam lamentantur. Trojani Sarpedonem & Deiphobum deflent.

CAPUT XXIX. Nestor qui major erat natu noctu duces in consilium evocat, suadet, hortatur, uti imperatorem præficiant, & si eis videatur, eundem Agamemnonem minima cum discordia fieri posse. Item commemorat, quod dum is summus imperator esset, res prospere gestæ sint, & satis felicem exercitum fuisse: si cui quid aliud videatur, dicere suadet. Omnes assentiunt, Aga-

NOTÆ.

Nota morem; anno redeunte & eodem die ad mortui sepulchrum conveniunt.

72 *De conditione Achillis.*] Hic proprie loquitur, id est, de conditione ab Achille oblata. Conditio autem proprie est quædam nuptiarum pactio.

73 *Eadem Hecuba quæ cum Priamo.*] Hecuba servo dicit eadem, quæ cum Priamo egerat.

74 *Unde.*] Id est, quare.

75 *Et eum obtruncat.*] Ab aliis omnibus discedit, qui scribunt Deiphobum à Menelao occisum. Vide apud Dictyn.

76 *Eumque Palamedes interficit.*] Sed alii omnes eum à Patroclo occisum dicunt. Vide Homer. Iliad. π. Adi apud Dictyn.

77 *Alexander Paris sagitta corpus transfigit.*] Nusquam alibi legere possis, ab Alexandro Palamedem vulneratum & deinde ita occisum. Sed de ejus morte, vide apud Dictyn.

78 *Ajax Telamonius fortissime defendit.*]

Ex

memnonem summum imperatorem præficiunt. Postera die Trojani ex oppido læti in aciem prodeunt. Agamemnon contra exercitum educit: prælio commisso uterque exercitus inter se fugantur: postquam major pars diei transiit, procedit in primis Troilus, cædit, devastat, Argivos in castra fugat: postera die Trojani exercitum educunt: contra Agamemnon. Fit magna cædes, uterque exercitus inter se pugnant, prælium acre fit. Multos duces Argivorum Troilus interfecit. Pugnatur continuis diebus septem. Agamemnon inducias petit in duos menses. Palamedem magnifico funere effert, ceterosque duces ac milites utrique sepeliendos curant.

CAPUT XXX.

Agamemnon dum induciæ sunt, mittit ad Achillem, Nestorem, Ulyssem, Diomedem, ut rogarent illum in bellum prodire. Abnegat Achilles mœstus, quod jam destinaverat in bellum non prodire, ob id quod promiserat Hecubæ, se minus pugnaturum, eo quod Polyxenam valde amabat. Cœpit male eos accipere qui ad se venerant, dicens perpetuam pacem fieri opportere: tanta pericula unius mulieris causa fieri, libertatem periclitari, [79] tanto tempore diffidere, pacem expostulat, pugnam renuit. Agamemnoni renunciatur, quid cum Achille actum sit, illum pertinaciter negare. Agamemnon omnes duces in consilium vocat, exercitum consulit, quid fieri debeat, imperat dicere quid cuique videatur. Menelaus hortari cœpit fratrem suum, ut potius exercitus in pugnam prodeat, nec debere terreri, si Achilles se excusaverit: se tamen persuasurum ei ut prodeat in bellum, [80] nec vereri si noluerit. Commemorat, Trojanos non habere alium virum tam fortem quam Hector fuit. Diomedes & Ulysses dicere cœperunt, Troilum non minus fortem virum esse quam Hectorem: sicque Menelao resistentes bellum geri prohibebant. Calchas ex augurio respondit, debere pugnare, nec curare quo modo superiores Trojani fuerint.

CAPUT XXXI.

Tempus pugnæ supervenit. Agamemnon, Menelaus, Diomedes, Ajax, exercitum educunt: Contra Trojani: Fit magna cædes, pugnatur acriter, uterque exercitus inter se sæviunt. Troilus Menelaum sauciat, multos interficit, Argivos in castra fugat; nox prælium dirimit. Postera die Troilus & Alexander exercitum educunt. Contra omnes Argivi prodeunt: acriter utrinque pugnatur. Troilus Diomedem sauciat: in Agamemnonem impressionem facit, necnon faciem ipsius sauciat, Argivos cædit. Per aliquot dies pugnatur acriter, multa millia hominum ex utraque parte trucidantur. Agamemnon ut vidit majorem partem exercitus se quotidie amittere, neque sufficere posse, [81] mittit inducias petere in sex menses. Priamus concilium cogit, indicat Argivorum legationem. Troilus negat dari tam longo tempore inducias,

NOTÆ.

Ex Homero & Dicty, mutato tantum tempore.

79 *Tanto tempore diffidere.* Id est, tanto tempore insumpto se de summa rei desperare.

80 *Nec vereri si noluerit.*] Gall. *Et qu'il ne craignoit point qu'il ne voulust pas. Il ne craignoit point qu'il refusât.* Sed nolim hoc imitari.

81 *Mittit inducias petere.*] *Petere* pro *petitum.* Virg.

Suspensi Eurypylum scitatum oracula Phœbi mittimus.

 82 *Sed*

[82] sed potius impressionem fieri, naves incendi. Priamus quid cuique videatur, dicere imperat. Omnibus placitum est, debere fieri quod Argivi petunt: tunc fiunt induciæ in sex menses. Agamemnon honorifice suos sepeliendos curat: Diomedem, Menelaum saucios curat. Trojani æque suos sepeliunt. Dum induciæ sunt, Agamemnon ex consilii sententia ad Achillem cum Nestore proficiscitur, ut rogaret eum in bellum prodire. Achilles tristis negare cœpit se proditurum, sed pacem peti oportere, [83] conqueri: sed tamen, quod Agamemnoni nihil negare possit, quum tempus pugnæ supervenisset, [84] se milites suos missurum: ipsum excusatum haberet [85] quod se abstineret à pugna. Agamemnon ei gratias agit.

CAPUT XXXII.

Tempus pugnæ supervenit, Trojani exercitum educunt. Contra Argivi prodeunt. Achilles Myrmidones instruit, ad Agamemnonem paratos mittit, fit pugna major: acriter sævitur. Troilus enim in prima acie Argivos cædit, Myrmidones persequitur: impressionem facit in castra: multos occidit: plurimos sauciat. Ajax Telamonius obstitit. Trojani victores in oppidum revertuntur. Postera die Agamemnon exercitum educit: omnes duces & Myrmidones prodeunt. E contra Trojani læti in aciem prodeunt. Prælio commisso uterque exercitus inter se dimicant: acriter per aliquot dies pugnatur: multa millia hominum ex utraque parte cadunt. Troilus Myrmidones persequitur, sternit, fugat. Agamemnon ut vidit plures ex sua parte occisos, inducias in dies triginta petit, ut suos funerare possit. Priamus inducias dedit, suos quisque sepeliendos curat.

CAPUT XXXIII.

Tempus pugnæ supervenit. Trojani exercitum educunt. Contra Agamemnon omnes duces in pugnam cogit. Prælio commisso fit magna cædes: acriter sæviunt. Postquam primum tempus diei transiit, [86] prodit in prælio Troilus, cædit, prosternit. Argivi fugam cum clamore fecerunt. Achilles ut vidit Troilum ita sævire, & Argivis insultare, simulque sine intermissione prosternere, Argivos laborare prosiluit in bellum. Eum continuo Troilus [87] præcipit, & sauciat. Achilles de prælio saucius redit: pugnatur continuis diebus sex. Die septimo dum uterque exercitus prælio commisso fugaretur, Achilles qui aliquibus diebus vexatus in pugnam non prodierat, Mirmidones instruit. Hortatur, alloquitur ut fortiter impressionem in Troilum faciant. Postquam major pars diei

NOTÆ.

82 *Sed potius impressionem fieri.*] Sic, pagina sequenti: *Negare cœpit se proditurum, sed pacem peti oportere.* Ubi deest verbum contrariæ significationis verbo negare; nempe *dicit*, *imperat*. De quo loquendi modo abunde apud Dictyn.

83 *Conqueri.*] Repete, *cœpit* à communi.

84 *Se milites suos missurum.*] Ex Homero immutatum, apud quem Achilles quidem pugnare recusat, sed Myrmidonas suos cum Patroclo in pugnam mittit.

85 *Quod se abstineret à pugna.*] Brutus ad Atticum: *Ut se maledictis non abstineat.* Livius lib. 8.

Alexandrum Romano bello fortuna abstinuit.

86 *Prodiit in prælio.*] Potius scribere debebat, *in prælium*; ut infra, *prosiluit in bellum.*

87 *Præcipit.*] Id est, præoccupat. Prior in eum tela conjicit.

88 *Prodiit*

transiit, [88] prodiit Troilus ex equo lætus. Argivi clamore magno fugam faciunt. Myrmidones supervenere, impressionem in Troilum faciunt, de quorum numero multi à Troilo occiduntur. Dum acriter præliatur, equus Troili saucius corruit, Troilum implicitum excutit. Eum Achilles cito adveniens occidit, & ex prælio trahere cœpit. Et subtraxisset, nisi Memnon eripuisset, & Achillem vulnere sauciasset. Achilles de prælio saucius redit. Memnon insequitur & cum multis impressionem facit. Ut respexit eum Achilles, restitit: curato itaque vulnere, & aliquantulum præliatus, [89] Memnonem multis plagis occidit, & ipse vulneratus ab eo ex prælio recessit. Postquam Persarum dux occisus est, & Trojanorum exercitus fusus est, reliqui in oppidum confugerunt, portasque clauserunt: prælium nox dirimit. Postera die à Priamo legati ad Agamemnonem missi sunt, ut inducias peterent: Agamemnon ex consilii sententia in dies xxx. inducias facit. Priamus Troilum, [90] & Memnonem magnifico funere effert: ceterosque milites utrique sepeliendos curant. Hecuba mœsta quod duo filii ejus fortissimi Hector & Troilus ab Achille interfecti essent, consilium muliebre temerarium iniit ad dolorem suum ulciscendum. Alexandrum filium accersit, orat, ut se & suos fratres ulciscatur, insidias Achilli faciat, & eum nec opinantem occidat: quoniam ad se miserit, & rogaverit ut sibi Polyxena in matrimonio daretur, se ad eum missuram Priami verbis, ut pacem fœdusque inter se firment, constituantque in fano Apollinis Thymbræi, ante portam: eo Achillem venturum, collocuturum: ibi insidias collocari: satis vitæ suæ esse si eum occiderit, quod temerarius Alexander erat, cito se promisit facturum. Noctu ducuntur de exercitu fortissimi, & in fano Apollinis collocantur: signum accipiunt. Hecuba ad Achillem, Priami verbis, sicuti condixerat, nuncium mittit. Achilles lætus Polyxenam amans, postera die ad fanum se venturum constituit. Et insequenti die cum Antilocho filio Nestoris ad constitutum venit, simulque ut introivit in fanum, ex insidiis occurrunt. [91] Undique tela conjiciunt: eos Paris Alexander hortatur. Achilles cum Antilocho, brachio sinistro cooperto, dextro ensem tenens, facit impetum. Achilles multos occidit. Alexander [92] Antilochum & Achillem [93] multis plagis confodit. Ita Achilles ex insidiis, nequicquam fortiter faciens animam amisit: quem Alexander auferri & volucribus projici jubet. Id ne fieret Helenus multa commemorans prohibet, & eos de fano ejici jubet, & suis tradi. Achillem & Antilochum in castra afferunt. Agamemnon Achillem magnifico funere effert: & ut sepulchrum

CAPUT XXVII.

NOTÆ.

88 *Prodiit Troilus ex quo latus.*] E curru pugnasse Troilum, docet Virgil. Ejus locum vide Dictyn. pag. 105.

89 *Memnonem multis plagis occidit.*] Aliter paulo Dictys, quem vide lib. 4. pag. 102.

60 *Et Memnonem magnifico funere.*] Dictys scribit, Trojanos cremati Memnonis reliquias urnæ conditas in patriam solum remisisse.

91 *Undique tela conjiciunt.*] Aliter hoc narrat Dictys, quem vide pag. 107.

92 *Antilochum & Achillem.*] Sed Antilochum à Memnone occisum narrant, Homer. Dictys & alii omnes.

93 *Multis plagis.*] Dictys scribit, geminato ictu Achillem confossum.

CAPUT XXXV. ei faciat, à Priamo inducias petit, ibique ludos funebres facit. Deinde concilium convocat: Argivos alloquitur, placet omnibus ut quid faciendo opus sit, dii consulantur. Mittunt continuo qui consulere debeant: [94] qui responsum accipiunt, per Achillis progeniem finem negotii fieri. Quum hæc nuncii retulissent, Ajax ait: Quum Achilli filius Neoptolemus supersit, eum opportere accersiri ad exercitum, ut patrem suum ulciscatur: tandemque placet Agamemnoni & omnibus consilium. [95] Datur negotium Menelao, hic [96] Scyrum proficiscitur ad Lycomedem avum ejus: imperat ut nepotem suum mittat. Quod Lycomedes Argivis libenter concessit. Postquam induciæ exierunt, Agamemnon exercitum eduxit, instruit, hortatur. Contra Trojani prodeunt: prælium committitur. In prima acie Ajax versatur, clamore magno orto. Multi ex utraque parte cadunt. Alexander arcum tenens, multos interficit, Ajacis latus nudum figit. Ajax saucius per hostes persequi Alexandrum cœpit: nec destitit, nisi prosterneret. Ajax fessus vulnere in castra refertur. [97] Sagitta exempta statim moritur. [98] Alexandri corpus ad urbem refertur. Alexandro occiso, Diomedes magno animo in hostes impressionem facit. Phryges fessi in urbem confugiunt, quos Diomedes usque in urbem persequitur. Agamemnon exercitum circa oppidum duxit, & tota nocte circa murum obsedit, & curat ut alternis vicibus diligenter vigilias agant. Postera die Priamus Alexandrum in oppido sepelit, quem magno ululatu Helena prosecuta est, quoniam ab eo honorifice tractata sit. Quam Priamus & Hecuba ut filiam aspexerunt, & diligenter curavere, [99] quod nunquam despexisset Trojanos, [1] & Argivos desiderasset.

CAPUT XXXVI. Postera die Agamemnon cœpit exercitum ante portam instruere, & Dardanos in prælium provo-

NOTÆ.

94 *Qui responsum accipiunt.*] Alii scribunt, Helenum edixisse Græcis fore, ut per Neoptolemum Troja caperetur. Sophocl. in Philoctet. Tzetzes, in Lycophr.

95 *Datur negotium Menelao.*] Ex Homero, *Achilli*. Ex Sophocl. *Achilli & Phœnici*.

96 *Scyrum proficiscitur.*] Obiter monendus es, lector, Scyrum insulam mediam inter Eubœam & Lesbon olim fuisse. Unde animadvertas solemnem tabularum Geographicarum errorem, ubi Scyrus Eubœa proxima ponitur.

97 *Sagitta exempta statim moritur.*] Auctor argumenti in Sophoclis Ajacem, ita scribit: *De morte Ajacis variant apud auctores sententiæ; alii aiunt à Paride vulneratum venisse in castra sua sanguine defluentem: alii, Trojanis oraculum editum ut luto eum cœnoque peterent (ferro enim vulnerari non poterat) & hoc modo obiisse. Alii rursus eum sibi mortem conscivisse affirmant; quorum est in numero Sophocles.* Vide apud Dictyn, lib. 5.

98 *Alexandri corpus ad urbem.*] Alexandrum ab Ajace occisum dicit, nescio quos auctores sequutus: nam alii omnes scribunt eum à Philoctete interfectum fuisse, vide apud Dictyn. Solus, quod sciam, Hephæstion affirmat, eum à Menelao in femore vulneratum interiisse.

99 *Quod nunquam despexisset Trojanos*] Ex Homero constat, Helenam nunquam Trojanos despexisse: ait enim, Iliad. γ. ad Priamum.

Αἰδοῖός τέ μοί ἐσσὶ, φίλε ἑκυρὲ, δεινός τε.

Reverendusque mihi es, dilecte socer, timendusque.

1 *Et Argivos desiderasset.*] Ex Homero, id quoque multis locis. Et ipsa, apud Euripidem

care. Priamus subsistere, urbem munire & quiescere [2] usque dum Pentesilea cum Amazonibus superveniret. Pentesilea postea supervenit, & exercitum contra Argivos eduxit, fit prælium ingens, per aliquot dies pugnatur. Argivi in castris opprimuntur. Cui vix Diomedes obstitit: alioqui castra vastasset, naves incendisset Argivorum, & universum exercitum devastasset. Prælio dirempto Agamemnon suos in castris retinet. Interim Pentesilea prodit, usque dum advenit Menelaus cum Neoptolemo. Neoptolemus ut advenit patris sui arma accipit, circa patris tumulum [3] lamentatur clamore magno. Pentesilea ex consuetudine aciem instruit, & prodit usque ad castra Argivorum. Prodit Neoptolemus, Myrmidones instruit, & contra educit. Agamemnon exercitum instruit: [4] acriter ambo concurrunt. Neoptolemus stragem facit: Pentesilea occurrit, fortiter cominus stetit. Dum per aliquot dies acriter pugnaverunt, ambo multos occiderunt. Pentesilea Neoptolemum sauciat. Ille dolore accepto, Amazonum ductricem [5] Pentesileam obtruncat. Eo facto totum exercitum Trojanorum in urbem fugat. Argivi cum exercitu murum circundant, ut foras Trojani exire non possent. Hæc postquam Trojani viderunt, Antenor, Polydamas, Æneas ad Priamum veniunt. Agunt cum eo, ut concilium vocet, de fortunis suis quid sit faciendum. Priamus concilium convocat: illi postulaverunt loquendi facultatem dari, jubet dicere eos quid desiderent. Antenor commemorat, principes defensores Trojæ Hectorem ceterosque natos ejus cum advenis ductoribus interfectos esse; magnos fortissimosque adhuc contra stare, Agamemnonem, Menelaum, Neoptolemum, non minus fortem quam pater ejus fuisset, Ulyssem, Nestorem, Diomedem, Ajacem Locrum, ceterosque quam plures summæ prudentiæ. Contra, Trojanos clausos & contritos esse. [6] Suadet potius, ut Helena his, & quæ Alexander abstulit reddantur, & pax fiat. Postquam multa verba de pace concilianda dixerunt [7] surgit Amphimachus filius Priami adolescens fortissimus: malisque verbis adortus est An-

CAPUT XXXVII.

NOTÆ.

Euripidem in Troadibus, ait se sæpius post mortem Paridis Troja egredi tentasse & Græcorum castra penetrare; & cum etiam per funem è muris delaberetur, à vigilibus in urbem retractam.

2 *Usque dum Penthesilea, &c.*] Sed ante ademptum Hectorem supervenisse Penthesileam, supra narravit Dictys, ipsumque Hectorem, ei obviam profectum, ab Achille per insidias interfectum.

3 *Lamentatur clamore magno.*] Vide apud Dictyn.

4 *Acriter ambo concurrunt.*] Vult dicere, Agamemnonem & Neoptolemum una in hostes impetum fecisse. Sed ita scribit tamen ineptus Dares, ut fere credas eos in se irruisse.

5 *Penthesileam obtruncat.*] Sed alii omnes eam ab Achille occisam, dicunt. Vide apud Dictyn.

6 *Suadet potius ut Helena, &c.*] Vide apud Dictyn.

7 *Surgit Amphimachus filius Priami.*] Falsum est, Amphimachum Priami filium fuisse. Sed locum Homeri male accepit Dares, vel etiam sponte sua immutavit.

Υἱέας Ἀντιμάχοιο δαΐφρονος (ὅς ῥα μάλιστα,
Χρυσὸν Ἀλεξάνδροιο δεδεγμένος ἀγλαὰ δῶρα,
Οὐκ εἴασχ' Ἑλένην δόμεναι ξανθῷ Μενελάῳ)

tenorem, [8] & eos qui consenserant increpare, factaque eorum cœpit, & suadere potius [9] exercitu irruptionem in castra facere, usque vincant, aut victi pro patria occumbant. Postquam is finem fecit, Æneas exurgit, lenibus mitibusque verbis refutat, pacem ab Argivis peti magno opere suadet.

Caput XXXVIII. Postquam finis dicendi factus est, Priamus magno animo surgit, ingerit multa mala Antenori & Æneæ: eos auctores belli appetendi fuisse, & legatos in Græciam mittendi, quum ipse quoque Antenor legatus redierit, & renunciaverit se contumeliose tractatum esse. Deinde & Æneam, qui cum Alexandro Helenam, & prædam eripuerit. Quapropter certum sibi esse, pacem non fieri: imperatque ut omnes parati sint, quum signum dederit, per portas irruptionem facere: aut vincere, aut mori sibi certum esse. Hæc postquam dixit, multis verbis eos hortatus, concilium dimisit, Amphimachum in regiam duxit, dixitque se vereri ab his qui pacem suaserant, ne oppidum prodant, eosque habere multos de plebe qui cum eis sentiant: opus esse eos interfici. Si hoc factum sit, se patriam defensurum, & Argivos superaturum. Simulque rogat, ut sibi fidelis & obediens, paratusque cum armis sit: ut sine suspicione ita fieri posset: postera die, ita uti solet, rem divinam facturum, [10] eosque ad cœnam vocare. Tunc Amphimachus consilio approbato hoc facturum promittit, atque ita ab eo discessit.

Caput XXXIX. Eodem die conveniunt clam Antenor, Polydamas, [11] Ucalegon, [12] Amphidamas, [13] Dolon: dicunt se mirari pertinaciam regis qui clausus cum patria & comitibus perire mallet, quam pacem facere. Antenor ait se invenisse quid faciendum sit, quod sibi & illis in commune proficiat, dum sibi & illis foret fides. Omnes se in fide adstringunt. Antenor ut vidit se obstrictum, mittit ad Æneam, dicens, prodendam esse patriam, & sibi suisque cavendum esse: ad Agamemnonem de his aliquem mittendum esse: nam regem iratum de concilio surrexisse, quia ei pacem suaserit: vereri se ne quid novi consilii ineat. Itaque omnes promittunt: statimque Polydamantem, qui ex his unus erat ad Agamemnonem clam mittunt. Polydamas in castra Argivorum pervenit,

NOTÆ.

Filios Antimachi sapientis, (qui maxime,
Aurum Alexandri capiens, splendida dona,
Non permittebat Helenam reddere rufo Menelao.)

8 *Et eos qui consenserant increpare.*] Hic locus ita distinguendus: *adortus est Antenorem & eos qui consenserant, increpare factaque eorum cœpit.*

9 *Exercitu.*] Forsan pro, *exercitui.* Sed melius, *irruptionem facere exercitu*, id est, cum toto exercitu.

10 *Eosque ad cœnam vocare.*] *Vocare*, pro *vocaturum.* Innuit autem, eos super cœna interfici oportere.

11 *Ucalegon.*] Hic Ucalegontem Dares addit, nescio unde. Nam de eo tacent alii. Imo Virgilius ejus domum incensam dicit; à qua verisimiliter Græci abstinuissent, si inter proditores fuisset Ucalegon.

12 *Amphidamas.*] Nullum Amphidamantem Trojanum novi. Fuerunt quidem olim plures Amphidamantes; unus Lycurgi filius ex Athenis, alius ex Opunte cujus filium interfecit Patroclus, item Busiridis filius.

13 *Dolon.*] Atqui jam pridem ab Ulysse & Diomede interceptus, occubuerat Dolon. Sed a recepta aliorum opinione Dares recedit.

14 *Signum*

CAPUT XL.

Agamemnon clam nocte omnes duces in concilium convocat, refert eadem: quid cuique videatur, dicere jubet. Omnibus placitum est, ut fides proditoribus servetur. Ulysses & Nestor vereri se dixere, hanc temeritatem subire. Neoptolemus eos refutat. Dum inter se certant, placitum est, [14] signum à Polydamante exigi, & idipsum per Sinonem ad Æneam, Anchisem, & Antenorem mittit. Sinon ad Trojam proficiscitur. Et quia nondum claves portæ Amphimachi custodibus traditæ erant, signo dato Sinon nomine Æneæ & Anchisæ, & Antenoris audito confirmatus, Agamemnoni renunciat. Tunc placitum est omnibus ut fides daretur & jurejurando confirmaretur, Antenori, Æneæ, Ucalegoni, Polydamanti, Doloni, suisque parentibus, conjugibusque & consanguineis propinquis cum eis qui una commorassent, omnibus fidem præstari [15] suaque omnia sacra & bona incolumia habere liceat. Hoc pacto confirmato, [16] & jurejurando astricto, suadet Polydamas, noctu exercitum ad portam Scæam ut adducant [17] ubi extrinsecus caput equi pictum est, ibi præsidia habere noctu Antenorem cum Anchise [18] exercitusque noctu portam reseraturos, eisque lumen prolaturos. Id signum eruptionis fore, quod ibi præsto forent qui ad regiam eos ducant.

CAPUT XLI.

Postquam facta confirmata sunt, Polydamas in oppidum rediit, facta renunciat, dicit Antenori & Æneæ, ceterisque quibuscum actum erat, ut suos omnes ad Scæam portam adducant, noctu Scæam portam aperiant, lumen ostendant, exercitum introducant. Antenor & Æneas noctu ad portam præsto fuerunt, Neoptolemum susceperunt, exercitui portam reseraverunt, lumen ostenderunt, fugæ præsidium sibi & suis omnibus ut esset postulaverunt. Neoptolemus irruptionem facit, Trojanos cædit, persequitur Priamum, quem [19] ante Aram Jovis obtruncat. Hecuba dum fugit cum Polyxena, Æneæ

Notæ.

14 *Signum à Polydamante exigi.*] Vellem dixisset Dares, quod signum à Polydamante Græci petierint, quod postea per Sinonem ad Æneam & Antenorem misêre. Ex sequentibus conjici potest, Polydamantem signum illud dedisse, quo quivis, à Græcis ad Trojam missus, intra mænia reciperetur. Quod ut experirentur Græci Sinonem miserunt, qui signo illo dato ab Ænea, Anchise & Antenore cognitus, intra portas quidem receptus non fuit, quia nondum Amphimachi custodibus claves traditæ: sed Æneæ; Anchisæ & Antenoris nomen audivit, quo plane confirmatus est.

15 *Suaque omnia sacra.*] Singuli enim cives sua sibi propria sacra custodiebant: cujus rei multa tam ex sacris quam ex profanis litteris exempla congeras.

16 *Et jurejurando astricto.*] Pacto astricto jurejurando, id est, per jusjurandum.

17 *Ubi extrinsecus caput equi pictum est.*] Innuit equi lignei fabulæ locum dedisse caput equinum, quod portæ Scææ, quam Græcis Antenor apperuit, inscriptum fuit. Nempe ex Servio: *Ut alii porta, quam eis Antenor aperuit, equum habuit pictum.* Sed vide plura apud Dictyn, lib. 6.

18 *Exercitusque noctu portam reseraturos.*] Malim omnino, *exercituique*, vel *exercituque*. *Antenorem & Anchisem noctu reseraturos portam exercitui*, Græcorum scilicet. Neque enim dixisse potuit Dares, exercitus Trojanos portam reseraturos, cum totum exercitum Antenor & Æneas in suas partes non traxissent.

19 *Ante aram Jovis.*] Vide Dictyn, lib. 5.

20 An

occurrit, Polyxenam ei tradidit, quam Æneas ad patrem Anchisem abscondit. Andromacha & Cassandra in æde Concordiæ se tegunt. Tota CAPUT XLII. die & nocte Argivi non cessant vastare, prædam asportare. Postquam dies illuxit; Agamemnon omnes duces in arcem Minervæ convocat: diis gratias agit, exercitum collaudat, omnem prædam jubet in medium afferri: eam se pariter cum omnibus partiturum: simulque exercitum consulit, [20] an placeat Antenori & Æneæ, cum his qui una patriam prodiderant, servari, quam illis clam confirmaverant. Exercitus totus conclamat; placere sibi; itaque convocatis omnibus, omnia sua reddidit. Antenor rogat Agamemnonem, ut sibi liceat dicere. Agamemnon dicere jubet. Principio Antenor [21] gratias Grajugenis agit, simulque commemorat Helenum & Cassandram semper patri bellum dissuasisse, [22] Achilli sepulchrum Helenum dixisse donari, [23] & dixit Helenum omnia scire. Agamemnon ex consilii sententia Heleno & Cassandræ libertatem dedit. Helenus pro Hecuba & Andromacha rogare cœpit Agamemnonem, commemorans ab his semper eum dilectum esse. Agamemnon ad consilium refert: [24] placuit illi libertatem reddi, suaque omnia restitui, prædam omnem æqualiter dividi: hostias & vota solvere, & quando debeant domum reverti diem constituere. CAPUT XLIII. Ut dies recessionis advenit, tempestates magnæ exortæ sunt, & per aliquot dies remanserunt. [25] Calchas respondit, inferis non esse satisfactum. Neoptolemo in mentem venit, Polyxenam, cujus causa pater perierat, non esse in regia inventam. Agamemnonem poscit, conqueritur, accusat exercitum, Antenorem accersiri jubet, imperat ut perquirat eam & adducat. Is ad Æneam venit, & diligentius perquirit: utque primum Argivi proficiscantur, Polyxenam, ut absconditam invenit, ad Agamemnonem adducit. Agamemnon Neoptolemo illam tradidit: isque eam ad tumulum patris jugulat. Agamemnon iratus Æneæ quod Polyxenam absconderat, cum suis protinus [26] patria exce-

NOTÆ.

20 *An placeat Antenori & Ænea.*] Sic disponenda verba, *an placeat servari Antenori & Ænea, cum his qui una patriam prodiderant, quod illis clam confirmaverant.*

21 *Gratias Grajugenis ait.*] Quod sibi pacta servassent.

22 *Achilli sepulchrum.*] Nusquam alibi legi Helenum dixisse, Achillem sepulchro donandum.

23 *Et dixit Helenum omnia scire.*] Servius, lib. 3. *Repletus numine novit omnia sacerdos.* Quare illud Virgilii,

> ——— *Prohibent nam cætera Parcæ,*
> *Scire Helenum, farique vetat Saturnia*
> *Juno,*

sic optime distinxit:

> ——— *Prohibent nam cætera Parcæ*
> *Scire, Helenum farique vetat Saturnia*
> *Juno.*

Scire, subintellige, *te.* Nam Parcæ prohibent, te scire cætera, & Saturnia Juno vetat Helenum fari.

24 *Placuit illi.*] *Illi, concilio*, alioquin legendum *illis*; nempe Hecubæ & Andromachæ.

25 *Calchas respondit.*] Alii scribunt, è tumulo Achillis vocem exiisse, qua Polyxenam sibi immolari Achilles petebat. Vide apud Dictyn, lib. 5.

26 *Patria excedere jubet.*] Aliter Dictys, qui scribit Æneam apud Trojam mansisse; sed deinde per Antenorem exactum fuisse. Illum adi.

1 *Antenori*

dere jubet. Æneas cum suis omnibus navibus proficiscitur, [1] Antenori terram tradidit. Agamemnon postquam profectus est, Helena post aliquot dies [2] mœsta magis quam alacris, domum reportatur cum suo Menelao. [3] Helenus cum Hecuba, Andromacha, & Cassandra Chersonesum petunt. [4] Hactenus Dares Phrygius Græcis litteris mandavit: [5] nam is ibidem cum Antenoris factione remansit. Pugnatum est [6] annis x. mensibus VIII. diebus XII. ad Trojam ruerunt ex Argivis, sicut acta diurna indicant; quæ Dares Phrygius descripsit [7] DCCCVI. millia hominum ad oppidi proditionem. Ex Trojanis CCLXXVIII. millia hominum. Æneas profectus navibus [8] quibus Alexander in Græciam venit, numero XXII. quem omnis hominum ætas circiter III. M. CCC. secuta est. Antenorem sequuti sunt duo millia & quingenti. Andromacham & Helenum mille ducenti. Hucusque historia Daretis.

Caput XLIV.

Notæ.

1 *Antenori terram tradidit.*] Vide notata apud Dictyn. lib. 5. p. 139.

2 *Mœsta magis.*] Quippe quæ derelictæ domus invidiam timebat.

3 *Helenus cum Hecuba, Andromacha & Cassandra*] Ab aliis dissentit qui scribunt Helenum & Andromacham Neoptolemo datos fuisse. Hecubam Ulyssi, & Cassandram Agamemnoni. Vide apud Dictyn.

4 *Hactenus Dares.*] Igitur quæ sequuntur ab alio quam Darete scripta sunt. Atqui auctor Epistolæ, quæ huic narrationi præmittitur, se nihil addidisse vel diminuisse dicit.

5 *Nam is ibidem cum Antenoris factione remansit*] Sed Eustathius ex Acanthio tradit ipsum Daretem transfugam ab Ulysse fuisse occisum. Ut in præfatione dictum est.

6 *Annis* x. *mensibus* VIII. *diebus* XII.] Vix certo tradi possit tempus quo apud Trojam pugnatum est. Illud tantum certum est Trojam captam fuisse in plenilunio fine veris paulo ante solstitium, anno mundi 2767. Vide Joseph. Scaligerum de emendatione temporum.

7 DCCCVI. *millia.*] Neque tamen intelligendum est tot hominibus eodem tempore instructum fuisse Græcorum exercitum. Ex veteribus enim constat eum stetisse non multo pluribus 100000. Trojanorum vero 50000, Sed existimandum est Græcos & Trojanos sibi subinde novas copias ascivisse, pereunte in dies priori exercitu. Vide Collectanea Meziriaci in Ovidii Epistola Hermionæ Oresti.

8 *Quibus Alexander.*] Sed ego libenter quærerem ubinam gentium naves illæ servatæ sæviente bello, cum omnia circumquaque, exusta, direpta & consumpta sint.

FINIS.

INDEX VOCABULORUM OMNIUM
quæ apud Dictym leguntur.

Prior numerus Paginam, posterior Lineam indicat.

A.

accurrit,

INDEX VOCABULORUM

Aſſandro,

B.

C.

INDEX VOCABULORUM.

conceditur,

cuncta,

D.

diviſiſſe,

E.

exclamat,

F.

125,

G.

 94,

H.

I.

Idomeneum,

INDEX VOCABULORUM.

L.

M.

miſſi,

N.

nisu,

O.

optatiss-

P.

INDEX VOCABULORUM.

permoveri,

profectionis.

Q.

quædam,

R.

regnum,

S.

ſecedens,

ſubito,

T.

26.

tradita,

V.

X.

Z.

INDEX
VOCABULORUM
Omnium quæ apud Daretem leguntur.

Prior numerus Paginam, poſterior Lineam indicat.

A.

INDEX VOCABULORUM.

Arcadia;

INDEX VOCABULORUM.

B.

C.

clauserunt,

curet

D.

E.

exigi,

F.

G.

H.

I.

imponi,

L.

M.

N.

O.

occumbant

P.

Phidippum,

Q.

R.

redii,

S.

T.

INDEX VOCABULORUM.

V.

164.

X.

Z.

JOSIÆ,

FINIS.

JOSIÆ MERCERI

AD

DICTYM CRETENSEM

NOTÆ.

HIERONYMO

GROSLOTIO LISLÆO

SAL.

DICTYM Cretenſem mitto ad te, ornatiſſime & amiciſſime Groſloti, vel potius elegantem mediæ ætatis ſcriptorem, qui ſub illuſtri Dictys nomine Trojani belli hiſtoriam Latine concinnavit, maxima eruditione ac judicio, ut ego quidem cenſeo; qui eruditionem agnoſco ex diligenti & accurata lectione veterum ſcriptorum, qui τὰ τῆς Τρωϊκῆς ὑποθέσεως & τὰ περὶ τοὺς νόστους poſt Homerum omnis eruditionis principem tragico cothurno plurimi, alii epico carmine, quidam etiam ſoluta oratione illuſtraverant: judicium, ex ſolerti cura, quam ſerio adhibuit, ut è diverſis antiquorum ſententiis & diſcrepantibus relationibus fere ubique eas eligeret, quæ & plurium & graviſſimorum auctorum conſenſu firmarentur, & reſecatis poëticis figmentis quæ ſupra hominum ac rerum naturam deos veluti è machina ad omnes actus adhibuerant, hiſtoriam repræſentarent ita uti potuit accidiſſe ſine miraculo. Itaque illuſtrium actionum quæ in tota hac hiſtoria vel apud Homerum, vel àpud Tragicos recenſentur, fere nulla eſt quam non attigerit, pleraſque autem & eas inſigniores accurate expolivit, additis etiam gravibus concionibus & ſparſis ubique ex optimo quoque & antiquiſſimo ſcriptore decerptis elegantiſſimis elocutionis floſculis: qui tamen ante hanc noſtram editionem vix apparebant, fœdata tot mendis eleganti diatriba, quas primarum editionum correctores inſignita audacia juxta & inſcitia intruſerant. Eas fere omnes quum nos ante annos multos duorum ſcriptorum codicum ope freti emendaſſemus, reſumſimus nuper in manus in ruſticano otio, dum oppreſſa tyrannici graſſatoris artibus ac viribus bonorum omnium liber-

tate nec tutus nobis aditus in urbem, nec in communibus patriæ adflictæ malis aliud quam in literis solatium, quas ut graviores & serias adhibuimus leniendo dolori quem percipiebamus è publicis periculis, ita interdum in his levioribus acquievimus, & paucorum dierum opera recensuimus & illustravimus lepidum scriptorem: cui etiam addidimus libellum de excidio Trojæ Daretis Phrygii nomine præscriptum: non aliam ob caussam quam quod ante una edi solitus, & circa idem argumentum versatus: scriptum alioqui longe inferius illo altero, in quo neque eruditionem, neque judicium, neque ullam elocutionis elegantiam observamus, ut nimis impudenter fecisse videatur qui Cornelii Nepotis nomen ementitus est quasi inficetæ versionis auctoris. In enarratione totius historiæ fere ubique diversus abit ab omni antiquitate, pauca similia vero de suo adstruit, absurda, inconsequentia plurima: ut vel id quod de variis plurium annorum ac mensium induciis affingit, ut ad decennium perveniat: nec quicquam in toto libello singulare, præter Thesidarum mentionem quos una cum Anio rem frumentariam curasse scribit, & inepti illi Trojanorum Græcorumque ducum & mulierum formæ ac morum χαρακτῆρες, quibus similia deliramenta è Græcorum neotericorum nugis ediderunt nuper viri docti. Nos tamen & hunc auctorem, qualiscumque est, meliorem damus, ope duorum codicum è bibliotheca S. Victoris Parisiensis, quos ante annos triginta & amplius contulimus, è quibus quantumvis dissimillimis editionem hujus libelli commodiorem & fideliorem præstamus: nec tamen tanti scriptorem ipsum esse censemus, ut singulorum rationem reddendam existimemus. Totum hoc qualecunque est, optime & eruditissime Grosloti, offerimus tibi, leve munus, & subjicimus examini ac censuræ limatissimi judicii tui: simul voluimus ut exstaret monumentum amicitiæ, quæ inter nos ab ephebis cœpta, continuata per multos annos similitudine studiorum ac fortunarum, permansit incorrupta, & manebit Deo juvante, dum nos manebimus: Eadem nos studia conjunctos iisdem locis olim videre: idem judicium extorres fatali Galliæ calamitate in Britannia ante annos triginta attinuit: idem in Augustissimi & invictissimi Regis Henrici IV. castris commilitio sociavit: idem pestifera Franciæ nostræ dignitatum omnium auctione passim regnante a magistratibus,

bus, pecuniæ non dignitati tributis pari & obfirmato proposito arcuit: idem tamen ad opem quantum in nobis fuit ferendam nutanti Reip. consilia nostra semper univit, ut in discrepantibus etiam eorum qui prudentes ac boni videbantur opinionibus idem sentiremus, & nuper etiam in turbulentissimis patriæ nostræ tempestatibus easdem sententias diceremus & facto exsequeremur. Quæ omnia libenter animo recolo nunc maxime, quum sedatis divina ope & Regis supra ætatem & spes omnium sapientis insigni facinore publicis turbis, juvat antemalorum grato animo refricare memoriam. Tantæ amicitiæ tenue monumentum fateor, & vellem esset ad manum quod darem præstantius: neque hoc tamen, si munus nostrum verbis augere fas est, tam leve, si præclarum vatem audies, qui Trojani belli scriptorem à se Præneste relectum gravissimis Academicorum & Stoicorum scitis anteponis, & judicii sui rationem late ac docte reddit, quod si in Homero locum habet, cujus historia fabulis meris mixta fidem vero detrahere potuit, quid de hoc nostro dicemus, qui eandem narrationem ita relatam ut nihil sit quod fidem minuat, illustribus concionibus exornavit, quæ veras caussas eversionis Asiatici imperii evincunt, avaritiam ac libidinem, è quis exemplum sibi sumant prudentes rerum publicarum arbitri? Ut alia nunc omittam, quam illustre illud in ipso limine de Cretei insulæ Cretæ reguli successione? qui filiarum liberis pecunias ac cetera mobilia reliquit; insulæ ipsius regnum fratris liberis: quod sane non videtur Cretei ordinationi tribuendum, sed à Minoe maximo & potentissimo antiquæ Græciæ rege institutum, qui Creticam Remp. fundavit iis legibus, quarum caussa claruit sæculis posterioribus inter Respublicas optimis institutis inclytas: quod institutum secuta optima quæque Respublica, & in primis nostra Francica, quæ per hos mille ducentos annos hac lege stetit, quamvis concussa magnis fluctibus, præcipue ubi obliti majores nostri Francicarum sanctionum, quæ Regum ipsorum filias legitimas à successione & administratione regni removent, interdum ob discordias Principum è regia stirpe gubernacula Reip. mulieribus commendaverunt: quod fere nunquam sine gravibus & periculosis turbis visum patribus nostris. Et tamen ætas nostra majorum sanctas leges &

 sapien-

ſapientiſſima inſtituta convellens eo uſque prolapſa erat, ut militares etiam dignitates & provinciarum præfecturas mulieribus mandaret, inaudito exemplo & patribus noſtris & omnibus omnium ætatum politicis, qui muneribus virilibus eum ſexum uno conſenſu abſtinere voluerunt. Sed & hoc & cetera Reipublicæ noſtræ σφάλματι ſpes eſt correctum iri juveneſcentis Herculis noſtri prudentibus ſimul ac fortibus laboribus, cui Deus det majorum ſuorum fortitudinem, juſtitiam, prudentiam, felicitatem, & inſitam ſimul Borboniæ genti ac præcipuam admirando illius parenti invictiſſimo Heroi clementiam. Inmen quo omine deſino, & munuſculum noſtrum boni conſulas rogo. E Grynæo noſtro Kal. Majis CIↃ. DC. XVII.

A D

AD DICTYM CRETENSEM NOTÆ.

CONSILIUM hujus auctoris fuit historiam belli Trojani ab ipso initio usque ad Græcorum ducum reditum scribere, omissis & resecatis iis quæ de deorum pugnis fabulose vulgabantur, & quæ alia παρεντύματα poëtæ addiderant, quæ fidem elevabant antiquissimæ & maxime memorandæ Græcorum expeditionis, quam recte Plutarchus vocat κάλλιστον καὶ μέγιστον τῆς Ἑλλάδος ἔργον. Quod sane hic scriptor quisquis ille fuit, magna eruditione, ingenio, ac judicio præstitit; nam quæcunque ab antiquis historicis ac poëtis ἐν τῇ παλαιᾷ ἱστορίᾳ & ἐν τοῖς νόστοις celebrata sunt, ea singula diligenter executus est, ita ut fieri potuerunt sine miraculo: in præcipuis Homerum secutus, ut nominatim in recensione navium quæ Græcos duces vexerunt, & copiarum quæ Trojanis subsidio venere: in iis quæ Homero prætermissa, aliis auctoribus insistens, ita tamen ut in diversis sententiis consensum fere majoris partis referat. Conciones addit illustres, & alia ornamenta historiæ lucidissima: elocutionem vero, ut ejus sæculi quo scripsit trahentem quasdam sordes, ita distinctam elegantissimis floribus ex optimis & antiquissimis scriptoribus. De auctore ipso nihil certi dici potest: quisquis is fuit, adscivit faciendæ fidei nomen illustre Dictys Cretici Idomenei comitis, ut & alter libellus qui sub nomine Daretis Phrygii & Cornelii Nepotis interpretis circumfertur, quem ego longe inferiorem censeo judicio, eruditione, & ipso eloquio. Idem nomen Dictys ementitus fuerat alius scriptor qui Græce eandem historiam texuerat, cujus mentio apud Suidam & Joannem Tzetzem: sed is, credo, alius à nostro: nam apud illum Oenone audita morte Paridis suspendio seipsam tollit, quæ apud nostrum per mœrorem deficiente animo concidit. Et multa indicia sunt Latine scripsisse nostrum, non ex Græco vertisse, & habere à Græcis τὴν ὕλην, à Latinis multas dictiones expressas, præcipue à Sallustio. Septimii nomen præfert epistola Arcadio scripta, sed eam non inveni in manuscriptis, nec videtur antiqua. Tempus quo scripsit crediderim fuisse post Constantinum, ex illa narratiuncula quæ libro præfixa codicem in sepulcro repertum Rutilio Ruffo Cretæ Consulari oblatum refert; ita enim recte in utroque manuscripto. At Consulares quamvis quidam ab Adriano, tamen plerique à Constantino instituti, quum translata sede imperii, provinciarum omnium administrationis & jurisdictionis ordinem mutavit, & in occidente viginti provincias magistratibus consularium nomine parere jussit; in Oriente quindecim, in iis Cretam: quod ignoratum officinarum correctoribus eos impulerat ut pro Consulari substituerent Præsidem: sicut iidem maximam partem elegantissimarum locutionum, & antiquarum dictionum mira inscitia corruperant, quas nos restituimus ope duorum manuscriptorum codicum, eorumque non sane antiquorum, sed tamen scriptorum ante vulgatam artem typographicam. Unus fuit optimi & antiquitatis curiosissimi Petri Danielis, quem nos anno CIↃ. IↃ. LXXXIII. contulimus: alter C. V. Pauli Petavii Curiæ Parisiensis consiliarii, quo usi sumus anno CIↃ. IↃ. XCV.

 sed

ſed eo longo deteriori. Horum ope freti infinitas mendas ex eleganti ſcriptore deterſimus, quarum omnium non ſumus rationem redditori in his notis, ne opus in immenſum creſcat; ſatis erit in præſentiarum inſigniora quædam notare, dum aliud tempus detur quo de judicio adhibito à noſtro auctore in explicanda tota hac hiſtoria ſigillatim dicamus; & nunc ſemel monere lectorem, cetera quæ in hac editione mutavimus auctoribus iis libris eſſe mutata.

Dictys Cretenſis genere.] Hæc veluti præfatio in libris noſtris erat ſine ulla inſcriptione; at ſequens epiſtola quæ vulgata ſub nomine Q. Septimii Romani, nulla eſt in antiquis exemplaribus. Itaque non dubitamus quin hæc ſit ab ipſo ſcriptore operis, qui appoſite finxit hæc de Punicis literis, de arcula ſtannea, de ſepulcro terræmotu patefacto, de Eupraxide, Rutilio Cretæ Conſulari, & Nerone cujus juſſu liber in Græcum ſit converſus. A recenti manu eſt illa Septimii, quæ nihil novi addit, niſi verſionem è Græco in Latinum, quam novicius hic ſarcinator videbat deeſſe ſuperiori narrationi, & contractio τῶν τόμων in unicum librum, quod eo addidit, quia apud Suidam legerat Dictym ſcripſiſſe libros novem: ſed is fuit Dictys Græcus alius à noſtro, ut monuimus. At noſtrum ſex libris abſolutum ipſa hæc præfatio retulit.

In Achajam.] Quo nomine dicta quæ olim Græcia, poſt victos Achæos; & manſit id nomen Achajæ provinciæ ſub Imperatoribus Romanis, & in nova diviſione Conſtantini.

Conſulari.] Ita libri ſcripti, non *præſidi*, quod imperiti correctores vulgaverant. Conſulares volunt in quibuſdam provinciis inſtitutos ab Adriano Imperatore; hoc certum plures magiſtratus hoc nomine præfectos à Conſtantino parvis & pacatis provinciis; in iis Cretæ: Notitia Imperii.

Quorum ſeriem.] Et hæc indicant ſequentem epiſtolam Septimii nomine editam eſſe à mala manu, quæ nec exſtat in libris manuſcriptis, & ſeriem hanc turbat, neque quicquam novi nos docet, ſed interpolat tantum quæ in ſuperiori; & Quinto Arcadio inſcripta in Ruffinum deſinit, & Ephemeridem nominat hunc librum minus proprie, & ut ſemel dicam, omnino eſt nuperi & imperiti grammaticuli ſcriptum. Addebant ſuperiores editiones appendicem quamdam genealogicam, imperitius etiam ſcriptam, quam jure merito expunximus.

Ad Lib. I.

Cap. I. *Ad dividendas inter ſe Cretei opes.*] Inſigne mendum inſederat ipſum initium libri; erat enim in omnibus editis & ſcriptis exemplaribus, *Atrei opes*: & mox, *Atreus namque ex Minoe*: & hinc vulgatus error Grammaticorum, de duobus Atreis. Reſcripſi, *Cretei*: poterat & *Cratei*: nam Creteus ſive Crateus unus è Minois filiis, maximus natu, & regni ſucceſſor: quem alii per θ Cretheum malunt, ſed errant Κρηθεὺς Æoli filius, Salmonei frater. At Κρητεὺς Minois filius, nomine impoſito ab inſula in qua regnavit pater, à qua & Creta, Aſterii filia, quam Aſclepiades apud Apollodorum facit Minois uxorem, & Creta filia Deucalionis, Idomenei ſoror: Apollodorus Bibliothecæ 11. Κρητέως δὲ τοῦ Μίνωος Ἀερόπη καὶ Κλυμένη, καὶ Ἀπημοσύνη καὶ Ἀλθαιμένης υἱὸς γίνονται. Χρωμένῳ δὲ Κρητεῖ περὶ καταστροφῆς τοῦ βίου, &c. Sed hoc inſignis Regis nomen neſcio quo fato fere ubique inſigniter corruptum, apud ipſum Apollodorum pluribus locis, apud Lycophronis interpretem, & alios Tragicorum ſcholiaſtas.

Deucalionis Idomeneus, alter Moli.] Et hæc peſſime edebantur antea, & inde fingebant duos Idomeneos, unum Deucalionis, alterum Molium. Verum eſt Minoi filios fuiſſe Creteum, Deucalionem, Glaucum, Androgeum. Apollodorus: Μίνως δὲ Κρήτην κατοικῶν ἔγραψε νόμους, καὶ γήμας Πασιφάην τὴν Ἡλίου καὶ Περσηΐδος, ἢ ὡς Ἀσκληπιάδης φησί, Κρήτην τὴν Ἀστερίου θυγατέρα, παῖδας μὲν ἐτέκνωσε Κατρέα, Δευκαλίωνα, Γλαῦκον, Ἀνδρόγεων. Scribe, Κρητέα, vel Κρατέα, ut in ſequentibus; quamvis idem mendum apud Iſacium & alios, ut modo diximus. Apollodorus ſuo more progeniem quatuor filiorum Minois ordine enumerat, incipiens à Creteo, dein pergens ad Deucalionem, inde ad Glaucum. Δευκαλίωνι δὲ ἐγένοντο Ἰδομενεύς τε καὶ Κρήτη, καὶ νόθος ὁ Μόλος. Γλαῦκος δὲ ὁ Μίνωος, &c. ubi inſignis defectus in omnibus exemplaribus: nam quæcunque de Idomeneo, Creta, Molo & ejus filio Merione ſuo more ſcripſerat, interciderunt. Molus videtur nothus fuiſſe Deucalionis, & ſcribendum καὶ νόθος ὁ Μόλος, ut male noſter eum participem regni faciat Idomeneo, ſcilicet quia in Homeri catalogo ducem eum Cretenſium legerat cum patruo Idomeneo. *Moli*, non *Molius*, recte libri noſtri Homerus. Iliad. κ.

Ἀμφιδάμας

Ἀμφιδάμας δὲ Μόλῳ δῶκε ξεινήϊον εἶναι,
Αὐτὰρ ὁ Μηριόνῃ δῶκεν ᾧ παιδὶ φορῆναι.

Clymena & Nauplii Palamedes & Oeax.] Pessime edebatur, *Clymena & Nauplii filius Palamedes & Ajax*: è quo feci, *Oeax*. Apollodorus: Κλυμένην γαμεῖ Ναύπλιος, καὶ τέκνων πατὴρ γίνεται Οἴακος καὶ Παλαμήδους. Ubi male edunt, Ὄγακος. At recte infra initio lib. 6. *Oeax Nauplii filius Palamedis frater*: idem ubique occurrit in Mycenensi historia. Vide Euripidem Oreste.

Dicti Creteida.] Librorum scriptorum unus, *Dictus ex Creteida*: alter, *Dictys ex Creteida*: vulgo edebatur, *Dictys ex Creta Ida*: quo quid potuit ineptius fingi? quæ enim pars Dicty in hac divisione, & quorsum hæc, *ex Creta Ida*? Scripsi, *dicti Creteida*: quippe quum mox Agamemnonem & Menelaum referat dictos Atridas, qui erant Plisthenis, ad tegendam obscuritatem paterni nominis; verisimile est eadem ratione addidisse Palamedem & Oeacem Nauplii, dictos Creteidas ab avo materno Creteo, quum origo paterna esset multo ignobilior. Nauplius enim mercaturæ laude potius censendus quam ulla alia arte: eoque illi traditæ à Creteo oraculorum præfata verito filiæ quas venumdaret. Apollodorus. Ἀερόπην δὲ καὶ Κλυμένην Κρητεὺς Ναυπλίῳ δίδωσιν εἰς ἀλλοτρίας ἠπείρους ἀπεμπολῆσαι. Idem: Αὔγην δ᾽ ἔδωκε Ναυπλίῳ τῷ Ποσειδῶνος ὑπερόριον ἀπεμπολῆσαι. Idem: Ἀμυμώνη δ᾽ ἐκ Ποσειδῶνος ἐγέννησε Ναύπλιον. οὗτος μακρόβιος γενόμενος πλέων τὴν θάλασσαν τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐπὶ θανάτῳ ἐπυρσοφόρει. Et mox: ἔγημεν Κλυμένην τὴν Κρητέως. Ita legendum, καὶ ἐγέννησε Παλαμήδην, Οἴακα, Ναυσιμέδοντα.

Anaxibia.] Ita recte libri nostri, non ut edebatur, *Anaxibæa*. Pausanias Corinthiacis. Apollodorus primo Bibl. Νέστωρ γήμας Ἀναξιβίαν τὴν Κρατιέως.

Cap. II. *Ex Sidone à Phœnice patre.*] Ita libri nostri: mutaverant qui Europam Agenoris non Phœnicis audierant: ad id juris ambigui fuit Apollodorus initio lib. 3. τοῖς δ᾽ Εὐρώπην οὐκ Ἀγήνορος, ἀλλὰ Φοίνικος λέγουσιν. Homerus. Iliad. ξ.

Οὐδ᾽ ὅτε Φοίνικος κούρης τηλεκλειτοῖο,
Ἣ τέκε μοι Μίνω τε καὶ ἀντίθεον Ῥαδάμανθυν.

Hæc autem addita à nostro auctore, ut fabulam de transvectione Europæ in Cretam vectore tauro dissimulet, ut consilium suum sequatur, redigendi omnia περιπτώματα ad ea quæ fieri humanitus potuere.

Cap. III. *Aliisque ex consanguinitate.*] In vulgatis, *cum Ænea aliisque*: quæ duo verba absunt à scriptis: & sane vix convenit cum historia sequenti hic Æneæ comitatus, quem Dares & alii auctores minus verisimiliter commenti sunt. Certe non alius hic nominatus quam Glaucus Antenoris, quem infra expeditionis ejus comitem refert & pœnas luisse morte: isque ex consanguineis Alexandri, quum nepos dicatur Æsyetæ & Cleomestræ, quæ amita Laomedontis: infra fine lib. 5.

Sicut in tali re fieri amat.] Ita diserte libri nostri; eleganter: non addo exempla quæ notarunt docti ex Græcis & Latinis scriptoribus. At boni correctores ediderant, *solet*.

Cap V. *Ad ostentationem regiæ magnificentiæ.*] Homerus. Iliad. ζ.

Ἔνθ᾽ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

Cap. VII. *Nihil pensi aut consulti facientes.*] Libri, *patientes*. Scribe, *habentes*. Sallustius in Catilina: *Nihil pensi neque moderati habere*, & in Jugurthino, *nihil pensi neque sancti habere*.

Cap IX. *Danaum enim atque Agenorem.*] Nescio quos secutus auctores hanc consanguinitatem attexat: neque enim Danai & Agenoris cognationem exsequitur, quæ ponenda fuit, ut ratio constaret, ponendumque Danaum filium Beli qui frater Agenoris. Simplicius fuisset dicere, Electram & Taygetam sorores, Plejonæ & Atlantis filias, & ex Electra Priamum, ex Taygeta Tyndareum, de quo veteres omnes consentiunt. At Plejonam Oceani non Danai fere omnis antiquitas, & Taygetam Atlantis non Agenoris. Sed eandem originem repetit etiam infra libro quarto.

Ex Plejona.] Hæc erat vulgata scriptura; manuscriptorum unus, *Jona*; alter *Ona*; utrumque corrupte, infra libro quarto, *Hesiona*: ut videatur etiam in hoc alios secutus auctores.

Amiclam.] Ita scripsi, quia in libris, *Amiclum*: ut vulgo edebatur, *Amiclum Musculum*, corruptissime. Quod sequitur de Argalo, quamvis sectatores habeat viros doctissimos, longe aliter enarratur à veteribus, qui Amyclæ Cynortam, hujus Perierem, ejus Oebalum fere omnes consentiunt.

Agenoris quippe filium Phœnicem.] Non magis constat ratio hujus consanguinitatis quam superioris: Unus librorum, *& Dima*

patris

patris Hecuba & Leda: alter, *de Dime*: ut videatur scriptum fuisse, *Agenoris quippe Phineum & Phœnicem, & inde patres Hecuba & Leda consanguinitatis originem divisisse*. Phineum Agenoris adserit noster etiam lib. 3. *Perhibebatur ex his qui à Phineo Agenoris originem propriam memoria repetebant*. A quo per filiam Trojanos reges noster deducit lib. 3. & 4. Leda Thestii filia, Hecuba Dymantis Homero & nostro; aliis Cissei: sed ii an à Phineo ac Phœnice, mihi non liquet.

An pœnarum.] Vulgo addebant, *metu*, quod abest ab utroque manuscripto: nec desunt exempla in veteribus scriptoribus ejus locutionis, qua diversis enuntiationibus unica particula aptatur, quamvis alteri minus proprie congruat: notus est locus B. Pauli; *κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, &c.*

Cap. X. *Bonum publicum materna gratia.*] Ex Sallustii Jugurthino: *ita bonum publicum, uti in plerisque negotiis solet, privata gratia devictum.*

Cap. XIV. *Quæ ex Chirone dicebatur.*] Ita diserte libri nostri. Thetidem Chironis etiam adserit lib. 6. quod & plerique veterum crediderunt, & ab iis Joannes Tzetzes:

> Ὢν Ἀχιλλεὺς τῆς Θέτιδος καὶ τοῦ Πηλέως γόνος.
> Οὐ τῆς θαλαττίας Θέτιδος, ἀλλὰ τινὸς γυναικὸς,
> Ἣ παῖς ἦν καὶ θυγάτηρ Χείρωνος φιλοσόφου.

Sed dixit, *quæ dicebatur*, propter vulgatam famam, eam esse Nerei, ut supra de Helena, *Tyndarei, ex qua ipsa genita videretur.*

Medicinæ artis.] Ita diserte libri nostri, non *medica*, sic, terra Italia, mulier meretrix, senecta ætas, & alia ejusmodi.

Conditione prælii.] Ita libri, abutitur ubique noster vocibus belli & prælii, contra proprietates utriusque nominis & differentias vere notatas à grammaticis. Infra, *Paucis clade belli ejus expertibus*, pro prælii. Item, *dilato conditionibus in tempus bello.*

Cap. XV. *Thestoris.*] Ita scribendum, non *Nestoris*, quamvis reclamantibus imperite omnibus libris. Mox recte libri veteres, *Exsectum.*

Cap. XVII. *Contraxerat.*] Ita recte libri, non *construxerat*. Porro ut in toto opere præcipue Homerum sequitur, adhibito judicio ea mutans quæ ferri non posse credidit, ita præcipue in catalogo navium & recensione auxiliorum Trojanorum, ejus vestigiis insistit, exceptis quæ hic in fine de Thersandro, Epeo, Calchante, Mopso: nos hæc omnia antea corruptissima fidem manuscriptorum secuti restituimus.

Elephenor ex Eubœa triginta.] In libris: *Mnestheus ex Athenis 61. Elephenor ex Eubœa, Ajax Telamonius Salamina 12.* Scribe, *ex Athenis quinquaginta, quadraginta Elephenor ex Eubœa: Ajax S. 12.* Convenit cum Homero, ut diximus.

Prothous Magnes.] Ita scribendum, non *Manus*, quod est in omnibus editis & scriptis libris: non dicit è Magnesia, quia apud Homerum invenit Magnetes nominatos & designatos à vicinia Penei fluminis & Pelii montis, non appellatis civitatibus:

> Μαγνήτων δ' ἦρχε Πρόθοος Τενθρηδόνος υἱὸς
> Οἳ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον
> Ναίεσκον ——

Sed & veteribus ita solitus insigniri Prothous: Apollodorus apud Isacium: *Μάγνης ὁ Πρόθοος ἐν Εὐβοίᾳ περὶ τὸν Καφηρέα σὺν πολλοῖς ἐπίεσε διαφθείρονται.*

Rhodo, aliisque circa eam insulis.] Immo è Rhodo sola: nam ex insulis vicinis Antiphus & Phidippus Heraclidæ delectos milites duxere. Sed quia Homerus Lindum, Jalysum, & Camirum nominavit, quæ tres Rhodi tribus sive civitates, credidit noster alias insulas recenseri. Mox pro octo, volui editum, *novem*, ut in Homero, & in utroque manuscripto.

Eurypylus Ormenius.] Ita scripsi ex Homero. *Orchomenius* erat in omnibus libris, ut & supra. Mox ex libris edidi, *Guneus Perrhabis*. Homerus:

> Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας.
> Τῷ δ' Ἐνιῆνες ἕποντο μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί.

Ex insulis congregatis.] Ita libri: intelligit eas quæ in Homeri Catalogo, Nisyrum, Carpathum, Casum, Con, & Calydnas; quas frustra hic intruserant correctores.

Thessandrus Polynicis.] Hic deest in Catalogo Homeri; noster quia auctore suo deficitur, non sibi constat: nam hic ait Thebis venisse cum supra memoratis, hoc est Bœotis Arcesilao, Prothenore, Peneleo, Leite, Clonio. At paullo ante dixit venisse ex Ætolia; quod nulla ratione fulciri potest, quum Thersander per Epigonos restitutus sit in Thebarum regnum ante expeditionem Trojanam. At in Homero nulla ejus mentio, quia occisus ante *τὴν Ἀχιλλέως μῆνιν*. Addit etiam noster Calchantem, Mopsum, Epeum, quorum nulla mentio in Homeri Catalogo; nec verisimile Calchantem & Epeum tot naves instruxisse. Mopsi in Trojana

Trojana expeditione non memini fieri alibi mentionem: contra omnis antiquitas consentit in reditu Calchantem, quum aliis comitatus appulisset Colophona, ubi regnabat Mopsus Manus filius insignis vaticinandi solertia, victum à Mopso arguente ejus inscitiam, pudore an dolore confusum interiisse. *Acarnania*, non *Arcadia*, uterque manuscriptus.

Necessariorum cibi.] Ita liber uterque, τῆς σίτου. *Necessaria cibi*, ut in fine hujus libri; *Frumenta, vinum, aliaque cibi necessaria Anius ejusque filia prabuerunt. Aliis necessariorum*, τοῖς ἄλλοις τῶν ἐπιτηδείων. Ut supra; *interea legatorum Palamedes.* Τῶν δὲ πρέσβεων ὁ Παλαμήδης. Sic Reliqua prædæ, lib. 4. *aurum atque reliqua prada inter se dispartiunt.*

Cap. XVIII. *Phalidis Sidoniorum regis.*] Lectio hæc à correctoribus est, qui legerant infra lib. 4. Phalam Sidonium: sed is Sidonius quidem, at non Rex Sidonis, sed classis rector, Memnonis, ut videtur, mercenarius. Et alioqui à Phala non fit Phalidis. Librorum unus, *frigio*; alter, *frigie*; ut videatur, *Phrygis.*

Inlici quivit uti.] Ita scripsi, quum invenissem in utroque manuscripto, *in lectus qui virtutis societatem.*

Cap. XIX. *Irane cœlesti, an ob mutationem aëris.*] Egregie ex utroque codice restituimus priscam lectionem; quam male corruperant vulgo, *ita Diana ob mutationem aëris.* Innuit veram causam fuisse mutationem aëris, creditam vulgo iram cœlestem. Eadem locutionis elegantia paullo post: *Agamemnon affectione paterna pietatis motus, an ne tam illicito immolationis sceleri interesset.* Et lib. 11. *Pertinacia animi, an ob amorem captiva.* Item, *tadione an recordatione suorum domuitionem cupiebant.* Quam & ubique corruperant. lib. 3. *in gratiamne imperati fuerit, an si quid Troja accideret, securus jam filia.* lib. 4. *Permoti querelis Rhodiorum, an cupidine diripiendarum rerum quas secum advexerant.* Ubi rescripserant, *dein cupidine.* Frequens Tacito locutio.

Promisso.] Ita libri veteres: in quibus etiam recte, *per pecora atque exercitum grassari.*

Palamedem.] At eum in Catalogo ne nominavit quidem, quia non invenerat in Homero, cujus recensio post mortem Palamedis; sed noster certe debuit non omisisse vel in enumeratione, vel in conventu principum qui habitus Argis.

Cap. XX. *Domuitionem.*] Ita scripsi quum in vulgatis esset, *domum demigrationem*, in scriptis, *domi mentionem.* Idem verbum corruptum infra lib. 11. *tadione an recordatione suorum domuitionem cupiebant.* Domuitio, νόστος. Pacuvius Hermiona:

Nam solus Danais hic domuitionem dedit.

Philoxenus; *Domuitionem*, ἐπάνοδον.

An ne tam illicito] Ita recte lib. 1.

Cap. XXI. *Corusca, fulmina.*] Ita libri, non *coruscationes*. Corusca, ἀστραπαί, tonitrua, βρονταί, fulmina, κεραυνοί. Hæc tria distincta & Varroni: *Cognitio enim trium, fulgetra, tonitrui, fulguris, à fulmine orta.*

Cap. XXIII. *Aliaque cibi necessaria.*] Ita libri, recte diximus supra. Mox rescripsimus, *qua Oenotropa & divina religionis antistites memorabantur.* Fabulam de Anio Deli rege & sacerdote, & ejus filiabus quæ vinum, oleum, & omne tritici genus ultro funderent, habes apud veteres Grammaticos, è quibus enarrator Lycophronis: Ἄνιος Ἀπόλλωνος ἐγέννησεν εἰς Δῆλον, ὃς Δωρίππην γήμας γεννᾷ τρεῖς θυγατέρας, Οἰνώ, Σπερμώ, Ἐλαΐδα, αἷς ὁ Διόνυσος ἐχαρίσατο ὁπότε βούλοιντο οἶνον, σπέρματα καὶ ἔλαιον λαμβάνειν κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις. Φερεκύδης δέ φησιν ὅτι Ἄνιος ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας παραγενομένους πρὸς αὐτὸν, αὐτοῦ μένειν τὰ ἐννέα ἔτη· δεδόσθαι δ' αὐτοῖς τῷ δεκάτῳ ἔτει πορθῆσαι ἐπὶ τὴν Ἴλιον καὶ παραθήσειν αὐτὴν χρησμὸς γὰρ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόθη Τροίας κρατῆσαι τῷ δεκάτῳ χρόνῳ· ὑπέσχετο δ' αὐτοῖς καὶ ὑπὸ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ τρέφεσθαι. Vide & quæ Grammatici ad 3. Æneidos, ubi Anius hic vetus Anchisæ amicus: & ibi Servius Danielis: *Anius Rex Deli, Apollinis sacerdos, quum trium filiarum esset parens, ne unius tantum Dei esset tutus auxilio (ita scribendum) filias numini Liberi patris devovit, qui parem ei gratiam referens effecit ut quicquid una attigisset verteretur in fruges, altera in vinum, tertia in oleum: id quum comperisset Agamemnon dux Argivorum, quum mille navibus oppugnatum iret Trojam, misit qui eas accerserent, ut posset alere Gracia exercitum.* Verisimile est Delum electam à Græcis ducibus, quo annonam ex omni Græcia comportarent ad necessarios usus exercitus transvehendam, ejusque curam datam Anio, qui singulis filiarum eam custodiam distribuerit.

AD LIB. II.

CAP. I. *Ad Mœsiorum regionem.*] Ita libri veteres. Scio Mysiam esse in Asia, Mœsiam in Europa Thraciæ vicinam: sed & hoc scio, posteriores Græcos & Latinos utrumque nomen confudisse. Itaque Mœsiam hanc Europæam passim videas in Constantinopolitana historia appellari Mysiam: Mœsiani contra Asiaticam in Latinis posterioris ævi scriptoribus. Hæc Mysia ad mare fuit proxima Troadi. Plinius v. xxx. Mela.

CAP. III. *Instar muri.*] Ita recte libri: male edebatur, *montis.*

Teutranius.] Ita libri veteres, non *Teutratius.* Finxit nomen noster à Teutrania urbe Mysiæ: nam de hoc in veteribus altum silentium nec verisimile Teuthrantem Telepho relicturum fuisse Mysiæ regnum, si ex Auge liberos tulisset.

Ad eum convertit.] Ita recte libri. Gellius 1. 26. *Convertit ad me qui interrogaveram.* Idem 1. 8. *Tali petulantia mulieris atque pecuniæ magnitudine ictus expavidusque Demosthenes avertit.* Tacitus Annal. 4. *cuncta tentanti promptissimum visum ad uxorem ejus Liviam convertere.*

Aciem invadit.] Ita libri, non *Ajacem.*

Quos adversum ierat.] Sallustius Jugurthino: *Profligatis iis quos adversum ierat, rediens à latere Mauros incurrit.*

CAP. IV. *In aliquantum.*] Ita libri nostri, familiari locutione nostro scriptori. Mox, *debilitaverat*, scripsi è Petaviano: male in altero, *dubitaverat*; in vulgatis, *exanimaverat.*

Mœsi ad se domum.] Ita recte libri. Catullus:

Ad se quisque vago passim pede discedebant.

CAP. VII. *Ex his locis ad Trojam navigandi.*] Hæc vero magna Geographiæ ignoratio. Mysia enim in qua regnavit Telephus, proxima Troadi, ut diximus supra: nec navigio opus, ut ex ea illam attingerent, & si navigio uti vellent, ora tantum legenda. Sed hæc ita finxit, ut novennium expeditionis impleret, & decennium vulgatum belli Trojani ad novem annos τῆς παρασκευῆς redactum in decimum ipsius belli contraheret.

Exercere discordias vacuum fuit.] Ex Sallustio hist. 1. *postquam remoto metu Punico simultates exercere vacuum fuit.*

CAP. VIII. *Auctoribus nuntii ejus Scythis Barbaris.*] Ita scribendum. Scythæ jam tum nautica & mercatura clari. Inde mox eos duces navigationis adsumunt Græci.

CAP. XVI. *Phorbanta.*] Ita recte libri scripti, Homerus. Iliad. ι.

Τῇ δ' ἄρα παρκατέλεκτο γυνὴ, τὴν Λεσβόθεν ἦγε,
Φόρβαντος θυγάτηρ Διομήδη καλλιπάρῃος.

Vitiosissime edebatur, *Forgaritam.*

Dein Phyrum.] Ita libri nostri; credo, pro *Scyrum*, quam eodem tempore captam ab Achille Homerus memorat:

Σκῦρον ἑλὼν αἰπεῖαν Ἐνυῆος πτολίεθρον.

CAP. XVII. *Eëtione.*] Ita recte libri, non *Factione*: item *Cilicas.* Lyrnessus & Thebæ Cilicum istorum civitates ab Achille expugnatæ eodem tempore: in illa regnavit Mynes Briseidis maritus; in hac Eëtion pater Andromachæ, maritus Chryseidis. Homerus. Iliad. α.

Ὠχόμεθ' εἰς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος,
Τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα.
Καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἷες Ἀχαιῶν,
Ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδῃ Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον.

Et in catalogo:

Λυρνησσὸν διαπορθήσας καὶ τείχεα Θήβης.

Et in ζ.

Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος,
Ἠετίων ὃς ἔναιεν Ὑποπλάκῳ ὑληέσσῃ,
Θήβῃ Ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ' ἄνδρεσσιν ἀνάσσων.

Et mox,

Ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλίκων εὖ ναιεταόντων,
Θήβην ὑψίπυλον, κατὰ δ' ἔκτανεν Ἠετίωνα.

Ex cujus spoliis citharam & equum Pedasum abductum idem Homerus scribit. Iliad. ι. & π. Dixi, istorum Cilicum: alii enim sunt Homero Cilices prope Idam, quos etiam recenset Plinius 5. 30. longe ab iis Cilicibus, quos sequens ætas agnovit ad Taurum & Amanum.

Pedasum, Lelegum urbem.] Ita scribendum, Homerus Iliad. φ.

Ἄλτεω, ὃς Λελέγεσσι φιλοπτολέμοισιν ἀνάσσει,
Πήδασον αἰπήεσσαν ἔχων ἐπὶ Σατνιόεντι.

Sed Homerus Pedasum regnatam facit Alteo, non Brisei, & Briseida Lyrnesso captam

ptam non Pedaso: quod noster immutavit ut dissimularet unde accepisset.

Cap. XVIII. *Aliaque dona cujusquemodi.*] Ita scripsi, quia in libris, *hujuscemodi.* Vox verba & antiqua, sed fere ubique corrupta. Lucretius lib. 6.

In terra cujusquemodi rerum esse figuras.

Cic. 1. de Offic. *admittenda hominum cujusquemodi multitudo.* Et 11. de Orat. *Ut ad cujusquemodi genus ridiculi vultus etiam accommodetur.* Sallustius in Jugurthino: *Eo imponit vasa cujusquemodi.* Sæpe in libris sequentibus, sed ubique in mendo. Habes sæpe in Apuleio & aliis scriptoribus.

Teuthrantem.] Libri scripti, *Teuthandrum:* is est Sophocli *Teleutas*, Ajace mastigrophoro. Infra, ubi iterata ejus mentio, liber unus, *Teutranti filiam*; alter, *Teutanti.*

Cap. XX. *Græcorum, Menelaus.*] Muta distinctionem: Ἑλλήνων ὁ Μενέλαος. Ut supra, legatorum Palamedes.

Cap. XXI. *Ante consulta.*] Vulgo, *bene consulta.* Libri, *à me consulta.*

Cap. XXII. *Cui virile negotium est.*] Ita libri; hoc est, cui domi uxor. Virile ingenium rescripserant, quasi haberet à Sallustio, apud quem in Catilina: *quis mortalium cui virile ingenium est tolerare potest illis divitias superare?* At hic virile ingenium minus quadrat, quum formido & suspicio mulierum sit potius quam virorum; & ut virorum, non certe τῶν ἀνδρῶν.

Nati paucorum libidini.] Ita libri veteres, elegantissime.

Cap. XXV. *Ne quid tale commenta finitima.*] Ita est in Petaviano: at in altero, *ne quid tale confinitima regiones:* scilicet scriptum fuit, *ne item alia confinitima regiones perniciosa consilia adversum Trojam molirentur.* Mox edebatur vulgo; *nihil exploratum neque fidum esse, insidiosa cuncta atque adversa in obsidione fore.* Duæ primæ voces, *nihil exploratum*, aberant ab utroque manuscripto. In altero, *neque fidum, contra insidiosa cuncta*: at in Petaviano, *namque fidei jus, contra insidiosa c. a. a. i. o. fore.* Omnino scribendum; *neque fidelius, contra insidiosa cuncta atque a. i. o. fore.*

An solis qui è Græcia sunt.] Imitatum ex illis Homeri notissimis:

Ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεΐδαι ———

E quis & Virgilius:

Nec solos tangit Atridas
Iste dolor. ———

Cap. XXVI. *Quippe Crete Europam quidem à Sidone.*] Vetus querela Asiaticorum, relata sive conficta ab Herodoto ipso initio historiæ, de raptu Ius, Europæ, Medeæ, cujus κακοήθειαν notat Plutarchus. Jolchorum *bene libri*, non *Colchorum.*

Io ex Sidoniorum.] Contra est: nam Io Argis avecta à Phœnicibus: sed noster quum hæc invenisset apud Herodotum, putavit ex persona Trojanorum mutanda, ut caussam suam approbarent, quam omnes Asiatici defendebant eodem modo, quasi Græcis χειρῶν ἀδίκων ἀρξάντων. Itaque & qui Daretis nomine Trojanum bellum scripsit, ab Argonautica expeditione injuriarum initium repetit, dein ab insecuta Hesionæ servitute.

Cap. XXVII. *Betiram Cillamque*] In Danielis libro *Betiram*: de qua nihil inveni. At Cilla nota ex Homero:

——— *Ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας*
Κίλλαν τε ζαθέην. ———

Ex eodem nota Arisba & Larissa; ex Geographis Gargara & Scepsis. Pro *Gergitham*, edebatur vulgo, *genitem.* Libri, *gentum*: è quo feci *Gergitham*, quam prope Scepsim locant veteres Geographi.

Cap. XXX. *Adigit.*] Ita optime libri.

Cap. XXXI. *Pertinacia animi, an ob amorem captiva.*] Ita recte libri. Similes elegantias notavimus supra. In iisdem recte, *cuncta extrema ratus experiri.*

Cap. XXXII. *In aliquantum*] Ita libri, & sic sæpe noster, à cujus sæculo non est exigenda Latini sermoni puritas.

Cap. XXXV. *Tædione, an recordatione suorum.*] Totus hic locus misere turbatus erat tam in vulgatis quam in scriptis libris. In illis edebatur; *tempore frustrato, seditione odio an recordatione suorum bellum non accipiebant.* In libro Danielis, *tempore multo frustra tritos editione an recordatione suorum domi seditionem accipiebant:* in altero, *tempore frustrati tota editione an rec. s. domi seditionem accipiebant.* E quibus concinnavi lectionem quam editio hæc repræsentat. Corrumpendo loco duo fuerunt; primum

 quod

quod non capiebant elegantiam hujus sermonis, *tadione an recordatione*, quam ubique mali editores corruperant, ut diximus supra. Alterum ignoratio antiquæ vocis, *domuitionem*, quam & supra explicavimus. Non dubium est quin hæc sit genuina auctoris scriptura.

Adicere.] Ita liber Danielis: antiqua scriptio, pro *adjicere*; quam in omnibus optimæ notæ libris inventam viri docti testantur. Poterat tamen ferri cum vulgatis & altero manuscripto, *edicere*.

Primus igitur.] Et hic catalogus ab Homero, ut pleraque alia.

Pandarus Lycaone genitus, ex Lycia.] At Homerus Zelia oriundum dicit, sub extremum Idæ pedem. Scilicet duplex Lycia Homero; altera proxima Cariæ, in qua Xanthus fluvius, è qua Sarpedonem & Glaucum emittit; altera sub Ida proxima Troadi: nam & de Pandaro Homerus Iliad. ε.

——— Ἀπορνύμενον Λυκίηθεν.
Οὔτε τις ἐν Λυκίῃ σέο γ' εὔχεται εἶναι ἀμείνων.

Ideo quum Lyciam Sarpedonis nominat, addit τηλόθεν ἐκ Λυκίης, quia ea longinquior.

Hippothous Pylei] Ita libri, scilicet male legerat versum Homeri, in quo Hippothous & Pylæus filii Lethi Pelasgi:

Τῶν ἦρχ' Ἱππόθοός τε Πύλαιός τ' ὄζος Ἄρηος,
Υἷε δύω Λήθοιο Πελασγοῦ Τευταμίδαο.

Acamas ameriplem piros.] Expressi scripturam veterem, cui non medeor. Hic Acamas Eussori filius Homero, diversus ab Acamante Antenoris, & altero Acamante Asii. Piros imbrasi filius. Uterque Thraces duxere. Suspicio est nostrum scripsisse, *Acamas Antenoris filius & Piros ex Thracia*, confusis imperite Acamante Imbrasi & Acamante Antenoris.

Odius & Epistrophus.] Ita libri, non *Dius*. Errant qui in Catalogo rescribunt, ὁ Δῖος: arguit ipse Homerus. Iliad. ε.

Ἀρχὸν Ἀλιζώνων Ὀδίον μέγαν ἔκβαλε δίφρου.
Mox scribe. *Alizonum reges.*

Ex Solemo] Corruptissime hæc omnia in editis & scriptis. *Ex sole monastes & amphimachus nominis de Caria* Solemum dicit pro Solymis, qui vicini Lyciæ, & quos sæpe pugnasse cum Lyciis Homerus refert. Mastes & Amphimachus Cares Homero.

Genitore Pylameno.] Ita scribendum ex Homero. Vulgo, *Telameneo*: librorum unus, *Talumeno*.

Glaucus Hippolochi.] Et hæc pessime edebantur, quæ nos secuti vestigia scripturæ veteris restituimus. Quod ait Glaucum adscitum à Sarpedone quasi inferiorem, cave credas: nam Glaucus Hippolochi filius, Bellerophontis nepos, amitinus Sarpedonis, cui mater Laodamia soror Hippolochi: Homerus Iliad. ζ

Chromis Midous] Ita scribendum, vel *Chromius*. Utrumque habes apud Homerum: vulgo, *cronius Midones*: libri, *Prominues Midous ex Mœsia. Purechmus Aunii pæonius*: è quo feci, *Pyrachmes Axii.* Credidit apud Homerum ἀπ' Ἀξίου, esse filium Axii.

Ex Adrestina] Ita libri: vulgo, *agrestina*: scribe, *Adrestia*. Homerus:

Οἳ δ' Ἀδρήστειάν τ' εἶχον ———

Asius Hyrtaci Sesto.] Ita scribendum, non *Asius Hyrtacus*: libri, *Asius Hyrtacis esto*. Homerus: Ἄσιος Ὑρτακίδης, apud quem & alius Asius Dymantis filius, Hecubæ frater. Iliad. π.

Ἄσιος ὃς μήτρως ἦν Ἕκτορος ἱπποδάμοιο,
Αὐτοκασίγνητος Ἑκάβης, υἱὸς δὲ Δύμαντος,
Ὃς Φρυγίῃ ναίεσκε ῥοῇς ἔπι Σαγγαρίοιο.

Cap. XXXVII. *Avidus ignara noscendi.*] Ita libri recte. Sallustius in Jugurthino: *More humanæ cupidinis ignara visendi.* Item, *mare magnum & ignara linguæ commercium prohibebant.* Item, *plerosque velocitas & regio hostibus ignara tuta sunt.* Virgilius: *ignarum Laurens habet ora Mimanta.*

Cap. XXXIX. *Armis atque animis.*] Vox *animis*, deest in manuscriptis. Et sane non iidem animi Paridi, qui coactus à fratribus redibat ad pugnam pudore potius quam ferocia. Scribe *paratos armis æque*: hoc est, paribus armis instructos; quod sane justo duello necessarium.

Cap. XLII. *Atque audendi auctor.*] Virgilius 12. *Auctor ego audendi.*

Cap. XLIII. *Glaucbus Hippolchi.*] Ita recte libri, ut distinguat à Glauco Antenoris, de quo infra. Iidem recte, *Asteropæus*, non *Steropus*. Et hic Lycius, quem una cum Sarpedone & Glauco Ho-

Homerus præficit quintæ turmæ auxiliarium. Iliad. *β*.

Pammon, Mestor.] Ita scribendum. Vulgo, *ac modo Nestor*. Libri, *Ammon Nestorque*. Priamo filios quinquaginta assignavit antiquitas: in iis Antiphum. Homerus Iliad. *δ*. & *λ*. Politem, Iliad. *β*. *ν*. & *ω*. ubi & Pammonis & Mestoris mentio.

> Πάμμονά τ' Ἀντίφονόν τε, βοὴν ἀγαθόν τε Πολίτην.

Et mox;

> Μέστορά τ' ἀντίθεον, καὶ Τρωΐλον ἱππιοχάρμην.

Cap. XLV. *Rhesus Ejone genitus.*] Ita scripsi, secutus Homerum, Iliad. *κ*.

> Ἐν δέ σφιν Ῥῆσος βασιλεὺς παῖς Ἠϊονῆος.

At vulgo ediderant, *Rhesus de Ejoneo genitus*: libri, *Rhesus sisione genitus*.

Ad Lib. III.

Cap. II. *Achilles ausus visere.*] Vulgo, *volens visere*: manuscripti, *adveniens visere*: omnino scribendum, *avens visere*: itaque editum volueram.

Cap. IV. *Pyrachmem regem Paonum.*] Pessime antea. *Ciconum*. Libri, *Paanium*.

Cap. V. *Diorem & Polyxenum Alios.*] Id est, *Elios*. Ita diserte optimus Danielis codex: *alter & alios*: vulgo, *aliosque*, utrumque male. Alius pro Elius Dorice: ut sæpe Captivis Plauti, quod item antea corruptum, restitutumque à viris doctis. In libris Græcis sæpe invenias ἀλείους corruptum pro Ἠλείους quod notarunt & emendarunt eruditi. Mansit adhuc in Polybio lib. 4. ἔπεμπον δὲ καὶ τοὺς ἀλείους οἱ περὶ τὸν Μαχάταν παρακαλοῦντες, ὥσπερ καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ubi legendum Ἠλείους.

Pylamenem.] Ita recte libri, non *Philemenem*. Mox ex iisdem scripsi, *à Phineo Agenoris*. Sequitur alios auctores ut dixi supra; nam plerique Phineum Beli dicunt non Agenoris. In iisdem est *Olizonem*, ut & infra lib. 4. Apollodorus Bateam Teucri filiam jungit Dardano, è qua Erichthonius.

Cap. VI. *Clam atque ex occulto vulneratus.*] Ita recte libri, antea edebant, *exstincti laniatique* ineptissime.

Cap. VII. *Arsacum cum Deiopite.*] Libri, *Arsacum, Deiopithoo*. Scribe, *Arsacum, Deiopiten*. At horum Priami filiorum mentio nulla in Homero, præterquam Dorycli, Iliad. *λ*. & Hippothoi, Iliad. *ω*. Apollodoro nominantur Δηϊοπίτης, Ἀρχέμαχος, Φιλαίμων, Μῆλιος, Δόρυκλος, Ἱππόθοος, Ἱπποδάμας. Ut videatur scribendum; *Arsacum, Deiopiten, Archemachum, Laodocum, & Philemonem*: item, *Melium, Astyochum, Doryclum, Hippothoum, Hippodamanta*. Δηϊοπίτην etiam habes in Iliad. *λ*. occisum ab Ulysse: Mulium. Iliad. *π*. occisum à Patroclo, & alium Mulium. Iliad. *υ*. ab Achille.

Cap. VIII. *Gorgithione.*] Ita recte libri, non *Corgathione*, ut vulgo. Gorgithion filius Priami nothus. Iliad. *θ*. Apollodorus.

Neque fortuna belli mutatur.] Scripserat, *nutat*.

Cap. X. *Crissaorum.*] Ita scribendum, non ut in manuscriptis, *tres eorum*. Schedius Phocenses ducebat, in quorum regione Crissa:

> Κρῖσάν τε ζαθέην. ———

Alter Echinadibus imperator.] Hæc addidimus è libris.

Cap. XIV. *Fœde & vice imbellium.*] Ita libri; optime.

Et cum Hippothoo Pyleus.] Totum hunc locum corruptissimum è libris restituimus.

Isus & Evander, Priamidæ.] Isus nothus Priami. Iliad. *λ*. Evandri meminit Apollodorus lib 3.

Guneus rex Cyphius.] Ita scribendum. libri, *Cyneus rex Syphius*. At quam male vulgo, *Caneus rex Scythia*.

> Γυνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε. ———

Cap. XV. *Qua maxime visi poterat.*] Recte ita in Petaviano. Danielis 6. vulgo, *videri*. Visere antiquis idem quod videre. Lucretius.

> ——— *Visque exortum lumina solis.*

Tacitus Annal. 3. *Sed præfulgebant Cassius atque Brutus, eo ipso quod imagines eorum*

non visebantur. Apuleius Apologia: *quum in eo visitur imago mire relata*, infra lib. 4. *Omnia circum Trojam & ultra quæ visi poterant.* Ubi etiam rescripserant, *quæ visui patebant.*

Cap. XXI. *Non tu mihi caussa.*] Ex 3. Iliad.

> Οὔτι μοι αἰτίη ἐστὶ, θεοί νύ μοι αἴτιοι εἰσὶν,
> Οἵ μοι ἐφώρμησαν πόλεμον πολύδακρυν
> Ἀχαιῶν.

Cap. XXIV. *Consiliatum.*] Non mihi fuit religio recipere hanc dictionem in utroque manuscripto inventam; non magis quam viris doctis in Cæsare I. de bello Civili: *multumque cum suis consiliandi caussa secreto præter consuetudinem colloqueretur.* Item, *Hæc consiliantibus eis nuntiatur aquatores ab equitatu premi nostro.* Et inde olim à consulendo consul, à consiliando *consiliarius*; quod verbum habes apud Suetonium & alios posteriores; Item consiliaris apud Paulum J. C. lib. 5. de offic. adsessor.

Cap. XXV. *Namque exsecrati facinus ejus.*] Homerus Iliad. γ.

> Ἦ δεῦρο μὲν ἕποντο νέεσσ' ἐνὶ ποντοπόροισι.
> Νῦν δ' αὖτ' οὐκ ἐθέλουσι μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν,
> Αἴσχεα δειδιότες καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἅ μοι ἐστίν.

Ad Lib. IV.

Cap. I. *Præclara pudicitia.*] Ita disertim uterque manuscriptus. Opponit pudicitiam Hectoris libidini Alexandri: quæ sane ut in omnibus viris laudanda, ita in principibus maxime conspicua, eoque magis quo rarior. Hectoris sane antiquitas nullos amores novit, neque aliam sobolem quam ex Andromacha.

Per dies decem.] Homerus, undecim: apud quem Achilles,

> Σχέσθω τὸ τόσσον πόλεμον χρόνον ὅσσον ἄνωγας.

Ut hic, *bellandi requies.* Sed sic solet bellum pro prœlio, ut diximus supra.

Cap. III. *Placitumque.*] Ut videatur scribendum, *actumque*, hoc est, deliberatum; nondum enim id decretum erat, donec Diomedes rogatis ducum sententiis id fieri curavit.

Cap. IV. *Camirum & Jalysum.*] Edebatur perverse *Galisam*: libri, *Calysum.* Scripsi *Jalysum.* Homerus:

> Λίνδον, Ἰήλυσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

An cupidine.] Ita diserte libri: quod inepti & imperiti correctores mutaverant, rescripserantque *dein cupidine.*

Cap. VII. *Arejus & Echemon.*] *Arejus* est in utroque manuscripto, non Attreus: recte, in Apollodoro ita scripserim, non Ἀῤῥητης: at pro vulgato *Echion*, Danielis liber habuit *Archemmon*; Petavianus, *Echemmon*: è quo feci, *Echemon*: qui notus Homero. Iliad. ε. Ἐχέμμονά τε Χρομίον τε. Et memoratus eidem Apollodoro.

Dryops, Bias, & Corython.] Vulgo editum fuit, *Drapsis bias & Corintha*: manuscripti, *Dyraspia & Chorithon.* Dryops & Bias recensiti Apollodoro. Corythonem nusquam invenio: credoque rescribendum, *Gorgithion*: nec me movet quod eum supra dicit occisum; nam & hic Philenorem nominat, quem necatum dixit lib. 3. & & Antiphum, cujus cædem retulit lib. 2. Ilioneum etiam non inveni, nisi in Apollodoro scribendum sit Ἰλιονεὺς, pro [illegible]. Telestes in eodem est, & Glaucus, & Agathon, quem etiam Homerus agnoscit. Iliad. ω. ubi & Agavus. Thyestes nusquam mihi repertus.

Cap. VIII. *Eorum humandi veniam.*] Dudum monui probam & antiquam esse hanc lectionem, quam uterque manuscriptus agnoscit. Imperiti addiderant *corpora*, ne solœcismum paterentur, scilicet. Plautus Captivis: *Nominandi istorum tibi erit magis quam edundi copia.* M. Tullius V. Philip. *Agitur utrum M. Antonio facultas detur opprimendæ Reip. cædis faciendæ bonorum, diripiendæ urbis, agrorum suis latronibus condonandi.* Varr. 2. de re rustica: *sive enim aliquod fuit principium generandi animalium.* Gellius 16. 8. *Fecisse videtur eum librum sui magis admonendi quam aliorum docendi gratia.*

Cap. IX. *Lycaon & Troilus Priamidæ.*] Troilus satis notus. Lycaonis meminit Homerus Iliad. υ. & φ.

Ætatem

Ætatem ejus admodum immaturam.] Quia legit in Virgilio:

Infelix puer, atque impar congressus Acilli.

Ad Priamus. Iliad. ω.

Ejus meminit tanquam fortissimi.

CAP. XII. *Nastes.*] Libri, *Rostes.* Vulgo, *Jastes.* Homerus:

Νάστης Ἀμφίμαχός τε Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

CAP. XVIII. *Helenum Priami.*] Tzetzes in Lycophronem: Ἑλένε δὲ τῦ Πριάμε παιδὸς μάντεως ὄντος, καὶ ἢ μόνε αὐτομολήσαντος τοῖς Ἕλλησι, καθά φησιν Ὀρφεύς τε καὶ Τρυφιόδωρος, ἢ ὥς φησι Σοφοκλῆς, ἐνεδρευθέντος καὶ κατασχεθέντος ὑπ' Ὀδυσσέως.

CAP. XIX. *Sinistram manum.*] Tzetzes eodem loco: Φιλοκτήτης ἀντιστάντα αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον πρὸς τοξείαν τοξεύσας, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν λαιὰν χεῖρα, εἶτα τὸν δεξιὸν αὐτῦ ἐκκόπτων ὀφθαλμόν, καὶ τρίτον τοὺς πόδας βαλὼν ἀνεῖλεν.

CAP. XXI. *Per mœrorem deficiente animo.*] Hic locus indicat alium esse nostrum Dictym ab eo quem Græci habuere. Tzetzes in Lycophronem: πελευτήσαντος δ' ἐκείνε καὶ ἑαυτὴν συναναιρεῖ, ἢ κατὰ τῦ Κοίτε ἑαυτὴν ἐμβαλοῦσα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρε πυρὰν, ἢ κατὰ τῦ Δίκλιν βαθείας ἀπαγξαμένη.

CAP. XXII. *Plejonam quippe.*] Constat sibi noster, secutus eosdem auctores quos lib. 1. & 3. Contra plerique veterum Plejonam Oceani filiam faciunt, uxorem Dardani Bateam Teucri filiam, non Olizonam Phinei. *Hesionam* hoc loco libri scripti habent, non Plejonam, ut dixi supra.

Olizona Phinei] Libri, *obzone*; dixit supra lib. 3. Deest vero particula, *qua*; quæ Erichthonium ei dederit.

Cleomestra.] Ita libri nostri. Apollodoro est Cleopatra, cujus seriem non exsequitur tamen.

Hicetaonem.] Homerus. Iliad. γ.

Οἱ δ' ἀμφὶ Πρίαμον καὶ Πάνθοον ἠδὲ Θυμοίτην,
Λάμπον τε Κλυτίον θ' Ἱκετάονά τ' ὄζον Ἄρηος.
Οὐκαλέγων τε καὶ Ἀντήνωρ ———

Latet hoc nomen in mendo apud Apulejum de Deo Socratis: *non secus etiam in Trojano exercitu quum divinatione res indigent, tacet illo sapiens senatus, nec audet aliquid pronuntiare vel Hector, vel Lampo, vel Clytius, sed omnes silentio auscultant vel ingrata auguria Heleni, vel incredita vaticinia Cassandræ.* Quid Hectori cum Senatu? qui certe manu, sed non inter τοὺς Trojæ δημογέροντας. Libri optimi quos olim contuli habent uno consensu omnes, *vel hic etiam, vel Lampo, vel Clytias:* nec dubito quin ii quos viri docti viderunt, & ex iis infinitas mendas correxerunt, eandem lectionem habuerint, sed ab iis aut minus animadversam, aut insuper habitam. At ea indicat legendum, *vel Hicetaon.* Lampo illi est qui Homero Lampus: & certe Apollodoro est Λάμπων.

Bucolionem.] Et hunc agnoscit Apollodorus. Homerus:

Βυκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυῦ Λαομέδοντος,
Πρεσβύτατος γενεῇ, σκότιον δέ ἑ γείνατο μήτηρ.

Et Æsyete.] Locus singularis de genere Antenoris; quem certe dolendum fuit corruptissimum vulgari: *Rursusque ex Cleomestra & Scæte se genitum.* Scripsi, *& Æsyete:* quem sane veteres Antenoris patrem memorant. Eustathius ad illud Iliad. β. τύμβῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ Αἰσυήταο γέροντος. ὁ δ' Αἰσυήτης δημογέρων ἀρχαῖος, παρώνυμος ἴσως τῷ ἐν τοῖς ἑξῆς τῷ αἰσυητῆρι κατιῳ, Ἀντήνορός φασι πατὴρ καὶ Οὐκαλέγοντος.

AD LIB. V.

CAP. II. *En unquam.*] Ita scripsi, quum in vulgatis esset, *quando*; in manuscriptis, *nunquam.* Terentius:

En unquam injuriam audisti mihi scriptam dicam?

Et alii sæpe, ut notavimus ad Nonium.

CAP. V. *Corithus atque Idæus.*] Ita scripsi è libris. Tzetzes in Lycophronem: Ἐκ δ' Ἀλεξάνδρε οἱ πλείονές φασι τέσσαρας τετοκέναι, Βύνικον, Κόρυθον, Ἀγανὸν, καὶ Ἰδαῖον.

Exercitus diserturum.] Omnino ita scribendum: nam quod vulgo edebatur, *exercitum deserturum*, prorsus absurdum est; nec melius in Danielis libro, *exterius diserturum*: at in Petaviano, *exercitus diserturum.* At paullo post diserte Danielis liber habet, *qua adversum eos pro patria exercitus disseruisset.*

differuisset. Exerte, pro audacter, confidenter, cum altercatione; elegantiæ hujus sæculi.

CAP. VIII. *Theano.*] Ita scribendum cum libris, non *Theana.* Theano sacerdos Minervæ Iliensis. Homerus. Iliad. ζ.

Τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἱέρειαν.

Sed eam Homerus ubique Antenoris uxorem facit. *Precibus vi mixtis*; recte in libro Danielis.

CAP. X. *Legatos viros.*] Ita libri, optime; ut mulier meretrix, mulier præfica, & supra, senecta ætas.

CAP. XII. *Incensis omnium tabernaculis.*] Ita recte libri, notus militiæ mos, incendere tabernacula discessuros milites. Homerus in eadem re Odyss. θ.

Βάντες ἀπέπλειον πῦρ ἐν κλισίῃσι βαλόντες.

Multo vino atque somno.] Virgilius: *Invadunt urbem somno vinoque sepultam.*

Ad aram Jovis ante ædificiale.] Sic libri, *ædificiale* pro ædificio, sive regia Priami, elegantia hujus sæculi. Aras ante fores domuum Græci habuere, ut notum ex Comicis. Helladius apud Photium *τὸν Λοξίαν τὸν ἀγυιεύτην. ὃ πρὸ τῶν θυρῶν ἕκαστος ἱδρύοντο, καὶ πάλιν βωμὸν παρ' αὐτῷ στρογγύλον ποιοῦντες, καὶ μυρσίναις στέφοντες.*

Atque inultos.] Sic scribendum; non *multos.* Ita sæpe veteres scriptores, quisere semper in ea voce corrupti. Sallustius: *Dedecores inultique terga ab hostibus cædebantur.*

Menelaus Deiphobum.] Homerus Odyss. θ. Virgilius lib. 6.

CAP. XV. *Clam Ismarum aufugit.*] Ita recte libri. Homerus:

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν
Ἰσμάρῳ ———

AD LIB. VI.

CAP. I. *Choradibus scopulis.*] Lycophron:

Διπλῶν μεταξὺ Χοιράδων σπαρείμενος.

CAP. II. *Præterea addidere.*] Scripserim, *addere.*

Oeneum multimodis afflictari.] Ita scribendum, vulgo, *eo nomine.* Oeneus Tydei pater, avus Diomedis, rex Calydonis in Ætolia. *Multimodis* libri, ut supra, & sæpe in Lucretio & Apuleio.

CAP. IV. *Virile ac muliebre sexu.*] Ita libri, habet à Sallustio hist. 2. *At Metellus in ulteriorem Hispaniam post annum regressus magna gloria concurrentium undique virile ac muliebre sexu.*

CASPARIS

CASPARIS BARTHI

AD

DICTYM CRETENSEM

NOTÆ

EX IPSIUS ADVERSARIIS

COLLECTÆ.

CASPARIS BARTHI

AD

DICTYM CRETENSEM

NOTÆ.

Casp. Barthius Adverſ. Lib. XIV. Cap. XIII.

Septimius Romanus, qui Dictyn de Bello Trojano loqui Latinè fecit, Romanus ſanè ſcriptor eſt, nec refrager doctis. qui Q. Arcadio Ruffino nuncupaſſe conjectant ævo Theodoſiano, aut præter propter. (*Lib. 57. cap. 20.*) De eo ſcriptore ita judicare poſſumus: videtur vir quiſpiam priſcæ eloquentiæ, inclinantibus jam rebus Romanis cum cerneret multa diverſis modis de bello illo famoſiſſimo differri, ſtatuiſſe ei confuſioni medicinam facere, & omnem hiſtoriæ ſeriem inſtar certæ narrationis, libellis complecti. Uſus autem videtur titulo Dictys, ne flacceſceret autoritas. Eum autem librum poſtea in ſuam linguam Græculi videntur transduxiſſe, inſcriptione ejuſdem tituli & fabula addita, talem librum eum terræmotu patefacto ſepulcro inventum, & Claudio Cæſari traditum, ejus juſſu fuiſſe traductum. Eam fabulam recenſet Suidas ex alio quopiam auctore. Δίκτυς ἐπὶ Κλαυδίου τῆ Κρήτης ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθείσης, καὶ πολλῶν τάφων ἀνοιχθέντων εὑρέθη ἐν ἑνὶ τούτων τὸ σύνταγμα τῆ ἱστορίας Δίκτυος τῆ τρωϊκὸν περιέχον πόλεμον, ὅπερ λαβὼν Κλαύδιος ἐξέδωκε γράφεσθαι. Apud Græcos quidem Dictyn extitiſſe auctores ſunt ambo Tzetzæ, Joannes & Iſaicus, ut notat etiam doctiſſimus vir Jacobus Nicolaus Loenſis lib. 4. Miſcellan. cap. 20. Daretis quidem Phrygii Iliadem ad ſua tempora ſervatam fuiſſe ſcribit Ælianus lib. 11. variæ Hiſtoriæ. Sed illa nihil ad Septimium, qui ſcriptor eſt Latinus, licet miris modis ab exſcriptoribus variis ſeculis mutatus & interpolatus.

Ad Lib. I.

Cap. I. *Atreus namque ex Minoe poſtrema ſua ordinans.*] *Poſtrema* ultimam voluntatem morituri jam hominis deſignant. Eſt namque talis ſanctio poſtremum judicium hominis, ut appellatur à Diocletiano & Maximiano Impp. Leg. 2. Cod. Juſtin. qui teſtamenta facere poſſunt.

Quæ eotempore Neſtori denupta erat.] *Denupta* pulcrius ab eodem mulier dicitur, quam cum vulgo *nupta*.

Cap. IV. *Regem ira atque indignatione ſtupefactum conſilio excidiſſe.*] Obſtupefieri homines ſubitis caſibus atque eventibus videmus, quales pulcrè mente & corpore *conſilioque cecidiſſe* & excidiſſe ait idem elegantiſſimus auctor. lib. 1. *Aſt ubi animadvertit Palamedes, regem* &c. lib. 4. *Sed fertur Oenonem viſo Alexandri cadavere adeò commotam, uti amiſſa mente obſtupeſieret, ac paulatim per mœrorem deficiente animo concideret.* Lib. 5. *Helenus recordatus parentem Priamum reſiduosque fratres, fletum edit miſerabilem, conſternatusque per dolorem, atque obſtupefactus, ruit.* Non poterat melius vel ſummus ſcriptor, & collatione talium

facile apparet Latinum auctorem esse, quem cum summa animi voluptate legimus. *Adverf. lib. 57. cap. 20.*

CAP. V. *Tum namque properatione navigii inconfultè ufi ventis ad Cyprum appulere.*] Legendum arbitrer: *Dum namque properatione navigii inconfultè ufi ventis, Cyprum appulere. Adverf. lib. 24 cap. 10.*

Sumptis aliquot navibus Alexander Phœnicem delapfus.] *Delapfum* Alexandrum navigio, hoc eft, profperis ventis devectum elegantiffime etiam dixit libro eodem primo: *tum namque properatione navigii inconfultè ufi ventis, ad Cyprum appulere. Unde fumptis aliquot navibus Alexander Phœnicem delapfus, Sidoniorum regem, qui eum amicè fufceperat, noctu infidiis necat.* Quæ verba & fuperius prolata non carent fufpicione apud nos maculæ. Quamquam fcelere domus Menelai fpoliatæ onufta navi properaffe contra ventos etiam dicat Alexandrum, ne à perfecuturis apprehenderetur. Eft autem τὸ *delapfus* Poëticum. Virgil. lib. 10.

Labitur alta fecans fluctuque æftuque fecundo.

Tamen aliquid mendofum eft iis verbis, ut memoravimus.

Eademque quæ apud Lacedæmoniam cupiditate.] *Lacedæmonia* eft urbs ipfa Sparta, quomodo nefcio an ullus Latinus Scriptor ufurparit.

Univerfam domum ejus in fcelus proprium converteit.] Verti in fcelus dicitur quicquid ut contra fas & æquitatem patratur.

Cum obftinatè hi regis necem defenderent.] *Defendere* eft vindicare. Rex autem erat jam infidiis Alexandri interemptus.

CAP. VI. *Ut taciti vultu tamen admiffum facinus condemnarent.*] Mos eft hominum cum rem quampiam minus probant vultum contrahere, & eo eam velut averfari. Id *vultu condemnare* pulcrè dixit. Sic Auctor Moreti idem alludit:

Sæpe viri nareis acer jaculatur apertas
Spiritus, & fimo damnat fua prandia vultu.

Adverf. lib. 57. cap. 20.

CAP. VII. *Cum partim exemplo facinoris execraretur*] *Exemplum* memini ab auctoribus dici dignam rem imitatione & laude perpetua. Claudianus de fratribus Catanæis:

Ipfe redundantem frenavit Mulciber Ætnam,
Læderet exempli ne monumenta pii.

In veteri epitaphio:

Exemplum periit, cafta lugete puellæ.

Dixi de bona, capitur autem & in malam partem. Ut *exemplum unicum malitiæ* eft apud Appuleium pag. 381. Sic *gula exemplum* Apicium vocat fcholiaftes prifcus in Juvenalem. Ita *exemplum facinoris* facinus ipfum peffimum Septimio lib. 1. de Bello Trojano. *Adverf. lib. 35. cap. 14.*

Qui lingua moribufque barbari, nihil penfi &c.] De Trojanis quod ait, præcipue autem de regulis, ut vocat Priami filios, longè aliter fe eam rem habere perfuadebitur qui Dionis Chryfoftomi orationem Troicam leget. Quo fanè libro mirum eft nifi veritas totius belli Trojani aut nunquam gefti, aut magno Græcorum dedecore aperitur, in pudorem omnino figmentorum leviffimæ nationis. *Adverf. lib 57. cap. 20.*

CAP. XIV. *Hic in primis adolefcentia annis, procerus, decora facie, ftudio rerum bellicarum, omnes jam tum virtute & gloria fuperabat.*] Non audio virum doctum hæc mendi fufpicientem; potius nos Salluftianum loquendi modum agnofcimus, ut jam fententia velut plena adjiciantur tamen alia, quæ rem ipfam penitius concernant. Sic hoc loco fufficere poterat dici Achillem proceritate, venuftate formæ & ftudio rerum bellicarum omnes fuperaffe; ille verò etiam virtutem & gloriam adjecit. Obfervare pofteris apud Salluftium, nec non uno atque altero loco, Thucydidem.

Neque tamen aberat ab eo vis quædam inconfulta, & effera morum impatientia] Ex Homero adumbravit hæc omnia Septimius, & de eodem Achille Horatius notandorum morum fummus artifex:

Aut famam fequere aut fibi convenientia finge.
Scriptor honoratum fi forte repenis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget fibi nata, nihil non arroget armis.

Quod ad formam Achillis attinet, eandem pulcre nobis repræfentavit Ifacius Porphyrogenitus, à fummo viro Jano Rutgerfio editus: ὁ Ἀχιλλεὺς, ait, εὔστηθος, μέγας τὸ ὕψος τῷ σώματι, μακρόμυκλος, ξανθὸς, ξανθόθριξ, εὐπρόσωπος, οἰνωπὸς (legam οἰνωπὰς) χαροποὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, πολύθριξ, μακρόθριξ, τοὺς πόδας ὀξύς. καὶ τοῖς ἅλμασι δόκιμος. δεινὸς πολεμιστὴς, εὔχαρις, φιλάδελφος, μεγαλόψυχος καὶ γενναιόφρων, &c. Morum autem impatientia illud *iracundus* Horatianum defignat. Sic contra *patientes* pro probis & fimplicibus quodammodo ponit lib. 2. auctor idem hic nofter. *Eam Seniores lamentationem immodicam cum lacrymis accipientes, ad omnia quæ ab eo dicebantur, tanquam injuria ejus patientes annuere.* Tamen eo loco idem potius quod *compatientes* defignat hoc verbum. *Adverf. lib. 57. cap. 7.*

Vicaria

Vicaria morte conjugis fata propria pretulerat.] *Vicariam mortem* eleganter Alcestidis vocat, quæ vice mariti occidit. *Cujus pater Admetus quondam vicaria morte conjugis fata propria pretulerat.* Ita legendum cum ineptè alioqui edatur: *pertulerat.* Sic libro eodem nec leniri, priusquam auctor tanti sceleris si iam natu maximum vicariam victimam immolasset. Sic *vicarium munus* lib. 2. *Nec quicquam deprecari amplius, modo in locum ejus Hippodamiam, quæ cum Achille degeret vicarium munus amissi honoris acciperet.*

Comes Herculis post discessum ejus.] *Discessum* pro morte usurpatum cui similia ex Festo, Vitruvio, Ammiano, aliis, alibi notavimus. *Adverf. lib.* 27. *cap.* 10.

Cap. XV. *Porcum marem in forum medium afferri jubet* &c.] Ritum concipiendi sacramenti sive juramenti & conjurationis in hostilitatem alicujus sanctum & inviolabilem indicat. Quod legenti mihi sanè mirari subit hominum securitatem, qui tantum exercitum Græcorum ad muros Ilii admissum à dominatore illo Asiæ, fingere sunt ausi. Tantus rex, tot populorum Imperator, tot Heroum pater non potuit aditus regni sui munire, ne urbs imperii caput obsideretur à principibus angulum unum tenentibus Europæ, minimè cum ipso omnibus unico comparandis. Porrò morem istum vovendi inimicitias inrefutabiles nescio an supra etiam notarim, certè observatione est dignissimus, & mentio ejus est infra apud nostrum etiam lib. 2. & lib. 5. Execratur autem in populo Dei eandem hanc ceremoniam Hieremias Propheta cap. 34. qua se utique addixerant gentilium superstitioni, interpositis diris adjurationibus. Verba Prophetæ sunt: *Et dabo viros qui prævaricantur fœdus meum, & non observaverunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, & transierunt inter divisiones ejus Principes Juda & Principes Hierusalem, Eunuchi & Sacerdotes, & omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli, dabo eos in manus inimicorum suorum, & erit morticinium eorum in escam volatilibus cœli.*

Martem atque Concordiam multis immolationibus sibi adhospitavere.] Scitum est quod ait, Deos sibi Martem & Concordiam velut hospitio conjunxisse Græcos principes, quod *adhospitasse* dixisse priscos exinde apparet. Ut videlicet cum eis manerent duo ista numina, & inter eos habitarent. Non occurrit nunc adhospitationis hujus mentio in alio quopiam auctore. *Adverf. lib.* 57. *cap.* 7.

Cap. XVI. *Ita consensu omnium secundo rumore*, &c.] *Secundo rumore* valet auspicatò. Virgilius lib. 8.

Ergo iter inceptum celerant rumore secundo. Suevius vetus Poëta lib. 5.

—— Redeunt referunt rumore petita secundo.
Et hoc haud dubiè à favore multitudinis descendit obscuro quopiam rumore secundis rebus plaudentis & eas voventis.

Vigiliarumque vices dispartiant.] *Dispartire* sonat dividere.

Cap. XVII. *Agamemnon ex Mycenis naves centum.*] Illud observare velut aliud agentem licet, parum in catalogo navium Græcarum ad oppugnationem Ilii collectarum dissentire Septimium hunc a libello veteri qui Daretis nomine inscribitur, & multa a Græcis recensionibus universæ Trojanæ historiæ discrepat. Septimius enim noster numerum 1117. navium producit, Dares autem 1148. enumerat, ut diversissimi auctores vix triginta ipsis navibus discrepent.

Cap. XIX. *Prorsus nullus funeri modus neque requies.*] *Funus* pestilentiam, contagionem sive contagium notat Auctori nostro. Velut *Funus* aliquod numen funestum & sæviens cadaveribus faciendis diceretur. Pariter autem *Libitinam* pro tali aliquo dæmone accipit aliquot locis Horatius.

Mulier quædam Deo plena Dianæ iram fatur.] Notandum his verbis, *Fari* propheticum esse verbum, & edicere a numine instinctum denotare. *Fata* enim sunt oracula. Lucan. lib. 9. Pharsaliæ:

Stabant ante fores populi quos miserat Eo,
Cornigerique Jovis monitu nova fata petebant.

Plena Deo instinctam notat, ut lib. 5. Septimius idem noster: *inter quæ tam solicita Cassandra Deo plena victimas ad Hectoris tumulum transferri inferrique jubet.* Calpurnius Ecloga 1.

—— Jamdudum velut ipso numine plenum
Me quatit & mistus subit inter gaudia terror.
Quod genus loquendi irrisit olim Seneca pater in nescio quo declamatore, non tacturus si ea cognoscere potuisset, quæ nos docent sacræ litteræ, & ex iis Didymus lib. 1. de Spiritu Sancto. Pariter Arnobius lib. 5. *ut vos plenos Dei numine ac potestate censeatis.* Et Julius Firmicus

de Erroribus profanarum Religionum Vetus inscriptio:

Templum in rupe Tagi superis & Cæsare plenum.

Saturum & potatum torrente deliciarum Dei dixit Victor Uticensis fine lib. 1. de Persecutione Vandalica.

Ne tanta vis exercitus sine rectore effusius ac sine more militia vagaretur.] Mos idem est quod lex, effectu quidem, licet non origine; mos enim oritur ex consuetudine, lex verò ex sanctione: promiscue tamen usurpatur, ut a Septimio nostro.

Ita per æquationem numeri atque partium quadripartitur exercitus.] *Quadripartiri* est in quatuor partes dividere. Æquum autem quaternarium numerum dicit ob perfectionem cubi, de quo consule Macrobium & Favonium in somnium Scipionis, Capellam & Isidorum in Arithmeticis Tractationibus.

Cap. XX. *Neque interim ullus finis vastitatis.*] *Vastitas* est pestilentia. Arnobius fine lib. 4. *Deos sæpe dicitis propter ceremonias non rite perfectas tremoribus infremuisse terrarum, & contagione pestilentiæ corrupisse auras temporum luctuosa cum populi vastitate.* Hoc est pestilentia & contagione morborum ab infecto aëre.

Cap. XXI. *Quum ecce dies fœdari, & cœlum nubilo tegi cœpit.*] *Nubilum* est tenebrosa tempestas cœlo obducto nubibus. *Præcipitatio* imbris eleganter magnam illam ruinam cœli, ut Maro loquitur, designat. Valerius Æditwus de flamma amoris in se ardentissima:

Istam non potis est vis sæva extinguere flamma,
Atque imber cœlo candida præcipitans.

Dein cœpere venti atque fulmina consenescere.] Elegantissime dicit *consenescere* vim ventorum & tempestatum, pro remittere labefieri, deficere. Egesippus lib. 1. cap. 26. *Excitus Herodes congregato exercitu petebat Hierosolymam, ut solveret omnem Hircani potestatem, ac pene effecerat, nisi à fratre infractus & patre, impetus ejus consenuisset.*

Cap. XXII. *Ab inquietudine Iphigeniæ cohiberent sese.*] *Inquietudo* est molestia. *Advers. 57. cap. 7.*

Reformatoque jam die.] *Reformatus dies* cui nubilo pulso reddita serenitas. Quomodo animum atque ornatum *reformare* lib. 2. dixit. *Advers. lib. 27. cap. 10.*

Reseratum est cœlum.] *Reseratum cœlum* pulcre pro reserenato ponit. Lucretius lib. 1. *Et reserata viget genitabilis aura Favoni. Advers. lib. 57. cap. 7.*

Cap. XXIII. *Ventorumque flatus navigandi prosperos.*] *Flatus ventorum* est commoda temperies. (*Advers. lib. 57. cap. 7.*) Quam vocem ita elegantissime etiam ab aliis autoribus usurpari, alibi notavimus. *Advers. lib. 27. cap. 10.*

Eum quippe optimum consultorem suum, quem non secus &c.] Eleganter nonnulla omittit, quod ego non minimum ornamentum Latini sermonis arbitror. *Quæ res pergrata atque accepta per exercitum fuit. Eum quippe optimum consultorem suum, quem non secus quam parentem miles omnis percolebat.* Deest: *putabant, consultorem* suum scilicet. Quæ & ipsa vox non vulgi. (*Advers. lib. 27. cap. 10.*) Vide quæ Indice Appuleiano, voce, Omissa, constipamus. Et sic emensi sumus primum hujus scriptoris librum, cæteros pariter examinaturi, cum otium erit, aut animus. Illud dicere cogor ex re ipsa, bona quamplurima esse in hoc auctore, pauca verò sequioris seculi indicia, quorum gratiam illi libenter facimus, præcipue cum constet nobis ab exscriptoribus miris modis interpolatum & contaminatum esse, quod se etiam usu expertum didicisse collatione cum scriptis codicibus instituta, commemorat homo judicii & ingenii præstantissimus Josias Mercerus Notis ad Nonium, qui & locum ex hoc eodem primo libello pag. 25. *nec multo post irane Diana ob mutationem aëris corporibus pertentatis lues invadit;* corrigit ex libris suis: *neque multò post irane cœlesti an ob mutationem aëris.* Cui equidem assentimur meritò volentes. *Advers. lib. 57. cap. 7.*

Ad Lib. II.

Cap. VI. *Eumque jactatum magnis doloribus.*] Crebro jactationem à pelago deducunt scriptores ad animi aut fortunæ jactationem. Septimius lib. 2. ad Telefum perveniunt, eumque jactatum magnis doloribus consolati &c. Florus lib. 1. de populo Roman. *tot laboribus periculisque jactatus est, ut ad constituendum ejus imperium virtus & fortuna contendisse videantur.* Propertius lib. 2.

Scilicet alternum quoniam jactamur in unda,
Nostraque non ullu permanet aura locis.

Gellius lib. 1. cap. 5. *maledictis appellationibusque præposteris jactatus est. Advers. lib. 20. cap. 20.*

Cap. VIII.

Cap. VIII. *Tempus profectionis anteciperent.*] *Pracipere* eſt antecapere, primo loco priuſque capere. Virgilius:

——— *Si lac praceperit aſtas.*

Ovidius Faſtorum 4.

Et canis, Icarium dicunt, quo ſidere moto
Toſta ſitit tellus, pracipiturque ſeges.

Livius lib. 31. *Nox, diéique inſequentis pars ad pracipiendum iter Philippo data eſt, &c.* Sic *antecipere* Salluſtius. *Non ſitim, neque frigus, neque laſſitudinem operiri, ſed omnia luxu antecipere.* Q. Septimius lib. 1. de Bello Trojano. *Tempus profectionis antecíperent.* *Adverſ. lib. 46. cap. 8.*

Cap. XXIX. *In ore omnium ipſumque & Menelaum contumeliis lacerabat.*] *Lacerare contumeliis* eſt velut exiſtimationem alicujus diſcerpere. Apuleius pag. 259. Q. Septimius lib. 2. *Caterum Achilles in ore omnium ipſumque & Menelaum contumeliis lacerabat.* Et multa ſunt quibus conveniunt hi duo ſcriptores. *Adverſ. lib. 34. cap. 15.*

Ad Lib. III.

Cap. I. *More optimo diviſis ad ſua officia quibuſque.*] *More optimo* eſt laudabili conſuetudine. Sic infra: *ſed Barbari more peſſimo nihil aliud quam turbata atque inſidioſa cupientes prælium pravertere.*

Neque dubium quin inter hos jam pracelleret Philoctetes.] Legendum eſt: *inter hos etiam.* Videtur trajectum fuiſſe: *hos inter etiam.* Unde omiſſio literarum.

Neque circa exercitum ſolliciti.] Lege: *circa exercitium.* Nam Græcis exercitiis occupatis ceſſante bello opponit deſidiam barbarorum.

Cap. II. *Polyxena & Caſſandra, Minerva atque Apollinis antiſtes.*] Clarum eſt inferendam voculam *hac.* *Polyxena & Caſſandra, Minerva hac atque Apollinis antiſtes.*

Auctoque in horas deſiderio.] *Deſiderium* pro intenſiore amore non inerudite dixit. Catullus:

Cum deſiderio meo nitenti
Carum neſcio quid lubet jocari.

Deſiderii poculum pro philtro Horatio Epodo 17. Sic & Propertius lib. 3. Eleg. 21.

Daturum ſe in matrimonium ſororem mandat.] *Mandare* eſt nuntio indicare. *Mandatus* pro miſſo, *mandator* pro miſſore apud Tertullianum lib. 3. in Marcionem cap. 2 Adverſ. lib. 14. cap. 13.

Cap. III. *Animi jactatione ſancius.*] *Sancium animi jactatione* hominem triſtem dixit. *Saucium vecordia* Apuleius, ut & fatigatione. *Adverſ. lib. 10. cap. 16.*

Cum rege commorantur.] Cum rege commoratos Ajaces & Patroclum, ejus tuendi ab amatoris aliquo ſubito incurſu dicit; ne id aliquem turbet.

Cap. IV. *Igitur ubi utrinque inſtructa acies adverſum proceſſere.*] Adverſum eleganter uſurpat hic ſcriptor. Mox: *mox telis adverſum jactis ubi uterque intactus eſt, &c.*

Hector ſitus in parte alia.] *Situm* in parte alia Hectorem pro ibi degentem & rem gerentem dicit. *Sed ubi Hector ſitus in parte alia medios ſuorum fundi accepit diſpoſitis ſatis ſtrenuis, ubi pugnabat, accurrit auxilio laborantibus.* Quæ verba eo lubentius adſcripſi, ut eorum auxilio duo menda ſequentibus abſtergam. Legitur: *ita Graci prohibiti cade reliquorum repreſſo gradu adverſus eos qui ſuperfuerant conſtitere.* Legendum: *qui ſupervenerant.* Nam Hectorem, Deiphobum, Glaucum, Polydamanta dicit. Continuo: *ac mox cognito per univerſum exercitum prælio in ea parte reliqui duces confirmati, ubi quiſque pugnaverat, undique eo confluunt.* Ex eadem periodo reponendum ajo: *confirmatis.* Non enim aliter quam Hector apud Trojanos, hi apud Græcos deſerturi loca, quæ primùm pugnantes ceperant, muniunt illa præclaris viris.

Cap. V. *Philemonem Paphlagonum regem impedimento ſibi oppoſitum cominus fundit &c.*] Non habeo extra ſuſpicionem iſta. Philemon enim primo nomen Græcum, quomodo Paphlagonum regi ſit neſcio. Deinde in illud *propriam* aliquid correpſiſſe puto. Mirum enim ni alienæ potius quam ſuæ originis memoriam repetierint. Sed de nomine largior: valde enim incautæ in talibus Homericæ fabulæ; quas certè huic etiam cuicunque etiam Dicti vel interpreti cum ſolo nomine originem dediſſe autumo, utcunque alia affectet.

Cap. VII. *Ubi uterque intactus eſt, curru deſiliunt, atque arreptis gladiis pergunt obviam.*] Notandum *intactum non tactum* valere. *Obviam* etiam abſolute poſuit, pro ſibi mutuo obviam.

Colligit in arma ſeſe.] Eleganter *colligere ſe in arma* Patroclum & *in armis compoſitum* dixit. Virgil. lib. 10.

——— *Sed bellis acer Haleſus*
Tendit in adverſos, ſeque in ſua colligit arma.

Ejuſdem alteram quoque phraſin eſſe puto, ſed locus excidit: neque noſtrum eſt ignavis indicibus uti.

Cap.

Cap. VIII. *Neque fortuna belli mutatur.*] *Fortuna belli* est ambiguus ejus status, sive & numen aliquod, ut alibi monuimus. Infra: *Patroclus fortunam belli vincere aggressus dum hortatur suos, &c.*

Cap. IX. *Circa Sarpedonis cadaver cunctis deflentibus.*] *Deflere* enixe flere est. Virgil. lib. 6.

——— *Tum membra toro defleta reponunt.*

Cap. X. *Meges &c.*] Legendum: *Meges & Elpenor Arcade*, non *Arcadia*, ut excusum. *Indignatio* rei ibidem indignitatem denotat. Sic *dignatio* sæpe dignitatem in libris ævi cadentis.

Patroclus fortunam belli vincere aggressus.] *Fortuna belli* est Bellona. Quam Fortunam belli vocat Lucanus lib. 6.

Te precor ut certum liceat mihi noscere finem,
Quem belli fortuna parat ———

Et lib. 4.

Non eadem belli totum fortuna per orbem
Constituit ———

Q. Septimius lib. 3. *Patroclus fortunam belli vincere aggressus telo Euphorbi ruit.* Sic aliarum magnarum rerum fortuna dicebatur. *Ut fortuna populi Romani* apud Ciceronem Philippica 2. ubi de cæde Cæsaris. Cicero pro Marcello: *Cum esset incertus exitus & Fortuna belli.* Ausonius Periocha II ad. 15. *Jupiter monet pro Phrygibus belli instaurare Fortunam. Adverf lib. 14. cap. 12.*

Insolentia gentis suæ illudere cupiens.] Tò *suæ* ab aliena manu est, delendum ergo protenus.

Cap. XI. *Ob tegenda vulnera, quæ multis &c.*] Bardos librarios! non viderunt legendum, *quæ occultis locis impressa.* Supra dixerat: *Patrocli vero mors non tantum gemitum illum cunctis incusserat, sed præcipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda. Adverf. lib. 14. cap. 13.*

Cap. XX. *Priamus lugubri veste miserabile tectus.*] Ablativos in i pro e vulgato exeuntes usurpat Apuleius, & contra. Sic lib. 4. *Imo etiam paratus non fusti tantum, sed machæra percussus occumbere.* Valerius Maximus lib. 6. cap. 3. *Fusti percussam interemit.* Ita veteres libri eo loco habent, ubi Pighius restituit *fustim.* Contrarium in Apuleio lib. 9. *At dum fodiens dum irrigans cæteroque incurvus labore deservit.* Erat enim *labori* dicendum. Sic Septimius lib. 3. *Priamus lugubri veste miserabile tectus.* Venantius lib. 2. de rebus Martini.

——— *Effossas trajecto missile costas*
Unde cruentati pariunt baptismata rivi.

Propertius: *illa meo charos donasset funere crines.* Lucilius: *esuriente leoni ex ore exsculpere prædam. Adverf. lib. 25. cap. 5.*

Cap. XXVI. *Renovato fletu quam miserabili.*] Apuleius: *cum quam misella* dicit de Charite. pag. 311. miserrima intelligenda est. Q. Septimius lib. 3. *Ad ea Priamus renovato fletu quam miserabili, non sine decreto divum hominibus adversa irruere ait.* Idem lib. 4. *Apud Trojanos lætitia atque gratulatio interfecto quam metuendo hoste.* Eam vim particulæ *quam* nemo puto hactenus agnovit. *Adverf. lib. 33. cap. 12.*

Ad Lib. IV.

Cap I. *Cæterum viso Hectoris funere.*] *Funus* cadaver sonat apud Q. Septimium lib. 4. de Bello Trojano. *Cæterum viso Hectoris funere, cuncti cives sociique accurrentes fletum tollunt, &c.* Seneca Satyrico de morte seu potius apotheosi Claudii: *Claudius ut vidit funus suum, intellexit se mortuum esse, &c.* Magis autem ridiculum Senecæ dictum facit, si perpendamus *funus* non pompam funebrem ante ligere, quæ fingi à petulantibus & male feriatis hominibus poterat in ludibrium etiam tum viventis principis, ut spectator ipse videlicet suarum fieret exequiarum; sed vero tantumdem esse ac si dixisset *ut vidit cadaver suum. Adverf. lib. 7. cap. 1.*

Cap. XVII. *Maxime quod in suis indies deficientibus auxiliis.*] Est abundans positum tò *in*, ut apud plures scriptores. Tertullianus de Testim. Anim. cap. 5. *Judæos in quorum oleastro insiti sumus.* Septimius lib. 4. *Interim Trojani vehementer pavere, maxime quod in suis indies deficientibus auxiliis novus adversus se miles pararetur.* Optatus Afer lib 5. *Insectamini in personas hominum.* Virgilius Ecloga 7.

Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.

His locis superest ea vocula, aliis deesse potest. Vitruv lib. 8. cap. 13. *Quod legitur Ponto & Asia est atrum.* Par est quod idem Apuleius alibi dicit *in verba fidere.* pag. 159. Quomodo legitur apud Hieronymum ad Sabinianum: *Angelorum strepitu desuper concinente in eadem verba testatus.* Adverf. lib. 34. cap. 15.

ULRICI

ULRICI OBRECHTI

AD

DICTYM CRETENSEM

NOTÆ.

ULRICI OBRECHTI
IN
DICTYM CRETENSEM
NOTÆ.

IN PROLOGUM.

Dictys Cretensis.] Prologus iste, ut in *Codice Bibliothecæ Argentinensis* inscribitur, Græce & ad Dictyn Græcum compositus videtur: inde nec versionis de Græco in Latinum factæ meminit, & *textui*, ut appellat, statim connectitur. Pleraque autem quæ continet, apud Græcos pervulgata fuisse, plenius apparebit, cum integra *Joannis Antiocheni Historia* quæ in Angliæ Bibliothecis latet, publici juris facta erit.

Tertio decimo anno Neronis.] Aliqui ad Claudium Imper. referunt, adoptivo Neronis nomine decepti. *Suidas*: Ἐπὶ Κλαυδίου τῆς Κρήτης ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθείσης, καὶ πολλῶν τάφων ἀνοιχθέντων εὑρέθη ἐν ἑνὶ τούτων τὸ σύνταγμα τῆς ἱστορίας Δίκτυος, ὃ Τρωϊκὸν περιεῖχε πόλεμον. ὅπερ λαβὼν Κλαύδιος ἐξέδωκε χερσὶ φιλαξ. Factus est autem hic terræ motus anno Neronis penultimo ineunte; post Id. Octobr. scilicet, C. Suetonio Paulino, L. Pontio Telesino Coss. cum, ex dicto Apollonii Tyanei, qui eo tempore in Creta morabatur, ἡ Θηρασία γλῶσσα, nata subito inter Theram & Cretam insula. *Philostratus de vit. Apollonii* 4. 2. Σεισμὸς ἀθρόως τῇ Κρήτῃ προσέβαλε. βροντὴ δὲ οὐκ ἐκ νεφελῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς γῆς ὑπήχησεν. κτλ.

Rutilio Rufo illius insulæ tunc consulari.] Quocumque nomine sive *Rutilii* sive *Julii Rufus* hic notandus sit, eundem esse censeo, qui cum C. Fontejo Capitone itidem tertio decimo Neronis anno Consul fuit. *Fasti* antiqui Græci Latinique Rufum duntaxat, primus autem quod sciam *Onuphrius Panvinius* C. Julium Rufum nominavit. Sed uterque parte tantum anni consulatum gessit, à Nerone, qui in utriusque locum solus iniit, ante tempus honore privati: atque eodem adhuc anno Capitoni Germania inferior, Rufo, ut opinor, Cyrenaica & Creta provincia obtigit. Vere is itaque, & Augustei ævi stylo *Consularis* sc. Legatus: ἀντιστράτηγοι ἐκ τῶν ὑπατευκότων, de quibus videndus *Dio lib.* 53.

Ad Neronem transmisit.] Ex Achaica peregrinatione reducem, quæ Eupraxidem sive alium quempiam Cretensium αἰεὶ ψεύστας invitasse videtur, ut è copia scriptorum, qui de Bello Trojano jam tum extabant, aliquem pro Dicty obtruderet, atque Principem eo argumento demereri contenderet, quod non æstimatum saltem illi, sed excultum magnopere constabat; scriptis quippe *Troicis*, ac decantata subinde *Ilii* Ἁλώσει.

Muneribus & Romana civitate donatum.] MSC. Arg. *muneribus è Romana civitate*: male. Ita sub idem plane tempus Judices quoque suorum certaminum remuneratus fuerat Nero. *Suetonius* cap. 29. *Decedens Achaia provinciam universam libertate donavit: simulque judices civitate Romana, & pecunia grandi.*

In Græcam Bibliothecam recepit.] De hac *Suetonius in Aug. cap. 29. Templum Apollinis in parte Palatina domus excitavit. Addidit porticus cum Bibliotheca Latina Græcaque.*

In L. Septimii Epistolam.

L. Septimius Q. Aradio.] Prima editio quæ A. C. 1627. Mediolani prodiit, & cui debetur hæc epistola, sub isthac inscriptione illam exhibet: *Septimius Q. Aradio S. D.* ea vero quam 22. post annis Franciscus Faragonius Venetiis procuravit: *Septimius Q. Aradio S. D.* ipse vero Faragonius in iis quæ de suo adjecit, *virum Romanum eloquentissimum* vocat: unde in ceteras editiones labes fluxit, ut *Septimius Romanus* diceretur. *Lucii* prænomen ex *Arg. Cod.* restituimus, in quo *Epistola* quidem deest, sed *libro quinto* præscriptum legitur: *L. Septimii Ephemeridos liber quartus explicit: incipit liber quintus.* Itemque lib. 6. *L. Septimii Ephemeridos Dictys liber quintus explicit: incipit sextus.* Q. Aradio Rufino coævum Epistola indicat, quam adolescenti & in liberalibus studiis adhuc versanti scriptam conjicio. Sed is quidem inde à Diocletiano usque ad Julianum per aliquot Imperatorum tempora vitam produxit, sicut vel ex *Epigrammate Symmachi* constat:

Princeps ingenio, fortuna munere princeps
Ætatis, Rufine, tuæ, cui prospera, cuique
Tristia mirandis æquavit gloria rebus.
Unus amor cunctis, & præsidium trepidorum.
Principibus, quorum vigoisti tempore, doctus
Aut calcaria ferre bonis, aut fræna tyrannis.

De eodem *Libellus de præfectis urbis à Panvinio* editus: *Diocletiano IX. & Maximiano VIII. Coss. prid. non. Jan. Aradius Rufinus Pr. Urb. fuit.* Itemque anno post Consulatum IV. Constantini M. *Sabino & Rufino Coss. prid. non. Aug. Ovinius Gallicanus Pr. Urb. fuit.* Idque consentientibus *Fastis*. Inscripto apud *Gruterum*.

D. D. CRISPO ET CONSTANTINO JUNIORE
NOBILISSIMIS CÆSS. COSS. IV. KAL. SEPT.
MUNICIPES MUNICIPI T. ÆLI. HADRIANI AUG. CIVI
LITANI Q. ARADIUM RUFINUM VALERIUM PROCULUM
C.V. LIBEROS POSTEROSQUE EJUS SIBI LIBERIS POSTE
RISQUE SUIS PATRONOS COOPTAVERUNT TESSERAM
QUE HOSPITALEM CUM EO FECERUNT &c.

Ammianus Marcellinus lib. 23. de Juliano Imp. *Rufinum Aradium Comitem Orientis in locum avunculi sui Juliani recens defuncti provexit.*

Ephemerida belli Trojani.] *Mediol.* edit. lectio hæc est: quam firmat Suidas: Δίκτυς ἱστορικός, inquit, ἔγραψεν Ἐφημερίδα. ἔστι δὲ τὰ μεθ' Ὅμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ'. Ἰταλικά. Τρωικὸν διάκοσμον. οὗτος ἔγραψε τὰ περὶ τῆς ἁρπαγῆς καὶ περὶ Μενελάου καὶ πάσης Ἰλιακῆς ὑποθέσεως. Locus male à descriptoribus, sed pejus ab interprete habitus, vertit enim: *Dictys Historicus scripsit Ephemeridem. Novem autem libris res ab Homero prætermissas est complexus. Res Italicas. de Trojana Republica. Hic etiam scripsit de raptu Helenæ & Menelao & universa Iliaca sive Trojana Historia.* Ἰταλικά mutare debuit in Ἑλληνικά, ut jam ad oram Codicis sui *Hieronymus Wolffius* annotavit, ac porro locum interpunctione sanatum vertere: *Dictys Historicus scripsit commentarios rerum Trojanarum, quibus Ilias post Homerum prosa oratione in novem libros relata continetur. Dictys iste scripsit de raptu Helenæ & de Menelao & de omnibus quæ ad Trojam gesta sunt.* Non unius Authoris hæc esse, sed ex pluribus consarcinata, uti apud *Suidam* plurima, conjicio, & ista quidem ἔστι δὲ τὰ μεθ' Ὅμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ'. Ἑλληνικά. ἐν παρενθέσεως μοίρᾳ interjecta esse. Τρωικὸς διάκοσμος est *rerum Trojanarum digestus*, si cum *Papinio* loqui licet, vel *Digestum* aut *Digesta Trojana*, si cum *Tertulliano & Jureconsultis*. Διακοσμεῖν *digerere*, acta, res, tempora: quod Historici præsertim solent, etiam illi qui non nisi ἐφημερίδας dare se profitentur. Nam si hunc operum titulum ad *actus diurnos* tantum referre velis, quid fiet *Cæsaris commentariis*, quos utique ἐφημερίδας vocavit Plutarchus. Sed notum est de iis *Ciceronis* testimonium in *Bruto*. Et quamquam olim *Commentarii* non *diurni* saltem sed & *Annales*, ab *Historia* distinguerentur: postea tamen usus permiscuit: vid. *Gellius N. A. V.* 18. Est & Poëtarum διάκοσμος. Atque inter hos alius Epicorum, alius Tragicorum, qui cum res vere gestas ut Troicas, Romanas, alias juxta legem operis sui contexunt, quid aliud quam *Historiam*, scribunt, *poëtice digestam*? Ceterum aliquos ante Homerum excoluisse τὴν

ὑπόθεσιν

ἀρχαιότερον τὴν Ἰλιάδα satis constat. atque imprimis Daretem πρὸ Ὁμήρου τὴν Ἰλιάδα scripsisse testatur Antipater Acanthius apud Ptolemæum initio τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας. Sed Ephemeridem quæ Dictys nomen præferebat *Iliadem esse post Homerum* scriptam non potuit ignorare *Suidas*. Homero autem prætermissa nempe τὰ ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς κτλ. multi executi sunt, atque inter Latinos etiam Macer: ad quem Ovidius de Ponto:

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,
Ne careant summa Troica bella manu.

In Lib. I.

Cap. I. *Ad dividendas inter se Atrei opes.*] Verum Regis hujus nomen apud Cretenses *Catreus*. Testes, Diodorus Siculus V. 59. Ἀλθαιμένης ὁ Κατρέως υἱὸς τοῦ Κρητῶν βασιλέως. Pausanias in Arcadicis de Tegeatis: λέγουσι δὲ Τεγεάται τῶν παίδων ἰδίᾳ τῶν τότε μετοικῆσαι ἐς Κρήτην Κύδωνα, Κατρέα, Ἀρχήδιον καὶ Γόρτυνα. Καὶ ἀπὸ τούτων φασὶν ὀνομασθῆναι τὰς πόλεις Κυδωνίαν, Γόρτυνα, Κατρέα. Κρῆτες δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ Τεγεατῶν λόγῳ, Κύδωνα μὲν Ἀκακαλλίδος θυγατρὸς Μίνω καὶ Ἑρμοῦ, Κατρέα δέ φασιν εἶναι Μίνω, τὸν δὲ Γόρτυνα Ῥαδαμάνθυος. Sed per aphæresin haud inusitatam invaluit ut Atreus diceretur: à quibus haud dubie sumpsit Noster. *Apollodorus* Bibliothecæ lib. 2. de Nauplio: [illegible] δὲ πλεύσας ἔγημεν, ὡς μὲν οἱ τραγικοὶ λέγουσι, Κλυμένην τὴν Ἀτρέως.

Dictus ex Creta Ida.] Ita *Merceri* Cod. nec multo aliter *Arg. Dictys ex Crete Ida.* Cretenses nimirum dialecto sua colles præruptos ὄξας vocarunt: inde ὄαξις & quod idem est οἴαξις, χωρίον κρημνὸς ὑψηλὸς, apud *Etymologum*, ac κατ' ἐξοχὴν præcipuos Cretæ montes Dictam atque Idam notavit. A quorum altero Oeacis nomen derivat *Septimius*, sive, quod potius reor, *Scholiastes* quidam *Septimii*. Pertinent huc *Apollonii* illa ex *Argonauticorum lib.* 1. de Dactylis Idæis:

——— Οὓς ποτε νύμφη
Ἀγχιάλη Δικταῖον ἀνὰ σπέος ἀμφοτέρῃσιν
Δραξαμένη γαίης Οἰαξίδος ἐβλάστησεν.

Addatur *Stephanus de Urbibus in* Ὄαξος: itemque *Servius in Virgilii Ecloga* 1. ubi versus *Apollonii* Latine à *Varrone Atacino* conversos, sed in fine mutilos exhibet Idem qui in Æn. 3. vers. *Idæumque nemus:* annotat, ostendere voluisse Poëtam, *Idæum montem qui sit in Troja, de Creta Ida cognomen indeptum.*

Admodum parvis.] Ita rescripsi pro eo quod est in vulgg. *admodum parvus*. Agamemnon nimirum & Menelaus parvi admodum erant, cum Plisthenes ipse quoque agens in primis annis virilis ætatis, vita fungeretur. *Parvis* id est, κομιδῇ νέοις. *Livius* 1. 39. de Servio: *Tantus illi honos habitus, credere prohibet serva natum eum, parvumque servisse.* Noster infra 4. 21. de Priamo: *qua tempestate Priamus parvulus admodum regno impositus est.* Eosdem autem cum Græcis *Homeri* Commentatoribus fontes hausit. Sic enim ad *Iliad. B. vers.* 249. *Anonymus* pariter & *Eustathius* annotant: ἀλλ' ἐπειδὴ Πλεισθένης νέος τελευτᾷ, μηδὲν πραξάμενος μνήμης ἄξιον, υἱοὶ τούτου ἀνατραφέντες ὑπ' Ἀτρέως, αὐτοῦ παῖδες ἐνομίσθησαν.

Cap. II. *Itemque insecutis diebus. At Reges Græcia.*] Ex corrupta *MSC. Arg.* lectione, pronum fuit hanc probam concinnare habet enim: *itemque insecutis diebus Atrei gratia.*

Cap. III. *Ænea aliisque ex consanguinitate comitibus.*] Sic *Arg. MSC.* & *ed. Mediol.* sed *Mercerus* suorum Codd. auctoritate *Æneam* expungit, non convenire cum sequenti historia hunc Æneæ comitatum ratus: at qui orationem legerit quam Æneæ contra Menelaum tribuit *Septimius* 2. 26. vix mirabitur raptori comitem fuisse, qui raptum tam acriter propugnat. Scriptum tamen hic forte fuerat: *Per idem tempus Alexander Phrygius Priami, fratribus aliisque ex consanguinitate comitibus.*

Æthram etiam & Clymenam Menelai affines.] *Joannes Antiochenus* in *Excerptis Peirescianis*, ex *Dicty Græco*: συνῆσαν δὲ Ἑλένῃ Αἴθρα τε καὶ Κλυμένη, ἐκ τοῦ γένους κατερχόμεναι Πέλοπος καὶ Εὐρώπης. Noster 6. 2. *Interim Mnestheus cum Æthra & Clymena filia ejus ab Atheniensibus recipitur.*

Cap. V. *Properatione navigii, inconsulte usum venti ad Cyprum appulere.*] Ita *Mediol.* & *Venet.* *inconsulte usum* subint. *ventis: Ovidius Met.* 13. 419. *jubet uti navita ventis.* Porro autem ut hic, *venti ad Cyprum appulere, sic* 2. 1. *postquam ad Mœsiorum regionem universus classes venti appulere. Navigium* autem pro *navigatione passim.* 2. 10. *At ubi instructa omnino classes, & mare navigii patiens. vers.* 16. *Urgente navigii tempore.* 6. 9. *Neoptolemum in spelunca fatigatum navigio somnoque jacere.* Ita etiam *Scævola* in *l.* 121. *D. de Verb. Oblig. Idque creditum esse in omnes navigii dies.* & mox: *redderet universam continuo pecuniam, quasi*

 perfecto

perfecto navigio. Forte & *Lucretii* illud referri huc queat è *lib.* 5.

Nec poterat quenquam placidi pellacia Ponti
Subdola pellicere in fraudem ridentibus undis:
Improba navigii ratio tum cæca jacebat.

Universam domum ejus in scelus proprium convertit.] Sceleris sui prædam sive materiam fecit. μετωνυμικῶς. prorsus ut in illo *Lucani Pharſ.* 2. 266.

——— *Quis nolet ab isto*
Ense mori, quamvis alieno vulnere labens,
Et scelus esse tuum.

Itemque *Ovid. Heroid.* 16. 294.

Casta tamen tum sis cum te mea Troja tenebit:
Et tua sim, quæso, crimina solus ego.

Sensum hausit ex *Sallustio Jug.* 14. *ex improviso Jugurtha, intoleranda audacia, scelere, atque superbia sese efferens, fratre meo atque eodem propinquo suo interfecto, regnum ejus sceleris sui prædam fecit.* Imitator Sallustii *Sulpitius Severus Hist. Eccles lib.* 1. *Joas Amasia civile bellum intulit, victoriaque potitus, multam prædam in regnum suum convertit.* Cæterum sententiâ etiam in vulgus notâ, opes materia scelerum. *Justinus* 3. 2. de Lycurgo: *Auri atque argenti usum, velut omnium scelerum materiam sustulit.*

Reliqui præda.] Sic *Arg.* vulgo *reliqua præda.*

Quum obstinate hi Regis necem defenderent.] id est pro vindicanda Regis nece pugnarent. Noster intra 6. 2. *Teucer prohibitus Salamina à Telamone, quod fratrem insidiis circumventum non defendisset.* Pro quo *Vellejus* 1. 1. *Teucer non receptus, ob segnitiam non vindicatæ fratris injuriæ.* Legionis 13. milites apud *Cæsarem de Bell. Civ.* 1. 7. *Sese paratos esse, conclamant, Imperatoris sui Tribunorumque plebis injurias defendere.*

Cap. VI. *Interjaciens memoriam discordiarum Ili & Pelopis.*] Cœptæ hæ discordiæ inter Troem & Tantalum; illum Ili, hunc Pelopis patrem, ob raptum Ganymedis; quem Tros armis vindicare aggressus, cum decederet, bellum Ilo peragendum reliquit: à quo Tantalus Paphlagonia ejectus. Sed detrimenta patri illata, magnis invicem damnis Pelops ultus est. Præter *Diodorum Siculum & Lycophronis Scholiasten* videatur *Orosius* 1. 12.

Cap. VII. *Cujus adventu in tota civitate.*] Hæc est *Arg. Cod.* lectio: *vulg. cujus adventum tota civitas quum partim exemplo facinoris execraretur.*

Nihil pensi aut consulti patientes.] *Med. facientes. Salustius* subinde *habentes.* sed *Arg. Cod.* lectio quam repræsentavimus, vera est. Hic enim παραφράζει non exscribit Salustium Septimius, ita ut vim phraseos haud parum intendat. Nam si Barbari, qui *nihil pensi aut consulti habent*; quanto magis qui nec *patiuntur. Livius* 22. 29. eum inquit, *primum esse virum, qui ipse consulat quod in rem sit: secundum eum, qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi esse ingenii.*

Cap. VIII. *Ita infectis rebus, populus contemtui habitus.*] *Salustius Jug.* 34. *Tametsi multitudo terrebat eum, vicit tamen impudentia. Ita populus ludibrio habitus ex concione discedit.*

Cap. IX. *Namque ex Hesiona Danai filia & Atlante Electram natam.*] Vulg. *ex Plejona:* Mercer. Codd. *Jona.* & *Ona* Arg. *Sona.* Med. *Plesione.* intra 4. 22. *Hesionam quippe Danai filiam Electram genuisse.* Scholiastes *Apollonii ad. lib.* 1. Ἠσιόνης δὲ τῆς Δαναοῦ καὶ Διὸς γίνεται Ὀρχομενός

Argalum patrem Oebali, quem Tyndari patrem constaret] *Apollodorus Biblioth. lib.* 3. εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες Οἰβάλου καὶ Νηΐδος νύμφης Βατείας γενέσθαι παῖδας Τυνδάρεων. Pausanias in Laconicis: ἀποθανόντος δὲ Ἀμύκλα ἐς Ἄργαλον καὶ ὕστερον ἐς Κυνόρταν ἀφίκετο ἡ ἀρχή. Κυνόρτα δὲ ἐγένετο Οἴβαλος. οὗτος παῖδα ἔσχε Τυνδάρεων.

Agenoris quippe Phineum.] *Vulg. Agenoris quippe filium Phœnicem.* Sed de Phineo *Mercerus* jam admonuit. *Septimius* infra 3. 5. *Perhibebatur quippe hic etiam ex iis qui à Phineo Agenoris originem propriam repetebant.*

Et Dymæ patris Hecuba.] Ita *Med.* & ex *Mercerianis Codd.* quidam. Arg. *deinde patris Hecuba.* Phineus itaque Agenoris filius, juxta Septimium Olizonæ pater. 3. 5. Olizona uxor Dardani. *ibid.* & 4. 22. Dardanus autem è *Dionysii Halicarnassensis* recensione *Antiqu.* 1. pater Dymæ. Porro Leda Thestio Ætolo nata juxta *Strabonem*, *Apollodorum*, alios: Thestius Agenore, *Pausania* relatu in Laconicis. Sed Agenor iste Pleuronis, ab Agenore Neptuni quem Septimius innuit, patria & ætate longe diversus solo nomine scriptores induxit, ut alterum cum altero subinde permutarent.

An pœnarum quas ob desertam domum à conjuge metuebat, ita sibi consulere maluerit.] *Salustiana* Ellipsis. *Pœnarum* subint. *causâ. Catil.* 6. *Regium imperium initio conservandæ*

servandæ libertatis atque augendæ Reip. fuerat. 51. *ne quis divitiarum magis, quam injuriæ bellum inceptum diceret. Histor.* 1. *Omnia retinendæ dominationis honesta existimat.* Et paulo post: *Exercitum opprimundæ libertatis habet.* De eadem *Virgilius Æn.* 2. 571.

Illa sibi infestos eversa ob Pergama Teucros,
Et pœnas Danaûm, & deserti conjugis iras
Permetuens.

Noster lib. 5. *iram derelictæ domus metuens.*

Cap. X. *Quæ ob id in conspectu popularium venerat.*] Sic *Arg.* pro quo vulgatæ editiones: *in conspectum. Cæsar de Bell. Civ.* 2. 32. *Hæc acta diebus quadraginta, quibus in conspectu adversariorum venerit.*

Cap. XIII. *Eos Peneleus insecutus cum Clonio & Arcesilao consanguineis.*] Peneleum, Clonium, Arcesilaum, Prothoënorem, Leitum fratres partim germanos, partim patrueles fuisse discas ex *Diodoro Siculo* 4. 69. Βοιωτοῦ δὲ Ἴτωνος γενόμενος ἐτέκνωσεν υἱοὺς τέσσαρας Ἱππάλκιμον, Ἠλεκτρυόνα, Ἀρχίλυκον, καὶ Ἀλεγήνορα· τούτων δὲ Ἱππάλκιμος μὲν ἐγέννησε Πηνέλεων, Ἠλεκτρυὼν δὲ Λήϊτον, Ἀλεγήνωρ δὲ Κλονίον, Ἀρχίλυκος δὲ Προθοήνορα καὶ Ἀρκεσίλαον, τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας ἡγεμόνας τῶν ἁπάντων Βοιωτῶν. Postrema hæc firmat *Septimius* infra *cap.* 17. *item ex omni Bœotia Arcesilaus, Prothenor, Peneleus, Leitus, Clonius, naves quinquaginta.* ac præcipue *Homerus*:

Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως, καὶ Λήϊτος ἦρχον
Ἀρκεσίλαός τε, Προθοήνωρ τε Κλονίος τε.

Vicaria morte.] Alcestis nimirum Admeto ἀντίψυχος facta. *Hyginus Fab.* 243. *Alcestis Peliæ filia propter Admetum conjugem vicaria morte obiit.*

Post discessum ejus ad Deos.] vulg. *à Diis. Arg. adeos.* Unde difficile non fuit genuinam lectionem restituere: quam pridem conjectaverat *Tollius ad Ausonii Eidyl* 4. *Vellejus* 1. 2. *Anno octogesimo post Trojam captam; Centesimo & vigesimo quam Hercules ad Deos excesserat.*

Sagittas divinas industriæ præmium consecutus est.] *Hyginus Fab.* 102. *Ob id beneficium Hercules suas sagittas divinas ei donavit.*

Ex Ætolia Thessandrus.] Usus ibi hospitio Oenei: cujus auspiciis cœptum inter Tydeum & Polynicem societatis jus, utroque ad Thebas interfecto, cum Diomede Oenei nepote coli perseveravit. *infra* 2. 2. Nam cum conventus Græcorum Argis institueretur, Oenei utique regnum Ætolia fuit, 6, 2. Thessandri Thebæ, 1, 17.

Martem atque concordiam multis immolationibus sibi adhospitavere.] Si *Septimius* ita scriptum reliquit, non immerito forte hanc locutionem inter τὰς ἅπαξ λεγόμενας retuleris: cujus sensum *idem* extulit 2. 10. *Cæterum Græci multis immolationibus Deos adjutores incœpto invocantes.* Neque aliud fuerit *Deos adhospitare sibi*, quam illos precari ut adventent, præsentesque ac propitii sacrificio, ac deinceps cœptis adsint: iis potissimum formulis quas *lib.* 1. *verborum solennium* collegit *Brissonius*: *Vos precor Dii, ut nobis volentes, propitii adsitis.*

Adsis ô tandem & propius tua Numina firmes.

Traditum enim veteribus, Deos hominibus piis & bonam causam foventibus ἐπιξενοῦσθαι hospites fieri, sive ut *Glossæ* Græco-Latinæ interpretantur *hospitari*. Palæphatus de Orione: Ζεὺς δὲ καὶ Ποσειδῶν, καὶ Ἑρμῆς ἐπιξενωθέντες αὐτῷ, κτλ. *Statius in Hercule Surrentino*:

Sed felix simplexque domus, fraudumque malarum
Inscia & hospitibus Superis dignissima sedes.

Et paulo post:

Da templum, dignasque tuis conatibus aras,
Quo Pater æthereus, mensisque accita Deorum
Turba, & ab excelso veniat soror hospita templo.

Quem locum etiam *Catullus* excoluit *de Nuptiis Pelei*:

Præsentes namque ante domos invisere castas
Sæpius, & sese mortali ostendere cœtu
Cœlicolæ nondum spreta pietate solebant &c.

Apud Romanos peculiari elogio gens Potitia *hospitio Deorum immortalium sacra* habebatur, teste *Livio* 9. 34. Græcis autem Θεοὺς ἐπὶ ξένια καλεῖν, itemque Θεοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ ξενίαν familiare fuit: inde Θεοξένια & Θεῶν παρουσία passim obvia. Nisi tamen hic editorum pariter atque scriptorum exemplarium obstaret authoritas, pro *adhospitaverunt* substituendum censerem *adhostiaverunt.* Placare enim Deos & propitiare, sacrificulorum stylo, *ostiare* & *hostiare* dicebatur, quod *Servio* præcipue notatum *ad Æneid.* 2. *Hostia, victima; dicta quod Dii per illam ostientur, id est, æqui & propitii reddantur.* A significatu genuino, ad novum sed vicinum tamen, ut plura alia, deflexit *Plautus, Rudent. Act.* 1. *sc. ult.* sacerdotem Veneris inducens, ad eas quæ vacuis manibus aræ appropinquabant, dicentem:

— *vos æquius erat candidatas venire hostiatasque ad hoc fanum, ad isthunc modum non veniri solet.* Quod autem apud *Servium* sequitur: *unde hostimentum æquationem*, non

recto

recte habet: *hostimentum* enim non ab *hostiare*, sed ab *hostire* dictum est, quod *ferire* significat: inde *redhostimentum*, *talio*: cujus præcipue in referiendo jus consistebat: juxta illud *oculum pro oculo*, *dentem pro dente*.

Cap. XVII. *Aliisque sexaginta.*] Sic *Arg.* in quo tamen male pro *naves*, *navibus*: non enim nisi sexaginta navibus Agapenorem præfecit Agamemnon. *Homer. Iliad. β.*

> Τῶν ἦρχ' Ἀγκαίοιο πάϊς κρείων Ἀγαπήνωρ
> Ἑξήκοντα νεῶν.

Elephenor ex Eubœa quadraginta.] *Arg. quadraginta Flenus ex Euboia. Med. Euphenus ex Eubœa* 40. *vulg. Elephenor ex Eubœa triginta. Homer. Iliad. β.* de Elephenore:

> Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.

Tlepolemus Rhodo, aliisque circa eam insulis, novem.] *Arg. Propolemus Rhodo aliisque circa eam insulis IX. Med. Nepolemus Rhodo aliisque insulis quæ circa eam erant, novem.* Quod iterum *Homerus* contra *vulg.* ubi *octo*. firmat:

> Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης ἠΰς τε μέγας τε
> Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν Ῥοδίων ἀγερώχων.

Insulas autem circa Rhodum, *Septimio* Chelidonias intelligi puto, de quibus *Dionysius* in περιηγήσει.

> ——— Ῥόδος ἐστὶ Ἰηλυσίων πέδον ἀνδρῶν.
> Τὴν δὲ μετ' αὐτόθι δὲ χελιδονίαι γεγάασι
> Τρεῖς νῆσοι.

Nam *Lindum*, *Jalysum*, *Camirum* non insulas circa Rhodum, sed *opulentas Rhodi urbes* fuisse *ipse* inferius profitetur 4. 4. Si qui aliquando hic decepti sunt, oportet eos apud Homerum legisse:

> Οἳ Ῥόδον ἀμφ' ἐνέμοντο

Pro:

> Οἳ Ῥόδον ἀμφενέμοντο.

Res de cætero plana est. Nimirum Lindus, Jalysus, Camirus urbes unius insulæ diversam quæque initio & peculiarem rempublicam constituerant; postea in unius civitatis corpus, juris ac imperii communione coaluere; nomine communi insulæ in qua sitæ erant assumpto: ita ut conjunctim Rhodus, nec tres civitates, sed unius civitatis tres veluti tribus dicerentur. *Homerus*:

> Οἳ Ῥόδον ἀμφενέμοντο διὰ τρίχα κοσμηθέντες
> Λίνδον Ἰηλυσόν τε καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

Et paulo post:

> Τριχθὰ δὲ ᾤκηθεν καταφυλαδόν.

Denique bello Peloponnesiaco, ut se facilius adversus Atheniensium insultus tuerentur in unam urbem commigraverunt, cui nomen Rhodi mansit. *Conon Narrat.* 47. Αἱ δὲ τρεῖς πόλεις εἰς μίαν συνεληλυθυῖαι μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ταυτὸ ὄνομα τῇ νήσῳ Ῥόδον ἰδίως καλοῦσι. Add. *Eustathius* in Homeri locum superius adductum, *Thucydides*, *Diodorus*, *Strabo*. Νῆσος Τρίπολις vocatur *Pindaro Olymp.* 7. & *Scylaci Caryandensi* in *Periplo*, ut Νῆσος τρίπολις describitur. Quod argumenta eorum augere potest, qui scriptorem hunc Darii Nothi temporibus non esse recentiorem, contendunt.

Triginta ex insulis Co, Carpatho, & aliis.] *Merceri Codd. Triginta ex insulis congregatis. Arg. Triginta ex insulis congregatas. Med. ex insulis Eutaphrates* 30. *Venet. ex insulis Nisyro Caprate Coo Eutraphrates.* E quibus omnibus non quam genuinam præstaremus, sed quam minimum à genuina abhorrentem putabamus, lectionem exhiberi curavimus.

Thessandrus quem Polynicis supra memoravimus, Thebis naves quinquaginta.] Thebas Epigoni, decem annis post patrum cladem, septem & viginti ante raptum Helenæ, ceperant mœnibusque nudaverant, atque ita Thessandro Polynicis tradiderant. *Apollodorus lib.* 3. Ἀργεῖοι δὲ τὴν φυγὴν τῶν Θηβαίων μαθόντες εἰσίασιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ συναθροίζουσι τὴν λείαν καὶ καθαιροῦσι τὰ τείχη: *Pausanias in Bœoticis.* Τὰς δὲ Θήβας ἑλόντες οἱ Ἀργεῖοι παραδιδόασι Θερσάνδρῳ Πολυνείκους παιδί. Sed *Homerus in Catalogo* nec Thessandri meminit, quia in ipsa expeditione occisus antequam ad Trojam veniretur; nec Thebanæ classis, quia Veteribus Thebæ æque ac Corinthus Trojani belli exsortes habebantur. *Scholiastes Lycophronis*: Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Ἑλλάδα, ἔχρησεν ὁ Θεὸς, τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ κοίμημα ἐν ὀφθαλμοῖς σῶμα τῶν Τρώων μετοικοῦσιν ἐπί τινα πόλιν Ἑλλάδα ἐν τιμῇ μὴ μετασχόντας τῆς ἐπὶ Ἴλιον στρατείας. οἱ δὲ Ἕλληνες εὑρόντες τοὺς ἐν Βοιωτίᾳ Θηβαίους μὴ στρατευσαμένους ἐπὶ Ἴλιον συνεχόντες τὰ τοῦ ἥρωος λείψανα ἱδρύσαντο περὶ τὴν Οἰδιποδέαν κρήνην. De Cadmeis haud dubie intelligendum hoc est qui Thessandro interfecto Thebas remigrarunt. vid. *Diodorus Sicul. Bibl.* 4. 68. & 69.

Neque pretio, neque gratia.] *Sallustius Cat. cap.* 49. *Sed iisdem temporibus Q. Catulus & Cn. Piso neque precibus, neque gratia, neque pretio Ciceronem impellere potuere &c.* utrumque ex *L. Attio* sumptum, qui apud *Diomedem cap.* 1. *de Anomalis*:

> ——— *Nam neque pretio,*
> *Neque amicitia, neque vi impelli neque prece quitu' sum.*

Phalidis Sidoniorum Regis.] Merceriani Codd. *Frigio*, & *Frigie*, *Arg. Phrygii.* Glossema

Glossema id puto, sed quod ad veram lectionem viam monstrat. Scriptum scilicet fuerat: *Balidis Sidoniorum regis*, & sive inter lineas, sive in margine annotatum: *Balis Rex Phrygiæ*, quo scholio, Græcis certe Glossographis non incognito, Balidem Phrygia lingua regem notare significabatur. Nimirum indidem Glossæ author, unde *Hesychius* sumpsit. Βαλλὴν. βασιλεύς. Φρυγιστί. *Plutarchus de Fluminibus*, ubi de Sagari Phrygiæ loquitur: παράκειται δὲ αὐτῷ ὄρος Βαλληναῖον καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον βασιλικόν. Referas huc & *Euphorionis* testimonium, sed levi mendo expurgatum, apud *Æschyli Scholiasten in Pers. vers.* 606. βαλλὴν ὁ βασιλεὺς λέγεται. Εὐφορίων δέ φησι Θουρίων εἶναι τὴν διάλεκτον, pro Θουρίων leg. Θυρίων. Et apud Tyrios quidem, Sidonios, atque in universum Phœnices, itemque apud Pœnos, & Phrygas, promiscuo in usu quanquam varie inflexa videas nomina *Baal*, Βαλλὴν, Βαλλὴν, Βάλης, unde Abibal Tyriorum Rex, & in Sacris Ithobal Sidoniorum, Jezebelis pater. Ut autem à Βαλλὴν Βαλληναῖος, sic & Βαλλώνυμος apud *Diodorum* 17. 46. in Abdolonimum à Latinis scriptoribus conversus.

Magnum atque insperabile cunctis remedium excogitavit.] Scipio Africanus ad Quirites apud *Gellium N. A* 4. 18. *Pacem & victoriam vobis peperi insperabilem.*

Quæ in magno cæli motu criri solent consenescere.] *Salust. Jug. cap.* 35. *Avidus Consul belli gerundi, moveri quam senescere omnia malebat.* Idem apud *Priscianum* lib. 10. *nisi cum ira belli desenuisset.*

Cap. XXII. *Reseratum est cœlum.*] *Arg. serenatum*: quod à Glossatoris manu est. *Lucret. lib.* 1.

——— *Tibi rident æquora ponti,*
Placatumque nitet diffuso lumine cœlum:
Nam simulac species patefacta est verna diei,
Et reserata viget genitalis aura favoni, &c.

Agamemnon ad Calchantem apud *Senec. in Troad.* hanc tempestatem spectans:

Tu qui Pelasga vincla solvisti rati
Morasque bellis, arte qui referas Polum.

In Lib. II.

Cap. II. *Condensis utrinque frontibus.*] Al. *condensatis*. Arg. *condensis satis*. quod indicio est *condensatis* illud à Glossatore profectum. Sed veteres *densere* & *condensere* dicebant: *Salustius Hist. lib.* 3. *Ille subsidiis principes augere, & densere frontem.*

Cap. III. *Interim Teutranius ex Teutrante & Auge genitus.*] Postquam Telephus jam à Teutrante in familiam & spem regni adoptatus fuisset. *Stephanus de Urbibus in Teuthrania*: ὁ Τεύθρας δὲ τὴν Αὔγην ἔγημε, καὶ τὸν Τήλεφον ἐποιήσατο. Add. *Strabo lib.* 13.

Inter vineas.] *Pindarus Isthm.* 8. de Achille.

——— ——— ὁ καὶ
Μύσιον ἀμπελόεν
Αἵμαξε Τηλέφου μέλανι ῥαίνων φόνῳ πεδίον.

Utraque acie.] Sic *Arg.* rectius quam vulg. *utraque acies. Cum utraque acie fatigaretur*: subint. *miles* sumptum ex *Homerico* illo:

——— ἀεὶ δ᾽ ἔγχεϊ χεῖρα καμεῖται.

Ubi Scholiastes: ἀπεργούμενος. male, *rectius quod sequitur*: ἢ καμεῖταί τις, καμεῖται στρατιώτης.

Inspecto crure.] Ita *Vindingius*, εὐστόχως. vulg. *inspecta cura*. *Livius* 4 41. *inspectum vulnus absterso cruore.*

Cap. VIII. *Commutare res cum accolis sueti.*] Med. *commutare merces*. Sed nihil mutandum. *Salustius Jug. cap.* 18. *Nam freto divisi ab Hispania, mutare res inter se instituerant.*

Metus atque mæror universos invasere] Ex *Salust. Jug. cap.* 39. *Metus atque mæror civitatem invasere.*

In communem perniciem præcipitatum iri.] Arg. *in commune*. Apparet scriptum fuisse: *commune in perniciem præcipitatum iri. Commune* Κοινὸν sæpe in nummis & inscriptionibus antiquis, de tota populi universitate. Sed & apud *Ciceronem in Verrem*: *quomodo ille in Commune Miliadum vexaverit. Ovid. Metam.* 12.

——— *Conjurataque sequuntur*
Mille rates gentisque simul Commune Pelasgæ.

Apollinis oraculo monitus.] Ὁ τρώσας ἰάσεται, quod in proverbium abiisse notat *Apostolius* 13. 36. & colligas etiam ex *Suetonio in Claud cap.* 43.

Dux Telephus ob acceptam gratiam factus.] Malim: *ob accepti gratiam*. Ut Achilli sanati vulneris gratiam referret. Eodem haud dubie loci reperit *Septimius*, quo *Apostolius* ea quæ ad proverb. Μυσῶν λεία annotavit, ubi inter cætera apposite prorsus ad hunc locum: ὁ δ᾽ Ἀχιλλεὺς μόνος ἐκ τοῦ τρωθέντος ζητήσας μαθεῖν τὴν πρὸς Τροίαν ὁδὸν, καὶ τοῦτον μαθὼν ἐξ αὐτοῦ, ἠρκέσθη ταύτῃ τῇ χάριτι. *Eustathius ad Il.* α. τῷ τοῦ ναυάρχου ἰατρείας attribuit,

tribuit, & exinde itidem τὴν εἰς Τεύθραν (?) ... Achilli abs Telepho obtigisse, refert.

Cap. XII. *Per latera atque cornua distribuentes.*] Ἐκ παραλλήλων hic ponuntur latera atque cornua exercitus. *Pollux Onomast.* 1. 10. ... δεξιὸν τὸ εὐώνυμον.

Cygnus, cujus haud procul à Troja regnum erat.] Βασιλέα Τρωάδος vocat *Conon Narrat.* 28. Κολωνῶν *Strab. lib.* 13. nimirum Colonas intelligit τὰς ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ..., quæ urbs non nisi 140. stadiis Ilio distabat. Unde Pausanias in Phocicis: αἱ δὲ ἀκοῦσαι ἐν τῇ γῇ τῇ Τρωάδι αἱ Κολῶναι. Nepos in vit. Pausan. cap. 3. *Colonas, qui locus in agro Troade est, se contulerat.*

Mentorensium civitatem.] *Arg.* Mintorensium: *Med. Mentoriensium*, *Venet. Methoriensium.* Methone urbs passim Geographis atque Poëtarum interpretibus celebrata, sed in Thracia sita; è qua regione Cygnus oriundus. Ac pleraque insuper Thraciæ atque Troadis Urbes cognomines, ut *Straboni* jam observatum; ut hîc non immerito *Methonensium*, quo editionis Venetæ lectio ducit, scriptum fuisse suspiceris.

Neque tamen Coronen, quæ haut procul aberat contingunt in gratiam Meandriorum.] Cillam, Carenen, *Neandron* junctim memorat *Plinius V.* 30. Ex *Stephano* vero Toronen in Troade, itemque *Neandriam* sive *Neandrium* fuisse constat. Qui *Neandriam* etiam subinde corrumpi à scriptoribus notavit in *Leandriam. Strabo* & *Scylax* Neandriæ Cebrenen jungunt: in qua nominum varietate tutissimum visum est hîc nihil mutare. *Med.* & *Ven.* pro *Maandriorum* exhibent, Meandriorum.

Qui domini civitatis ejus.] *Venet. qui contermini civitatis ejus.*

Cap. XV. *Cujus neque consilium unquam neque virtus frustra fuit.*] Ex *Sallustio* sumptum *Jug. cap.* 7. *quippe cujus neque consilium, neque inceptum ullum frustra erat.*

Cap. XVI. *Lesbum aggreditur.*] *Parthenius Nicæensis in Er*[*o*]*ticis cap.* 21. λέγεται καὶ ὅτι Ἀχιλλεὺς πλέων τὰς προσεχεῖς τῇ ἠπείρῳ νήσους ἐπόρθει, προσέσχεν αὐτὸν Λέσβῳ. κτλ. Adde eundem *cap.* 26.

Dein Phyrum.] *Arg. Phrytam Med. Pyrram. L. Pyrrham.* Quo nomine inter Lesbi urbes una *Scylaci* memoratur, & inter insulas Troadi prætentas, *Plinio* 5. 31. Scyrus ea demum expeditione, quam in Cilicas instituit Achilles, expugnata videtur. Add. *Strabo.*

Cap. XVII. *Interfecto dein Eëtione qui his locis imperitabat.*] Non de Lyrnesso hæc intelligenda sunt, sed in universum de Cilicibus, quibus utique imperitabat Eëtion. Inde Homero Iliad. ζ. vers. 397. *dicitur*

——— Κιλίκεσσ' ἄνδρεσσιν ἀνάσσων.

Regni sedes, Thebe. *Schol. Homer. in Il. α.* vers. 366. Κίλικες ἔθνος ... τὴν ὑπὸ τῇ Πλάκῳ ὄρει Θήβας. τούτων ἦρχε τῶν Κιλίκων Ἠετίων. κτλ. Lyrnessi autem regulus sub Eëtione Mynes Hippodamiæ maritus.

Sed eorum Rex Brises.] Alten Lelegum Regem, Pedaso imperantem refert *Homerus. Iliad.* φ v. 86. & 87. Sed hoc de reliquiis Lelegum & Pedasi accipiendum recte monuit. *Strab. lib.* 13. Nam qui tum Pedasi Rex fuit, cum urbs ab Achille caperetur, cladi publicæ haud dubie superstes non mansit.

Cap. XVIII. *Quem Rex recens natum clam omnes alendum ei transmiserat.*] Ita *Med.* Alt *quem rex recens natum alendum homini transmiserat. Arg. quem rex recens natum ominis causa alendum ei transmiserat.* Mediolanensi lectioni favet *Euripides in Hecuba*, ubi Polydorus de Priamo:

——— ὅς μ' ἐπεὶ Φρυγῶν πόλιν
Κίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν Ἑλληνικῷ,
Δείσας ὑπεξέπεμψε Τρωϊκῆς χθονὸς
Πολυμήστορος πρὸς δῶμα.

Virgilius Æneid. 3. 49.

Hunc Polydorum auri quondam cum pondere magno
Infelix Priamus furtim mandarat alendum
Threicio Regi: quum jam diffideret armis
Dardaniæ, cingique urbem obsidione videret.

Ovidius Met. 13. 2.

——— *Polymestoris illic,*
Regia dives erat, cui te commisit alendum
Clam Polydore pater.

Cap. XXI. *Et ut ante consulta omittam.*] Ita rescribendum, ex *Arg.* & *Mercer.* ubi *anteconsulta: Præterita*, quod est in vulgatis explicationis causa à Scholiaste adjectum. *Cicero ad Attic.* 9. 9. *Oblivisci me scripsi antefacta & delicta nostri amici. Virgilius Æneid.* 1.

O socii, neque enim obliti sumus antemalorum.

Hoc jam licet te cognoscere.] Non ut vulgo, *recognoscere*: quod sphalma obvium apud scriptores. Etiam apud *Sallustium* in illis, *Catullus cap.* 35. *Egregia tua voluntas recognita grata mihi*, pro, *te cognita grata mihi.*

Ne

Ne sic quidem prælium adversum vos inire consilium fuit.] Ita solet *Salustius* Cat. 4. 1. *non fuit consilium socordia otium conterere.*

Iterato ad vos ob eandem causam oratum venimus.] Etiam hoc ex *Salustio* sumptum *Jug. cap.* 24. *Non mea culpa sæpe ad vos oratum mitto P. C.*

Cap. XXII. *Quis enim posthac cui virile negotium est.*] Sic *Arg.* etiam. *Med. ingenium, cui virile negotium est*, recte *Mercerus* explicavit, *cui domi uxor.* Notus *Plauti* jocus in *Pænulo* 1. 2.

Negotii sibi qui volet vim parare, navem & mulierem
Hæc duo sibi comparato, nam nulla magis dua
Plus negotii habent.

Addi meretur *Laberii* illud in *Necyomantia*, apud *Gellium N. A.* 16. 7. *Duas uxores! hoc hercle plus negotii est.* Afranius *rem uxoriam* pro *matrimonio* videtur posuisse in *Emancipato: ut abs te seorsus sentiam de uxoria re.* Possis cui virile negotium est simplicius interpretari, qui vir est, sicut negotia hominum pro hominibus; & apud *Ciceronem negotium Callisthenis* pro *Callisthene* dictum Critici observant. Locus *Sallustii* quem respexit Septimius extat in *Cat. cap.* 20. *Etenim quis mortalium cui virile ingenium inest, tolerare potest illis divitias superare?*

Cap. XXIII. *Cunctis, ut in tali negotio fieri solet, alienam sententiam expectantibus.*] *Salust. Hist.* 1. *ut alius alium principem expectantes antecapiamini. Cato apud eundem Cat. cap.* 52. *inertia & mollitia animi alius alium expectantes cunctamini.*

Quum se quisque minus idoneum auctorem crederet.] *Livius* 9. *Quum alterum quisque magis mentis compotem & consilii ducerent.*

Panthus clara voce: Apud vos, ait, Ulysse verba facis.] Ita visum est interpungere hunc locum, cum vulgo ederetur: *Pantinus clara voce apud eos ait:* & pejus ab aliis: *Panthus apud eos clara voce ait.*

Cap. XXV. *Nam is inter regulos cum virtute, tum consilio bonus credebatur.*] Ad Hectorem transtulit Jugurthæ elogium, ex *Sallustio in Jug. cap.* 7. *quod difficillimum in primis est & prælio strenuus erat, & bonus consilio.*

Ne qua & alia conjuncta ac finitima regiones.] *Arg. ne quid tale commenta finitima regiones. Noster* supra 2. 22. *An vos soli ignoratis, ut affecta sint vicina atque amica vobis civitates.* Et mox 2. 23. *Ne quid quietum finitimis Troja regionibus atque amicis relinqueretur.*

Neque fidei jus.] *Arg. neque fidum. Petav. namque fidei jus.* Non fore procedente obsidione fidei jus; inquit, id est, neque pactis vim suam, neque fœderibus auctoritatem constitutam esse. Sed perfidiæ & defectionibus locum & jus datum iri. Sic *Lucanus Pharsal. initio.*

Jusque datum sceleri.

Hoc est, scelus auctoritate juris munitum, dixit: *Statius Thebaid.* 3.

Incertusque animi, daret armis jura, novosque
Gentibus incuteret stimulos.

Domi quippe juventus perita belli abunde nobis est.] Vera haud dubie lectio, quam ex *Arg. Cod.* restituimus. Antea edebatur, *deorum quippe auxilio juventus perita belli:* itemque. *deorum quippe ope & auxilio.* Sed in propatulo ratio est, qua domesticam juventutem externis auxiliis adjungit *Septimius.*

Cap. XXVII. *Gergitham.*] Ex Merceri conjectura. Sed MSCC. habent *Genenam* etiam Arg. In editis est *Geniten.* Ortelius *Gentinum* Stephano memoratam innui, suspicatur. Sed illa demum ab Æneæ posteris condita est: *κτίσμα τῶν τοῦ Αἰνείου παίδων*, quod tamen de restauratione possis accipere. Nam & de Arisba idem *Stephanus: ἣν ᾤκισαν. Σκαμάνδριος καὶ Ἀσκάνιος υἱοὶ Αἰνείου.*

Cujuscunquemodi pecora.] Sic in *Arg.* & in vulgatis *Salustii* editionibus *Cat.* 39. *neque solum civis sed cujuscunque modi genus hominum solicitabat.* Al. *cujusque modi Ἀρχαϊκῶς.* Nam veteres pro *quicunque*, *quisque* dicebant ut *Noster* 2. 14. *quisque partium ad eum venerat.* Lex ad antiquam formulam scripta apud *Ciceronem de Legibus* 2. *quæque quoque divo decora grataque sint hostia providento &c.*

Cap. XXVIII. *Obsecrans uti magnificarent præsentiam dei*] Id est revererentur, suspicerent. *Plautus in Menæchm.* 2. 3.

——— *Pol te unum ex omnibus*
Venus voluit me magnificare.

Idem Sticho 1. 2. ubi uxores de maritis:

——— ——— *pudicitia est,*
Eos magnificare qui nos socias sumpserunt sibi.

Nonius cap. 4. *observare, suspicere, magnificare.*

Cap. XXXIII. *Cum manu auxiliari.*] Arg. *auxiliaria.* *Plautus in Truculent.* 2. 1.

 —— me-

——— ——— *magisque*
Adeo ei consiliarius hic amicus est quam auxiliarius.

Simplicis formæ aciem composuere.] Arg. *simplici forma.* Med. *simplici fronte.* Nimirum Græci hic simplicis formæ aciem, bipartito Barbarorum exercitui opposuere. Præcedit enim de Trojanis: *ac dein per campos exercitu bipartito.* Pertinet huc *Tibulli* locus ex elogio Messalæ, uti à *Scaligero* & *Lipsio* emendatus legitur:

Tunc tibi non desit faciem componere pugnæ,
Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen
Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo.

Hæc simplicis formæ acies; sequitur de bipartita:

Seu libeat duplicem, sejunctum cernere martem,
Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister
Miles, sitque duplex gemini victoria casus.

Sive libeat, ut acies bipartita sejunctim de alea belli decernat, ita ut duo cornua à media acie distracta, hostium cornua opposita invadant, atque adeo duobus præliis velut diversis, victoriam quærant. *Cernere martem* dixit, ut *Ennius* apud *Ciceronem de Offic. lib.* 1. & apud *Nonium*, *cernere vitam*, de hac aciei forma *Vegetius* 3. 20. *Mediam aciem suam, qui sic dimicat, nudare compellitur, & in duas partes exercitum separare.* Et mox: *sic de dextro cornu suo, illius sinistrum; & de sinistro cornu suo, illius dextrum aggreditur.*

Cap. XXXV. *Dein Hippothous Pylei.*] Scriptum haud dubie fuit, *dein Hippothous & Pyleus.* Pyleum enim non patrem Hippothoi sed socium duntaxat in hac expeditione fuisse non ignoravit utique *Septimius.* Sic enim de iisdem 3. *In queis Asius Hirtaco genitus & cum Hippothoo Pyleus; hi Larissæi, Asius Sesto regnantes.*

Acamas & Piros, ex Thracia.] Arg. *Acamas Ameripleripiros. Mercer. Acamas Ameriplempiros.* Conjicio istud Ameripleri ex marginali Glossa conflatum. *Homer. Iliad.* β. Eo enim libro Acamas & Piros Homero memorantur:

Αὐτὰρ Θρήϊκας ἦγ' Ἀκάμας καὶ Πείροος ἥρως.

Magistro ac præceptore componendi Musæo.]

Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνήρ,
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Ex *Homeri* elogio *Iliad.* β. 553. è quo ipsi *Homero* laus parta, ut veluti author ac parens τῆς τακτικῆς θεωρίας haberetur. vid. *Ælianus Tact. cap.* 1.

Ordinant autem per gentes atque regiones singulas.] *Cæsar* uno verbo reddidit: *generatim. Bell. Gall.* 1. 51. *Germani suas copias è castris eduxerunt generatimque constituerunt, paribusque intervallis, Harudes, Marcomannos, Triboccos, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suevos.* Græcus Cæsaris interpres: κατὰ φυλάς τε διέταξαν ἐξ ἴσου ἀπ' ἀλλήλων. Credas Nestorem disciplinæ hujus authorem habuisse. Cujus illa sunt apud *Homerum Iliad.* β. 362. ad Agamemnonem:

Κρῖν' ἄνδρας κατὰ φῦλα, κατὰ φρήτρας, Ἀγάμεμνον,
Ὡς φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγῃ, φῦλα δὲ φύλοις.
Εἰ δέ κεν ὧς ἔρξῃς καί τοι πείθωνται Ἀχαιοί,
Γνώσῃ ἔπειθ' ὅς θ' ἡγεμόνων κακὸς, ὅς τε νυ λαῶν,
Ἠδ' ὅς κ' ἐσθλὸς ἔῃσι, κατὰ σφέας γὰρ μαχέονται.

Eadem hac Germanos ratio duxit: nempe *ut discretus labor fortes ignavosque distingueret, atque ipsa contentione decoris accenderentur*, quæ *Taciti* sententia est. *Hist.* 3. 27. Testis idem *Germ. cap.* 7. *Quodque præcipuum fortitudinis incitamentum est; non casus nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiæ & propinquitates.*

Cap. XXXVIII. *Compositæ Græcis, ac singulis per distributionem imperia ducum exequentibus.*] Ita distinguere visum, cum antea ederetur, *conflixere acies compositæ, Græcis ac singulis.* Itemque: *conflixere acies compositæ à Græcis, ac singulis &c.* Græci ita conflixere ut compositæ omnes in universa acie, & per distributionem in suis quisque turmis, imperia ducum exequerentur. Utrumque τακτικόν: imo τῶν τακτικῶν in his duobus fere summa. vid. *Xenophontem Cyropadia lib.* 8.

Cap. XXXIX. *Paratos armis atque animis.*] Arg. *paratos armis.* Animi tamen Paridi

Paridi etiam objurgatione fratrum redditi videntur. *Noster* inferius de Pyrrho *lib.* 4. *cap.* 15. *Myrmidonas gentem fortissimam & inclytam bellandi, armis atque animis confirmat.* Virgilius Æneid 12.

Olli sublimes armis animisque refecti.

Livius 6. 24. *Eunt insignes armis animisque,* & 6. 29. *At tu fretus armis animisque, concitatis equis invade mediam aciem.*

CAP. XLI. *Utraque pars aratui insistere, serere frumenta.*] Leg. ex *Med. dein serere frumenta.*

CAP. XLII. *Incuriosique ab armis.*] Livius 29. 3. *Omnibus pacis modo incuriose agentibus, magna clades illata.*

CAP. XLIII. *Ac dein mole sua urgens hostem.*] Etsi quicquam immutare nisi praeeuntibus libris religio est, non potui tamen quin hic *mole sua* edi curarem pro *molestia,* ut edita manuque exarata exemplaria exhibent, quæ vidi, omnia. Ut hic *mole sua* Hectorem Ajax urget, sic apud Virgilium Æneid. lib. 10. Mezentius contra Æneam:

——— ——— *mole sua stat.*

Infra 4. 6. *Noster de eodem: gravis atque summis viribus ingruens.*

CAP. XLV. *Apud peninsulam qua antepositu civitati.*] Med. editioni debatur hæc lectio. In cæteris est: *qua ante positam civitatem. Servius ad Æneid.* 3. *vers. Sicanio pratenta sinu jacet insula. Pratenta, anteposita.*

CAP. XLVI. *Raptim ac sine ullis ordinibus.*] Arg. *rapiunt.* Med. *rapiunt arma. Livius* 23. 20. *vicit tamen ea pars, qua nihil raptim nec temere agendum censuit.*

CAP. XLVII. *Quum interim Trojani ex muris respectantes.*] Iidem Trojani apud *Q. Ennium* referente *Macrobio Saturn.* 6. 2.

O lux Troja germane Hector,
Quid ita cum tuo lacerato corpore miser,
Aut qui te sic respectantibus tractavere nobis?

CAP. XLIX. *Neque cupiditate ulla aut desiderio lapsum.*] Ita *Med.* in *Arg.* est *lasum*: vulg. læsum. *Plautus in Cistel. Act.* 2.

Ita me amor lapsum animi ludificat.

CAP. LII. *Interea reliquis ducibus favorem attollentibus.*] *Μετὰ βοῆς αὐτὸν εὐφημούντων,* ut recte hunc locum *Casaubonus* explicat ad *Vopisci Aurelianum cap.* 48. Inferius 3. 18. *Quibus cum à reliquis favor attolleretur. Livius* 23. 46. *Nolanis per clamorem favoris indicem accedentibus ad ardorem pugna.* Favor itaque pro applausu sive acclamatione: quia clamor favoris index. *Ovidius Metam.* 10.

Adjiciunt animos juveni clamorque favorque.

Et lib. 15.

——— ——— ——— *piumque*
Æneada prastant & mente & voce favorem.

Quum lati inter se invitarent.] Forte fuit: *quum lati vino se invitarent,* ex *Salustio Histor. lib.* 4. *Reversi postero die, cum se cibo vinoque lati invitarent. Noster* 3. 25. *Ipsique & qui cum eo venerant cibo invitantur. Plautus* suo more ad jocum transtulit in *Rudente* 2. 3. de Naufrago: *Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.* Inde invitatio vini apud *Gellium* 15. 2. *Sed hanc largiorem paulo jucundioremque vini invitationem non improbavit Plato.* Ellipsis tamen etiam usu firmata. *Plautus* eodem loco:

Si invitare nobis paulisper pergeret,
Ibidem obdormissemus.

Et in *Amphitruone*:

Mira sunt nisi invitavit sese in cœna plusculum.

Livius 1. 57. *Victor maritus, comiter invitat regios juvenes. Cæsar Bell. Civ.* 1. 74. *Interim alii suos in castra, invitandi causa adducunt. Suetonius Aug. cap.* 77. *Quoties largissime se invitaret, senos sextantes non excessit.* Invitare autem non repleri significat, ut *Nonius* interpretatur: sed ad edendum bibendumque provocare: quod præsertim de iis dicitur, qui erga alios hoc comitatis genere officiosi sunt, quique se invicem mutua exhortatione lacessunt, habet tamen etiam in iis locum qui pro se genio suo hilarius indulgent.

IN LIB. III.

CAP. I. *Dilato conditionibus in tempus bello.*] *Salustius* apud *Servium*: *Bellum quibus posset conditionibus desineret.* Idem *Jug. sibi per Dabarem ex Sulla cognitum posse conditionibus bellum poni.*

Namque facinoris exemplum.] Sic Arg. & *Med.* at *Venet.* & *al.* *namque facinoris exemplo.* mox Arg. *omnibus prœliis Græcos victores cognito*, ubi *Med.* & *Venet.* *omnibus prœliis Græcos victores cognitum*, sc. in animis hæserat. Noster paulo inferius, *Jamque crebris adversum se ictibus congressi, neque vulneratus quisquam, multum diei consumserant.* *Livius* 4. *Ante omnia refellit falsum imaginis titulum, paucis ante annis lege cautum, ne tribunis Collegam cooptare liceret.* Idem 6. *tantum Camillus auditus Imperator terroris intulerat.* Et 27. *Liberatas religione mentes turbavit rursus nuntiatum Frusinone, infantem natum esse quadrimo parem.*

Rogatura supplicabant.] *Med.* *Supplicaturaque*, tolerabilius quam supplicabant, quod à Glossatoris manu esse nemo non videt.

Cap. IV. *Ascito sibi quisque auriga.*] *Salustius Jug. cap.* 18. *multis sibi quisque imperium petentibus.*

Cap. VI. *Ac prostratos, cum alios invaderet desuper, proculcans obterere.*] Ita Arg. *Salustius Jug. cap.* 94. *Eo acrius Romani instare, fundere, ac plerosque tantummodo sauciare, dein super occisorum corpora vadere.*

Cap. VII. *Ingressusque hostem complectitur, manu dextra poplitem succidens.*] Gallice *coup de Jarnac* hunc ictum vocari in proverbium abiit, cui originem dedit singularis inter Vidum Cabotium Jarnacium, & Franciscum Vivonum Castaneum dimicatio, *Thuano* etiam memorata *Histor. lib.* 3. *ad* A. 1547. Cæterum *ingredi* hic est sub gladium succedere, ut veteres loquebantur. *Quadrigarius* apud *Gellium* 9. 13. de pugna Manlii Torquati cum Gallo, *eique sub Gallicum gladium successit.*

Cap. XVI. *Ut aves consternata vocibus, alto decidisse crederentur.*] Majori asseveratione de Græcis cum in Isthmico spectaculo libertas & immunitas illis promulgata esset, *Valerius Maximus* 4. 8. *Iterata pronuntiatione præconis, tanta cœlum clamoris alacritate compleverunt, ut certo constet, aves quæ supervolabant attonitas paventesque decidisse.* Et Romæ in concione, cum de Pompeio ad piraticum bellum imperatore eligendo tractaretur ὁ ὅμιλος μέγα καὶ ἀπειλητικὸν ἀνέκραγεν scribit *Dio lib.* 36. ὥστε κόρακά τινα ὑπερπετόμενον σφῶν ἐκπλαγῆναι, καὶ πεσεῖν ὥσπερ ἐμβρόντητον. Add. *Plutarchus in Flaminio* & *Pompeio.*

Fortior quam felicior.] Hæc ex *Med. ed.* addita, cui tamen detraximus Glossatoris assumtum, *cunctis ducibus nostris.* Iterum hic *Salustium* imitatur Septimius: Sic enim ille de Sulla *Jug.* cap. 95. *atque felicissimo omnium ante civilem victoriam, nunquam super industriam fortuna fuit, multique dubitavere, fortior an felicior esset.*

Media columba sparto dependebat.] *Arg. Cod.* scriptura hæc est. Al. *Media columba parte dependebat.* Scio apud *Gellium* 17. 3. ex Varrone disputari, *sparti usum in terra Græcia diu incognitum fuisse, multisque post Ilium captum tempestatibus ex terra Hispania advectum.* Sed Nostro licuerit hac voce uti *communi significatione* qua Græcis σπάρτα denotasse funes ex *cannabe & stupa cæterisque sativis rebus*, *Varro* fatetur. Ita certe *Eustathius ad Homer.* Il. B. *vers.* 135. Εἰώθασι σπάρτων φυτοῖς χρῆσθαι οἱ παλαιοὶ εἰς πλοκὴν σχοινίων.

Cursu longo certantibus Oilei Ajax victor.] στάδιον ἀγῶνα ἐνίκησεν.

Cap. XIX. *Duplici campo Machaon.*] Δίαυλον ἐνίκησε. Ἀγωνιζόμενος τὸ δίαυλον στάδιον, καὶ γυμνὸς καὶ μετὰ τῆς ἀσπίδος. vid. *Pausanias in Corinthiacis*, ubi victorias Graniani Sicyonii statuæ subscriptas, itemque in *Eliacis prioribus*, ubi figuram τοῦ διαύλου exhibet.

Pedibus ejus circumvertitur atque ita prædito obligatoque nixu.] *Arg. Cod.* & *Med. ed.* consensum hic secuti sumus, raro quippe in vitiosam lectionem conspirantium. in *al. edd.* est, *pedibus ejus circumnectitur atque ita præpedito obligatoque nexu.* Cui scripturæ firmandæ sunt quæ disserit *Gronovius Diatrib. ad Statium cap.* 24.

Cap. XX. *Quo cum Andromacha non minor quam in Priamo miseratio.*] *Ovidius Metam.* 1. 654.

——— *Tu non inventa, reperta*
Luctus eras levior.

Et. 4. 603.

Sed tamen ambobus versæ solatia formæ
Magnus nepos fuerat.

Cap. XXI. *Adsum en ultro.*] Ita rescripsi *Med. ed.* vestigia secutus. Apparet autem, Nostro in oculis fuisse orationem Cottæ apud *Salustium*: *Atque ego cujus ætati mors propior est, non deprecor. Adsum en C. Cotta consul.* Sic Mithridates apud *Tacitum Annal.* 12. 18. *Mithridates terra marique Romanis per tot annos quæsitus, sponte adsum.*

Cap.

Cap. XXIV. *Ut delectaretur.*] *Med. ed.* debetur hæc emendatio. vulg. *delectaretur.* Præcesserat de Priamo, *protinus in os ruit, pulverem atque alia humi purgamenta capiti aspergens.* Mox vero sequitur. *Igitur ubi excussus comis pulvis totusque lautus est.*

Cap. XXVI. *In Idam tradidisse.*] Sequitur in *vulg. in id dextram dedisse: quod abest ab Arg. Cod.* & *Med.* atque ex vitiosa verborum præcedentium scriptura irrepsisse palam est.

Ad Lib. IV.

Cap: II. *Ac restantes detrudere umbonibus.*] *Arg. resistentes. Salustius Hist.* 2. *validam urbem multos dies restantem pugnando vicit. Livius* 6. 30. *dum iniquo loco sola virtute militum restantes caeduntur caduntque.* 6. 32. *Aliquandiu aqua virtute fortunaque Latina legiones restabant.*

Cap. VIII. *Summa rerum desperatio.*] Ex *Liv.* 24. 9. Tempus ac necessitas belli, ac discrimen summæ *rerum faciebant.* In *Med.* est, *summa rei.*

Cap. IX. *Quo viso Ulysses, non temere est inquit.*] Ita *Med.* non *quos visos* ut est in *aliis. Virgilius Æn. lib.* 9.

Haud temere est visum, conclamat ab agmine Volscens.

Cap. XIV. *Addiderat etiam vitem quandam auro effectam.*] Refer huc quæ de vite aurea quam Pompeio Aristobulus dono misit, commentatur *Seldenus de Jur. Natur. & Gent.* 2. 8. ubi Athenæi, Herodoti. Plinii testimoniis Persarum etiam cæterisque Orientis Regibus ejusmodi cimelia fuisse in usu docet.

Mœsiacis modo Ceteiisque instructus legionibus.] Vulg. *ceterisque.* at Arg. *Citisque* unde & dubitandi de vulgata, & ad veram lectionem perveniendi occasio nobis nata est. *Homerus Od.* λ. *vers.* 519. *de Eurypylo.*

——— Πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι Κήτειοι κτείνοντο.

Cap. XIX. *Egresso utrinque milite ad bellandum.*] Ope Med. restituimus hunc locum, cum vulgo ederetur, *egresso utrinque milite, ab Alexandro cadunt ad solis partem maximam.*

Cap. XXII. *Cunctos sanguinis sui injuriis insectari solitum.*] Ita *Med.* pro quo al. *cunctos sanguine & injuriis insectari solitum.* Noster paulo post in hac eadem oratione, *Ceterum Priamum cuncta jura affinitatis proculcantem, magis in suos superbiam atque odium exercuisse.*

Parcum in suo atque appetentem alieni.] Hæc quoque *Med.* ed. correctio debetur. Vulg. *pravum insuetum atque appetentem alieni. παρῳδία* ad *Salustianum* illud in *Cat. cap.* 5. *alieni appetens sui profusus.* Parsimonia in suo mox iterum exprobratur Priamo 5. 2. *Solus suas opes intus custodiat Priamus; solus divitiis potiores civibus teneat.*

In Lib. V.

Cap. III. *Tendentes ad cœlum manus annuere; tot adversis rebus.*] Hoc quoque loco dux ad veram lectionem *Med. ed.* cum in cæteris sit, *Tendentes ad cœlum manus abnuere tot adversis rebus Priamum.* Supra. 2. 20. *Ea Seniores lamentatione immodica cum lacrymis accipientes, ad omnia quæ ab eo dicebantur, tanquam injuriæ ejus participes, annuere.*

Non solum jam se, ait, hostibus, odio.] Vulg. *odio diis.* Leg. ex Med. *hostibus odiosum.* *Cæcilius* apud *Nonium:*

—— In senectute hoc deputo miserrimum,
Sentire ea ætate, esse odiosum se alteri.

Cap. V. *Insidias tentatas solito à regulis.*] *Med. more* addit è *Glossa.* Supra 4. 16. *Solito ad Agamemnonem cœnatum venitur.* Auctor *de origine gentis Rom.* ex *C. Fabii Pictoris Annalibus* itemque ex antiquissimo scriptore *Vennonio: Solito institutoque egressam virginem in usum sacrorum aquam petitum.*

Cap. XI. *Scilicet quo attractu motus facilius foret.*] *Salustius Jug. cap.* 94. *Uti prospectus nisusque per saxa facilius foret. Livius* 25. 11. *munitumque iter, quo faciliora plaustra minorque moles in transitu esset.*

Nullo dilectu, civium manibus dissolvuntur.] Med. *Nullo delicto*, Al. *multo dilectu.* Inferius: *sine ullo ætatis atque honoris dilectu.* & , *nullo dilectu virorum fortium.*

Semirutisque mœnibus.] Sic *Arg.* Vulg. *semiruptisque. Salustius apud S. Hieronymum in Habacuc*, de Saguntinis, *quippe quis etiam tum semiruta mœnia.*

Cap.

Cap. XII. *Ad aram Jovis anteadificialis confugit.*] Ita diserte *Med.* ed. nec longe abit *Arg.* MSC. in quo: *anteadificiales*, *Scioppius* legit *adificialis*. Vulg. *ante adificiale*, *Jupiter anteadificialis* ἑρκεῖος Ζεὺς, ᾧ βωμοὶ, ut scribit *Harpocration*, οὕτως ἕρκος ἐν τῇ βυλῇ ἵδρυνται. τὸ γὰρ περίβολον ἕρκ⊕ ἔλεγον. pro ἐν τῇ βυλῇ legendum haud dubie ἐν τῇ αὐλῇ *Pausanias in Corinthiacis*: τοῦτον τὸν Δία Πελάμον φασὶν οἷα πατρῷον, ἐν ὑπαίθρῳ τῆς αὐλῆς ἱδρυμένον. *Hesychius* Ἑρκεῖος Διὸς ὃ κατὰ τὴν οἰκίαν. & mox, ἕρκιον. τὸ κλ⊕ αὐλῆς. *Eustathius*, ὃ ἕρκος. ὃ ἐστι ὃ περὶ αὐλὴν τεῖχος dictus autem anteædificialis non tantum quod in aula ante ædificium coleretur, sed etiam quod septo ædificii præpositus esset. Idem *Eustathius ad Homer. Od.* 10. βωμὸς ἑρκείου Διὸς, ἔξω τε περὶ τὴν αὐλὴν αἴθρι⊕ εἶναι δοκεῖ, ὁποῖοι πολλοὶ φαίνονται. ἐν ᾧ ἔθυον Διὶ ἐφόρῳ ὃ ἕρκος. Simulacrum ejus describit *Pausanias*, quod duos oculos eo loco quo homines, tertium in fronte habuerit. Aram ad Alexandri M. ætatem mansisse superstitem discas ex *Arriano lib.* 1.

Cap. XVI. *Hecuba quo servitium morte solveret, multa ingerere maledicta.*] *Plautus in Menachm.* 5. 1.

Non tu scis, mulier, Hecubam quapropter canem
Graji esse pradicabant? —— ——
Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis:
Omnia mala ingerebat quemque aspexerat;
Itaque adeo jure cœpta appellari est canis.

Cap. XVII. *Æneas apud Trojam manet.*] *Scholiastes Lycophronis*: Ὁ Αἰνείας μόνος φυγὼν ἐκ τῆς ἁλώσεως, πάλιν ᾤκησε τὴν Τροίαν. *Quum ne nos quidem unius ejusdemque insula, simili lingua, sed varia permixtaque utamur.*] *Homerus Od. T.* de Cretæ incolis:

Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη. ἐν μὲν Ἀχαιοὶ
Ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες ἐν δὲ Κύδωνες,
Δωριέες τε τριχάϊκες δῖοί τε πελασγοί.

Adde *Strabonem lib.* 10.

In Lib. VI.

Cap. I. *Solutis anchoralibus navigant.*] *Livius* 22. 19. *Vixdum omnes conscenderant, quum alii resolutis oris in anchoras evehuntur; alii ne quid teneat anchoralia incidunt: raptimque omnia praprepere agendo, militum apparatu nautica ministeria impediuntur, trepidatione nautarum capere & aptare arma miles prohibetur.* Nimirum *anchoralia solvere* hîc idem significat, quod apud *Ovidium Met.* 15. 696. *retinacula puppis solvere*. Et apud Euripidem in Hecuba.

Λύεται χαλινωτήρια νεῶν.

Et ob id saviente mari.] Med. *& obsaviente mari.*

Per noctem igni elato ad ea loca deflectere tanquam ad portum coëgerat.] *Seneca in Agamemnone* 3. 1.

—— —— *hanc arcem occupat*
Palamedis ille genitor, & clarum manu
Lumen nefanda vertice è summo efferens
In saxa ducit perfida classem face.

Ex *Euripide* translata, qui de eadem re in *Helena*:

Πολλὰς δὲ πυρσεύσας
Φλογερὸν σέλας ἀμφὶ ῥυτὰν
Εὔβοιαν εἷλ' Ἀχαιῶν
Μονόκωπος ἀνὴρ, πέτραις
Καφηρίαις ἐμβαλὼν
Αἰγαίαις ἐναλίοις ἀκταῖς
Δόλιον ἀστέρα λάμψας.

Sophocles integram Tragœdiam scripsit, cujus titulus Ναύπλι⊕ πυρκαεὺς indicante Hesychio in πυρά. Retulit autem & *Apollodorus lib.* 2. facinus istud, ac simul pœnam quam talionis jure Nauplius subiit. Sed librariorum incuria locus in alium plane sensum detortus est. Οὗτ⊕ μακρόβι⊕ γενόμεν⊕, πλέων τὴν θάλασσαν τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐπὶ θανάτῳ ἐδυσφόρει. συνέβη δὲ καὶ αὐτὸν τελευτῆσαι ἐκείνῳ τῷ θανάτῳ ὥσπερ ἄλλους πλέοντας ἐδυσφόρει. Utrobique pro ἐδυσφόρει legendum ἐπυρφόρει vel ἐφρυκτώρει. Nauplius nimirum provecta jam ætate eos qui sibi in mari obviam facti essent face elata ad mortem illexerat: inde justa numinis vindicta contigit, ut ipse etiam naufragio interiret, adeoque id mortis genus subiret quo alii face ipsius illecti perierant.

Cap. II. *Oeneum multimodis afflictari.*] Poëta vetus apud *Ciceronem de Oratore*:

Multimodis sum circumventus morbo, exsulio atque inopia.

Apol-

Apollodorus Biblioth. lib. 1. Οἱ δὲ Ἀγρίου παῖδες ἀφελόμενοι τὴν Οἰνέως βασιλείαν τῷ πατρὶ ἔδοσαν· καὶ προσέτι ζῶντα τὸν Οἰνέα καθείρξαντες ᾐκίζοντο.

CAP. III. *Cujus filia in matrimonium Ægisthi denupserat.*] *Ovidius Metam.* 12.

> ——— *Nec Canis in ullos*
> *Denupsit thalamos.*

Ἐμφατικώτερον *Taciti* illud *An.* 6. 27. *Pars mœroris fuit quod Julia Drusi filia denupsit in domum Rubellii Blandi.*

CAP. IV. *Multi undique virile ac muliebre sexu confluunt.*] Veteres *secus* scribebant & ut ait *Sosipater*, per omnes casus integra forma declinabant. Ita *Salustius Hist.* 2. *Undique virile ac muliebre secus per vias & tecta omnium visebatur. Petronius: quibus si nil aliud virile secus esset quod auxiliaretur. Livius* 26. 47. *Liberorum capitum virile secus ad decem millia capta.* Interdum tamen & sexus eodem modo usurpabant. *Sisenna Hist.* 4. apud *Nonium: tum in muro virile ac muliebre sexus populi multitudine omni collocata. Plautus Rudent.* 1. 1.

> *Filiolam ego unam habui eamque unam perdidi,*
> *Virile sexus nunquam ullum habui.*

CAP. V. *Inter Scyllam & Charybdim mare sævissimum & illata sorbere solitum.*] Ex *Salustio* sumptum, cujus testimonium *Servio* debemus ad *Æneid.* 3. ubi de Charybdi. *Sorbet universa quæ prehendit, & secundum Salustium ea circa Tauromenitanum egerit littus.* Sequitur paulo inferius ipse *Salustii* locus, *quod forte inlata (naufragia) sorbens gurgitibus occultis millia sexaginta Tauromenitana ad littora trahit.*

CAP. VII. *Neoptolemus apud Molossos naves quassatas tempestatibus reficit.*] Utcunque longus ac difficilis à Molossis ad Magnetes fuerit περίπλους, non possunt tamen hic alii Molossi intelligi quam quos Neoptolemo ejusque posteris in Epiro paruisse scribit *Strabo lib.* 7. & ad quos post mortem Neoptolemi Andromacham remissam esse inferius cap. 13. Septimius *memorat. de iisdem* Virgilius *Æn.* 3.

> *Priamiden Helenum Grajas regnare per urbes*
> *Conjugio Æacidæ Pyrrhi sceptrisque potitum.*

Et deinceps:

> *Morte Neoptolemi, regnorum reddita cessit*
> *Pars Heleno:*

Ibidem de erroribus Neoptolemi, Andromacha:

> *Nos patria incensa diversa per æquora vectæ*
> *Stirpis Achilleæ fastus, juvenemque superbum*
> *Servitio enixæ tulimus.*

Refer huc & ad sequentia è *Pindari Nemeis Odin.* 4. ubi inter cætera:

> ——— Θέτις δὲ κρατεῖ
> Φθίᾳ. Νεοπτόλεμος δ' Ἀπείρῳ.

Pausanias in Atticis de eodem: τὴν μὲν ἐς Θεσσαλίαν ὑπερεῖδεν ἀναχώρησιν, ἐς δὲ τὴν Ἤπειρον κατὰ χρησμοὺς ἐλθὼν ᾤκησε.

Ab Acasto expulsum regno Pelea.] Eodem regno ante Trojanum bellum Peleus Acastum expulerat Jasonis & Tyndaridarum auxilio, teste *Pherecyde in Scholiis Pindari ad Nem. Od* 3. Itemque *Apollodoro Bibl. lib.* 3. & *Nicolao Damasceno in Excerptis Peirescianis.*

Convivium illud deorum appellatum] Referatur huc cœna δωδεκάθεος Augusti ex *Suetonio* in vita ejus *cap.* 70.

Sepiadum littus quod propter saxorum difficultatem nomen ejusmodi quæsiverat.] Sepia nimirum piscis, κυφώματος. ἡ δὲ Σηπιὰς ἀκτὴ *Strabonis* testimonio *lib.* 9. πετρώδης. Unde ratio nominis sponte se obtulit naturam rei potius quam Poëtarum fabulas sectanti. Sic aras in quas Æneæ naves impactæ sunt ἵππων νῶτα vocatas Servius annotavit ad illa *Virgilii Æn.* 1.

> *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras*
> *Dorsum immane.*

In *Ed. Veneta* legitur *Sepianum littus.* Sed Noster τὴν Σηπιάδα ἀκτὴν Sepiadum littus eadem licentia transtulisse videtur qua in aliis etiam nominibus è Græca in Latinam terminationem convertendis usus est, nisi ipsa forte saxa quibus Sepias asperatur, à Sepiarum similitudine Sepiades nuncupavit. Sicut Echinades Insulas aliqui dictas tradiderunt διὰ τὸ τραχὺ τῶν τόπων καὶ αὐτοὺς ἀκανθώδεις κατὰ τοὺς ἐχίνους. *Eustathio* recensente ad *Dionysium Periegetem.* Præcipua autem celebritas Sepiadum littori postea demum Persicæ classis naufragio parta est, de quo videndus *Herodotus in Polymnia cap.* 188. & *seqq.* Add. *Pausanias in Arcadicis.*

Ibi Pelea avum reperit occultatum spelunca abdita & tenebrosa.] Ex *Euripidis Andromacha*, ubi Thetis ad Peleum:

——— *Παλαιᾶς χοιράδος κοῖλον μυχὸν Σηπιάδος ἵζε.*

Itaque mutata veste Jolcium simulans.] Ita rescripsi ex *Arg. Cod.* ubi *locicum* & *ed. Med.* ubi *Jocum.* Nam Locrum quod est in vulgatis locum utique hic non habet, cum ad Iolcum hæc sint gesta.

Cap. X. *Nusquam repente comparuerit.*] *οὐκ ἐφαίνετο, non apparuit,* si profanis sacra miscere, solennemque formulam qua Henochi ad Deum excessus notatur, huc transferre fas est. Sic *Servius ad Æn* 3. de Scamandro, *Victor in Xantho flumine non comparuit. Gellius l.* 19. *Sed eam mulierem tunc à Tarquinio degressam, postea nusquam loci visam constitit. Apollodorus* de Europa, *ἀφανοῦς δ' Εὐρώπης γενομένης.*

PAULI

PAULI VINDINGII
IN
DICTYM CRETENSEM
DE BELLO TROJANO
NOTÆ.

PAULI VINDINGII
IN
DICTYM CRETENSEM
DE BELLO TROJANO
NOTÆ.

Lib. I.

Caput I. **C**Retam Convenere.] Hoc Authori nostro familiare est nomina Regionum & insularum sine adjecta præpositione construere. Ita lib. 6. cap. 2. *Cretam patrium solum remeavimus*; pro *in Cretam*. lib. 2. cap. 14. *Lemnum insulam mittitur*. lib. 1. patriam regredi &c.

Alter Meli.] Merionem Moli filium cum Idomeneo hæredem constitutum indignatur vir doctus in notis ad h. l. eo quod Molus νόθος Deucalionis fuerit. Idomeneo adeo non displicuit, teste *Authore* lib. 1. cap. 13. *Idomeneus & Meriones summa inter se concordia juncti.* Neque illa ætate νόθοι eadem severitate ab successione, qua hodie excludebantur; unde *Eustathius* ad hanc ipsam vocem, νόθος. Odyss. γ. Εἰ δὲ σκοτίους τινὰς καὶ παρθενίους παῖδας ἡ ποίησις παρεισφέρει σεμνούς τι ἔχοντας, καὶ τῷ πελάγει δὲ πλείους τῶν γνησίων οἱ νόθοι, ἔχει τι χρηστὸν &c. sc. natalium iniquitatem virtute corrigere licebat. Molus hic alibi apud *Eustathium*. Κρητικὸς appellatur ad ἰλ. κ. p. 722.

Sed hi non Plisthenis, ut erant.] Parentis obscuritas, & res forte domi angusta, liberos in aliam familiam transmiserat, unde apud *nostrum* lib. 5. cap. 16. *Exinde contumeliis Agamemnonem fratremque agere, eosque non Atridas, sed Plisthenidas & ob id ignobiles appellare.* Nam nihil dignum ad memoriam nominis reliquerat Pater; & liberi in nullam sortem bonorum nati.

Cap. II. *Multarum hostiarum.*] Ἑκατόμβην intelligit, vid. hujus libri cap. 15. & alibi.

Exhibitisque epulis.] In ipso templo, ut puto. Scilicet in more apud antiquos fuit, peractis sacrificiorum mysteriis, in ædibus ipsis Deorum epulari, & ipsis carnibus sacrificialibus vesci. De Potitiis Pinariisque apud *Livium lib.* 1. res manifesta est. Et *Sueton. in Claudio cap.* 33. *Victus nidore prandii, quod in maxima Martis æde Saliis apparabatur, deserto Tribunali, ascendit ad sacerdotes, unaque discubuit.* Ita suas, peracto tremendo mysterio, Agapas Christiani habuere. Et ex 1. *Sam.* 9. v. 13. & 19. institutum & celebratum fuisse convivium post sacrificia constat.

Magnifice eos habuere.] Ad eundem fere modum *Sallust. in Bell. Catilinar. cap.* 14. *Parum honeste pudicitiam habuisse.*

Cap. III. *A Phœnice patre ejus.*] Sic *Conon* Europam filiam Phœnicis vocat, neptem Agenoris.

Præter cæteras.] Hoc est, supra cæteras, infra cap. 20. de Nestore: *Præter cæteros Græcia viros jucundus acceptusque.* Vide lib. 6. cap. 13.

Æthram etiam & Clymenam Menelai affines.] Quæ postea Helenæ ancillabantur, ab

Homero ἰλ. γ. ἀμφίπολοι dictæ, quod δυ-λίδας *Eustathius* interpretatur. Ætra Pitthei filia, & apud quosdam Theseos mater. Ætram vero & Clymenam, quæ Homero memorantur, nonnulli, teste *Eustathio*, non affines istas Menelai putant, sed alias his cognomines; ὁμωνύμους ταῖς ἀρχαίαις ἡρω-ϊναῖς, ut de Ætra & Pittheo loquitur. Clymenam idem *Eustathius*, μόνην κατανοήσαντος. ait, τὴν ἰσοῤῥοπον τῆς Ἑλένης ἁρπαγὴν, ὅτι Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς Λακεδαίμονα.

Sicut in tali re fieri amat] Hoc est solet. *Sallust. Bell. Jugurth. cap.* 3. *Qua ita fieri amat, & cap* 41. *Quintilian lib.* 9. *cap.* 3. Ex Græco inquit transl.ta *Sallustii* plurima, quale est, *vulgus amat fieri.*

Cap. IV. *Indignatione stupefactum.*] Infra lib. 4. *amissa mente obstupesieret Virgil.*

> *Obstupui, steteruntque comæ, vox faucibus hæsit.*

Ita *stupet* apud *Senecam*, si recte memini, eleganter scio sumi, ubi ita doloribus obruitur animus, ut ne lacrimæ quidem extorqueri possint.

Positis ex divisione.] Ut lib. 6. *Impositis.*

Pro tempore.] Ut paulo infra, *pro tempore armati, & lib.* 2. *cap.* 8. *Pro tempore cohortati suos.* Hoc est, ut res postulabat, & tempus permittebat.

Quæ in tali negotio patiebantur.] Placet magis: *Partiebantur.*

Uti conquesti injurias Helenam repeterent.] *Liv. lib.* 1. ad eundem fere sensum: *injurias & non redditas res ex fœdere, quæ repetita sunt.*

Legantur prius.] Eadem Consilii sententia Romæ pervicit, obsessa Sagunto, mittendos prius legatos ad res sociorum inspiciendas.

Cap. V. *Apud Lacedæmonam.*] Ita cap. 12. *Lacedæmonam redeunt*, & cap. 17. *ex omni Lacedæmona. Barthius in adversar. Lacedæmoniam*: ubi dubitare se ait, an urbs ipsa à Latino Auctore ullo ita sit usurpata. Sed observare debuit vir doctissimus, Lacedæmonam apud Authorem, non pro urbe, quæ & Sparta, sed pro Laconia, & regione ipsa sumi, ut ex cap. 17. evidens est: *Ex omni Lacedæmona naves sexaginta*: quis hæc de urbe dicta crediturus est? In eo v. Homerum noster secutus est, qui ἰλ. β. Λακεδαίμονα expresse distinguit ἀπὸ τῆς Σπάρτης.

> Οἳ δ' εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν
> Φᾶρίν τε, Σπάρτην τε ——— ———

In scelus proprium convertit.] Hoc est, contra æquitatem & jura hospitii; ut illud *Lucani* 1. *Pharsal*:

> *Jusque datum sceleri* ——— ———

Cum v. hoc loco *proprium* idem est ac *suum*, in scelus suum convertit; licebit ne hunc sensum eruere? Universam domum Regis, ob atrocitatem facti in scelus suum puniendum convertit; ita *Florus lib.* 1. *cap.* 17. *Omnium mentes in se converterat.*

Proprium.] Hoc loco pro *suo* sumitur. Ut & cap. 14. *Admetus vicaria morte conjugis fata propria protulerat*, lib. 2. cap. 4. *propriam gloriam æquiparaverat*, & lib. 3. *Originem propriam memoria repetebat.* Male hic *Barthius* putat *propriam* irrepsisse. *Mirum*, inquit, *ni aliena potius, quàm sua originis memoriam repetierit.* Sed eleganter satis proprium pro suo ponitur, ut & ἴδιον pro αὐτοῦ vel αὐτῶν, ut Act. 1. v. penult. εἰς τόπον τὸν ἴδιον, quod quidam per αὐτοῦ, alii v. per αὐτῶν exponunt.

Reliqui præda.] Hoc est, ex præda relicti: qui prædatorum manus effugerant. Et hæc lectio convenientior, quam *reliqua præda.*

Cadunt utrinque plurimi.] Jul. Cæs. Bell. Gall. lib. 1. cap. 15. *Pauci de nostris cadunt.*

Hi Regis necem defenderent.] Hoc est vindicarent, ulciscerentur. Ita *Dares Phrygius, ut quam primum injurias suas defenderent.*

Cap. VI. *Ad Priamum adit.*] Ita cap. 9. *ad Helenam adit & lib.* 6. *cap.* 3. *ad oraculum adit.*

Conductoque Consilio.] Convocato concilio. Ita infra: *Priamus senes conducit & lib.* 2. *conductis militibus. Sallust. Bell. Jugurth. cap.* 51. *Metellus ubi videt Numidas minus instare, paulatim milites in unum conducit. Et Tacitus annal.* 4. *item lib.* 15. *auxilia in unum conducta.*

Consilio.] Constanter hanc lectionem retinendam censeo, & non *Concilio.* Exempla apud nostrum obvia.

Quantis mortalibus.] Quot mortalibus, ut & alibi *quantis* apud Authorem pro *quot* invenies, lib. 2. cap. 6. *Et quanti Pelopidæ in ea militia essent.* Si *quantam* pro *quantis* legeris, nihil inde incommodi erit. Quantam scilicet indignationem tam atrox facinus incuteret.

Cap. VII. *Alexander cum supradictis comitibus venit.*] *Joannes Antiochenus* MS. in Bibliotheca Bodlejana, qui lib. 5. Χρόνων τρωϊκῶν multa ex Dicty recitat; alias circumstantias addit; scilicet Alexandrum post 33. annorum in agro Amandra moram,

Trojam

Trojam ingressum fuisse *μονὶ ζαρδικὸς τῇ καὶ ἀντρεπλω*.

Exemplum facinoris.] Egregium illud *Livii* est, lib. 26. *Ad plures exemplum, quam calamitas pertinet*, & alibi: *diutius durant exempla, quam mores*, & lib. 2. *Neque huic tam pestilenti exemplo remedia ulla ab Imperatore quæsita sunt.*

Cap. VIII. *Reguli repente consilium irrumpunt.*] Ubique apud authorem Priamidæ sunt Reguli; ut lib. 2. cap. 14. de Priamo: *ire in consilium cupiens ab regulis cohibitus est: Ipsi namque pro relicto patre, conventum irrumpunt*, & lib. 5. *Priamus cum residuis Regulis venit; nam cæteros bello amiserat.* Scio & Regulos pro Magnatibus sive regio sanguine ortis sumi: ita vulgata versio.

Cap. IX. *Dardanum genuisse ex quo Tros &c.*] Tros hic non filius Dardani est, sed ejus ex Erichthonio & Olizona nepos; unde noster lib. 4. *Electram genuisse, ex qua ortum Dardanum Olizona Phinei junctum, Erichthonium ei dedisse, ejus Tros:* Et *Arrianus* de Dardano: Δάρδανος ἐκ σπέρμα τῆς Θρακῶν ἐλθὼν τῆς Τεύκρου βασιλέως Θυγατέρας ἔγημε, Νησὼ καὶ Βάτειαν. καὶ ἐκ μὲν τῆς Νησοῦς ... αὐτῷ Θυγάτηρ Σίβυλλα &c. ἐκ Βατείας δὲ Ἐριχθόνιος καὶ Ἴλος. Sed hic omnia Apolline egent; nam Olizonam matrem Erichthonii Dictys statuit, Arrianus Batian; Ilum ille Erichthonii nepotem, hic fratrem. Sed hæc omnia fere sunt, ut *Strabo* alibi; μύθων ἀναπλεά.

Cap. X. *Tyndari, ex quo ipsa genita.*] Unde consobrinam Penelopis fuisse constat: Icarus quippe Penelopis pater, Tyndari frater erat.

Traduxit.] Retineo lectionem, pro *transduxit*. Et ita ubique fere in *Cod. MS. Julii Cæsaris* ex Bibliotheca *Ampliss. Dn. Obrechti traducere* pro *transducere*, ut impressi libri habent.

Inter Regulos medius adstans.] Verba scilicet facturus. Ita de Ulysse lib. 2. *Ulysses medius adstans hujusmodi orationem habuit.* Et hoc honoris gratia factum, sive ut auditores, instar coronæ, perorantem attenderent.

Cap. XIII. *Eorum ego secutus comitatum.*] De Dicty *Joh. Antiochenus* MS. lib. 5. Χρόνον τρεῖναι Κνωσὸς ὁ σοφώτατος Δίκτυς, ὃς ἐκ τῆς Κρήτης &c. ἦν γὰρ μετὰ τοῦ Ἰδομενέως τοῦ συμμάχου τῶν Δαναῶν τοῦ κατελθόντος εἰς τὸν πόλεμον ἅμα τοῖς ἄλλοις Ἀχαιοῖς συνεκστρατευθεὶς γὰρ τοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἰδομενέως ἐτύγχανεν ὁ αὐτὸς Δίκτυς, καὶ ὑπομνήματα ἀκριβῶς τοῦ πολέμου, καὶ συγγραψάμενος εἰς τὸ πλοῖον. Circa finem lib. 4. Author ipse de se plenius: *Hæc ego Gnosius Dictys, comes Idomenei conscripsi &c.*

Ab Ulysse cognita.] Leg. *postea ab Ulysse cognita.*

Eurypylus Evemonis, Ormenius.] Commata tollenda hic sunt, ex Ormenio quippe Eurypylus fuit, ut infra cap. 17. & ex *Homero* constat.

Cap. XIV. *Qua ex Chirone dicebatur.*] Ut cap. 1. *dictus ex Creta Ida.*

In primis adolescentiæ annis.] Lib. 4. c. 9. *In primis pueritiæ annis.* Sunt qui in hac periodo tota mendum suspicantur, indicante *Barthio*, qui hic Sallustianum stilum defendit.

Rector ejus.] Idem lib. 2. cap. 34. *vocatur* morum Magister.

Vicaria morte] Sic alibi noster dixit. *Vicariam victimam, & vicarium munus lib. 2.*

Fata propria protulerat.] Hoc est, vitam prolongaverat, nec assentior *Barthio*, qui, *Emacula*, inquit, *protulerat*, *leg. pertulerat*. Fata propria, hoc est mortem sibi destinatam: ita *Justinian. Institut. tit. de pub. jud. §. Alia deinde*, dum ait, *lege Pompeia de parricidio cavetur, ut si quis parentis, aut filii, aut omnino affinitatis ejus quæ nuncupatione parentum continetur, fata preparaverit, &c.*

Morte Conjugis.] Illa Alcestis fuit teste *Homer. Ιλ. β.*

——— πάλαι θυγατρῶν εἶδος ἀρίστη.

Tricenses.] Ex urbe Tricca sive Trica in parte Thessaliæ, Estioti sive Hestiæoti dicta, urbe celebri templo Æsculapii, & tabulis ibidem morborum expugnatorum indicibus.

Medicinæ artis.] Sic *mulieris ancilla tugurium Sallust.* dixit in *Jugurth.* & *Augustin. Confess. lib. 4. cap. 3. Erat eo tempore vir sagax, medicinæ artis peritissimus, atque in ea nobilissimus, & noster lib. 5. cap. 7. avis aquila.*

Paantis Philoctetæ, qui comes Herculis, post discessum ejus à diis.] Leg. *ad deos*, vel *ab eo* sc. Hercul. Discessum recte mortem interpretatur *Barthius*, sive ἀποβίωσιν. Inclytus certe sagittandi arte fuit Philoctetes apud *Homer. Ιλ. β. & nostrum lib. 3 cap. 1. Neque dubium, quin inter hos jam præcelleret Philoctetes, quippe Herculis sagittarum dominus & destinata arte feriendi mirabilis.* Ideoque sagittas divinas vocavit, quod adeo feliciter objecta transfigeret: excedetque fidem, quod noster lib. 3. cap. 18. Philoctetem refert sagitta excidisse vinculum, quo

quo religata columba fuerat. Sagittas ejus Hydræ sanguine infectas fuisse *Dictys* lib. 4. author est; inque Thurinorum urbe conspici *Justin. lib.* 20. *cap.* 1. Thurinorum urbem condidisse Philoctetem ferunt, ibique adhuc monumentum ejus visitur, & Herculis sagittæ in Apollinis templo, quæ fatum Trojæ fuere.

CAP. XV. *Porcum marem in forum adferri jubet.*] Apud Romanos in fœderibus etiam porci usus. *Liv. lib* 1. *p.* 15. Id ubi dixit, porcum saxo silice percussit.

Orienti occidentique divisit.] Et ita Augurem apud Livium fecisse invenimus lib. 1. *Augur Deos precatus, regiones ab oriente ad occasum determinavit.* Ortumne respexit hic sacerdos, more solito, ut Virg. lib. 12. Æneid.

Illi ad surgentis conversi lumina solis
Dant fruges manibus salsas ———

Conjecturæ hic liceat indulgere. Cum Argos convenerant Duces, mox inde Aulida petituri, iter, via publica ingredientibus, tale fuit, ut occasum medii inter & ortum pergerent; Aulis quippe Bœotiæ, orientalis est Argis in Argolide.

Per medium transire jubet.] Similiter lib. 5. cap. 10. *Excisis in partes duas hostiis per medium transeunt.* Notissima historia Xerxis est apud *Herodotum*, per medium filii Hospitis liberalissimi in duas dissecti partes, exercitum traducentis. Quin graviter Judæos increpat Jeremias 34. 8. quod per dissecti vituli medium transire consueverant.

Pure lauti.] Hoc est decenter præparati, ut solenne istud exigebat. Infra lib. 4. cap. 8. *Græci lautum bene cadaver Antilochi Nestori tradunt.*

Sibi adhospitavere.] *Barth.* explicat: Deos sibi velut hospitio conjunxisse. Melius, Deos sibi propitios reddidisse, vel, Deos istos pro hospitalibus Deis elegisse: Erant enim Deos inter, quos veteres ξενίους appellabant, hospitales; ob intimiorem eorum præsentiam & familiaritatem; ut *Jupiter Xenius* apud *Plautum*, & *Jupiter Hospitalis* apud *Ciceron.* in *Epist. famil.*

CAP. XVI. *Punicis litteris nomen Agamemnonis designant.*] Mirum igitur, unde *Josepho lib.* 1. *contra Apionem* in mentem venerit, quod dixerit *Homeri* carmina ne quidem conscripta fuisse, *nec litteras tum notas*, Hic quippe Punicarum litterarum mentio fit, & scio me aliquo in loco apud ipsum Homerum legisse,

——— Ἔπορεν δ' ὅγε σήματα λυγρά,
Γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά.

Punicis litteris.] Græcas litteras punicas vocat, utpote à Cadmo Danaoque invectas, ut ipse ait *lib.* 5. *Conscripsi litteris Punicis, ab Cadmo Danaoque traditis*; suamque ibi vernaculam à Græca distinguit. Græci quippe ut multa alia ita & litteras à Phœnicibus habuere. Consule *Bocharti Phaleg.* & *Scalig. not. ad Euseb. Chronol.* Clem. Alexandr. lib. 1. Stromat. pag. 224. Cadmus, inquit, litteras invenit. Hinc litteras *Phœnicias* vocatas esse ait Herodotus.

Propter magnam opum vim.] Vulgatum illud:

Crœsus Halym penetrans, magnam pervertet opum vim.

Ad munia militia festinarent.] Deleo voculam *ad*, & ita *noster* initio *lib.* 3. *Græci cuncta, quæ in tali negotio militia exposcebat, intenti animo, summis studiis festinabant.* Iniqua est censura *Catonis* apud *Gell. noct. Att. lib.* 16. cap. 14. *Qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat.*

CAP. XVII. *Aulidam.*] Melius *Aulida.* Sed monitum supra id Authori nostro frequens esse, ut *Lacedamonam.*

Naves centum, aliasque sexaginta.] Lege, *aliisque sexaginta Agapenorem præfecit*; adeo ut centum naves duxerit Agamemnon, sexaginta Agapenor, quas tamen ab Agamemnone acceperat; sed ipse ex Arcadia milites & remiges imposuerat, teste *Homer.* ἰλ. β.

Αὐτὸς γάρ σφιν δῶκεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
Νῆας ἐϋσσέλμους περάαν ἐπὶ οἴνοπα πόντον
Ἀτρεΐδης, ἐπεὶ οὔ σφι θαλάσσια ἔργα μεμήλει.

Inde etiam apud *Daretem Phrygium est; Agamemnon ex Mycenis navibus numero centum.* Et postea. *Agapenor ex Arcadia navibus* 60.

Tlepolemus Rhodo octo.] Restitui novem ex *Homero* & *Darete.*

Catalogus Navium Græcarum.

ex

	Dicty.	Darete.	Homero.
Agamemn. ex Mycenis, cum aliis, quibus Agapenorem præfecit	100 —	100 —	100
	60 —	60 —	60
Nestor ———	90 —	80 —	90
Menelaus ———	60 —	60 —	60
Mnestheus ———	50 —	50 —	50

Elephenor

Elephenor	30	—	40
Ajax Telamonius	12	—	12
Diomedes	80	80	80
Ascalaph. & Ialmen.	30	30	30
Oileus Ajax	40	37	40
Arcesilaus &c.	50	50	50
Sched. & Epistroph.	40	40	40
Thalpius & Diores	40	40	40
Thoas	40	40	40
Meges	40	40	40
Idomeneus	80	80	80
Ulysses	12	12	12
Prothous Magnes	40	12 Error librarii XI. pro XL.	40
Tlepolemus	8	9	9
Eumelus	11	10	11
Achilles	50	50	50
Nireus	3	—	3
Podarces	40	40	40
Podalir. & Machaon	30	32	30
Philoctetа	7	7	7
Eurypylus Ormenius	40	40 leg. ex Ormenio, pro Orchomeno.	40
Guneus	22	21	22
Leonteus	40	40	40
Phidippus	30	30	30
Thessandrus	50	—	—
Calchas	20	—	—
Mopsus	20	—	—
Epios	—	—	—
	1265	1090	1186

NB. In Darete vitiosissimi sunt numeri — *qui adduxere naves numero* 1201. Deesse itaque nomina Ducum cum suis Classibus oportet, ut hi numeri sibi constent.

CAP. XVIII. *Toto quinquennio.*] Excidit hic *Authori*, quod supra retulerat cap. 16. *hac omnia toto biennio praparantur.*

CAP. XIX. *Irano cœlesti, an ob mutationem aëris.*] Phrasis *Authori* nostro familiariter usurpata. sic lib. 2. *Incertum alione casu, an uti omnibus videbatur* &c.

Corporibus pertentatis.] *Lib.* 2. *cap.* 30. *Sed regum nullus ex hoc malo adtentatus est.* *lib.* 3. *cap.* 11. de luctu Achillis *adeo reliquorum animos pertentaverat.*

Promisce.] Idem ac promiscue. *Gell. noct. att. lib.* 6. *cap.* 14. *Sed ita ut promisce dici solet* & *lib.* 13. *cap.* 9. *de variis atque promiscis quastionibus composuit*; & alibi.

Deo plena.] *Lib.* 5. *cap.* 16. *Cassandra Deo plena*; *Justino*, *divino spiritu impleta.*

Iram fatur.] *Justin. lib.* 43. *cap.* 1. *Fauno fuit uxor nomine fatua, qua assidue divino spiritu impleta, velut per furorem futura pramonebat, unde adhuc qui inspirari solent, fatuari dicuntur.*

Sine modo militia.] *Lib.* 2. *cap.* 38. *Sine modo atque ordine Barbaris ruentibus.* Hoc est: sine legibus & institutis militaribus.

Quadripartitur exercitus.] *Barthius* ait, *ob perfectionem cubi de quo consulendus Macrobius & Favonius.* Sed ad cubos confugere opus non est, cum & hodie in 4. partes dividere castra, juxta 4. cardines mundi, mos sit.

CAP. XX. *Dommitionem confirmans.*] *Lib.* 2. *cap.* 35. *Domuitionem cupiebant.* Ex Pacuvio & Philoxeno vir doctus exempla attulit.

Desponsum Achilli.] Æque scite ac desponsatam, ut & apud *Sueton.* in *vita Jul. Casaris.*

Tum propter gratiam Helena.] Quam reversuram sperabat: Si enim *Dareti Phrygio* credendum; invita rapta fuerat Helena; dum de Paride ait, *Helenam mœstam alloquio mitigavit.*

An ne.] Leg. *Ac ne.*

CAP. XXI. *Venti atque fulmina cœpere consenescere.*] *Florus lib.* 3. *cap.* 3. *Donec invicta illa rabies & impetus consenesceret*: & *lib.* 4. *cap.* 2. *Ut ardentissimi Ducis consenesceret impetus.*

CAP. XXII. *Reseratum est cœlum.*] *Barthius*, *quasi reserenatum. Val. Flac. lib.* 1. *Emicuit reserata dies cœlumque resolvit.*

CAP. XXIII. *Ventorumque flatus navigandi prosperos.*] Leg. *navigando*, sc. faventes, neque opus hic est cum *Barthio Flatus* in *Status* mutare, illud quippe magis Latium sapit.

Eum quippe optimum.] *Barthius advers.* pag. 2692. *Eleganter*, inquit, *omittitur verbum*, *putabant*, *habebant*, *ut apud Septimium*, *Eum quippe optimum consultorem suum*, *quem non secus* &c. At vero supervacuum fuerit pronomen *quem* hic intrudere; cum melius impressi libri, *Eum non secus*, *quam parentem miles omnis percolebat.* Sic *Livius lib.* 2. de Bruto, *Matrona annum, ut parentem eum luxerunt.*

Eorum, qua praecesserant satis prudens.] E contra hoc lib. cap. 16. *Imprudens religionis.*

Frumenta, vinum, aliaque cibi necessaria.] Leg. *oleumque*, *cibi necessaria*, cap. 17. *aliis quoque necessariorum cibi replent.* Reti-

 nuissem

nuissem *alia* cum libris impressis, nisi *Oleum* convenientius fuerat; quippe cum ex *Lycophrone*, *Servio*, aliisque constat, datam filiabus Anii facultatem convertendi, quicquid attigerant 1. in fruges 2. in vinum 3. in oleum, non video rationem cur frumenta & vinum memoraret author, excluso oleo.

Oenotropa.] Licet unica saltem Oenotropa fuerit, reliquæ v. Spermatropha & Elæotropha, tamen omnes Oenotropæ audiunt. sc. quod à Libero patre hoc privilegio donatæ fuerant: *ὡς ὁ Διόνυσος ἐχαρίσατο, ὁπότε βούλοιντο οἶνον, σπέρματα καὶ ἔλαιον λαμβάνειν κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις*, ut inquit *Enarrator Lycophronis.*

Lib. II.

Cap. I. *Ad Masorum regionem.*] *Τὴν Μυσῶν ἀρχὴν* vocat *Strabo lib.* 12. de Telepho loquens & *Homer.* *ἰλ. β. Μυσῶν δὲ Χρόμις ἦρχε*, quod *noster* dixit *lib* 2. *Chromis Midonis ex Mœsia.* Mœsii quippe & Mysia, ut illa Europæ, hæc Asiæ præcipue competit, ita nomina sæpissime inter se commutantur, ut hic apud nostrum & alios. Ita Retaria Mysorum dicitur quæ apud *Antonin.* est Regio 14. in Europa. Et *Florus* de populis à Crasso in Europa devictis, lib. 4. cap. 12. *Norici*, *Illyrii*, *Pannonii*, *Dalmatæ*, *Mysi* &c. ubi Mœsi in Europa intelliguntur.

Telephus, qui tum Mœsiæ Imperator] A Teuthrante Cilicum & Mysorum rege adoptatus, cui etiam in regnum successit.

Neque versis his atque in fuga parcere.] Lege, Neque versis his in fugam.

Cap. II. *Ob industriam virium atque ingenii.*] *Industriam Donatus* interpretatur *scientiam & providentiam. Florus lib.* 2. *cap.* 12. expresse industriam viribus opponit: *Industriam* inquit, *Macedonum, viribus Thracum, ferociam Thracum disciplina Macedonum temperaverunt.*

Societatis jus.] Sic *jus familiaritatis Justin. lib.* 7. *cap.* 3. & lib. 16. cap. 5. *Jure familiaritatis admissi.*

More patrio.] Infra de more colligendi cineres quædam adnotabimus.

Sepelivit.] Hanc sepulturæ curam a Majoribus Diomedes hauserat; refert quippe *Justin lib.* 3. *cap.* 5. de militibus Lacedæmoniorum, *Tantum*, inquit, *ardorem militibus injecit, ut non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseras, insculptis suis & patrum nominibus dextro brachio deligarent, ut si omnes adversum prœlium consumsisset, & temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent.*

Cap. III. *Ipsi Duces Principes certaminis.*] Scilicet ipsi Duces primipili quasi fuerunt, qui primi hostium aciem infringere tentabant.

Teutranius ex Teutrante & Auge genitus, frater.

Telephi uterinus.] Uterinum apprime noster addidit. Auge quippe patrem Aleam habuit, qui eandem ab Hercule compressam deprehendens cistæ una cum filio Telepho incluserat. Teuthras corporibus inventis Augen uxorem duxit, ex qua Teutranium suscepit, Telephum vero sibi adoptavit, Hercule genitum ut noster infra, cap. 4.

Quos adversum ierat.] Sic cap. 5. *Priamum adversum* militiam recusare, pro adversus Priamum.

Ab instanti pernicie.] Ita lib. 2. cap. 33. *Instantem perniciem.* Instans hoc est, præsens. Sic apud optimum authorem, (nomen mihi excidit) scio me legisse, *Tempus præteritum instans, & futurum.*

Cap. IV. *Quum utraque acie.*] Totam periodum ita lego: *quum utraque acies intenta in prœlium* (vel *intenta prœlio* ut *bello intentus lib.* 3.) *sine ulla requie, jugi certamine, ac strenuis adversum se ducibus fatigaretur.*

Multorum dierum navigio.] H. lib. c. 10. *Mare navigii patiens. Navigium* pro *navigatione.*

Mœsi ad se domum.] Locum ex *Catullo* vir doctus adscripsit:

Ad se quisque vago passim pede discedebant.

Multi mortales.] Et hoc Sallustianum est pro *hominibus mortales* ponere.

Cap. VI. *Jactatum magnis doloribus.*] Ita *Florus lib.* 1. de pop. Rom. in prœem. *Nam tot laboribus periculisque jactatus est.*

Deprecabantur.] Hoc est valde precabantur. *Gell. noct. Att. lib.* 6. de versu quodam Catulli. *Deprecor hoc in loco vir bonus ita dictum esse putabat, ut plerumque à vulgo dicitur, quod significat valde precor & oro & supplico, in quo de præpositio ad augendum & cumulandum valet. Justin. lib.* 7. *cap.* 6. *Adeo ut interjectis diebus pacem deprecantibus*

bus dederit & lib. 12. *cap.* 2. *auxilia adversus Bruttios deprecantibus.*

Ex numero navium.] Hoc est pro numero navium. Ita *Sallust.* fere locutus *B. Catil. c.* 26. *sperans facile se ex voluntate Antonio usurum*, hoc est pro voluntate.

Qui inspecta cura.] Omnino legendum puto: *inspecto crure*, sequitur quippe; *propere apta dolori medicamina imponunt.* Achilles quippe femur sinistrum Regi telo transfixerat.

Cap. VIII. *Authoribus nuntiis.*] Superfluum hic est, *Authoribus.*

Tempus profectionis antecaperent.] *Sall. B. Catil. omnia luxu antecapere*, & *cap.* 32. *priusquam legiones scriberentur, multa antecapere.* vid. cap. 55. & al.

Cap. XII. *Tuto collocant.*] Leg. *in tuto.*

Cygnus, cujus haud procul à Troja regnum.] Hic est ille quem *Strabo* Κύκνον, Θρᾷκα τὸ γένος, πατέρα τοῦ Τέννου, βασιλέα δὲ Κολωνῶν vocat lib. 13. p. 604. Per regnum Cygni apud nostrum intellige Colonas, Achæo contiguas; (alias Colonas coloniam Milesiorum supra Lampsacum in agri Lampsaceni mediterraneis in Phocide, Thessalia *Strabo* recenset p. 589.) sed Colonæ Cygni ad exterum Hellesponti mare fuere ab Ilio distantes stadia 140.

Cap. XIII. *Paulo post fidam sibi.*] Addendum: *futuram.*

Cum pace ad Græcos conveniunt.] Ita cap. 16. *cum pace accurrere.*

Cap. XIV. *Centum victimarum.*] Ἑκατόμβη.

Præeunte Chryse.] Ut apud *Livium*, præeunte verba Pontifice vel augure.

Quisque partium ad eum venerat.] Leg. *ut quisque partium venerat.*

Cap. XV. *Invidia plenum &c.*] Insita quippe mortalibus natura recentem aliorum felicitatem ægris oculis introspicere, modumque fortunæ à nullis magis exigere, quam quos in æquo vident.

Arreptis saxis obruunt.] *Dares Phrygius* Palamedem à Paride sagitta ictum narrat.

Acceptusque in exercitu.] Leg. *acceptus exercitui*, pro exercitui, quo modo hunc casum optimi Authores veteres expresserunt: ita *Magistratu* apud *Jul. Cæs. lib.* 1. *de Bell. Gall. cap.* 16.

Veluti publicum funus.] Publicis sumptibus ut apud Romanos.

Aureo vasculo sepultum.] Et lib. 5. cap. 15. *Reliquiasque urna aurea conditas in Rhæteo sepeliendas procurat. Homer.* ἰλ. ψ.

Ὀστέα πατρόκλοιο ——— ———
Καὶ τὰ μὲν ἐν χρυσέῃ φιάλῃ καὶ δίπλακι δημῷ
Θείομεν ——— ———

Cap. XVI. *Phyram.*] Legend. *Pyrrham*, πύῤῥα *Straboni*, *quæ tempore ipsius eversa erat.*

Cap. XVII. *Interfecto Eetione, qui his locis imperitabat.*] *Strabo lib.* 13. διῄρηντο εἰς δύο δυναστείας οἱ Κίλικες, καθάπερ εἴπομεν, τὴν τε ὑπὸ τῷ Ἠετίωνι, καὶ τὴν ὑπὸ τῷ Μύνητι.

Cap. XVIII. *Multis execrationibus.*] Leg. *multisque.*

Teuthrantem dominum locorum.] Scilicet Phrygiæ. At Historiæ aliæ ferunt Teuthrantem Cilicum & Mysorum regem fuisse.

Cap. XIX. *Ramis oleæ coronavere.*] Et hoc ingentis præmii, sic apud *Plinium lib.* 15. *cap.* 14. *Olea honorem Romana Majestas magnum præbuit, turmas equitum idibus Juliis ex ea coronando.*

Ex omni præda &c.] Totam periodum ita restituo: *Ex omni præda, quam Achilles apportaverat, exceptam Eetionis conjugem Astynomen &c. Agamemnoni obtulere, cap.* quippe 28. *Noster* Chrysem cognovisse ait filiam suam Astynomen cum Agamemnone degere. Voce, *Excepta*, eodem modo noster usus est, cap. 13. de *Glauce*: *Quam nostri Ajaci ob fortia facta ejus, exceptam reliqua præda habendum concedunt.*

Ejusdem alimonii.] Ejusdem educationis & convictus.

Genibus obvoluta.] Qs. advolutæ ut infra: genibus Achillis obvolvebantur.

In medios.] Leg. *in medio.*

Cap. XX. *Traditumque Polydorum refert.*] Deest *Ajax*, cujus erat pacis tractatus, se auctore, cum Polymestore factos referre.

Ea seniores lamentatione immodica cum lacrymis accipientes.] Leg. *Eam seniores lamentationem immodicis cum lacrymis accipientes.*

Et ut præterita antea consulta omittam.] Leg. *Et ut præterita consulto omittam.*

Cap. XXI. *Quod amice impetrare nequitum est.*] *Sallust. Bell. Jugurth. cap.* 31. *Quod sine sanguine civium ulcisci nequitur, jure factum est. Sext. Pomp. Nequitum*, inquit, & *nequitur pro non posse dixerunt. Cato Origin.* 1. *Quod termino factum fuit, id nequitum exaugurari.*

Priora male consulta corrigere.] *Livius: Præterita corrigere, emendare scilicet.* Quo loco Livii putavi semper legendum *corripere*,

re; nam *corrigere & emendare* ejusdem fere valoris sunt.

Cap. XXII. *Aut quis frater fratri aditum patefaciet.*] Ita apud *Liv.* 40. *de fratre frater, Perseus de Demetrio: Aperienda nimirum nocte janua fuit &c.*

Apud Barbaros & Græcos.] Trojanos etiam noster *Lingua moribusque Barbaros* vocat. *Barbari* hic opponuntur *Græcis*, ut apud Latinos aliæ nationes Romanis, *Strabo lib.* 14. Originem appellationis istius eleganter descripsit: ἐκείνους, inquit, οὓς ἰδίως ἐκάλεσαν Βαρβάρους, ἐν ἀρχαῖς μὲν κατὰ τὸ λοίδορον, ὡς ἂν παχυστόμους ἢ τραχυστόμους εἶτα κατεχρησάμεθα ὡς ἐθνικῷ κοινῷ ὀνόματι ἀντιδιαιροῦντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας. hinc in Senatu Ætolorum facturus verba Macedonum orator Romanos Barbaros vocat. *Ætolos*, inquit, *Acarnanas, Macedonas ejusdem linguæ homines leves ad tempus ortæ causæ disjungunt, conjunguntque cum alienigenis, cum Barbaris æternum omnibus Græcis bellum est eritque*, Ubi per alienigenas & Barbaros Romani intelliguntur. Quin *Plautus* diserte ait: *Marcus vertit Barbare*, hoc est, *Latine*.

In dies residuis.] Leg. *Residuos.*

Cap. XXIII. *Patiemur.*] Leg. *patimur.*

Cap. XXV. *Et Helena cum gratia remissa.*] Delendum omnino Et.

Cap. XXVI. *Siquidem proprio spoliatus.*] Leg. *Propria scilicet conjuge.*

Juventus perita belli abunde nobis est.] Ita locutus *Sallust. Bell. Catilin. cap.* 21. *quibus mala abunde omnia erant, & B. Jugurth. cap.* 14. *Abunde magna præsidia nobis in vestra amicitia fore.*

Haud integrum vobis.] Hoc est vix licet. Ita *Cicero* alicubi: *haud integrum mihi.*

Dato igitur belli signum.] *Liv. lib.* 21. *Tum Romanus sinu ex toga facto, hic* (leg. hoc) inquit, *vobis bellum & pacem portamus, utrum placet, sumite: sub hanc vocem haud minus ferociter, daret utrum vellet, succlamatum est, &c.*

Adversum legatos Æneas dixerat.] Cum tamen postea Æneas reddendæ Helenæ pertinax author fuit; cumque addit Author, odio regni ejus, constat Æneam in Græcos adeo acerbe invectum, saltem ut contra Trojanos majus excitaret incendium.

Cap. XXVII. *Gargarum.*] Leg. *Gargarin.* Græce enim est Γαργάρεις in Troade.

Gergitham.] Leg. *Gergetham*, unde *Gergethii* ἐν τῇ Τρῳάδι, quos Attalus in pagum Gergetham prope Caici fontes transduxit, oppido, de quo nobis hic sermo est, sublato.

Cap. XXVIII. *Præferens Dei vultus.*] Simulacra Apollinis.

Magnificarent.] Magni facerent. Vox Latinis Patribus usurpata.

Cap. XXX. *Sed regum omnino nullus.*] Scilicet,

Quicquid delirant Reges plectuntur Achivi.

Perspicere se.] Aut hic addendum, *ait*, aut delendum *se*.

Cap. XXXIII. *Tanquam sperato.*] Eradatur: *tanquam.*

Cap. XXXV. *Pandarus Lycaone genitus.*] Duo hujus nominis videntur fuisse, Lycius alter, alter Trojanus. *Strabo* quippe lib. 14. p. 664. in hunc modum ait: ὑπονοεῖται τοῦ Κράγου Πίναρα ἐν μεσογαίᾳ τῶν μεγίστων οὖσα πόλεων ἐν τῇ Λυκίᾳ. ἐνταῦθα δὲ Πάνδαρος τιμᾶται, τυχὸν ἴσως ὁμώνυμος τῷ Τρωϊκῷ, καθάπερ τοῦτον ἐκ Λυκίας φασίν. Verum cum *Strabo lib.* 13. *ex Hom.* ἰλ. ε. Lycios appellari Troas ait; & apud Eust. item, σημειοῦνται οἱ παλαιοὶ, ὅτι ἡ μὲν κατὰ Πάνδαρον χώρα, ὁμώνυμος τῇ ἐν τοῖς Ξάνθου Λυκίας καλεῖται, Pandari duo non temere statuendi sunt, cum Priamus ex Altæ Lelegum Imperatoris filia Lycaonem genuerit, patrem Pandari nostri.

Larissam Pelasgidarum.] Ut ab illa, quæ in Thessalia est distingueretur; quamvis & illa Pelasgidarum vocari possit, cum olim inter Æoles Thessaliæ incolas gens clarissima fuerit Pelasgi.

Pylamenes Paphlagonia.] Non omittenda sunt, quæ de nomine Pylæmenis *Eustathius* habet, ad Il. β. ὁ πυλαιμένης παράγεται κατὰ τὸν μισοπτόλεμον. ὡς γὰρ τοῦτο γίνεται ἀπὸ τοῦ μισοπτόλεμος, κατὰ τροπὴν τοῦ ο εἰς α, μισαπτόλεμος, καὶ πλεονασμῷ τοῦ ι μισαιπτόλεμος, οὕτω καὶ πυλομένης, πυλαιμένης, πυλαιμένης. Vide nuperam *Sebastiani Faesbii dissertationem de nummo Pylamenis* Evergetæ Regis Paphlagoniæ, qui familiare nomen Pylæmenis Regibus Paphlagoniæ fuisse asserit, & à primo illo, quem laudat Homerus, ad ultimum usque descendisse, ut apud Cappadocas nomen Ariarathis, apud Ægyptios Ptolemæi, &c.

Odius Azanorum.] Leg. Alizonum, quos Strabo Allazonas vocat. Male in quibusdam libris impressis *Homer.* ἰλ. β. ὁ Δῖος, quasi esset Dius; nam expresse *Eustathius* ait. Ἀλιζώνων δ' ὁ Ὀδίος ἦρχε καὶ Ἐπίστροφος.

Nastes & Amphimachus de Caria.] Insere Nomionis, hujus enim filii teste *Homero* erant. ἰλ. β.

— Νομίο-

——— — Νηρῆες ἀγλαοὶ τίκνα.

Cap. XXXVIII. *Densatis frontibus.*] Ut supra cap. 2. *condensatis utrinque frontibus.*

Cap. XXXIX. *Græcis ac singulis.*] Leg. *Græcorum singulis.*

At ubi procul.] Leg. *Id ubi procul.*

Ad postremum cogunt.] Melius *Cogere.*

Cap. XL. *Adversum cedens.*] Leg. *Adversum vadens.* Non enim cedo, quando in aliquem infestus ruo.

Cap. XLI. *Militem frequentem in arma habuere.*] Leg. *In armis*, hoc est armatos. Aut *frequentem apud arma* legere licet, ut h. lib. cap. 45.

Qui reliquus.] Leg. *quis reliquus.*

Cap. XLV. *Rhesus.*] *Strabo lib.* 13. Ῥῆσος ποταμὸς ἐν Τρωΐᾳ. Ῥῆσος δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν.

Cap. XLIX. *In utramque sacri partem.*] Leg. *Inter utramque.*

Lib. III.

Cap. I. *More optimo.*] *Barthius* exponit. *Laudabili consuetudine.*

Quin inter hos jam praecelleret.] *Barthius. Quin hos inter etiam praecelleret;* Sed nihil mutandum censeo; *Jam tum* ita ubique Author usurpat: Nemo quippe dubitabat, quin jamdudum inter hos præcelleret Philoctetes, sc. ob divinas sagittas.

Circa exercitum solliciti.] *Barthius* in *adversar.* legit *Exercitium*; Ego *exercitum* retinere malo, sensus quippe est, non curasse eos ad exercitum & militiam pertinentes. Sic supra *noster* locutus est lib. 2. cap. 9. *Insinuans, quæ circa filiam ejus venissent.* & lib. 2. cap. 12. *Circa Protesilai sepulturam nostris occupatis*; & præcipuus mihi locus est lib. 2. cap. 34. *Ob industriam & amorem, quem circa omnem exercitum exhibebat.*

Suspectu.] Leg. *exemplo facinoris suspecto.*

Cap. II. *Reliqua tali obtentu.*] Leg. *alio obtentu.*

Etiam Hecuba filia innupta.] *Barthius* locum plane mutat, Polyxenam dignitate sacerdotii privans. scil. *antistes* pro *antistites*, *redimita* pro *redimitæ*, *precabatur* pro *precabantur*: It. *Minerva hac & Apollinis antistes.* Ego nihil immutandum censeo. Ambæ antistites erant, Cassandra quidem Minervæ: Polyxena Apollinis; Cum vero sacra hic facta sunt Thymbræo Apollini, Polyxena ut templi antistes apparatum Cassandræ, quæ hic Hospita fuit, suggessit, unde *noster*, *suggerente sibi* (hoc est ei, Cassandræ) *Polyxena apparatum sacri ejus.*

Suggerente.] Ultro offerente. *Flor.* lib. 2. cap. 8. *Ultro se suggerentibus causis imperium procederet*

Mandat.] Jubet Achilli nuntiandum. Ita locutus *Justinus* lib. 24. cap. 2. *Itaque non credenti mandat velle se cum filiis ejus regni consortium jungere* Et sic Gallice hodie dicitur, *Mander.* Vous me mandez des nouvelles.

Cap. III. *Quæ res eo habere fidem videbatur.*] Leg. *ideo.*

Cap. IV. *Ascensis curribus bellum ineunt.*] De curruum usu in prœliis leg. *Curtium* lib. 3. cap. 11. & *Scheffer. de re vehicul. veterum.*

Hector situs in parte alia.] Consimiliter *lib.* 4. *cap.* 20. *Multi eorum, qui primi evaserant, super muros siti.*

Reliqui duces confirmati.] Leg. *confirmatis.* Ut apud suos Hector laborantibus auxilio fuerat, ita Græci suos, ubi opus erat confirmant, & in alteram partem exercitus transgrediuntur.

Cap. V. *Alios.*] Leg. *aliosque satis impigre pugnantes vulnerat.*

At ubi eum Achilles ita in hostem promptum animadvertit.] Leg. *in hos promtum sc.* Diorem, Polyxenum & suorum alios, contra quos irruebat Hector.

A quo Olizonem genitam.] Ut *lib.* 4. *cap.* 22. fusius narret. Olizona quippe filia Phinei, neptis Agenoris, Dardani conjux, Erichtonii mater fuit: nescio unde suam Amalixo habet *Faschius de nummo Pylamenis*, quam Agenoris filiam, Dardani conjugem facit.

Cap. VI. *Vulneri locum ubi nactus est.*] Lib. 2. cap. 40. *ratus locum vulneri inventurum*, hoc est occasionem vulnerandi hostem.

Cap. VII. *Colligit sese in arma.*] *Virgil. æneid.* 10.

——— *Sed bellis acer Halesus*
Tendit in adversos, seque in sua colligit arma.

Cap. VIII. *Ita præsentia ejus animi tolluntur.*] Multum enim valet præsentia Turni.

Dies vesper erat.] *Sallust. Bell. Jugurth. Et jam dies vesper erat.* cap. 52.

CAP. X. *Alter Echinadibus Imperator.*] Leg. *Echinadum.*

Inclinatione rerum.] *Barthius* legit; *Indignatione rerum.*

Fortunam belli vincere aggressus.] *Lucan Pharf.* lib. 4.

Non eadem belli totum fortuna per orbem
Constitit. ——— ———

Insolentia gentis suæ.] *Barthius in adversar.* eradit pronomen *suæ.*

CAP. XI. *Omni supplicio.*] Leg. *omnique supplicio.*

Nunquam autem à Græcis solitum.] Forte *cognitum.*

Multis modis impressa.] Alii legunt, *occultis in locis*, ut respiciatur ad antecedentia, *recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda.*

CAP. XIII. *Neque multo post ex alio.*] Leg. *alia* sc. parte.

CAP. XIV. *Isque vino sopita jam favilla relliquias in urnam collegerat.*] Mos quippe Græcorum fuit, cineres vino & unguento inspergere οἴνῳ ἐν ἀκρήτῳ καὶ ἀλείφατι, ut ait *Homer. Odyss.* 23.

CAP. XV. *Et ob id ad finitimos.*] Leg. *apud finitimos.*

CAP. XVI. *Ex incerto.*] Hæc ex glossis irrepsisse videntur.

Nunquam tamen vires consilio superfuerant.] Aut leg. *defuerant*, aut intellige per *superfuerant*, nunquam supra consilium vires fuerant.

CAP. XVIII. *Philoctetа non columbam sc.*] Quæ de Philoctete hic noster, ea *Homerus* ιλ. ψ de Merione narrat, cumque solum cum Teucro certasse.

Destinatum.] Leg. *destinatam* sc. columbam.

CAP. XIX. *Cursu Longo certantibus.*] Hoc græce ita *Homerus.*

Τοῖσι δ' ἀπὸ νύσσης τέτατο δρόμος,
——— ἀῖδλα δ' ἐν' ἀνδλιστί.

Certabant currendo τὰ τῆς ταχυτῆτος ἆθλα habituri *Homerus* Ajacem, Antilochum & Ulyssem certasse ait, hunc v. victorem, inde Antilochum ultimum abstulisse præmium.

Disco Antilochus.] *Homero* Polypætes.

Præmia luctandi intacta permansere.] Achille litem dirimente *Homer.* ιλ. ψ.

Donum ad necessarios eorum perferrent.] Leg. *domum.*

CAP. XX. *Lugubri veste miserabile tectus.*] *Miserabile* pro *miserabili* ex sententia *Barthii adversar.* lib. 25. cap. 25. sed perperam. *Miserabile* hic pro *miserabiliter* positum est, uti alibi apud optimos Latinæ Linguæ authores.

CAP. XXI. *Quam in Priamo miseratio.*] Leg. *quam Priamus.*

Rex genua Achilli.] Leg. *Achillis.*

An solum in Priamum circumscribitur.] Supra lib. hunc cap. 17. *dolor necе metuendi hostis circumscribitur.*

CAP. XXV. *Cibo invitantur.*] Lib. 2. cap. 52. *Inter epulas cum læti inter se invitarent.*

CAP. XXVI. *Deum quippe auctorem singulis mortalibus malique esse.*] Vox Ethnico digna. Nec hic opus est adnotare quæ de fato Latini & οἱ τὰ περὶ μοίρης sive εἱμαρμένης Græci scripserunt.

Tantum se in Hecuba filiarumque recordatione.] Tolle particulam *in.*

LIB. IV.

CAP. I. *Quis animo ita hæserat nulla spe impetrandi.*] Leg. *Quis animo inhæserat nulla spes impetrandi.*

Cæterum visо Hectoris funere.] Hoc est, *cadavere*, ut explicat *Barthius* ex loco *Senecæ* in *Satyrico de morte Claudii Imperat.* Sed & paulo supra quod noster dixit, *nulla spes impetrandi cadaveris* jam viso funere interpretatur. Sic apud Danos funebris pompa & cadaver eadem voce, *ent liig* exprimuntur. Apud *Livium* locus est lib. 2. p. 63. *Victoria egregie parta tristis tamen duobus tam claris funeribus*, & lib. 2 *noster, funus ejus crematum.*

Inclyta per gentes fama.] Leg. *Inclytus.*

Hinc reclamantibus Trojanis.] Leg. *Illinc.*

CAP. III. *Clausisque.*] Leg. *Clausis.*

Atque amentia.] Adde *luituram*, scilicet præcipitat Penthesileam post emæ desperationis atque amentia pœnam luituram.

CAP. IV. *Memnon Tithoni filius.*] Is scilicet de cujus tumulo *Strabo* loquitur lib. 13. p. 587.

Ingentibus Indorum atque Æthiopum militibus.] Æthiopas divisit *Homerus* in τοὺς τῦ

δυσομένου ἡλίου, & in τοὺς τοῦ ἀνατέλλοντος. *Odyss.* α. Hoc loco Orientales intelligo Æthiopas, sive Asiaticos Indis confinitimos; quin ipsi Æthiopes Indi vocati sunt. *Jobus Ludolph.* in nupera *Histor. Æthiopica lib.* 1. *cap.* 3. *Duplex fuit veterum Æthiopia: Asiatica & Africana, sive Orientalis & Occidentalis.* Æthiopes Authoris nostri prope sinum Arabicum incoluerunt, ab Habassenis hodiernis, qui interiora Africæ incolunt, distinguendi. Et Æthiopas etiam in Asia fuisse testis est *Eustathius*: οἱ δίχα, inquit, διῄρηνται φυσικῶς τοῦ Ἀραβίου ἤτοι Ἐρυθραίου κόλπου. οἱ μὲν ἔνθεν κείμενοι τοῦ κόλπου, οἱ δὲ ἐκεῖθεν. Unde & Phalas cum Asiaticis Æthiopibus facile mari Rhodum venit; in quo exercitu etiam Phœnices erant.

Camiram & Jalisum.] *Strab lib.* 14. Κάμειρος, εἶτ' Ἰαλυσὸς κώμη & *Diodor. Sicul.* οἱ τὴν Ῥόδον νῆσον κατοικήσαντες, καὶ Ἰάλυσον, καὶ Λίνδον καὶ Κάμειρον. Jalysum hanc non esse eandem cum Rhodo urbe apud *Plinium Casaubonus* in suis ad *Strabon.* comment. demonstravit.

Permoti querelis Rhodiorum.] Leg. *permotine querelis Rhodiorum, an cupidine &c.*

Cap. V. *In ordinem.*] *Inque ordinem reformata.*

Cap. VII. *Impeditosque dissolvere.*] Dele particulam *que.*

Cap. VIII. *Qui peterent eorum.*] Forte leg. *eos: qui peterent eos, qui in bello ceciderant, humandi veniam.* Sed & alii priori modo loquendi usi sunt.

Seorsum ab cæteris cremato Memnone.] Quippe apud Indos & Ægyptios mos fuit, funebres Principum tunicas ex licio quod igni non absumitur conficere, eisque defunctum inducere, quo cineres cremati à reliqua favilla discriminati forent. Et ad hunc morem respexit forte *Strabo lib.* 10. *pag.* 446. *Apud Caristum*, inquit, *lapis nascitur, qui plectitur & texitur, atque ex eo mantilia conficiuntur*, (ὑφάσματα χειρόμακτρα) *quæ ubi sordem contraxerunt, in flammam injecta purgantur, perinde atque lotione linteorum maculæ eluuntur.*

Justisque factis] Dele *que* ut & paulo infra: *ferre æquo animo fortunæ bellique adversa*; omnino ibi tollenda enclitica. Sic lib 3. cap. 10. *Fortunam belli vincere aggressus.*

Non jam dolor in casu Memnonis.] Leg. *ex casu.*

Cap. IX. *Indignatus nondum sibi à Priamo super his quæ secum tractaverat mandatum.*] *Mandatum* ejusdem hic valoris est ac *mandat lib.* 3. *cap.* 1. Stomachabatur quippe Achilles nullum tractatuum priorum effectum productum. Hinc tandem cap. 10. *Priamus tempus nactus, Idæum ad Achillem super Polyxena cum mandatis mittit.*

Cap. X. *Rumorem proditionis clementer ortum.*] *Clementer*; Levibus initiis & auctoribus ortum. Ita *Sallust. B. Jugurth. cap.* 23. *Legati in Africam maturantes veniunt, eo magis, quod Romæ, dum proficisci parant, de prælio facto & oppugnatione Cirtæ audiebatur. Sed is rumor clemens erat.* Hoc est vero major. Vide *Priscianum.*

Cap. XI. *Quos visos.*] Leg. *Quis visis Ulysses, non temere est inquit.*

Geminato ictu transfigit.] Sunt qui à Penthesilea occisum Achillem tradunt, ut *Telles*; alii sagitta in ventre ictum ab Alexandro, ut *Sistratus.*

Exosculati postremum salutant.] *Catull. Epigram.* 816.

Accipe fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater ave atque vale.

Virgil. 11. Æneid.

——— *Salve æternum mihi maxime Palla,*
Æternumque vale ———

Ovid. 10. Metam.

Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit. ———

Cap. XIII. *Summam militiæ orbatam.*] Leg. *orbitatem*, ut & *licuisse* pro *licuerit*: ut subintelligatur, *Dolebant.*

Per triduum continuatis vigiliis.] Ita lib. 5. cap. 16. Per triduum funus Ajacis publice suscipiunt. Quod tempus more antiquo contractius fuit. *Servius*, *Est*, inquit, *sciendum, quia apud Majores, ubicumque quis fuisset exstinctus, ad domum suam referebatur, & illic 7. reservabatur diebus, octavo die incendebatur, nono sepeliebatur. Virgil. lib.* 5. *Æneid.*

Præterea si nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit. ——— ——

Etiam per dies 10. funebria durasse noster testis est lib 4. cap. 1.

Quam reliquiæ coadunarentur.] Hoc est quam ossa à reliquo cinere collecta & in urnam congesta fuerant. Hoc indicat *Virgil. lib.* 6. *Æneid.*

Ossa-

Ossaque lecta cado texit Choryneus aheno.
Et *Homer. ἰλ.* 24.

Ὀστέα λευκὰ λέγοντο ἑταῖροι τε.

Coadunare.] Ita *adunare* apud *Justin.* *classes adunata*, si recte memini. vid. *Ampliss. Borrich.* nostrum contra Scioppium.

Cap. XIV. *Alexandri commentum.*] Hoc est, Facinus. Ita *Justin. lib.* 21. *cap.* 3. *Cum rapina occasio deesset, universam civitatem callido commento circumvenit.*

Quidem.] Leg *Quidam.*

Inter catera, qua ei pulcherrima miserat.] Hæc sunt illa γυναίων δῶρα, quæ *Strabo* lib. 13. de Eurypylo & Cetejis loquens ignorare se ait, cum *Homer. Odyss.* λ. γυναίων εἵνεκα δώρων secutos ait Cetejos. γυναίων δῶρα, forti ob oblationem Cassandræ, aliarumque nympharum.

Vitem quandam auro effectam:] Et hoc splendidum inter cætera munus. Legi & alibi Aristobulum Romæ in capitolio auream vitem dedisse. Et de vite Judæorum sub aureo cœlo (si hæc lectio sibi constat) apud *Florum* lib. 8. cap. 6. & *Lipsium* ad eundem locum.

Cap. XV. *Qui in eo loco habebant.*] Leg. *Habitabant.*

Genitus Achille.] Leg. *Achilli.*

Forti pectore patienda.] Μέχθεν ἀνάγκη πὰς δὲ δυσμόρων τύχας.

Ὅτως φέρει κράτιστ' ἀνὴρ ὅτος σοφός.

Sibi eo leviorem dolorem esse.] Mihi videtur substituendum *graviorem.* Indignabatur quippe Achillem gloriosa morte privatum, honestam mortem (ut supra cap. 13.) non contigisse, nec aliter, quam in obscuro loco oppetiisse.

Cap. XVI. *Ne indignus Patris meritis existeret.*] Egregia vox Scipionis apud *liv.* 26. *Brevi faciam, ut quemadmodum nunc noscitatis in me patris, patruique similitudinem oris vultusque & lineamenta corporis, ita ingenii, fidei, virtutisque exemplum expressam ad effigiem vobis reddam, ut revixisse aut renatum sibi quisque Scipionem Imperatorem dicat.*

Ut solitis viribus agerent.] Leg. *Solidis.*

Cap. XVIII. *Ad naves revertere Graci.*] Pro *reverti*, Sic *Sallust. bell. Catilin.* cap. 37. *Id adeo malum multos post annos in civitatem reverteret.*

De cujus oraculo imminentia.] Interpone, *de cujus oraculo postquam imminentia Trojanis mala cognovisset* &c.

Congruentiaque.] Tolle voculam *que.*

Cap. XIX. *Ab Alexandro cadunt ad solis partem maximam.*] Hoc est. Qui ab Alexandro stabant; sive milites Alexandrini. Sic *à Silva* pro Silvestris. *Florus* lib. 4. cap. 2. *Ejus Elephanti bellorum rudes & nuper à Silva.*

Ad solis partem maximam.] Ad tenebras fere, hinc cap. 20. *Nisi nox jam ingruens nostros ab incepto cohibuisset.*

Cap. XXI. *Comas sepulcro deponit.*] Et lib. 5. cap. 16. *Cuncti Reges comam apud tumulum deponunt.* & de Achill. *Homer. ἰλ.* ψ.

——— Ἐν χερσὶ κόμην ἑτάροιο φίλοιο
Θῆκεν. ——— ——— ———

Mortuum capillis totum conspergere mos fuit, ut egregie describit *Homer. ἰλ.* ψ.

Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυσαν, ἃς ἐπέβαλλον
Κειρόμενοι. ——— ———

Etiam jumentis & bestiis pilos abradere in tali luctu consueverant, ut apud *Herodotum* est, ὡς ἐπὶ τῷ Μασιστίῳ Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς ἀπεκείραντο σφέας τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια. Sed de his satis, ne adversaria scribere videamur.

Eodem funere cum Alexandro contegitur.] Scilicet in Cebrenia, teste *Strabone* lib. 13.

Cap. XXII. *Famosa perjuria.*] Ἐπιορκίαι, ut apud *Strabonem* est lib. 13.

Junctum Erichtonium ei dederit.] Leg. *Ex qua ortum Dardanum Olizona Phinei junctum, Erichthonium edidisse.*

Lib. V.

Cap. I. *Inter epulas Talthybius interesset.*] Leg. *Esset* pro *inte esset.*

Cap. II. *Admiratus.*] Leg. *admiratur.*

Quidquam prius temeratum ab his] Leg. *tentatum*, aut, si mavis, *temere actum.*

Cap. III. *Hac atque alia.*] Leg. *Hac atque alia.*

Haberet.] Leg. *Habeat.*

Cap. IV. *Itaque cum quibus antea.*] Forte leg *cum quibusdam.*

Cap. V. *Palladium, quod in templo Minerva esset.*] Id hic notandum, *Pherecydem* dicere, omnia simulacra humana, manu non facta, & quicquid è cœlo in terram devolvitur, Palladia vocari. Palladium Troja ab Ænea advectum *Macrob.* lib. 3. cap. 4. Apollinem & Neptunum fuisse asserit. Fuit & Athenis δικαστήριον quod teste Pausania παλλάδιον dicebatur, ubi ἐδίκαζον τοὺς ἀκουσίους φόνους. Hinc apud Aristoph Κτανὼν τινα. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ἐπὶ παλλαδίῳ ποτ' ἦ πάτηρ δίκας δίκάζει.

——— Cap-

Cœlo sullapsum.] Vel delapsum, ut Ovid. in *Fastis*.

——— ——— *Delapsa ancilia cœlo.*

Exertius dissertarum.] Violentius, quasi exerta voce, ut exertis manibus, & cap. 8. *Exertius disseruisset.*

Cap. X. *In honore Ducum.*] Leg. *in honorem.*

In quibus.] Leg. *quibus.*

Permansuros se in eo, quod sibi cum Antenore convenisset.] Egerat de prodenda patria; sed aliter Trojani actum credebant, Ulysses in juramento sensum verborum suorum sibi servatum habuit. *Vide Grot. de jur. B. & Pac. c. de verbor. Interpret.*

Ita uti pars ad solem, residuum ad naves spectares.] Ad solem hoc est ortum. Trojæ quippe situs Orientalis erat stationi navium Græcarum.

Cap. XI. *Motus facilius foret.*] Leg. *facilior.*

Donum Minervæ maxime.] Leg. *maximum.*

Cum summa religione.] Leg. *Eum summa religione susciperent.*

Cap. XII. *Jovis ante ædificiale.*] Forte leg. *antædificialis.*

Retinentem utraque manu ad aram jugulat.] Præpositio *ad* plane delenda. Aram enim supplices, sive postes altarium quasi in asylo futuri amplectebantur, nec sævelli patiebantur. Ita de Joabo in sacris legimus 1. Reg. 2. 28. Cornua altaris amplexum, Regis jussu mactatum Ita apud Molossos, Samothracas, Crotoniatas, Messenios &c. ad deorum aras confugisse pro asylo habitum;, unde & Ithacenses Jovis aram habuere. *Vide Alex. ab Alexandr.* Sic apud *nostrum: deliberatio inita super his, qui ab deorum aris auxilium vita imploraverant;* qui tamen nullo dilectu trucidati fuerunt.

Cap. XIII. *Vice pecorum.*] Hoc est instar pecorum, ut lib. 3. cap. 14. *Vice imbellium.* In fragm. *Sallust. Ruuntque pars maxima suismet aut proximorum telis, cæteri vice pecorum obtruncabantur, & Tacit lib. 6. Qui omnia facta dictaque vice legis observans. Vice pecorum* idem est ac apud *Liv. lib* 40. *Modo pecorum fugientes per saltus avios.*

Et alii ob pretiosum vestem.] Leg. *ad pretiosam vestem.*

Per Neoptolemum Achilli inferias missa.] Ἔνθ' ἦν τῷ νεκρῷ οἰκεῖόν τι φέρεσθαι. Vid. Eustath. ad Ἰλ. ψ.

Aut ex captivis.] Dele *aut.*

Cap. XIV. *Jamque approbantibus multis bonis.*] Sic *Livius lib.* 21. *Pauci, ac ferme optimus quisque assentiebatur.*

Cap XV. *Quum ante jam.*] *Jam eradendum est.*

In Rhœteo.] *Strabo* Ῥοίτειον, πόλις ἐπὶ λόφῳ κειμένη καὶ τῷ Ῥοιτείῳ συνεχὴς ἠϊὼν ἀλιτενὴς Αἰάντειον, ἐφ' ᾗ μνῆμα καὶ ἱερὸν Αἴαντος.

Cap. XVI. *Appellaturque Cynossema.*] *Strab lib.* 13. de Fl. Rodio. Καθ' ὅ τι ἐν τῇ Χερρονήσῳ τὸ Κυνὸς σῆμα ἐστιν, ὅ φασιν Ἑκάβης εἶναι τάφον. Et hic corrigendus *Brietius Parall. Geogr. tom.* 1. de Thracica Chersoneso. *Cynossema*, inquit, *hoc est tumulus Helenæ in canem conversæ, lapidibus obruta à Græcis ob convicia.* Non enim Helenæ, sed Hecubæ est.

Cap. XVII. *Civitatem condit appellatam Corcyram Melenam.*] Leg. *Melanam.* Μέλαινα Κόρκυρα καλουμένη ἡ πόλις. *Strab. lib.* 7.

Lib. VI.

Cap. I. *Ascendere ipsi.*] Delendum *Ipsi.*

Dispalantur.] Uti apud *Livium. Palati per agros.*

Postquam ad Eubœam devenere.] Omnino dele *postquam*; ut & supra, *est*, ut sensus sit, postquam Ajax ejus aliique fluitantes ad Eubœam devenere; tunc Chœradibus scopulis appulsi pereunt.

Cap. II. *Muliebre ingenium.*] *Liv. lib.* 1. *Quæ maxime ad muliebre ingenium efficaces preces sunt.*

Et Teucer prohibitus.] Vid. *Justin. lib.* 44. *c.* 3. *& Horat.*

——— *Teucer Salamina patremque*
Cum fugeret. ——— ———

Cap. III. *Hujusmodi numine armatus.*] Leg. *animatus.*

Ægisthi.] Leg. *Ægistho.*

Cap. IV. *Multi undique virile ac muliebre sexu confluunt.*] Leg ita *Multi undique, virile ac muliebre sexus confluunt.* Nam & *Sexus* in Neutro *apud Nonium* legitur; & *Plautum* in Rudente: *Virile sexus, nullum unquam habui*; quod & notavit ex *Plauto Priscianus.*

Quæ ad oblivionem hujusmodi facinoris.] Ἀμνηστίαν innuit.

Cap. V. *In quo exhibitis quibusdam sacris.*] Illa sacra apud *Homer Odyss.* λ. talia fuere:

— ἐγὼ δ' ἄορ ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
Βόθρον ὄρυξα ὅσον τε πυγούσιον ἔνθα καὶ ἔνθα
Ἀμφ' αὐτῷ δὲ χοὰς χεόμην πᾶσι νεκύεσσι,
Πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δ' ἡδέϊ οἴνῳ,
Τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι. ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ
πάλυνον.

Cap. VI. *Telemacho ex Nausica natum filium Ulysses Ptoliporthum appellat.*] Ipse Ulysses Epitheton τῦ πτολιπόρθυ habuit, apud *Hom.* ἰλ. β.

——— Ἀνὰ δ' ὁ πτολίπορθος Ὀδυσσεύς
Ἔστη σκῆπτρον ἔχων. ——— ———

Unde *Eustath.* in ἰλ. α. ὀδυσσεὺς ὁ ποιητὴς διὰ μόνος πόλεως ἁλώσιν πτολίπορθον πολλαχοῦ λέγει Vid. etiam ad v. 2. Odyss. α.

Cap. VIII. *Ad Sepiadum littus quod propter saxorum difficultatem nomen ejusmodi quasiveras.*] Sed quid saxis cum Sepia? Egregia sane Etymologia. Fuit quidem Sepiadum littus saxosum, unde Strabo. ἔστι δ' αὐτὴ μὲν ἀκτὴ πετρώδης, sed à Sepia pisce nomen obtinuit: *Eustath.* ἡ σηπιὰς ἄκρα διὰ τὰς αὐτόθι σηπίας. Refertque *Apollonii Scholiastes* ita dictum Thessaliæ promontorium à Thetide, quam dum sequitur Peleus, in Sepiam mutata est; & *Strabo lib.* 9. ἡ μὲν γὰρ σηπιὰς ἀκτὴ καὶ τετραγῴδηται.

Cap. IX. *Ut ne.*] Dele *ut*.

Cap. XI. *Responso editur.*] Melius: *Responsum.*

Cap. XIII. *Ad inquisitionem viri profectus.*] Leg. *proficisci.*

Cap. XV. *Cui summitas marina turturis esse armabatur.*] Fuit forte Turtur marina in Ææa insula signum militare, ut apud Persas aquila. Athenienses noctua &c. & ex hoc loco Authoris nostri habuisse puto *Alex. ab Alex. dier. genial. lib.* 4. *cap.* 2. quæ in recensione signorum militarium inquit — *Thebanis Sphyngis effigies: Ææa insula marina turtur.* Turtur marina ex Græco est, τρυγὼν θαλασσία, unde & *Plinio lib.* 9. *cap.* 48. Trygon dicitur, pestiferum animal: cui radius super caudam eminens admodum execrabilis est; hinc *Oppianus*:

Nascitur extrema cauda impenetrabile telum
Trygoni ——— ——— ———

Sed eandem optime more suo descripsit *Phile de animalibus*, cujus de illa versus cum in editis exemplaribus desint, ut & in MS. *Th. Roë*, quo Oxonii usus sum, adscribam ex MS. alio *Oxoniensi*, quo nihil splendidius unquam oculis meis usurpavi; & meretur certe Phile lucem publicam, splendidiori ornatu, quam hactenus, studio *Georgii Bersmanni* cum auctario *Camerarii*, adorare. In eum ex utroque MS. *Bibliothecæ Bodlejana* observationes & lectiones adeo fæcundas collegi, ut duplo auctior & correctior, si tempus permittat, aliquando prodire possit. De turture v. ille, περὶ τῆς θαλασσίας τρυγόνος post 4. versus, qui in codice impresso sunt.

v. 5. Καὶ τὰς ἁλιεῖς φασὶν ἐκδειμαίνειν σφόδρα.
v. 6. Τὰ δυσχερῆ μὲν ταῦτα τοῦ ζώου βέλη
v. 7. Ἂν γάρ τις αὐτοῖς τοῖς κακίστοις κεντρίοις
v. 8. Πληγῇ, μόλις τι τῶν ἰατρῶν ἡ τέχνη
v. 9. Ῥύσαιτ' ἂν αὐτὸν τοῦ φθοροῦ τοῦ κινδύνου.

Quos ita Latine reddidi:

v. 5. *Piscatores v. feruns vehementer timere*
v. 6. *Exitialia hæc animalis hujus tela.*
v. 7. *Si enim quis pessimis istis aculeis*
v. 8. *Læsus fuerit, vix illum Medicorum ars*
v. 9. *Liberabit exitii periculo.*

Ita creditum.] Leg. ita credito.

Infelicissimum casum vulneri contemplatus.] Leg. *Infelicissimum casum vulnerati* (scilicet patris Ulyssis) *contemplatus*. E vestigio enim sequitur, *At ubi ictu eo Ulysses concidit.*

ARGEN-

ARGENTINÆ EDITIONI

Anni 1691.

PRÆFIXA PRÆFATA.

GENEROSO DN.

JOHANNI HENRICO

OBRECHTO,

Juventutis Argentoratensis Principi

S. P. D.

QUandoquidem in Paternarum Avitarumque virtutum ſtrenue aſſurgis exempla, *Juvenis Nobiliſſime*, tantorumque ſplendorem Nominum, quorum in præconio occupata vox publica eſt, Tibi proprium facere anniteris; æquum omnino fuit, Tuis dedicari ſtudiis, quod vel Illorum illuſtratum ingenio, vel commendatum conſilio eſt, aut alioqui generoſis conatibus Tuis convenire credebatur. Ita enim graſſaris ad domeſticas laudes, ita exſeris illam indolem, quam hinc ab *Illuſtri Parente*, inde à *Magno Bœclero* Avo materno hauſiſti, ut quæ ab his profecta ſunt, ea omnia Tuo quodam jure Tibi aſſerere velle videaris. Et ſane, ut hunc Libellum, ad cujus editionem non ingenium qui-

dem ſed operam præſtiti, Tibi potiſſimum inſcriberem, non ſimplices me moverunt cauſæ. Quas inter cùm illuſtria Parentum Tuorum in me merita fuerunt, tùm recordatio illius temporis, quo ſtudia Tua mecum communicare, & ad jacienda inſignioris ſtructuræ, quam jam tùm minabaris, fundamenta me ſocium qualemcunque adſciſcere non dedignatus es. Quod itaque Tibi debetur, id à me ultro oblatum ne averſeris, ſed agnoſcas potius ſimplicis fidei pignus, animumque ejus qui ſe ſuaque officia Tibi cupit eſſe quam commendatiſſima. Servet Te Deus *Juvenum Flos Generoſiſſime*, ducatque per plurima annorum virtutumque augmenta, ut in Te Illuſtris Familiæ quam nunc pulcherrime floret ſpes, tam feliciter olim propagetur gloria! Vale.

Scribebam Argentorati IV. *Id. Febr. M. DCXCI.*

Generoſitati Tuæ

addictiſſimus

Samuel Artopœus.

A D

AD

LECTOREM.

DIctyn Cretensem *exhibemus tibi*, Lector Benevole, *nova veste condecoratum, talemque prorsus, qualis ex Scriniis* Illustris Viri, ULRICI OBRECHTI, apud Argentoratenses Prætoris Regii, *prodire debuit; non dubitantes, quin ultro tibi sese probatura sit hæc editio. Cum enim Auctor hic plurima sit passus à librariorum manu, quorum partim incuria illum corruperat, partim inscitia, non capientium stili à suo seculo abhorrentis antiquam gravitatem; factum inde est, ut & existimationis ipsi debitæ plurimum amitteret, & paucorum admodum manibus tereretur. Neque verò illis solùm, sed & Criticis non parum est suæ sortis quod imputet, qui cum MSCtos Codices dissentire inter se deprehenderent, sæpe veriorem lectionem illi postposuerunt, quam genio seculi, quo* Q. Septimius Dictyn *interpretatus esse dicitur, convenientiorem judicabant. Quo magis illi optandum erat, ut inveniret Patronum aliquem ex reipubl. literariæ Proceribus, qui reformaret habitum ornatumque ejus, & ab hoc neglectu vindicatum pristino nitori dignitatique restitueret. Quod quidem illi contigit, postquam* Viri *istius* Summi, *nunc sublimioribus admoti curis, accurato judicio emaculatus pariter atque illustratus, eum, in quo nunc comparet, splendorem accepit. Ipsa res docebit, & subjectæ textui notæ, quid in hac editione sit præstitum, ad quam* Codex MSCtus Bibliothecæ publicæ Argentoratensis, *licet ipse non ubique bonæ notæ, nec vetustatis primæ, multis tamen in locis facem prætulit. Accessit* Dictyi Daretis Phrygii de Excidio Trojæ Historia, *seu si mavis Periocha carminis illius, quod sex libris Historiam de Bello Trojano exhibet, & explosâ jam pridem à doctis inscriptione,*

Cornelii Nepotis *nomen præfert, cum verus ejus auctor sit* Josephus Devonius, S. Iscanus, Anglus: *ex quo opere si consarcinatam quis hanc Daretis prosam dixerit, nobis non valde invitis id fiet. Et eum quidem* Daretem, *quod hactenus individuus comes* Dictyos *fuit, eidem nunc quoque adjungere visum est, propter argumenti similitudinem, quanquam cætera illi neutiquam comparandum. In tota autem hac editione* Dictyos *Typographo & nobis ea sola cura fuit, ut quam emendatissimus ex officina prodiret, & studiosæ Juventutis usibus accommodatus, adjunctum etiam haberet Indicem rerum & vocum locutionumque insigniorum, in quibus cum Sallustianæ imitationis non obscura appareant vestigia, in illa, quoad fieri potuit in indice, digitum intendimus. Siquidem nonnihil etiam hoc ad commendationem* Dictyos *facere arbitrati sumus, si ostenderetur, eum cum optimis auctoribus alieno licet seculo loquutum esse. Optamus enim in manibus hunc auctorem esse, eo etiam nomine, quod res Trojanæ, & earum Scriptor proprius* Homerus, *tanta olim apud omnes æstimatione fuerunt, ut nemo non Poëtarum, quin & Oratores Philosophique, exemplis & argumentis inde potissimum repetitis suos libros impleverint, quibus intelligendis, cum rarissimi ipsum Homerum legant, hæc Iliados compendia possunt lumen præferre. Suaserim itaque ea teneriori adhuc Juventuti prius, quam reliquos auctores, Poëtas cumprimis evolvat, in manus dari. Cui etiam fini hanc curam impensam esse, B. L. scias velim. Tu studia hæc nostra & vota boni consule.*

PASCA-

PASCASIUS GROSIPPUS

VERO NOMINE

GASPAR SCIOPPIUS

In Paradoxis literariis Epiſtola V.

HInc porro judicari poteſt, cujus notæ Critici ſint, qui *hiſtoriam Belli Trojani*, quæ *Daretis Phrygii* nomen præfert, à *Cornelio Nepote* Latine converſam cenſuere. Elegantia Styli ductos id feciſſe *Johannes Savaro*, homo Gallus judicat. Haud vidi magis: cum qui vel primoribus labris bonos Latinitatis auctores attigit, hiſtoriam tam lutulentam non niſi ab homine indoctiſſimo, qui nec minimum Latini ſermonis guſtum unquam hauſerit, ſcribi potuiſſe ſtatim agnoſcat. Ita in omnibus pagellis ea ſe offerunt, quæ τ̃ κοινοβίων clauſtra reſipiant, aut Actuariorum cancellos nuper admodum refregiſſe videantur. Facilius multo intelligentibus fidem feciſſent, ſi hiſtoriam alteram cujus *Dictys Cretenſis* auctor inſcribitur, ad Nepotem retuliſſent, quippe ad cujus ſtyli ſimilitudinem illa proxime accedit, ut omnino *Vellei*, *Valerii Maximi*, & *Curtii* ætate, ab aliquo elegantis ingenii & judicii homine animi gratia & exercitationis ſcripta videatur, etſi nonnullis locis aliquid mali à mala ei objectum eſt manu, quod & belli Alexandrini ſcriptori, & aliis præterea contigit. *Joſias Mercerus*, vir ſane magnæ eruditionis acrique judicio, perfrivolis ducitur argumentis, ut eam poſt Conſtantini demum Magni ætatem ſcriptam putet. Scilicet in præfatione *Conſularis Cretæ* fit mentio, quæ imperii appellatio eſt recentior. At enim præfationem non ejuſdem eſſe cujus eſt hiſtoria, quivis non indoctiſſimus facile intelligat: quam haud dubie indoctus quiſpiam nugator ſubjecit. Tum in aliis ſcriptis codicibus, quos editi ſunt ſecuti, non Conſularis, ſed *Præſes* legitur. Nihil autem Mercerus affert, cur ſuo tantum Codici credere alios poſtulet: qui quod quædam loquendi genera Latinæ Linguæ puritate non ſatis digna in eadem Hiſtoria legi cenſet, profecto ſe jam depontanum factum probat, quem jam domi ſe continere, nec ſuffragii ferendi in literarum Comitium ire par fuerit. *Libro* 2. in prius editis legebatur:

Namque

Namque nostros multorum dierum navigatione aliquantum exhaustos maxime præsentia Telephi exanimaverat. Et infra: *Cohortati suos quisque acie conflixere. Tum vero aliquantulum tracto certamine plurimi utriusque partis cadunt.*

Mercerus utrobique: *in aliquantum* edidit, annotatque: *ita libri, & sic sæpe noster, à cujus seculo non est exigenda Latini sermonis puritas.* Sed primum falsum est, sæpe sic apud hunc scriptorem legi, nec enim præterea est locus in omni ea Historia, ubi vocis *aliquantum* idem usus sit. Deinde negare Mercerus nequit, nec suos libros nusquam corruptæ lectionis esse. Quid ergo est, cur auctorem id potius, quod in Merceri, quam quod in aliorum libris est, scripsisse accredamus. Tandem parum Mercerus doctrina sua & bonorum auctorum usu dignum facit, cum id damnare animum inducit, quod & regulis artis congruit, & locupletissimis se auctoribus tutari potest. Ut enim in Grammaticis docui, *Quantum*, *Tantum*, *Multum*, *Paulum*, *Aliquantum*, *Immensum*, regulariter cum Præpositione *ad* vel *in*, figurate vero sine præpositione dicuntur: ut, *quantum pater filio, tantum poëta ingenii sui partu gaudet. Avarus multum est ambitioso deterior. Senex est Paulum ad rem attentior. Adolescens aliquantum animo omissior. Mons immensum editus.* In his omnibus præpositionem desiderari, plurima optimorum auctorum exempla vincunt. Liv. 22. 27. *In tantum suam virtutem enituisse.* Virg. *Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos, in tantum spe tollet avos.* Juven. *In quantum situs atque fames & frigora poscunt.* Plin. 10. cap. 36. *Solutus columbarum volatus est in multum velocior.* Livius 29. 25. *Ad immensum augere aliquid.* Et 24. 15. *Dextera pars terræ labe in aliquantum altitudinis diruta erat.* Ubi genitivus *altitudinis* non regitur ab *aliquantum*, sed à suppresso nomine substantivo quod est *negotium*, quod similiter in omnibus reliquis adjectivis jam enumeratis subauditur. Minus autem syntaxin istam Mercerus mirabitur, si rationem ineat, eadem ista nomina in sexto casu nullo sententiæ discrimine usurpari solere, ut Terent. Heaut. *Paulo qui est homo tolerabilis. Pater aliquanto iniquior.* Et Phorm. *Ego isti nihilo aliter sum ac fui*, Sallust. Jugurth. *Cum vineæ paulo processerant, igne aut lapidibus corrumpebantur.* Cicero: *Quanto superiores sumus, tanto nos submissius geramus.* Idem: *Arrogantia ingenii multo est molestissima.* Senec. Epist. 94. *Adspice quanto aliter unusquisque populo vivat, aliter sibi.* Livius extremo lib. 9. *Flavium aliquanto antea desisse scriptum facere.* Justin. lib. 33. *Sed quanto Grypus abnuit, tanto soror accenditur.* In quibus omnibus præpositio *a* & nomen *negotio* subauditur, ut eodem sensu dicatur, *quanto magis* & *quantum magis*, *quanto melior* & *quantum melior:* quo posteriore Livius utitur lib. 3. 15. *Quantum magis juniores patrum plebi se insinuabant, eo acrius contra Tribuni tendebant.* Et lib. 44. 7. *Quantum longius procederet, eo majorem rerum omnium inopiam sentiens.* Atque hinc opinor Mercerus intelliget, quam imperite ista Grammatici Adverbiis annumerent, quæ præpositio eis præmissa nomina esse clamet.

Aliud ejus argumentum est quia lib. 5. in suis exemplaribus legerit:

Priamus

Priamus re cognita ad aram Jovis ante ædificiale confugit.

Annotatque: *Ædificiale pro ædificio sive regia Priami. Elegantia hujus seculi.* Atqui nihil necesse est ita nos legere, ut libri ejus exhibent, sed potius ut alii recte habebant: *ad aram Jovis ædificialis confugit.* Id enim est ad aram Jovis Hercæi, quomodo alii Græce dicere maluerunt, ut Ovid. in Ibin. *Cui nihil Hercæi profuit ara Jovis.* Hygin. fab. 91. *Pars in aram Jovis Hercæi insiluit.* Festus: *Hercæus Jupiter intra conseptum domus cujusque colebatur, quem & Deum penetralem appellabant.* Servius in Æneid. 2. *Singula domus sacrata sunt Diis, ut Culina Diis penatibus, Maceries, quæ ambit domum, Hercæo Jovi.* Itaque nihil Mercerus egit, cum probatæ Latinitatis laudem huic Historiæ sententia sua abrogavit, ultroque gratiam ejus emendatione meritam effudit: qui non minus in eo allucinatur, quod cum libro primo membranarum suarum fide sic edidisset:

Podalirius & Machaon Æsculapio geniti, acciti ad id bellum ob solertiam medicinæ artis.

Annotavit, *Medicinam artem dictum esse, ut terram Italiam, mulierem meretricem, Senectam ætatem.* Perperam scilicet *Medicinam*, *Senectam* & *Meretricem*, perinde ut *Italiam* nomina substantiva esse credidit. Nam Senectus participium esse idemque significare quod ὁ γηράσας, Priscianus veterum auctoritate satis probavit. Dicebant nimirum *Senectus vir*, *Senecta fœmina*, *Senectum corpus*: adeoque quoties *Senectam* pro *Senectute* legimus, *Ætatem* subaudimus, quod quidem Mercerus Servio credere poterat in Æneid. 11. sic monenti: *Si dicamus Senecta, aut addendum ætas, aut intelligendum.* *Meretrix* non aliam rationem habet, quam *Genitrix*, *Victrix*, *Altrix*, quæ adjectivorum instar esse nemini potest esse dubium. *Medicinam* porrò merum adjectivum esse, ut *Ars*, vel *Taberna* subaudiatur, quomodo tandem Mercerus tantus literator ignorare potuit? Legerat enim in Varrone lib. 4. de Lingua Latina. *Artificibus maxima causa ab arte, id est, ab arte medicina ut sit Medicus dictus, à sutrina sutor, non à medendo ac suendo.* Et lib. 7. *Taberna, ubi vanit caro, Laniena, ubi pelles, pellesvena, ubi calcei, sutrina dicitur.* Donatus in Adel. act. 4. sc. 2. *Veteres absolute dicebant Pistrinam, ut Sutrinam & Medicinam, ad Tabernam referentes.* Charisius lib. 1. *Pistrinum neutro dicitur, sed Lucillius fœminino extulit: Media à Pistrina ad Tabernam referens.* Ubi ridicule Josephus Burdoscaliger postrema tria verba Lucillii esse credidit, quæ Charisii esse ex Donati verbis discere poterat. Hyginus fabula 274. *Ne quis servus artem Medicinam disceret.* Plinius: *Hippocrates clarissimus Medicinæ scientiæ.* Cæterum Varro in eo nil præter solitum nugatur, cum Medicum à Medicina & sutorem à sutrina derivatum affirmat, cum nec pueri jam ignorent, nomina in *Inus* exeuntia ab eo primigenii nominis casu, qui cadat in J. formata esse. Itaque cum à participio passivo *Sutus* factum fuisset *Sutor*, ab hujus postea tertio casu *Sutori* profectum est *Sutorinus*, & per syncopen *Sutrinus*, similiterque, à verbo *Pinso*, (priscis *Piso*, teste Diomede, à Græc. πτίσσω)

participio *Pistus*, factum fuit *Pistor*, & à *pistori Pistorinus & pistrinus*; à *Textori Textorinus* & *textrinus*, à *Medicus*, *medici*, *medicinus*, à *Piscis*, *pisci*, *piscinus*, à *Rex*, *regi*, *reginus*, à *Sal*, *sali*, *salinus*. In *Salinum* ergo subaudimus *Vas*, in *Salinæ*, vel *Tabernæ*, vel *Fodinæ*, in *Piscina*, *aqua*. Nam & *Petimen piscinum* Nævius teste Festo dixit. In *Regina* subauditur *fœmina*, *filia*, *uxor*. Charisius: *Regina nullo modo recipiendum nisi reciperemus & Reginum*. Itaque Virgilius Iliam vocat Reginam, nec secus Ariadnam, quod filiæ essent regiæ. Et Servius in illo Æneid. 1. *Quod regia Juno monstrarat*. *Regia* interpretatur *Regina*, nempe ut à *Lux* est *Lucius* & *Lucinus*, unde *Juno Lucina*, sic à *Rex*, *regius & reginus*. Etiam à *Taurus* exiit *Taureus* & *Taurinus*. Nam ut ait Plinius, referente Servio in Æneid. 9. *derivationes non habent firmas regulas, sed exeunt prout auctoribus placet.*

OLAUS

OLAUS BORRICHIUS DE VARIIS LATINÆ LINGUÆ ÆTATIBUS.

Pag. 12.

IN Argentea Scioppii ætate nonnulla etiam desiderabunt forsan qui rem attentius expenderint. *Dictys Cretensis* non repræsentat genium illius seculi. Pugnat quidem pro eo vehementer Scioppius, & omnino Velleii, Valerii Maximi, aut Curtii ætate ab aliquo elegantis ingenii & judicii homine scriptum arbitratur, inque Josiam Mercerum, negantem, acerbe, more suo, invehitur. Sed Vossius maturiori judicio transfert scriptorem hunc, *Lib. de Hist. Latin.* in ævum Constantini Magni, aut, quod adhuc verisimilius putat, in aliquot post Constantinum Magnum ætates. Quin & dictio ipsa hujus Q. Septimii Romani (qui Dictyn Græcum vertisse creditur) utcunque non inelegans, refert tamen sæpe nescio quid creperum, & auri tereti inusitatum. Quis enim argenteæ ætatis judicabit ista? lib. 1. de Bello Trojan. *Inde*, inquit, *quod jam Alexander abreptis, quæ cupierat, abscessionem properabat*, (*a*) *parvo tempore armati ad naves veniunt.* Paullo post: *Atque ita* (*b*) *sagittatis jam prælio hostibus evadunt.* Dices, *sagittare* probum est. Non damno, sed argenteæ ætatis esse unde demonstrabitur? Justini quidem est lib. 40. & Solini cap. 22. & Vegetii de re Milit. 3. cap. 15. & lib. 3. cap. 9. atque in Epilogo lib. 3. ejusdem Vegetii: sed hi auctores sunt extra ævum argenteum. Ut mittam, hos vocabulum usurpare significatione neutra, atque sine casu adjuncto, Dictyn seu Septimium passiva & casu comitante, quod novum utique, & hujus auctoris commentum. Iterum lib. 1. *Queis perfectis pure lauti Martem atque Concordiam multis immola-*

a L. *pro.*
b L. *fugatis.*

immolationibus sibi adhospitavere. Et mox: *ita per æquationem numeri atque partium quadripartitur exercitus* (*quadripartitur* tamen melioris ævi est) lib. 2. *Egregie nobis actum est*, pro *nobiscum*. Eodem libro: *Ubi interposita jurisjurandi religione confirmarent, nequaquam se ob eam causam offendi.* Ibidem. *At ubi in manus ventum est, cohortati suos quisque acie conflixere*, pro *ad manus*. Et quibusdam interjectis: *At ubi novis jaculis manus redarmata sunt, pergunt contra.* lib. 4. *Dein plurimos, uti quenque intra telum* (c) *fecerant*, [interficiunt,] pro *ut quisque ad teli jactum pervenerat*. Et post pauca: *Tuncque* (d) *reflentibus cunctis ducibus casum tanti viri, plurimi militum haud dolore, neque, uti res exposcebat*, (e) *tristia commoveri.* Tandem versus finem ejusdem libri: *dein subjungit Laomedontis adversum Herculem* (f) *famosam perjuriam, insecutamque ejus atque regni eversionem.* Lib. 6. *Solutis anchoralibus navigant* pro *anchoris*. Sed quid attinet in re liquida, & confessa verba perdere, cum dictio ipsa ævum obscurius fateatur?

c *L. ferit.*
d *L. deflentibus.*
e *L. tristitia.*
f *L. famosa perjuria. Liv. Plinius, alii.*

Addantur *Antonius Possevinus in Apparat. Sect. 4. cap. 1. p. 143.*
Ludov. Vives de Tradendis Disciplinis lib. 5. p. 508.
Fernand. de Cordova in Didascalia multiplici cap. 46. p. 367.
Cl. Salmasius ad Aram Dosiada. p. 243.

JOSEPHI

JOSEPHI ISCANI

Poëtæ elegantissimi

DE BELLO TROJANO,

LIBRI SEX,

NOTIS EXPLICATI,

A

SAMUELE DRESEMIO

DITHMARSO.

Duo sunt quæ nescire te nolim, Lector candide, tria me Iscani exemplaria vidisse, primum Henischii Basileense, alterum Spondani, qui Homero comitem illum dederat, tertium Alex. Caroli Trognesii, omnia interpunctionibus & mendis laborantia innumeris: quod videbis si inter se contendes. Alterum est quod χθὲς ϗ πρώην vidi, autorem hunc à Jano Gasperio Gevartio viro doctissimo, ad secundum Sylvarum Papinii cap. 13. p. 155. Devonium nominari. Sic Devonius ait, Daretis Phrygii interpres lib. 1. de Bello Trojano, de Fama quæ murmura regum extenebrat, &c.

MAGNIFICO, NOBILISSIMO,

Consultissimo & Doctissimo Viro

DN. FRIDERICO

PRUCKMANNO, JCto

CELEBERRIMO,

Illustrissimo Electori Brandenburgico à Secretioribus consiliis, & Marchiæ Cancellario, &c.

Domino & fautori suo.

CUM Josephum Iscanum meis vindiciis postliminio redivivum & quasi Virbium vitæ & hæredio suo assererem, jamque, ut seculi hujus moribus agitur, Pindari ductu πρόσωπον τηλαυγὲς & insigne oculiferium in frontispicio antiquirerem, non opus erat satagei in morem, aut anxie illud quærere, aut præter rationem à sexto, quod dicitur, lapide accersere. Occurrebas enim statim, vir Magnifice in Electorali ista Orchestra, cujus authoritate & favore qua autorem, qua meipsum robo-

roborare, & contra alienæ industriæ catillones munire possem. Electoris enim Brandenburgici consilium es & eloquium, tantaque cum dignitate in Luce Marchiæ versaris, ut majorem propemodum ad illam adferas, quam ab illa capias: tanta æquitate Astrææ sacra obis, ut justitium tuum judicium esse videatur, & quod olim de Bruto dictum quamvis nihil ad gratiam facias, omnia tamen grata videantur, quæ facis. Ea vero eruditio tua est, quam tot ingenii monumenta & quotidianæ vitæ documenta loquuntur, ut non solum his in vera laude & gloria; illis apud posteros, dum res erit litteraria, ætatem sis laturus, sed & tibi ipsi superstes tuæque æternitati & vitæ post vitam jam tum interesse videaris. Ut enim plurimarum es literarum, literis plurimum delectaris, bonasque artes per quas ingenia crescunt, cum ingeniis crescere facis, nec ipsas solum, sed & ipsarum amas amasios: ut jam sine omni adulationis offa vere dici possit.

Ipsus amat Musas, Musas amat ipsus amantes.

Quamvis autem tot curis & Electoralibus consiliis quotidie animum & corpus fatiges, tamen quod summi quique viri olim fecerunt, te tibi subtrahis, & ut illi, qui angustiis urbium includuntur, in agros & prædia, ita ex legum & fori cancellis, ad omnis sapientiæ & elegantiæ latifundia digrederis, facturus id procul dubio sæpius, si per tot ardua negotia sæpius liceret. Exemplum habes magni illius & πολυμαθεστάτου ICti Domitii Ulpiani Syrophœnicis, qui licet Imperatoris Alexandri Severi negotiis immersus princeps scriniorum, ut tum loquebantur, & deinde Præfectus prætorio esset, qui maximus honor & onus, tamen Philosophorum, Oratorum, Poetarum, Philologorum non tantum lector, sed & amator & congerro

erat

erat assiduus : qui nihil appositorum comedebat, nisi prius interrogaret κεῖται, ἢ οὐ κεῖται, καὶ ποῦ κεῖται, an hoc vel illud legeretur, ubi, & in quo autore inveniretur? Adeo ut ex rei frequentia κειτούκειτος nominatus sit, & *Suidas*
inter magnos illos πολυΐστορας & τραπεζορήτορας sive Dipno- *& Athenæi*
sophistas à doctissimo illo Navoratita cum æterna secu- *præfatio*
lorum memoria relatus sit. Eundem maximus ille Im- *Athe-*
perator, ut rebus gravissimis adjutorem, ita conviviis fre- *næus. lib. 1.*
quentissimum adhibebat socium : *ut haberet fabulas literas, quibus se recreari dicebat & pasci.* Quid vero ju- *Lam-*
cundius & præstantius, quam beneficio tot lectissimo- *pridius in Ale-*
rum ingeniorum prioribus seculis interesse, cum illis *xand. pag.*
eruditionis commercia instituere, cum illis legendo, *350.*
cum posteris scribendo loqui? Habeant alii delectas suas delicias, suas cum vitiis divitias, sit illis muscerda piper, saperda acipenser, villum nectar, fœnum ambrosia: qui literis & bonæ menti litat, quid betis & blitis illis fiat, cicum ut Comicus ait, non interduit: illi nihil dulcius est,

—— —— Bene quam munita tenere *Lucret.*
Edita doctrina sapientum templa serena.

Vel ut Varro dicebat, legendo & scribendo vitam producere: revera illi magna voluptas est, bonos autores novisse, major possedisse, maxima legisse & pervolvisse, quid dicam in usum vertisse? Sed ne extra oleas, & quod dicitur, omissa hypera pedem sectari videar, accipe vir Magnifice Iscanum Poetam elegantissimum, in re vulgari non vulgariter versatum, cujus nomen tot viri docti anxie desiderarunt, cujus sententiis auro contra caris non Philologi tantum, sed & JCti usi sunt. Videat

 lucem

lucem sub luce tui nominis, qui tam diu in tenebris nullo suo merito delituit: tua Mag. ad novam lucem caliganti, χειραγωγίας adjumentum & favorem indulgeat: ea tua humanitas est, ut velit, ea autoritas & dignitas, ut possit. Ut in illuni nocte stella oriens gratissima est; sic in media barbarie quasi renatæ placeant stricturæ elegantioris poeticæ: jure enim merito illud Menelai de se neget,

Eurip. Oreste. Βεβαρβάρωμαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις.

Ad me quod attinet, pignus hoc devoti animi apud tuam Mag depono, quæ si illud acceperit tanquam meum, sed ipsi debitum, & defenderit tanquam suum, sed à me profectum, acceptum illud & vere acceptum gaudebo: sic Josephus noster ἐπὶ δυσί ἀγκύραις σαλεύειν commodius habebit,

Cum melius duo defendant retinacula navim.

Deus tuam Magnif. reipublicæ florenti florentem, mihique faventem diu conservet & sospitet.

Tua Magnif.

qui colit & æstimat

SAMUEL DRESEMIUS.

AD

AD
LECTOREM.

UT apud veteres ſtatuas bene meritorum, quas * Plinius humaniſſimam vocat ambitionem, capite demto in alterius formam, ſurdo, ut idem ait, figurarum diſcrimine, ſolebant μεταῤῥυθμίζειν, & transfigurare; vel titulo inducto eaſdem peſſimo exemplo μεταγράφειν, eamque laudem alteri tranſcribere; ſic in ſtatuis ingeniorum, quæ rempublicam fecerunt literariam, libris dico, alieni laboris fucos, peregrinæ gloriæ choragos reperiri, qui peſſimo publico, alterius induſtriam ſuæ ſupponant ignaviæ, alienum quid in armum tollant, μάζαν γε μεμαχότες τὴν ἀπ' ἄλλων μεμιγμένην, καὶ ἀλλοτρίοις, ut Iſidorus ait Peluſiota, ἀνακλαζομένοις πόνοις, jamdudum eſt, cum bonarum literarum conqueſti ſunt amaſii. * Clemens Alexandrinus felles ejuſmodi literarias, Vitruvius Pollio & * Herodotus enumerant multas: de quibus vere Syneſius, ἡγοῦμαι δ' ἀσεβέστερον ἀποθανόντων λόγους κλέπτειν, ἢ θοιμάτια, ὃ καλεῖται τυμβωρυχεῖν: & Plinius: obnoxii profecto eſt animi infeliciſque ingenii, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, cum præſertim ſors fiat ex uſura. Hinc multi jure poſtliminii, & interdicto unde vi, in librorum iſtas lamias & ingeniorum αἰγοθήλας recte atque ordine uſi fuerunt: neque abs re foret, ſi ut olim adverſus capſarios, ita à ſenatu Critico in illos, qui aliena compilant, Præfectus Vigilum daretur: manes τῶν φιλοκάλων id unice probarent. cum quilibet inſtar Thaletis & Mamurii inventa ſua efflictim amet: Poetæ in primis, ut & Philoſophus teſtatur, πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί. Fortunam hanc Poeta noſter, quem nunc tibi damus, benevole Lector, hominum injuria neſcio, an incuria paſſus ſit: nominalia illius mutata, debita laus oblivione tenuata, & ut earundem Muſarum ſymmiſta, fortaſſe etiam σύγχρονος Guntherus, quia Ligurinum ſcripſerat, factus eſt Ligurinus: ſic noſter, qui erat Joſephus Iſcanus, Cornelius Nepos factus eſt, quia Nepotem, qui ut opinio quorundam eſt, Daretem latina veſte induerat, in Poeſi ſua ſecutus erat. Suboluit quibuſdam οὐ χθὲς καὶ πρώην non eſſe hunc Nepotem illum, qui auſus erat.

—— Unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis.

Alios tamen novi, qui illud aſſertum ibant: quippe ni? cum ſua C. Saluſtio inſcribat, cum Athenis Daren reperiſſe, vertiſſe, ſua aſſerat epiſtola. ὦ Βοιωτοὶ ὡς σφόδρα ἐστὲ Βοιωτοί! credant illi & fruantur ſuo errore,

* Lib. 34. c. 4. Vide an de re Suetonium lib. & Dionis Pruſæi inſignem Rhodiacam.
* Lib. 6. ſtrom. p. 452.
In proœmio lib. 7.
* In vita Homeri. Vide etiam P. Fabrum Agoniſt. lib. 2. cap. 35.
Epiſt. 142. Feneſtella. cap. 24.
Ariſt. Eth. 4. cap. 1.

mihi talia campæ Solis & Nævii Buttubatta. Contradicunt stylus, imitatio, & αὐτοπάγκαλτος ipse, qui de Nerone, de Christiana fide, de ματαιοτεχνία oraculorum, de Arthuro inspergit. In rem quidem ista satis, nomen tamen in quæstione erat, quod nec Soli quærendum dare, nec manes, ut ille Homeri interrogare, nec à nostri seculi πολυμαθέσι discere potui. ὁ ἐν ἁγίοις Caselius, rem mihi expeditam promittebat: sed impeditam reliquit. Decurrenti mihi paginas aliquot, οἴκοθεν, quod ajunt, ὁ μάρτυς, sub umbra se visus est ostendere: ait enim lib. 2.

Non nostra Britannia Rhenum.

Quod ergo pensius æstimanti unicum supererat, Britannorum rudera scruta, & quicquid illorum nactus eram, oculis decurrebam, aliquem sperans illius honori & nomini assurrecturum, nam ut Philostratus ad Areum: σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσιν σοφοί. Sed nisi plane luscitiosis & Homericis oculis usus sum, frustra ibi fui. A veteranis itaque ad luculentam illam Cambdeni Britanniam diverti: exinde mentis meæ habitum, ut ille ait, gaudio splenduisse non diffiteor, illius auxilio Poetæ patriam nomen & ingenium restitui.

Josephus itaque Iscanus, post tot secula & ingenia, ausus ob Trojam, ut Plautus loquitur, exercitum ducere, juventutis illas minas, ut quidem mea opinio est, splendide exseruit: viamque illis ad famam quæsivit. Opus suum Thomæ Cantuariensi Episcopo & Henrico II. inscripsit. Thomas vero Episcopen illam adiit Anno CIƆ CCXII. interfectus anno CIƆ CLXX. vel sequenti, ut Sylvester Gyraldus cap. 20. scribit: ex quo liquet istius octennii anno aliquo libros hos publicatos. Antiocheida etiam adornasse dicitur, ex qua versus habes in Notis ad finem lib. 2. Cambdenus ait ad Hubertum Archiepiscopum Cantuariensem, quædam illum misisse, & floruisse Anno CIƆ CCXIII, quæ si fide veri dicta, forsan septuagenario major excessit: sed hæc χαιρέτω ἀμείνω. Non dubito autem plurimos futuros, quibus laureolam in mustaceo quæsivisse videbitur: qui ferula hypercritica omnino illum abjicient: jam tum enim aures meas ista personant. Orationem illius instar attritæ & decotis togæ proletariam, ἐσθῆσι φλεγμαίνουσαν, stribiliginem meliori seculo descobinandam sapere: verba maculantia, quibus versus consorivit, Nævii tolutiloquentiam sonticam, in re latinitatis intestabilem, Minervamque rancidiorem, cui spongia deletili opus, qua phrasis distenditur hydrops, ἔξω περιρραντηρίων arcendam. Alius legirupam esse, syllabarum tempora ἀμπαδίων statera auraria, ut Varro monebat, nihil ponderare, non χοιρμελδιον stylum, illiusque nasum condere: saturos itaque se ambrosia, quam fœnum esse malle. At paulo aliter judicabunt, quos nec φιλαυτία cæcos, nec carpendi studium strabos reddidit: Τήραν Simonidis fortasse non coluit, ἀθυρογλωττίαν γὰρ καὶ ἀνθηρογραφεῖ, & quod Photius de Basilio Seleuciense, κόρος ἀμβλύνει χάριν. Sed quis nescit, mundi non unam plagam, nec styli unam faciem & ætatem esse, imo nec uno seculo, aut anno eundem orationis ductum usurpatum, ut juventutis spiritus omittam.

tam. Ipso Augusteo ævo, alios pressa castigata & matronæ similis, alios diducta affluens instar virginis κομψώτης afficiebat oratio: nec Mæcenas, nec Tiberius, nec prior illis Antonius pro seculo loquebantur: stylus illorum erat κομπώδης, φρυαγματίας καὶ κενοῦ χαυνώματος καὶ φιλοτιμίας ἀνωμάλου μεστός. Quis Pindarum non æstimat? Nonnum non amat? & tamen, si ferreas illius metaphoras, hujus tumores & περιουσίαν ad Hesiodi & Æschyli modestiam frugalemque parsimoniam contendas, illos alatos equos, navemque vento plenam quod judicii exactissimi vir, Cæsar Scaliger de Papinio & Lucano dixit; hos oculum verecundiæ, & mare tranquillum, quod idem de Thucydide & Livio, jure merito dicas. Accedit, quod juvenis scripsit, calidus autem ille sanguis, ἔσω πίτυος ἀείδων, grande locuturus nebulas Helicone legebat: illiusque ætatis minæ altera orientem, quod de Alexandro ille, altera occidentem tenebant: stylus igitur non χαμαὶ σύρει, sed ῥεμβόμενος καὶ βρενθυόμενος ἀεροβατεῖ. Medicorum filii cum venas de valetudine interrogant, melius sperant, si fortius micant, & de stylo major exspectatio, si in juventute masculæ dictionis brachia: ἄκρον namque λαβὼν μέσον ἕξει. Malo denique poetam stare, quam jacere: surgere, quam repere: volare, quam volutari: conferat qui volet, Coluthi & Tryphiodori reptiles & aqueos conatus, tantum noster superabit, * *Obruit Idæam quantum tuba martia buxum.* Vide Senecam. Epist. 114. Suetonium lib. 2. Plutarch. in Antonio. * Val. Flac.

Vixit porro seculo, quo bonæ artes & linguæ adverso amne nitebantur, imo, quo literas scire, barbaries erat: quo mera foria gargarizare, ut Varro loquitur, seculum erat. Quid ergo mirum, si quid de seculo trahit? si non omnia Augusteo candore perfundere potuit? imo mirum, quod supra seculum aliquid præstitit, quod cum Gunthero (quo ipso tamen venustior & comtior est) instar geminorum in illunem barbariei noctem prospexit. Ut rosæ alienis mensibus natæ ex raritate sumunt precium, sic illi favorem & æstimium: qui ut cum * Pelusiota loquar ἀῤῥωσίας λειψάνων ἐπὶ κόσμον κατασφενδονώντων τὴν λύραν ἀρχαϊσμὸν μεταχειρίζεσθαι ἐτόλμησαν. Denique non dico omnia optima, sed meliora, quam pessima: multa egregie, multa concinne, suaviter, ornate dixit, quæ à nullo melius dici possunt: anquire quatuor illas Poetæ virtutes, nervum, numerum, candorem & venustatem, invenies τὸ ἐμμελὲς, καὶ εὔηχον, καὶ μεμουσωμένον. Ovidius dicere solitus est, decentiorem esse faciem, in qua aliquis nævus: de nostro verum puto, qui non omnia linea alba signavit: sed poeta tuetur se judicio, cuilibet sui placet Idea ingenii, & quis Cæcilius nunquam cæcutit? Quidam bene apud * Athenæum. οὐ γὰρ ἐγὼ τὰς ἐκ τῶν βυβλίων ἀκάνθας ὥσπερ σὺ ἀναγινώσκων ἐκλέγω, ἀλλὰ τὰ χρησιμώτατα καὶ ἀκοῆς ἄξια. De mea ut dicam opera, facile adsuaderi mihi passus sum, ut senectutem & tenebras autori amolirer, & priorum editionum errata februarem, sæpiusque nostro sæpius aliis cæreum allucendo, miscella hæc, ut pallium Babylonicum texerem. * Agathonis illud cogitavi mecum. * Epist. 154. lib. 3. Seneca 1. controv. 10. * Lib. 5. pag. 671. * Athen. lib. 5. pag. 185.

Τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,
Τὸ δ᾽ ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.

AD LECTOREM.

Neque tamen ignoro εἰκαιοψέγοντας aliquos, ut ſuos errores aliorum reprehenſione tegant, locum ſcalpuriendi ſua ſcabie quæſituros, πανουργίαν καὶ λόγου ἐξοστρακίζειν auſuros, maxime illos, qui tam apti ſunt ad hæc ſtudia, quam ſus ad ſacra Veneris. Sed illorum λογοδιάῤῥοια Claudianum mihi erit tonitru, & folia farferi: cum Catone itaque illos Vitilitigatores præterfluere ſinam, illiſque Cypriæ bovis merendam delicias ſuas relinquam. Calumnia vel invidia ſi quid per ægrimoniam conſomniaverit,

Οὐκ ἀλέγω, ὡς εἴ με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων: illis enim immorari, eſt Claudianum iſtud morari.

Fructum laboris quæſivi, ut placerem melioribus: ἀναμάρτητα mea nunquam putavi: primum ſcientiæ veſtibulum ſtatuo, ſcire quod neſcias. Reliquarum interim me ſpondeo, & plura, ſi DEUS votum meum juverit, daturum. Bene vale, & conatibus fave.

SAMUEL DRESMIUS.

Guilhelmus

Guilbelmus Cambdenus in Britannia ſua. pag. 133.

Quo ſeculo floruit, qui hinc oriundus & cognominatus Joſephus Iſcanus, ſplendidiſſimo ingenio Poeta, cujus ſcripta ita probabantur, ut ad veterum ſcriptorum laudem pervenerint: ejus etenim de bello Trojano poema Germani ſemel atque iterum ſub Cornelii Nepotis nomine divulgarunt.

Idem pag. 33.

Quod vero Britannos una cum Hercule in Heſiones raptu adfuiſſe colligatur, ex his Cornelii, ut exiſtimant, Nepotis verſibus, dum nuptias Telemonis & Heſiones deſcribit.

——— & in aurea pocula fuſi
** Invitant ſeſe pateris plebs mixta, Britanni &c.* *Verſus ex lib. 2. 87.

Plane poeticum eſt: & illius autorem non fuiſſe Cornelium Nepotem, ut Germani volunt, ſed Joſephum Iſcanum ſive Exonienſem, dilucide & quaſi obſignatis tabulis probare poſſum. Utique qui Henrici noſtri ſecundi & Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi meminerit.

Idem pag. 160.

Nec abs re erit, ſi quæ Joſephus noſter Iſcanus non de populo Poeta olim in ſua Antiocheide, in Arthurum cecinit, hic adjungam. Verſus habes in fine Notarum lib. 3.

Idem pag. 261.

Hic ille eſt Scæva, cujus virtus in bello civili, Dyrrachii clariſſime emicuit, quemque natione Britannum fuiſſe Poëta noſter Joſephus in Antiocheide prodit, his de Britannia verſibus.

Hinc & Scæva ſatus, pars non obſcura tumultus
Civilis, Magnum ſolus qui mole ſoluta
Obſedit, meliorque ſtetit pro Cæſare murus.

Idem pag. 457.

Latinis Vigornia, quo nomine primus, quod ſciam, uſus eſt Joſephus Iſcanus, qui Cornelii Nepotis nomine circumfertur, in his ad Hubertum Cantuarienſem Archipræſulem verſibus.

In numerum jam creſcit honor: te tertia poſcit
** Inſula, jam meminit Vigornia, Cantia diſcit,* * Legend. Infula.
Romanus meditatur apex, & naufraga Petri
Ductorum in mediis exſpectat cymba procellis.

Raphael

Raphael Volaterranus in Antropologia.

Dares Phrygius historicus scripsit bellum Trojanum Græce, in quo ipse militavit, ut ait Isidorus, primus fere historicorum, qui tandem capto Ilio cum Anthenoris factione remansit, scribit Cornelius Nepos, qui opus ejus sex libris * è græco convertit, dicavitque Crispo Salustio.

* *Sex libros Josephi nostri videtur innuere.*

Possevinus Bibliothecæ lib. 17. *cap.* 29.

Daretis Phrygii de bello Trojano libri feruntur à Cornelio Nepote Latino carmine Heroico donati, sed quisquis ille fuerit, versus non videntur inepti.

Claudius Dasquius ad orationem Basilii Seleuciensis de Elia, commentario ad ista verba. *μανθανέτωσαν τῶν ὄμβρων τὸν χορηγὸν αἰθεροχίᾳ πλητιλόμενοι*: Elatum, inquit, ad exemplum perquam ingeniosi Poetæ. Nimborum pincerna Notus: quæ sunt verba Josephi Iscani lib. 4. vers. 294.

Conradus Rittershusius in commentario ad Guntheri lib. 1. *cap* 4.

In hac sententia delicias facit ille, quisquis est, qui de bello Trojano scripsit poema, sub nomine Cornelii Nepotis falso se venditans, cum sit longe posterior. — *Canescant alii mento* &c. Versus habes initio libri primi.

Eadem recantat Taubmannus ad Plauti Trinummum. pag. 1118. I. Weitzius in Notis ad Prudentium. pag. 697. & ad Terentium. pag. 330. aliique.

Alexander Carolus Trognesius in præfatione editionis suæ.

Nihilo tamen minoris erit æquo rerum æstimatori (de Cornelio Nepote ψευδεπιγράφῳ loquitur) imo hoc etiam pluris esse debebit, quod tantum hic autor in altissima barbarie, præstiterit, quantum non nisi optimus quisque aureo Augusti seculo fuisset assecutus.

ARGUMENTUM

LIBRI PRIMI.

Protinus in Colchos primus liber expedit arma
Argonautarum, rapiunt qui velleris aurum.
Et parat Æsonidi redeunti prandia lauta.
Excidium Trojæ sub Laomedonte videbis,
Inde statum & formam graphice depingier urbis.

NOTÆ.

Trecenti præter propter autores pugnam Marathoniam, ut Plutarchus notat, literis mandarunt, plures fortasse bellum Trojanum, quos maximam partem temporum injuria subduxit. Ante patrem ingeniorum Homerum id egerunt Palamedes, Phemius, Demodocus, Polemo Iliensis, Acatus Argivus, Corinna, Syagrus, quorum Athenæus, Ælianus, Pausanias, Suidas meminere. Homerum secuti sunt Lesches, Pigres, Idæus Rhodius, Timoleon Larissæus, Cephalo Gargithius, Hellanicus, Tzetzes, Cointus, Macasses. Segmentum quoddam & partem illius Æschylus, Sophocles, Euripides, Coluthus, Tryphiodorus; ex Latinis Ennius, Virgilius, Ovidius, Papinius, Seneca Tragicus delibarunt. Taceo Petronii & Neronis Troica; cui non Troia labor? Proverbium inde natum puto, Τρῶας ἐλεῶ. Daretem Phrygium & Dictyn Cretensem sunt qui illis annumerant. *Joannes Tzetzes,* inquit Nicolaus Loënsis, lib. 7. cap. 14. *Dictys Cretensis testimonio utitur, illumque sua ætate Græce circumlatum scribit:* Mercerus ejusdem interpretem probæ & veteris notæ putat. Volaterranus, Aldus Manutius, Bodinus, Marcellus Donatus utrumque agnoscunt. Hercules Ciofanus ad 13. Ovid. Metam. Dareti ista abjudicat: recte [illegible] illius [illegible] quia, inquit, multa in iis leguntur, quæ repugnant veritati: nec itaque Homerus Iliados & Odysseæ autor, siquidem ita colligimus. Joh. Maria Catanæus, ista quæ Daretis nomine circumferuntur, Nepotem illum Cornelium, qui vitam Attici descripsit, Latio donasse putat: verum jure merito Illustris Josephus Scaliger [illegible] isthæc censet, qui subscriptorem habet Possevinum Biblioth. tom. 2. sect. 4. lib. 16.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. I.

ILiadum lachrymas, concessaque Pergama fatis,
Prælia bina ducum, bis adactam cladibus urbem
In cineres, querimur: flemusque quod Herculis ira,
Hesiones raptus, Helenæ fuga fregerit arcem,

NOTÆ.

1 *Iliadum lachrymas.*] Juven. Sat. 10. *Inter Iliadum lachrymas.* Ovid. Fast. 4. *Hoc pater Iliades.* Euripides πόλιν Ἰλιάδα dixit in Hecuba, ut Theocritus Ἰλιάδος μάχας in Dioscuris. Noluit autem libros suos Ἰλιάδα inscribere, neque, ut alii, Ἰλιοπέρσιν (quamvis ὁ πάνυ Josephus Scaliger Ἰλιοπερσίαν ita malit) nec ἅλωσιν Trojæ, sed ὅλως de Bello Trojano, quo εὐρυάγυιαν, ut Homerus nominat, periit.

Concessaque Pergama fatis.] Erat enim in fatis, Trojam perituram. Alii fuerunt Trojæ fata specialia, quibus salvis urbs salva: Palladium, Laomedontis sepulchrum, Troilus: de quibus Comicus in Bacchidibus. Vide infra v. 536.

Concessaque Pergama.] Servio Troja est regio: Ilium urbs: Pergama arx. Hesychius Πέργαμα ἀκρόπολις Ἰλίου. Suidas Pergamus, Ionum lingua, est quævis ἀκρόπολις.

2 *Prælia bina ducum.*] Laomedontis cum Hercule, Priami cum Agamemnone & reliquis.

Bis adactam cladibus urbem.] Bis vero? Theocritus, sive is Simmias Rhodius, τρίπορθον in βωμῷ ἐν συριγγί ἄμφω τρίπορθον: imo sæpius vastata: primo ab Hercule; secundo ab Æacidis; tertio à Charidemo, qua de re Polyænus lib. 3. Strateg. in fine: quarto à C. Fimbria, de qua Strabo lib. 3. p. 409. Appianus in Mithridatico. Aurel. Victor in Fimbria. Augustinus 3. de civit. Dei, cap. 5. Antecessit omnes quinta ἅλωσις, ut quidam putant, Amazonum, quæ minorem Asiam occuparunt: nisi id de incursatione tantum intelligas. Amazonum expeditionis meminit etiam Homerus. Orosius lib. 1. cap. 15. & 16. centum annis urbes evertisse scribit, Asiæ imperium tenuisse, Europam maxima ex parte domuisse, Atticam vero ab iisdem infestatam, Areopagum conditum: vide infra v. 50. & pluribus lib. 6. v. 566. Canterus & Brodæus propter Amazonas & Græcos τρίπορθον à Theocrito dictam putant. Vide Stephanum in Ἀμαζόνειον. Clem. Alexand. lib. 1. Strom. p. 246. Strabo lib. 13. ex Hegesianacte scribit, à Gallis etiam occupatam fuisse: quæ sexta fuerit.

Bis adactam cladibus urbem.] Papinium identidem presso pede sequitur, qui lib. 1. Theb. *bis adactum legibus Istrum.*

3 *Flemusque quod Herculis ira, Hesiones raptus, Helenæ fuga fregerit urbem.*] Caussam aliam Apollod. lib. 3. p. 179. allegat. Ilium contra oraculi jussum ad Ates collem Ilium exstruxisse. Gemina ex Isaacio Tzetze adfert Canterus lib. 1. cap. 1. Stephanus Byzantius, Ἴλιον πόλις Τρωάδος ἣν οἱ Τρῶες Ἄτην (ita enim recte emendavit doctissimus

Impulerit Phrygios, Danaas exciverit urbes.
Ut quid ab antiquo vatum proscripta tumultu
Veri sacra fides, longum sylvescis in ævum?
An quia spreta lates? mundoque infensa priori
Nos etiam noscenda fugis? metum inclyta, mecum
Exorere, & vultum ruga leviore resumens,
Phœbeam dignare tubam: sterilisque vetustas
Erubeat, dum culta venis, dum libera frontem
Exeris: en aureis blandas, en pectus amicum
Mulces, vulgarem levius passura cachinnum.

NOTÆ.

mus Meursius) *ἐκάλει, καὶ αὐτῆς λέχθη δύο.* Eustathio non sine causa istud de Ate, commentum sapere videtur. Euripides in Oreste ait, Deos id bellum excitasse, ut hominum improborum, qui pondera terræ inutilia, sentinam exhaurirent.

Θανάτους τ' ἔθηκαν ὡς ἀπαντλοῖεν χθονὸς
Ὕβρισμα θνητῶν ἀφθόνου πληρώματος.

Vel, ut Stasimus in Cypriis loquitur, *κουφίσαι ἀνθρώπων παμβώτορα γαῖαν.* Eadem Eustathius ad Iliad. α p. 15. Hinc Tertullianus, *luem, famem, & bella, tonsuram insolescentis generis humani* nominat lib. de anima. Vide Loënsem lib. 4. cap. 3.

5 *Impulerit Danaos.*] Seneca lib. 1. de clementia cap. 5. *Elephantes Leonesque transeunt, quæ impulerunt*, Gratius: *meo sine munere sylvas Impulerit.*

6 *Ut quid ab antiquo.*] Livius: *Ut quid aliquis Tribunus plebis ruat cœtus in certamina?* Virgil. in Ceiri: *Ut quid ego amens.*

7 *Veri sacra fides.*] Claudianus de Bello Getico: *& noxia vatibus ipsis Veri sacra fides!* Symmachus lib. 9. epist. 131. *fidem veri occultare non debui.* De veritate viribus suis se emergente, Polybius insignite in Eclogis lib. 14.

Longum sylvescis in ævum.] *Ὑλομανεῖς. χορτομανεῖς, χορτομανεῖν*: Festo id est *obberbescere.* Isidori notæ: *Ager ingraminat.* Augustin. de civit. Dei, lib. 2. cap. 18. *Unde talia vitia sylvescerent.* Arnob. lib. 3. *qui capillos imminuunt sylvescentium crinium, τριχοφυούντων.* Ita Juvenalis, *sed fruticante pilo; & horrida sylva coma*, Sat. 9. Nazianz. orat. 19. *χορτομανοῦσαν ἐκκλησίαν.* Chrysost. orat. 1. de fato *πόλιν ὑλομανοῦσαν.* Synesius de Insomniis pag. 150. *ὑλομανεῖν καὶ φλεγμαίνειν ὀνομάτων καινότητι.* Ad istam λέξιν & faciem Varro dixit *auresc̄ere*, unde Aurora, *puellascere, commacescere.* Festus: *adulescere, imbarbescere, inlucescere, vallescere. Vetustesco*, Nigidius apud Nonium. Lucretius, *uvescere, seres̄cere, grandescere, alescere, valescere, senerascere.* Cato: *signa dishiascunt.* Attius: *Agri vastescunt.* Furius: *Virescere*, à viribus. Autor Culicis, *succescunt.* Silius: *Solem infervescere fronti.* Valerius Cato, *sterilescunt gaudia nobis.* Cornelius Celsus, *sanescere.* Seneca, *radicescere.* Tertullianus, *longisco.* Hilarius, *planescunt campi.* Alcinius Avitus, *flamescunt.* Prudentius, *augesco, pudesco, vivisco, lassesco, frugesco.* Ausonius, *minuiscunt.* Cassiodorus, *pennescere.* Sidonius vero etiam *familiaresco* & *plebiscisco* dixit, quæ partim veterum elegantiam, partim recentiorum redolent audaciam.

10 *Et vultum ruga leviore resumens.*] Ἀπλῶσαι καὶ διάχυσαι sunt *diffundere vultum*, Ovid. *Explicare frontem: deme supercilio nubem*, Horat. *Exporrigere frontem*, Terent. *vultum relaxare*, quod Philoni est *ἀνεῖναι βλέμμα*, Plaut. in lib. de vita Mosis. Contraria sunt *nubem frontis amabat*, Sil. lib. 8. Papin. *nubemque hanc frontis opaca.* Pacuvio, *frons caligans.* Senecæ, *attracta, adducta.* Martiali, *astricta.* Petronio, *constricta.* Horatio, *obducta.* Apuleio, *striata, sulcis rugarum inarata:* & nescio cui, *fimbriata.* Hinc ista *consulcare frontem*, Plaut. *Rugas cogere*, Ovid. *Rugare frontem*, Hier. Plautus, *frons caperata severitudine.* Seneca, *colligit rugas, attrahit frontem. Tristitiam* id nominabant de qua multis Heraldus ad Martialem, pag. 1. Nec Græci copia inferiores. Vultuosi enim illis sunt *σκυθρωποὶ* Arist. *συνοφρῦς, οἰδηχθεὶς σκύθρωποι* Euripidi. *συνάγει τὴν ὀφρὺν* Aristæneto. *νεφέλη ὀφρύων* dixit Sophocles. *σκυθρωπὸς, συνεσπασμένος.* Laërt.

Si nostris nil dulce novum, nil utile visum,
Quod teneri pariunt anni, si secula tantum
Aurea Saturni memorant, & nulla recentis
Gratia virtutis: aude tamen ardua, pubes:
Mento canescant alii; nos mente: capillo;

Notæ.

συνοφρὺς σεσέμνωται Sophocl. συνηγμένον Chrysostomus. Idem ὀφρῦς φοβερὰ καὶ φρίκης γέμουσα· Clem. Alex. ὄψις δεινότερα. Nicetas Choniates, στυγνὸς τὴν ὄψιν συνοφρυὼς τὴν ὀφρυὼ καὶ ἀέρτας ἀποσκυζόμενος. Tales sunt: ταυρωπὸν ἀποβλέπειν: Philo. ταυρηδὸν ὁρᾷν Aristoph. Idem venuste in Lysistrate τοξοποιεῖν τὰς ὀφρῦς; quod Hesychius exponit συνοφρύειν. Idem κατέβλεψεν ἤδη, καὶ τὰ μέτωπα ἀνεσπακε. μανικὸν καὶ τραγῳδικὸν βλέπειν Aristoph. τιτανῶδες βλέπειν Lucianus in Timone. Sacræ etiam literæ Genes. 4. Cain συνέπεσε τῷ προσώπῳ; & deinde, ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου. Amphis eleganter apud Laërt.

Ὡς οὐδὲν οἶσθα πλὴν σκυθρωπάζειν μόνον
Ὥσπερ κοχλίας σεμνῶς, ἐπηρκὼς τὰς ὀφρῦς.

Elegans & illud Demetrii, Phalerei apud Diogen. Laërt. lib 5. ἔλεγε μὴ μικρὸν εἶναι μέρος τὰς ὀφρῦς. ὅλῳ γὰρ ἐπισκοτῆσαι δύνασθαι τῷ βίῳ.

15 *Si nostris nil dulce novum,* &c.] Arist. 7. Ethic. cap. ult. ἡδὺ νεότης. Juvenis vero hæc scripsit; quod sequentia arguunt. Pindarus, αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Homeri gemina γνώμη Odyss. α. nota est. Eleganter de novitate Cassiodorus Variarum 3. ep. 21. Mihi in seculi sui barbarie ad renovatam Poëticam respicere videtur: ut & Guntherus συνόχρονος, ni fallor, illius lib. 10. *quod jam per multa latentes Secula, nec clausis aperire penatibus ausas Pieridas vulgare paro: priscumque nitorem Reddere carminibus.*

19 *Mento canescant alii, nos mente,* &c.] Versus sunt à multis laudati, quibus tamen Josephi nomen non innotuerat. De sententia vide Casaubonum ad illud Persii Sat. 4. *ante pilos sapientia,* Rittershusium ad illa Guntheri: *Mente senex, ætate puer:* à quo sumpsit Taubmannus noster. Mihi præter ista etiam hæc notata sunt gemina & germana. Menander: οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν, ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων. Pind. Pyth. 4. ἐν παισὶ νέος, ἐν βουλαῖς πρέσβυς. Nazianz. orat. 20. de Basilio: τίς οὕτω πολιὸς τὴν μὲν σύνεσιν, καὶ πρὸ τῆς πολιᾶς. p. 332. Idem Orat. 10. p. 161. σώματα χρόνῳ κέκμηκεν, αἱ ψυχαὶ δὲ διανεάζουσι. Idem ait epist. 77. Hieronymus epist. 13. *Nec sapientiam canos reputes, sed canos sapientiam.* Plut. in παιδαγ. μόνος ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ. Basilius Seleuciensis Orat. 1. de Davide, ὀλίγος τὸν χρόνον, πολὺς δὲ διανοίᾳ. Chrysostomi aureum os de eodem: νέος μὲν ὢν ἡλικίᾳ, πεπαλαιωμένος δὲ τῇ διανοίᾳ. Psal. 50. postea, ὅτι γὰρ ἡ πολιὰ ἀρετή, ὅτι ἡ νεότης κακία πολιὰ γὰρ οὐ τρίχες λευκαί, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετή. De eodem: μικρὸς τῷ εἴδει, μέγας τῷ φρονήματι. Item: ὁ ἐν νεότητι πεπολιωμένος, ὁ μικρὸς τῷ σώματι, καὶ ὑψηλὸς τῷ πνεύματι. Idem in Orat. cum presbyter factus. tom. 3. καὶ ταῦτα νέος ὢν, εἰ δέοιτο καὶ ὀξύντο νέος· οὐ γὰρ πείθομαι. ὥστε ἐξ αὐτῶν αὐτῷ τὸ ἀπεργάζεσθαι πολιὸν φρόνημα ἤδη. Tali apud eundem in Esaiæ cap. 3. p. 687. in Genesin Hom. 41. & 7. in epist. ad Heb. Item in fine libri secundi de Sacerdotio, pag. 52. edit. Hœschel. Sic juvenis ille apud Josephum de Maccabæis, ἐγὼ μὲν τὴν ἡλικίαν τῶν ἀδελφῶν νεώτερος, τὴν δὲ διάνοιαν ἡλικιώτης. Idem innuit Clem. Alexand. 4. Strom. p. 365. νέος ἅμα καὶ παλαιός. Vide etiam Isidorum Pelusiotam, ὁ τρόπος ἀνθέντησε, οὐκ ἔτι μειράκιον, ut quidem Billius legebat. Vide & epist. 314. lib. 1. & Papin. 5. Syl. *mentem sua non capit ætas.* Prudentius de Eulalia: *Moribus & nimium teneris Canitiem meditata senum.* Claudianus & *Canitiem* nominat *animi.* Idem Prud. *Certamen una matre quod septem editi Gessere pueri, sed factis viri.* Petrus Ravennas Ser. 5. *Seniorem illum non tempora fecerunt, sed sensus:* Idem: *Sicut sapientia dat canos, ita quicquid viri est, tollit insipientia.* De vera senectute egregie Philo libro ἐξόρατο Νωέ, p. 214 215. & in libro de hærede rerum divinarum, p. 407. Simile quid redolet illud Anacreontis, τρίχας γέρων μέν ἐστι, τὰς δὲ φρένας νεάζει. Philonis & illud 2. Allegor. p. 70. οὐχ οἱ πολιὸς ἀληθινοί, ἀλλ' οἱ χρόνῳ παλαιοί. Gemina habes libro de Plantat. Noe, p. 185. Archilochus apud Dionem Prusæum Tarsica priori tale quid

innuit:

Nos animo: facie; nos pectore. Tempora certe
Virtutem non prima negant, non ultima donant.
Quod duplex ætas varios contendat in usus,
Hæc viget; illa jacet: hæc pullulat; illa fatiscit.
Mira quidem dictu, sed vera, advertite, pandam:
Nam vati Phrygio Martem certissimus index
Explicuit præsens oculus, quem fabula nescit.
Hunc ubi combiberit avidæ spes ardua mentis,
Quos superos in vota vocem? mens * conscia veri
Proscripsit longe ludentem ficta poetam:

* *Marg. anula.*

NOTÆ.

innuit: *φιλέω γηραιὸν ἐπὶ νεάζοντι ἄνθει.* Eadem ratio *ἀντιθέσεως* in illo Aristophanis: *μορφῇ γεγηρακὼς ὅτος, ἀλλ' ἄνθει ἀκμαῖος.* Ausonius: *meritis anus est, ætate puella.* Aristoteles itaque recte Ethic. 1. cap. 3. *διαφέρει οὐδὲν, νέος τὴν ἡλικίαν, ἢ τὸ ἦθος νεαρός.* Ægyptiorum de Græcis *φθέγμα* tale est, quod toties iteratum à Chrysostomo, illius verbis ponam: *Ἕλληνες ἀεὶ παῖδες, γέρων δὲ Ἕλλην οὐδείς· οὐ γὰρ ἔχετε μάθημα χρόνῳ πολιόν,* quod est apud Platonem in Timæo. Clem. Alex. Strom. lib 1. Justinum Martyrem, Orat. ad Gentes, p. 16.

20 *Tempora certe Virtutem non prima negant, non ultima donant.* Job. 32. *οὐχ οἱ πολυχρόνιοί εἰσι σοφοί.* Philemon: *χρόνος οὐ διδάσκει φρονεῖν.* Chrysost. hom. 7. in epist. ad Hebr. *τῇ πολιᾷ αἰσχύνῃ ἔξωθεν προφαίνεσθαι, ἔνδοθεν δὲ φρόνημα παιδὸς ἔχειν.* Ambrosius contra Symmachum: *Non annorum canities laudanda, sed morum:* quod ex Menandro sumptum, & à Chrysostomo allatum ex eodem, vide supra. Gregorius etiam egregie, lib. 30. Moral. *Senes non eos sacra Scriptura vocare consuevit, qui sola temporum quantitate, sed qui morum gravitate maturi sunt.* Cum his pugnare videtur Homeri illud Odyss. *ἀεὶ τι νεώτεροι ἀφραδέουσι;* & Philonis alterum lib. de rerum divinar. hærede pag. 409. *οἱ ὄντως ὀψίγονοι καὶ μὴ εἰς ἀφανῶν τινες ἐπὶ αὐταῖς ταῖς τοῦ βίου δυσμαῖς βεβαιούμενοι.*

22 *Quod duplex ætas.*] *Αἰτιολογεῖ.*

24 *Mira quidem dictu, sed vera, advertite pandam.*] Sic lib. 2. *Mira quidem, sed vera duces, advertite, pandam.* Utrumque ex fornace Ovidiana 3. Fast. *Credite dicenti, mira, sed acta loquar.* Fast. 6. *mira quidem, sed tamen acta canam.*

25 *Nam vati Phrygio.*] Dareti. Cur vero vati? an quia versu scripsit? reclamant, quæ Nepotis nomine versa: Affirmare videtur Ælianus, lib. 11. Var. Hist. cap. 2. *πρὸ τοῦ Φρυγὸς Δάρητος, οὗ Φρυγίαν Ἰλιάδα ἔτι καὶ νῦν ἀποσῳζομένην οἶδα, πρὸ Ὁμήρου καὶ τοῦτον γενέσθαι λέγουσι.* Ilias poeticum quid innuit. Idem Syagrum Troica primum tractasse scribit, lib. 14. cap. 21.

26 *Certissimus index Monstravit præsens oculus.* Quia Dares non clausis, vel in totum Homericis oculis, ut Tertull. ait, ista usurpavit; adeo *αὐτόπτης μάρτυς*, ut proverbium est apud Diogenianum, erit. Oculorum vero testimonia aurium antistare indiciis, in vulgus notum est: *ἴδε γὰρ, οὐ πυθόμην,* ait Oppianus, ad quem vide *ἀνθρωπολογοῦντα* Rittershusium 3. Cyneg. & 5. lib. ad Guntherum. Græcis hinc dicta *βλέποντες μάρτυρες*: de quibus ὁ πάνυ Scaliger in suis ad Ætnam. Clem. Alex. in fragmentis, vel Theodotus pag. 566. *ἀπὸ τυχαίας αὐτοψίας ὀφθαλμῶν.* Philo libro de temulentia: *πιστότερον ὄψις ὤτων*, pag. 195. lib. de confusling. p. 266. *ὄψις ἀπλανῆ περὶ ἀπάτης ἀπαθὴς ἄξιος μάρτυρας τίθεσθαι* lib. de profugis pag. 37. *ἀκοὴ ὀφθαλμῶν δευτερεῖα φέρεται.* Idem ait lib. 1. de vita Mosis p. 498. 499. & libro de Abrahamo p. 290.

27 *Hunc ubi combiberit*] Horat. 1. ep. 2. *nunc adbibe puro Pectore verba puer.* Prud. *Postquam combiberint Deum medullis*, hymno 4. Aristænetus, lib. 1. *προπεπωκότες φιλήματα.*

29 *Proscripsit longe ludentem ficta poëtam.*] Homerum, qui, ut Arist. ait, libro de poet. cap. 24. *δεδίδαχε μάλιστα καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ.* Varro scribit, Sibyllam Erythræam Grajis Ilium petentibus vaticinatam, perituram Trojam, & Homerum mendacia scripturum. Noster respe-

Quin te Cecropii mentita licentia pagi,
Et lædant figmenta pater, quo præside floret
* Pontia, & in priscas respirat libera leges.
Felices quos non trahit ambitus! ardua nactus

* *Marg. Lege Tantia. Cantia.*

NOTÆ.

xisse videtur ad illam Platonis ἰξοείαν, qua ex republica ejicitur, quæ nunquam fuit.

Ludentem ficta poëta n.] Τὴν ἀλήθειαν ζητεῖ, quotannis bello Trojano Homerus posterior, πιπέφρασεν αὖ τῷ διώκειν, ut loquitur Philosophus. Videlis Herodotum, Plutarchum, Archilochum, Solinum. Prolixe ea de re agit Clem. Alex. 1. Strom. pag. 239. Agellius lib. 17. cap. 21. Lipsius ad Velleium lib. 1. pag. 245. Josephus Scaliger prima Olympiade non multo antiquiorem putat: Ilium autem captum annis 408. ante primam Olymp. lib. de Emend. 1. pag. 205. 206. ad Eusebium pag. 66. & in Canon Isag. pag. 159. item præfat. in Manilium.

30 *Quin te Cecropii mentita licentia pagi.*] Athenas innuit, quas Athenæus lib. 5. p. 187. ἑλλάδος μουσεῖον; Thucydides πρυτανεῖον ἑλλήνων vocant, καὶ ἑλλάδος ἑλλάδα, cujus elegantem descriptionem habes apud Dicæarchum p. 169. Cur autem *pagum?* quia locus antea πάγος dicitur; cum autem Mars causam ibi dixisset, ἄρειος πάγος. Pauf. in Atticis. Hesych. in πάγος, & auctor Etymol. Magni. Vide etiam Isidorum Pelusiotam lib. 2. epist. 91. & 92. in qua ista ista de Marte prolixe. Juvenali sat. 9. est *curia Martis.* Aliter Æschylus in Eumenid. pag. 296. πάγον δ' ἄρειον τὸν δ' Ἀμαζόνων ἕδραν Σκηνάς θ' ὅτ' ἦλθον Θησέως κατὰ φθόνον στρατηλατοῦσαι. καὶ πόλιν νεόπτολιν τήνδ' ὑψίπυργον ἀντεπύργωσαν τότε. Ἄρει δ' ἔθυον, ἔνθεν ἔστ' ἐπώνυμος πέτρα, πάγος τ' ἄρειος, quod Scholiastes notare jubet: notavitque Autor Etymol. & magnus Scaliger ad Eusebium. Si eo respexit autor noster, tempus prioris syllabæ in πάγος migravit. Sed ad Latinum vocabulum oculos intendit & produxit: *Pagi* enim, ut Festus ait, *Dorica lingua* παγαί, *à fontibus, quod eadem aqua uterentur.*

31 *Quo Præside floret Tantia.*] In ora libri erat *Pontia.* Neutrum probo: legendum enim *Cantia*, cum Thomæ Cantuariensi Episcopo, Cambdeno autore, ista dedicarit, quem ludicris fabularum incestari non concedit. Probant etiam, quæ sequuntur. Julius Cæsar *Cantium* nominat lib. 5. de bell. Gallico, & illius Græcus interpres Κάντιον. Walsingamus in Anglica historia p. 77. & Salisberiensis *Cantiam*; & ita semper Owenus, quem animam epigrammatis jure merito nomines. Vide etiam Cambdenum de illo Thoma pag. 251.

32 *Et in priscas respirat libera leges.*] Episcopus enim ille prædia Ecclesiastica recuperavit, & libertatem Ecclesiæ magna severitate defendit, ut scribit Franciscus Gudwinus lib. de Episcop. Angliæ p. 1100.

33 *Felices quos non trahit ambitus!* Hæc ideo, quia Thomas Henrici secundi Cancellarius (ita loquuntur) fuit, homo splendidus & pompæ serviens: mutato vero vitæ genere adeo mutavit animum, ut ad cilicium etiam properarit. Idem Gudwinus.

Ardua nactus non in se descendit honos.] Verissime, nec ab uno dictum. Dionysius Halicarnass. οὐχ ὁμοίαν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων διαμένειν, καὶ δυστυχοῦντων, ὅταν εὐτυχῶσι, lib. 5. Chrysostomus epist. 79. οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπειδὰν μείζονος ἀρχῆς ἐπιλάβωνται, πρὸς ἐν ὄγκῳ φρονήματος γίνονται, μείζονι. Gemina habet in Orat. antequam in exilium iret. Hinc Euripides in Iphigenia: ἄνδρες δ' ἐν χρείᾳ τῶν ἀγαθῶν πράγματα πολλὰ μεγάλα. τὰς τρόπους μεθιστᾶσιν. Maximus Tyrius eo digitum intendisse videtur, cum ait Differt 11. χρεὼς πάντα γαυρώματος. Refer huc elegantem Isidori Pelusiotæ Epistolam, lib. 2. p. 105. Sext. Aurel. Victor: *Compertum habeo, humillimos quosque, maxime, ubi alta accesserunt, superbia atque ambitione immodicos esse.* Salvianus epist. ad Eucherium pag. 246. *Pedissequa novi honoris plerumque est arrogantia.* Aristophanes id alludit; πλουτῶν οὐκ ἔτι ὅλλως φαύλω. Andocides orat. 2. pag. 20. πάντες ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ ἄνω προελθόντες γίνονται ἀγαθοί Eandem sententiam habes ex Solone, Theognide, Philisto, apud Clem. Alex. Strom. lib. 6. pag. 248. Isocratem in Panathenaicis; Stobæum Sermone 149. Basil. Seleuc. Orat. 25. Agapetum parænesi 33. Victorium Var. lect. lib. 15. cap. 3. qui Thucydidem, Demosthenem, Livium paria locutos ostendit. Exempla habes apud Sabellicum multa lib. 8. cap. 8.

38 *Unde*

Non in se descendit honos; non cæca potestas.
Quid possit fortuna videt: non perfida sentit
Prosperitas, flevisse humilem, qui ridet in altis.
Parcite, venales quisquis venatur honores,
Unde ruat tabulata struit. Fremit ultio noxas
Tunc gravior: cum tarda venit: tunc plena timoris,
Quum terrore caret: blanda nil sævius ira,
Quum floret miseri felix injuria voti.
  At tu dissimilis longe, cui fronte serena
Sanguinis egregii lucrum, pacemque litata
Emptam anima pater ille pius, summumque cacumen
In curam venisse velit, cui cederet ipse
Prorsus, vel proprias lætus sociaret habenas.
  Hactenus hæc, tuque oro, tuo da maxime vati
Ire iter inceptum, Trojamque aperire jacentem:
Te sacræ assument acies, divinaque bella,
Tunc dignum majore tuba, tunc pectore toto
Nitar, & immensum mecum spargere per orbem.
  Luserat omnificæ quondam solertia curæ,
Ignotas molita rates, aurique cupido

NOTÆ.

38 *Unde ruat stabulata struit.*] Alludit illud Claudiani: *tolluntur in altum* &c. Seneca recte controv. lib. 1. procemio: *Hora momentum, inter solium & aliena genua.* Tales sunt πεφυσημένοι illi, ἕλκοντες ἐφ' αὑτοὺς συμφοράς, ὥσπερ καικίας νέφος, ut est proverb. apud Arist. 2. Meteor. cap. 6. Imitatur autem Juvenal. Sat. 10. *numerosa parabit Excelsæ turris tabulata, unde altior esset Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.* Utitur illo simili etiam Isidorus Pelusiota lib. 1. Ep. 112.

41 *Quum floret miseri felix injuria voti.*] Claudianus de 4. consulatu Honorii, v. 168. *promissi felix injuria voti.*

43 *Pacemque litata emptam anima, &c.*] Per *pacem litata anima emptam*, crucem & mortem θεανθρώπου Salvatoris intelligo: per *summum cacumen*, Pontificiam Alexandri Papæ dignitatem. Ille enim Thomam exulem contra Henricum secundum acerrime defendit, cui tanquam συναγωνιστὴν illum adjungit. Vide Gudwinum, & supra v. 33.

Pacemque litata emptam anima.] Imitatur Papinium lib. 3. Theb. *Hi fibris animaque litant.* Ita lib. 3. v. 11. noster: *Mente litat pura.*

45 *In curam venisse velit.*] Ita Lucanus *in partemque operis veniam.* Valer. Flaccus; *in pacem dextramque reverti.* lib. 7.

49 *Te sacræ assument acies.*] Hæc ad Henricum secundum, Cambdeni monitu, referenda: innuit autem expeditionem Syriacam, quam aut Henricus moliebatur, aut Fridericum Barbarossam ad illam stimulabat, & juvabat: huic enim cum Henrico fœdera: cujus legationem ad Fridericum habes apud Guntherum lib. 6. v. 168. Sed nihil in illa ad expeditionem Syriacam. Præstitit autem Josephus noster, quod promisit: illius enim Antiocheida citat Cambdenus: versus aliquot γνώμονος χάριν in fine lib. 3. posui: utinam totam legere, & cum Petri Angeli Bargæi Syriade (si tamen eadem tractant) contendere liceret.

52 *Luserat omnificæ quondam solertia curæ.*] De navium inventore primo, alii aliter. Clem. Alex. Strom. 1. pag. 225. Atlantem primum agnoscit naupegum: Æschylus inventorem Prometheum: Plinius & Apollodorus Danaum: Catullus & Apollonius Rhodius Argum Aristoriden, Ἀθηναίης ὑποθημοσύνῃσιν. Athenæus Janum: Thucydides aliique Minoem. Argo autem istam

citiremem.

Audendi transgressa modum, trans æquora misit,
Qui caperent thalamos, spoliarent templa metallis.
Siccine mortalis finem metitur hiatus?
Egestæ sic Ditis opes, quas ambitus audax,
Quas prædo pallens stygiis extorquet ab antris
Sufficiunt? cui jam satis est, quod regna, quod urbes,
Ipsaque quod pateant rapiendis tartara gazis?
Itur in ignotos fluctus, ultroque procellis
Insultare juvat, & soli vivere fato.
  Aesonides primus undas assumpsit in usus,
Phryxeam rapturus ovem: cui laudis alumnus
Alcides socias indulsit in ardua vires.
His Peleus, Thelamonque duces, his cætera pubes
Æmathiæ, casus Pelagi conjurat in omnes:
munita. m. Pars * invita ratem, pars famæ prona petendæ,
Pars mundum visura novum, gentesque remotas.
  Ergo sequi docilis quas nondum noverat undas,
Tethyos in gremium migrat prærepta Dianæ
Pinus, & è ramis remos habet: inque profondum

Notæ.

citiremem, ut Varro nominat, primam navim agnoscunt Ovidius, Catullus, Propertius, Lucanus, Apollonius Rhodius, Plinius, Democritus, qui animalium nos dicebat discipulos, nautilum piscem ansam dedisse cum Oppiano censet. Maximus Tyrius, vel aviculam in aquam delapsam, vel hominem natantem, vel lignum in aquam projectum, aris imaginem monstrasse putat. Damoxenus recte apud Athenæum, *ἡ φύσις πάσης τέχνης ἀρχηγόν ἐστι*. lib. 3. p. 102. Vide & Themistium de primo inventore, Orat. 16. p. 381. & graphicam navis *ὑποτύπωσιν* apud Nonnum Dionys. 40.

57 *Egestæ sic Ditis opes.*] Papin. *ubi Dite viso pallidus fossor redit, erutoque concolor auro:* ex quo Silius, ut doctiss. notat Heinsius: *Et redit infelix effosso concolor auro.* De re eadem Latinus Pacatus, insignis Panegyrici autor, pag. 24.

63 *Æsonides.*] Convenit id Iasonis *ὀρέξει*, qui Aristotelis verbis, *ἔφη πεινῆν ὅτε μὴ τυραννοῖ*, Polit. 3. cap. 3.

64 *Phryxeam rapturus ovem.*] *Furtiva pellicula aurum* nominat Juvenal. Sat. 1. Orpheus, *χρύσεον κῶας*. Varias de isto ariete, sive, ut alii, homine, fabulas prolixe enarrat Had. Jun. lib. Animadvers. 5. cap. 12. Apollonius fontes quatuor adjungit, *ἀέναοι κρῆναι πίσυρες ῥέον*. Vide Diod. Sicul. lib. 5. Pausaniam in Bœoticis. Hyginum fab. 181. Lycophronem Cassandra. Vide etiam Plutarchum libello de fluminibus, quem nuper nobis dedit Maussacus, titulo *Tanais* pag. 48. & Aristophanis Interpretem ad Nubes.

Cui laudis alumnus.] Ita infra: *multetur alumnus fatorum*, *ἀντὶ τοῦ τροφίμου*, ut ambitiosissime contendit Castalio Variorum cap. ultimo: aliter censet Taubmannus notis in Culicem Vir. pag. 283. sed non lectis istis, Cruquii opinioni adhærescit. Hercules vero, juxta Pherecydem, in Aphetis derelictus est; quod Argo illius *βάρος* ferre non posset. Apollod. lib. 1. pag. 45.

68 *Pars famæ prona petendæ.*] Claud. 2. de Stil. laud. *mens aliorum prona faveri.*

72 *E ramis remos habet.*] Hinc naves *ἰουλοπέζους* Lycophron nominat: quia *ἰούλου* animal illud multipes remorum similitudine exscribit navis. Hesych. *ἴουλος ζῷον πολύπουν, ὅπερ ἡμεῖς λέγομεν οἶον*. Valer. Flaccus eodem modo, ait doctiss. Meursius ad Lycophron. *Phrygios Iulos* dixit, de navibus Trojanis loquens. Error maximus. Flaccus enim Vespasiano Britanniæ domitæ laudem tribuit: cum Oceanus Julium Cæsarem illiusque progeniem Phrygibus oriundam ante indignatus sit: quod præcedentia arguunt.

Tuque

Ornatu contenta rudi plus robore; cultu
Fisa minus, paucis exul peregrinat in armis.
Nondum sæva Deos ponto objectare natantes
Relligio, non fluxa sinu tumuere secundo *
Carbasa: delicias dat fastiditior usus:
Exornatque suum novitas operosa periclum.
Prima inopem pinus cultum quo stabat in Hæmo

* Recurru. m.

NOTÆ.

Tuque ô pelagi cui major aperti
Fama, Caledonius postquam tua carbasa vexit
Oceanus Phrygios prius indignatus Iulos.

Ita Tacitus: *Divus Claudius autor operis, transvectis legionibus auxiliisque, & assumpto in partem rerum Vespasiano, quod initium venturæ mox fortunæ fuit, domitæ gentes, capti reges, & monstratus fatis Vespasianus*, in vita Agricolæ, p. 354. Quod ergo ait, *Phrygios prius indignatus Iulos*, de classe Julii Cæsaris, *vi tempestatis*, ut Suet. ait, *prope absumpta*, intelligendum. Tacitus etiam in vita Agricolæ Britanniam *ostendisse*, non tradidisse Cæsarem ait. Augustum etiam & reliquos usque ad Claudium, Britanniam non tentasse ex eodem scimus. Vide etiam Dionem lib. 39. p. 114. lib. 60. p. 685. Et quid ἀπεπώπτευσε, quam Oceanum indignatum naves Phrygias, quibus nihil cum Oceano Britannico: nisi ad Brali illius fabulosam navigationem divertamus? quam nec ipsam indignatus est, si vel commento ponamus. Vide etiam Cambdenum in Britannia p. 187.

74 *Paucis exul peregrinat in armis.*] Peregrinum & hoc videtur à lingua Latina: ita infra v. 238. *blandos peregrinat in usus*, v. 526. *alio peregrinat ab orbe*, ἀρχαΐζει, ut multa apud veteres. Varro, *discedimus*, pro discessimus, *contemplare, imitare, mirare*. Tibullus, *atteruisse*, pro *attrivisse*. Saluft. *Oceanuere*, ab *Oceano*. Plautus ita *lactat*, *amplector* παθητικῶς, ut & Petronius. Lucret. *minat*. Ovidius, *funera non potuit comitare, nec ungere corpus, te nihil exacto*. Idem. *& quis comitavit Oresten*. Ita Propert. item ominat: Virg. *nutritor, olivam, fontes avertitur*. Arnob. *ex acuminibus auspicatis*. Verrius Flaccus, *Abomino*. Proper. *sic juveni grata*, quod Scalig. est gratare. Ita *cremant*, *mutant*, *vertunt*, *mare turbat*, *excitat* pro passivis, & sexcenta alia, quorum sylvam videsis apud Priscianum, lib. 8. de communibus. Nonium de contrariis generibus verborum, prolixe: item Gifanium in Lucret. Indice passim. Inprimis Scalig. ad Triumviros Amorum, & Heraldum ad Martialis lib. 4. Ep. 90.

75 *Nondum sæva Deos ponto objectare natantes Relligio.*] Morem tutelarium Deorum sive ἐπιπομπαίων nondum invaluisse ait, de quo lib. 3. v. 174. plura.

77 *Delicias dat fastiditior usus*] Vid. lib. 3. v. 167. Copia solvit in nauseam, & frequentia sentiendi tollit admirationem, ut raritas auget precium. Claud. de Eutrop. lib. 1. *cum fastiditas abiret*. Sen. de brevit. vitæ. *post fastiditos honores*. Ovid. 2. de remed. *Et fastidita non libet esse domo*. *Fastidito jure potiri*, Manil. lib. 4. Auson. *fastidita Phaonis*, quod Vinetus contra legem pedariam in *fastidiata vertit*. Varro etiam *fastidiliter*, in Satyra, Cras credo. Ad illam faciem *fastiditius* flexum, ut Seneca *causatius*, *curatius*, ut Plinius in Epist. lib. 9. p. 545. *custoditius*.

79 *Inopem pinus cultum, quo stabat in Hæmo.*] Pinum cum omnibus veteribus navi assignat. Virg. *utile lignum Navigiis pinos*. Malum etiam Pinum fuisse Taubmannus in Culice contendit; frustra, cum omnes fere *quercum Chaoniam* nominent. Apoll. lib. 1. *fagum Dodonæam*. Philostratus. Lycophron, Apollonius Claudius, *rursusque locuta in te Chaonia moverunt carmina quercus*. Unde Orpheus, εὔλαλον δρυὸς, *palmula*, ut Catul. vult *abiegna*. Facta autem in Magnesia navis, juxta Pindarum; unde *Magnetida Argo* vocant. Ovid. in Pagasa portu. Vid. Hyg. lib. 2. Argo nominata ab autore, ut & noster & Apollod. lib. 1. p. 42. vel propter celeritatem. *Hæmum* vero cur nominet? cum *Pelium* omnes fere velint Ennius, item Hieron. epist. 16. *Utinam ne in nemore Pelio*, quod toties Cicero iterat, & Varro, desumptum ex Eurip. Medea. Quintil. lib. 5. de causis longe petitis. Vide

Detulit in fures: autor ratis Argus, & Argo
Navis erat, sed uterque rudis: nil illa superbe,
Non auro superos læsit, non rupibus aurum.
Stat dubius novus hospes aqua: reditumque fugamque
Ludentis pelagi miratur, & æquora visu
Metitur, patriæque pium consultat amorem:
Virtuti nutu facili cessurus, & undis.
Sed rapit aura ratem. Quonam, quo naufraga tendis?
Quo populos in fata trahis? te ne angue, vel armis
Patrandum fastidit opus? scio tædia tollis,
Delicias lethi quæris: nunc utere Saxo
Terra potens, atque injectæ Symplegadis ictu
Nulla prius * consumta refer: ferat ipse cruentum
Quod peperit fatum, primaque superbiat ira.
Fata obstant, hominum prædatrix Atropos arcet.
Plus superi, quam fata queunt. trabs Thessala divos
Præsentes, quos fecit, habet: contemptus in antris
Hippotades, in aquis Triton, in carcere Corus,

* Cecidisse m.

NOTÆ.

eandem rem eleganti [illegible] apud Clem. Alex. Strom. lib. 8. Forsitan hoc fecit, quia Hæmus Thraciam à Thessalia distinguit, ut Servius ait; argo vero *Thessala pinus* sæpius Poëtis dicta. Ovid. Fast. 5. *Pelion Hæmoniæ mons est obversus in Austrum.* De Hæmo vide Livium lib. 40.

80 *Detulit in fures.*] Ita Virg. 9. Æneid. *Detulit in terras.* Cur vero *fures?* an quia dixerat, *qui caperent thalamos, spoliarent regna metallis:* vel quia fures aurei velleris; furto enim quod est fraude Medeæ illud obtinent: sic infra *prædonem* vocat Jasonem.

87 *Sed rapit aura ratem.*] Papin 3. in Sylv. *Audimur, vocat ipse ratem:* paulo post, *fugit ecce vagas ratis acta per undas.*

88 *Te ne angue, vel armis patrandum fastidit opus?*] Nescio an omnia satis sana. Plaut. *fastidit mei, fastidimur honorum.* Lucilius. *Meri fastidis*, Plaut. in Sticho: *pabuli fastidire*, autor Dirarum. Usurpatur hic pro fastidio afficit: ut infra v. 198. *fastidita auris.* & v. 219. *quorum fastidit usus regnare negantem.* Phædrus lib. 4. 64. *qui stultitiam nauseant*, p. 57.

90 *Delicias lethi quæris.*] Sic infra: *ratis Atropon auxit.* Multa in hunc sensum apud plures autores. Prop. *Terra parum fuerat fatis, adjecimus undas: Fortuna miseras auximus arte vias.* Phædrus lib. 4. *professa mortis viam* nominat: [illegible]. Plin. præf. lib. 19. *provocamus velis & navigatione mortem.* Lucan. lib. 3. *fatisque per illam Accessit mors una ratem.* Hinc Papin. 2. Syl. *puppem temerariam Minervæ:* alius quis, *Fatalem properant necessitatem.* Val. Fl. lib. 1. *vias cernunt sibi crescere Parcæ.* Horatii [illegible] lib. 1. & Papin. in Propemt. nota est. Vide Stobæum de navigat.

92 *Nulla prius consumta refer.*] In ora libri, *cecidisse.* Utroque significari putò: Symplegadum ictu, vel concursu, primam navem factam esse, æque mirum novumque fore, ac istam navem primam fuisse.

95 *Plus Superi quam fata queunt.*] Lib. 2. v. 575. *Fatis nulla fides*, alio respectu, & alia lingua. Sumptum vero à Papin. lib. 1. *& vocem fata sequuntur:* [illegible]. Oppian. Cyneget. 4. [illegible]. Augustinus: *Fatum est vox divina mentis: nullo itaque causarum ordine in ordinem redigitur.*

96 *Præsentes, quos fecit, habet.*] *Minuscis* Virgiliana. *Repræsentare*, id est, sine mora exigere, Suet. lib. 5. vide Casaub. p. 179.

Contemptus in antris Hippotades, &c.] Ita festive Vitalis Blesensis in sua Aulularia: *si sapient homines, mendicet turba Deorum, &c.*

98 Hæc

Hac rate prærepta summos senuisset in annos.
Quippe Deum genitore metu, mens cæca creavit
Ditem umbris, cœlo superos, & numina Ponto.
Vix pelagi sensere minas, jamque Æole clamant,
Æole, tuque dato mulces qui cœrula sceptro
Undarum Neptune potens, date numen ituris.
Si reduces, meritis nomen sacrabitur aris.
Mox ierant in vota Dei, gaudentque * vocari: * Vocati marg.
Hic faciles proclinat aquas, hic evocat antro
Qui vela imprægnet zephyrum, qui purget abacta
Nube diem: cursu tandem producta sereno,
Labitur in portus Phrygios ratis: improba pubes
Emicat, & vetita certant tellure potiri.
Fama nocens subitum Sygea in regna tumultum
Spargit, & insidias populo regique minatur,
Dardana si coeant peregrinæ ad littora classes.
Plebs excita furit: nec abest, qui Laomedontem
Intentet Danais, ultro ni littore cedant.
O superis invisa manus! sic pignora cœli,
Crescentesque Deos in syrtes cogis? an unam

NOTÆ.

98 *Hac rate prærepta summos senuisset in annos.*] Papin. in lib. 3. in Propemt. Metii Celeris: *Ante rates solito torpebant æquora somno, &c.*

99 *Quippe Deum genitore metu.*] Θεῶ τρόμος. Multa habes apud Etymologici autorem; vide Festum in *Deus*, Plato à θέω. Clem. Alex. θεὸς ἐκ τοῦ θέειν ὠνομάσθησαν τοὺς ἀστέρας. Vide & Nazianz. Orat. 36. p. 589. Phornutus: Δέος ἀπὸ τοῦ θέσεως, q. θεσμοὺς. Petronius, *Primus in orbe Deos fecit timor:* quæ totidem verbis apud Papin. 3. Thebaid. Petronio tribuit Fulgent. Placiades lib. 1. Mythol. p. 129. Juvenal. Sat. 13. *Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur, hic putat esse Deos.* Clem. Alex. lib. 2. pag. 276. δέος δὲ ἐκ φόβου θεῖον.

103 *Undarum Neptune potens.*] Frequenter ita poëtæ. *Diva potens nemorum*, Papin. *Umbrarum potens*, Claud. *Tubarum Armorumque potens*, Val. Flac. *Pietate potens*, Plaut. *Dive tridenti potens*, Silius. *Diva potens Cypri*, Horatius.

105 *Mox ierant in vota Dei.*] Alludit Romanorum morem, qui pedibus in sententiam ibant. Ovid. id dicitur: *Vota suos habere Deos*. Cicer. *in alia omnia ire*; nihil vero aliud ait, quam quod Græci εἰς ἑτέρας φέρεσθαι γνῶς.

107 *Qui vela imprægnet Zephyrum.*] Sinum effusum, plenum nominant Tibul. Eleg. lib. 1. Propert. 3. Var. de re rustica *poma prægnantia*. Plaut. *prægnantes plagæ*. Juvenal. *prægnantem stamine fusum*, ut & Sidon Apoll. Virgil. *Cyri gravidos fusos*, ut Manil. *gravidas nubes*. At *gravida arcanis Cymes anus*. Plinius, *thuriferam arborem prægnantem*, lib. 12. c. 14. Imo Cicer. *terra seminibus gravida*. Noster infra v. 514. *aristas prægnantes*. Virgilius ita *loca* dixit *fœta*: Tertul. *ignis fœtu*. Ita frequenter Græci ἐγκύμονα: Nonnus maxime. Xenophon, ψυχὴ κύουσα θόρυβον ἐγκύμονος ἵππου. Tryphiodorus, λόχος θεῖον φύτευσ ἐγκύμονα, Philo Alleg. lib. 2. p. 61.

109 *Improba pubes emicat.*] Ἀκρώματος, νεανικὸν φρύαγμα Demosthenes, Virgilius: *juvenum manus emicat ardens littus in Hesperium*. Oppian. ἔμφ' ἴθορεν, emicat. De voce *improbus* vide plura apud Clem. Musambertium ad Ramiresii putidas nugas lib. 1. pag 22. v.

114 *Intentet Danais.*] Ita lib. 3. v. 195. *si reddere raptam velle negent, bellum intentet*. Horat. vero, *quibus intentata nites*.

117 *Crescentesque Deos.*] Festivum ex Gentilium ἀσεβείᾳ: *quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum*. Manilius.

Extimeas gens tanta ratem? sed cœca, quid horres?
Huc hospes, non hostis adest, cui monstra potenti
Debentur frangenda manu: reverere tonantem,
Vel saltem cognosce hominem. Si pendimus æquum,
Si rerum justis metimur partibus usum,
Omne homini commune solum: sed jura perosus
Publica sacrilegis naturam barbarus ausis
Contrahit, & proprios Phrygiam pharifcat in usus.
O Asiæ pollentis opes! O Pergama nulli
Tranquillo cessura Deo! nil dura sororum
Licia, nihil superi peccant; gens incola fatum
Ipsa facit, cœlo Phrygius parcente meretur
Exilium, gladios, incendia. Pellitur Argo,
Armatumque Jovem mediis exorat in undis.
At Danai flagrant animis poscentibus arma
Quo rapit ira sequi gladioque ultore pudendam
Excusare fugam: contra, prudentia turbæ

Notæ.

123 *Omne homini commune solum.*] Ex illo Papin. lib. 8. *Omne homini natale solum.* πατρισπολῖται ἐσμὲν, ὤφελον δὲ κοσμοπολῖται: Sen. epist. 18. *Non sum uni angulo natus: patria mea totus hic est mundus.* Horat. *Nam propria telluris herum natura neque illum, nec me, nec quemquam statuit.* Plutar. prolixe de Exilio p. 1069. Euripidis & Ovidii dicta nota sunt. Coint. Smyrn. lib. 1. πα-ρελείπτ. ξυνὸν δ' αὖ πάντεσσι φάος καὶ νήχυτος ἀήρ. Vide Philonem in fine lib. de Cherubim. pag. 99. item lib. de agricultura pag. 153.

125 *Proprios Phrygiam pharifcat in usus.*] Alcidum Hercules, cui monstra potenti debentur frangenda manu! quid illud *pharifcat?* lego, *confiscat*, verbo quod Suetonio & Floro usurpatum: quid vero *fiscus* proprie, vide Nonium Marcellum, & Ascon. Pedianum in 2. Ver. Ant. August. in Festum, *Suffiscus.* Isidorus: *Fiscus est saccus publicus.* Sen. Epist. 119. *Ego paraveram fiscos*, de scorteo privo. Glossarium: *confisco*, τιμωρῶ δημεύω· τιμώρησις *fiscatio. proscriptio*, τιμωροῦχος *confiscator.* Erit hic *confiscat*, ἰδιοποιεῖται, vel ut Plato & Xenophon loquuntur, σφετερίζει. communia in suum usum vertit, qui Arist. 5. de Polit. est σφετεριστής. Talem describit Prudentius in ψυχομ. *juvat infercire crumenis Turpe lucrum, & gravidos furtis distendere fiscos.* Quid si legat quis *varifcat?* *Varum* enim est curvum; inde *varices, varica: Vibia varam sequitur*, de quo proverbio Scaliger ad Ausonium. Varro 2. de re rustica: *cruribus rectis & potius varis, quam vaciis.* Idem varico lib. 4. L. L. Ennius: *consiliis obvarant, quibus tamen concedit hic ordo.* Sed tum analogia posceret *varistit*, vel *varascit.* Inchoativa enim omnia tertii ordinis, ut statuunt Priscianus, Diomedes & Sosipater.

128 *Gens incola fatum ipsa facit.*] Adversæ fortunæ sibi faber est. Ovid. Halicut. *Suo properat sibi robore fatum.*

134 *Prudentia turba rara comes.*] Adductum Papin. lib. 9. *& sors ingentibus ausis rara comes.* Jul. Cæsar. lib. 5. de Bello Gallico: *Plebs propter imprudentiam plerumque labitur. Mens vulgi rationis inops.* Prud. Eadem Pindari sententia, Nem. 7. Cicer. pro Cluent. Seneca: *Argumentum pessimi turba est.* Scaliger in censura Horat. mare est seipsum movens. Cleanthis egregium illud apud Clem. Alex. lib. 5. p. 405. οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει συνετὴν κρίσιν, οὔτε δικαίαν, οὔτε καλὴν, ὀλίγοις δὲ παρ' ἀνδράσι τοῦτό κεν εὕροις. & paulo post ex Comico, αἰσχρὸν δὲ κρίνειν τὰ καλὰ τῇ πολλῇ ψήφῳ. Nazianz. epist. 67. vulgus de piis ait judicare, ut graculi de aquilis. Vide etiam Maximum Tyrium Declamat. ultima. Phocylides: λαὸς καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ ἀκατάσχετα πάντα. Egregie & Nicetas Cho-

Rara comes, raro Phrygiam cum milite pendit.
Excipit ancipites docti tuba Nestoris aureis:
Suspensosque regit, irataque pectora mulcet.
O qui magnanimo domuistis remige fluctus,
Qui freta, qui ventos primi libastis, & astra;
Iratum didicistis iter, non nota sequuti,
Discite dura pati, sola est quæ conterit hostem.
Virtutesque regit patientia: sola triumphis
Militat innocuis, & honestæ consulit iræ.
Est tempus, quando, locus est, ubi. lædimur omnes,
Lædimur immeriti, patimurque indigna priores,
Ut causa meliore frui superisque secundis
Marte dato liceat, non hic injuria nobis,
Sed Danais facta est: veniet qui proba suorum
Ense pio redimat. Sic fatur, & accipit omnes
Delinita Thetis, gremiumque exponit ituris.
Jam fluctus emensa vagos, in Phasidis undas
Declinat Pagasæa ratis: Pelagoque relicto,
Pauperiore sinu, sed liberiore potita,
Multa prius metuenda tulit, dum littore in alto
Discordes ageret undarum prælia motus.
Improbus audaci suspendit gurgite pontum

NOTÆ.

Choniates in Alex. Comn. p. 257. Plura vide apud Phalaridem epist. 77. Chrysost. Hom. 41. in Mat. ὅταν λαὸν ἴδῃς οὐδὲν ἄλλο λέγοντας ἢ πορθόλυς, καὶ σκοτίλυς, καὶ ὑφάλυς, καὶ σπιλάδας &c. p. 385. Victorius Var. lect. lib. 31. cap. 7. Eadem de vulgo sunt apud Guntherum lib. 1. v. 689.

135 *Raro Phrygiam cum milite pendit.*] Sic lib. 4. *Dux Ithacus prudens consultum pendere*, lib. 6. *si lumina pendas*. Frequens in istis est loco σταθμᾶν ponendis: ut *limat pulmo loquax*, lib. 4.

136 *Tuba Nestoris.*] Facundia, vel tuba Nestoris, pro Nestore. Sic lib. 5. *Agamemnon Imperiale tonat*. Ita Virg. *Augustam tubam*. Vide Hartungum 3. Criticor. p. 719. Ita Prud. de Symmacho, *partam dicendi fulmine famam*. De Pericle notum est ἤστραπτεν, ἐβρόντα. Aristoph. Acarnensib. Idem in Equit. ὁ δὲ ἄρ' ἔνδον ἐλασίβροντ' ἀναφρηγνύς. Inde Apocal. 1. φωνὴ ὡς σάλπιγγος. Hieron. D. Paulum *tubam Evangelii* nominat: & Athanasius audiit μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἐκκλησίας. Sic Chrysostom. D. Paulum σάλπιγγα τῶν οὐρανῶν, & toties φωνὴν ἀρχαγγέλου, βροντῆς λαμπροτέραν. Tryphiod. de Ulysse, θεῖον ἐβρόντησεν. Tertull. de veland. Virgin. 129. cap. 13. nihil *debuccinemus eorum, quæ apud Deum mercedem merebuntur*. Pindarus audacissime ἀνίει κέλαδον ἐπέων, Pyth. Odyss. 4.

142 *Patientia sola triumphis.*] Silius optime lib. 10. *est virtus futile nomen ni decus adfueris patiendi* &c. Vide Stob. serm. de patient. & de eadem Tertul. Cyprianum Homil. de nativ. Christi. Chrysost. optime in fine epist. 7. ὑπομονῆς ἔστιν οὐδὲν, ἀλλ' αὕτη μάλιστά ἐστιν ἡ βασιλὶς τῶν ἀρετῶν, ὁ θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, ὁ λιμὴν ὁ ἀκύμαντος, ἡ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἡ ἐν κλύδωνι γαλήνη &c. p. 760.

144 *Est tempus quando locus est ubi.*] Nazianz. Orat. 33. ἔστιν ὅτε καὶ οἷς καὶ ἐφ' ὅσον. pag. 530. Vide infra lib. 6. vers. 33. & 2. vers. 492.

150 *Gremiumque exponit ituris.*] Sic infra, *hostilis arena allapsi gremio*. Silius, *in gremio Thebes*, lib. 3. & lib. 4. *in gremio patria*: Græcorum imitatione, ut doctiss. monet Heinsius ad Silium.

156 *Suspendit gurgite pontum.*] Phasis:

Phasis, & obnitens castigat in arva ruentem,
Cessuram miseratus humum: furit ille, feroxque
Potandas incestat aquas, bilemque refundit
In vada blanda suam, dedignaturque teneri.
Ipsa etiam clausisque Notis, cœloque sereno,
Continuas hyemes portus angustia volvit:
Nec spatio laxum languet mare: crescit arena
Consumptura rates, tellusque occulta vadosas
In cumulum suspendit aquas mentita profundum.
Fluctuat ambiguus Tiphys, prope littora spectat;
Suspectam formidat humum, discitque timere.
Quo tutum sperabat iter: timor elicit artem.
Consultura vadum medias minor alnus in undas
Pellitur, & conto metitur judice pontum.
Littoris insidiæ postquam patuere, coacto
Inter utrunque solum decurrens limite puppis.
Arva petita premit, fractasque offendit arenas.
Quid * memorem Æsonidæ duras incumbere leges
Æetæ imperio? quid semina jacta? quid hostes
Terrigenas: Martisque boves, sævique Draconis
Excubias? ignis virtuti cedit & ensis:
Eripiturque emptum summo discrimine vellus.
Neptunum sensisse putes: fugientibus æquor

* *Quid moror.* m.

Notæ.

quem Orpheus, Apollonius, Val. Flaccus, Pind. Pyth. Odyss. 4. sub adventum Argonautarum tranquillant: noster in simpulo, quod aiunt, fluctus movet, respiciens ad Varronem, qui ait *fretum dictum à fervore: quod in fretum sæpe concurrat æstus, atque effervescat.* De Phasi vide Arriani περίπλῳ, Plinium, & illius fucum Solinum.

157 *Castigat in arva ruentem.*] Ita lib. 2. v. 221. *poscentes aëra frondes castigat.* Virg. 4 Æn. *Castigantque moras*, Silius 11. *Insula castigatur aquis. Castigata mamilla*, Q. Serenus. Vide Gevartium ad Papin. lib. 2. cap. 2.

159 *Potandas incestat aquas bilemque refundit.*] Limosus enim Phasis, Ovid. 6. Met. *Contigerant rapidas limosi Phasidos undas*, sic lib. 4. *titulos incestat amoris*, & lib. 5. *pars alitis alas Incestat Ganymede suo*, lib. 4. *incestatque fidem*, ut Virg. *incestat funere classem.*

163 *Nec spatio laxum languet mare.*] Autor libri de plantis: ὅπου πλατυνθῶσιν ὕδατα καὶ στενοχωρῶνται, ἐστὶς γίνεται ἐν τούτῳ ἀτμὶς ἀέριος, lib. 2. cap. 1.

177 *Ignis virtuti cedit & ensis.*] Ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖς. Stob. serm. 1. Aristotelis scholior. elegans est, ἀρετὰ πολύμοχθε, &c. Ovidius: *Invia virtuti nulla est via.* Curt. *Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti.* Unde Hesiodus virtutem in rupe cum Simonide locabat: Cointus in arbore δυσβάτῳ, Clem. Alex. lib. 4. ἔστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις &c. ubi videsis Pindari & Æschyli dicta eleg. μόροι γὰρ μείζονες, μείζονας μοίρας λαγχάνουσι, ut inibi cum Heraclito dicit.

179 *Neptunum sensisse putes.*] Poëtis usitata συγχώρησις. lib. 5. *Voce virum valuisse putes*, lib. 6. *sensisse putares Cornipedes. Hostem ingemuisse putes*, Papin. lib. 9. *Audisse accensumque putas*, it. lib. 8. *putes sensisse, repugnant Cornipedes*, Lucanus lib. 7. *Ingemuisse putes campos.* Petronius de bello civili: *Cœlum illuc cecidisse putes.* Ovid. Canaces epist. *Vagitus dedit ille miser, sensisse*

Altius intumuit fractique in littore fluctus
Intonuere simul. Procul o procul ite prophani!
Non licet in sanctum cum præda tendere pontum.
Has Notus haud passus causas instare timoris,
Præripuit voces, nec iter concessit in aures.
Navigat auricomo spoliatis vellere Colchis
Prædo potens, culpemne ratem quæ prima per undas
Ad facinus molita vias, atque Atropon auxit?
An causa potiore probem? sine remigis usu
Non nosset Memphis Romam, non Indus Iberum,
Non Scytha Cecropiden, non nostra Britannia Gallum.
Primus ab excubiis montes proreta Pelasgos
Anticipat salvere jubens: at cætera pubes
Remorum assurgit studio, victrixque carina
Thessalicis reddit, quos in freta duxerat arvis.
Quis varios memoret plausus, quis gaudia vulgi?
Si parcus meminisse velim, vel nolle fateri;
Vel seriem non posse putent: si prodigus; auris
Fastidita neget faciles ad singula nutus.
Pelea miratur reducem Larissa, Pylonque
Nestor habet, Telamone suo Salamina superbit:

NOTÆ.

fisse putares. Neronis quoque illud fertur: *sub terris tonuisse putes*, quod Lucanum ἐν ἀγιλιολυσίᾳ λάσπιρίδεται iterasse, Sueton. in ipsius vita narrat.

181 *Procul ô procul ite prophani.*] Orphei est, θύρας ἐπίθεσθε βεβήλοις ἑκὰς ὅσις ἀλιτρός, ἑκὰς ἴστε βέβηλοι. Vide Brisson. p. 3. quibus adde Gratium de Venat. *procul hinc extorribus ire Edico præsente Deo.* Chrysostomus in Psal. 133. τὸ γὰρ ἀκάθαρτον καὶ βέβηλον οὐδὲ ἐπιβῆναι τῶν ἱερῶν ἐπέβαλλον θύρων. Clem. Alex. lib. 5. Epidaurici templi inscriptionem fuisse ait: ἁγνὸν χρὴ ναοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα ἔμμεναι: Galenus Horat. ad artes, homicidæ Archilochi dictum, scribit: μυστέων θρεψάμενοι κατήνξαντες, ἔξιθι ναοῦ. Juliani tempore Christianis inclamabant, lotus procul absit & unctus. *Nam dum Diis suis immolant, si aliquis assistat signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant*, ait Lactant. lib. 4. cap. 27.

191 *Montes proreta Pelasgos.*] Is fuit Lynceus Apharei filius, Hyg. fab. 14. Plautus in Rudente: *Si tu proreta isti navi es, ego gubernator ero.* Proretæ munia habes apud Turneb. lib. 28. cap. 43. apud Ovid. 3. Metam. ubi *proræ tutela Melanthus* vocatur: item apud Xenoph. lib. 5. Metamor. p. 840. Aristophanis illa ex Equitibus huc faciunt: ἐρέτην χρῆναι πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, κᾆτ' ἐντεῦθεν πρωρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διατηρῆσαι, κᾆτα κυβερνᾶν αὐτὸν ἑαυτῷ. Vide Pollucem lib. 7. cap. 33. Xenophontem de repub. Atheniens. Plutarchum in Agide & Cleomene, qui ait, προορᾷν ἐκ τῆς πρωρείας (ita enim legendum videtur) τὸ φράζειν. Nazianzenus etiam signate illius officium describit epistol. 127. qui illum νηὸς ὀφθαλμὸν nominat.

200 *Telamone suo Salamina superbit.*] Sic lib. 2. *Salamina ditis alumni*, & postea: *in portus Salamina tuos.* Metaplasmus est, ut apud sequioris seculi Latinos, Sphingam, Gorgonam, Eleusinam. Sic Orosius lib. 1. cap. 7. *in Attica regnavit, & Eleusinam condidit.* Ita Hieronymus sæpe Septimius & Hyginus, item Justinus lib. 44. *Urbem nomine antiqua patria Salaminam condidisse.* Messala Corvinus: *Telamoni Salaminæ regi*, paulo post: *Teucer Salaminam condidit.*

201 *Ledæ*

Leda Ceranneis, & fratribus Orithyia
Ismariis, laudatque suum Calydonia mater
Oeniden, nondum tantum soror, Orphea Thraces,
Arcades Admetum, Thalaumque & Thesea & Idam
Antæumque urbes variæ: sua mœnia quenque.
At Peloponnesum cum præda divite Jason
Occupat, insigni lascivit regia cultu:
Victorique suo gratas plebs obvia voces
Elicit, & vero dispensat gaudia vultu,
Solus inexplicita Pelias sub fronte serena,
Invidia ægrescit, sese causatur, in omnes
Vota Deos consumpta gemit, Martemque lacessit,
Qui gratis domitos tulerit defervere tauros:
Eluctata diu rapidis * impulsibus ira
In verbum singultat atrox, quæstusque superbos.
O superi, quo thura meant? o fata, quis error
Imperat? ô hominum casus, paucosne reservat,
Ut multos fortuna premat? jam sentio, traxi
Invito mea regna Deo: cape maxime tandem
Quorum fastidit usus regnare negantem,

* *m. singultibus.*

NOTÆ.

201 *Leda Ceranneis.*] Castore & Polluce, qui tonanti Jovis κεραυνίῳ, vel κεραυνοβόλῳ, vel, ut Orpheus, ἀρχὶ κεραυνίου Ζηνὸς, filii, unde & Διόσκουροι. An vero Castor & Pollux inter Argonautas, Nestor item & Hercules. curiose satagere, est otium desperare: variant mire omnes Argonautici scriptores. Videsis Eusebium, & maximi Scaliger. Animadversiones pag. 44. &c. Ista vero noster ad imitationem Ovidii scripsit 7. Metam. *Æmoniæ matres &c.* Pindarus quoque illos enumerat Pythior. 4. De gemmis vero Ceranneis videatur Plin. lib. 37. cap. 9. Tertul. de habitu muliebri. Hieronymus ad Demetriadem. Prudent. Ψυχομ. *fulvis radiare ceraunis.* Claud. *sub antris ignes fluminea legere Ceraunia nymphæ*

202 *Laudatque suum Calydonia mater Oeniden nondum tantum soror.*] Interpres esto Ovid. 8. Metam. Hygin. cap. 244. Pausanias in Arcadicis. Apoll. lib. 1. p. 27. 28. Pausanias Althææ fratres Protoum & Cometen. Ovid. nominat Plexippum & Toxeum. Alludit vero Ovidiana ista: *Incipit esse tamen melior germana parente.* Item 1. Trist Eleg. 6. *Usque cremasse suum fertur sub stipite natum Thestias, & melior matre fuisse soror.*

205 *Antæumque urbes variæ.*] Quis ille? an Lybicus, cui robur novum à matre terra, λῦσος. Orpheo, Pausaniæ, Apollonio, Val. Flacco est Ancæus, qui gubernator post Typhin. Apollod. τὴν ναῦν Ἀγκαῖος ὑποχωροῦντος κυβερνᾷ, lib. 1.

206 *At Peloponnesum.*] Lucret. *In Peloponneso quos exitus hic animal.* Fuit autem prius Ægialea vocata. Ovid. & Apoll. p. 55. Iolchiacos portus nominant. Pausanias in Bœoticis ait, Tiphæenses monstrare locum, ad quem Argo reversa appulerit, p. 306.

216 *O superi quo thura meant!*] Causam μεμψιμοιρίας fuse Apollod. lib. 1. & Hyginus thure cap. 12. exponunt. Plinius lib. 13. cap. 1. negat, ante Iliaca tempora supplicatum. Ovid. 1. Metamorph. & ante diluvium thure facit: ut & in Jasonis reditu, lib. 7. Sed Poëtis ἀναχρονισμὸς frequens.

217 *Paucosne reservat, ut multos fortuna premat*] Hirtius lib. de bello Alexand. *Fortuna plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit, ad duriorem casum reservat.* Talis sententia est in Græco Poëta, cujus versus Aristoteles 2. Rhet. cap. 13. allegat.

221 Tum-

Quæ longo emisti voto: tumeasque relictis
Non raptis: tenui certe non sponte Deorum:
Hisque velim regnis emptum vicisse tonantem:
Me mage (si qua fides) votorum offensa lacessit,
Quam sceptri jactura mei: voluine sub Arcton
Proscripsisse virum? regnat. fregisse? superbit.
Extinxisse? viget. titulos minuisse? triumphat.
Ergo Deos dico ingratos, da thura tonanti,
Quum dederis, sperata neget, donisque retentis
Rideat elusum, melius fortuna pianda est,
Quæ pacem, quæ fulmen habet, quæ prima tyrannis
Imperium partita tribus, concessit, abegit,
Mutato lusit cœlo, rursusque jubebit,
Quos fecit Reges, mecum migrare sub umbras,
Et Jove proscripto Saturni leniet iras.
Sic fatur, diroque animam depascitur æstu,
Has tamen, has cordis rugas, hæc prælia mentis
Frontis oliva domat: faciesque dolosa sophistam
Mendicat vultum, & blandos peregrinat in usus.
Gaudia prima ducum, solenni mensa tumultu
Excipit. At cœli prædo terræque marisque
Ambitus acceptas venatur regibus escas:

NOTÆ.

221 *Tumeasque relictis, non raptis.*] Ultro se abdicare simulat, nec cogi, æg. escit vero, quod votis, non quod regno exciderit. Vide Pindarum 4. Ode Pythior. ubi multa de discalceato Jasone: item Apollod. lib. 1.

222 *Tenui non sponte Deorum.*] Lucianus lib. 5. *seu sponte Deorum*, lib. 9. *Nil facimus non sponte Dei*, Sosipater Charis. lib. 2. Cottæ illud affert, *tu de tua sponte hic cum religione.*

223 *Vicisse tonantem.*] De Pelia cape.

230 *Melius fortuna pianda est.*] Sortilegam urnam, qua Jovi, Neptuno & Diti, in Saturni imperio ercifcundo partes cessere, postliminio revocandam ait: ut & Jupiter de regno periclitetur, & Saturnus in integrum restituatur. Auson. Eldyl. 9. *cui cura secunda fortis*, &c. Virg. 1. Æneid. Piare vero est piaculo se obstringere. Vide Festum. Ita Virg. Ceiri: *nequicquam jura piasses.* Papin. lib. 9. *Ergo ut in amne nefas merso ter crime piavit*, pro expiavit.

237 *Has tamen, has cordis rugas.*] Vide v. 10. *ruga leviore*, & lib. 6. *imbelles audent certamina rugæ.*

238 *Faciesque dolosa sophistam mendicat vultum.*] Virgilii illud est, *spem vultu simulat*, &c. Pacuvio, *manticulari*, quasi obducta mantica dolose agere. Tertul. Proverb. est. *πλάττειν πρόσωπον*: vultum suere & componere. Ita Simonides eleg. *αὐτὸς ἀπείτλευ ὄργον σοφιστὴς ἀξυνεσίας*, ut illud Pacuvii: *Jusjurandum est mantile, quo quotidiana noxa extergeantur*: vel ut Laberius, *emplastrum æris alieni.* Vide Scaliger. in Festum, p. 86. Ita *σολοικισμὸν* Arist. in Rhetoricis vocat solœcon hominis divitis, *ἀπειροκάλως* opes ostentantis, ita Tertulliano Miltiades Ecclesiarum est Sophista, lib. advers. Valentinianos, cap. 5. quia stylo elegantiori rem quasi fucarat.

239 *Blandos peregrinat in usus.*] Vide supra v. 74.

241 *Cœli prædo terræque marisque Ambitus.*] Lib. 10. v. 155. *quod terra, quod aër, quod pelagus, littusque dedit, quod luxus inani Ambitione furens toto quæsivit in orbe.* Eadem Lucanus lib. 1. v. 160. &c. *Arbiter in bello civili.* Juven. Sat. 1. *gustus elementa per omnia quærunt.* Eadem Seneca Consol.

Juno lyram volucrum languescere sentit: alumnos
Æquoris emungi Tethys dolet: aspera Phœbe
Indignata sui numerum rarescere civis
Excubat, uxoremque humeris accommodat arcum,
Venantes venata viros, prædamque petentes
In prædam petit, & lucos vigilantibus ambit.
Ergo thoros conviva premit, donumque dearum
Interpres blandus hilarat Deus, humida siccis
Mire concilians: comptos discreta clientes
Cura agit: hi Cererem cumulant: hi fercula mutant:
Illi hilares iterant calices: at rege superbo
Emeritum libante merum, mensalibus hærent,
Submissique haustum Bacchi regalis adorant.
Has mensæ genialis opes, hæc ocia curæ
Dapsilis, hoc grati certatum dulce laboris

NOTÆ.

ad Helviam, cap. 9. pag. 634. & epist. 90. Manil. lib. 5. pag. 115. & 120. Ovid. 6. Fastorum pag. 153. De luxuria tali Drepanius Pacatus in Panegyrico. De Psittacorum linguis magno luxu comestis, vide insigne exemplum apud Hadrianum Junium Animadv. lib. 4. cap. 8. Contra illos γαστριμάργους divine dixit Chrysost. Oratio. 6. de fato & provid. pag. 838.

243 *Juno lyram volucrum.*] Juno enim est aër, qua de re vide Orpheum in Hymno Junonis, quem Latinum ἀρχαΐζοντα habes beneficio magni Jos. Scaliger. Juno posita est in similitudinem aëris. Albricus lib. de Deorum imaginibus, Germanicus Cæsar in Phænom. Arati ait, Jovem dictum cœlum, Lyram vero volucrum dixit, ut Chrysost. ᾠδικῶν ὀρνίθων ὁ χορὸς μουσικὰς τὸν ἀέρα πάντα ἐμπλήσει. Orat. contra Anomæos, pag. 789.

247 *Venantes venata viros.*] Ovid. 2. Metam. *Venatrixque metu venantum territa fugit.*

254 *Emeritum libante merum.*] Εὐχαριστήριον, ut Virg. 1. Æneid. Ovid. 7. Metam. Papin. 1. Thebaid. De poculo boni Dæmonis circumlato vide Victorium Var. lect. lib. 1. cap. 1. Lips. Antiq. lect. lib. 3. Libabant vero in mensam, in ignem, in aquam, in terram, exempla apud Poëtas passim.

254 *Mensalibus hærent.*] Ὑποπόδια intelligo. Suet. in Claudio. *Adhibebat cœnæ & liberos suos, cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra lectorum sedentes vescerentur.* Idem in Augusto *imum* vocat *lectum.*

256 *Hæc ocia curæ dapsilis.*] Pollucibilem innuit cœnam, ut Macrobius loquitur Saturnal. lib. 3. cap. 17. Plautus, *dapsilis dictis, dapsiles sumptus.* Lucilius: *Scito etenim bene longinquum mortalibus morbum. In vino esse, ubi qui invitavit dapsilius se.* Ita dapalis cœna, pontificalis, Terentio *dubia* & Horat. 2. sat. 2. Est autem δαψιλὴς largus, promptus, δαψιλῶς, ut Hesych. & Lex. Græcolat. ἀφθόνως, à δάψαι, quod est καταφαγεῖν μετὰ σπαράγματος, quod Latinis *tuburcinari* λαφύσσειν. Clem. Alex. Strom. 2. δαψιλεύεται δὲ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὁ χρηστὸς λόγος. pag. 293.

257 *Hoc grati certatum dulce laboris.*] *Certamen* puto scriptum fuisse, nisi forte ἀρχαΐζει, *certatum* pro *certatus*, quo Papin. 3. Syl. utitur: *nudosque virorum certatus.* Ita veteres vulta ricta, item adspectum, luctum, saltum de quibus prolixe Giphanius in Ind. Lucret. in *concursu*, *culto*, & alibi. Ita ambitum ambiti, incestum incesti, gelum geli: nomina enim quartæ flexionis secundæ erant. Tertul. adversus gentes, cap. 26. *Roma ante regnavit, quam tantum ambitum Capitolii exstrueretur.* Sic forsitan Virg. *ante expectatum*, 3. Georgic. Sententiam si spectas gemina est illius Pindaricæ Pyth. Odyss. 4. πᾶσιν ἐς εὐφροσύνας, ἀθρόαις πάντα δεξαμένη χαρίτεσσιν ἀμφ' ἔρως ἱερῷ ὑμνῶν ἄωτον.

269 *Nescio*

Incolumi virtus delibat ſobria guſtu.
Non ignava gravi peperere oblivia menti
Deliciæ, non in ſomnos elanguit ira
Amphitryoniadæ: Trojam bis terque reſumens
Se vultu reſerat, animumque his aſperat ægrum.
Ergo Jovem meritus cunali Marte parentem,
Cœleſtes docui mecum vagire dracones,
Prævenique minas? pudet heu, vir, victor, adultus,
Barbaricis ceſſi, non viſo milite, juſſus.
Ergo minis frangendus eram? proh fata pudenda,
Proh crimen ſuperum, fatoque immanior omni
Neſcio quis famæ meritum ſcidit: arma tenebam,
Nec deerant hoſtes, i nunc, & priſca revolvens,
Privignum mirare tuum Jovis inclyta conjunx,
Viciſti fateor, fugi, victoria ſumma
Alciden fugiſſe fuit: rurſuſne ſeverum
Dignere artificem noſtris Euryſthea pœnis?
Si Lernam edomui; ſi Cerberus ore trifauci
In ſcopulos Dodona tuos aconita refudit;
Si gravis Antæus, gratam ſuſpenſus arenam
Dedidicit mirante Rhea; ſi cetera mundi
Monſtra triumphali potui conſumere dextra;
In Phrygios, dicamne viros? humanaque bella
Depotuiſſe pudet? ſed cur clare acta revolvo?
Degeneri gravius accedit gloria facto.
Quin potius feris gladius quid conferat auſis
Monſtrorum domitor reminiſcere: Pergama pœnas
Pendant, & meritis perjuros perde ruinis.

NOTÆ.

269 *Neſcio quis famæ meritum ſcidit.*] Virg. in Ceiri: *optata ſpes eſt inciſa ſalutis.* Virg. *quam quiſque ſecat ſpem.* Noſter lib. 2. *oculo cenſore ſecanda lis erat*, ubi vide plura.

278 *Dedidicit mirante Rhea.*] Quæ Heſiodo terræ eſt filia; Lucretio lib. 2. terra ipſa; Orpheo, terræ mater.

281 *Depotuiſſe pudet.*] Ita libro ſecundo, *detitulat*. De enim minuit & auget, ut in *dejuvo*. Plaut. in Trinummo. *Depuduit* Ovidius, & *develat* pro detegit. *Depotior* ἀπολαύω Lex. Græcol. Sic noſter lib. 2. *defœderat*, Laberius *depudico*, apud Agel. lib. 16 cap. 7. *Deplevimus* Papin. *Deſanare*, Cato. *deſugos*, Prud *Depannis* apud Nonium. *Depreciati* ἐλαττωθέντες Lex. Græco-Lat. *Deſavere*, *Deſantio* Tertul. *degevere bellum* Lucret. *dememorare* Val. Flaccus *deformatio* Hygin lib. 2. *prœmio deformare* Suet. *degravat* Propert. *deſacrare* Papin. ita *Deprœliantes delitigat*. Horat. *Decertate* Papin. *Deparcus* Plaut. *Devitare* valde vitare, ait Feſtus *deſpretus* valde ſpretus, idem & *deperire*. *Depolio* Plin. *Denormat* Horat. *Detriumphare*, *deonerare*, *demandare* pro *deorſum mandare*. Tertul. 1. Talia multa apud veteres, quibus germana illa, *succœnare* pro ὑποδειπνεῖν de domicœnio Suet. lib. 3. *impaſci* pro ἐπιβόσκειν. Ita item Suet. *retectis* pro bene tectis, ut quidem Caſaub. *impreſſa ubera* pro non preſſa. Propert. ut magnus Scaliger cum Caſaubono exponit in Suet. Vide Agel. lib. 6. cap. 16. Sic *invalidus*, *indurus*, *exaugere*. Vide Ritterſhuſium de verbo hoc ad Guntheri lib. 1. v. 639.

Xx 2 290 *Ani-*

Sic Phœbo, liquidoque Jovi ductüre triumphum,
Sic tibi, sic Danais, docilesque instare Pelasgos,
Non fugisse sciant, qui quum potuere minari,
Et potuere pati. Tacitis sic questibus iram
Exacuens, summos animum procudit in ausus.
Haud secus exilium gratæ dequestus arenæ
Armenti princeps lunatum robur in ornos
Asperat objectas, & se præmensus in hostem
Ocia dura gerit, & prælia pulchra figurat,
Fronte furens, pulsasque pudet non frangere sylvas
Inde thoro meliore redit, veteremque repulsam
Excusans, victor regnat, lauroque superbit:
Vix primos belli motus libraverat heros,
Et jam fama loquax rapiens ex aure potentum,
Quod ferat in vulgus, pavidas quod spargat in urbes,
Prælia mota canit: illamne nocentis Averni
Progeniem; cœli ne rear? quæ murmura rerum
Occulta extenebrat, redditque latentia luci?
Immo quis è supera contendat pace creatam
Turbatricem hominum? quæ sancta silentia regum
In mundi præfert aures, & plebis in ora

NOTÆ.

290 *Animam procudit in ausus.*] Varro: *legendo & scribendo vitam procudito* 3. de re rustica *gallina excudit*: quod cave in *excludit* vertas; frequentat enim, ut *excusi pulli*. Lucret. lib. 5. *procudere prolem*, *visus procudit agitque aëra*, aliquoties lib. 4. Cic. 3. de Orat. *procudere linguam*. Virg. Georg. lib. 1. *procudit arator Vomeris obtusi dentem*: quod γνώσιν τι loquitur.

291 *Haud secus exilium.*] Elegans comparatio, quam contendesis cum illis, quas maximus Scaliger in Hypercritico censet.

298 *Primos belli motus libraverat heros.*] Noster Daretis vento navigat, itaque subsequuturam dat Trojæ eversionem: alii magnum ponunt temporis interstitium. Vide Illust. Scalig. in Euseb. p. 44.

Vix primos belli motus libraverat heros.] Nihil adeo frequens Iscano huic, quam illud *librare*. *Libravit in arces*, lib. 2. *Librato gressu formam juvat*, lib. 2. *& huc illuc gressum librans*. *Librato culmine pectus erigit*, lib 4. *Stabiles libratur in artus*, lib. 4. *Noctivagos librabat equos*, lib. 5. *Tensos librant in bella lacertos*. *In mediis se librat aquis*. Sic lib. 2. *sideream fama libram*, ut Symmachus, *libra æquissimi judicii*: *nutus librantis habena*, lib. 2. *rerum librare vices*, lib. 3. *consilii librata fides*, lib. 4. *librantis habena non vendit nutum*, lib. 2. Sic Virg. *telum librabat ab aure*, 9. Æneid. Ovid. *jaculum quod dextra librabat*. Papin. *formidine gaudia librat*, lib. 8. *Huc se ceruleo libravit ab æthere virgo*. *Nec librare metus*.

302 *Quæ murmura rerum extenebrat.*] Excurrit in famam exemplo Virg. & Papinii, item Ovid. lib. 12. Metamorph. & Silii initio quarti: qua de re vide Parrhasium Sylloge 4. epist. 29. Est autem *extenebrat* φωταγωγεῖ, ἀποσκοτάζει. Ita Tertull. *Sol tenebravit*, lib. contra Judæos, cap. 13. Varro 2. de re rust. *quoad contenebravit*, ἕως συσκοτάζει. Idem: *atque omnes adeo perquirit atque extenebrat artes*. Orosius libro de Arbitrio: *Vitium naturalia bona contenebrat & infirmat*, p. 676. Sic Plaut. *exterebronides* ab exterebrare. Prud. *elaqueanda animis Constantia*. Fama, quæ plurima scit, ut ait Sen. epist. 43. post cœnia illa, & vitia, quæ tenebras habent, extenebrat, non συσκιάζει & inlatebrat: sed λογοποιεῖ *rumiferat*, ut est apud Nonium: est *rumigerula*, quæ vox Ammiani Marcellini.

Dissipat, arcanum curæ furata silentis.
Haud mora, non jussi lituis, non ære vocati
Conspirant ad bella viri, sed & arma tumultu
Plebs rapit, & vibrans quos non bene noverat enses,
Ingenue irasci discit, multumque minatur,
Sed factura parum: terit hic in fræna jugales,
Non longum mansurus eques, rapta ille superbit
Casside, & impatiens captos decrescere visus:
Hi suras riguisse stupent; hi pondere victi
In clypeos nutant, pars barbara regna lacessit
Litigiis audax & citra prælia fortis,
Objecta secura freto. gemit anxia matrum
Turba, nec infaustis solatia mœsta querelis
Ire negant lachrymæ: lachrymis certatur, & omnem
Excessisse putat flendi parcissima luctum:
Hæc inter medios enses timet, illa charybdin
Incurrit: pietas nunquam secura quiescit.
Mens O prona virum, non hæc suspiria virtus
Infracta admittit, non dant complexibus artus,
Oscula non iterant, ne vel sic bella morentur.
Vix memores dixisse vale: mulcetur alumnus
Fatorum Alcides, & spe meliore superbis
Assidet inceptis, fremitu navalia fervent,

NOTÆ.

311 *Ingenue irasci discit.*] Αὐτοφυῶς, more militari, non desultorio & rustico.

311 *Multumque minatur, sed factura parum.*] Infra: *Litigii audax & citra prælia fortis.* Vide etiam lib. 6. v. 604. Petronius: *absentem votis interficit hostem.*

320 *Lachrymis certatur.*] Sen. Controv. 6. lib. 8. *lachrymæ sunt pignora volentium*, paulo post: *Fletus humanarum necessitatum verecunda execratio est.*

Et omnem excessisse putat flendi parcissima luctum.] Se scilicet excessisse; sæpe enim tale quid omittit, lib. 2. *hac ne animosa superbit, Solius meminisse viri*, lib. 5. *reminiscere tandem Spartanos coluisse lares*, lib. 6. *fingere sacra vovet, fingit se sacra vovere, nec enim venisse solet jure ducis, gaudet cum talia spectat Nupturam repulisse Thetin.* Ovid. *simulat Jove natus abire.* Papin. lib. 2. *ipsaque tellus Miratur patuisse retro.* Tibul. *Juravi quoties rediturum ad limina nunquam.* Catul. *Et negat mihi vestra redditurum.* Virg Æneid. 12. *Summasque minatur Dejecturum acies Italûm excidioque daturum.* Idem lib. 8. *Hoc signum cecinit missuram diva creatrix*, l.b. 3. *Ipse diem noctemque negat discernere cœlo.* Suet. *quem ex Cæsare Cleopatra concepisse prædicabat*, in Augusto. Ut Græci, εὐεργετεῖν τὸν θεὸν νόμιζε μιμούμενος. & contra sæpe tale quid abundat. Terent. *qui placere se studeat bonis quam plurimis.* Vide Gifan. in *se* & *me*.

324 *Non hæc suspiria virtus Infracta admittit.*] Infractum hic est ἄθραυστον, ut Pindaro ἄθραυστος φυά, Isthm. Odyss. 6. ut *infragilis* Pedoni Albinovano, *Alta mane, supraque tuos exurge dolores: infragilemque animam, quod potes, usque tene:* ut inclytus, κλυτός, Valerio Flacco & Manilio. Veteres tamen frequentius *infractum* in contrariam partem usurparunt, quod vel unum illud Ciceronis probet Tuscul. *In quem cadat ægritudo, cadere in eum timorem & infractionem animi.* Verum *in*, *ex*, *de*, & *re* aliquando intendere, aliquando minuere ubertim probarunt duo rei literariæ optimi maximi Dictatores, Jos. Scaliger, & Isaac. Casaub. hic ad Suet. ille ad Propertium.

Ægrosque sinus ter quino remige frangit
Lecta cohors, totidemque movet per cœrula pinus:
At Notus incumbens humeris, Puppique sequaci
Ducit in offensam Simouncis in ostia classem.
Puppibus emigrat primus, Telamone secundo,
Larissæ pollentis honos, cui cærula nupsit
Nereis, amplexus non aspernata minores,
Mortalemque thorum, quo principe gloria spirat
Myrmidonum, quem tota suis obnoxia fatis
* Dorica castra canunt: Danais hic debet Achillem;
* Ajacem Telamon, æquale in prælia fulmen.
Dividit ergo acies æqui libraminis instar
Alcides, pars in Phrygios armata penates,
Jam dictos sortita duces, pars cura relictæ
Classis disponit cum Nestore, parsque sequuta
Amphitryoniaden, sociis partitur utrisque
Excubias hinc inde suas. Sic agmine trino
Consulitur bello; patriumque armaverat orbem
Principis edictum Phrygii: ruit omnis in arma
Barbaries: flammisque rates consumere fiscus,
Et Danaos sparsurus aquis, ad littora Martem
Dux migrare jubet: paretur, & ocyus omnes
Fluctibus insiliunt, solitæ nil tale timere
Nereides, visa arma stupent, horrentque tumultum.
Hi telis instant, alii face: pectora telum;
Fax puppes injecta petit, cunabula Mavors
Cypridis infestat armis, & & Lemnius igne.

* *marg. tonans.*
* *marg. Pergama.*

NOTÆ.

331 *Totidemque movet per cærula pinus.*] Apollod. 18. numerat, lib. 2. pag. 110.

336 *Amplexus non aspernata minores.*] Sic alibi: *gaudet cum talia spectet Nupturam pepulisse Thetin.* Jupiter cur illius amplexu frui noluerit, habes apud Apollodorum Biblioth. lib. 3. pag. 189. vide tamen diversa lib. 1. pag. 9. Hyginus de eadem re agit 54. fab. Idem in Astronomico, titulo *Sagitta* pag 66. Pindarus Isthm. Od. 8. qui oraculum non Prometheo, sed Themidi tribuit. Ovid. lib. 11. Metam. fab. 7. Proteo. Hinc Papin. Achillem, *formidatamque parenti Progeniem* nominat, 1. Achilleidos.

343 *Pars cura relicta classis.*] Non male *jura* legas, ut Manilio, *jura capessunt*: sed & *cura* bonum est, sic lib. 4. *cui cura juvare* Ovid. epist. Penel. *immunda cura fidelis haræ.* [illegible], ut Virgil. *cura Deum effigies.* Salust. *Marius in extremo agmine curabat.* Papin. *Noscere cura Duces.* Sic noster alibi: *cura tridentis: cui cura juvare: tertia cura vocat.* Auson. Eidyl. 9. *cui cura secunda sortis & æquorei cessit tutela tridentis.* Ita Ovid. 14. Metam. *& abest custodia regis.* Sæpe etiam [illegible]: *tua maxima cura Tristis Aristæus.* Virg. Propert. *Lanuvium annosi vetus est tutela Draconis.* De *Cura Dea* vide Hyginum fab. 220. Quod sequitur, *disponit cum Nestore*, signate dictum, ut *diem disponere.* Vide Herald. ad Matth. lib. 5. epist. 21.

355 *Cunabula Mavors Cypridis.*] Quia ex mari oriunda. Vide libro 2. vers. 429.

Tunc primum bellis rubuit mare: sanguinis illas
Murex hausit opes, quas nondum oblitus in annos
Præsentes meminit, regumque expendit in usum.
Scyllæos nova præda canes ad funera mœsti
Gurgitis invitat, coeunt latrantibus undis
Monstra sinus Siculi, dehinc hausto nectare diro
In freta sparguntur similem venantia potum.
At fremitu accepto Nereus excussus ab antris,
Motatis horrescit aquis: fontique relapsus
Nascentem explorat lunam, visoque meatu
Quem genitrix natura dedit, securior exit.
Immo agite, immisso bellum consumite ponto,
Di si qui undarum: raptæque Atlante repulso
Evolvatur aquæ, fatis injuria prima
Excusanda fuit, an & hos impune furores
Ferre juvat? misero completus sanguine pontus
Spumat, & incensum fumat mare, Scylla charybdin
Excitat, & nostris pinguescunt monstra ruinis.
Si neutros superesse ratum: Si judice pœna
Elicitis pœnas, Phrygios perjuria mergent,
Exemplum sceleris Danaos, quæ jam mora segnes?
Pronius in facinus tardis ultoribus itur.
Ardua jam trepidis murorum septa catervis
Iliacæ traxere manus: stat Dardana pubes
Pro jugulis armata suis: nec enim invida regni
Ambitio ludit pugnas, sed & ira, minæque,
Et non extorti per vulnera cruda furores
Bella cient, hinc inde odiis flammata superbis.
Primus in adversos vibrata cuspide muros
Torquet equum Peleus, fractaque accenditur hasta.

NOTÆ.

357 *Sanguinis illas Murex hausit opes.*] Comminiscitur purpuræ prima natalia: alia vide apud Nonnum lib. 40. v. 310. Pollucem lib. 1. cap. 4. qui Herculis canem morsu purpuræ rubentem, coloris indicem fuisse ait. Aliter Nazianzenus, qui pastoris Tyrii canem, non Herculis vult fuisse orat. 3. p. 103. Autor Etymologici: ἁλουργὶς ἁλὸς ἔργον: quod exponit de cochlea marina. Vide Plin. lib. 9. Scalig. exerc. 325. 514. Eodem modo corallium ex guttis occisæ Medusæ natum Orpheus scribit lib. de lapidibus. Ovid. 4. Metam. virgas capiti illius subjectas in corallium mutat. Plura de Purpura Bernart. ad Sylvas Papin. p. 46.

366 *Nascentem explorat Lunam.*] Quia pelagitratia illa Dea maria variis æstibus imprægnat: quod sanguine effuso factum fingit: *explorat* proprie. Claudianus, *& quos nascentes explorat gurgite Rhenus*, 2. in Rufinum.

376 *Phrygios perjuria mergent Exemplum sceleris Danaos.*] Laomedontis perjurium, & Græcorum scelus in rapiendo aureo vellere, quo reliqui invitati, tanquam exemplo, causas interitus justas allegat.

378 *Pronius in facinus tardis ultoribus itur.*] Sic lib. 2. *multa nocentes Emendat vetitis velox si occurrerit ausis*, ubi plura. Sententia ab Ecclesiaste sumpta videtur ex cap. 8. 11.

404 Hunc

Hæc (ait) hospitiis aditus, & in hospita tecta
Pulsanti reseranda manu: nos urbe fruamur,
Portu alii, dixit: cunctique instare Pelasgi
Ceu belli tunc causa recens nec tempore longo
Ira minor, minus accendant in prælia mentes
Jussa, tubæ, promissa, preces: asperrima cernas
Bella geri: non præcipites telluris hiatus,
Non undas timuere viri: sibi quisque videri
Dux aliis, milesque sibi: pars cratibus instat
Continuas molita vias, vallemque profundam
Molibus injectis vincit: pars aspera divi
Impatiens hæsisse subit: jam copia muri,
Jam silices laxare licet: sed desuper urgent
Dardanidæ, incussasque trabes & saxea volvunt
Fragmina: pars jaculis audax, pars aspera flammis
Flagrantes * invergit aquas? septum arbore Dymus
Affectabat iter, fixoque in mœnia vultu,
Hæserat: hunc latices decalvavere profusi,
Fulmineique imbres, nudum spoliatur utroque
Crine caput: penetratque fluens in viscera vulnus.
At testudineo Telamon defensus amictu
Occultum furatur iter: silicumque tenorem
Ære domat, jamque in præceps pendente ruina
Cedit, & effracta tandem urbe prior urbe potitur.
Interea flammis populari vela parantem
Percellit vox dira ducem: cui strenue ductor
Dardanidum, cui bella geris? civesne perosus
Monstripari pacem pelagi sancire laboras?
An pavidis profugisque instas? & ne qua superstes

* marg. immergit.

NOTÆ.

404 *Hunc latices decalvavere profusi.*] Vegetius de re milit. lib. 4. cap. 8. *exurimenta* nominat, *bitumen*, *sulphur*, *picem liquidam*, *oleum incendiarium.* Talem πολιόρκησιν Papin. lib. 10. describit, quam imitatur presso pede item Silius lib. 1. & 14. *Decalvare* φαλακροῦν. ut Plautus *dentare* in Captivis, *decollare*, *deartuare.* Papin. 2. Theb. *asprosque molares Deculcare genis.*

406 *Fluens in viscera vulnus.*] Ut Papin. lib 11. *obliquo descendit ab aëre vulnus.* Silius lib. 17. *fluit undique victor Mulciber.* Varro: *fluunt uberius venti.* Ita Lucret. de ventis: *Nec ratione fluunt alia.* Idem: *flumen picis* lib. 6. Lucilius: *fluitare caprones altas.*

408 *Occultum furatur iter.*] Hujus generis ὁμοιολόγημα sunt in his libris multa. *Lapsurum suspendit iter. Nocturnum disponit iter. Phœbaum maturat iter. Præreptum miratur iter. Æquoreum sulcabat iter.* Papin. lib. 10. *Aërium sibi portat iter.*

412 *Percellit vox dira ducem.*] Ἐκπλήττει, vulnerat animum & aures. Vide Scaligeri Festum in *Planca*, & inibi proverb. *plaustrum perculi*: ut & Agel. lib. 2. cap. 23. ubi Cato ait: *Ventus Cercius armatum hominem, plaustrum oneratum percellit.* Varro in Parmenone: *teneram abietem solus percellit.* Nævius in Tarentilla: *alii percellit pedem*; quod Plauto in Asin. *pedem pede premit.* Lucret. *retroque recellit.* Est autem à κέλλειν.

418 *Al-*

Sit fuga, consumis classes? proprioribus ausis
Intendere manus hostes, huc lumina flecte,
Atque urbem miserare tuam: vix credulus hæret
Laomedon, cernitque tamen jam Pergama rumpi,
Stare hostes, nutare Phryges: rapit ocyus agmen
Attonitum, bellique rudis non colligit alas:
Sed sparsis properat signis: quem præpete gaudens,
Excipit occursu Tirynthius: hisque ait, olim
Cum premerent portus optataque littora fessi,
Exilem telluris opem, tenuemque, negasti
Sæve moram, spreta pacis cum fronde Minerva.
Sume vices, hostis rediit, qui venerat hospes.
Sic fatur, strictoque ducem transverberat ense:
Thoracisque moras, clypeique umbramina raptim
Dissipat, atque animam tot defensoribus usam
Elicit, & stygios jubet irrupisse penates.
Fit fuga Dardanidum mactato principe: at hostis
Civiles prædatur opes: pars cædibus iras
Innumeris explere sitit: vox regia tandem
Castigat rapidos Danao grassante tumultus.
Parcite victores Danai, compescite dextras:
Labe pari peccat, pariter crudelis uterque
Qui * cunctis, & nulli: nobilis ira est
Citra iram punire reos: jam copia regni,
Urbs cecidit, cessit hostis: cæsoque tyranno,
Ut miseris faciles, Graiorum exempla secuti,
Esse Phryges discant, damus ultro rura colono,
Castra viris, pontum nautis, & civibus urbem,
At pereat dira si quis de stirpe superstes:
Hanc quoniam delere juvat. Sic fatur, & ecce
Amphitus, Hysiphilus, Volcontus, & inclyta vultu
Hesione, sævis vincti post terga catenis
Traduntur ducibus: hi dira in funera rapti;

* *Parcit leg.*

NOTÆ.

418 *Atque urbem miserare tuam.*] Festus: *miseratur, qui conqueritur aliena incommoda; miseretur is, qui miserum sublevat.* Vetus Grammaticus: *Miserari, consolari tantum est intra affectum doloris.* Plautus, *se miseratur.* Tacitus, *facunde miserari*, loqui nempe ad misericordiam. Sed hoc discrimen sæpe migrant autores. Virg. Æneid. lib. 5. *Æquævumque ab humo miserans attollit amicum.* Idem Georg. 4. *& res miserabere fractas.* Et Georg. 1. *Ignarosque via mecum miseratus agrestes.* Propert. *tu sola humanos nunquam miserata labores.*

428 *Strictoque ducem transverberat ense.*] Apollodorus lib. 2. jaculis confectum scribit. Cum his quæ ex Darete transsumpsit bene convenit omnibus, quæ Messala Corvinus de progenie Augusti scripsit, quod semel dixisse satis est.

444 *At pereat dira si quis de stirpe superstes.*] Festus: *Dirus, dei irâ natus,* ἀληθῶς de illa.

Hæc Telamon tibi præda datur, quod Pergama victor,
Quod prior effractis facilem das hostibus urbem.
Ilicet Argolici præda Hesioneque potiti
Incumbunt pelago, laurumque insigne triumphi
Puppibus exponunt, penetratque ad sydera plausu.
His aberat Priamus, aliam servatus in iram
Fatorum casusque alios: cui Marte secundo
Eoos populata Phryges victoria læta
Faverat, & reduci comites plausere triumphi.
Dura hominum Lachesis, sors perfida, luditur anceps
Imperium, Priamus natales ampliat agros;
Troja ruit: sceptroque novus dum quæritur orbis,
Sceptri nutat honos: faustus in regna meatus
Fata dabunt reduci: sed dira, sed aspera donis
Invidit fortuna suis, quæ cum ardua donet,
Gustatos graviore favos ulciscitur ira.
Jamque urbis trepido conspectum pectore ductor
Hauserat, occurrit luctus, visumque salutat
E muris manuum plausus lachrymabilis, horror
Aggreditur, turbatque ducem, totamque perterrat
Infelix planctus aciem: stant undique cives,
Solanturque suam Priamo spirante ruinam.
Ille autem licet interno * complura dolore

* Leg. compluta.

Notæ.

449 *Hæc Telamon tibi præda datur.*] Præmium, γέρας: ut Arist. in Ethicis. Pindarus Nem. Ode 4. Apollod. libro 2. & 3. Τελαμῶνι ἀριστεῖον Ἡσιόνην δίδωσι. Hesychius: γεραίτερον τὸ τοῖς ἐν τέλεσιν κατὰ γέρας διδόμενον. Vide Heinsii notas in Silium, lib. 1. Græci sæpe conjungunt γέρας ἐξαίρετον. Philo lib. 1. de vita Mosis pag. 491. γέρας ἐξαίρετον ἡ ἱερὰ ἑβδομὰς εἶχεν, & alibi sæpe. Ita Latini *exortem honorem.* Virg. Æneid. 9. *clypeum cristasque comantes Excipiam sorti.* Vide Eurip. in Troad. & Victorium Var. lect. lib. 26. cap. 1. Septimius ille, qui Dictyn Cretensem vertit, *munus extra ordinem* nominat.

452 *Laurumque insigne triumphi Puppibus exponunt.*] Vide Carolum Paschalium de coronis lib. 7. cap. 7.

454 *His aberat Priamus.*] Negat Apollodorus lib. 2. & Hyginus fab. 89. adduntque Podarcen ante dictum. Idem ait, Hesionem αἰχμάλωτον Herculi pro fratre λύτρον dedisse: unde Priamus ἀπὸ τοῦ πρίασθαι. Vide & Lycophronem in Cassandra.

459 *Natales ampliat agros.*] Verbum probum Festus: *Manius primus ultra columnas extendit signa, ut ampliarentur superiora.* Horat. lib. 2. sat. 4. *ampliet ut rem.* Lucanus de Tanai: *Nunc hunc, nunc illum, qua flectitur, ampliat orbem.* Suet. in Augusto: *ampliato Apollinis templo.* Martial. lib. 8. Epigr. 66. *Quorum pacificus ter ampliavit Janus nomina.* Autor Glossar. *Ampliari* διαυξῆσαι.

462 *Aspera donis Invidit fortuna suis, quæ cum ardua donet, Gustatos graviore favos ulciscitur ira.*] De sententia illa vide plura sub finem lib. 5. Eurip. in Hecub. γεύεσθαι κακῶν, eodem modo in re eadem locutus. Vide Epist. Sen. 8. qui alibi recte. *Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.* Bene igitur illis, qui cum fortuna parum contrahunt, & Dioclis Carystii consilium sequuntur: μία ἐστὶ πρὸς τύχην ἀσφάλεια, τὸ μὴ πονήσαντας αὐτὴν παρέχειν.

471 *Interno complura dolore.*] Magis ad palatum autoris fuerit, *compluta*, quo lib. 3. utitur, *complutaque murice vela*, & lib. 2. *complu-*

Corda gemant, vultu lachrymas castigat adultas:
Ut saltem speret ducis ad solatia vulgus:
Nam summe miser est, cui nec sperare relictum est.
Nec mora, diffusam spaciis majoribus urbem
Integrat, ac potior constructio Barbara Græcam
Excludit Nemesin: medicati vulnera muri.
Respirant meliore manu, contemptaque moles
In sævum patuisse aditum: & qua saxa recedunt,
Continuant valvæ duplices: hæc cardine laxo
Alternos pandit aditus, hæc robur acernum
Pectine ferrato tacitos suspendit in usus.
Jamque arces cecidisse juvat, jam machina major,
Et lucro jactura fuit: muralia primas
Propulsura manus, pinnarum culmine denso
Conspicuos tollunt apices, nec mœnia munit

NOTÆ.

compluitaque murice multo. Hier. epist. 27. *cœlesti rore compluitum est.* Latinus Pacatus in Paneg. *Fingit quidem ut scimus & timor gaudium, sed ita intimos mentis affectus proditor vultus enunciat, ut in speculo frontium extat imago animorum.*

472 *Vultu lachrymas castigat adultas.*] Vide supra v. 238.

474 *Nam summe miser est, cui nec sperare relictum.*] Unde Theocrito mortui ἀνέλπιστοι, & desperantes κενεῶν ἄδειν proverbio dicuntur. Diogenes apud Stob serm. 261. ἀναγκαῖον κατὰ τὸν βίον ἐλπίς. Unde Hesiod. & Homerus, ut est apud Plutarch. de consolat. ultimam remansisse fingunt. Salvianus: *totum inter homines spebus agitur.* Antiphon Orat. 14. pag. 141. τὰ πλεῖστα τοῖς ἀνθρώποις τὸ βίον ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἐστί. Ἔλπεσθαι χρὴ πάντα, ut ex Lino recitat Iamblichus libro de vita Pythag. pag. 131. Proverb. notum est, *Ægroto dum anima est, spes est.* Sen. epist. 103. *Nec speraveris sine desperatione, nec desperaveris sine spe. Dum vivis sperare decet.* Priap. autor. Vide Scalig. Catalecta titulo 18. De spe. & Tibullum in fine lib. 2. Sen. in Medea: *qui nil potest sperare, desperet nihil.* Recte tamen Pindarus Nem. Ode 8 κενεᾶν ἐλπίδων χαῦνον τέλος. Varro *umbram spei devorare:* quod proverbium redolet. Egregie etiam de spe Chrysost. Hom. 17. in Genesin.

477 *Medicati vulnera muri.*] Sic Val. Flaccus de navi dishiascente, ut Cato loquitur, *vel pice vel molli concludere vulnera cera*, lib. 1. Propert. lib. 3. Elect. 1. *Sponte sua muri membra coisse ferant.*

478 *Contemptaque moles in sævum patuisse aditum*, ἐπιτειχισμός. Partem à Peleo destructam, portæ ait locum præbuisse.

481 *Robur acernum pectine ferrato.*] Catarractas pensiles προτειχίσματα.

483 *Jam machina major.*] Virgilii ductu: *pendent opera interrupta minæque Murorum ingentes æquataque machina cœlo.* Papin. 2. Sylv. *nec solidis prodest sua machina terris*, lib. 3. *dum me flammiferi portabit machina cæli*, sub finem lib. 7. *volventis machina cæli.* Manil. & lib. 2. *Machina enim moles.* Etiam pro mola vide Scaliger. in Festum, pag. 61.

484 *Et lucro jactura fuit.*] Papin. *par jactura lucro.* Optime huc refertur Pindari Pyth Od. 4 ῥᾴδιον μὲν πόλιν σεῖσαι καὶ ἀφαυροτέροις· ἀλλ' ἐπὶ χώρας αὖτις ἕσσαι, δυσπαλὲς δὴ γίνεται ἐξαπίνας, εἰ μὴ θεὸς ἁγεμόνεσσι κυβερνατὴρ γένηται. Procopius Cæsariensis initio Histor. templum ait Sophiæ & Byzantii ex voto inflammatum videri, ut melius instauraretur, pag. 2.

Muralia primas propulsura manus.] Ἀντιτειχίσματα, προτειχίσματα. Plutarcho in Narrat. Amator. προμαχῶνες etiam. Homerus Iliad. μ. κρόσσας μὲν πύργων ἔρυον καὶ ἐρείπιον ἐπάλξεις. Hieron. advers. Jovinianum. *contemplare gloriam meam, & petra firmissima tegere promurali*, lib. 1. Ita *procestria* castrorum, & *anteurbana* προάστεια, Festus.

Rarior excubias turris factura secundas.
Celsior in superas contendens vertice nubes
Ilios, æquaret gemini discrimina mundi,
Si spacio contenta suo, minus improba cœlo
Parceret, atque alium jam non præsumeret orbem.
Si Phlegram conferre velis, si virginis arces
Assyriæ, feret hæc potius discrimina linguæ,
Tela Jovis, nulli spaciosior æthere tractus
Contigit, aut tantum patiens indulsit olympus.
Pene pares totam turres sparguntur in urbem,
Cyclopum fassæ studium, civisque superbus
Celsa petens, fastidit humum: surgentia passim
Exhalant piceas incensa pyralia flammas.
Ingenti Ucalegon consumens aëra tecto,
Arduus alta petit, Anthenor mœnibus æquis

NOTÆ.

489 *Ilios, æquaret gemini discrimina mundi.*] Constantinopolim puto innuit.

492 *Si Phlegram conferre velis.*] Phlegræos campos alii in Thessalia: alii in Macedonia ponunt. Videatur Strabo in excerptis lib. 7. Philostratus in Heroicis, *πολλὰς δὲ ποιηταὶ φλέγρας ὀνομάζουσι:* alii castra vocant Phlegræ, propter Gigantum bellum. Noster urbem Gigantum innuere videtur, quia cum Troja confert, nisi malis ad structuram & insanas illorum molitiones, tanquam arces, referre; qua de re Severus in Ætna prolixe. Papinius *Geticam* nominat *Phlegram*, 2. Theb.

Si Virginis arces Assyriæ.] Babylonem, quam Semiramis, ut volunt, *cinxit coctilibus muris*, ut Ovid. loquitur. Hyg. *latere cocto, & sulphure*, fab. 223. *Prop. Persarum statuit regina Semiramis urbem*, lib. 3. Josephus tamen libro contra Appionem ab illo conditam negat: ut & Berosus, & Joseph. Scaliger libro Canonum Isagogicorum, ad Euseb. p. 313. Vide multis agentem Herculem Ciofanum ad Ovid. lib. 4. Metam. Sed cur *virginem* nominat uxorem Nini, & de qua ista Africanus in Chronographicis *πολλαχοῦ τῆς γῆς ἤγειρε χώματα περιφανῆ διὰ τοὺς κατακλυσμούς, τὰ δ' ἐκ τῶν ἐρωμένων ζώντων κατορυσσομένων.* Sed *virginis* vocabulum non adeo angustis finibus circumscribendum. Virg. *Amazonas* nominat *virgines*, cum tamen sexum propagarint. Ita Luna *menstrua virgo*, quæ tamen conjux Tithoni, Memnonis mater, Endymionis deliciæ, ita Chryseis Homero *κόρη*, quod & Eustathius notat p. 43. Vide ambitiose agentem de hac re Taubmannum olim nostrum ad Virg. Culicem p. 270. Ita *vidua* vocabula & *nubere*, laxius sæpe sumuntur: qua de re Scipio etiam Gentilis ad Apuleii Apol. n. 762. Ita Silius Pyrenen defloratam, *virginis* tamen titulo honorat, lib. 3. *Lugendam forma*, &c. De Semiramide vero illiusque nomine, vita, prolixe Loensis Tomo quinto Criticor. lib. 6. cap. 22. Herodot. lib. 1. Diod. Sicul. lib. 11 Strabo lib. 4. Curtius lib. 5. Plinius lib. 8. cap. 42. Solinus, bonorum autorum fucus, cap. 60. Hyginus de illis qui se ipsas consecerant, cap. 243. *Semiramis Babylonia equo amisso in pyram se conjecit:* Justinus equum ab illa *πρὸς συνουσίαν* amatum refert, in Hygino rectius *equo admisso* legas.

493 *Feret hæc potius discrimina linguæ.*] Genes. 11. Joseph. cap. 6. lib. 1. Antiquit. Philonis etiam liber est *περὶ συγχύσεως διαλέκτων.*

499 *Exhalant piceas incensa pyralia flammas.*] *Πυρεῖα* sive funalia, & *λαμπτῆρας* intelligo, quibus nocturnæ stationes tenebras vincunt, ut Florus lib. 2. cap. 1. *prælucere funalia.* Vide prolixe doctiss. Casaub. in 15. lib. Athenæi pag. 630. Latinus Pacatus in Panegyr. *accensis funalibus auctum diem*, ait.

500 *Ingenti Ucalegon consumens aëra tecto, Arduus alta petit.*] Virgilium 2. Æneid. imitatur, *οὐκ ἀλόγως φιλονεικῶν* & *μιμούμενος.*

Certat: at inconstans, nec major, nec minor, ægris
Anchises parcit pedibus, gressumque perosus
E speculis videt urbis opes, plaususque viarum.
Haud procul incumbens, urbi mediantibus arvis
Idæus consurgit apex, vetus incola montis
Sylva viret, vernat abies procera, cupressus
Flebilis, interpres laurus, vaga pinus, oliva
Concilians, cornus venatrix, fraxinus audax,
Stat comitis patiens ulmus, nunquamque senescens
Cantatrix buxus, paulo proclivius arvum
Ebria vitis habet, & dedignata latere
* Canicolam poscit Phœbum, vicinus aristas
Prægnantes fœcundat ager, nec plura Phalernus
Vina bibit, non tot pascit Campania messes.

** Marg. canoclam. leg. Cœli oculum. vel Cœlicolam.*

NOTÆ.

κίνδυνος esse solet: facile itaque incendium ex incuria oboritur. Juvenal. *jam frivola transfert Ucalegon. Arduus alta petit*, ut Virgil. *Perfidus alta petens.*

502 *Inconstans, nec major, nec minor.*] Prius ad animum, hoc ad staturam περὶ γένος refero, Tibul. lib. 4. *Nec tamen hinc aut hinc tibi laus majorve, minorve.* Inibique: *si versus noster totusve minusve.* Propert. in fine lib. 2. *Nec minor his animis, nec se minor.* Manil. lib. 2. *Nec deest, nec superest censu.* Auson. Eidyl. 9. *teque inter geminas species neutrumque & utrumque.*

507 *Vernat abies, &c.*] Dæmonium hominis Julius Cæsar Scaliger in Hypercritico, Papinium non immerito arguit, in uno nemore tam diversas ponentem arbores: & sane videtur à natura abludere. Poëtis tamen hoc non est insolens: fecit ante, quamvis parcius, 11. Æneid. v. 135. Virg. item 6. Æneid. Effuse Ovid. 10. Metamor. Claudian. lib. 2. de raptu Pros. Callimachus in hymno Cereris. Seneca in Hercule Oetæo. Varro in Parmen. ut ex Nonio conferruminat Jos. Scalig. Conject. pag 119.

513 *Canicolam.*] In ora libri *canoclam*, scripserat *calicolam*, vel, quod melius, *Cœli oculum poscit Phœbum.* Apud Ovid. Sol de seipso: *Omnia qui video, per quem videt omnia tellus, mundi oculus.* 4. Met. *& virgine figis in una quos mundo debes oculos.* Plinius, *Sol cor mundi.* Lucret. lib. 5. *lucis caput*, ibid. *radiatum insigne diei.* Hesiodus Solem, Διὸς vocat ὀφθαλμόν. Clem. Alex. lib. 5. Strom. p. 410. ὁ ἥλιος ἀστὴρ ἡ λυχνία μέσος τῶν ἄλλων πλανητῶν τεταγμένος, τοῖς δ' ὑπὲρ αὐτὸν, τοῖς δ' ὑπ' αὐτὸν κατά τινα θείαν μουσικὴν ἐνδίδωσι τοῦ φωτός. quæ ad verbum fere eadem apud Philonem lib. 3. de vita Mosis, p. 518. vide etiam Nazianz. Orat. 304. p. 559. Pisidas Solem κοινὸν ὄμμα vocat. Ambros. *Sol oculus est mundi, jucunditas diei, cœli pulchritudo, naturæ gratia, creaturæ præstantia.* Orpheo est πανδερκής. Vide plura apud Meurs. in Critic. part. 2. cap. 35. & μελιτουργοῦσαν illam μέλισσαν. Weitzium Comment. in Prudent. pag. 737. *Oculi* vero vocem Pindarum eleg. sæpe usurpat: σελάνας ἴσον ὀφθαλμός. Olym. Od. 2. ποθέω στρατιᾶς ὀφθαλμὸν ἐμᾶς. Od. 6. ὄμμα φαεννότατον ξένοισι, Pyth. 5. Ita δίκης ὀφθαλμός. Diphilus apud Clem. Alex. lib. 6. pag. 442. Ita Achilles Tatius rosam ὀφθαλμὸν ἀνθέων, quod Sapphus esse ψ. Stephanus existimat. Philostratus etiam pag. 894. in epist. τὰ ῥόδα γῆς ὄμματα nominat. Horat. *Solem Asiæ Brutum appellat*, Sat. 7. lib. 1. Demosthenis illud venustum est de Atheniensibus Philoxeni, præfecti Alexandri conspectu perterritis: τί πείσονται τὸν ἥλιον ἰδόντες, οἱ μὴ δυνάμενοι πρὸς λύχνον ἀντιβλέπειν. Plut. περὶ δυσωπίας. Athenæus lib. 10. p. 425. scribit œnoptas vocatos ὀφθαλμούς, tanquam inspectores convivii. Ita Nazianzenus Orat. 32. p. 517. Constantinopolim vocat οἰκουμένης ὀφθαλμόν.

514 *Nec plura Falernus Vina bibit.*] *Famosos veterum proferre Falernos*, ut Tibul. loquitur. Horatio frequens, sed in laudibus

 vini

* Leg. rigans.

Proxima rura * rigant, alio peregrinat ab orbe
Visurus Trojam Simois, longoque meatu
Emeruisse velit, ut per tot regna, tot urbes,
Exeat æquoreas tandem Trojanus in undas:
Dumque indefesso miratur Pergama visu
Lapsurum suspendit iter, fluviumque moratur
Tardior, & totum complecti destinat urbem:
Suspensus infensus aquis violentior instat
Nereus, atque amnem cogens procul ire minorem,
Proximus accedit urbi: contendere credas
Quis propior: Sic alterius concurritur undis,
Sic crebras iterant voces, sic jurgia miscent.
  Undique siderei majestas conflua mundi
Iliacum dignata solum, juga, mœnia, pontum
Vestit, & astrifero dat respiramina collo.
Idæos Cybele colles colit, ipsa superbis
Regnatura jugis, reliquos tibi Delia saltus,
Donat, & Idæis pensat venatibus orbem.
Pampineum te Bacche nemus, te spicea cingit
Sylva Ceres, Neptunus aquas, navalia Phœbus,
Arces Pallas habet, & habetur Pallade fatum.

NOTÆ.

vini tantum. Incolas eo nomine hic insignit, nisi forte συνεκδοχῇ agro Falerno, ut Plinius sæpe loquitur lib. 14. cap. 3. & 6. incolas comprehendit.

516 *Alio peregrinat ab orbe.*] Vide supra v. 74.

519 *Exeat æquoreas tandem Trojanus in undas.*] Similem fluviorum ambitionem vide in Mosella Ausonii v. 353. 295. Sequentia non abludunt ab illis Claudiani, de 6. Consf. Honorii.

——— *Advena Nereus*, &c.

530 *Astrifero dat respiramina collo.*] Atlantis, qui tibicen & destina cœli fingitur, vide Apollon. 2. lib. Bibliothec. pag. 105. Arnob. lib. 2. *Quando siderum motus aut ratio cœpta est genethliaca sciri? non post Theutin Ægyptium, aut post Atlantem, ut quidem ferunt; gestatorem, bajulum, tibicinem illum, ac destinam cœli.* Simile egregium hinc desumpsit Claud. lib. de laud. Stilic. 1. v. 143. Hyg. fab. 150. *Atlanti qui dux Titanum fuit, Jupiter cœli fornicem super humeros imposuit: qui adhuc dicitur cœlum sustinere.* Hunc Clem. Alex. lib. 1. Stromat. Phryga, alterum qui πρῶτος ναῦν συμπηγνύμενον, Libicum facit, p. 225. Ejusdem fere sententiæ est illud Petron. Arbitri: *Sensit terra Deos, mutataque sidera pondus quæsivere suum: namque omnis regia cœli in partes deducta fuit.* Papinius etiam, *proclamatque adici cervicibus Atlas.* Vide Meurs. Criticor. ad Arnob. lib. 2. cap. 13. Philo vero vere dixit: οὐδὲν τῶν ἐν ὅλως κραταιὸν οὕτως, ὡς τὸν κόσμον ἀχθοφορεῖν ἰσχύσαι, lib. de plant. pag. 168.

536 *Et habetur Pallade fatum.*] Palladium, de quo fuse Meurs. ad Lycophron. pag. 110. Apollod. lib. 3. Ovid. lib. 6. Fast. Herodianus cœlo decidisse id ait, lib. 1. Inde Phrygio agro Pessinuntis nomen. Dionys. Halic. lib. 6. Servius lib. 3. & 5. Æn. Pausanias in Corinthiacis, Argivos illius ἀγάλματος possessionem sibi arrogasse refert. pag. 65. Alii Nautem Æneæ socium illud in Italiam asportasse volunt. Salvum illud & illæsum etiam post Fimbriæ ἅλωσιν inventum, asserunt Appianus & Jul. Obsequens. Vide Vivem ad cap. 7. lib. 3. Augustini de Civit. Dei. Firmicus *Abarim Scytham* id fecisse & consecrasse vult: quod maximus Scaliger

Est sacer urbe locus media, modicumque laborat
In cumulum pygmæus apex, quem surgere plene,
Quem plane residere neges; hic celsa superbi
Fulgurat ara Jovis, non sceptro & fulmine nudi,
Non qualem Tyrius, non qualem prædicat Indus.

NOTÆ.

Scaliger miratur in Comment, ad Euseb. p. 46. Meus vero liber habet *avarum Scytham*. Clem. Alex. & Arnob. ex ossibus Pelopis illud fabrefactum scribunt: ille vero in Protrep. p. 23. duplex ex Appellæ sententia fuisse vult.

537 *Est sacer urbe locus media.*] Dares: *Regiam quoque ædificavit; ibique Jovis aram statuamque consecravit.*

Modicumque laborat in tumulum pygmæus apex.] Pygmæum nominat, id est, parvum, quia tumulum modicum dixerat. Pygmæi Hesychio quasi *πυχυαῖοι* cubitales: nisi *pygmæum apicem* intelligas similem manus in pugnum contractæ. Hesych. πυγμὴ μέγεθος πυγῆς, ἐγὼν τὸ συγκεκλεῖσθαι δακτύλους. Juven. *virginem Pygmæam*, Sat. 6. Auson. de tumulo tali, sed altiori: *qua sublimis apex longo super ardua tractu Viribus assurgit.* Eidyl. 9. Sic lib. 5. v. 264. noster: *juga crurum*. Haut absimile Guntheri illud lib. 4. *Thuscique crepundia montis.*

539 *Celsa superbi fulgurat ara Jovis.*] Hercæi puto ad quam lib. 6. Priamus occiditur. Ilio exciso in divisione prædæ signum Hercæi Jovis Sthenelo Capanei filio ἀλωτὶ obtigit. Pausan. in Arcadicis.

541 *Non qualem Tyrius, non qualem prædicat Indus.*] Belum & Jovem Hammonium innuit Hyg. cap. 133. & lib. 2. Astron. Poet. p. 69. capite. Aries: vide Meurs. in Criticis ad Arnobium cap. 2. lib. 6. Ciceronis verba sunt de Nat. Deor. 3. *Quintus Jupiter in India, qui Belus dicitur*, Ζῆνα λίβυν Nonnus vocat. Vide Lilium Gyraldum in Jove. In primis vero maximum Scaliger. in Canonibus Isagog. ad Euseb. lib. 3. p. 313. Lucan. lib. 9.

Ventum erat ad templum, Libycis quod gentibus unum
Inculti Garamantes habent: stat corniger illic
Jupiter, ut memorant, sed non aut fulmina vibrans,
Aut similis nostro, sed tortis cornibus Ammon.
Non illic Libycæ posuerunt ditia gentes
Templa; nec Eois splendent donaria gemmis.
Quamvis Æthiopum populis, Arabumque beatis
Gentibus, atque Indis unus sit Jupiter Ammon.

ARGUMENTUM
LIBRI SECUNDI.

Mittitur à Priamo legatio Sancta secundo
Ad proceres Danaum, repetant qui pace sororem
Hesionem, magna vi nuper ab Hercule raptam.
Judicium Paridis sequitur, quo judice disces,
An Venus, an Juno, vicitve decore Minerva.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. II.

JAm floret Priamus populoso pignore felix
Felix conjugio, felix natalibus * arvis
Si superi, si fata sinant, si stare beatis
Permissum: videt Alecto, quas fregerat arces,
Fortuna meliore frui: Videt, ardet, & hydris
Irascens circumque genas & tempora crebris
Mene, inquit, reginam Erebi, mundique potentem.
Atque utinam cœli, regnum mortale lacesset
Æternum? pudet heu. lascivit terra superstes
Post Danaos, quibus usa fuit nostrisne triumphis

* Marg. armis.

Notæ.

3 *Si stare beatis permissum.*] Τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ut imitatione Solonis Theognis dixit, & Thucydides, & Philistus apud Clem. Alex. lib. 6. Strom. p. 249.

8 *Regnum mortale lacesset æternum?*] Talem Virgilius Junonem lib. 1. & 7. Claudianus Alecto inducit lib. 1. in Rufinum, συμφορὰ γὰρ ἰδεῖν, εὐτυχία φαύλων δαιμόνων, ut ait Synesius de Provid. pag. 97. Ἀπότασιν vero habent illa, quæ instar ἐπιφωνήματος sequenti versu attexuntur, ut notavit magnus Scaliger in Poët. lib. 5. Sic Virgilius sæpe: *potuisti linquere solam, Crudelis! audetque viris concurrere virgo Bellatrix.* Ita Hom. χάτλα.

Contendit, vincique negat? ruat ocius ergo
A cunis concessa mihi. Sic questa, quietem
Invidet exiguam Priamo, raptumque sororis
Servilemque colum, & lacrymas objectat inultas.
O hominum superumque pater, si numina curas,
Cur hominem plectis? miseræne quod incola terræ,
Despicitur? certe lacrymis, noctique dedisti
Proscriptas à luce animas. Pater optime tandem
Flectere, redde polo reduces: vel funera saltem
Exilii tutare tui: cur impia sævit
Alecto in miseros? cur Pergama dia fatigat,
Tot superis confisa suis? tolle inclyta, tolle
Virgo moras, nec passa premi, quas incolis arces,
Gorgone prætenta stygias perstringe Medusas.
En aras, en thura * tibi communia poscunt
Nutrices scelerum injuriæ: noctisque tyrannos
Exorare jubent cœlum inter mœnia clausum,
Concives habuisse Deos. hem linquet inultum
Tisiphone, regique suo cultore negato,
Quem dedit invidiam, Phrygius luet. Ecce profundis
Curarum furiis, vigilique impulsa dolore
Mens Priamum in diversa trahit, nunc Marte reposcit
Hesionem, nunc bella timet? Sententia tandem
Fortior inviti precibus, tentare Pelasgos

* *Marg. sibi.*

NOTÆ.

19 *Vel funera saltem exilii tutare tui.*] Hominum nempe exulum. Ita *conjugium* pro conjuge, Propert. Juvenal. Sat. 2. *cœnam* pro cœnantibus. Papinius, *ne quo convivia migrent*, pro convivis. *Exodium* pro exodiario Juvenal. Sat. 3. Papin. lib. 2. Theb. *turbataque mussant Concilia*, lib. 6. *erecto timeant spectacula voto* pro spectatoribus. *Matrimonia* pro uxoribus, Livius lib. 10. Suet. lib. 2. etiam quarto. Justini Trogus lib. 3. *ut severius matrimonia sua viri coërcerent*. Sic *carcer*, qui in carcere; *ergastulus* Lucilio, qui in ergastulo. Vide Scalig. ad Festum, p. 36. *Consilia* pro consiliariis Suet. in Augusto. Adde Casaubonum ad Sueton. Scalig. in Triumviros Amorum. Bernartium in 2. lib. Thebaid.

22 *Tot superis confisa suis?*] Faventibus, & συμπολιζομένοις, ut populo suo Facere. Aristophan. in Equitibus: ὡς ἐφόδει τὸν τοῦ δήμου σεαυτοῦ πόρρωθεν. Horat. Epod. 9. *ventis iturus non suis*. Ovid. 4. Met. *Vota suos habuere Deos*. Virg. 12. Æneid. *nec Dii texere Cupentum, Ænea veniente, sui*. Ovid. *Audiat averso non meus aure Deus*. Et, *Protinus ipsa meos auguror esse Deos*. Virg. *non numine nostro*. Papin. paulo aliter: *quem temeraria quævit, nocte mea?* 384. pag. 12. Theb. aliter Oedipus de filiis, *crudeles nimiumque mei*. Cornel. Severus, *hic meus est dixere dies*; quod solœcum Porcellus arguebat Grammat. apud Senecam Suasoria 2.

Tolle &c. quas incolis arces.] Quia in fine lib. 1. dixerat, *Arces Pallas habet*.

25 *En aras, en thura tibi*] In ora erat *sibi*, quod melius.

27 *Cœlum inter mœnia clausum. Concives habuisse Deos.*] Refer ad τὸ *jubent*: vel in seq. versu lege: *an linquet inultum Tisiphone*; & conjunge cum prioribus, concives nempe Deos cœlum quasi mœnibus clausum solos inhabitare, Furiis exclusis. Eo facit vers. 7.

29 *Regique suo cultore negato.*] Plutoni.

Blanditiis: voce hac legatum Antenora demum
Instruit, & parvo claudit mandata libello.
 Hactenus invicti gens imperiosa Pelasgi,
Libertas Asiæ nullis concussa vigebat
Casibus, invidit solitum fortuna favorem,
Et rerum decrevit apex: Verum Hercule vinci
Turpe minus, tantoque leves authore ruinæ.
Nunc quia conciliat humiles favor, exuo regem,
In miseras descendo preces: Sic India Bacchum,
Sic Cyrum Crœsus, Tamirim sic Cyre rogabas.
At si Parca prior qua cœperat ire, mearet,
Ipse orandus eram, geminumque impensus in usum
Aut pacem regerem judex, aut prælia princeps.
Proh superi, quæ dira orbem deludit Erinniis!
Exieram miles, tractabam prælia ductor,
Victor eram: Sed quid Eoo blanda triumpho,
Si mæstos læto reditus fortuna parabas?
Hæccine post tantos mihi debita pompa labores?
Sic metui tibi Troja dari, quæ læta parabas

NOTÆ.

40 *Verum Hercule vinci, Turpe minus, tantoque leves autore ruinæ.*] Sic Tellus apud Ovid. *cladem que autore levare*, & lib. 2. *pœnamque levavit honore*. lib. 9. *Magnaque dat nobis tantus solatia Victor*, lib. 12. *solamen habeto Mortis, ab Æmonio quod sis jugulatus Achille.* Sic Virg. *Æneæ magni dextra cadis*, lib. 10. Ita & lib. 6. v. 198. *tantoque sub hoste nulli turpe mori.* Capaneus apud Papin. lib. 9. *ego vulneris autor, Lætus abi, multumque aliis jactantior umbris.* Isidoro Pelus. lib. 4. epist. 27. *φύσει γάρ πως φιλοτιμέονται τοῖς κατορθώσασιν ἡ τῶν κατορθωμένων ἐπιτροχή.*

42 *Nunc quia conciliat humiles favor.*] Idem cum isto Senecæ Thebaid. *Miseros magis fortuna conciliat suis.* Papin. lib. 4. Theb. *seu quos movet Exul, & hæsit Tristibus aucta fides*, ψευδηγόρως, lib. 1. *Alexandro ex ipsis sex millia sese adjunxerant, more quodam humani ingenii, astipulantibus ad misericordiam rebus adversis.* Philo libro de judice. *ἔλεος ἐπ' ἀτυχήμασι*, pag. 557. Philostratus etiam scite: *ὅσοι ἂν κοινωνήσωσι συμφορῶν, ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, τὸ ἔλεον τὸν ἐλέῳ ἀντιδιδόντες*, in Heroicis pag. 656. Rhetores quoque cum Fabio aiunt *favorem naturaliter pro reo facere*, & Gaius D. de reg. juris lib. 125. *Favorabiliores rei potius, quam actores videntur.* Causas rei habes apud principem Philosophorum. Rhet. & probl. 13. sect. 29. Phocionis illud de favore & misecordia est insigne: *οὔτ' ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, οὔτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.* Stob. Serm. 1.

44 *Tamirim sic Cyre rogabas.*] Tomyris est Græcis: item Tibullo lib. 4. *nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe.* Circa vero obitum Cyri variant: Herod. in fine Cleius, illum in acie occisum vult: Diod. Sicul. 2. Bib. vivum captum & in crucem actum: Xenophon in lectulo suo mortuum scribit, vel fingit potius, lib. 8. Philostratus in Heroic. ait Cyro ex Orphei capite Lesbium oraculum esse datum, *τὰ ἐμὰ ὦ Κῦρε σά.* Cyrus ad regionem transtulit, quod ad genus mortis referebatur. Quod vero Cyrus Tomyrin rogarit, illorum nihil Herodotus & Diodorus. Ingenti vero *ἀναχρονισμῷ* Cyrum bello Trojano antiquiorem facit. Sed hanc licentiam [illegible] excusant Poëtæ. Vide Scalig. lib. 3. Poët. cap. 49. Vossium in Rhetoricis lib. 5. cap. 3. Tale quid in Sophocle illius Græcus interpres notat initio Trachiniarum, p. 680. Posset etiam [illegible] ille versus includi & cancellari, ac si Poetæ attribuatur illa comparatio cum [illegible].

56 *Me-*

Quum redii? Sæva illa dies, femperque gemenda,
Qua reduci primum patriæ mæstissima clades
Visa, audita simul: melius, quem fecimus hostis,
Aut cui factus eram, vitam hanc tot tristia passam
Rupisset gladio. Sceptrone & culmine regni
Dulce frui? Sic sic fratrum patrisque perempti,
Sic raptæ memor Hesiones? miserescite magni
Myrmidonum proceres: Cæsum lugere parentem,
Exhaustam vidisse domum, lapsosque penates,
Sit satis: Hesionem lacrymis solatia tantis
Reddite. Parva quidem posco, sed muneris instar
Majoris, vitæ pariter, pariterque saluti
Exanimem dabitis. Sic postquam questus & ipsi,
Ex cui charta datur, tepidus fluit humor in ora.
   Anthenor Zephyris blandum spondentibus æquor
Haurit iter: rapiensque ducis mandata per undas,
Magnesii fines, Sparten prætervolat altam,
Fatidicamque Pylon, paucis ubi tracta diebus
Ocia dequestus cedit: non Pelea magnum,
Tyndaridas geminos, Pyliam flexere senectam
Verba ducis: læti tandem Telamonis ad urbem
Flectit iter, Lachesisque fugam vestigat in omnes.
   Regia celsa nitet, compluta que murice multo
Purpura Sidonius dispergit in atria luxus,
Solennem confessa diem, qua jungit herilem
Juno thorum: læto cuncti connubia plausu
Concelebrant, populoque suo certamina prima
Ventri-potens ponit genius: cœnare decorum,
Et mensas variare juvat: nec pocula desunt

NOTÆ.

56 *Melius, quem fecimus hostis, aut cui factus eram.*] His Græcos; illis Boos Phrygas signat.

70 *Magnesii fines.*] Lego ut Lucretius, lib. 6. *Magnes I flumina Saxi.*

71 *Fatidicamque Pylon.*] Cur *fatidica*: & quænam? tres enim cognomines in Pelopis ista insulæ. Prius Apollodorus me docuit lib. 1. habitavit ibi Melampus vates: de quo mira inibi.

72 *Ocia dequestus.*] Moras nempe & comperendinationes. Vide Caroli Paschalii Legatum cap. 36. Papin. lib. 1. *similesque Notos dequestus & imbres.* Guntherus lib. 1. *dequesti crudelia facta tyranni.*

75 *Lachesisque fugam vestigat in omnes.*] Lib. 6. v. 770. *Fati fuga sola timetur.* quia legatus tutum iter & admissionem quærebat: solebant id facere ramo oleæ velato lana. Luc. lib. 3. *cultuque insigne verendo Vittata laurus & supplicis arbor oliva.* Sic apud Virg. *pacem præfatur oliva.* Cum ambitu vide agentem de istac re Paschalium lib. de legat. cap. 22.

76 *Complutaque murice multo.*] Vid. lib. 1. v. 471.

81 *Ventripotens ponit genius.*] Γαστρίμαργος. Ita Papinius 5. Sylv. *ventriloqui*, *γαστρεμύθων συμμαχίαν* vero non inscite describit.

82 *Et mensas variare juvat.*] Satin caute, pro isto quidem seculo? nisi per *mensas*, ut ait Ovid. 9. Metam. *felicia poma secundas*, *πεπηγμένα* & *μελίσματα* intelligit;

Fœcundam factura sitim: repetisse voluptas,
Et vires conferre libet: civiliter ipsi
Indulgent proceres cyathis, bibulique clientes,
Heus Hymenæe! sonant, & in aurea pocula fusi,
Invitant sese pateris: plebs mixta * Britanni
Certatura sibi, longique potentior haustus,
Plebeios gaudet calices & sobria vina
Regali mutasse mero: redimitque voluptas
Rara moras, nec cessat hians, dum pectore victo
Lingua fluat, crescant lychni, vestigia nutent.
Cætera multiplici lascivit curia plausu,
Pars syrtis, pars grata lyris, pars ore canoro

* Leg. *tyrannis*

Notæ.

git; quod non videtur; vel pro ferculis, ut Claud. 2. in Eutrop. *corruptasque dapes variasse decorum:* de qua re Casaub. in August. Suet. pag. 100. Ita *mensas variare*, esset παραθέσεις vel missus (Suet. nominat *fercula*) mutare. Mensas vero in dapsilioribus conviviis & Romani & Græci variabant: eratque etiam altera esculentorum, eaque duplex ex carnibus & fructibus: altera poculentorum: qua de re Casaub. ad Athen. lib. 11. cap. 2. Plutarch. in Agide & Cleomene. Ovid. *Mensaque purpureos deserit alta viros.* Sic Cleopatra apud Plin. lib. 9. cap. 35. unionem haustura, *mensam secundam* inferre jubet. Vide Lips. lib. 2. Elect. Victor. Var. Lect. lib. 1. cap. 1. Salmuthi & Panciros. de cibo capiendo pag. 503. εἰσπλάτιον τραπέζας etiam Chrysostomo usitatum, Homil. 4. ad populum Antiochen. in fine pag. 72.

87 *Invitant sese pateris plebs mixta Britanni.*] Guil. Cambdenus, cui nomen & famam restitutam Josephus hic debet, in sua Britannia, pag. 33. ita scribit: *Quod vero Britannos una cum Hercule in Hesiones raptu adfuisse colligatur ex his Cornelii, ut existimant, Nepotis, versibus, dum nuptias Telamonis & Hesiones describit, & in aurea pocula fusi.*

87 *Invitant sese pateris plebs mixta Britanni, &c. Plane poeticum est.* Hactenus ille. Dares Phrygius, cujus vento noster navigat, nihil de Britannis, Dictys, ad quem interdum respicit, tantumdem. Quinam vero Britanni in aula Telamonis? vel quis Brutus inibi? (nam à Trojano quodam Bruto deducere quosdam novi) à quo Britannis concilium nominis? λῆρος λῆρος, καὶ φλυαρία μακρά! qui facile excluduntur, si legas & interpungas mecum, *plebs mixta tyrannis.* ἀρχαικῶς. firmant id sequentia, *Plebeios gaudet calices & sobria vina Regali mutasse mero.*

90 *Redimitque voluptas rara moras.*] Papin. lib. 7. *præcipitant redimuntque moras.*

92 *Lingua fluat, crescant lychni, vestigia nutent.*] Id scilicet lucri faciunt non ἀκροθώρηκες & ἀκροθώρακες, sed Furii illi bibaculi, πολλὴν ἐρῶντες. οἶνος γὰρ οὐκ ἔχει πηδάλια, ut est apud Athenæum, διθύραμβον ποιεῖ. Et ut scite dictum, ἀνὴρ πιὼν τὸν οἶνον, ὡς ὕδωρ ἵππος συνδέσει φωνεῖ, μηδὲ γράμματα γινώσκει. Lucret. lib. 3. *crura vacillant, tardescit lingua, madet mens, nant oculi.* Gemina apud Senecam Epistol. 83. Et Bacchylides lib. 2. apud Athenæum γεγραφικῶς. De Ebrietate vero vide Basilii Orationem. Philonem περὶ φυτουργίας, & lib. singulari περὶ μέθης. Clem. Alex. lib. 2. cap. 2. Plin. lib. 14. cap. 22. Stobæum de Ebriet. Chrysost. ad populum Antiochen. Homil. 1. & in Epist. ad Rom. qui ὑγρὸν βίον διακεχυμένον toties & jure merito Homiliis suis auro contra differt.

Vestigia nutant.] Papin. lib. 4. de eadem re, *succiduique gradus.* Anthol. lib. 4. μεθυσφαλὲς ἴχνος ἑλίσσει.

94 *Pars syrtis, pars grata lyris.*] Σύρτεις refero ad tubas ductiles: ὄργανα σύστοιχα nominat Nicomachus Gerasenus Musices lib. 1. pag. 65. Sacræ literæ frequenter, σάλπιγξιν ἐλαταῖς, κερατίναις.

Pars ore canoro nativas ostentat opes.] Assam scilicet vocem, quam Arist. 8. Polit.

cap. 5.

Nativas ostentat opes, contentaque nervis
Arteriæ, non artis opem, non carmina nervi
Ad vocis mendicat opus: se quælibet ornat
Musa libens, quæ voce placet, quæ dote superbit.
Non tamen indulgent studiis communibus omnes:
Ætatum parium similis concordia: narrat
Cum sene canicies, ludit cum pube juventus.
At moduli alternat libamina prima Choraules
Prævius, & docilis hoc explicat ore choreas:
  Plaudite concives, Salaminæ ditis alumni,
Plaudite: victori nubet Priameia nostro
Hesione: clamant una, feliciter; omnes:
Congeminantque iterum, feliciter. Ille canoros
Concilians in plectra modos, his exit in aures.
  Quid gentis Danaæ proavos, quid prisca stupemus
Prælia? miremur potius, quem protulit ætas,
Qua fruimur, rerum patrem, mundique patronum
Amphytroniaden, axis quem laudat uterque:
Cujus opem sævos debellatura Gigantes
Astra petunt, geminoque armari fulmine poscunt.
Hunc non Juno ferox, non accusator iniquus,
Non labor exhausit: redolent cunabula prima

NOTÆ.

cap. 5. ψιλῶ: distinguit enim pluribus inter αὐλῶ & αὐλῆσαι. ut & Fulgent. 3. lib. Mythol. cap. de Apolline & Marsya. Longus 2. Pastoralium, ὁ μὲν ἦσεν ἀδ' ἐσύρισεν. Phrynicus. ψιλὸς αὐλητὴς. *assus tibicen*. p. 29. De assa voce vide Conjectan. Scalig. p. 121. Varronem in Logistorico, pag. 291.

95 *Contentaque nervis Arteriæ.*] Α'ρτηρία. Itaque per συνίζησιν trisyllabum erit: ut Horat. *luscinia*, & *Vindemiator*. Ita in veteri epigrammate apud Plinium lib. 35. cap. 10. *Marcus Ludius Elotas Ætolia oriundus.* Vide infra lib. 6. v. 384. & infra v. 116.

100 *Narrat cum sene canicies.*] *Garrit* malim. λιχνεύεται. λαρυγγίζει, quod solet fieri ἐν ἐπιτυλικείοις λόγοις. ut Græci vocant. Casaub. Athen. lib. 1. Ita Horat. *garrire libellos.* Propertius: *quam multa apposita narramus verba lucerna*, quod Suetonio in Aug. *submissim fabulari*. Long. Pastoral. lib. 2. cap. 2. καὶ οἷον δὴ γέροντες ὑποσυβρυγμένοι πρὸς ἀλλήλους πολλὰ ἔλεγον.

102 *Choraules prævius*] Qui τῷ χορῷ αὐλεῖ, ad chorum tibia canit: alius vero qui digitis chironomus & pedibus gestiens voce tibiarum & fistularum sonum imitatur. Sidonius: *date ravulos choraulas*, &c. Vide Scalig. ad Propert. pag. 284. Ita λυρῳδὸς, qui lyra, αὐλῳδὸς, qui ad tibiam. Vide eundem in Eusebianis Animad. p. 155 & prolixe etiam Casaub. ad Athen. lib. 14. cap. 2. p. 562. *Malus choraules, bonus symphoniacus:* Augustinus. Arist. 8. Polit. 6. tanquam rarum notat, ἐν Λακεδαίμονί τις χορηγὸς αὐτὸς αὔλησε τῷ χορῷ, erat enim id Choraulæ.

107 *Congeminantque iterum, feliciter.*] Morem veterum. Juvenal. Sat. 2. in simili re, *dictum feliciter*. Phædrus lib. 5. *Feliciter succlamant ipsi principes.* Sen. Epist. 67. *feliciter quod ages.* Ita in re adversa: *Vellem quæ velles.* Horapollo in nuptiis à Græcis acclamatum scribit, κορωνὴ, κορὴ, κορώνην, lib. 1. cap 8. Vide inibi Mercerum p. 136. De formula vero *feliciter* Brisson. lib. 8. Muret. lib. 9. cap. 8. Turneb. lib. 15. cap. 17. Guntherus lib. 4. *Acclamante viro faustum feliciter omen.*

116 *Redolent cunabula primum vix orta virtutis opus.*] Antea libro primo: *Cœlestes*

docui

Vix ortæ virtutis opus: Nemeæus adultos
Expavit terror humeros: Erymantus abacto
Respiravit apro: victricis victima claræ,
Absolvit Creten taurus: dux flebat Hiberus,
* Leg. clamantes, vel damnatis. * Damantis quas Cacus opes absconderat antris:
Non angues Lernæ reduces non Cerberus ingens,
Non Lapithæ domuere virum: vigilata draconi
Poma tulit: pestem Libycam libravit in auras:
Edocuitque hostem nocituris artibus astra,
Qui quondam geometer erat, Achelous in armis,
Messus in effugio nimis effugisse queruntur.
Odrysios mactavit equos, revocavit ab armis
Hippolyten, domuitque fero Stymphalidas arcu.
Nec solum tibi se tellus, sed sidera debent:
Vector eras, & vector eris: da maxime felix

NOTÆ.

docui mecum vagire Dracones. Apollod. lib. 2. Plaut. in Amphit. Hyginus in Hercule, cap. 30.

121 *Damantis quas Cacus opes absconderat antris.*] *Clamantes legebam opes*, de bobus mugientibus intelligens: rectius fortasse *Damnatis*.

Absconderat antris] Vide lib. 6. v. 870.

122 *Non angues Lernæ reduces.*] Ἀναφυομένας πολλαπλασίως, ut ait Apollod. lib. 2. Ovid. *Vulnerib. fœcunda suis erat illa.* Item ex eadem fornace: *Crescentemque malo domui.* 9. Met. Eodem libro: *nec profuit hydræ crescere per damnum.* Minutius Felix in Octavio: *& hydram felicibus vulneribus renascentem.* Vide etiam Nazianz. epist. 127. Ovid. d. l. centum illi capita dedit. Apollod. octo mortalia, unum ἀθάνατον. De ὕδρᾳ σοφιςῇ. Plato in Euthydemo.

124 *Pestem Libycam.*] Antæum. Lucanus prolixe lib. 4. *Edocuit hostem astra*, quod addit, concinnum est, quia, ut Aratus autor est, Hercules à Chirone Astronomiam didicerat. Apollod. lib. 2. ἀέριον ἐγκαταμετέωρον θλίψας ἀπέκτεινε. Mythologia eleganti monstra illa ad affectus applicat Heraclitus epist. 1. ad Hermodorum.

126 *Qui quondam Geometer erat.*] Ex Geometra factus Astronomus, dum matrem nequit extrema contingere planta, ut ait Papinius. Syllabæ quantitati forsitan non consuluit. Sidonius tamen: *Tractator Geometra Musicusque.* Juvenal. *Grammaticus Rhetor, Geometres, pictor, Aliptes.* Excusari possunt talia vel συνεκφωνήσει: de qua antea lib. hoc v. 95. vel si deducas à γῇ: qua de Micyllus lib. 2. p. 211. vel denique exemplis: ὀρείχαλκος, πληϊάδες, εἰάρινος, πολυχρόνιος, αἴλουρος, φαλαινας, κελαινὸν, de quibus vide Joseph. Scaliger. ad Auson. lib. 1. cap. 22. & 28. lib. 2. cap. 21. Casaub. ad Athen. lib. 7. cap. 13. Frequens præterea Latinis aliter nomina terminare, quod vel ex uno, sive is Corn. Nepos, sive Æmilius Probus, apparet: ille enim *Periclus, Neoclus, Proclus, Datamus*, quæ Græcis Περικλῆς; Νεοκλῆς, Πρόκλης, Δατάμης. De Antæo & Hercule plura apud Philost. 2. εἰκόνων. Diod. Sic. lib. 4. Biblioth. & Fulg. Mythol. lib. 3.

127 *Nimis effugisse queruntur.*] A vivis ad mortuos, quæ maxima est fuga. Vide Ovid. 9. Metam. ubi Hercules inclamans Nessum, *non tamen effugies*, & Cointus lib. 6. in eadem re: κεῖνος ὑπεκπροφυγὼν μόχθον. Sic Lucret. lib. 5. *vita fugienti.*

130 *Nec solum tibi se tellus, sed sidera debent.*] Ovid. Epist. Deianiræ, *se tibi pars terræ* (vel pax) *tibi se tota æquora debent.* Innuit autem Herculis laborem, cum Atlantis suppositicius, vel optio in cœlo fuit ferendo, de qua re in fine lib. 1. v. 530. Clem. Alex. Ἡρόδοτος δὲ τὸν Ἡρακλέα, μάντιν καὶ φυσικὸν γενόμενον ἱστορεῖ παρὰ Ἄτλαντος τοῦ βαρβάρου τοῦ Φρυγὸς διαδέξασθαι τὰς τοῦ κόσμου κίονας. αἰνιττομένου τοῦ μύθου τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει διαδέξασθαι.

131 *Vector eras, & vector eris.*] Respectu cœli,

Auſpicium, lætum tribuas nubentibus omen:
Et proſit ceciniſſe tibi. Si juſſeris, ibunt
Monſtra procul, ridebit Hymen, vinoque favebit:
Nam tua ſic Hebe pariat Saturnia cœlo:
Et noſtro nova nupta duci. Plaudentia rurſus
Tecta ſonant, feſtoque favet plebs læta tumultu.
Sola tamen * duro turbat convivia † vultu *Triſti. †luctu.
Heſione, ſpernit plauſus, oditque faventes,
Nil titulis permota ſuis, non dote ſuperba,
Non cultus mirata novos, ſibi capta videri,
Mæſta queri, & quotiens ſibi plaudit regia, nomen
Reginæ captiva pavet, nec libera fidit,
Sed juſſa in thalamos timide ventura coactos.
Cumque aliis modulentur aves, quæ conjuga fata:
* Exhilarant meliore lyra, ſibi credula fingit *Exſpirant.
Noctivagas ululaſſe ſtriges, bubone ſiniſtro
Tecta premi, ſtygioque ſatas Archeronte ſorores;
Funeſtas ceſſiſſe faces: heu cæca futuri,
Quam ſævum patris paritura nepotibus hoſtem!
Quin etiam oblatos calices, oblata recuſat
Cymbia: nunc tacito perfundit pocula luctu,
Et lacrymas bibit ipſa ſuas, ſegnique morantes
Creſcenteſque cibos guſtu jejuna fatigat.
Triſtior interea Phrygius delabitur hoſpes
In portus Salamina tuos, ramoque verendus
Palladio, celſas ſubit arces. Cætera noſſe
Curia cunctatur, concivem ſola Phrygemque
Agnoſcit nova nupta virum, pudibundaque vultum
Flectit, & orantem miratur talibus illum.
Inclyta ſceptrigeri proles Jovis, & minus uno
In natum perducte gradu, reverende Pelaſgis

NOTÆ.

cœli, cujus tibicen & deſtina τοῖς γάμοις fuit, fortaſſe tolerandum: monſtra tamen omnia quæ confecit, *Victor* legendum clamant. Plures Herculis labores enumerat Sidon. Apollin. car. 9.

140 *Nil titulis permota ſuis.*] Reginæ & ſponſæ.

147 *Nocturnas ululaſſe ſtriges.*] Papin. *Nocturnaque gemunt ſtriges & feralia bubo.*

150 *Quam ſævum patris paritura nepotibus hoſtem.*] Ajacem Telamonium, quod lib. 6. res probat, non Teucrum, ut Apollodori verba ſunt lib. 2. p. 111. quæ gloſſema redolent. Hyginus etiam fab. 89. Teucrum ex illa natum ait: Ajacem vero ex Peribæa, fab. 97.

151 *Oblata recuſat Cymbia.*] Pulchre ἐτυμολογεῖ magnus Cæſar Scaliger in iſto vocabulo, epiſt. 26. cymbium ὡς ἐπὶ κύμασι βαῖνον, à quo non abludit autor Etymologici.

153 *Et lachrymas bibit ipſa ſuas.*] Ita Pſal. 101. τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων.

161 *Minus uno in natum producte gradu.*] Silius lib. 8. *Sed genus admotum ſuperis, ſummumque per altos attingebat avos cœlum.* Papin. lib. 2. Theb. *procerum manus omnis, & alto, queis propior de rege gradus.*

76 Nove-

Justitia, belloque potens, tibi supplicat omnis
Cum duce Troja suo, Telamon, miserescite cives,
Tuque prior: non tot terraque marique labores
In-cassum fluxisse sinas: post aspera multa
Huc tandem huc veni: Cerno quam quærere jussus
Hesionen, Cerno: non hæc commercia certè
Juno probat: victore suo captiva fruetur?
Flens hilari? famulans domino? vel barbara Græco?
Redde magis, tot vestra nurus Europa superbas,
Tot celebres habet illa faces: melioribus ortam
Quære aliam fatis: hæc edita sidere diro
In raptus damnata fuit, facilisque vel omni
Præda venit, semperque suis rapienda minatur.
Noverat Argolicus Alcides, noverat alter
Cum Polluce error, novit cum Nestore Peleus,
Quum levis ascensu facili tibi præda daretur
Hesione, meque haud sines trusisset in istos
Infelix Priamus, si quis de gente superstes
Cognata, patriæ pensaret damna ruinæ:
Hanc tibi non superis, animam debere fatetur
* Non marg. Quam sibi servatam gaudet, * sibi? sed Telamoni
Dic potius, subicit, Telamon invitaque flentis
Oscula prædatur, & in hos ait ire lacertos
Emerui gladio. Sic interfatur, & illud
Dircæum memorat, teneo longumque tenebo.
Pulsus abit Phrygius, relegensque quod hauserat æquor,
In patrios delatus agros, iter explicat omne
Civibus: Hesiones thalamos, & nulla Pelasgos
Jura sequi, bellumque hortatur. At æger iniqua

NOTÆ.

176 *Noverat alter cum Polluce error.*] Id est Castor, μετωνυμίᾳ propter διδύμων qua faciem, qua mores, similitudinem. Virg. lib. 10 *simillima proles Indiscreta suis, gratusque parentibus error.* Silius lib 4. de eadem re, *elusit dubios error*, & Lucanus lib. 3. v. 606. *Agnorunt miseri sublato errore parentes.* Plura habes apud Casperium Gevartium in Sylv. Papin. lib. 2. cap. 16. Qui alterius vero faciem exscribit, illum poetæ *mentiri* dicunt, ut Silius lib. 2. *fratrem mentito Lycormæ* ad quæ plura Heinsius. *Mentiri minus* ilem Silius, pro simulare lib. 13. Prudentius, peristephanon v. 290 *lapis severa fronte mentitur minas.* Ita Tertul. lib. de cultu fœminarum, *sororem mentitus Saram.*

187 *Illud Dircæum memorat, teneo longumque tenebo.*] Etheoclem Statii Papinii ἀδελφοκτόνου, cujus hæc verba ad Tydeum Polynici regni alterna jura poscentem. lib. 2.

Quæ sors justa mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicavit honos, teneo longumque tenebo.

Silius quoque lib. 3. *tenet, longumque tenebit. Tarpeias arces sanguis tuus.* Virg. *sedet, æternumque fe.lebit inf.lix Theseus.* Papin. lib. 8. *teneo æternumque tenebo.*

191 *Æger iniqua suspicione Paris.*] Mensuram secundæ syllabæ migrasse videbitur, cui illud Martialis in mentem venerit. *Obtineret minima, si qua est suspicio rima.* Syrus *Ad tristem partem strenua est suspicio.* Vir optimus Henricus Smetius & Pincierus hoc versu

Suspicione Paris. Ne credite, ludimur (inquit)
Dardanidæ, miror hilarem: sibi commodus uni.
Non sperata refert, non quod commune decorum,
Molitur speciale bonum: male publica curat,
Qui sua pluris habet: gelidoque haud utitur ense
Saucia proximitas, mihi classem ac vela parate,
Ibo, ibo non me pavidus quas objicit Hector
Terruerint Syrtes, non arma adversa, vel hostes,
Non aditus in regna graves: mihi numen ab alto
Indulget, dictatque vias, spemque addit ituro,
Mira quidem, sed vera duces advertite, pandam.
Desertura virum flebat Pallantias ortum
Processisse diem, sed jam maturior æstus
Solverat algentes lacrymas me dulce trahebat
Certamen nemorum, populari lustra, fugaces
Indagare feras, facilique instare molosso.
Ocius exciti, qui casse, vel ore, vel aure,
Fraude, sono, sensu, ludentes prælia, casse

NOTÆ.

versu tanquam tibicine secundam in *suspicio* brevem probare volunt, idque nomine Cornelii Nepotis ante Christum scilicet nati errore passivo. Sed recte summus ille dictator Jul. Cæsar Scaliger, qui brevem *συγκοπῆς*, longam *συναιρέσεως* beneficio agnoscit: est enim *ἀναλόγως* suspicitum, suspicitio. Male itaque concludit *ὁ μακαρίτης* Taubmannus, ex Scaligeri sententia illam tantum produci: male etiam, imo ridicule, qui in aliis autoribus pro *suspicio* legunt *suspectio*.

195 *Molitur speciale bonum.*] Intus canit, *σφετερίζει*: nam ut Claudianus ait, *levius communia tangunt*, 3. de raptu Proserp. Arist. 1. Oecon. 6. *οὐδεὶς ἐπιμελεῖται ὁμοίως τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῶν οἰκείων.* Idem Isæus: *οὐδεὶς ἄλλως περὶ πλείονος ἑαυτοῦ ποιεῖται* Orat. 2. pag. 44. Isidorus Pel. lib. 4. epist. 67. *ἑκαστ- δὴ τὸ ἑαυτῶν οἶδεν, τὸ τῶν ἄλλων παρεῖδεν*, quæ sequenti *γνώμῃ* exprimuntur. Prosper Aquitan. de Provid. lib. *quod speciale bonum est hominis.*

196 *Male publica curat, qui sua pluris habet.* *Λόγῳ πολίτης ἐστὶ, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ.* Eurip. Vide insignite ea de re Lycurgum Orat. contra Leocratem p. 161. &c. Tales Lucilius apud Nonium *ἰδιώτας* nominavit, sibi tantum, non plurimis utiles.

203 *Desertura virum.*] Sequitur *ἀθλίαν* *τὸν* illud Bubulci judicium, cujus immemorem Homerum dicit Macrobius lib. 5. cap. 17. & cum illo Meursius: cum Iliad. *ω*. p. 851. diserte id exponat. Fabulæ involucrum & interius cerebrum vide apud Meursium Comment. in Lycophr. Cassandr. p. 125. Fulgentium lib. 2. cap. 1. & lib. 2. c. de Peleo & Thetide. Cælius Rhodig. lib. 19. cap. 19. Isocrates in Encom. Helenæ *Θεοκρίτῳ*, ut nominatur à Simmia Rhodio, illius meminit, & Paridis partes agit: Dio etiam Prusæus. Vide etiam Plutarchum in vita Homeri, Eurip. in Helena, Lycophronem. Clem. Alex. Protrept. pag. 16. Hyginum fab. 92. Lucianum *θεῶν κρίσει*, Dialogo Panopes & Galenes, Charidamo & convivio Lapitharum. Meminerunt etiam Herodotus, Thucydides aliique innumeri. Judicium in Antandro factum vult Strabo; Ovidius in Ida. & Seneca initio Troadis. Describit illud *ἐν παρόδῳ* Silius lib. 7. prolixe Lucianus dicto loco; & Coluthus libro de raptu Helenæ; sed reptilis illius conatus nihil ad nostrum.

Flebat Pallantias.] Illud propter rorem, vel pruinam, unde & *algentes* addit lachrymas: ita lib. 6. super obitu Memnonis v. 370. vide Gifanium in Indice Lucret. in *flere*. Pallantias Ovid. lib. 15. & 9. est Aurora, Pallantis soror, qui ex numero Gigantum: Hyperionis filia Hesiodo

Fallunt, ore cient, vestigant aure: simulque
Invadunt saltus: me nutu numinis error
Devius in spacium seductius, in nemus altum
Egit: venarique dedit secreta dearum.
Idæi regna sinus dignissima Phœbo
Laurus in-offenso frondosum vertice crinem
Explicat, & nemoris proscripta plebe minoris,
Sola viret, nullique suas communicat umbras:
Cætera Cyrrhæam veneratur sylva juventam,
Celsum submittens apicem, longeque reducta
Majorem temere poscentes aera frondes
Castigat, metuitque sacris occurrere ramis.
Huc Deus, aut casus, certe * gravissimus error,
Pertulit, ereptum sociis, hac lætus in umbra
Mirabar laurum vivacis lege juventæ,
Nil Jove mutato passam: mirabar & Eurum
Murmure adulantem foliis, & frontibus auram
Secretum spirare suum, quum languida sensim
Fur oculi somnus invitans ocia, blandum
Pectoris elusit studium, curasque fefellit.
Sic capit herboso projectum cespite fultus,
Delicias hausi superum: nec frivola suetus
In plebem lusisse sopor, sed somnia regum
Dignatus subiit: magni mox nupta Tonantis,
Et Venus, & Pallas, sese languentibus ultro
Ingressere oculis: quarum quæ maxima, fando
Vix bene maturam visa est solvisse quietem.

* leg. gratissimus.

NOTÆ.

216 *Proscripta plebe.*] Sic lib. 4. *proscriptoque Noto*, & lib. 5. *Nox aperit proscripta diem.*

222 *Gratissimus error.*] In libris erat *gravissimus*. Horat. epist. 2. *Et demptus per vim mentis gratissimus error.*

226 *Murmure adulantem foliis.* Sic *Zephyri motantes* apud Virg. Eclog. 5. ὑποσαλεύοντες. μελίσδονται Theocrito: unde & ait ὕδωρ κελαρύζων. Aristoph. in Nub. pag. 181. πλάτανος πτελέᾳ ψιθυρίζῃ. Aus. *Cumque suis loquitur tremulum coma pinea ventis.* Terentianus Maurus: *Pinea brachia dum trepidant, Audio canticulam Zephyri*, χαιτᾶις, ἀλλ' ὁ κομᾶς. Ita Catul. & Claud. *nutantes Platani: nutant ad mutua palmæ fœdera*: ita canes apud Lucret. *gannitu vocis adulant.* Ovid. 14. Metam. *perque ferarum Agmen adulantum.* Homer. ὑγρῆς μαλακὸν ἐπιπνείοντες ἀήτων. Similis ventorum lene susurrantium descripto est apud Chrys. in Acta. Hom. 6. p. 495. οἱ γὰρ ὄρνιθες ᾄδουσι. &c. Synesium epist. 114. Eodem modo Catul. de fluctibus: *ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.* Ovid. *& in alludentibus undis.*

228 *Fur oculi Somnus.*] Cicero, *Somnus perfugium laborum*, 2. de divinat. Pindarus ὕπνος γλυκὺς σύγκοιτος. Pyth. Od. 9. Coluthus, νὺξ δὲ πόνων ἄμπαυμα, nox perfugium laborantium. Sil. *Nox somni genitrix.*

232 *Somnia regum dignatus subiit.*] Vide Artemidorum Daldianum lib. 1. cap. 3. & 7. item lib. 3. cap. 61. apposite item Nicephorum Gregoram commentar. in Synesii librum de Insomniis p. 355. &c. & Rigaltium in Artemidori librum primum. Recte vero Philo lib. de Abrahami migrat. πολλῶν ὕπνος ὀξυωπὸς ἐγρήγορσις, p. 530.

237 *Venimus.*]

Venimus in saltus Phrygios ô Dardane veni
Magni nupta Jovis venit Mavortia Pallas:
Venit blanda Venus: gratare, en noster alumnus
Quod dare Parca neget, timeat promittere votum,
Sidereæ libram formæ dedit ipsa Tonantis
Unica, quæ trini dispenso fœdera regni:
Cui parent undæ Neptuni, tartara Ditis,
Astra Jovis: non si laudor censore caduco,
Indignor, non grata minus reditura tonanti,
Si nostro dubius hæsit mortalis in ore:
Quod longum est, mirantis erit: neu forte putetur
Mendax, quem debet famulatrix fama favorem,
Quod rarum superis, nudos en aspice vultus:
Talis in amplexus venio Jovis: ergo quis ausus;
Pallida Gorgoneam, bellatricemque Medusam
His conferre genis? non sic pudor exulat omnis,
Ut populi tenor, vulgi fuga, bajula lethi,
Quod terret, placuisse velit: vis dira doceri,
Diva tamen dictura fui, non hic opus ense,
Angues tolle tuos, armatos exsue vultus,
Da facilem visu faciem, frontem exere, cedat
Cassis, & inclusum sine respirare Cerasten:
Detege quod galea horrendum, quod parma pudendum
Occulit, atque aude præconia vera mereri.
Hicne nitor Chalybis, hoc aurum hostile, decoris
Extorquebit opem? nescis sævissima nescis.
In chalybe horror inest, in casside fulgurat aurum:
In capulo crudescit ebur: sic docta minaces
Delicias adfert, & vult placuisse Minerva.
Tunc Jovem mentita patrem? qua pellice nostra
In lectos audente suos? sed matre carere

NOTÆ.

237 *Venimus.*] Junonis hæc oratio ὀγκώδης. Palladis, δεινὴ καὶ ἀνδρώδης. Veneris, γλαφυρὸς καὶ χαρίεντος τρόπος: idque ex decoro personarum, qua de re post Arist. in Rhet. Demetrium, Hermogenem, multa Jul. Cæsar Scaliger, lib. 3. Poët. & alibi passim.

241 *Siderea libram forma.*] Ita Minutius Felix, *libram teneas æquissimi judicii.*

249 *Nudos en aspice vultus.*] Apud Lucianum ἐν θεῶν κρίσει omnes se exuunt. apud nostrum Venus tantum post alloquium.

253 *Bajula lethi.*] Θανατοφόρος ἢ θανάτου ἀγγελοφορέων, *gerulus nunciorum* & *fallaciam ferre.* Plaut. Pseud. Sen. Epist. 123. *verba gestare & vitia.*

258 *Et inclusum sine respirare Cerasten.*] Angues ex capite Medusæ quos adverso pectore gestabat, ut habet Ovid. in fine 4. Metam. Apoll. lib. 2. Αὐτὰρ δ' ἐν μέσσῃ ἀσπίδι τῆς Γοργόνος τὴν κεφαλὴν ἀνέθηκε Prud. περὶ στεφ. v. 275. *Et dum Minerva pectus hydris asperat.*

264 *In capulo crudescit ebur.*] Vide lib. 4. v. 190.

267 *Sed matre carere creditur.*] Exponit in sequentibus v. 365. Philo refert ad septenarium numerum, illud de patrima virgine lib. κοσμοποιίας. pag. 17.

Creditur. O superum pudor, hæc ne animosa superbit
Solius meminisse viri? dicique virago
Emeruit? certe superos invisa fatigat,
Mortales consumit. At est Mavortia, dicunt:
Ergo mares vorat. At Pallas, fit: sed quia pallet,
Vel quia Pallanti jugulum scidit: hinc color, inde
Dextra nocens nomen alterno jure meretur.
Tuque, sed O facinus, tune, inquam, prodiga * secus,
Fœmina plus, quam jura sinunt, & mollior æquo,
Tunc ergo Venus, ausa venis in præmia formæ?
An nescis cui jura petis communia? Sed quis
Credet? tot Juno similes habet: unica quondam
Et nullis æquanda fui: quum provida mundum
Dirigeret natura suum, sine conjuge conjux
Stabit, & in florem cultu crescente severum
Stabat adhuc, cum sic mater Natura, quid hæres
Cœli hæres? quod poscis habes: hæc sanguine juncta,
Junctior amplexu: soror est, conjux erit, una
E numero selecta tibi, una, sed unica, cujus
Nec similem memoret tellus, nec sidera norint.
Absque pari parit illa tibi: Sic fata negantem
In fratris cupidi dedit oscula: conscius ille
Optati sceptrum tribuit commune sorori.
Ergo eat & vultus nostros Ericina lacessat:
Nuptum ivi selecta Jovi: sed fallitur, isset
Diva Paphi potius: quoniam ortus nacta serenos
Concrevit spumante freto, cæsisque pudendis.
Hæc patrem factura Jovem, tibi bellice Mavors
Et populo pareret: hac anceps ætheris hæres
Aurea degeneri violaret regna metallo.

* *Idem quod sexus.*

N o t æ.

273 *Vel quia Pallanti jugulum scidit.*] Ante enim Tritonia dicta. Festus tamen: *Pallas Minerva est dicta, quod Pallantem gigantem interfecerit, vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.* Arnob. lib 4. *Nam Minervam me esse genitore ex Pallante procreatam, testis est omnis poëtarum chorus, qui Palladem me nuncupat, derivato à patre cognomine.*

276 *Fœmina plus, quam jura sinunt.*] Velleius lib. 2. *ocio ac mollitiis pene ultra fœminam fluens.*

285 *Una è numero selecta tibi, una, sed unica.*] Egregia, sine exemplo priva, ἀγαμητί. Ita Catullus de Cæsare: *Imperator unice.* Festus: *Thalassium virgo unica pulchritudinis. Sardanapalus unica luxuria.* Plaut. in Bacchid. *unice unum plurimi pendit*, & alibi, *uno magis unicus.* Ita noster lib. 5. *ruit unicus ille Laodamia tuus.* Gifan. Ind. Lucret. in *sagax.* Queroli autor: *me reliquit solum atque unicum.*

294 *Concrevit spumante freto.*] Infra v. 430.

196 *Et populo pareret.*] Πάνδημος ἀφροδίτη.

297 *Aurea degeneri violaret regna metallo.*] Ipsa, ait, maris, non cœli progenies, hybridis & insititiis illis cœli & Deorum majestatem deterit.

302 Quis

Quique nec * judicio Phœbi, nec vindice textu
Securam potuit noctemque fidemque mereri
Lemnius, ultum iret alieni probra pudoris:
Lemnius, & proprios non suspiraret amores.
Ut Phrygium sileam, quis vulgatissima nescit
Furta deæ? sed blanda, sed alma, sed aurea nectit;
Blanda dolos, alit alma malum, petit aurea donum.
Olim, nam memini, certandi sola potestas
Cum Jove nostra fuit: ubi tunc Venus, illane venit
Tertia? ubi Pallas? an quarta jussa veniret?
Tiresia certe steterat sub judice Juno.
Sed taceo, tu Phryx potior, tu disce mereri
Junonem quæ sceptra ferat, quæ commodet aurum.
Tot mundus miratur opes, tot regna Cometæ
Dispensant: quæ sceptra velis, quas elige terras
Quicquid agas, quacunque fluat sententia nosti
Junonem placuisse Jovi: * Junonie judex
Censorem ne sperne Jovem. Sic alta profando,
Reginæ multum meminit, vultumque superbum
Vocibus ingessit, contenta fronte precantis.
  Prodit in aspectum Pallas, fandique secundas
Nacta vices, propriæ fidens & conscia causæ,
Irriguo sacras haurit de pectore voces.
  Magna parens superum, nec enim nego magna tonantis
Nupta, nec invideo, meritum Phryx inclite nostram,

* *Leg. indicio*

* *Marg. justissimo.*

NOTÆ.

302 *Quis vulgatissima nescit?*] Πολυθρύλλητα καὶ κατημαξευμένα.

307 *An quarta jussa veniret?*] Lego *injussa*, vel. *&* *jussa*.

308 *Tiresia certe steterat sub judice Juno.*] Judex inter Jovem & Junonem datus de eleganti scilicet problemate: πότερον τὰς γυναῖκας, ἢ τοὺς ἄνδρας ἥδεσθαι μᾶλλον ἐν ταῖς συνουσίαις συμβαίνει. Sententiam Tiresiæ habes apud Apollodorum lib. 3. Ovid. 3. Metam. Hyginum fab. 75. Fulgent. in Tiresia p. 137. propter quam excæcatum ferunt à Junone. Callimachus tamen hymno in lavacrum Palladis, & Propert. Eleg. 10. lib. 4. à Pallade factum volunt. *Steterat sub judice* hic est experiri, disceptare: alias stare victores, penes quos lis data est, dicuntur; Horatius, *recto stet fabula talo:* opponiturque illi *excidit*, vel quod Juvenalis de Papinio, *fregit subsellia versu*, ut quidem exponit Scaliger in Ausonianis lectionibus: Casaubonus enim ad Athenæum, illud de fractis subselliis ad plausum & συγκροτοῦντας recte transfert. Quia vero Juno causa ceciderat, ideo ait: *Sed taceo, & tu Phryx potior.*

311 *Tot regna Cometæ dispensant.*] Lucanus lib. 1. *&* *terris mutantem regna Cometen.* Papin. in fine lib. 1. *mutant quæ sceptra Cometæ.* Vide Marcellum Donatum in Suetonii Claudium cap. ultimo.

317 *Contenta fronte precantis.*] Diocles Carystius eleganter apud Senecam cont. 34. lib. 5. ἄπρεπες ἡ ὑπερηφανία πρὸς τὸ δεόμενον εἶδος. Lucan. 10. *vultus adest precibus*: id negligit Juno: nam reginæ multum meminit; non autem illius, quod est apud Rhetoras, τὸν ἀκροατὴν εὔνουν ποιεῖν. Arist. 3. Rhet. cap. 14. Aut, quod idem ait: ὁ πλοῦτος ἀνοήτου εὐδαίμονος ἦθος ἐστί; *stultitiam patiuntur opes*. Horat. qua de re in magnis Moralibus Arist. lib. 2. cap. 28.

Si quod erat, carpit: testor freta, testor olympum,
Testor humum, non armatus in prælia linguæ
Credideram venisse deas: hac parte loquacem
Erubeo sexum, minus hic quam fœmina possum.
Martem alium didici: victoria fœda, ubi victus
Plus laudis victore feret, nostrisque triumphis
Hic haud notus honos: Sed quo regina decoro
Effatu tendit? Dea sit cedo, immo dearum
Maxima: non dextræ sortiri sceptra potentis,
Partirive Jovem certatim venimus: illa
Illa habeat: quæ se ostentat, nos gloria saltem,
Cum titulis opus est, ornat minor: & quia cogor
In laudes ire, haud omni sine dote Minerva,
Si gena, si generis autor, si denique mores
Quærendi, in curis regnat pudor: à Jove sanguis:
Censori facies oculo patet: hæccine forma,
Hoc genus, hic mentis cultus? Si conjuga divæ
Gaudia nuptarum dotes, & pignora jactant:
Virginitas me sola juvat, nil passa pudendum,
Non læsura thoros, non deprensura maritos.
Macte Paris, mea bella viri, mea pensa puellæ,
Et mea laurigeri meditantur carmina vates:
Sic populis utrisque fruor, sic grata per omnes.
Sed quid ego hæc? quid ad hæc subnectere plura laborem?
Moribus indignum, fateor, studiisque pudicis,

Notæ.

315 *Hac parte loquacem erubeo sexum.*] Sic lib. 6. de Pentasile: *at virgo loquacem Tarda sequi sexum.* Garrulitas enim est *supellex muliebris*, Plaut. Pœnulo, & *mulieres.* Idem: *imo monstrum, mulier muta.*

316 *Minus hic quam fœmina possum.*] Sic antea: *fœmina plus quam jura sinunt.*

327 *Victoria fœda, ubi victus plus laudis victore feret.*] Optima γνώμη in conviciorum & calumniæ strepitum, sumpta à Demosthene, qui, ut est apud Stobæum serm. 71, λοιδορουμένου τινὸς αὐτόν. οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν, εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ νικώμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων. Philo eandem sententiam recitat lib. de agricult. p. 158. Plut. Nazianzenus apposite, κρεῖττον ἡττᾶσθαι καλῶς, ἢ νικᾶν ἐπισφαλῶς καὶ αἰσχρῶς. Orat. 1. p. 41. Plutarch. in lib. de hostium auxilio: ἡ σιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον, ἐν δὲ λοιδορίαις σεμνόν. &c. Vide Stob. serm. 92. ubi ista Philemonis habes auro contra:

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον,
Ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν,
Καὶ γὰρ ὁ λοιδορῶν, ἂν ὁ λοιδορούμενος
Μὴ προσποιῆται λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

Imo κακῶς ἀκούειν κρεῖττον, ἢ λέγειν κακῶς. Insignis super hac re est Justini Martyris sententia in epistola ad Zenam & Serenam pag. 2. περὶ τῆς κακηγορίας σιωπητέον, &c. quæ pluscula Chesippus quilibet παχύπλευρος σκληρονώτης ἐν βύρσαις, & Daphitas si attenderet, nunquam foret Stratonis ille coculus, qui de se apud Athenæum, ἐξὸν ὃ βούλει τοῦ μαγείρου αὐτοῦ λέγειν. lib. 9. pag. 382. Sed bene habet, ὅτι θέμις οὐχὶ γλώσσῃσιν ἀναιδέα τεύχεται αἰεί, ut ait Cointus Smyrnæus de Thersite lib. 1. v. 750. αἰσχαλέον σημαίνων τὸ πλέον δυστυχία. Vide insignite egregia de Calumniarum fructu apud Chrys. Hom. 14. in Acta Apost. p. 553. & Hom. 39. p. 716. v. 319.

347 *Moribus indignum fateor, studiisque pudicis.*]

Ostentare

Ostentare suum: propriæ nam venditur artis:
Detitulat titulos, quos ingerit, at quia præsens
Viribus & vitiis armatur causa, Minervam
Accipe plus tacite meritum, quam voce sequutam.
Quum vetus efflueret in regnum mobile mundus,
Terrarumque notas ultrix detergeret unda,
Emersit cum sole fides, mox cætera dudum
Nacta fugam virtus terris offensa prophanis
Jam mundo meliore redit: prudentia nunquam
Velox, indulgens pietas: patientia victrix:
Strenua simplicitas: hilaris pudor: ardor agendi
Sobrius, & nullo nutans constantia casu,
Non vaga pax aderat, rerum Concordia custos
Justitiæ rectique tenor, sine judice stabant
Visuræ populos & Deucaliona sorores,
Poscebantque ducem: nec enim secura meandi
Copia, nec prorsus furiis in tartara pulsus
Cassavere metus: tandem genitura Minervam
Contremuit frons celsa Jovis, totusque rotatu

NOTÆ.

Ostentare suum: propria nam venditor artis Detitulat titulos, quos ingerit.

Suum hic est ἴδιον τὸ περὶ αὐτοῦ. *Detitulat*, ut lib. 1. *depotuit*, v. 281. ubi plura de hac συνθέσει. Gaudet hic poëta κακοζηλίᾳ quadam; potuisset enim levi versura: imminuit, infuscat, vel ut ipse infra, *Virginis elidit titulum.* Tertullian. contra Judæos cap. 9. pag. 100. *Magos quoque Samaritanorum appellatione titulavit*, & lib. de Judicio Domini: *& vernis roseas titulabit floribus auras.* Γνώμη sumpta est ex passivo illo: *laus in suo cujusque ore sordescit.* Salomon Proverb. cap. 27. ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα, ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. Plut. eleganter in libro de sui laude: αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ παρ' ἄλλων ἔπαινος ἡδίστων ἀκουσμάτων ἐστὶν, ἑτέροις δὲ ὁ περὶ αὑτοῦ λυπηρότατον. Geminum est illud Themistii Euphradæ. οὐδὲν οὕτω φορτικὸν ἄκουσμα, ὡς ὁ καθ' αὑτοῦ ἔπαινος. Orat. περὶ φιλοστοργίας. Id cogitans Æschines dicebat virorum etiam clarissimorum laudes esse molestas, multo magis Demosthenis, ὅπου δὲ, addit, ἄνθρωπος αἰσχύνη τῆς πόλεως γεγονὼς ἑαυτὸν ἐγκωμιάζει τίς ἂν τοιαῦτα καρτερήσειεν ἀκούων; Demosthenes id animadvertens obliquat exordio aureæ illius de corona orationis φύσει πᾶσιν ὑπάρχει τῶν μὲν λοιδοριῶν, καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως. τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὐτοὺς ἄχθεσθαι. Eadem est Chrysostomi χρεία in 2. ad Corinth. Hom. 22. p. 894. οὐδὲν οὕτως ἀπεχθάνεται τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκροατῶν, ὡς τὸ ἑαυτόν τινα ἐγκωμιάζειν. Eadem habes p. 896. eadem Homil. Synes. de dono Astrol. καρτερεῖν ἑαυτὸν καὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ ἐπιδείξεως οὐ σοφίας ἀλλὰ σοφιστείας ἐστὶν, pag. 307. Nilus etiam bene: φεῦγε τοὺς ἐπαίνους, αἰσχύνου δὲ τοὺς ψόγους, paræn. 27. Vide etiam Plinium epist. 8. lib. 1. & Plutarchum in Cicerone.

352 *Cum vetus efflueret in regnum mobile mundus.*] Regnum mobile propter κατακλυσμόν. Vide lib. 1. v. 406.

355 *Nacta fugam virtus.*] Ovid. *Ultima cœlestum terras Astræa reliquit.* Ita Chrysostomus in Matthæum Hom. 10. p. 97. ἀπελήλαται καὶ ἐκβέβληται καὶ τὴν γῆν ἀφεῖσα τὸν οὐρανὸν ἀνεδήμησεν, de Pace loquitur. Fugam illam Virtutis prolixe Aratus describit p. 206.

365 *Genitura Minervam contremuit frons celsa Jovis*, &c.] Apollod. Rhodius lib. 4. Argonaut. Callimachus hymno in lavacrum Palladis, Pindarus insignite. Olym. 7.

Ἁνίχ' Ἁφαίστου τέχναισι χαλκελάτῳ πελέκει,
Πατέρος Ἀθαναία κορυφὰν κατ' ἄκραν
Ἀνορούσαισ' ἀλάλαξεν ὑπερμάκει βοᾷ.
Οὐρανὸς δ' ἔφριξέ νιν καὶ γαῖα μάτηρ.

Securis

Intonuit majore polus, nec * gravior unquam
Lux superis: hoc patre fluens, hoc edita partu,
Divum pandit iter, diras & monstra relegat
Virtutum custos, virtutum prævia Pallas.
Hæc illa est, quam Juno notat, quam Dardana cernis:
Marte Minerva potens, hæc cujus dextra minacem
Exhausit Phlegram: vidi dicamne? sed omnes
Novimus, Enceladi consumpsit flamma Cyclopes:
Centimanus pharetras centum, Niobesque sagittas
Sprevit anhelanti jam major Marte Typhoeus:
Cœlum poscebat, ubi * nunc Mavortia Juno?
Juvisset numero, saltem, propiorque stetisset
Pro sceptris armata suis? jam pene supernos
Persephone thalamos, Ditem complexa tenebat.
Quum tandem exsiliens trepidis Saturnia stratis
Exclamat Pallas, Pallas proh fata, moraris?
Pellimur accessi, sensit valuisse Medusam,
Gorgoneamque Deam, sensit quod fulgurat aurum
Plus splendore potens, cum cœlum, sceptra penates
Reddidimus trepidæ sit nunc ingrata, sit hostis:
Nostrum est quod regnat, nostrum quod cum Jove somno
Securo fruitur: at curam imbellis olympi
Quum subii, tunc diva fui, tunc dicta virago.
Vos superi testor, quantis sudaverit ausis
Hoc caput, hoc pectus nostrum (ac ostendit utrumque,
Cœlum suspiciens) pudor hic, hic cassidis horror,
Et parmæ quam Juno notat: genuitne cerastas
Juppiter? advertat cujus convitia tractat
Diva memor, pareatque suis: parit illa potentem
Vulcanum, pariatque velim: non quod pede molli

* *Leg. gratior.*

* *Leg. tunc.*

Notæ.

Securis itaque obstetrix fuit, & quod addit, Jupiter Rhodiis aurum pluit. Vide Apollodorum lib. 1. pag. 8. qui absorpta Thetide, Prometheo, vel Vulcano, caput percutiente Palladem juxta Tritonem amnem armatam exiluisse scribit. Philo περὶ κόσμου. commentum de Minerva ad numerum septenarium transfert, pag. 17. Item Chalcidius Comment. in Timæum Platonis pag. 111.

374 *Enceladi consumpsit flamma Cyclopas.*] Vide Apollodorum lib. 1. & illa quæ sequuntur de Typhæo, qui manuum, *τὴν μὲν ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἐκτεταμένην, τὴν δὲ ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς* jactabat, dicuntur inibi ἑκατόγχειρες Cœli filii, & ἑκατόγχειρες simpliciter, Nazianzeno, orat. 4. pag. 121.

384 *Sensit quod fulgurat aurum.*] Refer ad Junonis illa, supra v. 358. 363.

391 *Hoc caput, hoc pectus nostrum (ac ostendit utrumque.*] Imitatio est Ovid. 13. Metam. *Aspicite ea. vestemque manu deduxit.* Sic Virg. in Ceiri: *aut ferro hoc, aperit ferrum quod veste latebat.*

396 *Pede molli Militat, invideo.*] Εὐφυοποιητικὸς & νόστιμον elegans in his & sequentibus. Sic apud Homerum Juno illum appellat κυλλοποδίωνα, vide & apud Cicer. 1. de Nat. Deor. illius picturam. de qua Victorius Variarum lib. 19. cap. 20. Vide *μυθολογικά*

Militat, invideo, nescitve quod arte catenas.
Sic fatur, Veneremque obliquo figit ocello
Atque iterat. Res ô vatum dignissima visu,
En generat voces, evolvit nomina, nugas
Pieridum, & nostras dignatur noscere frondes:
Sed male vel didicit meminit vel mollius æquo,
Vera voce fluit à polleo Pallas, & alti
Splendorem meriti vix gloria nominis æquat.
Macte Paris, quid enim numerandis improba veris
Effluo, & in titulos suspiro prodiga? læsi
Forte Deos, exempla sequor, veniamque coactus
Error habet, nosti Junonem indigna locutam.
Sed taceo, promsi (fateor doleoque) superba,
Vera tamen, sed molle decus, formæque triumphum
Non hac mente peto, viles ut solvar in usus,
Vulgaresque jocos, hac fronte, hoc oris honore
Venatrix hominum vernet Venus. O fuga morum,
Diis utinam libranda forem: Nunc Cypris in omnes
Bella ciet, victrixque placet, mundumque superbit
Imperiis cessisse suis: heu rara securis
Aurea, rarus amor morum, quippe ardua frangit,
Virus dulce, piæ Syrtes amentia supplex

NOTÆ.

λογικά apud Camerarium, problemate 7. p. 22. & Plutarchum in lib. de facie Lunæ. qui Vulcanum ideo claudum ait, quod *πῦρ ξύλου χωρὶς, ὥσπερ χωλοὶ βακτηρίας οὐ πρόεισι* p. 932. Talis autem *εὐφημισμὸς* est in illis, quæ magnus ille Scaliger in Cerrato emendat, cum *partes tacitas* mavult, quam pudendas, lib. 6. Poët. cum ipse *cunas cruentas* ponit, pro *μεμαρτυρωμένας*.

402 *Meminit vel mollius æquo.*] *Μνημονικὸν ἁμάρτημα.*

403 *Vera voce fluit a polleo Pallas.*] Nimis Grammaticum, nisi ad orationem Junonis referas. Etyma quatuor enumerat autor Etymologici: quorum tria etiam Tzetzes ad Hesiodum: aliud habes apud Hesychium: aliud Clem. Alex. Orat. ad gentes, p. 9. *ἀθηνᾶ μὲν ἂν τὴν καρδίαν Διονύσου ὑφελομένη. Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορεύθη.* Plato etiam in Cratylo *ἀπὸ τοῦ πάλλειν.* Vide etiam Phornutum, titulo *Minerva*, p. 160. qui illam *intellectum Jovis* appellat, ut Papinius, *magni decus ingeniumque parentis*, lib. 2. Theb. Vide etiam Apollod. lib. 1. p. 15. *Minerva* unde dicatur, habes apud Festum, & qui inde sumpsit, Meursium Criticor. 2. part. cap. 5. pag. 117.

407 *Veniamque coactus Error habet.*] Arist. Ethic. 3. cap. 1. *ἡ ἄγνοια ἡ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις, ἐν τούτοις ἔλεος καὶ συγγνώμη.* Eadem Philo in fine libri de migrat. Abrahami pag. 331.

416 *Heu rara securis aurea.*] Quid hic *securis aurea?* an de imperio? ut Propert. *Brutique secures*, nihil minus. An vero de aurea securi, quam Mercurius rustico pro ferrea obtulit, ut est in fabula Æsopi apud Planudem fab. 44. quo Acron refert illud Horatii Sat. 7. lib. 1. *fertur quo rara securis.* Ita de simplicitate intelligendum foret, cum sequatur, *rarus amor morum*, sed non videtur. De victimis mactandis in honorem Deorum intelligo, ita lib. 3. v. 216. *& larga cumulat promissa securi*, quam & *secespitam* nominabant. Nisi forte ad Saturni falcem referendum, qua Cœli *παιδογόνα* demessuit. De securi in judicium vocata, vide Pausaniam in Atticis pag. 22. & 27.

418 *Virus dulce &c.*] *Ὀξύμωρον.* Vide lib. 4. v. 221.

Molle matrum, morbus hilaris: Sic vendicat orbem,
Exitium venale Venus, sic exit in omnes
Teligerum complexa suum: exemplumque datura,
Vulcano Martique parit: moderantior olim
Mortali contenta jugo, non astra coëgit
In * numen laqueumque suum: non fulmine blando
Fulminis autorem fregit: non Cynthius ignes
Majores miratus erat: non cura tridentis
In mediis fervebat aquis: sed nomine vero
Bacchus liber erat: pudet Ægæonis alumna,
Sera ultrix superos vexat, cœlumque reposcit
Cum patrio projecta gelu, cumque exule mentu:

* *Marg. numerum.*

NOTÆ.

426 *Non cura tridentis.*] Neptunus, qui Silio lib. 15. *tridenti potens*, ille ex Venere Erycis pater est: ut Sol Electryonis, quæ hic arrodit Pallas.

427 *Sed nomine vero Bacchus liber erat.*] Liber enim dictus.

428 *Pudet Ægeonis alumna.*] Venus ἐπίσκοπος ἐν θαλάσσης, ut Musæus loquitur: hinc lib. 1. nostri *Tritonis* alumna, & *Ægæonis*: ponit enim utrumque nomen pro mari, ut postea, *Cum Jove, cum Tritone fuit, cum dite Dione.* Sic *Ægaeon* pro mari apud Lycophronem: αἰγαιῶνος αἰγίτην πόρον. Ovidio est Deus marinus, ut & Papin. 5. Theb. *Diis pelagi ventisque & Cycladas Ægæoni Amplexo*, ille 2. Metam. *balænarumque prementem Ægæona suis immania terga lacertis.* Ægæon etiam est Briareus. Hom. Iliad. α. ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. Ita Papin. Achilleid. 1. *duros laxantem Ægæona nodos.* De illo vide plura apud Turnebum Advers. lib. 19. cap. 2. De hoc Apollod. lib. 1. De tempore syllabæ penultimæ vide Hartungum 2. tomo, Thes. Critici, cap. 8. pag. 736.

430 *Cum patrio projecta gelu, cumque exule mentu.*] Ita in omnibus editionibus: legendum autem verbo nupto, *mentula*: quod satis arguunt illa: *Erubeo ulteriora loqui*: unde etiam syllaba coaluit cum sequenti. Eandem rem Juno tetigit supra:

——— *quoniam ortus nacta serenos*
Concrevit spumante salo, cæsisque pudendis.
Sed taceo.

Venerem mari esse oriundam, cum αἰδοῖα Cœli Saturnia desecuit falx, ut Ausonius ait, nimis notum ex Hesiodi Theogonia, Apollodoro lib. 1. pag. 2. Arnobio lib. 4. Macrobio Saturnal. lib. 1. cap. 8. & 12. & Poëtis omnibus. Eandem è mari emergentem habes apud Pausaniam, in Corinthiacis. Heliacis prioribus; & apud Plin. lib. 35. cap. 10. Anthol. Græcor. Epigrammat. lib. 4. Involucrum fabulæ est apud Varron. lib. 4. de causis ling. Lat. Fulgentium lib. 1. p. 135. b. Clem. Alex. Pædag. lib. 1. cap. 6. ex Diogenis Apolloniatæ sententia: item apud Arist. 2. de Generat. Animal. cap. 2. Hinc vulgo ἀφροδίσια dicta. Dydimus vero dictam putavit ἀφροδίτην παρὰ τὸ ἁβρὸν τῆς διαίτης, ut habet autor Etymologici magni. Plato in Cratylo etymo Hesiodi adversari nefas putat: quod Hesiodi tamen Scholiastes cum Euripide insuper habuit: qua de re etiam apud Aristot. 2. Rhetor. cap. 23. καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς. τὰ μωρὰ γὰρ πάντ' ἐστὶν ἀφροδίτη βροτοῖς. Euripid. in Troadibus ita μυθολογεῖ: etiam Heraclides ad Homerum, cur Diomedes hortatu Palladis, vulneret Venerem.

Cumque exule mentu.] Sic lib. 6. *exule bello*: item *extorres artus*: Ita Synesius in hymno quinto: φυγάδας γαίας μόχθων: cui opponitur Nonno toties usurpatum ξυνὸν. Prudent. in Hamartig. *fugit exul Sanguinis & carnis penetralia*: *avis exul hyemis*, Laberius. *Altorumque exul nemorum*, inde de fera lib. 2. in Ruf. Claudianus; *exul spei* Hegesippus, lib. 3. Tertullian. de Baptis. cap. 5. *viduis aquis sibi mentiuntur, à quibus scilicet Spiritus sanctus gratia exulat.* Ita *viduus soli*, Silius lib. 2. *viduus pharetra*, Horat. Isidorus, ἀλήθειας χηρεύειν, lib. 2. epist. 213.

Erubeo ulteriora loqui: me strenua certe
Omnipotensque Venus tentabat flectere, cessit
Sensi etenim, mecumque utinam deprenderet orbis,
Quum fallax & blanda venit, nihil hoste polito
Sævius, omnifico vultu mentita favorem
Amplexum in luctus solvit, defœderat urbes,
Arces frangit, & in subitum rapit omnia Martem
Quum ventum in cædes, cedit: quum prælia fervent,
Frigescit: tunc arma juvant, tunc Pallas in usu;
Et Venus in probris: commercia turpia, molles
Exacuit, duras emasculat, & rapit orbem
In prædam, cui præda venit: sic mutuus error
Invenit alterni solatia digna pudoris.
Non cogo in certos numerosum Prothea vultus,
Non venerem semper variam, moresque pererro
Implicitos, satis est aliquo si cognita casu
Non trahat incautum prorsus, sed voce monentis,
Exemplum cui mundus erit, quis dicat egere?
Maxime Priamidum, nostra est si gloria quicquid
Mars audet, quod Clio docet, quod certat Arachne,
Si tibi mixta manus, & partitura Minervam,
Si tutoris egent arces, & in arce triumphat
Palladium, formæ titulum si virgo meretur,
Annue, & Iliacum judex ne despice fatum.
Desierat vultuque animum vocemque sequuto
In gyrum flectens aciem sedet: emicat axe
Idalio provecta Venus, tandemque profatur
Mœsta parum, sed blanda oculis, & fronte serena.
Heu quibus exilium populis positura relinquar,
Libera Saturni proles? Cui grata, vel æqua,
Si superis invisa vagor, si transfuga cœli
Fata sequor? vos ô spirat quibus orbe secundo

NOTÆ.

431 *Me strenua certe, &c.*] Vide ea de re Dialogum Luciani, & Homerum in hymno Palladis.

434 *Nil hoste polito sævius.*] Hostis politus ἐξόμηρον, qui familiariter amicitias exercet, ut Cicero loquitur, λυκοφιλίαν. Proverb. cap. 27. ἀξιοπιστότερά εἰσι τραύματα φίλου ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ.

439 *Tunc Pallas in usu.*] Et Venus in probris. Ita Terent. in Phormione: *sin patesit, in probro siem.*

451 *Si tibi mixta manus & partitura Minervam.*] Consilii & auxilii promam se promittit: *partiri curas & rerum arcana solebat*, ut Papin. loquitur.

454 *Iliacum Judex ne despice fatum.*] Palladium, quo salvo, urbs salva. Vide Apollod. lib. 3. p. 180.

459 *Heu quibus auxilium populis positura relinquar.*] Ita Æschines Demostheni ista assuit: ἀπεγεγράψατέ με ἐκ τῆς πολιτείας, ἵνα ἴσω ὅπη ἀναπλήσομαι. Orat. contra Coronam, vel Ctesiphontem.

462 *Spirat quibus orbe secundo Indefessa fides.*] Ἔφεσιν à Diis ad hominum judicium adornat, cum à Junone & Pallade quasi

Indefessa fides, quos non livescere certum est,
Si pia, si facilis, si nulli dura Dione,
Pendite quis causam casus premat, unde tumultus,
Unde minæ: cum prima meos lux extulit ortus,
Fovi hominem duros tenere solata labores,
Et casus miserata graves: sic publica grati
Templa mihi struxere viri: sic thura merebar:
Hinc iræ, hinc odii causæ: miserescite saltem
Vos quibus exul agor, cœli rea, deprecor orbem,
Quem colui, vestram populi defendite civem.
Flos juvenum, spes nostra Paris, non vexo locutas
Non incuso Deas: quis enim vel carpere possit,
Vel sacros æquare modos? at si qua fatendi
Libertas veri, nosti puer inclite nosti
Quæ rerum series, steterit quo cardine causa,
Quam bene rem sermo digesserit: indice vultu,
Eloquio frontis, oculo censore, secunda
Lis erat: unde igitur armata licentia fandi
Infremuit? Si dura minus reverensque pudoris,
Et Jove progenita, & virgo Tritonia credi
Posset? At emeruit Musarum maxima dici,
Non nego, fingit enim, nullique hæc parte secunda
Falsigraphos commenta docet: docet auribus uti
Mollibus, & cæcos per frivola ducere sensus.

NOTÆ.

cœlo excludatur: quo spectant illa, *si transfuga cœli fata sequor, cœli rea deprecor orbem.*

463 *Quos non livescere certum est.*] Livescunt certe homines, sed Diis sua non invident: nam ut Aristoteles ait 2. Rhet. cap. 19. φθονήσουσι οἷς εἰσὶν ὅμοιοι ἢ φαίνονται: & paulo post, καὶ ἂν πολὺ εἰόντες παρ' αὐτοῖς, ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις λείπονται.

479 *Oculo censore secunda lis erat.*] In rem præsentem ait veniendum; ut enim Pindarus, εὐώνυμον ἐς δίκαν τρία ἔπεα διαρκέσει. *Litem secare* est honorarii arbitri, quod Ciceroni in libro de Fato, est *medium ferire*, ut quidem Victorius legit lib. 1. cap. 18. ut & Græci μέσον τέμνειν ita apud Athenæum lib. 14. τὴν μέσην τέμνειν: vide Erasm. *medium secare.* Jul. Cæsar, Scaliger in farragine poëmatum. *Dicebant veteres, medium secat: iste sed harpax, extremum medium principiumque secat.* Plutar. 1. Sympos. q. 2. ἐγὼ διαιτητὴς ᾑρημένος. ὁ κριτὴς ἀποδιαιρῶν διὰ μέσου. Horat. *ridiculum acri fortius & melius magnas plerumque secat res.* Virg. *quam quisque secat spem.* Lucret. *Si subito medium celeri præciderit ictu vis aliqua*, lib. 3.

485 *Falsigraphos commenta docet.*] Poëtas quibus maxima de nihilo nascitur historia: quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum, Manilius, ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες, ait Isid. Pelus. lib. 2. epist. 278. οὐχ ὁσίως ψευδηγορέουσι, Oppianus: qua de re illustris in utramque partem apud Pindarum locus Nem. Od. 7. p. 281. *Falsigraphus* formavit, ut Attius, Plautus, Ausonius, *falsidicus*: ut antiquus poëta *Legicrepi tundunt, latrant fora.* Vide Catalecta Scaligeri pag. 332.

Docet auribus uti mollibus, & cæcos per frivola ducere sensus.] Illi ut plurimum Veneris sunt satellites, ἐξ ὀνομάτων, ut Æschines dicebat συγκείμενοι, contra Ctesiphont. qui καταγλυκαίνουσι τὸ λόγιον, & ut Pindarus Olymp. Od. 1. ὑπὲρ τὸν ἀλαθῆ λόγον δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις ἐξαπατῶντι μῦθοι βροτῶν φρένας: quo spectant sequentia *Phyllidas*,

Hisiphylas,

Cumque per ambages nugis pomposa venustis
Phyllidas, Hysiphilas, & prælia nostra retractet,
Lucratur sacram venalis fabula laurum.
At si militiam fingendi fœda facultas
Hanc habitura fuit, saltem discrimen habendum
In quam, quid, quare, nec enim si nata cerebro
Nostri plena Jovis, gelidæ nil improba fando
Virginis elidit titulum, doctissima virgo.
Illa virum titulos raptis mendicet ab armis;
Sit sese contenta Venus, tumide illa minetur;
Nos humiles facilesque pati: rorantia tabo
Signa ferat victrix; nostri sine cæde triumphi.
An quia naturæ non obluctata, fatigor?
Anchysæ si blanda fui, sexumne refelli?
Si peperi, cui facta nocens? meus astra Cupido,
Æneas Phrygiam vester colit: hæccine culpa?
Hoc Venus exitium superis molitur & orbi?
His homines, his dono deos. ergo innuba Pallas
Sic meritæ mores Veneris notet? illane grata,
Grata viris, quos Marte vorat? placanda puellis
Quarum fastidit sexum? diis digna serenis,
Quos resides timidosque vocat? sic exit in omnes,
Sic telis placitura suis: sic omnibus æqua?
At virgo est; negat Aglaurus, negat anguis opertus:

NOTÆ.

Hisiphylas, ut mavult Casaubonus legere in Persio, unde hæc sumpta.

492 *In quam, quid, quare.*] Vide lib. 1. v. 145. lib. 6. v. 33.

493 *Gelida nil improba fando virginis elidit titulum.*] Verba nupta, ait quæ v. 459. [illegible] proferebat Pallas, illam *devirginant*, ut Apuleius, vel *depudicant*, ut Laberius apud Agel. lib. 17. cap. 7. *Gelidam virginem* nominat, quod amore non incalescat; [illegible] scilicet & [illegible]. *Elidere titulum*, ut Cicer. 3. Tuscul. *elidere ægritudines.* Quid proprie *elidere* vide Junium in Apologet. Tertul. cap. 23. p. 40.

499 *An quia naturæ non obluctata, fatigor?*] Rea peragor, quia non *fugio à sexu*t ut Juven. loquitur. Est autem verbum *fatigor* multæ significationis: sæpissime nostro est κακοπαθοῦμαι, καταπονοῦμαι, ut supra, *superos invisa fatigat*, lib. 4 *ut non sensura fatigant Membra*, lib. 6. *mille licet mortes hinc inde fatigent*, *duplicique fatigat Morte animam. Phrygios umbone fatigans.* Sic Virg. 4. Æneid. *Corripit è stratis corpus sociosque fatigat*; *excitat* lib. 3. *Martemque fatigant*, lib. 9. *Sylvas, terga fatigare, curasque fatigat*, Papin. lib. 5. Sylv. Propert. *sat tibi sint noctes, quas de me Paule fatiges*, lib. 4. Silius lib. 7. *tertia bella fatigat*, lib. 13. *campos fatigare: quos spes grata fatiget*, lib. 16. Tacit. lib. 15. *dextram osculis fatigare.* Trebel. Pollio: *res secundæ sapientum mentes fatigant.* Sidonio Apollinari *fatigare* est cavillis & locis incessere, lib. 3. epist. 13. *si fatiget in contumelias; si fatigetur in furias.* Vide Wolberium ad Epist. 8.

510 *At virgo est, negat Aglaurus.*] Fabulam exponit Ovid. Metam 2. Hyginus fab. 166. Fulgentius, tit. de Vulcano & Minerva, p. 139. Apollodorus lib. 3. p. 195. Pausanias in Atticis, nullo tamen, quod mendacii ἐξαίρεται, consensu. Venus, ut verbo rem signem, Minervam negat virginem, quia Erisichtonium Aglauri fidei commisit, quem ex Vulcano natum volunt,

At taceo. At facie pollet; consulta reclamat
Unde tumorque genæ: gladiis at strenua sumptis;
Non proprium, quod fingat habet: mentita potestas
Læta brevi, probrosa diu, post pauca serena,
Spuria perpetuo sordescit gloria luctu.
Quondam certa fides, bella imperiosa deorum
Non una confecta manu, laurusque per omnes
Dicta dari. at victrix Perseæ Gorgonis umbrâ,
Extorsit titulos, palmamque imbellis olympi.
Sic de se meminit Pallas, sic credere oportet;
Crede Paris, res digna fide, tradendaque fastis,
Plus Jove, plus Phœbo potuit, plus fœmina Marte:
Marte utinamque meo: nec enim tibi Juno nepotes
Invideo, si digna tamen: nec turpe Minervam
Ut socium numerare genus, tot freta Dione
Vindicibus potuit saltem, si fata tulissent,
Serpentum non esse parens, miserique per urbem
Exulis explicito raperet vestigia giro
Hermione Martis; vidi, vidi ipsa nefande

NOTÆ.

qui, ut ait Apoll. *ἀπεστριμμένον εἰς τὸ σκέλος τῆς θεᾶς*. Nazianz. Orat. 2. in Julian. per. 128. *Ἀθηνᾶ παρθένος ἐστὶ καὶ παῖδα δεξαμένη*.

Negat anguis opertus.] Hæc vel ad Erisichtonem cistæ inclusum referenda: quo faciunt verba Apollodori: *θεῶνται τῷ βρέφει παρεσπειραμένον δράκοντα*: vel ad Æsculapium, quod ad verba autoris propius accedit; atque ita *anguis opertus* erit Æsculapius, quamvis non nesciam, Draconem tutelam vel famulum Æsculapii rectius dici. Serenus de illo: *Qui quondam placida tectus sub pelle Draconis.* De eodem Sext. Aurel. Victor: *se in Ogulnii tabernaculo conspiravit.* Palladis vero & Æsculapii filia dicitur *Ὑγίεια*, quod solus, quantum scio, Pausanias scribit in Atticis: *ὧν δὲ διατριβῶν πλησίον Ὑγιείας τε ἣν Ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι λέγουσι καὶ Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν καὶ ταύτης Ὑγιείας*: deinde etiam apud eundem in quarta parte Aræ Amphiarai tribuitur Veneri Panaceæ locus; item Jasoni Hygiæ, & Minervæ Pæoniæ: cujus rei Mythologiam habes apud eundem in Achaicis p. 230. & disceptationem Pausaniæ cum quodam Sidonio. Vide & Plinium lib. 35. cap. 11. ubi Iaso & Ægli filiæ nominantur Æsculapii: Dalecampius ista de Iaso ad Iasonem Chironis alumnum manifesto errore transfert. Quamvis autem Theocrito, Luciano, Homero aliisque, Diana, Musæ & Minerva *αἰεὶ παρθένοι*: alii filios tamen & filias illis assignant: de Diana, si eadem est cum Luna & Ilithya *λυσιζώνη* res clara: de Musis est apud Pausaniam in Bœoticis p. 303. Apollodor. lib. 1. pag. 8. Causam adfert Bion Eidyll. 4. Paschalius de Coronis lib. 3. cap. 4. pag. 144.

515 *Spuria perpetuo sordescit gloria luctu.*] Si spurii *ἀπὸ τῆς σπορᾶς*, ut vult Modestinus D. de statu Hom. lib. 23. dicti rectius Ausonius: *quique notam spuriis versibus addiderat.* De vocabulo vide Crinitum lib. 2. cap. 5. Scaliger in Festum p. 112. ubi de *σκοτίοις, παρθενίοις*, Favoniis; & Meursium ad Lycophronem p. 206. Casaub. ad Apuleium, p. 148. De vitio filiis Scaliger ad Varronem pag. 224. de iisdem Imbris vel Umbris dictis apud eundem. p. 201.

527 *Serpentum non esse parens.*] Harmonie cum Cadmo in serpentem mutata est, quæ filia Martis & Veneris Apollod. lib. 3. p. 143. Ovid. 4. Metam. Papin. lib. 1. Theb. Hyginus fab. 6. 176.

529 *Hermione.*] Ex prioribus liquet *Harmonie* legendum, non *Hermione*, ut in aliis editionibus retinuerant *ἀσυνέτως*.

530 *Casum*

Cæsum; quem peperit populum. Sic fata madentem
Inclinat vultum, rursusque accensa profatur:
De facie nil læsa queror metuenda Deorum
Invidia est: blando Semele conceperat astro,
Plena Deo, paritura Deum: denusque tumebat
Mensis, quum Juno vultum mentita severum
Accedit, persuadet, abit: quid, credula, simplex,
Inscia jurato premitur Jove? Sic tua longis
Cadme fides perfecta viis, sic annuus error
Emeruit? cum rapta soror, viduamque parares
Junonem sancire Jovi, te luctibus ecce
Munerat: inque tuos flammis armatur alumnos.
Gaudeat, en quali deitas rugosa triumpho
Molitur titulos, tremula dum militat hasta,
Altricis mentita fidem: nam cætera nullus
Confinxisse labor, faciles ad tempora cani,
Ad faciem rugæ veniunt: fallenda senectus,
Non fingenda fuit: ô si ad certamina formæ
Illa potens Beroë staret socianda Dionæ,
Incuteret celebrem simulatrix simia risum?
Stulte quid Europem genero Jove quæris Agenor?
Illa rapi meruit, raptorem excusat egestas,
Et thalami potioris amor, sibi maxima debet,
Quod totiens vidua est conjunx Jovis: alite fausto
Nupsisset, stabilique thoro si prima tulissent
Fœdera plus formæ, linguæ minus, improba, turpis
Garrula, legitimi mores incestat amantis
At soror est conjunxque Jovis; bene cessit, in uno
Conjugis offensam redimit soror: ardua regnat;
At patris in solio, fruiturque jugalibus astris:

Notæ.

530 *Cæsum quem peperit populum.*] Quis ille, ex Palladis partu? Loquitur de dentibus Draconis, quibus Cadmus sementim fecit, unde armati, quos Spartos nominabant, enati, *queis ævi mensura dies*, ut ait Papin. lib. 4. Thebaid. Plura Apollod. lib. 3. p. 137. Hyg. fab. 178.

Sic fata madentem inclinat vultum.] Ovidium imitatur, *manuque simul lachrymantia tersit Lumina.* Metam. lib. 13.

532 *De facie.*] De *fatis* legendum, monent quæ sequuntur: nisi ad Junonis faciem & Beroën referas.

540 *Junonem sancire Jovi.*] Junone relicta Europæ adhærebat Jupiter: Cadmus autem sororem quærens, illam Jovi ereptum ibat: ut cum Junone Jupiter in gratiam rediret.

548 *Illa potens Beroë.*] Ovid. Metam. 3. *Ipsaque erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.* Hyginus fab. 179. 167.

551 *Illa rapi meruit: raptorum excusat egestas.*] In prioribus εἰρωνεία: in reliquis deformitatem Junonis carpit: Jovem excusat. Ingenium poëtæ.

553 *Quod toties vidua est conjux Jovis.*] Plauti imitatione. Cistellar. *nunquam ego hanc viduam esse cubare sivi.* Apul. *An contentus fuit vidua pudicaque nocte.* Vide Gruterum ad Plauti Stichum act. 1. sc. 1.

Stirpis non thalami merito: fuit aureus olim
Ille senex, quo nata feror, fuit unicus hæres
Nec dum sortilegam mundus nutabat in urnam
Cum pia Saturni proles, æquanda Minervæ,
Vel saltem non exul erat, regnoque tyrannis
Concedente tribus triplicem processit in orbem
Communis regina Venus: quod cum Jove Juno,
Cum Jove, cum * Titone fuit, cum Dite Dione.
Non mea sideribus famulis contenta potestas,
Tartara solatur, mulcet freta: vos pia ponti
Turba Dei: vestræ scelus excusate sororis:
Si scelus hinc traxisse genus: tuque optima vindex
Imperiosa Thetis, cœlum Junone fugata,
Posce tuum, raptasque faces, jam pellice pulsa,
Jam non sollicito venies paritura tonanti.
Fatis nulla fides, precium Saturnia formæ
Perdet opes, perdet: non hunc emptura decorem
Venisset, si pulchra domi: male Dardane mores
Consuluit, dare prompta tuos: non flectitur auro,
Qui titulum paritatis habet: victricibus olim
Armentis impensa fides, librantis habenæ
Non vendit nutum, veteris non immemor æqui.
Illane blande Paris vultu victore fruetur,
Cui gemit Hesione? Sanguis cui fluxit avitus?
Alcidæ quæ tela sui libravit in arces

* *Leg. Tritone.*

Notæ.

562 *Nondum sortilegam mundus nutabat in urnam.*] Jovis, Neptuni, & Plutonis imperia, quæ sorte venerunt, habes apud Apollod. lib. 1. p. 4. Virg. lib. 1. Æneid. Papin. lib. 8. v. 28. Claud. de rap. Proserp. lib. 1. De sorte & urna vide Varron. lib. 5. de ling. Lat. pag. 59. Hadrianum Junium, Animad. lib. 2. cap. 5.

564 *Regnoque tyrannis concedente tribus.*] Cedere de sorte κυριολεκτῶς; de rebus erciscundis Auson. *cui cura secunda sortis & æquorei cessit tutela tridentis* Eidyl. 9. Papin. 6. Theb. *cessit victoria vati*, Lucret. lib. 4. *humanis concedere rebus*; quod illi est amori assensum dare Corn. Sev. in Ætna, *sacris secedere rebus:* ut quidem Scalig. legit. Sulpitia in carmine, *si tibi secessi:* quæ respicit ad illa Ovidii, *Carmina secessum* &c.

567 *Cum Jove cum Titone*, legendum *Tritone.*] Id enim nomen pro Neptuno crebro usurpat; licet Triton Apollodoro sit Neptuni filius. Vide supra v. 418. ubi Venerem *Ægeonis alumnam* nuncupat, eodem sensu, lib. 3. v. 25. *nostri Tritonis alumna,* item lib. 1. *in aquis Triton*, lib. 3. *in me sævissime Triton has intende minas.* Est autem à τρεῖν quod est fluctus. Nonnius Syll. 5. Miscell.

574 *Jam non sollicito venies paritura marito.*] Fabulam tangit: qua Prometheus sive Themis Jovem monuisse dicitur, ne cum Thetide esset, filium enim ex ea nasciturum patre majorem. Vide lib. 1. v. 336. Ovid. Metam. 11. fab. 8.

575 *Fatis nulla fides.*] Respectum habet ad illa, quæ Pallas de regno, Juno de opibus promiserat. Ita Juvenal. *Fronti nulla fides,* v. 586. in sequentibus, eodem spectat, *fatum ubi?* Palladii.

580 *Librantis habena non vendit nutum*] Librans habena est judicii arbitrium, vide lib. 1. v. 298. sic antea dictum: *Diis unam libranda forem.*

Pellica virgo tuas? ubi tunc quæ prælia jactas?
Fatum ubi? plus actum est rapto Phryge, pocula natæ
Eripuit, thalamumque Deæ: Sic molliter ultus,
Aspera miscet adhuc superis, dotatus olympo.
Flos Asiæ, veneranda Deum regumque propago.
Non meus instabilis labor est, aut gloria, versus
Texere, non trepidas pensis urgere puellas:
Non mecum Phœbus, mecum certabit Arachne:
Hos Pallas sibi pacta pedes, hæc stamina nectat
Plurima: dii (fateor) faciles & summa pacisci
Et dare: sed quid opes, quid regna, quid arma potenti
Adjiciunt? Cujus sceptrum pars amplior orbis,
Cujus opes Phrygiæ, cujus gens Dardana, vires,
At si solanda est thalami regalis egestas,
Si vires, si sceptra, nihil sine conjugis usu,
Munus habe Veneris: munus quo Sparta superbit,
Munus quod dici Juno velit, esse Minerva
Quid moror? internam propius rimare Dionem:
Res agitur tractanda palam, jam pectora nuda
Pandimus: hac facie Phœbo duce metior astra,
Hoc vultu produco diem formosa merenti
Gratare, & similem judex ne despice vultum.
Sic effata, genas rapto depromit amictu:
Nuda humeros, exerta sinus, totoque diescit

N o t æ.

588 *Aspera miscet adhuc Superis.*] Κατὰ γλυκύπικρον, vel κυπρῷ Catul. *qui dulcem curis miscet amaritiem.*

589 *Flos Asiæ.*] Ganymedes, qui pocula Hebæ Junonis filiæ, & quia παιδεραστὴς Jupiter, Junoni usum thalami eripuit. Talia sunt Deorum gentilium, quibus Augustini verbis, *aërii sunt, sanguinem non habent, itaque nec erubescunt.*

Flos Asiæ.] Juvenal. Satyr. 5. *Flos Asiæ ante ipsum.*

599 *Regna nihil sine conjugis usu.*] Videsis Asterii Homil. 5. pag. 65. &c. ubi χρέαν illam egregie exprimit.

600 *Munus quo Sparta superbit.*] Helena πάσης Ἑλλάδος ἄριστη maximam illam ad motum ῥητικὸν, oratorum monitu, reservarat: Fulgentius scite lib. 2. Mythol. tit. de Hercule & Omphale: *Mulieris illecebra major est mundo*, p. 136. Neque obstat quod Helenam nondum viderat, nam & ignotarum magnum fuisse amorem ex Charete Mitylenæo Arist. aliisque prolixe probat Athenæus lib. 3. p. 575.

604 *Hac facie Phœbo duce metior astra.*] Ad Stellam Veneris hæc referenda, cum solem anteit & sequitur.

608 *Totoque diescit ore.*] Apud Lucianum in Θεῶν κρίσει se omnes ab initio actionis nudant: apud Coluthum prius vestes exuit, inde loquitur Venus.

Ἡ δ' ἱερὸν βαθύκολπον ἐς ἠέρα γυμνώσασα
Κόλπον ἀνηχχύρωσε, καὶ οὐκ ἠδέσσατο κύπελλα.

Deinde στῆθος ἅπαν γύμνωσε, καὶ οὐκ ἐμνήσατο μαζῶν. Hæc est muta illa commendatio pulchritudinis, ut Syrus dicebat, regnumque sine satellitio ut Carneades: quia formosi sine vi impetrant quicquid volunt. Anacreon: νικᾷ δὲ καὶ σίδηρον καὶ πῦρ καλή τις οὖσα. Vide Athenæum lib. 13. p. 566. prolixe de pulchritudine agentem. *Diescit* dixit, ut *noctescit*, *lucescit*, sic lib. 5. *& pulchra genarum rapta dies*, Papin. lib. 6. *membrorumque omnis aperta est Lætitia.* Silius lib. 7. in judicio Paridis de Veneris forma:

Nec judex sedisse vales: fessique nitoris
Luce cadunt oculi: metuit dubitasse videri.

Ore: pudet divas Veneri cessisse triumphum.
  Consulite ultores Phrygii, Venus excitat ægros:
Hæc constant mihi visa fide: vel somnia certe
Pondus habent, hic fata sequor: parete Dionæ
Quæ civi lacrymas, risus quæ terminat hosti.

Notæ.

Secundum Venerem itaque lis tanta datur, ut Lucanus ait lib. 8. Paris enim præsentibus ambabus (ut in 12. tab. ista imiter) Veneri litem addixit.

ARGU-

ARGUMENTUM
LIBRI TERTII.

Tertius extremum Trojæ divinat; & inde
Ad raptus Helenæ Paridem transmittit in Argos,
Qui prius Hesionen captivam reddere nollent.
Agmina Græcorum conspirant ilico ad arma,
Et duo nimboso merguntur in æquore fratres
Tyndaridæ, tumido extendunt in gurgite palmas.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. III.

SOlvuntur vario consulta silentia plausu:
Idalium Pœana canunt, plebs, aula, senatus:
Hic fatis vovet, ille * dies, una omnibus, una
Voce animoque frequens plaudit Venus, altus ubique * *Leg. Deis.*
Sanguis obit, sacris ultro cessantia cedunt
Arva, coronato luget spoliata marito

NOTÆ.

3 *Hic fatis vovet, ille Deis.*] *Dies* male legebatur. Helenus, Cassandra, alii, fato nitebantur; Paris Priamus propter *regina* superiorem Deos secundos sperabant.

6 *Coronato luget spoliata marito Inachis.*] Inachis est Io; hic pro vacca posuit, ut Philomelam pro luscinia, Daphnen pro lauro, Tiresian pro cœco ponimus. *Coronatus maritus* est taurus, quia moris erat victimas coronare, & cornua inaurare, qua de re prolixe agit doctiss. Paschalius lib. 4. de Coron. cap. 16. &c. Papin. etiam inferias coronat: *tum fera cæruleis intexit cornua sertis.* Et quia de corona & illius doctissimo laudatore diximus, non abs re erit, illius errorem notare, lib. 1. cap. 1. „ ait: Quo sensu dicimus κορωνὶς τοῦ βίου. „ Hoc exemplo Protheus ille, qui apud „ Lucianum per ignem petiit gloriam, di- „ cit se aureæ vitæ auream coronidem im- „ ponere. Quam vocem nostris compla- „ citam video. Ovidius:

„ *Unde coronidem circumflua Tybridis alti.*
„ *Insula Romulea sacris adjecerit urbis.*

Inachis, & raptos gemebunda reposcit alumnos.
Illustres superis epulas molita potestas
Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignes,
Totaque thuricremis Panchaia spirat in aris,
Venales emptura Deos: at pauper acerra
Principe digna Deo, nostro placitura tonanti
Mente litat pura; votis exorat honestis.

Notæ.

At *Coronides* Ovid. est Æsculapius, Apollinis & Coronidis filius: ut scribunt Apollodorus lib. 3. pag. 171. & Hyg. fab. 202. Repugnat & syllabæ mensuræ. Mart. *Si nimius videor, seraque coronide longus*, lib. 10. Talis est emendatio illius in loco Papinii, qui lib. 7. Theb. *& brachia planctu nigra ferens*, pro *brachia* legit *lumina*, male, in luctu enim non tantum oculos fatigare, sed & genas, & brachia lassare radereque moris erat. Vide Papinium in sylvis Epicediis. Theb. 5. & 6. & prolixe Desid. Heral. ad lib. 2. Mart. epist. 40. Sed hæ guttulæ aquæ non infuscant vinum illud Paschalii.

9 *Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignis.*] Lictor hic est Victimarius, Popa cultrarius, ἱερουργός, poëtis etiam minister, ut Dion. Halicarnas. ὑπηρέτης. Festus: *Flaminius lictor est, qui Flamini Diali sacrorum causa præsto est.* Sic noster lib. 4. *ambit lictoribus aras*, v. 244. & hoc lib. v. 216. *& larga cumulat promissa securi.* Dictys, quem noster sequi solet lib. 2. pag. 62. *His actis Agamemnon afferre hostiam lictores jubet.* Mactabant autem securi vel cultro. Val. Flaccus lib. 1. vocat *bipennem*. Ovid. Fastor 3. pag. 84. *ex adamante securim.* Ovid. Metam. 2. fab. 12. *lactentis vituli Tempora discussit claro cava malleus ictu.* Festus *acitrin* nominat. *Acieris*, ait, *securis area, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes.* Suet. in Tiberio, *secespitam.* Pollux, κοπίδα. σφαγίδα. Etymolog. Stephani *acceres* ἀξίνη ἱεροφάντου, lege *acieris* ex Festo. Nominant & πέλεκυν. Apoll. Rhod. βουπλῆγα. Plura de victimariis vide apud Magium part. 2. cap. 4. pag. 1405. Fabrum in Agonist. cap. 15. lib. 2. Polit. Miscel. cap. 60. Casaub. ad Athenæum lib. 14. cap. 22. Tanta vero superstitio gentilium erat, ut non tantum egregias, sive toto grege selectas, (quas Suet. *excogitatissimas* nominat. Philo ὁλοκλήρους καὶ παντελεῖς, & quia eas inspectabat μωμοσκόπους, lib. de Agricultura p. 160.) offerrent; sed & nomina victimas ducentium prospere legerent, ut Plin. 28. loquitur: qua de re Jos. Scaliger in Conjectan. pag. 83.

10 *Totaque thuricremis Panchaia spirat in aris.*] Virg. 2. Georg. *Totaque turiferis Panchaia dives arenis.*

11 *Venales emptura Deos.*] Seyte Chrys. Hom. 17. in Matth. p. 178. τὸ κοινῇ θεραπεύειν σφόδρα ἀνάξιον θεοῦ. ἄπειρος καὶ τὸ ψαλίζειν ἀνάξιον φιλοσόφου. Clem. Alex. Strom. 7. pag. 515. ex Pherecrate in hunc sensum multa adducit. & sua superaddit.

At pauper acerra, mente litat pura.] Quid *acerra* Festus satis explicat. θυΐσκη. Ovid. 13. Metam. fab. 11. *custodem thuris acerram* nominat. De vasis in sacris prolixe agit Junius lib. 2. Animadv. cap. 10.

13 *Mente litat pura.*] Ita lib. 1. *pacemque litata emptam anima*, quadrigenus ita à Papinio etiam lib. 2. Theb. est: *hi fibris animaque litant, hi cespite nudo: nec minus auditi, si mens accepta meretur.* Arist. Eudemior. lib. 7. cap. 10. ὁ θεὸς ἀνάξιον κατὰ δύναμιν λαμβάνων τὰς θυσίας. Gemina scribit Porphyrius libro de sacrificiis: Isidorus Pelusiota lib 3. epist. 75. Ita Seneca ad Lucil. *Colitur autem non taurorum opimis corporibus contrucidatis, vel auro argentoque suspenso, nec in thesauro stipe infusa, sed pia & recta voluntate.* Sic Dracontius de Deo: *quem mens pura juvat hominum, non victima supplex.* Ita Prudent. lib. 2. contra Symmach. *Justitiamque litant & templum pectoris ornant.* Ita Clem. Alex. Strom. lib. 7. p. 515. βωμὸν ἀληθῶς ἅγιον, τὴν δικαίαν ψυχὴν, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς θυμίαμα τὴν ὁσίαν εὐχὴν λέγοντες ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα. Chrysost. in Gen. Homil. 18. de sacrificio Caini Deum loquentem facit: οὐκ οἶδας ὅτι οὐχὶ τῶν προσφερομένων δέομαι, ἀλλὰ τῶν προσφερόντων ἐμοῦ γνώμης. Idem in Epist. ad Philip. Hom 15. p. 1310. οὐ γὰρ ὁ κνίσσα, οὐδὲ ὁ καπνὸς ἐδέξατο ὁ θεὸς, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡ προσφέρουσα. Lact. de vero cultu lib. 6. cap. 2. *Hic verus est*

cultus.

Celsior explicitas rapturus in ardua flammas
Regius extruitur * comestis floribus ignis:
Perstringitque aciem, procul his expirat ab aris
Hostia dira cruor, Veneri quod dulce propinat
Ductor, Aristæos latices, melibœa fluenta,
Icarios haustus, fracti phœnicis odores.
Fronde comes nexæ, † sanctous astare parenti
Iliades jussæ, spumantia lacte serenis
Cymbia devolvunt flammis: rex ipse ministrans
Idaliam delibat avem, sic ante precatus.
Diva potens hominum, divûm imperiosa voluptas
Vera Deûm soboles, nostri Tritonis alumna
Alma Venus, seu te convivam Tethyos urna
Poscit, seu nectar superum, seu forte papaver
Elysium, flecte hæc teneros ad dona jugales,

* Congestis lego.

† Leg. sanctoque.

NOTÆ.

cultus, in quo mens colentis seipsam Deo immaculatam victimam sistit, &c. item cap. 24. in fine. Tertull. gemina in Apologet. cap. 30. p. 60. Philo etiam lib. de agricult. p. 160. & libro de plantat. Noe. p. 185. plura lib. 3. de vita Mosis p. 518. & in libro de victimis p. 649. Et graphice Philemon de eadem re apud Clem. Alex. lib. 5. quos versus etiam Justinus Martyr libro de Monarchia allegat, p. 168. Vide etiam Plautum Prologo Rudentis, Minutium in Octavio pag. 74. Eadem sententia est in sacris precibus trium puerorum.

15 *Comestis floribus ignis.*] Sic lib. 4. v. 338. *comestis spoliis*, utrobique *congestis* legendum.

17 *Hostia dira cruor.*] Fuse ea de re Clem. Alex. lib. 7.

18 *Aristæos latices.*] Mel.

Melibœa fluenta.] Aquam fontanam intelligo, quæ cum lacte & vino, vel oleo ad χοὰς pertinet: de qua plura Heinsius doctiss. ad Silium lib. 7. & 13.

19 *Icarios haustus.*] Vinum Papin. lib. 4. *& Icaria Rhodopen assueverat umbra*, ad quæ Lactantius: *Icarum Bacchi comitem vini usu invento à se, pastoribus id propinasse, qui ebrioli veneno se tentatos dum putant, Icarum interimunt.* Rem omnem Apollodorus lib. 3. pag. 197. exponit. Hæc vero olent Papinii imitationem, qui lib. 4. Theb.

Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres sudumque cruorem.

Fracti Phœnicis odores.] Thura & cinnama, & quæ plura habes apud Ovid. 15. Metam. fab. 39. Vide Claudianum, & Lactantium in Poëm. de Phœnice. *Fracti Phœnicis* est, senio confecti. Lucret. lib. 2. *Inde minutatim, vires & robur adultum Frangit, & in partem pejorem liquitur ætas.*

20 *Sanctoque adstare parenti.*] Sic apud Papin. Adrasto adsunt filiæ: *oculique ad sanctum rediere patrem*: quod Tertulliano in pudore, est *deducere oculos*.

23 *Idaliam delibat avem.*] Aristoph. in Avib. [illegible] δ' ἀγαθοῖς τοῖσι θεοῖσι τῶν ὀρνίθων, ὃ ἂν ἁρμόζῃ κατ' ἕκαστον. Vide seq.

25 *Nostri Tritonis alumna.*] Vide lib. 2. v. 418.

27 *Seu forte papaver Elysium.*] Cur *Elysium?* quia Virg. *lethæum* nominarat. 4. Georg. Item lib. 1. *lethæo perfusa papavera somno*, Dioscor. lib. 4. κοινὴ μηκώνων δύναμις ψυκτική, & paulo post: πλεῖον ποθεὶς βλάπτει ποιῶν ληθαργικοὺς καὶ ἀναιρεῖ, & Proserpina quia papaver apud inferos gustarat, matri restitui non potuit. De papavere Paschal. lib. 3. cap. 17. Virg. *Cereale papaver* nominat, quia in tutela Cereris. Omen quod captabant amantes πλαταγώνιον φίλοι papaverum foliis, exponit Cælius Rhod. lib. 17. cap. 4. Erasmus in proverb. *crepitu probabis*, & Hartung. in Thes. Crit. p. 728. cap. 8. Sc. 13. De vocabulo *papaveris* Meursius ad Plautum.

28. *Teneros ad dona jugales.*] Columbas.

Hos dignare favos: nec enim mactante Securi
Grata minus pia sacra tibi: si digna litamus,
Exorata veni, partemque haustura recumbe:
Celsa licet calcant centeno thure Cithæra:
Idalios modulos nectat nemus: ardua Cypri
In flores crescant varios: incensa Cythæra
Idalias volucres, Cypri thyma, Pergama vincent:
His mentis, his (si qua tamen) veneranda Dione
Adde fidem visis, sponsi memor, adde favorem,
Solatam solare domum: non improbus oro,
Ut tuus Inachias prædo prædetur alumnas
Hesione contentus eat: Tritonia certe
Non neget, hosque velit melior Saturnia raptus.
Olim Asiæ (sed quid vulgata ac flenda revolvo?)
Claruit imperium: formidandusque Pelasgis
Phryx erat, inversa est vetus alea: respice Diva,
Æneadas miserare tuos: sic fatus in ignes
Hyblæas inclinat opes, jejunaque spirans
Nidor odorifero solatur sidera fumo.
Jam votis sacrisque modus, jam fessa reclinat
Flamma apices: alios Helenus prorumpit in æstus,
Bacchantemque Deum flagranti pectore nactus,
Vocales tripodum furias augustat in usus,
Orsus ita. Heu Phrygii, gens non præmensa futuri!
Quo noster spoliator abit? quænam illa carina,
Quo Trojam mensura venit? jam littora tangit:

NOTÆ.

36 *His mentis, his si qua tamen, &c.*] *Visa mentis* referenda ad Paridis judicium, nisi legas *meritis*, & ad libamina referas.

37 *Sponsi memor.*] Promissi de Helena: vel *sponsus* est Anchises.

38 *Solatam solare domum.*] Ita Papin. in fine lib. 2. *tu solare virum*, pro consolare. Festus: *solari sine præpositione dixisse antiquos, testis est Pacuvius. cum ait solatur, auxiliatur, hortaturque me.* Sic lib. 5. v. 149. Papinius: *Idem animus solare domos, juvenumque senumque præcipitare colos*, pro desolare, ut Virg. *quos desolavimus agros.* Solatum morbi genus apud eundem, à quo Plinio *solati* lib. 29. cap. 6. qui ex Solis calore ἐφηλίδας inde dictas in facie habent. Pollux & Hesych. in ἔφηλις. Nicander in Therapeu: ἢ ἐς ἔφηλιν θηλυτέρης ἰχθρὴν χροιῆς ἀπομόρξατο λώβην.

44 *inversa est vetus alea.*] Proverbium redolet. Ita Virg. *fortuna fuit*, 7. Æneid. Tac. 5. Annal. *versa ad fortuna*, πάλιν αὖ ἤτοι ἄλλοισι μελήσει, Aristophanes Pluto. Lucan. lib. 6. initio *placet alea fati*: & Petronius. *judice fortuna cadat alea* Ita Julius Cæsar apud Plutarch. ἀνερρίφθω κύβος.

47 *Nidor odorifero solatur sidera fumo.*] Vide supra v. 13. Lactantium in primis & Clem. Alex. dictis locis. *Narinosos* appellarunt Deos ait Lact. lib. 5. cap. 12. quod odoribus thuris colantur. Orpheus huic fortasse hymnos suos θυμιάματα suffimina inscripsit.

51 *Tripodum furias augustat in usus.*] De Tripode & cortina vide Scaliger. conject. Bernart. ad Statium. Augustat ἀναλόγως. ut *augusto*, quo Lucretius utitur ἀρχαϊσμὸν tamen, ut multa alia redolet: idem est quod lib. 4. ait v. 273. *ut tripodum vulgata fides*: Statio, id est, *Deos pandere.*

54 *Qua Trojam mensura venit.*] Lego *mersura*. Horatii Od. 15. lib. 1. nisi quis

referat

Ite duces contra: sic interrupta profatus,
Plus dubios urit, pleno tamen arguit ore
Deiphobum, cui summa fides & sola medendi
Copia, jussa sequi Veneris, raptum ire Lacænas
Autores sperare Deos. Quænam ista nefanda
Spes? inquit. Superumne fides, cœlique potestas
Incestum dispensat iter? prædantibus adsit?
Macte Paris sceleris, alios molire ministros,
Et somnum tibi finge novum: non fallere norunt
Qui falli nequeunt: orantem haud sustinet ultra
Troilus, utque animo præceps, bellique sititor
Et gladio consultor erat: Timidissime fratrum
Vade (ait,) ô tenebris antri damnate loquacis,
Vade, inquam, & quotiens visum tibi fallere plebem,
Finge Deum: nobis alius jam constat Apollo.
Ibit Alexander: non si Cumana senectus,
Aut aries Libycus, aut Chaonis obstrepat ales,
Jussum flectet iter: ibit, miseramque reducet,
Quod nolles tamen Hesionen. Conclamat herilem
Præceps ad nutum plebis, excire tumultus,
Quos nequeat sopire, potens: nec mensa futurum
Audet, cum præsens metuat nihil: omnibus arma
Arma animis, mentique frequens illabitur Argo,
Laomedonque jacens, & inultæ dedecus urbis.
Conclamantque iterum. Quonam usque, ô libera pubes
Dardanio cognata Jovi, patiemur inultum
Tot jugulos rubuisse senum? tot colla parentum
Argea nutasse manu? non impia sanxit
Atropos, hoc etiam nostris incumbere fatis,
Ultorem non posse dari: si numinis iram
Troja merens sensit, pœnam quoque judice Phœbo
Dira Myceneæ debent convivia mensæ.
Ite duces, Venus hæc, hæc certior augur Apollo
Bella jubet, fratrumque exhausta funditus urbe

NOTÆ.

referat ad illa lib. 6. v. 854. *Trojaque jacentis metiri jam fata licet.*

63 *Non fallere norunt. qui falli nequeunt.*] Vere & scite dictum. Pindarus de Apolline Pyth. Od. 3. ψευδέων οὐχ ἅπτεται. κλέπτει μιν οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς ἔργοις οὔτε βουλαῖς. Scalig. Epidorp. lib. 1. *quid turpius est falli, an fallere justo? falli nequit, at noluerit fallere prudens.*

64 *Orantem haut sustinet ultra Troilus.*] Talis apud Papinium, quem sequitur, Capaneus Amphiarao insultans lib. 3. 600. &c.

70 *Ibit Alexander.*] Illud nominis concilium Paris obtinuit [illegible]. ut ait Apollod. lib. 3. pag. 182. Ovid. Epist. Paridis.

Cumana senectus, &c.] Sibyllinum, Ammonis Jovis, & Dodonæum, oracula [illegible].

88 *Fratrumque exhausta funditus urbe.*] Atridarum, Mycenis.

99 *Inten-*

Poſcit inoffenſos Phrygio ductore meatus.
Unde metus, metus unde viri? conceſſit in ignes
Indutus Neſſum Tirynthius, ecce timoris
Cauſa prior ceſſit; ſpirat par Herculis Hector:
Ecce animos gens noſtra dabit. Si prima Pelaſgis
Laurea, fas Phrygibus palmam ſperare ſecundam,
Et noſtros rediiſſe Deos: vos inclyta ſaltem
Pignora, cæſorum jugulos lugete parentum:
Vos quibus uberior lachrymas injuria nectit,
Vos pietas armata vocat. Sic voce precantur,
Intenduntque manus: ægras cum Panthus in aures,
Priſcos fatorum monitus ferit, & quod ab ipſis
Extorſit genitor adytis Euphorbius index,
In medium pandit proles: Lapſura ſub armis
Pergama, ſi Phrygias Helene conſcendat in urbes.
His jam facta fides ducibus, vulgique tumultus;
Flectitur: ô quanto priſcis nova mollius urgent!
Plus ſuperi conſtant Pantho memorante futura,
Quam dicente Heleno: Priami tamen ægra laceſſit
Conſilia Heſione, ſuperos premit: audit & audet
Dux falli: fatiſque favet, quum fata recuſet.
Atque ita dic, inquit, alio dic ordine fata
Anthenor, memora jam facta: neceſſe peractum
Conſtat: venturum, mutabile tranſit: habemus
Jam cunctis graviora minis: perfuſa cruore
Pergama, nuptarum lachrymas, planctuſque parentum:
Tu quoque viſa refer Phrygiæ repetitor alumnæ:
Atque ita, quæ paſſus, obiter tot cladibus adde:
His ſaltem cedat bacchantis fabula fani,
Et moneat potiora fides: prius eſſe negabit
Unda fluens, ignis urens, ſpirabilis aer,
Quam dictet facienda furor: ſic fatur, at ille,

NOTÆ.

99 *Intenduntque manus.*] Ovid. de Ajace irato lib. 13. Metamor. *intenderſque manus.*

102 *Lapſura ſub armis.*] Melius *Argis*, quod ora libri habuit.

107 *Priami tamen ægra laceſſit Concilia.*] Malim, *Conſilia.*

109 *Fatiſque favet quum fata recuſet.*] Prius eſt de raptu Helenæ, poſterius fatum de ἁλώσει Trojæ. Hic Papin. lib. 7. *ducem que timent, lucemque precantur*, lib. 9. *credi lethum ſuadetque vetatque*, & lib. 11. *vicinaque funera ſentit, & ſentire timet.*

111 *Neceſſe peractum conſtat, venturum mutabile.*] Neceſſe, ut Græci ἐπάναγκες: Euripides in Oreſte, ἀνάγκας ζυγόν. Ita lib. 6. v. 257. *cum nequeat fatale neceſſe refelli.* Neceſſis neceſſum & neceſſe. Sententia eſt, præterita reprehendi non poſſe, ideoque neceſſaria, futura [illegible] ἔχειν. Seneca contra 4. lib. 4. *neceſſitas eſt lex temporis.* Epictetus graviter de malis præteritis, ideoque neceſſariis.

Ὅστις δ᾽ ἀνάγκῃ συγκεχώρηκεν καλῶς,
Σοφὸς παρ᾽ ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖ᾽ ἐπίσταται.

Soſipater lib. 2.

Ergo (ait) ô cives, rerum testanda priorum
Historia? an lapsa est nondum vetus? indice questu
Non opus est, ubi regna dolos & bella loquuntur.
Vidimus emeritis fœcundam civibus urbem,
Atque alium regnare ducem: nondum Ilion Argis
Cesserat: hasne vices velox oblivio transit
Immemor, & longi præcidit tædia luctus?
Impatiens languere diu? quin inclyta pubes,
Si juvat inviso mentes absolvere questu,
Armata de * curru diu fortuna sequenda est,
Dum præclarum aliquid dolor indecoctus anhelat:
Nil grande & longum: segnem timor obruit iram:
Hæretis, quia * fata vetant? hæc scilicet angit
Cura Deos, ævi tacitos vexare recessus,
Et rerum librare vices: stant fata tenore
Fixa suo: certam miseris si parca ruinam
Indixit Phrygibus; moriendum Marte: triumphum
Si pepigit; meritum minuit victoria segnis.
O fallit facilis: si fas depromere verum,
Deprendi insidias superum: Lernæus Apollo
Nostras vexat aves, & quæ metuenda minatur,
Dardanidis timet ipse suis: sic ficta loquutus

* Vide not.

* Marg. fana.

NOTÆ.

121 *Rerum testanda priorum Historia.*] Ovid. 2. Amor. *Omnibus historiis se meus aptat amor.* Ita pedo Albinov. *Pars erit historia totoque legetur in orbe.* Quæ adducta, ut Poëtica suis finibus coerceantur. aliud est enim καταλογάδην, τὰ χύδην vel πεζῷ λόγῳ scribere, aliud ἐμμέτρως καὶ ὑπόχῳ λόγῳ καὶ μεμελισμένῳ ut Eustathius ad Homerum loquitur: quod toties divina sua κρίσει magnus ille ingerit Scaliger: nec immerito Aristoteles alicubi monet, Poëtas aliena quasi lingua locutos esse.

130 *Armata de curru diu.*] Ita in editione Basil. unde sequentes libri, *armata decurre diu:* inepte, quid enim *decurre diu*, cum ad raptum Helenes hortetur, non autem de præludio prælii loquatur: nec syllabam post primum pedem propter cæsuram (nulla enim hic cæsura) producit unquam. Legerim, *armato decurre duce;* sed nec in heptemimeri syllabam in brevem vocalem desinentem producit, legendum forsan: *Armatis decurre Deis: Armatum decerne ducem: Arma tuo decerne duci: Arma duo det cura duci: Decurras armata diu.* Ehodum lector, promisi crines, incœpi hariolari! sed Sabini quod volunt somniant: mihi nihil illorum placet.

131 *Dum præclarum aliquid dolor indecoctus anhelat.*] Persius Sat. 1. *si forte aliquid decoctius audis:* ad quem locum vide doctiss. Casaubonum. Infra lib. 3 v. 435. *& nil decoctius audens ira recens.* Virg. 7. Æneid *fœmineæ ardentem curæque iræque coquebant.* Silius lib. 4 *Cui consul, namque ira coquit.* Ita Græci πέψαι ὀργὴν. Arist. ἐν αὐτῷ γὰρ πέψαι ὀργὴν χρόνου δεῖται. Homer. Iliad δ. χόλον θυμαλγέα πέσσει Vide Acidalium ad militem Plauti. Chrysost. in Acta Apost. Hom 31. p. 669 ὀργὴ ἀδιαμάσητος πάντως φλέγεται Pind. Olymp Od. 1. καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυνάσθη. Quintil. γλυκεῖ χύματι lib. 2. cap 4. *Multum decoquent anni, multum ratio limabit, aliquid velut usu ipso deteretur.* *Incocti corpora Mauri,* Sil. in fin. lib. 17. Lucret. *nigra virum percoctaque secla calore.* De mulieribus *incoctis* vide Festum, & Scaliger. conject. pag. 139. Junium in Animad. lib. 3. cap. 5. de *recoctis.*

Accinctos ad bella Phryges prævertere tentat.
Vos contra cunctis potiora eventa futuris
Pendite: donatos Tyrinthius induit ignes:
Æacidæ fenuere duo: nullique timendus
Aut puer, aut Virgo, quem fata minantur Achilles.
Ipse * vidi, vidi ipse viros & mœnia, vidi
Urbes, sed gelidos nil excitat: ite potentes
Et jugulos aptate * neci, spretoque triumpho
Reddite fatidicis victores ensibus enses.
His virtus accensa viris procul omnis abacta
Relligio, cedit Helenus, vittasque minaces
Abijcit, & lachrymis incusat fata sequutis.
Dux cœpti legitur pastor Paris, advena quondam
Regni, nunc Regis hæres, nec proficit urbi
Fatalem damnare facem, quum læderet ardens
Prægnantem somnus Cisseida: pullulat alte
Flamma vetus, revehuntque fidem præsagia plena.
It fati imperio Danaûm rapturus alumnam
Dardanus, & blande debellaturus Achivos
Prævelat fraudes: cæsas non induit alnos,
Pinnarum suspecta strues: numerosa vagatur
Tranquillo classis cultu: regalis olivam
Prætendit pinus: tandemque erepta furori
Semimaris Galli, non adversante Cybele,

* Leg. viri.

* Al. jugo.

NOTÆ.

147 *Aut puer, aut virgo, quem fata minantur.*] *Achilles.* Virgo, quia in aula Lycomedis mentiebatur sexum. Papin. Achilleide. Achillis nomen ἐτυμολογεῖ Tertullianus lib. de pallio cap. 4. *Naturam itaque concussit Larissaus heros, in virginem mutando, ille ferarum medullis educatus, (unde & nominis consilium, quandoquidem labris vacuerat ab uberum gustu &c.)* ad quæ Junius Euphorionis illa, εἰς φθίλω χιλοῖς κατὰ πώμασιν ἄπτυσας.

Τοὔνεκα μυρμιδόνες μιν ἀχιλλέα φημίξαντο. Quæ sunt apud Eustath. Iliad. α. pag. 12 Apoll. lib. 3. καὶ ὀνόμηνεν (Chiron) ἀχιλλέα προσήνεγκε μὲν ἐπὶ ὄνομα αὐτῷ λεγόμενον, ὅτι τὰ χείλη μαστοῖς οὐ προσήνεγκε. Eustathius ad Iliad. α. quasi ἄχος ἰλιεῦσι dictum vult, vel ab α, & χιλὸς, p. 11. Aliter Agamestor in Epithalamio Thetidis, de quo vide Bernart. ad Achilleidem Statii lib. 1. v. 134. Cum autem in Lycomedis aula sexum mentiretur, Pyrrha fuit illi nomen, ut quidem Hyginus vult, vel, ut alii, Issa, Cercosyra, quod Claudius Imp. apud Suet. quærebat.

156 *Nunc regis hæres.*] Παφλαγονίζει in cæsuris noster, cum levi trajectione aliter posset. Manasses in Troicis regionem, ubi expositus fuerat Paris, *Pariam* inde nominatam scribit.

162 *Cæsas non induit alnos pinnarum suspecta strues.*] Quod est, ornamenta navis non fuerunt bellicæ pinnæ: fastigia murorum. Vegetius: *super quem ad similitudinem muri & pinna & propugnacula componuntur* Papin. 7. Theb.

Fortuito ducta quater aggere pinna,
10. Theb.
Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas.

166 *Semimaris Galli*] Ovid. rem totam describit lib. 4. Fastorum p. 100. Catull. in Galliambo. Minut. Felix in Octavio. Arnobius libro 5. Stephanus Byzantius in γάλλος. Fenestell. cap. 12. lib. 1. Galli dicti à fluvio. Vide Joseph. Scaliger. ad Euseb. p. 114. Seneca epist. 109. Brodæus 2. Crit. cap.

Miratur similes bacchari ad littora voces.
Hanc decor insignit, qualem progressior usus
Post longum lucratur opus, tabulata superbis
Præradiant inscripta notis, vestitur herili
Prora Tyro, puppisque Tago, nitor erigit Indus
Antennam, spargitque in transtra cupressus odorem
Vela regens: certant venti, quis lintea tendat
Purpureos discincta sinus: at lene fluentes
Arcessit Zephyros puppi præscripta Dione.
Instabat jam dicta dies, qua classis in altas
Propulsum poscebat aquas, cum lecta juventus
Priamidem sortita ducem per littora ferri
Discursu rapido, qualisque abeuntibus ardor,

NOTÆ.

cap. 13. p. 537. Phornutus de Rhea, p. 152. Varro in fragment. Ambitu cum maximo de Gallis agit Marcellus Donat. Dilucid. ad Suet. cap. 68. Varro pag. 94. μυθολογεῖ de singulis, & Lucret. lib. 2. pag. 55.

168 *Qualem progressior usus.*] Ita lib. 4. v. 479. *progressos testata dies*, lib. 6. v. 778. *productior usus.* Festus in Proculum: *quia patribus senibus, quasi procul progressis ætate, nati sunt*, προβεβηκόσι εἰς γῆρας προηλληλυθόσι, ut Dio Cocceius loquitur, προβεβηκὼς ἡμερῶν, Genes. 24. προιόντος τῆς ἡλικίας. Arist. 7. Histor. Animal. cap. 12. *provectis ætate.* Sueton. Tib. 54. & initio lib. 5. in Claud. 2. *ne progressa quidem ætate.* Sic Hegesippus: *edita ætas. Declinata ætas* Quintil. Lucret. lib. 2. *paulatimque gradus ætatis scandere adulta.* Virgil. lib. 3. Georg. *sin in progressu cœpit crudescere morbus.* Oppone huic apparatui alterum lib. 1. v. 77. Aristotelis illud ad sensum hujus loci facit: πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἄπλοα διέφθαρται. Polit. 2. cap. 10.

170 *Vestitur herili Prora Tyro, puppisque Tago.*] Tagus & Tyrus pro auro & purpura. Ita Tertull. *aliquid Arabiæ*, id est thuris, lib. de corona militis cap. 10. p. 183. Sil. lib. 16. *Aurifero profusa Tago villosa leonis Terga feri* Lucianus: ὅλην τὴν Ἀραβίαν ὄζοντα ἐκ τῶν τριχῶν ἀποστίλβοντα.

173 *Quis lintea ducat Purpureos discincta sinus.*] De velis purpureis vide Bernartium ad sylvas Papin. lib. 1. p. 46.

175 *Puppi præscripta Dione.*] Tutela navis erat Venus. Silius: *Trojanam ostentat trepidis de puppe Minervam.* In prora παράσημον sive παράσημον, Tacito 6. Annal. *insigne ponebatur, unde navi nomen.* Vide prolixe doctiss. Heinsium ad Silium, lib. 14. pag. 484. & lib. 11. pag. 455. & ante illum maximum Scalig. ad Eusebium, pag. 39. & 41. Villiomarus quoque (forsan & ille Scaliger) Animad. in Controvers. Titii. lib. 7. pag. 139. toto capite. Justus Lipsius tutelam & insigne sive παράσημον, male confundit, in Comment. ad Senecæ 76. epist. A nominibus illis παρασήμων, quod jamdudum subodorati sunt, fabulas deduxere μυθοπλάσται Poetæ. Hinc Jupiter Taurus, quamvis Palæphatus ad prædonem Cretensem transferat, tit. Europa. Hinc aries cum aureo vellere: qua de re Fulgent. in Mythol. lib. 1. titulo Ganymedis, & passim. Vide Meursium ad Cassandram Lycophronis pag. 320. &c.

Puppi præscripta Dione.] Gemina sunt apud Ovid. in Epist. Paridis, qui eundem exponit apparatum.

177 *Propulsum poscebat aquas.*] Νεωλκίαν, qualem Apollonius Rhod. lib. 1. describit; item Orpheus & Valer. Flaccus in Argonauticis lib. 1. Silius lib. 6. talia qui ligna lib. 12. *substramina.* Isidorus *pulvinos.* Pollux φάλαγγας vocat. Varr. *Pœnos homines captos pro palangis carina subjecerat*; in fragm. pag. 216. de quibus Perottus ad Epigram. Martial. 115. Pollux. lib. 10. cap. 31. Νεωλκοῦ δὲ σκεύη φάλαγγες, φαλάγγια ὁλκοί, ἐγεί. Apollonii interpres θαυμάσιον illud addit, ex talibus pulvinis unum germinasse sua ætate visum.

Propulsum poscebat aquas.] Ita Val. Flaccus: *Ut pariter propulsa ratis.* Sil. lib. 17. *Nec mora, propulsa sulcant vada salsa carina.* Ibidem: *Abscondit late propulsis puppibus æquor.*

Certatim fremere, & varios miscere tumultus.
  Haud mora, succinctos Nabathæos agmine ducens
Hector in arma Phryges: comites per cærula fratri
Ire jubet, certantque rates stipare secuti
Pœonidæ duce Deiphobo: quin ipse Diones
Spes Anchisiades cum Polydamante secundo
Jungit opes: jamque estractas rapiebat arenas
In pelagus classis, humerosque manusque sequuta,
Cum tandem exclamans adytis Cassandra relictis,
Fata aperit, turbatque Phryges: at sæva morantes
Impellit Lachesis pinus, uncosque tenaces
Rumpit, & intento percellit flamine vela.
  Ultimus in socias fatalis prædo carinas
Provehitur: multum Primo frustraque rogatus,
Ne quidquam temere: victori supplicet hosti:
Hesione contentus eat: si reddere raptam
Velle negent, bellum intentet: sic format iturum,
Venturosque Phryges, accepto interprete, spondet.
  Vix in conspectu Paridi patuere Cythæra,
Cum patrias permensus aquas, ad Nestora casu
Atrides molitus iter, Simountide pinu
Aspecta, secum volvit cur, quo, unde: stupentque
Alternis Reges figentes lumina velis.
  En qua fata fide rerum discrimina nectant:
Hostis adest, Menelaus abest, geminosque Lacones
Hermione sibi nacta duces Agamemnonis urbem
Visum ierat, matrem cupide visura secundam.
Plebs quoque Junoni celebrem confluxerat Argos
Ludificum ductura diem, pontusque * vocabat,
Et tellus exuta viris. Sic omnia casus
Expediit ventura potens, victrixque Dione.
  Prodit in abruptum prætentis insula saxis
Myrtigeræ sacrata Deæ, pars una recessu
Abditiore latens refugos falcatur in * artus
Deprensos furata sinus: huc littora blando

* Al. vacabat

* Leg. arcus.

NOTÆ.

181 *Succinctos Nabathæos.*] Lib. 1. nominantur *Eoi Phryges*, vers. 456. Dares *Phrygas superiores* nominat.

184 *Pæonidæ.*] Priamus in Pæoniam miserat Deiphobum milites lectum.

187 *Humerosque manusque secuta.*] Succollantium, ut lib. 4. v. 289. describit.

206 *Matrem cupide visura secundam.*] Clytemnestram μητράδελφον. Est enim *matertera*, ait Festus, *quasi mater altera.*

209 *Sic omnia casus expediit.*] Papin. *sic omnia casum fecimus, & vires auxit fortuna nocendi.*

213 *Refugos falcatur in artus.*] *Arcus* legendum. Ovid. in Metam. *Est sinus Æmonia modice falcatus in arcus*, in 2. Epist. Heroid. *Est sinus adductos modice falcatus in arcus.*

216 Latoides

Freta Phrygum pubes, puppes agit: ipse propinquas
Sanguine sacrifico Latoidos irrigat aras
Princeps, & larga cumulat promissa securi.
Ergo Cytheriacas præceps it fama per urbes,
Priamidem venisse Parim: plebs undique portus
Decursu complet: at pollens ore Lacæna
Ignotos visura viros ad littora gressus
Dirigit, acclivemque freto defertur Helæam.
Postquam Helenes Paridi patuit præsentia, classem
Deserit: ac formæ fidens, & conscius oris,
Huc illuc gressum librans, qua Tyndaris ibat,
Indefessa vagis incessibus ocia texit:
Certantesque offert vultus, incendia nutrit
Mutua, captatumque brevi lucratur amorem.
Quippe nec ad cursum præceps, nec segnior æquo
Librato gestu formam juvat, actus in armos,
In caput erectus, tenero delibat arenam
Incessu, figitque oculo mirante Lacænam.
Oblitosque gradus sistit: suspectus haberi
Mox metuens, transfert celeres ad cætera visus:
Ceu stupeat quicquid spectet: moderantius illa
Obliquos vultus, & non ridentia plene
Ora gerit, totasque velit cum pectore nudo
Ostentare genas: sed castigator adultos
Comprimit excessus animi pudor: ægraque mixtus
Pulsat corda metus: sentit Paris, ardet & audet:
Promissorque ingens, facilis præsagia prædæ
Ducit amor, dum signa juvant, dum nutus oberrat
Interpres, cordisque vagi præsentior index

Notæ.

216 *Latoidos irrigat aras.*] Dianæ, cum qua conjungit Dares Venerem.

222 *Acclivemque freto defertur Helaam.*] In Darete, *ad oppidum, quod est Helena*, male legitur, cum sit *Helaa*.

224 *Forma fidens, ac conscius oris.*] Dares: *conscius forma sua.* Lucan. lib. 10. *Quem forma confisa sua Cleopatra sine ullis Tristis adit lachrymis.*

231 *Tenero delibat arenam incessu.*] Coluthus de eadem re: ᾤχετο φειδομένοισιν ἐπ' ἴχνεσιν ἴχνια ἐρύων. Reliqua Coluthi longe inferiora, quam ut æquilibrium præstent. Latini *suspensum gressum* vocant. Cornel. Gallus vel Maximinus: *Fallere sollicitos, suspensis ponere gressus.* Apul. 3. Metam. *ad superius cubiculum suspenso & insono vestigio me perducit.* Musæus: ἠρέμα ποσσὶν ἰοῦσα. De superbia illa multa Herald. ad Mart. lib. 2. Epigr. 57.

242 *Nutus oberrat interpres.*] Musæus: νεύμασι λαθριδίοισι παραπλάζων φρένα κούρης. Huc spectat vers. quem Hieronymus allegat, epist. 11. *Risu & arguto quiddam promisit ocello.*

243 *Cordisque vagi præsentior index Leno oculus taciti garrit præludia voti.*] Ἐκ τοῦ ὁρᾶν τὸ ἐρᾶν, ut inter reliquos etiam Isidorus Pelusiota adfert lib. 3. epist. 254. Aristænet. epist. 1. ex Homero eleganter: ἔρως ἐπαλάσατο τὴν πολυμήχανον εὐστόχως ἐπιτοξεύων τῶν ὀφθαλμῶν βολαῖς. Philostratu in Epistola Græcis: οἱ ὀφθαλμοὶ ξύμβουλοι τοῦ ἐρᾶν, & in alia pag. 913. cujus initium, πόθεν μου τὴν ψυχὴν

Leno oculus taciti garrit præludia voti.
 Ut verò explicitas peregrini Tyndaris auri
Blanditias hausit, complutaque murice vela
Conspexit, quid agat hæret, prabere rogatas
Prompta manus, cogique volens: at turba precandi
Stipatrix, juveni fas invidet, inclyte prædo
Ne propera, dabit illa manus: manus aurea vincet:
Plus opibus, minus ore potes: Cicerone secundo
Non opus est, ubi fantur opes: quin ipsa rapinis
Blanditur fortuna tuis, urbs, aura, Lacæna
Nuda, favens, facilis: cœptum juvat, urbis Helææ

NOTÆ.

ψυχὴν κατείληφας, de eadem re multis. Musæus: ὀφθαλμὸς δὲ ὁδός ἐστι &c. *Oculi sunt animi fores*, ut dicebat Polemo. Vide Arist. 1. Hist. animal. 10 & Plinium lib. 11. cap. 37. Nonnus Dionys. 5. ὀφθαλμὸς ... ἐγίνετο πομπὸς ἐρώτων. Eadem est sententia Philonis lib 1. ... τ ... νόμων. Isidorus ita explicat illud Jerem. 9. v. 2. *mors per fenestras ascendit* epist. 89. lib. 1 Idem de re eadem lib. 3. epist. 11. ... ὀφθαλμοῖς ἰσιὼν τὸ πάθος & lib. 3. epist. 66. Philonis & ista sunt lib. de Cherubim pag. 95. αἱ δὲ μαστροπεύουσαι καὶ ... τὰς ἡδονὰς ... Dio Prusæus Tarsica 2. pag. 408 ἡ ἀσέλγεια δι' ὤτων, καὶ δι' ὀφθαλμῶν πανταχόθεν εἰσδύεται. Insignis est hac de re Clem. Alex. γνώμη. Pædag. lib. 3. p. 184. cap. 11. Plura de ista Ovid. sent. *oculi sunt in amore duces*, vide apud Hœschel. in Horapol. p. 184. Barthium in Ceirin pag. 68. Chrys. Homil. 3. de verbis Esaiæ, *vidi Dominum*, p. 861. Quintil. declamatione 1. *Vitiis nostris in animum per oculos via est.* Nilus insignite paræn. 67. ἀσφαλίζε τὴν ἀκοὴν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δι' αὐτῶν γὰρ πάντα τὰ βέλη τῆς κακίας εἰσέρχεται. Hieron. adversus Jovinianum lib. 2. *per oculorum fenestras anima libertas capitur.*

244 *Leno oculus.*] Προαγωγός. Prudent. Hamartig. v. 261. *solvendi leno pudoris* de auro loquitur. Ita in Catalectis Scaligeri: *se Narcissus amat captus lenonibus undis.*

Garrit præludia voti.] Ἀκροβολισμοὺς nominat Achill. Tatius. Macedonius Anth. Græcor. Epigram. χειμέτλοιο ... præludia garrire vult. Euripidis Interpres in Oreste: τῆς ψυχῆς πάθους εἰκόνες οἱ ὀφθαλμοί. p. 142.

245 *Peregrini Tyndaris auri Blanditias hausit.*] Lucilius scite, ut quidem illustris Scaliger concinnat: *nequaquam est aurum aureis cujus vehementius ametur.* Vide Dousam ad Lucilii fragmenta.

246 *Complutaque murice vela.*] Vide lib. 1. v. 471.

249 *Juvenis fas invidet.*] Ἐξὸν, καὶ θεμιτὸν: ita nefas ἀθέμιτον. Hor. *quicquid corrigere est nefas.* Plut. in Paulo: θεμιτὸν οὐκ ἔστι μὴ βαλλόντι κατατυχεῖν. Virg. *mortaline manu facta immortale carina Fas habeant*, 9. Æneid. Ovid. 2. Metam. fab. 16. *neque enim succedere tectis fas habet.* Prud. Ἀποθεώσει v. 976. *Dum transgressa Dei positum fas improba calcat.*

250 *Ne properes, dabit illa manus.*] Ovid. ... lib. 3. *Sæpe dabit, dederit, quas semel ille manus.* Claud. *Quicquid amas, dabit illa manus, communiter omni fungitur officio*, in Eutropium.

Manus aurea vincet.] Notum est Philippo datum oraculum. Aristoph. in Ranis: φεῦ ὡς μέγα δύνατον πανταχοῦ τὼ δύο ὀβολώ. Plaut. Aul. *Di immortales aurum quid valet!* Philemon *Amaltheæ cornu* divitias nominabat, apud Stob. serm. 228. quem vide & oppone illis Isidori Pelusiotæ auream Epist. lib. 2. p. 146. Xenophon: τὰ πονηρὰ ἀνθρώπινα οὐκ ἂν ἄλλως ἕλοις, ἢ εἰ διδοίης τι. Manus cava Avaritiæ signum, de qua Casaub. ad Suetonii Augustum.

251 *Cicerone secundo non opus est ubi fantur opes.*] Vulgo aiunt: *Nummus ubi loquitur, Tullius ipse tacet*, τὸν ῥήτορα καὶ σοφὸν ... Proverb. vetus apud Pollucem lib. 9. cap. 6. χελώνη addit, ... Contrarium affirmat Claud. Epigram. ad Olyb. *Cedere divitias animi, fortuna fatetur, & tantas oris copia vincit opes*, quod contra facit.

254 *Urbis Helææ nomen.*] Ὠνὴ ἑλαία, quod

Nomen, in hanc pelagus undis declivibus actum,
Proxima littoreis delambit tecta procellis,
Et medias impingit aquas, clauditque profundo.
Hic Latonigenis cognatas struxerat aras
Prisca fides: jubet hic noctem regina propinquam
Excubiis hilarare sacris: templum ipsa superbum
Prima petit, solitoque Deos implorat honore.
Res cupido perlata Phrygi, temeraria sancit
Consilia, indulgetque aditus in vota secundos
Pollicito majore Venus: rapere haud moranuptam
Victor, & imbelles populari destinat aras.
Tantaque præcipitem pulsat lascivia mentem,
Vix noctem expectat, suspenso vespere credens
Zelotypum Titana suis livere secundis.
Fregerat Hesperias radiis languentibus undas
Phœbus, & astrorum medio poscebat in alto
Nauta diem: tellus, aër, mare, celsa remenso
Consopita Deo, strepitu defuncta silebant
Undique & in teneros nutabant ocia somnos.
At Paris obsequio noctis præsentius audet
Impatiens differre, Deos Veneremque secutus:
Primus ad imbelles thyasos, & debile vulgus
Armatum maturat iter, ludentia turbat
Fana ferox, non hospes Hymen, non conjuga sacra,
Hospitii non obstat honos, non ultor iniqui
Asperior tutela Deus: temere omnia præceps
Aspernata Venus, nil respectura decorum,
In facinus, votumque ruit: rapit ergo Lacænam,

NOTÆ.

quod esset ἰλετή. Homer. Iliad. ι. ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν ὔτι λεϊστὴ, οὔθ' ἑλετή. Papin. lib. 1. Achill. Amyclis ait, surreptam, *in cautas blande populatus Amyclas.* Ovidius Sparta.

266 *Tantaque præcipitem pulsat lascivia mentem.*] Juvenal. *quem sextus & octogesimus annus pulsat.* Ovid. 6. Fast. *& fert suspensos corde micante gradus:* cor enim micat σφύζει in improba spe, quod hic pulsat: inde ἐπιθυμιῶν ἐλατήρ elegante dixit Isidorus Pelus. lib. 1. Epist. 87. Πτερωτὸν vero scite tribuit Paridi: Amor siquidem alatus est, vel ipsi amantes potius, ut vult Alexis apud Athenæum lib. 13. λέγεται γὰρ λόγος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, μὴ πέτεσθαι τὸν θεὸν τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' ἐρῶντας. Nazianz. vere orat. 3. ὅστις ἀσυλλόγιστόν τι πτέρυγμα ἡ πορνεία Orat. 3. pag. 67.

268 *Zelotypum Titana suis livere secundis.*] Juvenal. *Zelotypum Hyarbam.* *Secunda* vero pro rebus secundis. Ita lib. 5. *Unde nihil melius, quam nihil habuisse secundum.* Ita infra: *solatur blandis.* Sic Claud. Honorium moræ impatientem fingit

Incusat spes ægra moras, longique videntur
Stare dies, segnemque rotam non volvere Phœbe.

276 *Hospitii non obstat honos.*] Contradicere Dareti, & sua vineta incidere videtur, nisi forte ad Ovidium & aliorum figmenta de hospitio respexit: de quo etiam Manasses in Troicis.

282 *Rapit ergo Lacænam.*] Euripidis Scholiastes

Tendentemque manus, & læta fronte vocantem
Dardanus: aut rapitur potius. Gratare trophæis
Prædo tuis, agnosce Deos: post aspera multa,
* Leg. lucratus. Excidium * luctatus abis, revehisque parenti,
Quas nollet peperisse faces: heu perdite nescis
Quas tecum clades, quantos fugiente tumultus
Classe refers! tuque Herculea corruptior unda,
Bellerophonteo flagrantior igne, sereno
Certa minus, thalamos linquis Ledæa jugales:
Et spreto totiens iterum quærenda marito,
* al. ô. Nunquam rapta fugis: nunc * non Lilybæa vorago,
Latratus Siculi, Lybicus tenor, & quod in omni
Sævit triste mari, mixtis huc confluat undis,
Has infestet aquas, primosque ultrice procella
Amplexus medium solvat mare: multa nocentes
Mutat si vetitis velox occurrerit ausis.

NOTÆ.

liastes ex Stesichoro scribit, Tyndarum cum Diis omnibus faceret, Veneris oblitum fuisse: illam filias illius διγάμους τριγάμους καὶ λιπεσάνορας fecisse p. 142.

283 *Tendentemque manus & læta fronte vocantem.*] Virg.

Pandentemque sinus & tota veste vocantem

285 *Post aspera multa, excidium luctatus abis.*] Absurda lectio, quid enim *luctari excidium?* an ut *eluctari offensam?* quomodo Symmachus loquitur: at sensu nullo: Trojæ siquidem sibique post diuturnam obsidionem exitio fuit: lego literæ mutatione, *lucratus*, quod Paris, ait, in lucro ponit, id vertit in exitium, *perfidus enim alteri fraudem infert, damnum sibi*, ut ait autor Queroli. *Injuriaque, juxta.* Lucret. lib. 5. *unde exorta est. ad eum plerumque revertit.* Sic Papin. *fati moram lucrari*, lib. 9. & 10. *mortisque fera lucrata dolores.* Proverb. 1. θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά. Philo vocat lib. de Josepho pag. 431. κατὰ τῆς αὐθαδείας καὶ ἀσεβείας ἐπιχειρεῖ κερδαινόμενα ἐπιτιμίᾳ. pag. 397. Hesiod. Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσι. Ita D. Petrus epist. 2. cap. 2. κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν τρυφήν. Philo p. 585. Fulgentius bene in Mythologico pag. 96. omnis libido rerum patitur naufragia: noster lib. 5. v. 271. cognatum lucrata nefas.

289 *Herculea corruptior unda.*] Cum Lerna & Chimæra Helenem confert, ut & infra Syrtes, Scyllam & Charybdin, περιφερικῶς in illam movet.

297 *Multa nocentes mutat, si vetitis velox occurrerit ausis.*] Sic lib. 1. v. *Protinus in facinus tardis ultoribus itur.* Talis sententia Prosperi Aquitanici. *Crescit enim occulte, cum longo pœna reatu, Ausibus illicitis si nihil obstiterit.* Cato in Orat. pro Rhodiis apud Agel. lib. 7. cap. 3. *Summa professio stultitia est, non ire obviam sceleribus cogitatis, sed manere, opperirique, ut quum admissa & perpetrata fuerint, tum denique, ubi quæ facta sunt, infecta fieri non possunt, puniantur.* Gemina in Orat. Dinarchi 2. ab initio, p. 105. Similis fere in Juliani epistola ad Alexandrinos pag. 171. Seneca Epistol. 11. *Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat.* Cassiodorus lib. 3. epist. 14. *Malum cum perseverat, augetur; & remediabile bonum est in peccatum, accelerata correctio.* Chrysost. in 1. ad Corinth. Hom. 15. pag. 452. ὅταν ὁ πρῶτος ἁμαρτὼν μὴ δῷ δίκην, ταχέως καὶ ἕτεροι ταὐτὰ πλημμελήσουσι. Gemina est Philonis γνώμη lib. de specialibus legibus pag 604. Nostri Poetæ γνώμη opponatur illa Leonis: *dum justitiæ sententia suspenditur, pœnitentiæ medicina quæritur*, & Nili altera: μὴ μέμφου τὴν τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν, κοινὸν γάρ ἐστι φάρμακον 37. Chrysf. in Psal. 9. pag. 139. ἐπειδὴ πολλὰ περὶ τῆς ἀνοδίκης διελέχθη, καὶ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φωνῆς. αὕτη δὲ οὐ κατὰ πόδας ἕπεται, ἀλλὰ μέλλει πολλάκις καὶ ἀναβάλλεται, καὶ τοῦτο πολλοὺς ῥαθυμοτέρους ποιεῖ, διέγειρον ἐπὶ θέρους τὴν προαίρεσιν, &c. Vide etiam Nazianz. initio invectivæ posterioris in Julian. p. 110. item p. 124. Macarium Hom. 4.

Postquam exempta quies, & mœsto pulsa fragore,
Inscia turbatas hausere silentia voces,
Aure prius mensi fremitus, ubi & unde tumultus,
Armati cognata petunt oracula cives.
Hic tritas stridere lyras, hic pocula cernunt
Effuso calcata Deo, funalia lucem
Ponere, & effracto lachrymari lampada vitro.
Mirati qua clade nova jucunda sileret
Relligio, quæ causa pios inopina tumultus
Flexerit, advertunt alias ad littora lites,
Et toto sonuisse mari. Quo perfide leno
Hospitii temerator abis? sic digna rependis
Regales prædate thoros? his mobile vulgus
Excitum, arma fremit, raptaque superstite turba
Invadunt Phrygios: illi nec pandere vela,
Molirique fugam cessant, nec jungere bello
Dignantur dextras: contentâ paupere pugna:
Sola tamen tumidos pertentat gloria captis
Injectare manus: proprium cum quisque trophæum
Ostentare paret, aut cive, aut virgine rapta.
Ecce redit Paphiæ meritus virgulta coronæ
Victrices victura comas, Tenedoque potitus
Jam minus audentem solatur prædo Lacænam:
Jam tandem patriæ memorem, sed gnarus adulter
Pollicitus fluxis mæchæ sancire favorem,
Et fictos lenire metus, ebur aggerat Indum,
Thura Sabæa, Midæ fluvios, & vellera serum
Ac mundi majoris opes, quodque educat aër
Jucundum, pontus clarum, vel fertile tellus:
Hæc faciles emere thoros, domuere rebelles
Amplexus, pepigere fidem: non jam oscula reddit,
Non reddenda negat Helene, sed pectore toto
Incumbens, gremium solvit, premit ore, latentem

NOTÆ.

301 *Aure prius mensi.*] Silius lib. 9. *quantumque vicissim auderet mensi.*

315 *Contenta paupere pugna.*] Lego *contemta*, ut in v. 311. *mobile vulgus* pro *nobile*.

329 *Non jam oscula reddit, &c.*] Longus Pastora ium lib 2. πρὸς τι τὰ φιλήματα ἄρρηκτα. καὶ πρὸς τὰς περιβολὰς ἐνεκαθεύδειζε.

Non jam oscula reddit, &c.] Nimis graphice, nimis Latine loquitur, ὡς ἀμαθὴς καὶ ἄγροικος σκάφην σκάφην λέγων. Juventutem vero arguit, quod αἰσχρορρημονεῖ, ἐν τῷ θεωρεῖν, exemplo Lucretii, Apollonii, Euripidis, Ausonii, aliorum. Hieronymus adversus Helvid. *Apud Christianos solœcismus est magnus, & vitium, turpe quid narrare vel facere.* Arist. 7. Pol. ὅλως μὲν τὴν αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν. Parthenius ille Maro cautior, aliique, de qua re vide Loënsem Tom. 5. Crit. Miscell. lib. 2. cap. 16. Homerus Iliad. γ. Paridem in Cragæ Insula cum Helena, quod noster hic describit, fuisse vult.

Furatur Venerem: jamque exſpirante Dione,
Conſcia ſecretos teſtatur purpura rores.
Proh ſcelus, an tantis potuiſti peſſima votis
Indulſiſſe moras? expectabatque voluptas
Emptorem? ô teneri miranda potentia ſexus,
Præcipitem in lucrum ſuſpendit fœmina luxum,
Nec niſi conducto dignatur gaudia riſu.
Res hilarat vulgata Phrygas, Priamoque ſereni
Clareſcunt vultus, rugas rareſcere ſentit
Infelix animi morbus dolor: improba paulum
Cedit hyems mentis, voto dura angere ſperat,
Reddendam Heſionen, Helenam ſi reddat Achivis.
Nondum Sigæas portu digreſſus arenas
Dardanus attigerat, meritos mentita triumphos
Obvia * pompa ſubit, pars curru vecta ſuperbo
Aerium ſuſpendit iter, pars cætera caſum
Haud metuens, greſſu veſtigia paupere rexit:
Obſequio contenta pedum: & quæ cura novorum
Inachiam viſura nurum: plebs currit anhela
Contemptrix operæ nutricis, & immemor artis,
Nec lucri meminit, prædam dum ſpectat amœnam.
At cui ſublimes humeros proceraque colla
Invidit natura brevis, vel deſuper altis
Incumbit tectis, vel recto calce fatigat
Articulos, humileſque gradus ſuſpendit in altum:

*Marg. turba.

Notæ.

341 *Improba paulum cedit hyems mentis.*] Ita lib. 5. *nec ſola maritos urit hyems.* Curas illis θυμαλγεῖς notat. Ovid. *Illa dies miſera fatum mihi d xit: ab illa peſſima mutati cœpit amoris hyems.* Claud. de laud. Stilic. lib. 1. *Latiumque alternis ictibus anceps Imperium pulſaret hyems.* In Eutrop. lib. 1. *lapidum hyemes.* Papin. *flammea hyems.* 3. Syl. Val. Flaccus 4. *ignea montem torſit hyems.* Vide plura apud Scipionem Gentilem ad Apul. n. 700. Chryſoſtomo & Philoni nihil frequentius, quam ψυχῆς χειμῶνας affectus nominare. Ita lib. 1. *rugas cordis.* Hyemi vero animi opponit *liquidum* Plautus.

342 *Dura angere ſperat.*] In Edit. Baſil. erat *durum angere*, inde Spond. & Carol. *dux angere*, male. Priamus dura angere ſperat, vix ἀνάγκῃ extorquere: quæ? reddendam Heſionem, quod ſequitur, eamque fortaſſe jam matrem, vel [illegible]. Demoſthenes: λαβεῖν ἐξ ἀνάγκης diceret. *Angere* ἄγχειν ςρέφειν proprie ſunt luctitorum, ut Pollux lib. 3. retulit. Virgil. 8. Æneid. *Corripit, in nodum complexus, & angit inhærens Eliſos oculos,* &c. Horat. Epiſt. lib. 1. 18. *Munere te parvo beet aut incommodus angat.* Ovid. *hunc filia nubilis angit.* Papin. lib. 1. Theb. *ſceptra petentem fœdere præcipiti ſemper novus angeret hæres.* Silius initio lib. 8. *majoribus agrum Angebat curis.* Imitatur noſter Papin. lib. 4. Theb. v. 837. &c. vide infra lib. 5. v. 22.

349 *Quæ cura novorum.*] Aliud agens vulgi φιλοκαινίαν notat, quam etiam Demoſthenes ſæpe arguit, ἴς τὸ καινόν. Lucret. ſcite lib. 4. *Humanum genus eſt avidum nimis auricularum.*

355 *Recto calce fatigat Articulos: humileſque gradus ſuſpendit in altum.*] Græci ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδίζειν. Seneca Epiſt. 111. *Non exurgit in plantas, nec ſummis ambulat digitis, eorum more, qui mendacio ſtaturam adjuvant, longioreſque quam ſunt, videri volunt.*

Hoc populo dederat vulgati fama decoris
Certamen mirandi Helenam: subit illa pudicè
Ora gerens, oculis nusquam vaga, voce faventi
Spectatum, pudibunda parum, mixtoque nitore
Sidereas neutrata genas. At regia vates
Ut venisse Parim certo Cassandra relatu
Audit, & adductam monstrum fatale Lacænam,
Ad tripodas questura fugit, ramosque loquaces
Ore premit, poscensque Deum, non irrita longum
Fatis plena redit: claret interprete vultu
Extorti vindicta Dei, furiosa potestas
Imbelles vexat artus, cervice rotata,
Crine umbrante humores, oculis spargentibus ignem
Et * facula prodente fidem, nunc livida vitrum,
Nunc flammata facem superat, nunc pallida buxum
Tali se mediis procerum tot millibus infert.
Ore ferens, tremulosque gradus vix ebria figit,
Atque ita Tyndariden cernens. Tunc illa juvenca
Quæ saltus ingressa novos, præsepe paternum
Incesta liquisse fuga, taurumque jugalem
Diceris, & nostros petis importuna penates?
Ite viri, Deus ire jubet pontoque vel igne,
Maternas abolete faces, ne dura sequatur,
Quam cecini clades: sic paucis questa quiescit:
Expediuntque Deum suspiria longa relictum.

*Marg. facie.

NOTÆ.

volunt. Mart. lib. 13. *stans summos resupinus usque in ungues*. Juvenal. *erecta consurgit ad oscula planta*. Lucil. *Gallinaceus cum victor se gallus honeste Sustulit in digitos, primoresque erigit ungues*. Quod Philostrato est *ἄνω βαίνειν*, de Apollonio lib. 1 cap. 10. Tales dicuntur *Atta*, *qui* (verbis Festi) *propter vitium crurum, aut pedum, primis plantis insistunt, & attingunt magis terram, quam ambulant*. *ἀτλοντις, οὐχ ὅλῳ ποδὶ βαδίζοντες*: quibus opponuntur *πληρoβάται*, quos Latini *talipedantes*. Vide Casaub. in Suet. initio lib. 3. Scaliger. in Conject. p. 139

361 *Sidereas neutrata genas.*] Non redolet castam Latinitatem, licet *ἀναλογία* permittat. Ita Varro apud Non. *facies mæandrata, & vermiculata*. Lucret. lib 3 *stat cernendi vivata potestas*. Ibid. *corporis atque animi vivata potestas*. Moreti autor: *sub juga parentes cogit lorata juvencos*. Ovid. 3. Fast. *Mollis erat tellus rorata mane pruina*. Ita Seneca controv. 6. lib. 1. *absinthiatum poculum*. Martial. *leucophæatum*. Genæ autem *neutrata* sunt, quod priora interpretis vicem præmissa docent, *rubicunde albentes*. Ennius: *etsi mulier erubuit, con lacte & purpura mista*: quod simile Virgilius & multi alii retinuerunt. Sic Horat. lib. 2. Sat. 2. de illo, qui nec mundus nimis, nec sordidus, in neutram partem cultus miser.

370 *Et facula prodente fidem.*] Malo, quod in ora libri erat, *facie*, sequitur enim *nunc flammata facem superat*. Similes Phœbadum descriptiones sunt apud Papin. lib. 10 Lucan. lib. 5. Apuleium lib. 8. Milesf. Ruffin. Eccles. hist. lib. 2. cap. 4. Dionem Chrysost. in Orat. 1. de regno.

374 *Tunc illa juvenca.*] Lycophron Helenam vocat *πόρτιν*, causam ex fabula veteri adducit Meursius in Lycophron. pag. 123. Ovid. Epist. Oenones ad Pariden: *Graia juvenca venit, quæ te patriamque domumque Perdet, Io prohibe, Graia juvenca venit*.

His hilares hærent animi, totuſque faventum
Sopitur ſtrepitus: faviſſent agmina vatis
Imperio, motas reverentia principis iras
Obruit, indigniſque datur Caſſandra catenis.
Rex Helenam lenit, inopinaque probra gementis
Solatur blandis: ſuſpiria vatis, anhelas
Excuſat furias: celereſque ad jurgia voces,
Et vitio capitis ſolitos ſævire tumultus.
Nec mora laſcivit ſolenni regia cultu,
Imperiis ornata ducis, tædaſque pudendas
Tollit adulter Hymen: melius caligo profunda
Pollutum merſiſſet opus, quid nomine ſacro
Inceſtum phalerare juvat? prætendit operta
Bracteolam caries, agnum lupus, ulcera byſſum:
Sed famam fraus nulla latet: non una duorum
Eſſe poteſt: nam prima fidem dum fœdera ſervant,
Alterius non uxor erit, ſed præda cubilis.

Notæ.

389 *Et vitio capitis ſolitos ſævire tumultus.*] Εὐφημισμὸς τ̃ ἱερᾶς νόσου comitialis morbi: de quo multa ad Apuleium Scipio Gentilis.

393 *Quid nomine ſacro Inceſtum phalerare juvat.*] Lib. 4. v. 101. *mixta virum phalerant.* *Falera* Gloſſarium ἱπποκόσμια, inventum Tarquinii Priſcin. lib. 1. cap. 5. ut Florus monet. De phaleris prolixe Manutius in Quæſitis per Epiſt. cap. 10. Marcellus Donatus in Suet. cap. 30. pag. 721. Lipſius de re militari, Dial. 5. Varro Hecatombe: *Ubi illa phalerata gemmeaque ephippia.* Petron. *mulieres phalegiis ornatas* ait: quod de margaritis è pelago Junius explicat. Ariſtoph. in Achar. τῆς ἀμφιχαλκοφάλαρα δήματος ἐλυτρεῖ. Prudent. contra Symmachum. *Vittarum inſignis phaleris*, lib. 2. Noſter Terentium ſequitur, qui *phalerata dicta*, fucata & ἄπαλα vocat. *Inceſtum* igitur *phalerare nomine ſacro*, eſt conjugii titulo palliare: ut Dido apud Virgil. *Conjugium vocat, hoc celabat nomine culpam:* quod eſt πολὺ πηλὸν κυλαίειν, ut ait Nazianz. p. 420.

394 *Prætendit operta Bracteolam caries.*] Hoc eſt, quod Dracontius dicebat, *quærit opem ſceleri, per quam fallatur honeſtas.* Hex. v. 345. Sumptum à ſtatuis verminantibus & carioſis, quibus bracteas ſuperinducebant. Juvenal. Sat. 13. *bracteolam de Caſtore ducunt.* Hinc *bracteata felicitas* apud Sen. epiſt. 301. Auſonius vero *bracteatum dictum* in Panegyr. vocat, de auro, quo ſtatuæ inducebantur. Talis vero fucus eleganter exprimitur à Prudentio in Pſychom. v. 551. ubi Avaritia ſe in parſimoniam transfigurat. *Opertam cariem* dixit appoſite, ut Nazarius, *operta mentium*; Virgil. *telluris operta*, 6. Æneid. Papin. *operta prælia* lib. 10. Valer. Flaccus lib. 1. *ſacra operta.* Ita Symmachus in Orat. *dum ratio eis in operto ſit:* ut Ovid. 3. Faſt. *non eſt rationis operta.* Prud. *arcano natura tectus operto* contra Symm. lib. 2. Pſychom. v. 461. *lateriſque ſiniſtri velat opermento.* Item: *boni mendacis opertum*, v. 336. Ut Demades in Oratio. ſua pag. 180. εὐόβλημα συνηθείας.

396 *Sed famam fraus nulla latet.*] Claud. *Cœlicolas fraus nulla latet.* Xenophon: Θεοὺς μὴ ἐπὶ διαλαθεῖν. Muſæus eleg. γλῶσσα γὰρ ἀνθρώπων φιλοκέρτομος. ἐν δὲ σιωπῇ ἔργον ὅπερ τελέει τις ἐνὶ τριόδοισιν ἀκούει. Nazianz. epiſt. 17. p. 779. εὐθυμότερον ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις φιλοσοφοῦσιν ἄνθρωποι. Pindarus vere 1 Olymp. εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λαθέμεν ἔρδων ἁμαρτάνει. Nicetas Choniates lib. 1. ἄφθεγκτον τῇ φήμῃ μηδὲν ἀνεξερεύνητόν τε καὶ ἀνεξέλεγκτον, & lib. 1. de Andronico: ἡ φήμη καὶ τὰ ὑπὸ γῆν προσπλέουσα διορᾷ. p. 302. Claud. 4. Conſul. Honor. *nam lux altiſſima fati occultum nihil eſſe ſinit, latebraſque per omnes Intrat, & abſtruſos explorat fama receſſus.* Nazianz. orat. 1. p. 18. τάχιστα ἂν ἐκ μακροῦ σκότου ὁ τῆς ἀληθείας σπόρος ἐκλάμψειεν

Interea Graium præceps perlabitur orbem
Luctus, & Europæ dotatas nomine terras
Armato rumore quatit: læduntur in uno
Una omnes, seu quod populos injuria regum
Acrius incendit: seu regnis prælia livor
Inducit, seu quisque suas præsumit in iras,
Quod fieri sibi triste potest, quod flere paractum
Quodque pati potuere, gemunt: hinc omnibus idem,
Idem animus, similes scelerum præcidere motus,
Et thalamos sancire metu: ruit ocyus ergo,
Non jussa expectat populus, belli ardor inerti
Noscitur, augetur forti: Sic prælia vulgus
Præcipit: at viduos it solatura penates
Clara ducum series, Maleæ quos erigit umbo,
Quos Larissa fovet, quas Græcia cætera nutrit.
Enumerem? facilesque fide dictante meatus
Victrices Danaum certo sequar ordine vires?
Quæ loca, qui reges, pelagus quod quisque fatiget
Classibus? * ac celebres hac novi parte Camænas * Leg. an.
Fraudari titulis, auresque offendere molles.
Pauca tamen studio non ægrescente faventum
Succincte dixisse velim, numerique sigillo
Juratas signasse rates: fert bella bis una,
Bis centum & decies centum, quas undique raptas
Cecropii vocat unda sinus, & Apollinis æquor:

NOTÆ.

410 *Sic prælia vulgus præcipit.*] προέλαβε, anticipat, vel occupat.

412 *Maleæ quos erigit umbo.*] Papin. Achil. 2. *undisona quod circuit umbo Malea.* Virg. *Maleaque sequacibus undis.* Strabo lib. 8. illius meminit: *μαλέας δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε.* Proverbium est apud Nicetam Choniatem lib. 2. de Manuele p. 82. Vide Erasmum. Symmachus epist. 61. lib. 8. *Vulgati proverbii est, Enavigato Maleo oblivisci eorum memoriam, quos domi reliqueris.* Plinius Cæcilius Epist. 10. ὑπὲρ μαλέαν. Vide Brodæum lib. 1. cap. 35. *Umbo* autem est quod prominet, πρῶν. Vocabulum Papinio frequens.

421 *Fert bella bis una. bis centum & decies centum.*] Dares, cujus noster funalis equus, variat in numero: etiam Dyctys. Catalogum navium habes apud Homerum, & Papinium in Achilleide. Plautus, Ovidius, Virgilius, Propertius, Juvenalis, Seneca Tragicus, Euripides, etiam Livius lib. 5. d. 5. mille naves, Thucydides lib. 1. mille ducentas. Homerus plures numerat. Apud nostrum lib. 5. Palamedes huic numero 30. addit. Hyginus fab. 97. ab omnibus dissentit, Manasses etiam στόλον χιλιόστολον vocat, Pausanias in Laconicis *Hellenium* vocat locum, ubi Græci consultum venerint: alios vero ad Xerxis expeditionem hunc locum transferre ait.

423 *Cecropii vocat unda sinus.*] Alii in Aulide juratum id bellum volunt, Virg. 4. Æneid. Papin. 2. Achilleid. Philostratus in Heroicis variat, interdum enim in Aulide convenisse, interdum bellum ait jurasse. Noster à Darete ξένος ἀγύρμος, Athenis classem convenisse scribit, ibi consulto oraculo, tempestate impeditam & retrogressam, ex Aulide solvisse.

Apollinis æquor.] Cur? an quia Apollo ὡς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, quæ sunt verba Demosthenis in Orat. pro Ctesiphone. Plura Scholiastes Aristophanis ad Nubes.

Huc acies, huc arma meant: hinc bellica classis
Ordiri disponit iter, sic culmen herile
Imperii jussit, statuit consulta potestas.
Ast ubi gesta Phrygum geminos vulgata Lacones
Concussere, fremunt ambo, dolor excitat ambos,
Ambos ira quatit, non sic orbata Leones
Lustra indignati lugent, non fulminis ales
Sic gemit è linguis inopina silentia nidi.
Haud mora conscendunt classem, Lesboque relicta:
Dum præceps animus, & nil decoctius audet
Ira recens, nullos expectatura sequentes
Haurit iter fluidum pietas memor: alta tenebat
Castor & Iliacas jam jam poscebat arenas
Excidium latura ratis: nox obviat atra
Defensura Phryges, armatique aeris ira
Instrepit, & geminis expugnat vela procellis.
O pietas, qua nulla Deum præsentior ambit:
Virtus! ô mitis fraterni candor amoris!
Sola hæc in geminos cessit discordia fratres,
Discordes habuisse metus: hic illius, ille
Hujus fata timet: quotiesque illabitur æquor,
Invergitque latus puppis subitura profundum,
Æquoris occursum certatim vertice prono
Anticipare parant: & sic proclamat uterque,
In me dira Thetis, in me sævissime Triton
Has intende minas tantos molire tumultus,
Hunc serves, huic parce precor: tandem acrius acto
Incumbente Noto, nil jam sperante carina,
Ledæi juvenes nexis per colla lacertis
Nata simul, simili deponunt corpora fato.

NOTÆ.

433 *Et nil decoctius audet ira recens.*] Persius sat. 1. *si forte aliquid decoctius audis.* Vide supra v. 131.

440 *O pietas, qua nulla Deum præsentior ambit Virtus!*] Philo de Decalogo p. 580. *ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ Θεός· ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια.* Quæ *γνώμη* Aristoteli à Stobæo ascribitur, serm. 286. Sophocles in fine Philoctetæ: *ἡ γὰρ εὐσέβεια συνθνήσκει βροτοῖς. κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται.* Hermes: *μία φυλακὴ εὐσέβεια.* Ex quo Corn. Severus in Ætna. *& merito est pietas homini tutissima Virtus.* Nazianz. orat. 10. p. 161. *ἐν μάχαις ἁπάντων, ὥσπερ ὀχυρόν τι ἀσφαλές ἐστιν ἡ εὐσέβεια.* Hierocles: *πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡγεμὼν ἐστιν ἡ εὐσέβεια.* Insignite etiam Isidor. Pelus. lib. 3. epist. 268.

443 *Hic illius, ille hujus fata timet.*] Ita Manilius lib. 2. de Pylade & Oreste: *lis una fuit per secula mortis, alter quod raperet fatum, non cederet alter, &c.*

445 *Invergitque.*] *Immergitque* vel *invertitque*, malim legere.

453 *Nata simul simili deponunt corpora fato.*] Homerus, quod Lactantius lib. 1. de falsa religione, cap. 10. observat, ambos tantum mortuos testatur: non in Deos relatos. Lactant. inibi, dum alienas sponsas rapiunt, alterum ab Ida transverberatum ait. Vide Theocrit. in *Dioscuris*; Pindarum

Desine Cecropii funesta licentia pagi
Incestos generare Deos: non fabula cœlum,
Sed virtus non ficta dabit: quos cœcus ab alto
Mersit in ima furor, in summos erigis axes:
Et similes Jovis esse jubes: quos ignis in auras,
In scopulos sparsit fluctus, mentiris adeptos
Sidera, gentilisque preces deludis acerræ:
Tyndaridis quos hausit hyems, dans Attica cœlum
Fabula, Castoreos casus Pollucis in ortum
Fingit, & alterni redimit dispendia fati.
At neutrum testata Deum, feralis utrique
Atropos injecit laqueum, quô fortibus ægros,
Quo sontes placidis, inopis quo regibus æquat.
Sola tamen fatis Ledæum Lesbos amorem
Concessisse negat, captosque secuta Lacones,
Quos nec apud Phrygios, mediis nec repperit undis,
Credidit esse Deos: sterilique reversa favore,
Diis urbes auxit, thure aras, marmore templa.
Sic Britonum ridenda fides & credulus error
Arturum expectat, expectabitque perenne.

NOTÆ.

darum Nemeor. Od. 10. Lycophronem in Cassand. Tzetzen Chiliad. 1. histor. 48. Genus vero loquendi ad illud Ovidii 2. Fast, accedit: *Nata simul, moritura simul, simul ite sub undas Corpora.* Valer. Flacc. lib. 5. *nec separe conteget urna, sed simul, ut junctis venistis in aequora fatis.*

455 *Non fabula cœlum.*] Manil. *Quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum.*

458 *Quos ignis in auras, in scopulos sparsit fluctus.*] Eodem modo *εἰρωνικῶς* Juvenal. *Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.* Omnem vero acrimoniam superat ille Juvenalis *μυκτηρισμὸς* in Claudium: *tremulumque caput descendere jussit in cœlum:* quod pessimo conatu sollicitavit Grosslotius in sua ad Lectium prolixa epistola, quod *escendere* substituit.

462 *Castoreos casus Pollucis in ortum Fingit.*] Ponit *casum* pro occasu: vide autores supra allegatos v. 455. & Apollodor. lib. 3. pag. 178. *ζῆν ἀμφοτέροις παρ' ἡμέραν καὶ ἐν θεοῖς εἶναι, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἔδωκε.* Eadem Pindarus: *μεταμειβόμενοι δ' ἐναλλὰξ*, &c. Homerus *ἑτερήμεροι* vocat hoc sensu, Odyss. λ. hinc Virgil. 6. Æneid. *alternam mortem* nominat: & Silius lib. 9. *Alternusque anima mutato Castore Pollux.* Scitum est illud Alcibiadis, qui apud Athenienses *Διοσκούρων* vitam vivere se dicebat: nam & gratia pollens Diis æqualis, & ea excidens, parum sibi à mortuis differre videbatur. Ælianus lib. 13. Var. Hist. cap. 38. Philo de Decalogo p. 580. de mundi gemino interpretatur hemisphærio.

469 *Quos nec apud Phrygios, mediis nec repperit undis, credidit esse Deos.*] Isocrates id Helenæ assignat: *πρῶτον μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἤδη κατακεχωσμένους ὑπὸ τῆς πεπρωμένης εἰς θεοὺς ἀνήγαγε.*

472 *Sic Britonum ridenda fides & credulus error, Arturum exspectat.*] Arturus ille Britannorum fabulis *πολυθρύλλητος* in acie non cecidisse, sed subduxisse se putabatur, jam jamque reversurus. Hic est ille, de quo incredibilia fingunt, quod Malfredo Monœmutensi asscribitur: quod & Guil. Neubrigensis concedit. Joh. Lelandus tamen contra Guil. Parvum, veri fidem illis astruit. Vide Annales Anglicos. Polydorum Virg. lib. 15. Buchananus hæc de Arturo: *Concursum est ingentibus animis, sed Modredo & confœderatis (Scotis & Pictis) duo fuere auxilio, locus in medio paluster, Britannis transitu difficilis, & in ipso pugnæ ardore subornatus, qui Brittones moneret, ut Arturo caso,*

NOTÆ.

caso, rebus perditis, sua quisque saluti consuleret. Ea vox in fugam illos vertit: magna tamen cades utrinsque partis facta: Victoria neutris lata fuit: caso ab altera parte Modredo, ab altera fratre ejus Galvino: atque Arturo lethaliter vulnerato. Non ignoro, qua de vita & morte Arturi à multis fabulose traduntur, sed indigna relatu sunt, & viri clarissimi rebus gestis tenebras offundunt. Nam dum tam asseveranter mendacia affirmantur sape veritas in dubium vocatur. Fuit certe vir magnus, & singulari fortitudine & caritate in patriam, vel dum suos à servitute liberat, vel cultum Dei sincerum revocat, vel vitiatum restituit. Hac nos de genere, vita & morte ejus, pluribus quam instituti ratio poscebat, sumus prosecuti, ut quibus non universas Britannorum res gestas complecti, sed partim ab oblivionis injuria, partim à fabulosis male feriatorum hominum commentis res gestas nostra gentis liberare fuit propositum. In Arcturi vero rebus longiusculе sumus immorati, quod plerique eas, partim per invidiam nimis parce, partim per vanitatem nimis verbose persequantur. Hæc Buchananus. Vide etiam Hectorem Boëtium lib. 9. Inprimis Cambdenum in sua Anglia pag. 123. & 160. ubi Autoris nostri versus recitat: *Nec abs re erit, si qua Josephus noster Iscanus* (verba sunt Cambdeni) *non de populo Poëta olim in sua Antiocheide, in Arthurum cecinit, hic adjungam:*

Hinc celebri fato, felici claruit ortu
Flos regum Arthurus, cujus (a) cum facta stupori
Non micuere minus: (b) totus quid in aure voluptas,
Et populo plaudente (c) favus. Quacunque (d) piorum
Inspice (e) Pelaum commendat fama tyrannum;
Pagina Casareos loquitur Romana triumphos
Alcidem domitis attollit gloria monstris:
Sed nec pinetum corili, nec sidera Solem
Æquant, annales Latios Graiosque revolve,
Prisca parem nescit: aqualem postera nullum
Exhibitura dies. Reges superminet omnes
Solus, prateritis melior, majorque futuris.

a turn l. b deest aliquid, vel legendum quod. c favor. d lego, quemcunque priorum. e Pellaum.

ARGU-

ARGUMENTUM
LIBRI QUARTI.

Argolicos Phrygiosque duces locat ordine quartus:
Dira canunt iri destructum oracula Trojam.
Barbarica cum gente manus mox Græcia pugnax
Conserit, & Teuthras expirat vulnere tactus,
Mandat ad Elysios campos quem pompa celebris &c.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. IV.

POstquam Mygdonias bellatrix fama per urbes
Armorum vulgavit opus: concussa minaci
Barbaries motu, trepidis conjurat in arma
Viribus, & totos Priamo Mars excitat ortus.
Primus opes Phrygibus Celia tradente sequaces
Commodat Amphion, socium cui Pandarus arcum,

NOTÆ.

1 *Postquam Mygdonias.*] Philostratus Φρύγας καὶ μυγδόνας, vocat in Heroic. p. 715. Mart. Capella in Satyrico lib. 6. *Phrygia Troadi imminet, ab Aquilone Galatia est, à Meridie Lycaonia, & Pisydia Mygdonia confinis est, ab Oriente Lycia, à Septentrione Mysia & Caria.* Vide Strab. lib. 12. Horat. lib. 2. Od. 12. *Aut pinguis Phrygia Mygdonias opes.* Ovid. initio 6. Metam. per *Mygdonidas nurus*, Lydas intelligit. Vide Stephanum in μυγδονία.

Bellatrix fama per urbes Armorum vulgavit opus.] Φθάνουσι γὰρ αἱ φῆμαι πανταχόθεν κατὰ πολλά. Philo libro de Josepho p. 437. Fama in bello maximum momentum, imo *fama bella constant*, ut ait Alexander apud Curtium lib. 8. & 5.

5 *Primus opes Phrygibus Celia.*] Sequitur Daretis ductum & ex parte Dictyn: nomina tamen variant, quod manifestum erit si inter se contendas, Ζέλειαν etiam Homerus in Catalogo nominat.

Consortem Adrastus gladium rapit: hospes iturum
Instruit Amphimachum Colophonia: ducit alumna
In bellum Lyciam socio Sarpedone Glaucus.
Marticolæ Thraces Xantippum, Memnona Mauri,
Pœonidæ Phorcum, sequitur Zizonia Remum
Ephemus & Capesus, & quorum nomina longum
Æquato sermone sequi, stipare cohortes
Certant, & sese numero, vel robore vincunt:
Dat Ganges Arabem, Syrium largitur Orontes
Dat Scythicos Tanais: geminoque obnoxia mundo
Ripa duplex, bellis populum partitur utrumque,
Nacta ducem geminum: migratque in prælia quicquid
Prima dies, orbis oriens, cunabula Phœbi,
Gentis alunt; quicquid Asiæ dispendia, quicquid
Hermus aquis, Taurusque jugis includit, & omnis
Iliacos legio tendit munire penates.
Hos inter fremitus certantumque ardua regum
Robora, pugnaces jactantius armat alumnos
Troja potens: nulloque locum sperante priorem,
Indigenæ vires, cognataque celsius arma
Consurgunt: toto sed Troilus agmine princeps,
Fulmineusque Hector, par bellis impetus, æqua
Vulgi tempestas: titulis percellere certant,
Et dubia alterno contendit fama favore.
Cætera fraterni Martis numerosa potestas,
Ductu quemque suo discretis fulminat ausis:
Ut quot Priamidas, tot jurent Hectoras esse:
Quot Troes, tot Marte pares tibi Troile dicant.
Nunc utinam, quo quisque animo, quo fulserit ore,
Quis membris inscriptus honos, quis pectora motus
Extulerit, meminisse queam, vult usque peremptos
Suscitet eloquii virtus, oculisque sepulti

Notæ.

¶ *Ducit alumna in bellum Lyciam.*] Lego *alumnam.* Sarpedon enim & Glaucus è Lycia.

10 *Memnona Mauri.*] Dares: *Memnon ex Æthiopia*, lib. 6. *Eoum regem*, & socios ipsius *Persas* vocat, v. 344. *Fit fuga Persarum.*

13 *Æquato sermone sequi.*] Versu in pedes commensurato.

16 *Geminoque obnoxia mundo Ripa duplex.*] Tanais fluvii. *Εὐρώπην δ' Ἀσίης Τάναϊς διὰ μέσον ὁρίζει.* Dionys. Alexand. Vibius Sequester, *Tanais Scythiæ Asiam ab Europa dividit*, lib. de flum. p. 113. Æschylus Phasin, ut Arrianus allegat, limitem statuit: qua de re Loensis tom. 5. Crit. Epiphyl. lib. 2. cap. 22.

28 *Æqua vulgi tempestas.*] De favore populi intelligo, in quo Ciceronis sensu, crebrior animorum, quam tempestatum mutatio: unde Scaliger ille θυμομανὴς vulgus *mare seipsum movens* nominabit. Vide Phalaridem epist. 77. *ἀνέστηκε μᾶλλον τῆς θαλάττης ἀνέμῳ βιαζομένης ὁ δῆμος* &c.

39 *Vivant,*

Pectoribus vivant, scripto præcone tyranni.
Sic olim positos populis mirantibus offert
Elinguis pictura viros: sic culta profatur
Charta duces, oculis hæc blandior, auribus illa.
Celsa duci Priamo late surgentibus armis
Effulcit roseum cervix caput, ardua scribunt
Membra virum, blandoque genas terrore minaces
Regius ornat honos: placidæ vox nuncia mentis
Nil tumidum, nil triste sonat, propriorque precanti
Mollibus imperiis famulantes instruit aures.
Hector magnanimum librato culmine pectus
Erigit, intorto candet coma crispa capillo,
Succinctum complexa caput, blandeque recisos
Furatur vox blæsa sonos, pernicia membra
Mens placida in cives, faciem lanugo serenam
Induit, ac visus acies obliqua cadentes
In geminas spargit partes, semperque supina
Occiduo stabilem contristat lumine vultum.
Ore pares, patremque genis, matremque secuti

NOTÆ.

39 *Vivant, scripto præcone tyranni.*] Eo pertinet Pindari sententia Nemeor. Od. 7. qui tenebras illustrium factorum hymnis pellendas ait, qui sint speculum virtutis: & Sappho apud Plutarchum egregie: κατθανοῦσα κείσεαι, οὐδέ τις μναμοσύνα σέθεν ἔσσεται. οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας. Horatii illud notum est de his qui *sacro vate carent*, lib. 4. Od. 9. Et M. Antonii Flaminii ea de re carmen insigne est lib. 1. Maxime excellit in ista γνώμῃ Anna Alexii Comneni filia, initio Alexiadis suæ, quam bono publico de literatura Græca præclare meritus restituit Hœschelius.

40 *Sic olim positos.*] *Positi* vel *siti* sunt mortui, οἱ κείμενοι. Virg. *positum affati discedite corpus.* Papin. Theb. 9. *positusque beata morte pater.* Ægroti, *depositi.* Virgil. lib. 12. *Ille ut depositi proferret fata parentis.* Cicero, *deposita respublica.* Ita Euripidi in Alcest. ἤδη προνωπής ἐστι καὶ ψυχορραγεῖ de morituro, & in limine collocando.

Sic olim positos, &c.] Plutarchus Simonidi tribuit illud ὅμοιον & ἀνάλογον Poeseos & Picturæ, libro de Atheniensibus, utrum bello, vel pace meliores: ὁ Σιμωνίδης τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν. Repetit illud libro de audiendis Poetis; item in libello de Adulatore cognoscendo. Philostratus initio εἰκόνων idem ponit, & agnoscit Arist. cap. 6. Poëtices: item Autor ad Herennium. Prudentius libro post. contra Symmachum, v. 40. &c. Alludere videtur Clem. Alex. Strom. lib 6. p 463. οἱ φιλόσοφοι ζωγραφίας δίκην ἀπομιμοῦνται τὴν ἀλήθειαν.

43 *Celsa duci Priamo.*] Picturam non sublestam vel ὑπόβλητον heroum illorum habes apud Pausaniam in Phocicis pag. 348. Philostratum in Heroicis, & Iconibus.

50 *Candet coma crispa capillo.*] Οὐλότριχος, εὐλοκάρηνος fuit: vide Hadrianum Junium de στρεφαλοκομώντων istis lib. de coma cap. 8. Vide statuam Hectoris apud Philostratum in Heroicis p. 655.

56 *Occiduo stabilem contristat lumine vultum.*] Strabus fuit. Plinius lib. 11. cap. 37. *Uni homini oculi depravantur, unde Straborum & Pætorum nomina.* Philostratus ait, illum solitum ἐκπεπληγμένον βλέψαι, καὶ φθέγξασθαι μέγα. Imitatur vero Virg. lib. 3. Æneid. *& lævo contristat lumine cælum.* *Stabilis* autem *vultus*, ut Græci καθεστηκὸς βλέμμα, τὸ γὰρ στερεὸν αὐτοῦ. ait Philo libro de Principe p. 561. Ita Papin. Epithal. Stellæ, *stantia pectora.* Maximianus, *stantesque papillæ.* Lucilius, *stat sentibus pectus*, quod Nonius *plenum est*, exponit. De nomine Hectoris Plato agit in Cratylo, p. 271.

Priamidæ gemini ſtudio certante Minervam
Partiti, colit hic artes, hic arma fatigat;
Deiphobum Mavors, Helenum demulcet Apollo,
Troilus in ſpatium ſurgentes explicat artus,
Mente Gigas, ætate puer, nullique ſecundus
Audendo virtutis opus, mixtaque vigore
Gratior illuſtres inſignit gloria vultus.
Imperii cupidus, habiles prolatus in armos,
Siderea vernat acie Paris, ore ſerenus,
Eloquio lenis, pede præceps, ſtrenuus armis,
Vertice flaveſcens, frontemque actura ſuperbam
Prætreferat tonſura genas, in ſumma recurrens
Tempora: neve vagans formæ furetur honorem
Cæſaries, utramque comam ſua detinet auris.
Crine minax, vultu placidus, ſermone ſerenus,
Affatu facilis, oculo nigrante venuſtus,
Conſiliiſque pius, ſtabiles libratur in artus
Æneas, fuſis humeris, & lumine grandis.
Anthenor tenui productus corpore, ſura
Succincta, motu facilis, quo nemo ſuorum
Inſidias vel noſſe prior, vel nectere major.
Regius incendit Hecubam decor, ardua pingit
Gloria, nec partu ſpecies effæta frequenti
Marcida vectoris uteri diſpendia ſentit.
Mens victrix, nil molle movet, nil debile dictat,
Sonti difficilis, at miti blanda rigorem
Exuit, afflictis clemens, & civibus æqua.
Forma, modus, pietas, ſenſus, pudor, auctius ornant
Andromachen erectam humeris, viſuque ſerenam.
Non membris egreſſa modum, non cæca futuri,
Fulta gena tereti, ſuſpecto crine cruorem
Mentitur, flagratque acie Caſſandra micanti.

Notæ.

62 *Mente Gigas, ætate puer.*] Ita Guntherus de Friderico Imperatore: *mente ſenex, ætate puer*, ad quæ vide Rittersh. Noſter lib. 6 non abludit: *ore leo, ſed corde lepus.* Vide lib. 1. v. 19.

64 *Gratior illuſtres inſignit gloria vultus.*] Παρῳδεῖ Virgilii illud Æneid. 5. *Gratior & pulchro veniens in corpore virtus.* Quod fruſtra rodit Seneca; Poëtæ enim ſenſuum non aſpernantur judicium.

69 *Prætreferat tonſura genas.*] Cæſaries non palliavit genarum lætitiam: ſed quia aures comas detinebant, vultum magis aperuit. Vide Junium de Coma. Caſaub. ad Suetonii Auguſtum, pag. 85. & Tiberium. p. 151. Dixit autem *prætreferat*, ut Ovid. 6. Metam. *præcontrectat*, lib. 14. *prævitiat*, & *præcorrumpit.* Ita Feſtus Præſiderat. προσχημαζει.

71 *Utramque comam ſua detinet auris.*] Talis coma ἀμφιλαφὴς Græcis, ſi Suidam ſequimur, qui exponit τὸ ἑκατέρωθεν λυθέν: quamvis comam denſam apud Philoſtratum notet.

Iliadum populo victore Polyxena vultu
Præradiat, solique decus speciale meretur
Lactea membrorum series, ridentis ocelli
Blandities, pede fulta brevi, procera venustas
Poplitis, erecto librans vestigia gressu.
Articulos non æquat ebur, non lilia colli
Ardua, non rutilum pavonis fimbria crinem:
Ipsa humilis, simplex, facilis, nil turget herile,
Nil varium fingens, nunquam frustrata petentes.
  Martius ornat honos Agamemnona, fusa vigorem
Celsaque membra fovent, vultu præcone potestas
Enitet, & regem species armata profatur:
Mixta virum phalerant cirro candente decora
Virtus, nobilitas dives, facundia prudens.
  Gratior æquato Menelaum forma venustat
Fulta statu, virusque comæ geniale rubentis
Mens domat: ipse actu mentitos judice crines
Arguit, acceptus noto, gratusque merenti.
  Audax, magnificus, hilaris, pius æquat Achilles
Vultu Phœbum, animo Gradivum, Pelea membris:

NOTÆ.

91 *Solique decus speciale meretur.*] Ἐξαίρετον. Sedulius: *& speciale bonum, cum sit generale revolvam. Speciale bellum*, Julius Capitolinus in vita Antonini p. 302.

95 *Articulos non æquat ebur.*] Vide Anacreontem in pictura Bathylli; & infra v. 177.

96 *Non rutilum pavonis fimbria crinem.*] Limbum sive fasciam extremitatem caudæ ambientem vocat *fimbriam*, ut Græci κερκίδος αἰγιαλοῦ κερατίδιον ἐπιπεμφθέντος κροσσὸν, Homerus & θύσανοι. Vide Pollucem lib. 7. cap. 14. Cicero in Pisone *cincinnorum fimbrias arguit*. Apul. 8. Milesiar. *flagrum contortis tæniis lanosi velleris prolixe fimbriatum*. Suet. lib. 1. *latus clavus ad manus fimbriatus*. Plinius: *urtica folia fimbriata*. Vide de fimbriis & tæniis Paschalium lib. 4. cap 8. De Pavonis vero fimbria graphice agit Dio Prusæus Orat. 12 p. 194. Phile tit. 15. pag. 15. Nazianz. orat. 34. pag. 554.

102 *Mixta virum phalerant.*] Vide lib. 2. v. 395. De Agamemnonis regia specie Homerus.

Καλὸν δ' οὕτω ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐδ' οὕτω γεραρόν· βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν.

Athenæus etiam lib. 13. p. 566.

104 *Æquato fulta statu.*] *Status*, ait Donatus ad Terent. Eun. 5. 3. *refertur ad habitum: statura ad corpus.* Noster differentiam illam negligit; ut & infra *in medium librata statum*. Plautus in Rudente, *statum* procerum nominat. Usurpat autem pro statura, ut Columella, qui *scrofas longissimi* dixit *status*, lib. 7. cap. 9. & *canem pecuarium statu longiorem & productiorem*. Κυρίως vero *statura* est solius hominis ἐξαίρετον: reliqua animalia in ventrem procumbunt: quod Galenus 3. de usu partium, Aristotel. 2. de partibus, cap. 7. 10. 11. 14. & lib. 4. cap. 10. quater asserit. Macrobius etiam in Somn. Scip. cap. 14. Ambrosius Hexaëm. lib. 6. cap. 3. Philo libro de plantatione.

105 *Virusque comæ geniale rubentis.*] Aristoteles etiam in Physiogn. θυμοειδῆ hominem ὀξύκομον vocat. & noster infra: *mentis anhelas Incusant furias flammati incendia crinis.* Vide Io. Baptistam Portam in Physiognom. & Bodinum de repub. Homerus Menelaum ξανθὸν, ut & alios Heroas facit: Philostrato etiam commendatur ἡλιῶσα & πυρσὴ coma, quæ Solis radios mentitur. Vide de colore illo Junium comment. de Coma, pag. 542. &c.

In pectus laterum laxatur culmen, in arctos
Crispatur Cirros, coma myrthea, crinis in armos
Deprimitur, poplesque gradus consurgit in altos.
Actorides acie grandi, vernansque decoris
Artubus, eloquio leni, cui cura juvare
Muneribus, constare sibi, disponere cunctis.
Vox teneris discincta vocis, mens ardua, fusi
Arctus, Locrensis titulos Ajacis opimant.
Ajacem Telamone satum coma pulla venustat,
In torquem collecta levem, modulata serenis
Lingua sonis, mens fraudis hebes, sed strenua bellis.
Ore hilaris, modiceque humiles collectus in armos,
Dux Ithacus, prudens consultum pendere, gnarus
Obliquare dolos: ductus captare loquendo.
Voce ferox, animo præceps, fervente cerebro,
Audentique ira, validos quadratur in artus
Tydides, plenisque meretur Tydea factis,
Sic animo, sic ore fero, sic fulminat armis.
Nestora magnificat morum prudentia, custos
Consilii librata fides, & sobria dandi
Gloria: porrectoque humeris, senioque nitenti
Nasi grata minus brevitas incurva sedentis:

NOTÆ.

111 *Coma myrthea*] Dares, *flava*. Philostratus p. 708. *τὴν μὲν δὴ κόμην ἀμφιλαφῆ αὐτῷ φασιν εἶναι καὶ χρυσῆν ἰδεῖν.* Videsis Libanium in Achillis, Ulyssis, & Diomedis encomio.

113 *Actorides acie grandi, vernansque decoris Artubus.*] *Facie* legendum in quibusdam libris, sed *acie* melius. *Vernare artubus*, ut Ennodius sæpe, *vernare stylo, dictione.*

117 *Titulos Ajacis opimant.*] Ausonius: *reflui maris æstus opimat:* quæ eodem sensu Phalaris epist. 62. *πλημμυρούσης διαψυχθεῖσαν ἀνεργὸν αὐτὴ δὲ ὀργῆ ποιεῖ τὸ πεδίον.*

121 *Modiceque humiles collectus in armos, dux Ithacus.*] Protesilaus apud Philostratum in Heroic. Ulyssem Homeri nominat *ταλαίγυιον.* Item: *ὑπόσιμον, οὐ μέγαν, πεπλατυμμένον τοὺς ὀφθαλμούς.*

125 *Validos quadratur in artus Tydides.*] Statura est hæc Plauto *commoda*; quam noster antea innuit, *æquato fulta statu:* & *in medium librata statum.* Corn. Celsus lib. 2. cap. 1. *Corpus habilissimum quadratum est, neque gracile, neque obesum.* Vide Aristot. in Physiognom. & de partibus Animal. lib. 4. cap. 10. Columella etiam *porcos quadratos* lib. 7 cap. 9. *gallinas* lib. 8. cap. 2. *canes* lib. 8. cap. 14. item *τετράγωνα ἱμάτια* apud Appianum lib. 5 ἐμφυλ. & Athenæum lib. 5. sed *κυβολογία* non semper attenditur: quemadmodum *quadratum* nominant etiam illud, qui, ut cum Ausonio loquar, *vir bonus est, mundi instar habens, teres atque rotundus*; quod Plato in Protag. pag. 235. ad Simonidem refert: *ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀλαθέως γενέσθαι χαλεπὸν, χερσί τε ποσί τε καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον:* quo respexit Aristot. lib. 1. Ethicor. cap. 11. De Statura vide Casaubonum lib. 3. ad Suet.

127 *Sic animo, sic ore fero, sic fulminat armis*] Virg. *sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat:* quod ex Homero.

128 *Nestora magnificat.*] Sic alibi *pennificat.*

131 *Nasi grata minus brevitas incurva sedentis.*] Philost in Heroic. pag. 671. de Nestore: *εἶναι δὲ μελανόφθαλμον, καὶ μὴ ἀποκρεμάμενον τὴν ῥῖνα*, &c.

132 *Phyllacides*

Phyllacides vernante gena, candente capillo,
Alite mobilior, Shcytica torrentior aura,
Ardua nulla timens, animum non viribus æquans,
Nil grave, nil aurum censet, nil linquit in ausum.
Ore virum fassus, indignarique minaces
Suspendens cervice genas livore superbo
Obliquat socios Pyrrhus, scribuntque ferocem
Ardua membra, teres oculus, projectior alvus,
Texendis vox ægra sonis, teneroque laborans
Eloquio lingua biesos frustratur hiatus.
Naupliaden tenui progressum corpore, lenem,
Magnanimum, prudens animi moderatur honestas
Arduus in fastum, pingues demensus in artus,
Crispanti vestit humeros Podalyrius umbra.
Cæsaries ceu ruffa jacens, patientia supplex,
Vis temere ausa nihil, pietas Machaona pingunt.
Impia præcipitem natura Meriona mergit
Invidiæ cinctum stimulis, curæque tenacis
Defessum excubiis, teretes cumulatur in artus
Carnea massa tumens, animique ebullit Erinnys
In caput, in corpus reliquum: livescit inustum
Sanguineis pectus maculis, gena disputat hydris,
Indicio pejore virens, & mentis anhelas:
Accusant furias flammati incendia crinis.
In medium librata statum Briseis heriles

NOTÆ.

132 *Phyllacides vernante gena, candente capillo.*] Philostr. κόμης ξανθῆς ἐχὶ τὸ μέτριον.

136 *Indignarique minaces.*] Ἐπανιστμώς.

140 *Texendis vox ægra sonis.*] Μογιλάλον, quem Glossarium *attubum* interpretatur, ἀσεφρίζι.

142 *Naupliadem tenui progressum corpore.*] Dares, *Palameden gracilem, longum.* Sic lib. 3. *qualem progressior usus*, lib. 6. v. 552. *In noctem progressa dies.* Vide lib. 3. v. 167.

148 *Impia præcipitem natura Meriona mergit.*] Merion apud Homerum in laude, Daretem in probro est: male natum arguit, cum *naturam impiam* vocat. Per *Erinnyn* iram intelligit, quæ ebullit, ἐκπυφλάζι, ἐκζέσει in caput. Cicero 3. Tuscul. Quæst. *si virtutes ebullire volent & sapientiam.* Vide insignem irati descriptionem apud Chrys. Homilia in Joh. 3. p. 31. Senecam lib. 2. de ira cap. 35. Isæus scite: ἐν τοῖς μετ' ὀργῆς πεσχθεῖσιν ἅπαντες πεφύκαμεν ἁμαρτάνειν, Orat. 1. pag. 36.

153 *Gena disputat hydris.*] Ad colorem refero varium & contrarium, quo respiciunt illa, *indicio pejore virens.* Plaut. in Menæchis: *Viden' oculos illi virere.* Item: *ut viridis exoritur color:* de illo, qui insaniam simulabat. Ita Græci χλωρὸν subpallidum, χλωροχρῶες, quod Virg. *viridis lacerta.* Vide Turneb. lib. 18. cap. 15. Ovid. 2. Metam. *Pectora felle virent, mens est infecta veneno.* Expono de invidia, per quam optimi quoque ab improbis quasi exprobrantes aspiciuntur, ut ait Sulpitius Severus lib. 2. Silius lib. 9. de eadem re: *Agnovit juvenem scintillavitque cruentis Ira genis. Disputare*, ut ait Varro, *dicitur sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque ut diluceat*, lib. 5. de lingua Latina. Noster verbum illud ad pugnam applicat, ut lib. 5. *nudo Troilus ense Disputat.*

156 *Briseis heriles promit in affectum vultus.*] Briseis, ut Cornutus vult, dicitur quasi *Briteis* βριτὺ enim Cretensibus est

dulce.

Promit in affectum vultus, nodatur in æquos
Planicies crinita sinus, Umbræque minoris
Delicias oculus junctos suspendit in * artus
Divitiis formæ certant insignia morum,
Sobria simplicitas, comis pudor, arida nunquam
Poscenti pietas, & fandi gratia lenis.
  Tyndaridis geminis geminum nihil, unicus ambos
Oris honos ambit: similis flavescit utrique
Crinis: par hilares augescit visus in orbes:
Æquus membra modus, concordes pectora motus,
Conciliant, spirantque unum gena, lumina mores.
Sola pares variis præsumunt nomina formas
Distinxisse notis, ac victor vindice vultu
Eludit dubios error, vocumque repugnans
Dissidio, alterno confundit nomine nomen.
  Inclyta cognatos æquat Spartana Lacones;
Vultu, crine, genis sociæ cunabula stirpis
* Pars oris testatur honos; at plenius haurit
Sidereum Ledea Jovem, totosque per artus
Lactea materni spirant mendacia Cygni.
Nativum frons fundit ebur: caput exerit aurum
Æquatis crinale comis, gena candida byssum
Æquat dextra nivem, dens lilia, colla ligustrum.
Auris in expleto crispata volumine, visus

* *Leg. arcus.*

* *Leg. par.*

Notæ.

dulce, unde *Britomartis*, ait Solinus sermone nostro sonat virginem dulcem. Vide Casaubonum ad Strabonis lib. 10. *Vultum in affectum promere* est ad πάθος prolicere: unde κορὴς κορῶν ἀλγηδόνας dicebat Alexander Macedo.

163 *Tyndaridis geminis geminum nihil &c.*] Adeo similes hos fuisse putat Vitellios, ut non duplex, non similis, sed una & eadem duobus fuerit facies, ut illi apud Papin. lib. 5. Theb. v. 457. *qui ambiguo visus errore lacescunt.* Virg. etiam de tanta similitudine, *gratusque parentibus error.* Claud. de iisdem: *juvat ipse tonantem error.* lib. 4. Constant. Honorii, v. 216. Noster lib. 2. v. 176. *noverat alter cum Polluce error.* Castor nempe, Græci ἀδελφὰ καὶ δίδυμα, ut Latini *gemma* vocant.

172 *Inclyta cognatos æquat Spartana Lacones.*] De Helenæ matre quomodo ex ovo nata, vide Junium Animad. lib. 1. cap. 15. Athenæum lib. 2. De forma Helenæ videndus Isocrates, Theocritus Idyll. 18. & Manasses in Troicis versibus undecim id agens: & pulchritudinis eximiæ descriptio apud Aristænetum epist. 1. Anacreon in Batylli pictura. Chrysost. in Psalm 44. pag. 792. τὸ ἐν κύκλῳ στόματος, ὀφρὺς ἐκτεταμένη, ὀφθαλμὸς μειδιῶν, παρειὰ ἐρυθραινομένη, χείλη φοινίσσοντα, τράχηλος ἀνεστηκὼς, κόμη κεχυμένη, δάκτυλοι εὐμήκεις, ἡλικία ἀνεστηκυῖα, λευκότης ἐπανθοῦσα. Opponit illi pulchritudinem animi. Vide etiam in Psalmum 50. pag. 980.

178 *Gena candida byssum Æquat, dextra nivem, dens lilia, colla ligustrum.*] Martial. *Toto candidior puella cygno, Argento, nive, lilio, ligustro.* Claud. de nuptiis Honorii: *non labra rosa, non colla pruina, non crines æquant viola, non lumina flamma.* Venantius de B. Maria. *Nix premitur candore tuo, Sol cripis honore.*

180 *Visus excubitor.*] Sunt enim sensus exteriores vice satellitum. Philo Alleg. lib. 2. pag. 63. δορυφόροι αἱ αἰσθήσεις περὶ κεφαλὴν εἰσιν, ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς ὥσπερ ἀκέραιον

ἐν

Excubitor, nasusque vagi venator odoris,
Poscunt alternum titulo certante triumphum.
Productum modice mentum candescit, & alta
Lenius ut pressis insidant basia labris,
Parcius in roseum consurgunt ora tumorem.
Fundit apex humeros, pressum tegit ubera pectus,
Ilia succingit levitas, tractusque lacertos:
Pes brevis incessu terram libante supino
Lascivum suspendit iter, crurumque decora
Mobilitas compto libramine ponderat artus.
Sola superciliis labes interflua raris,
Audaci macula tenues discriminat artus.
At nimis insignes latebras secretius ornat,
Vitalesque colit thalamos, & digerit urbem
Interior natura suam: cor principe motu
Libratum disponit opus: modulamina linguæ
Limat pulmo loquax, modico dispensat hiatu

NOTÆ.

ἐν πόλει λαχὼν οἶκον. Eadem libro de Confus. ling. p. 252. & lib. 1. de Monarch. p. 627. Minut. Felix in Octavio.

186 *Fundit apex humeros.*] Caput diffundit humeros, descendit enim ab arce ad inferiora.

187 *Ilia succingit levitas.*] Ovid. *Et castigatus suberat sub pectore venter.* *Succingit*, ut Papin. de Luna: *atque iterum mundo succincta latenti.*

188 *Pes brevis incessu terram libante supino Lascivum suspendit iter.*] Talipedantem sive supinum incessum argumentum vult lasciviæ, alii fastus, unde Persius: *Italo quod honore supinus.* Prudent. *quod vultuosus, quod supinus, quod rigens.* 2. Macc. 15. μετὰ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν. Seneca: *quid tantopere te supinet?* 2. de Benef. Græcis *supini* ὑψαύχενες ἐξυπτιάζοντες. Vide Casaubonum ad tert. pag. 163. Si quis ad Lascivum, quod sequitur, respectum habet, de casabunda comitiali (ut quidem Dousa & Guilielmius exponunt Plauti verba nupta in Persa) χαμαιτύπη, χαμαικοίτη & χαμαιπέτης intelliget ... illud Alexis in ... apud Athenæum lib. 13. pag. 568. τὴν τε κεφαλὴν ἐπὶ τὸν ὦμον καταβάλλουσ' ἐξέρχεται. Videsis Isidor. Pelus. lib. 3. epist. 224.

191 *Sola superciliis, &c.*] Seneca epist. 33. *Non est formosa mulier, cujus crus laudatur & brachium, sed illa cujus universa facies admirationem singulis partibus abstulit.* Dares describit Helenam inter duo supercilia notam habentem. Ovidius apud Senecam lib. 2. contr. 10. aiebat, *decentiorem faciem esse, in qua aliquis nævus.* Lucilius lib. 17.

——— Helenam ipsam denique nolo
Dicere, tute vide, atque dissyllabon elige quodvis
Τὴν τὸ πίκνον *aliquam rem insignem habuisse,*
Verrucam, nævum pictum, dentem eminulum unum.

194 *Vitalesque colit thalamos, & digerit urbem Interior natura suam.*] Interiorem hominem describens corpus *urbem* nominat, ut Prudent. ψυχομ. v. 818. *purgati corporis urbem.* Philo, τὸ τῆς ψυχῆς συνέδριον, libro de confus. ling. p. 261. ut Manilius caput arcem. *stetit unus in arcem erectus capiti*: & Prud. *animumque levans rationis ad arcem.* Claud. de 4. Cons. Hon. *hanc alti capitis fundaris in arce Mandatricem operum.*

197 *Limat pulmo loquax.*] Pro elimat: Ovid. *tenuemque elimat ad unguem.* lib 4. de Ponto, Eleg. 6. *quæ tibi tam tenui cura limantur.* *Limare* etiam apud Cicer. lib. 3. Epist. ad Appium, & Horatium alio sensu Epist. lib. 1. cap. 14. *Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam limat.* Prudent. *limat capillos & corymbos Liberi.* Item: *quod limas agram pectorum rubiginem.* Martial.

Splen risum, facili fel castigatius ira
Uritur, ac teneri scintillat mollius æquo
Pruritus jecoris, meritæque insignia famæ
Mergens, nativi titulos incestat amoris.
Hoc monstrum non ales edax, non labile saxum,
Non axis torquens, non mendax vicerit unda
Cum bene fracta tepet, moriturque sepulta libido,
Respirant plenis incendia pristina fibris;
Sic Helenen totam pars unica mergit, & ipsum
Excitat in cladem regnis certantibus orbem.
Jam Pandionios collato robore portus
Argivæ tenuere rates, spaciumque negabat
Terra viris, velis aer, & puppibus æquor,
Cum tandem licitos poscebant bella meatus,
Et jussas libare vias, ad Delphica missum
Fata explorabant, refugasque evolvere Parcas
Actoride socio Phæbum prælibat Achilles.
Mira fides, quos præcipites in prælia traxit
Impetus, atque omnis nocuit mora, sponte quietis
Pigrescunt votis, placideque oracula poscunt.
Ægra dolor differt suspiria, gloria palmam,
Ira minas, hærent suspensis agmina bellis:

NOTÆ.

lib. 6. epist. 64. *tibi cor limante Minerva.* Dracontius sæpe *limari in artus*, pro deartuari; *limare per membra*; *Limare dentes*, &c. Sæpe autem noster simplicia prævertit: synthesis, ut *Solatam*, pro desolatam: *sque obice morbi tentum*, pro detentum. Ita *pendit*, pro perpendit. Sic Silius lib. 10. *flammat*, pro inflammat. Papin. in Sylvis, lib. 2. *condere divitias*, pro abscondere.

199 *Scintillat mollius æquo pruritus jecoris.*] Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 385. [illegible] πρὸς ἐπιθυμίαν φλεγμαινούσης [illegible]. Clem. Alex. Pædag. lib. 2. cap. 10. p. 146. *βοηθεῖ δὲ καὶ ὁ [illegible], δι' ὃ φλεγμαίνουσαι αἱ ἐπιθυμίαι [illegible]*.

202 *Hoc monstrum.*] Insultat pruritui, aquilæ Tityi vel Promethei, Saxo Sisyphi, rotæ Ixionis, dolio Belidum, vel potius pœnæ Tantali, ita lib. 6. *tibi Tantalus undas, Ixion radios, saxum remeabile reddet Sisyphus, ac Tityus volucres.* Affectus vero θυμὸν frequentissime Græci nominant. Chrysost. in 2. ad Corinth. Hom. 23. pag. 909. 910. in epist. 2. ad Tim. Hom. 9. pag. 1683. μὴ [illegible] θυμόν, τὸ παλαιὸν λόγιον, θυμὸν [illegible] χαλεπώτερον. Matreas apud Athæneum: θυμὸν τρέφεις ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει. Vide plura apud Casaubon. ad lib. 1. Athenæi cap. 17.

204 *Cum bene fracta tepet.*] Vide Claudianum, qui [illegible] illud graphice descripsit de 4. Consf. Honor. 229. quem noster presso pede sequitur. Item Hieronym. Epist. 11. qui iisdem fere verbis utitur.

208 *Jam Pandionios.*] Molem totius hujus belli, cum variis calamitatum procellis insignite delineat Clem. Alex. Pæd. lib. 2. cap. 2.

212 *Ad Delphica missum.*] Philostratus in Heroicis pag. 677. Lesbum illos navigasse scribit, ut auspicato καὶ μὴ [illegible] proficiscerentur, inibique Orphei oraculum scitatos.

216 *Sponte quietis Pigrescunt votis.*] Fulgentius Mytholog. lib. 1. *Cærula rorigenis pigrescere jusserat alis.* Attius apud Nonium: *Melius pigrasse, namque properasse est nefas.*

219 *Hærent suspensis agmina bellis.*] Papin. 2. Achill. *Te tua suspensis exspectat Græcia signis.*

222 Risu

Expectat antri veniam Mars ipse loquacis.
O variis delusa modis gens credula curæ
Gentilis! risu an lachrymis, an flente cachinno
Ægypti * potentia querar? Memphitica sulcos
Relligio vestit, in cortice marcet, in hortis

* Leg. portenta

NOTÆ.

222 *Risu an lachrymis, an flente cachinno.*] Ut ille in Græco epigram. lib. 1. cap. 13. dubitat, an cum Democrito rideat, vel Heraclito fleat: sic κλαυσιγέλωτι gentilium vanitatem [illegible]. Amphilochius v. 105. ἢ δακρύειν τι καὶ στεναγμῶν ἄξια. *Flens cachinnus* ὀξύμωρον est, quo optimi autores frequenter usi, atque en tibi ad illa, quæ dudum ab aliis collecta, auctarium Hom. Od. ἱμερόεις γόος: ut *lacbrimosa gaudia* Guntherus, [illegible]. Casaubon. lib. 8. ad Athenæum lib. 3. cap. 9. λυσσάργυρος. Chrys. de Libanio, νεκρὸς ἔμψυχος, γέρων παίζων; quod παιδογέρων. Nicetæ Choniatæ lib. 3 de Isaaco p. 477. ἀθάνατος, τῆς τετελευτηκυΐας, ψυχὴ ἄψυχος, Chrysost. Synesius, [illegible] ἀσύμφθεγκτος, σοφὸν ἠλίθιον, Demosth. *pie contumax, castum lupanar, crimen pietatis, probrosus honor*, Prudentius, *dormiens excubat*, Suet. *inordinatus ordo*, Apul. [illegible] Basil. & Philo p. 567. *ades celeberrimus absens*. Ovid. *hostis amans*. Idem: *gratus horror*. Silius, *dixitque tacendo Pythagoras*. Claudian. *Formosus rigor*, idem, ἄτιμος τιμὴ Asterius Hom. 3. *secretum in publico*, Pacatus, *docta ignorantia*, Scalig. *monstrum sine vitio*. Idem de Virgilio *ignorantia scientia*. Fulgentius Mythol. *Flebile gavisa*. Papin. *gaudent lamenta, novaque exultant lachryma*. Idem δακρυόεν γελάσασα. Hom. Iliad. ζ. quod Philo repetit libro de migrat. Abrah. p. 323. Nazianz. orat. 22. pag. 404. [illegible] nominat, *silentium clamosum*. Cassiod. *lucetque latetque Calculus*. Ausonius, *mundus latet orbe patetque*. Manilius. *in vitio bonus*. Idem: [illegible]. Chrysost. *dives dum omnia desint*, Catul. *Apparuit olim non ardens ardere rubus*, Prud. *queis gloria summa dedecori est*. Idem: [illegible]. Chrys. *Insaniebam salubriter, & moriebar vitaliter*. Augustin. [illegible] ζῶντας καὶ οὐ ζῶντας, [illegible]. Item: [illegible]. Item: [illegible] Chrysost. quod Scalig. lib. 6. Epidorpidum, *crescere diminuendo*. Nazianz. orat. 38. pag. 621. [illegible]. Idem Chrys. [illegible], & addit: [illegible]. Ita noster lib. 2. v. 418. *Virus dulce, pia Syrtes, amentia supplex, molle malum, morbus hilaris*. Ita μέθη νηφάλιος, Philo de opificio mundi p. 21. [illegible], libro de Cherubim, pag. 96. ἀσύμφωνος συμφωνία, Philo de confus. ling. p. 267. [illegible] p. 396. [illegible], pag. 426. ἀνέορτος ἑορτή, Nazianz. Orat. 2. p. 46. quo & Philo utitur p. 614. ἀπάνθρωπος φιλανθρωπία. Orat. 3. p. 63. [illegible]. Nazianz. orat. 3. in fine pag. 109. Idem orat. 12. pag. 191. talia multa concervat, eaque insignia, ἀσόφως σοφοὶ orat. 15. p. 227. [illegible]. Orat. 19. p. 300. [illegible]. Orat. 20. p. 319. [illegible], pag. 357. item: [illegible], pag. 359. & [illegible], pag. 542. ἀχόρδωτος χορδή, pag. 614. [illegible], μορφὴ ἄμορφος, pag. 631 πίστις ἄπιστος. pag. 861 [illegible], p. 397. Item p. 478. 613. 675. 773. [illegible], pag. 647. item pag. 799. 804. *Istud etiam non possumus, possumus*. Querolí autor. Hieronym. de fucata: *quanto fœdior, tanto pulchrior*, epist. 10. *sermo silens & silentium loquens, cultus sine cultu*, epist. 15.

223 *Memphitica sulcos Religio vestit.*] *Terra Memphitide* Juvenal. *Memphites*, Tibul. Refer huc Satyram 15. Juvenalis. *Vilia cur magnos æquant animalia Divos*, Papin. 3. Sylvarum. De Diis illis Ægyptiis Herod. in Euterpe. Strabo lib. 17. Diod. Sicul. lib. 1. Minut. Felix in Octavio, Philo de vita contemplat. p. 599. & de Decalogo p. 583. Hieron. contra Jovin. lib. 2. Prudent. hymno 14. Virgil. lib. 8. Æneid. *qui omni-*

Crescit, nunc terra serpens, nunc aëra sulcans.
Plus errant responsa tamen, plus spiritus ille
Quem miseræ poscunt animæ, quem nomine pulchro
Præsumunt censere Deum. At non mugit in antro,
Quem suus autorem mundus sonat: ista priorum
Noxia simplicitas in nostros defluit annos,
Incestatque fidem: nam ceu Balearicus augur
Gentiles distinguit aves, vel voce, vel alis,
Vel gestu vario, venturis omnia ducens,
Ridentem sic odit anus præsaga soporem,
Sic oris vacui casum timet, augure plausu
Pieriæ volucris aut indice nunciat aure,
Hospitibus numerum, discessurisve recessum.
Multa quidem captata diu fortuna secuta
Expedit, insidiansque hosti male credula fallit

NOTÆ.

omnigenûm Deûm vocat *monstra*. Casaub. ad Augustum Suet. Chrysost. Hom. 8. in Mat. p. 79. Franc. Florid. Sabinus Subcis. Lect. lib. 3. cap. 1. qui ex Luciano causas quærit.

225 *Nunc terra serpens, nunc aëra sulcans.*] Cicer. 5. Tusc. *Ægyptiorum mores quis ignorat, quorum mentes erroribus imbutæ quamvis carnificinam prius subierint, quam Ibin, aut aspidem, aut felem, aut canem, aut crocodilum violent?* Chrysost. d. l. Ægyptum *αἰλούρων δούλην* nominat.

231 *Incestatque fidem*] Vide lib. 1. v. 159.

Nam ceu Balearicus augur.] Augurio nunquam Baleares egregii fuere. Nec Strab. lib. 3. p. 116. Nec Ptolomæus, nec Dionysius Ater, aut Plinius, aut Marcianus Heracleotes quicquam augurii Balearici meminere, malim itaque *Babylonius* legere, ut Claud. de 4. Cons. Honorii, quamvis astrispices illi, non augures, sed *πλατύνων* vocabulum *augurii* sumamus, ut Silius, *Augurium mentis*. Nisi me conjectura fallit, in Papinio, quem crebro imitatur, augur legit, isto versu: *& torta Balearicus autor habena.*

232 *Gentiles distinguit aves, vel voce, vel alis, vel gestu vario.*] De Auguriis, auspiciis & tripudiis pullorum, Cicero de Divin. Peucerus; Artemidorus; Valer. Maxim. libro de religione; Fenestella prolixe de ritu augurandi; Statius, Papin. lib. 3. Theb. graphice; Ammianus Marcellinus lib. 21. Salisberiensis de nugis Curialium lib. 2. cap. 1. Alex. ab Alex. & Tiraquel. lib. 5. cap. 19. Scalig. Auson. Lect. lib. 1. cap. 16.

234 *Ridentem sic odit anus præsaga soporem.*] Astrampsychus Onirocrit. *γελᾶν καθ' ὕπνους, δυσφόρους ἕξεις τρόπους.* Nicephorus Constant. *γελᾶν ἐν ὕπνῳ· δυσφορήσεις ἐξ ὕπνου.* Artemidorus lib. 2. cap. 65. *καὶ τὸ χαίρειν εἰς τὸ ἐναντίον τρεπόμενον, λύπην προαγορεύει.* Eadem *ὀνειρογελᾶσι* Achmetis conjecturæ cap. 254.

235 *Sic oris vacui casum timet.*] Intelligerem de diductione oris, in *χάσμῃ*, quæ *τυχόντως* fieri solet: sed aliud innuunt illa lib. 5. v. 435. *nudos videt oris hiatus sanguineos fœdare sinus.*

236 *Pieriæ volucris.*] Picæ. Pieri enim Macedonis filias in picas transfigurat Ovid. 5. Metamor. Ad sequentia refer Adagium Græcum: *σιγὴν μὲν φίλον αἰχίλλει, ξένον δὲ μάλιστα*: de quo Erasmus, Suidas.

Aut indice nunciat aure.] *Κληδονισμῶν* species *πταρμὸς, παλμὸς*, & tinnitus vel *ἴνδαλος* aurium: de anima loquitur. Vide Plinium lib. 28. cap. 2. Scalig. ad Auson. lib. 1. cap. 16. & 25. Gevartium ad 4. Sylv. Papin. cap. 7. Sappho apud Dionys. Longinum: *βομβεῦσι δ' ἀκοαί μοι.*

238 *Multa quidem captata diu fortuna secuta expedit.*] Est quod Papin. ait, *Casus agit virtutis opus*. Fortuna votis captantium subscribit.

239 *Male credula fallit Pectora.*] *δεισιδαιμονία τεχνίταις φρεναπατᾷ*: qua de re *ἀδεισιδαιμονῶν* illud *μονωτὸν* Plutarchus, ea de re lib.

245 *Litto-*

Pectora, ut in fatuum declinent pronius usum.
At melius, ne labe levi mens casta labaret,
Augurium nescisse fuit, veterumque sepulti
Cessissent ritus: quorum decreta secuti
Grajugenæ summis oracula Delphica votis
Implorant, prior Æacides lictoribus aras
* Ambit, & has donis tandem solennibus emptas
Inachidis voces pandit venalis Apollo.
Vincitis ultores Danai, grave Marte bilustri
Hæret opus, decimum sequitur victoria bellum.
Talibus Æacides fatis excitus, in omnes
Secretum tripodum socios partitur, & ecce
Testorides Calchas mediis congressus in antris,
Concordesque Deos, & consona fata revolvit.
Hic patriæ & propriis scitatum oracula regnis
Venerat, hosque adytis monitus effudit eisdem
Numen idem: Non ô superis gratissime vates
Vana petis, dabitur patriis clementior aer
Sulcis, jejuni populator Syrius anni
Occidet, & plenis pinguescent messibus agri.
Tolle moras, te bella vocant, pete Cecropis urbem,
Ultrices dispone acies: tibi bellica cædet
Turba manu, Mopsus oculis & pectore Nestor.
Sera quidem, sævisque virum mercanda ruinis
Inachidas lustro ditabit palma secundo.
Ergo hilares socias jungunt in fœdera dextras
Æacides Calchasque pares: quippe altus utrique
Gentis honos, regni æquus apex: at major Achilli
Spirat amor belli, Calchas tranquillior extis
Evolvisse deos, & cœli nosse meatus.
Treis unit jurata fides, consortia prima
Tertius auget amor, nec jam partitus amicum
Invidet Actorides sed pontum * lenior haurit
Et reducem torquet socio Calchante carinam.
Ut tripedum vulgata fides per castra, per urbem
Per puppes, certo jam claruit indice, cunctos
Bella juvant, cunctis jam pulchrum vincere; tardum

* Imbuit &c.

*Margi. latior.

NOTÆ.

245 *Lictoribus aras Ambit.*] Dixi v. 9. lib. 3.

254 *Propriis scitatum oracula regnis.*] Virgil. *Scitatum oracula Phœbi Mittimus.*

264 *Inachidas lustro ditabit palma secundo.*] *Lustrum*, ut Varro ait lib. 5. de ling. Latin. *nominatum tempus quinquennale à luendo* (ut flustrum à fluo) *hoc est, solvendo, quod quinto quoque anno vectigalia, & ultro tributa per censores persolvebantur.* Josephus Scaliger lustrum [illegible] de quadriennio & initio quinti accipit quam sententiam Jos. quidem Castalio plane plumbeo pugione jugulare frustra conatur.

Marte frui: munit eques armis, nauta ceruchis,
Civis messe rates: pauci quos debile pectus
Mens phebeia jacens animus, nescire triumphos
Jussit, & abjecti mersit caligine fati,
Aut acies metuunt; aut lente vincere damnant
Longa decennalis mensi dispendia belli:
Cum casus cedant varii, cum prælia nulli,
Sanguine cum multo paucorum gloria vincat.
Hos tamen, hos etiam regum reverentia flectit,
Et passura pares consors vicinia motus.
  Ergo animos hebetes mendax audacia frontis
Dissimulat; clamorque minax despumat in ausus:
Haud mora, corripiunt classes, hic pendula pandit
Dextra sinus; cervix alios defixa fatigat
In fluctus latura rates; hi robore textas

NOTÆ.

277 *Nauta ceruchis.*] Antennis. Lucanus: *instabit summis minor ursa ceruchis*, lib. 8. & 10. *Transtraque nautarum summique arsere ceruchi.* Val. Flacc. lib. 1. *Temperet ut tremulos Zethes fraterque ceruchos.* Grotius de cavea in summitate mali apud Lucanum intelligit; ergo cornua antennarum, quod nominis probat concilium. Virg. *Cornua velatarum obvertimus antennarum.* Glossarium: κέρας πλοίου, *antenna.*

283 *Cum casus cedant varii, cum prælia nulli.*] Prius Æschylus probat in Trag. septem contra Theb. ἔργοι δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ: *O varia atque incerta, velut quædam bellorum alea &c.* Hegesip. lib. 5. cap. 30. In posteriori *præmia* malim: nisi *cedant* pro succedant, quod nostro frequens, sumatur.

284 *Sanguine cum multo paucorum gloria vincat.*] Verissimum dictum. Hoc est quod Clitus apud Curtium lib. 8. *Male instituisse Græcos, quod tropæis regum duntaxat nomina inscriberent, alieno enim sanguine partam gloriam intercipi:* quæ ex Euripide non ad verbum sunt desumpta, sed ad personæ conditionem & rem commode transsumpta; ita ut frustra Loënsis Curtium lancinet Miscel. lib. 5. cap. 17. Vide Plutarchum in vita Alex. Victorium lib. 18. cap. 22. Horatii in adversam partem illud notum est: *Quicquid delirant &c.* De Agrippa simile quid in prærogativa gloriæ enarrat Xiphilinus ex Dione lib. 49. Opponi autem potest illud Hegesippi: *in milite unius sors est: in duce universorum periculum*, lib. 5. cap. 30. Si vero omnium periculum, etiam gloria re bene gesta.

286 *Et passura pares consors vicinia motus.*] Symmachus: *Adversa quæ cum pluribus pertulisti, more humani ingenii habent aliquod de societate solatium*, lib. 8. epist. 27. Multa de vulgi ista opinione apud Senecam in Troade. Lucanus eo respexit, cum ait, *quærunt cum qua gente cadant.*

288 *Clamorque minax despumat in ausus.*] Seneca epist. 68. *Hæc ætas optime facit ad hæc studia; jam despumavit, jam vitia primo fervore adolescentiæ indomita lassavit.* Lucanus lib. 6. *Donec suppositas propior despumet in herbas.* Tertull. libro de anima cap. 27. *Toto homine concusso despumat in semen totius hominis.* Hieronymus epist. *Quarum fervor despumat coitum*, ἀφροδισιάζει. Adversus Jovinian. lib. 1. *post despumatas corporis voluptates.* Item epist. 49. *habet enim ad despumandas libidines solatia nuptiarum.* Alibi idem: *Venter mero æstuans cito despumat in libidinem.*

290 *Cervix alios defixa fatigat in fluctus latura rates.*] Vide lib. 3 v. 176. & lib. 2. v. 185 *succollare* dicuntur Plinio, Suetonio & Varroni, qui onus tale ἐπ' ὤμων φέρειν, vel, ut Philo loquitur, τῷ ὤμων ἐπαχθείς, lib. 1. de vita Mosis, pag. 491. Varro de apibus scite lib. 2. de re rustica: *Regem suum sequuntur quoque it, & fessum sublevant, & si nequit volare, succollant, quod eum servare volunt.*

295 Nim-

Ædificant in transtra vias; mordacis habenæ
Nexibus indugent alii; laxantque carinas:
Cum subito egressos inopino turbine turbat
Nimborum pincerna Notus: noxque imbribus haustis

NOTÆ.

295 *Nimborum pincerna Notus.*] Basil. Seleuciensis Oratio de Elia: μεταθαλάττιον τῶν ὄμβρων τὸν χορηγὸν ἀνέρχεται πολυτλήμονι: ad quæ in notis suis Clem. Dausquejus: *Elatum ad exemplum per quam ingeniosi Poëta, Nimborum pincerna notus:* Septuaginta Interpret. Job. 9. ταμίαν νότου, v. 9. Sic Chrysost. Eliam τὸν ὑδάτων ταμίαν nominat, p. 858. Nazianzen. Deum ψυχῶν ἡμετέρων ταμίαν, orat. 10. p. 176. ἀρετῶν ταμίαν, Isid. Pelus. 1. epist. 374. Idem lib. 3. epist. 273. λόγων κεραστῆρα dixit, non absimili translatione. Plato in Timæo: ταμίας πνεύματος τοῦ σώματος ὁ πνεύμων. Hom. Od. κ. Æolum, ἀνέμων ταμίαν. Cares sunt Critiæ apud Athen. lib. 1. ἁλὸς ταμίαι. Vulcanus πυρὸς ταμίας. Libanio apud Chrysost. Oratio contra Gentiles, pag. 774. & inibi pag. 777. Jupiter ὄμβρων οἴακας ἔχων. Cælius Rhod. lib. 15. cap. 7. scribit August. nominasse Austrum *pincernam pluviarum,* ut Hieronymus Aquilonem *scopam viarum.* Varro in Marcipore *nubes* dixit *aquam vomere inferam mortalibus:* inibique, *phreneticos septentrionum filios* ventos appellat. Dracontius Hex. v. 518. *Qui de thesauris ventorum flamina mittit:* ex Psalm 134. Valer. Flaccus lib. 1. *Nimborum cum prole Notus:* ad quem noster respexit. Latinis etiam Auster est *imbricus Imbricitor:* ut notus à νοτίζειν, quod est humectare. Vide Arist. 3. Meteorol. Senecam Natural. Quæst. lib. 5. Theophrastum de ventis, Comment. Scaligeri. Tales vero ὑποτυπώσεις καὶ μεταφορικαὶ Poëtis & oratoribus frequentissimæ & jucundissimæ sunt. In gustum quasdam dabimus. Homo est Mercurio ἐν πηλῷ θεὸς θνητὸς, quo respexit Silius: *tribuit namque ipsa minores hos terris natura Deos,* lib. 15. Pindarus vinum ἀμπέλου παῖδα Nem. 9. Δάκρυα Διὸς pluviam Pythagorei; ut mare Κρόνου δάκρυον, Clem. Alex. Strom. lib. 5. referente. Insulas *nevulos maris* Apuleius libro de mundo nominat. Appion Grammaticus Tiberio *mundi cymbalum.* Plutarchus est Eunapio ἑστίαν φιλοσοφίας ἀφροδίτην καὶ λύραν: quod Junius falso de Porphyrio dictum putat, cum hunc βιβλιοθήκην τινὰ ἔμψυχον, καὶ περιπατοῦν nominet μουσεῖον. Philostratus ex Euripide Palameden τὴν οὐδὲν ἀλγύνουσαν ἀηδόνα μουσῶν. Aiacem ἄγαλμα πολέμου. Hectorem Græcorum χεῖρα, Æneam νοῦν. Prudentius: *Dæmonas noctis satellitis.* Hieronymus, Basilius Seleuciensis, & Chrysostomus D. Paulum σάλπιγγα μεγάλην εὐαγγελίου, *tubam mundi & Evangelii.* Ita Athanasius dictus μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἀληθείας. Nazianz. Orat. 21. p. 381. epist. 10. Pisidas Hesperum κήρυκα νυκτὸς, καὶ φωσφόρον ἡμέρας. Columbam *pacis divinæ præconem,* Tertullianus David Chrysostomo ad Psal. 100. κιθάραν ἔμψυχον τὴν λογικήν. Luna Plinio *mundi spiritus.* Gaudium D. Basilio ἐπίτασιν τῆς ψυχῆς. Lactuca *requies ciborum,* in Moreto. Mæcenas *dextra Cæsaris,* in Elegia de obitu Mæcenatis. Flores *stipendia Veneris,* in Diris. Scarus *cerebrum Jovis* Ennio. Homeri Ilias ἀνδρειότητος ὕλη, Odyssea σωφροσύνης ὕλη, ut quidem innuit Dionysius Longinus περὶ ὕψους libro. Tale est illud Dionysii de eodem; cum illum vocat κορυφὴν ἁπάντων, τὴν ἀρχὴν, ἐξ ὅπερ πάντες πόταμοι, καὶ πᾶσα θάλασσα καὶ κρῆναι. Sic τῆς ἁλὸς ἵππους Odyss. δ. ἄνθρωπος βραχὺς κόσμος. Philo περὶ κόσμου. λόγος ἀπαρχὴ διανοίας, & λόγος ἀδελφὸς διανοίας, libro de insidiis pejorum, p. 126. ἄνθρωπος βραχὺς κόσμος, de plantat. Noe. pag. 170. πάσχα βασίλισσα τῶν ἡμερῶν ἡμέρα. Nazianz. orat. 19. pag. 304. Basilius Athenas κοινὸν μουσεῖον nominabat, ut est apud Nazianz. orat. 20. pag. 329. *Ingeniorum pater Homerus,* Velleio Paterculo. Ἄκεστρον ἀφθεγγούσης φάρμακον. Philo libro de tumul. pag. 101. Ita libro de Abrahamo: ἐλπὶς est τῶν ἀρετῶν πρόλογος, pag 277. ὁ νοῦς ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ, pag 334. ἐλπὶς χαρὰ πρὸ χαρᾶς. pag. 724. φόβος λύπη πρὸ λύπης, pag. 728. ἰσχυρὸν ὄργανον ὁ νοῦς, pag. 845. vita privata, est μέγα φιλοσοφίας καὶ πάντων μήτηρ. Epist. 776. Ita Alexander M. Athenas nominabat θέατρον τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Nazianz. epist. 111. Sic rosa Symposio *purpura terræ,* Ænig. 45. *Disputationes formula veritatis* Damasceno Log. cap. 1. Historia ἔμψυχος καὶ διαπρύσιος σάλπιγξ, Nicephoro Gregoræ lib. 1. recta ratio ἔννομος θεὸς, Hierocli pag. 118. Ita

Decalogus

Ebria tela, viros, puppes, humentibus umbris
Involvit cogitque ipsos dubitare magistros.
Errat cæca freti classis, solitosque procella
Egressus objecta negat, fluitantia pinum
Percellunt mediam repetito verbere vela.
Primus ut à prora surgentes conspicit imbres
Thestorides, frustraque duces contendere, divos
Præsago jubet ore sequi, nolentibus austris
Cedere, & armatos ordiri ex Aulide cursus.
Parent Æolios nutus vatemque secuti
* Marg. proris. Grajugenæ, & flexis repetentes Aulida * velis
Montivagæ Phœbes pacem implorantibus aris
Conciliant, largoque exorant thure meatum.
Ilicet irato bibulæ Thaumandidos arcu
† mu-tante. Cœruleum † mirante jubar, ventoque sereno,
In risum redeunte polo, detersa meretur
Juno Jovem, atque hilari solatur flentia vultu

N o t æ.

Decalogum *rupices paginas & saxeum volumen* elegantiss. Salvianus lib. 1. pag. 31. de Gubernat. Dei nominavit. Manus Aristotelii est ὄργανον πρὸ ὀργάνων, lib. 3. ad quem ductum Galenus mentem τέχνην πρὸ τεχνῶν vocat. Isid. Pelus. somnum τῆς φύσεως λιμένα.

Nox imbribus haustis ebria.] Vide Mureti Var. lect. lib. 5. cap. 6. Junium Animad. lib. 3. cap. 6. Rittersh. ad Oppianum aliquot locis. Ita μεθύων, & Chrysost. Hom. 22 in Mat. τῷ ὕδατι πλέομεν, p. 230. ὥστε μεθύειν τὴν γῆν. Etiam 55.

298 *Errat cæca freti classis.*] Ut Virgil. *cæco carpitur igni.* Ita Tertuil. libro de Patient. *cæca vivere*, de Corona militis, *cæco bono suo*, *cæcus somnus*, libro de Anima. *qui sine visionibus.* Sic *vada cæca*, Virgil. *cæca fata*, Horat. *cæca nocte*, Lucan. lib. 10. *cæca futuri mens hominum fati.* Idem lib. 2. *Aurium cæci*, Tertullianus libro de anima. Sic Varro dixit *viri casta*, *madidus minerva* Martial. *infelix studiorum*, Virg. *effata veri*, *vana veri*, *ingratus salutis*. *fortunatus laborum.* Idem: *blandus precum*, Auson. *pertenuis meriti.* Idem: *vetus belli.* Tacitus: *æger amissi.* Silius. Et quia plenus est Hellenismi Silius Italicus; age nisi σκυθρωπάζῃς & hæc addamus, quæ certe καινόν τι & γλυκὺ redolent: *vita laudandus opaca*; *opum levior*, *doctus virga sonipes*; *hyemisque æstusque famisque invictus*, *fati melior*, *novus doloris*; *impavidus somni*, *pravus toga*, *crudelis belli*, *pulcherrimus ira*, *avi floridior*, *damnatus doli*, *falsus cupiti*, *pigerrimus unda*, *anhelus laboris*, & plura alia apud Silium. Sic Apuleius, *largiter aquæ superest*. & Laberius apud Charisium. *largiter lucri fecit.*

299 *Fluitantia pinum percellunt mediam repetito verbere vela.*] Papin. 5. Thebaid. *puppemque insana flagellat arbor.* Sidonius in Narbone: *inquieto duratum pede stipitem flagellant.* Reprehendit magnus Scaliger, quod arborem *insano* epitheto appellarit. *Insanum* vero dicitur, quicquid ultro citroque lymphatorum & cerritorum more in gyrum vertitur, quod κυκᾶται, ita *aquas insanas* nominant: quas ἄνεμοι δονοῦσι καὶ περιελαύνουσι.

311 *In risum redeunte polo.*] Lib. 5. *astra sidereum pepigere diem*: quod est *liquidissima cæli tempestas* Lucretio lib 4. *cum mobilius æther integit & large diffuso lumine ridet*, ut ait lib. 3. Ridere vero, ut Græci γελάσασα μειδιάει. ἔαρος γελάσαντι ἐπ' αὐτῇ.. Oppian. Claud. *riserunt floribus amnes*. Vide Lucret. Ind. in *ridere*. Risui huic cœli opponitur lib. 6. v. 276. *saucia cœli forma*, cum *subtexunt nubila cœlum*. ut Lucret. ait & *fuscant nube diem*, ut Valer. Flaccius de apibus lib. 1. Lucanus, *cœli fuscator Eoi Impulerat Corus*, lib. 4.

Detersa meretur Juno Jovem.] Vide lib. 1. v. 243. ut & illa: *Proscriptoque noto*, lib. 2. v. 216.

314 Majora

Nubila, proscriptoque Noto, levique susurro
Dante vias majora petit suspiria classis.
Ergo Deum nutu libratis flatibus usa
Euboicas numerosa ratis descendit in undas,
Consumptura fretum, totum sub puppibus æquor
Ire stupet, certat perplexis navita remis
Quis prior & junctis confligunt ictibus æra.
Sic geminas miratus Athos Xerxeius umbras,
Ignotum velis texit mare: sic tua sylvæ
Voce potens Orpheu modulantia plectra sequutæ,
Pystonios longis clausere amplexibus agros.
Dum mediis spatiantur aquis, securaque fandi
Ocia sopitus pelagi non invidet æstus,
Jasonium relegens Philoctetes prævius æquor,
Has, inquit, passi syrtes, his hæsimus undis
Hos Cyanes tulimus scopulos, Phrixea sequuti
Vellera, Lemniacis domus hæc, Thracensibus illa,
Hæc Paros, hæc Naxos: sic cuncta rogantibus heros

NOTÆ.

314 *Majora petit suspiria classis.*] Quia Poëtæ ventos *animas* vocant, ut Lucret. Horat. ideo & *suspiria* illis addit. Claudian. de raptu Proserp. *nec talibus unquam spiravere notis animæ*, de ventis loquitur. Inde *expirare* venti dicuntur. Virg. 7. Æneid. *Aspirant auræ in noctem.*

317 *Totum sub puppibus æquor ire stupet.*] Hoc est, quod Lucretius ait. *florebat navibus pontus*. Cato apud Charisium & Servium, *mare velis florere videres.*

320 *Sic geminas miratus Athos Xerxeius umbras.*] Quare *geminas*? an propter duas fossæ ripas? an mons ille duplicat umbram. Suidas in proverbium: *Ἄθως καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοός*, vel *νῶτα Λημνίας ἀλός*. Stephanus de Urbibus: *βάλλει δὲ ἡ σκιὰ τοῦ ὄρους ἐπὶ σταδίους τετρακοσίους* [illegible]: intelligo de umbra velorum & arborum. De monte vide Herod. lib. 6. & 7. Lucan. lib. 2. Diod. Siculum lib. 11. pag. 4. & Lysiam orat. funebri.

324 *Dum mediis spatiantur aquis.*] Spatiari Scaliger in Catalect. pag 272. ad stadium *κυριολογίᾳ* transfert: est enim *στάδιον* Æolum *σπάδιον*. Sallustius apud Agell. naves ait *progressas* lib. 10. cap. 26. ut noster *spatiari*. Virg. *Progredimur portu*, & 2. Georg. *spaciis confecimus æquor*. Plautus sæpe, *Sol abit, it dies, lien ambulat*. Florus lib. 2. cap. 1. *in Africam navigat bellum*. Ita Plautus, *admigrant in famia: naves ambulant*, Cato apud Agell. lib. 10. cap. 26. Dracontius: *Et pelago spatiante fretis & littori æstu*. Minutius Felix: *Fluvios intuere, eunt semper exercitis lapsibus*. Propertius: *Et modo tam celeres mireris currere lintres*. Cato de re rust. lib. 1. *prope sit mare, aut amnis, qua naves ambulent*. Seneca de Ira lib. 3. cap. 10. *Proderit morbum suum nosse, & vires ejus, antequam spacientur, opprimere*. Propertius lib. 2. *Nec mea tam longa spatietur imagine pompa.*

326 *Jasonium relegens Philoctetes navibus æquor.*] Jasonias ut Papin. lib. 11 in fine: *Japeton aut fixam supera ad convexa levari Inarimen.* Vide Baptistam Pium Sylloge 3. cap. 155. pag. 540. Secundam vero in *Philoctetes* abbreviat. ut Oppianus in [illegible], ut Propertius: *Te scelus accepto Thracis Polymnestoris auro.* Vide Gifanii indicem Lucret. in vocab. *omnium.*

329 *Thracensibus illa*] Thracius & Threicius *παραγωγότερα* sunt. & fortasse magis Latina, usuque frequentiora. Seneca lib. 3. controv. 1. *Quidam cum Hopplomachis, quam cum Thracibus optime pugnant*. Papin. lib. 5. *spectant tran: æquora Thracem*. Ut Latini *Ambraciensis* & *Ambraciota*, *Ἀμβρακικὸς* & *Ἀμβρακιώτης* (Vide doctiss. Casaub. ad Apuleium) ita *Thracensis* formavit. Julius Capitolinus, *Thracissus*. *Θρᾳκίσκος*.

Explicat, agnoscens veteris vestigia cursus
Æsoniasque vias: sic quæ subeunda, magistrat:
Quæ vitanda, docet: cum tandem hostilis arenæ
Allapsi gremio, sævis clangoribus urunt
Aëra, & iratis impingunt littora contis.
Protinus effuso per castra, per arma tumultu,
Littoreas populantur opes, & proxima ponto
Mœnia Dardanii titulo male tuta tyranni
Tandem * Comestis spoliis, & divite præda,
Consumunt inopes flamma victrice penates,
Ac classes repetunt, & quas fecere favillas
Illabi mediis gaudent per cærula velis.
Prima tulit Tenedos graviores militis iras,
Non solas questa faces, non rapta metalli
Pondera, sed prorsus gladii consumpta furore
Exspirasse gemit, jugulum puer ensibus affert
Imberbem, tremulumque senex, & tyro comantem:
Hic ducibus strepitu sedet expectare sepulto
Iliaci responsa ducis, Calydonius heros
Decreto procerum socio legatus Vlysse
Deligitur: qui dicta ferat, qui pace sequestra
Res Danaum, Spartæ spolium, raptamque reposcat.
Interea Æaciden stimulantibus excitat ausis
Impatiens languere animus, furor intima pulsat
Martius, & residem mens arguit effera dextram.
Consorti studio similis præconia famæ

* Lege congestis

NOTÆ.

332 *Sic quæ subeunda magistrat.*] Paulus ex Festo: *Magisterare, regere, & temperare est: unde magistri non solum doctores artium, sed etiam pagorum, societatum, virorum, collegiorum, equitum dicuntur.* Glossarium: *magister navis ὁ κυβερνήτης.* Tib. Ovid. *vos me celebrate magistrum: quum mea videbunt vana magisteria, culpa potare magistra,* Horat. Quod vero Philoctetes in ἐξοχῇ hic *magistrat*, id Valer. Flacc. lib. 3. paulo aliter: *ipse ratem vento stellisque ministrat.*

334 *Sævis clangoribus urunt aëra.*] Sic lib. 6. *Postquam Helenem trepidas exurens nuncius aures perculit*, hic de Tyrrheno clangore tubarum intelligendum, ὑπαλλαγή poëtica. *Urere* vero ὀλέσαι non tantum ad dicta & scommata, sed famam & nivem referunt poëtæ. *Urebant montana nives*, Lucan. lib. 4. *& canis urebat Luna pruinis* Valer. Flaccus lib. 2. Vide Dausqueium ad Basilium Seleuciensem; Jungermannum ad Longi Pastoralia, pag. 223.

344 *Non rapta metalli Pondera.*] Æs Tenedium: *scaptensula* enim inibi plurima, ut Lucretius loquitur.

351 *Qui pace sequestra.*] Vide Festum in *Sequester.* Palmerium Spicil. pag. 617. Agel. lib. 20. cap. 11. Plautus, *sequestre tergum:* Prudent. *carne sequestra.*

352 *Spartæ spolium.*] Videntur ista contradicere lib. 3. descriptioni, ubi *Helæ* nomen urbis, v. 221.

356 *Præconia famæ Telephus affectans.*] Auges & Herculis proles cervino lacte enutrita θηλὴν & ἔλαφον Apollod. lib. 2. & 3. Hygin. in Telepho fab. 99. De clypeo Telephi apud Philostratum multa pag. 663. γελοιότατον illud quod lib. 6. cap. ultimo ait Telephi Mysii animam in rabiosum puerum migrasse. Vide etiam de Telepho prolixe

Telephus affectans; it cuncto robore Moesos
Prædaturus agros: venientia bella Caycus
Horret, & in voces cantu stridente remissas
Plangit alumnus olor: peregrinum Naiades hostem
Non ausæ vidisse, timent, tutasque sub undis
Venantur lacrymas: pecudum lascivia cessat,
Jam studiosa minus: & floris, & amnis & umbræ:
Quippe ferox urbes fluvios, & pabula turbat
Æacides: rapitur quicquid vel dulce, vel usu
Egregium, vel Marte juvans, vel pace decorum,
Cultores juga questa boves, fugiente colono
Decisum mirantur opus, mirantur abactum
Septa gregem: quacunque vagum fert impetus hostem,
Castra, casæ, fulci, sylvæ testantur Achillem.
At Teuthras postquam bella increbrescere sentit,
Civiles miseratur opes, & numina ruris
In prædam cessisse novam, parat arma, cohortes
Excitat, & totis occurrit viribus hosti.
Æacides oblata novæ præconia palmæ
Lætatus, variis intentas raptibus alas
Colligit, hostilemque addens in verba cachinnum,
Sistite, ait, defensor adest: nec plura, feroxque
Fertur in objectum nimbis torrentior hostem,
Ense metens medios, prostratamque impete primo
Calcat equo victore aciem: res plena stupore
Turba fugit, solusque fugat: sic igne trisulco
Tota pavet percussa domus, pars ætheris iram

NOTÆ.

lige Alcidamantem Oratorem in accusatione Palamedis pag. 184. & Strabonem lib. 13. pag. 423.

357 *It cuncto robore Mœsos prædaturus agros.*] Melius, *juncto robore.* Mysorum Homer. Iliad. *ω.* meminit. Philostratus Protesilaum addit Achilli: Telephumque ab Achille vulneratum; & quæ multa in fabulis. Idem Mysos, Lycios & Pæonas *ἀγχεμάχους* ad Troiam venisse dicit. Noster Daretis vento navigat: neque fluviorum & regionum enumeratione illi cum Ptolomæo lib. 5. Geog. cap. 2. convenit. Vibius Sequester cum nostro Caicum Mysiæ facit fluvium, libro de flumin. pag. 105.

359 *Et in voces cantu stridente remissas Plangit alumnus olor.*] Eadem fere loquitur Nazianzenus de cantu oloris, orat. 34. pag. 554. qui siticen funeris ipse sui, à poëtis fingitur, & cui non dictus Hylas? soli, quod scio Ælianus, Jul. Cæsar Scaliger, & Bodinus isti næniæ, non sine causa, occentarunt. *Voces* vero *remissas*, ait propter morituri *κυκνεῖον μέλος*.

367 *Juga boves.*] Queruntur agri de cultu intermisso, quod cum essent restibiles, fiant vervacta. Sequentia declarantur per Philostratum in Heroicis, pag. 660.

371 *At Theutras.*] De Theutrante vide Hyginum fab. 100. Apollod. lib. 3. p. 166. inprimis Strabonem lib. 13. pag. 423. & Plutarchum libello de fluminibus in *Caicus* pag. 72.

382 *Turba fugit, solusque fugat.*] Sic lib. 6. *Cum manus una fugit, fugatque exercitus omnis.*

Sentit, at in cunctos ſpargit ſua fulmina terror.
Haud aliter diræ furiis exterrita dextra
Barbaries, dat terga viro fugientia primus
Indice deprendit curru veſtigia regis
Acacides, quippe æris apex radiantis inertes
Accuſat latebras: ô noxia gloria rerum:
Tuta inopes fatis adimit fuga, notus in auro
Dux timet, & vitæ diſcrimina ditia geſtans
Cum vellet latuiſſe, perit: jam ſæva cruores
Haſta alios hauſtura fluit, primuſque tepebat
Mucro, cum parma repetitum Telephus ictum
Depulit objecta, dextramque eluſit inanem
Miſſilis innocui: mixta pudor aſperat ira
Æacidem, frendet, atque igneſcentia torquens
Lumina, Tune meos (ait) auſus fallere niſus,
Et ſteriles quaſſare minas? ſic fatus, in ipſum
Vibraſſet jaculum, timido cum Telephus ore,
Heu parce, exclamat: procul hæc fortiſſime gentis
Myrmidonum, avertant ſuperi probra: tune bis ullum
Percuties hoſtem, ? quiſquis vel ſenſit Achillem,
Sufficiat cecidiſſe ſemel: tua fulmina paſſus
Alterius non mortis eget: cur torva minaris?
Non tegimus, meruitque tamen: ſcis ipſe tumultus
Et Diomedei furias gregis: atra nefandi
Septa ducis, longis hominum ſatiata ruinis,
Herculea cecidere manu: ſtratoque tyranno
Tutior in patriam reducem Teuthranta regreſſus
Poſt crebras acies & equorum bella recepit.
Ipſe triumphanti ſatus Hercule, Mœſa ſubiſſe
Regna, duciſque hoſpes blandos coluiſſe penates
Gratulor, ac memini gratus: ſed dicere longum,
Quæ mecum geſſit, patris memor: hinc mihi lapſum
Erigere, & gladios tutari cura timentem,

NOTÆ.

384 *In cunctos ſpargit ſua fulmina terror.*] Sic Papin. ἐπιφωνήματος vicem tempeſtatis deſcriptioni ſubnectit venuſte: *& tamen oppreſſos miſerantur in æquore nautas.*

391 *Jam ſæva cruores haſta alios hauſtura.*] Ἀπαιώνησις Poëtica, primum ictum omittens, celeritatis ſignificandæ ergo. Virg. de Mercur. *Lybiæ citus adſtitit oris.* Vide Scaligerum Poët. lib. 3. c. 77.

399 *Et ſteriles quaſſare minas.*] Lib. 3. *& ſteriles rediiſſe preces.* Papin. 3. Sylv. de Hyacintho: *quemque irrita fontis imago, & ſterilis conſumpſit amor.*

407 *Et Diomedei furias gregis.*] Thrax ille Diomedes; qui hoſpites equabus laniandos objiciebat. Hygin. fab. 30. nomina illarum recenſet. Videatur Philoſtratus in Achille pag. 705. Apollodorus lib. 2. pag. 96. Ovidius in Ibin. Parrhaſ. Sylv. 4. pag. 846. Papin. lib. 6. Palæphatus de fabuloſis narrat. lib. 1. p. 112. qui μυθολογίαν adducit. Diomeden ſuas opes *præſepibus donaſſe*, ut Juvenalis ait, quemadmodum Actæon canibus.

417 *Quin*

Et tardum venisse pudet: quin Martia magnum:
Si manus Æaciden, ut non sensura fatiget
Membra, trahit, facilique animo nova suadet Erinnys
Ultra velle nihil, nil citra posse, ferendum est:
Cedimus, hosque artus gelidos, hæc * reddimus exta *Marg. credimus.
Ultrici calcanda rotæ, sic fatus, in altum
Sublato clypeo pavide tamen, ultima questum
Fata ducem monstrat, friget cruor, oraque pallent
Eluctante anima tandem miseratur Achilles,
Agnoscitque manum. Sic mulcta serò furorem
Temperat, & pœnis tandem, satiata supremis
Illaudata feros differt clementia motus.
At Teuthras ubi dura ægris insidere fibris
Altius, & certam minitantia vulnera mortem
Sentit. Habe Mœsos, inquit, te Telephe noster
Poscit honos, quis enim propior, quis dignior heres?
Me tuus Alcides Thracensi urgente tyranno,
Edomitis absolvit equis, sceptrique quietem
Sanxit, & armatos in pacem reddidit annos,
His meritis tibi regna damus, quæ perfida fati
Ira negat prædata mihi: te lenius astrum
In senium serosque dies & summa reservet
Tempora, regno hilarem: vix hæc & frigida fessis
Atropos inserpit labris, turbata rigescunt
Lumina, hebent sensus, vivoque exuta calore
Membra, gelu lethale subit: mens libera tandem
Evolat, & socios redit inspectura Triones.

NOTÆ.

417 *Quin Martia magnum &c.*] Διάχυσις obscurat sensum, qui est: Si ardor trahit Æaciden in mortuam sævire.

426 *Agnoscitque manum.*] Vim roburque suum. Sic Tydeus, Menalippo occiso apud Papin. lib. 8. *seseque agnovit in illo.*

428 *Illaudata feros differt clementia motus.*] Crudelem Homerus & implacabilem fingit Achillem, eoque nomine ab Apolline. Iliad. ω. accusatur, contra vero ἀγαθῶν στρεπταὶ φρένες ἀνδρῶν, ut ait Homerus: item, ἀκεσταί τοι φρένες ἐσθλῶν. De crudelitate illius multa Libanius in Progym. pag. 101. unde Phrynichus apud Pollucem lib. 7. cap. 9. pag. 372. σὺ δὲ τραχύπολις, ὡς Ἀχιλλεὺς αὐτὸς σύ.

434 *Sceptrique quietem sanxit.*] Papin. *& pacem fulmine sanxit.*

443 *Socios redit inspectura Triones.*] Papin. lib. 11. *& summis apicem sibi poscit in astris.* lib. 2. *prærepta que noscit sidera principiumque suum.* Sic lib. 6. de metalli fossore: *indignantem animam propriis non reddidit astris.* Stoici, Pythagorei animam ex astris derivabant. Lucret. lib. 11. pag. 67. *quod missum ex ætheris oris, id rursum cœli rellatum templa receptant.* Epicharmus apud Plutarchum in consolat. ad Apoll. συνεκρίθη καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθε, πάλιν γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν. Gemina ex Tragico citat Philo de Mundi incorrupt. pag. 734. Ennii Epicharmus terra corpus est, at mentis ignis est. Vide Jos. Scaliger. Conject. pag. 27, 28. *Triones* vero *quasi teriones*: Festus in *Septentrionis*. Varro lib. 6. de lingua Latina Scaliger in Conject. pag. 144. à stria derivat & pag. 83. *Triones* vero hic συνεκδοχῇ pro astris sumuntur.

Telephus ut vacuos ſpiranti ſanguine vultus
Conſpicit, effuſo miſeranda in vulnera fletu,
Funus herile ſtruit: quicquid vel mulcet odore,
Vel virtute ligat nervos, artuſque fluentes
Continet, aggeritur buſto: compeſcit hiantem
Dextra premens ictum, fluxum domat arcta cruorem
Faſcia, ut obtruſos fruſtra negat ire meatus.
Regia conſpicuis moles inſcripta figuris,
Exceptura ducem, ſenis effulta columnis
Tollitur, electro vernat baſis, arduus auro
Ardet apex, radioque ſtylus candeſcit eburno.
His excepta ſilex partus clauſura verendos
Jaſpide veſtitur: gemmæ quas littoris Indi
Dives arena gerit, aurum quod parturit Hermus,
In varias vivunt ſpecies, ditique decorum
Materiæ contendit opus: quod nobile ductor
Quod clarum geſſit, ars explicat, ardua pandit
Moles, & totum reſerat ſculptura tyrannum.
Prima ducis facies naſcenti vagit in ære,
Sidoniis variata togis, cunalis in altum,
Surgit honos, trepidæ circum nutrixque, parenſque
Alterno teneros demulcent ubere fletus.
Proxima laſcivis inhians diſcurſibus ætas
Nunc labente pila, nunc ſe volvente, fatigat
Buxo, nunc arcu: credas curvata coire
Cornua, & excuſſam nervo ſtridere ſagittam.
Tertia magnanimi loquitur primordia regis
Accingens pictura virum: regale verendas
Accendit diadema comas, ſublime ſedentem
Fulcit ebur, ſceptroque manus radiante ſuperbit
Ipſe nova vultum pictus lanugine regni

NOTÆ.

451 *Regia conſpicuo.*] Quæ noſter de Theutrante, veteres ex parte de Telepho fingebant. Pauſanias in Arcadicis pag. 356. pugnam Achillis & Telephi etiam ſua ætate pictura memorabilem fuiſſe dicit.

454 *Radioque ſtilus candeſcit eburno.*] Columnæ intermedium *ſtilum* nominat, quæ ad ſuam applicat ætatem: neque enim *ſtilum* hic pro cippo, qui erat λίθ⊙ κιόνο-δης; qualem in Achillis ſepulchro vel monumento Alexander injunxit, Plutarchus in Alexand. accipio: neque proprie pro pila, quali Auguſtus, eaque duplici, res à ſe geſtas incidit. Vide Caſaubonum ad Suetonium lib. 2. pag. 127. Tale monumentum vide apud Stat. Papin. lib. 6. Vide Meurſium de Romanorum ſepulchris ad Lycophronem. pag. 192. & 227. Joſephi Scaligeri Animad. ad Euſebium pag. 146. Conject. pag. 14.

468 *Credas curvata coire cornua.*] Virg. 6. Æneid. *credas innare revulſas Cycladas.* Item lib. 11. v. 859. Prudent. *credas moveri fluctibus lacunar.* Cicero hoc volebat in Hortenſio, quando dixit: *cum omnis ſolertia navanda eſt, tum ea quæ efficit, ut inanima quæ ſunt, vivere & ſpirare videantur.*

476 *Rerum*

Maturum dispensat opus: belloque togaque
Alternus, rerum vario poscente meatu,
Commodat aut fremitus armis, aut ocia paci.
In serum perducta senem, pars ultima canos
Colligit, & raris sulcantur tempora rugis,
Progressos testata dies: procul exitus ævi,
Mors longe & Lachesi stamen vitale ministrat,
Nondum fessa soror: at fato maior Erinnys
Præcipitat festina ducem: tres ære propinquo
Hærent, irata Pelides fronte, precanti
Telephus, exanimi Teuthras: pallere videres
Ora, genas, aurumque mori: cruor altus in auras
Exilit, & minio rorant tabulata fluenti.
Hæc super exiguo breviter collecta sigillo
Fata viri, quis regis honos, quis funeris autor:
Quod fatum, quæ causa, patentque hoc singula scripto:
Dux Teuthras, Mœsis decus arvis, passus Achillem,
Ense necem sensit, sceptri defensor aviti.
Postquam justa ducis nigro deplanxit honore
Fida manus, mœstaque ululatum voce quievit
Supremo jam fine vale, redeuntia ducit
Agmina Pelides, urbes invitus amicas
Telephus & socios recturus linquitur agros.
Ipse quidem plus pace, acies; minus ocia, bellis
Poscat, & armatæ malit discrimina vitæ
Spe palmæ: at populi dilecto principe nudi
Mærentes vicere preces, ut regis iniret
Excubias, molemque datam: monet ipse futuri
Providus Æacides cultis insidere regnis:
In sulcos laxare solum, producere fruges,
Et missa socias solari messe cohortes.
Sic paribus vincet titulis, cum ad prælia donec

Notæ.

476 *Rerum vario poscente meatu.*] Plaut. *ut res eunt, ut seculi mos possidet.*

480 *Procul exitus ævi, mors longe.*] Virg. 4. Æneid. *Tum quia nec fato, merita nec morte peribat, sed misera ante diem*, &c. Aut enim *fato*, aut *natura*, aut *casu* moriuntur: qua de re Servius ad illa Virgilii, & Nannius Syllog. 5. Miscel. cap. 17. Casaubon. ad Suet. lib. 1. Dicit itaque poëta tale quid, *sua morte*, ut Seneca loquitur, vel *naturali*, ut Plinius, non est mortuus, sed violenta, καὶ οὐκ ἰδίῳ θανάτῳ, ὃ [illegible].

492 *Sceptri defensor aviti.*] Καλὸν ἐπιτάφιον ἡ τυραννίς.

495 *Supremo jam fine vale.*] Servius ad versum Virg. *Sic ô sic positum affati discedite corpus*, Æneid. 2. *affamini, ut dici mortuis solet, Vale, Vale, Vale.* Ita Æneas lib. 11. *Salve æternum mihi, maxime Palla, æternumque vale.* Vide de funeribus Kirchmannum lib. 3. cap. 9. qui illa ex Brissonii lib. 8. de formulis pag. 747. transcripsit.

504 *In sulcos laxare solum.*] Virg. Ecl. 4. *telluri infindere sulcos.*

Ille dies, ipsique manus: hæc fatus Achilles,
Ad Danaos maturat iter: sed venerat ante
Dux Ithacus: bellum referens, pacemque negatam
Nunciat, ægrescunt, indignaturque Pelasgi:
Bella petunt, hæsisse dolent, & frondibus hostes
Palladiis tentasse pudet: jam libera major
Laxat frena furor: stimulat Bellona volentes:
Mars cogit dubios, lugens per Castra furentis
Interpres animi: clamor tonat: arma capessunt,
Arma fremunt, augent lituique tubæque tumultum,
Et responsuris invitant vocibus Echo.
Isset in Iliacos classis Pelopeia portus
Non expectata venia ducis: at nocituras
Nox nectit vicina moras, humilemque soporat
Decrepitus Titana dies, & anhela sub undas
Admittunt radios Atlantia littora fessos, &c.

Notæ.

507 *Ille dies, ipsique manus.*] Μετωνυμ. *Diem* pro commeatu sumo, cujus beneficio dies, tempus nempe decem annorum, ad Trojam manere possint: vel indeterminate *diem* pro tempore sumit, Trojanæ obsidioni debito. Ut Virg. *multa dies longusque labor.* Et Juvenalis, *longa dies igitur quid contulit.*

513 *Stimulat Bellona volentes.*] Papin. Achill. *stimulatque Agamemno volentes.*

517 *Et responsuris invitat vocibus Echo.*] Paulinus: *Et responsuris ferit aëra vocibus Amen.*

520 *Humilemque soporat decrepitus Titana dies.*] Dies nascitur poëtis; itaque & *tyro* & *veteranus* sive *decrepitus* est. Dracontius: *sub vere novo, sub tempore primo, sub tyrone die veterana in secla paratus.* Festus: *decrepitus est desperatus, crepera jam vita: ut crepusculum extremum diei tempus.* Scaliger *κνέφας* in *crepus* & *crepusculum*, ut *κνίσ*[illegible] in *crispum* mutatum putat, comment. in Catalecta p. 190. Ita *solem adultum* Petronius arbiter dixit, ut Tacitus *æstatem adultam.* Ita Plauto *dies oculata, diei umbilicus, dies abit, dies tabescit,* quasi senex, & Lucret. *crescere itemque dies licet & tabescere noctes.* Ita *lacerare diem, excruciare, conterere, comburere, sumere, sepelire, condere.* Vide Taub. ad Plautum, & Palmer. 13. pag. 844. &c.

ARGU-

ARGUMENTUM
LIBRI QUINTI.

Prælia sub Priamo, sub rege Agamemnone Quintus
Convocat, & primo cadit audax Prothesilaus,
Patroclusque armis mendax, & Merion acer.
Tum Paris aggreditur, Spartæ cum rege duellum,
Et latus Hectoreum Pelides perforat hasta.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. V.

ARdua jam mediam pulsans Latonia cœlum:
Noctivagos librabat equos, somnoque profundo
Exarmata quies facilem spondebat ituris
Portum, suadebatque dolos dux ipse Pelasgis,
Nocturnum disponit iter, non verbere pontus
Erigitur, non voce sonat, jussosque silere
Sulcat inoffensos tacito sub remige fluctus
Incessum furata ratis. Sic cæde suorum
Exigua innocuum lucrari forte triumphum
Grajugenis fortuna dabas: at Martia Naupli
Proles erubuit fraudes, & furta negavit.
Ultimus hic Danaum ter denâ classe secutus

NOTÆ.

9 *Innocuum lucrari forte triumphum.*] In pulveream victoriam, ἀκονιτὶ, ἀναιμωτί. *Salmacida spolia, sine sanguine & sudore*, ut Ennius apud Festum loquitur, ἄδακρυν πόλεμον nominat Zenobius & Diogenianus, ἀναιμωτὶ καὶ ἀκονιτὶ τὰ τρόπαια. Isid. Pelusiot. lib. 3. epist. 22.

11 *Erubuit fraudes, & furta negavit.*] Clandestina & per insidias gesta, *furta* nominant Latini. Virg. *nec ego hanc abscon-*

Signa ducum, longaque exustus febre, moratas
Inachidis excusat opes, seque obice morbi
Tentum, quam primum licuit venisse, fatetur.
Hanc ipsa ad vocem facies facit, aspera passo
Conjurat pallor, & vultu teste merentur
Verba fidem: at sospes animus, nulloque dolore
Fractior, imbelles artus, nervosque negantes
Exigit, & Martem manifestum suadet Achivis.
Ocyus audentem virtus animatur in iram,
Jamque dolis vicisse negant: sua qualibet angit
Gloria, qui jaculis longe, qui comminus ense,
Qui pede, qui curru fidit, * ut classe mereri
Promptior, agnosci petit, expectatque videntem
Percussura manus, & si quid nobile possit,
In tenebris sepelire pudet. Sic Martia pubes
Mutatis hæret animis, longique soporis
Impatiens, noctem vigiles expendit in usus,
In somnum non fracta levem, seseque vicissim
Excitat: hi tensos librant in bella lacertos,
Intenduntque gradus, pugiles pars plurima vultus
Exertat, partem vestis furatur ahena

* Lego vel.

Notæ.

dere furto speravi, ne finge, fugam. Papin. *Ausus erat furto dextram inservare Leonteus,* 9. Theb. Sic noster lib. 6. v. 750. *vincere furto*, v. 714. *Furta negat Pyrrhus* lib. 5. v. 8. *Incessum furata ratis.*

13 *Longaque exustus febre.*] Πυρετοὶ φλογεινοὶ ἢ καύσωνες. Hinc febrientes καυματιζόμενοι. Plutarchus de sanitate: dicta etiam *febris à fervore*, ut Scaliger in conjectan.

14 *Seque obice morti tentum.*] Τῆς νόσου ἐμποδών. *Obex* ab *ob* & *jacio*: producturi ergo tempus syllabæ geminant: breviaturi alterum, abjiciunt. Vide Scaliger. ad Tibul. lib. 1. *Tentum* autem pro detentum, de quo lib. 3. v. 28.

18 *Nulloque dolore.*] Fractior pro infractior κατεαγμένος ὑπὸ τῆς νόσου. Clem. Alexandrinus. *Ingenium fregere meum mala.* Ovid. 4. Tristium.

19 *Nervosque negantes exigit.*] Male substituere conati, *erigit*. Virg. *Exegit cæcos rabies.* Lucan. *cladesque omnes exegit in uno Sæva die*, lib. 8. & 14. *Exegere enses*, lib. 7. *paucas victoria dextras exegit*, lib. 10. *& pingues exige somnos.* Ovid. *jamque opus exegi*, & lib. 1. Metam. *spatiis exegit quatuor annum.* Manil. *Ut socias vires & amicos exegat ortus.* Item: *viresque exegimus omnes:* ubi vides simile genus loquendi. Seneca initio de brevitate vitæ paulo aliter: *Inde Aristoteli cum rerum natura exiganti, minime conveniens sapienti viro lis est* &c. Cicero, *exigere viam*, Ver. 3. quod Pedianus explicat pag. 113.

22 *Sua qualibet angit Gloria.*] Malim, *quemlibet*. Vide lib. 3. v. 342. *Si qualibet* retinetur, sensus est: de sua laude cujusvis animum sollicitum fuisse. Vide Papin. lib. 7. ubi similis apparatus.

23 *Qui jaculis longe.*] Πόῤῥωθεν, eminus.

24 *Vel classe mereri promptior.*] Erat in libris, *ut classe.*

25 *Expectatque videntem percussura manus.*] Testem scilicet & præconem fortitudinis.

32 *Pugiles pars plurima vultus exertat.*] Pugil à pugnando, Varro. *Pugiles vultus*, ut lib. 6. *pugiles vir surgat in annos:* & eodem lib. v. 491. *& gladii pugiles*, pro pugnaces. Aliquando ἀθλητικὸν torosum & compactum corporis robur ea voce signare videtur. Vide Proverbium. *pugilice valere.*

33 *Partem vestis furatur ahena.*] Arma. Sic postea, *agide*, pro parma, vel scuto.

37 Moran-

In ſummos perducta pedes, ac denique juſſi,
Armantur pariter galea caput, ægide pectus,
Enſe latus, pharetris humeros, & ſtipite dextras.
His inſtructa fremit in lucem turba, morantem
Vix paſſura diem, noctis diſpendia damnant,
Et Venerem Tithone tuam: cum prævia Phœbi
Amplexu gelido & ſterili tardetur amore.
Vota virum valuiſſe putes, intenſior orbem
Spiritus aſtriferum torquet, ſemperque negatis
Elidens modulis ſtupidas novus impetus aures
Phœbeum maturat iter. Senſere Pelaſgi,
Senſit & ipſe ducum princeps Ægæus Atrides
Adventare diem: mox nectens ordine puppes,
In mediis alnoſque breves & vela minora
Claudit aquis: aut turrigeras pelagique potentes
Et bellare avidas primos diſponit in ictus.
Cumque metu prædone animi perculſa labarent

NOTÆ.

37 *Morantem vix paſſura diem, noctis diſpendia damnant*, &c.] Pacatus in Paneg. pag. 28. *Adeo quidem, ut caſtris ad caſtra collatis, quod præcipiti die manum conſerere non poterat, ſpe victoria cum luce ventura, pervigil ageret: tardum ſolem, deſertorem diem, annuum noctis æſtivæ tempus criminaretur.* Claud. de Nuptiis Honorii: *incuſat ſpes ægra moras, longique videntur ſtare dies, ſegniſque rotam non volvere Phœbe.*

41 *Vota virum valuiſſe putes.*] Vide lib. 1. v. 178.

42 *Semperque negatis elidens modulis ſtupidas novus impetus aures*, &c.] Pythagoræ illud φιλοσόφημα de Harmonia ſiderum tangit: de quo Cicero in ſomnio Scipionis: & Macrob. lib. 1. cap. 6. pag. 23. Ariſt. 8. Polit. Plato in Timæo, & Ficinus in comment. cap. 28. & præfatione in Ionem. Plutarchus libro de animæ procreatione. Varro Attacinus in fragm. Chorographiæ: *Et ſeptem æternis ſonitum dare vocibus orbes.* Athenæus lib. 14. Baſilius lib. 3. in Hexaëm. Cenſorinus de die Natali cap. 13. Fracaſtorius in Siphilide. Martianus Capella lib. 8. de Nupt. Philol. Claud. de 4. Honorii Conſulatu. Philo de opificio mundi p. 8. Ocellus Lucanus apud Stobæum cap. 16. Prolixe Nicomachus Geraſenus lib. 1. Muſices p. 66. Avienus *numerum celſi modulaminis* lib. 1. vocat. Geraſenus Plutarchi ductum ſequi videtur pag. 1029. libro de Animæ procreat. Recte vero addit, *ſemperque negatis*; quia dudum id à ſummo Philoſopho factum 2. de Cœlo cap. 9. κομψῶς, inquit, μὲν εἴρηται καὶ περιττῶς ὑπὸ τῶν εἰπόντων, οὐ μὴν οὕτω γ' ἔχει τὸ ἀληθές. Baſilius videatur etiam d. l. Solent Græci Patres, Chryſoſtomus ſæpe, χορείας ἄστρων, ut Latini choreas aſtricas nominare: ſed nihil hoc ad illam Muſicam. Irenæus lib. 1. adverſus Hæreſes ſcripſit, Marcum quendam ſtatuiſſe, primum cœlum ſonare α, proximum ε, & ſic ordine, indeque coaleſcere Pythagoræ concentum. Sed φλυνάφους μακροὺς καὶ γραῶν ὕθλους texuit: vide Voſſium ea de re in Rhetoricis. Illud non æque vulgo notum, quod eadem fide veri ex Xenocrate pag. 944. Plutarchus ſcribit in libro de facie Lunæ, piorum animas ſuaviſſimam illam Harmoniam non exaudire, quandiu in umbra Lunæ ſunt: hinc æra pulſabant auxiliaria, ut ait Papinius, cum Luna delinquit. Id quoque huc facit, quod Cleanthes ſolem πλῆκτρον vocavit: quia ἐν ταῖς ἀνατολαῖς ἐρείδων τὰς αὐγὰς, οἷον πλήσσων τὸν κόσμον εἰς τὴν ἐναρμόνιον πορείαν τὸ φῶς ἄγει.

43 *Elidit modulos.*] Quaſi attritu fiat. Ovid. *eliſi nubibus ignis.* 6. Metam. Petron. *eliſa vulnera pacis.*

50 *Cumque metu prædone animi.*] Cointus lib. 8 [illegible] Tyrtæus.

Agmina, & horrorem præsens instantia Martis
Incuteret, dux orsa movet, quis integrat iras,
Spem sancit, firmat animos, & roborat ausus.
Ultores Danai, non nectere verba necesse,
Et longas cumulare preces: sese excitat ultro
Virtus; at quisquis pavidus timor obstruit aures,
Et precibus mens tarda negat: quin aspera rerum,
Ni longum meminisse foret, sibi publica bellum
Causa daret, patimur cuncti, nec sola maritos
Urit hyems: taceo veniales hospitis ausus,
Et castum prædonis opus, nec numina læsa
Conqueror: at solus in nostras sufficit iras
Laomedonteæ pacis rigor: hæccine regum
Et pietas, & clara fides? ô barbara vere
Sævitia, exemploque carens, & cognita nulli
Asperitas! quisnam nudæ clausisset arenæ
Hospitium miseris, quos obvia Scylla, secuta
Tellus, & socio fregit Thetys hospita fluctu?
At Peleus Telamonque illic, genitusque tonante
Amphitryoniades, & quos habuisse superstes
Græcia gaudet avos: minus haud tamen ausa prophana
Barbaries, sprevitque Deos, generosque deorum.

Notæ.

54 *Ultores Danai*, &c.] Ad hanc faciem Cæsar apud Lucanum, lib. 7. suos animat. Virgil. lib. 10. Lesbonactis in eo genere elegans est hortatoria inter Oratorum Græcorum Orationes p. 170. Refer huc Tyrtæi bellicas *ἐμβατηρίους*, & Frontini cap. 11. lib. 1.

59 *Nec sola maritos urit hyems.*] Sic Virgilii in eadem re, *nec solos tangit atridas iste dolor*. Vide lib. 3. v. 341.

61 *Et castum prædonis opus.*] Εἰρωνικῶς.

66 *Quisnam nudæ clausisset arenæ Hospitium miseris.*] Ex Virg. *hospitio prohibemur arena*: quem & alibi imitatur, *Quum tandem hostilis arena allapsi gremio*.

67 *Obvia scylla, secuta tellus, & socio fregit Thetis hospita fluctu.*] *Tellus secuta*, Symplegadum notat scopulos, qui nave ad ductum columbæ transeunte, demum coierunt, & ex eo immobiles fuerunt. Vide Apollod. lib. 1. p. 49. Quod vero sequitur *socio fregit. Thetis hospita fluctu*; nihil aliud notat, quam illam maritimis moribus, ut Comicus ait, cum Argonautis non esse expertam, sed novas advenas instar hospitis placide excepisse. *Frangere*, ut Horat. *incurvare querela*. Silius, *Pieria liquefacta lyra*, lib. 11.

68 *Socia fregit Thetis hospita fluctu?*] *Frangere* aliter hic exponendum, quam infra, *& quos ter quina fregit Tyrinthius alno*: hic enim est emolliit, demulsit, ut apud Silium: *durata virorum pectora Castalio frangebat carmine Teuthras*, lib. 11. Sic Lucret. lib. 4. *Sed leviter pœnas frangit Venus inter amorem*, & lib. 5. *Blanditiis facile ingenium fregere superbum*, Prop. lib. 2. *Frangitur in tacito fœmina sæpe viro*. Inde Papin. Sylv. 2. *verba refringere*, & lib. 3. *frangere fexum*: ut noster paulo ante hoc libro: *in somnum non fracta levem*. Ovid. *victaque mutati frangitur ira maris*, 1. Trist. Ita Quintilianus in Seneca lancinat, quod *rerum pondera minutissimis sententiis fregisset*. Varro 2. de re rust. *calores aut frigora se fregerunt*. Claud. in laude Serenæ; *tu sola frementem Frangere. tu blando poteras sermone mederi*. Eodem modo Græci mollia, effœminata *κεκλασμένα*, *κατεαγότα* vocant. Ita Cointus: θυμὸν ἰαγεὶς lib. 1. *τὶς ὁ κατακλῶντας ὀδυρμοῖς* Nazianz. orat. 16. pag. 246.

75 *Accessit*:

Dii melius, nec se lenta Tirynthius ira
Et superos ultus, paucis in bella secutis
Accessit, vicit, rediit: bellum Hercule nullo
Nunc erit, & nullum sensit prior hostis Achillem.
Quod si gentiles animos cognoscere certum,
Certantesque ausus, dignetur nemo priorem,
Erubeat sibi quisque parem: quare inclyta pubes
Tende per imbellem gladiis ultoribus hostem,
Tende age juro Deos, facilem sine Marte triumphum,
Ignavumque queror: quid virtus alta, quid arma
Bellica? Terga dabunt omnes, & pectora nullus.
Perjurumne viri pœnas solvisse, tyrannum
Sufficiat? cecidit non exorabilis hostis,
Infestus superest hospes: violentior ille,
Hic peior: gladios igitur nec tela recondat
Debita, terrarum quisquis commercia, quisquis
Integrare toros, castasque impune * sorores
Jungere securus curat, quid plura? voluntas
Omnis in effectum causas habet, ite volentes,
Ite duces, arces nullæ, nulla arma morentur:
Et quos ter quina fregit Tirynthius alno,
Innumera calcate manu. Sic fatur, & ortum
Nox aperit proscripta diem, perjuraque labi
Pergama visuros vigiles properantior axes
Sol rapit, ipsi etiam lentas causantur habenas
Quadrijugi, volvique rogant intensius orbem.
Mira fides, ortus velox, & vespera nulla,
Luciferique sui Solis rota prævenit ignes.
Utque hilaris grato lux omine firmet Achivos

* Marg. sopores.

NOTÆ.

75 *Accessit, vicit, rediit.*] Ad imitationem Cæsaris: *Veni, vidi, vici.* quod puto formatum ad ductum veteris illius ab Aristotele allegati 3. Rhetor. cap. 12. ἦλθον, ἀπήντησα, ἐδεήθην. Dio: αὐτὸς πόλεμον ἦλθε, καὶ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἐνίκησε. Florus de eadem re: *More fulminis, quod uno eodemque momento, venit, percussit, abscessit.* Ausonius simili ἀσυνδέτῳ. *Profectus, victus, vinctus, regi deditus.* Ita Maccabæorum lib. 2. cap. 13. in fine & cap. seq. ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε βίου.

78 *Dignetur nemo priorem, erubeat sibi quisque parem.*] Ex illo Flori: *nec hic ferebat parem, nec ille superiorem,* quod Lucanus: *nec quenquam jam ferre potest Cæsarve priorem, Pompeiusve parem.*

89 *Castasque impune sorores.*] Al. *Castosque impune sopores,* utrumque probum.

90 *Voluntas omnis in effectum causas habet.*] Passivum illud innuit, *promissum cadere in debitum,* ἅμα εἶπε, ἅμα ἔργον, προέλαβε τὰς λόγους τὸ ἔργον, ut Chrysostomus loquitur Homil. 32. in Matthæum p. 302. Dio Cocceius: μιμούμενος τῷ ἔργῳ τὰς λόγους lib. 43. pag. 217. Ita Æschines ad Demosthenem: ἅψαι τὸ ἔργον, ἐπίδειξον. Nazianz. Orat. 36. pag. 581. ἔργον ἀπόδειξις διαλέξεως. Vide etiam Isidorum Pelusiot. lib. 1. epist. 342. & lib. 3. epist. 158.

99 *Ortus velox, & vespera nulla.*] Sine crepusculo, quod συνεκτικώτατον cum sequentibus.

Non oriens Titana rubor, non pallor Eous
Inficit: at puro, qualique in luce superbit,
Cum sine nube dies, & se * confractior umbra
Colligit in conum, tali pater ore serenus
Orditur cursus: miratur Achæa juventus,
Duxque iterum: superisne manus & tela negemus
Inachidæ? vocat ecce Deus: sol lætus anhelis
Instat equis, Neptunus aquas ac pervia mollit
Cærula: credo equidem vires à gentibus istis:
Laomedonteo poscunt ex hoste triumphum:
Sed moror, exclamant Danai, totoque resultat
Vox animosa freto. Non sic insibilat Auster
Frondibus hybernis, non tanto verna fragore
Flumina præcipitant montes, non flumina cautes.
   Senserat Iliace custos Tritonidis Astur
Adventare rates, celerique incerta per urbem
Discursu rapiens vestigia, nunciat arma,
Arma iterat. Quonam usque viri torpebitis? inquit,
Ecce hostes, vidi ratibus tectum mare, jamque
Littus habent. Querulas tollit plebs credula voces,
At pueri lachrymis matres & voce secuti
Contendunt, gemitusque æquant, acuuntque tumultum.
   Hector ut Europam totis adnare carinis
Audiit extimuit paulum: mox mente reducta
Colligit in vires animum, seseque, quod ardens
Ausa fugam virtus, peregrino pulsa timore
Cesserit, incusat; rapit ilicet arma, nec agmen
Exspectat solusque effracto cardine, solus

* *Leg. contractior.*

NOTÆ.

104 *Et se confractior umbra colligit in conum*] Male: lege *contractior.* Ovid. lib. 3. [illegible]: *Jamque dies medius tenues contraxerat umbras.* Lucanus lib. 4. *donec decresceret umbra in medium surgente die.*

110 *Credo equidem vires à gentibus istis.*] [illegible].

113 *Non sic insibilat Auster.*] Ovid. 15. Metam. *ubi trux insibilat Eurus, murmura pineris fiunt.* Papin. 6. Theb. *densisque insibilat aër Vulneribus*, lib. 5. *dominis assibilat aris.* Silius lib. 12. *jacta in turmas per nubila flamma Stridorem servant, membris insibilat ignis*, lib. 19. de Vulturno: *patuloque insibilat ore.*

125 *Extimuit paulum; mox mente reducta colligit in vires animum.*] Seneca lib. 2. de ira cap. 3. *Itaque & fortissimus plerumque vir, dum armatur, expalluit: & signo pugnæ dato, ferocissimo militi paululum genua tremuerunt: & magno imperatori, antequam inter se acies arietarent, cor exiluit: & oratori eloquentissimo, dum ad dicendum componitur, summa riguerunt.* Ita de Leone Lucanus lib. 1. *Æstifera Libyes viso Leo comminus hoste, subsedit dubius, totam dum colligit iram: mox ubi se sæva stimulavit verbere cauda*, &c. Aristotel. tamen Histor. animal. lib. 9. cap. 44. [illegible]. Papin. lib. 6. de pugnaturis: *Nil fixum cordi, pugnant exire, paventque, concurrit summos animosum frigus in artus.*

129 *Solus evolat.*] Ita Corn. Manlius in Iliade apud Priscianum lib. 7. *celerissimus advolat Hector.*

130 *Longe-*

Evolat: exiliunt pariter, longeque secuti
Stipantur Phrygii, sævos diffibulat urbem
Murus in egressus: At vix iter unda meantum
Expedit angustum: tot millibus arva secundis
Troilus anticipat spaciis, hos tertius acer
Æquat Alexander, reliquos fert impetus idem,
Sed minor aut pedibus virtus, aut curribus ardor.
Primus ut Argolicos, tonsis certantibus Hector
Densius allabi cernit, quonam impetus? inquit.
Sistite Tantalidæ, mediis concurrimus undis:
Tutores habet unda suos: sic fatus, anhelos
In fluctus admittit equos, propiusque minantem
Phyllacide puppim torta transverberat hasta,
Affigitque Lycum clavo, paucisque cachinnum
Asperat. I pelago tutus, non te æquor & Eurus
Excutient stabili pinum moderabere dextra,
Phasiacas dum quæris opes. Turbantur Achivi:
Intendunt animos Phrygii, ferit astra tumultus
Dissonus: ast Echo dedignans barbara Græcum,
Frangit inexpletas iterato murmure voces.
Ocyus Hysiphides vacuas rectoris habenas,
Intuitus, subit ipse, & toto robore pinum

NOTÆ.

130 *Longeque secuti stipantur Phrygii.*] Ut Papin. lib. 19. *fugit omnis in imos turba lacus viridesque metu stipantur in algas.*

131 *Diffibulat urbem.*] Papin. lib. 6. *Emicat, & torto chlamydem diffibulat auro.* Prudent. Psychom. *avulsis exfibulat ilia zonis.* Sidon. Apollin. lib. 3. epist. 3. *laminarum vincula diffibulant.* Alcimus Avitus lib. 4. *Pallia blattarum spreto diffibulat auro.* Vide *infibulare* apud Festum: & de *fibula* Marcellum Donatum in Dilucidat. ad Livium pag. 81.

132 *At vix iter unda meantum expedit angustum.*] Virgil. *unda salutantum*: ut Nazianz. orat. 20. τοῦ λαοῦ πελάγει. p. 351. Papin. *foribus immissa superbis unda fremit vulgi.* Affluentem illum numerum, ut Suetonius vocat, varie Latini & Græci efferunt. *Gregem ancillarum.* Terent. *nubes, nimbus, globus, gens, manus, examen, mons, agmen, turbo,* passim Poetæ. *Imber rosarum* Claudianus: *vulgus stellarum* Manilius: *tempestas* Silius: *spira* Ennius, ut exponit Festus in *Spira.* *Scaturigo formicarum.* Apuleius: *aërii populi*, aves Manilio. Sidonius *scelerum populus.* Florus, *populus virorum. Populus piscium, plebs amnium & astrorum* Ennodius. Græci eodem modo κύματα λαῶν. Nonnius: ποταμοὶ πυρὸς, πηγαὶ κρουνοὶ Pindarus. Ita passim νέφος, νιφάδες, χύμα, χύσις, στόλος, ἑσμὸς, φῦλα, φάλαγγες. θίασος, νέφος. συρφετὸς Chrysost. ut & πλημμύρα, ὄχλος, & quæ illius generis in ditissima lingua, prope infinita.

135 *Reliquos fert impetus idem.*] Familiare Ovidio loquendi genus: *Est mihi per sævas impetus ire feras*: aliis etiam usitatum. Sic *illam fert impetus ipse volantem*, κατ' ὁρμήν. Nazianz. Orat. 17. pag. 266. ὁρμητικοῖς ἴχνι ῥόμβον vocat Pindarus: μαιμάσσειν, ut exponit Nazianzenus.

148 *Echo dedignans barbara Græcum.*] Festus: *Barbaricum appellatur clamor exercitus: videlicet, quod eo genere barbari utantur.* Barbari autem proprie Phryges dicti, ut monuit Josephus Scaliger in conjectan. Meursius ad Lycophronem, p. 137. quod ex Horatio manifestum, *Græcia barbariæ lento collisa duello.* Sic infra, cum ait de effuso sanguine: *Phrygio Græcus sociare superbit*: πολέμιον & ἄσπονδον exprimere voluit.

152 Et

Præcipitat: volat illa, & sese infringit arenis
Iratæ similis, ac sicco naufraga portu
Explicat Hemonidas. Mox cum perjura teneret
Littora, & invisas primus calcaret arenas,
Prothesilaus, ait, iter hac, hac ibimus (inquit)
O socii, non tota Phrygum quam poscimus Ide,
Communes partimur agros. Hæc fatus, in enses
Irruit, & qua acies instat densissima, durum
Extorquet violentus iter, treis littoris Indi,
Quinque Arabes, septem Nabatheæ, gentis alumnos
Consumit victrice manu. Dabat obvia Phorbas
Pectora, & intenta veniebat turbidus hasta.
At ferus Hysiphiaes præciso stipite ferrum
Decutit, ac maculis ruptis, & casside fracta,
Pectore dividuo perducit in ilia telum.
Stabat in occursu pelagi Chaldæus Orontes
Dumque ratis inhibere parat, suspensus in ictum,
Fallit arena pedes & inanes excipit ausus
Præcipitem mersura Thetys. premit Inacha pubes
Desuper ille * parens in gyros brachia spargit
In mediis se librat aquis, nunc exserit ultro,
Nunc caput immergit pelago, varioque timore
Aut longos haustus, aut tela prementia vitat.
Tandem dum fluctus gravior rimatur opacos,
Incidit in puppes, frontemque infigitur uncis.

* Leg. pares.

Notæ.

152 *Et sese infringit arenis.*] Libro 1. *fractasque offendit arenas* Virg. 10. Æneid. *sulcumque sibi premat ipsa carina*, & postea: *namque inflicta vadis.* Papinius de Achille lib. 1. *digitosque sonantes infringit cithara.*

156 *Iter hac, hac ibimus, inquit.*] Sic Hippomedon apud Papin. lib. 7. & Capaneus lib. 10. *Hac ait in Thebas, hac me jubet ardua virtus, ire*, & apud Silium lib. 1. Murrus: *Hac iter est, inquit, vobis ad mœnia Roma.*

162 *Dabat obvia Phorbas Pectora.*] Nomina militum maximam partem à Papinio sumpsit: pauca à Virgilio & Homero: pauciora ab Hygino & Dicty.

165 *Ac maculis ruptis, & casside fracta.*] Per *maculas* reticulum intelligo coriaceum, quo galea astringitur. Homer. Iliad. κ. Meriones ibi dat Ulyssi κυνέην, quæ πολέσιν ἔντοσθεν ἱμᾶσιν ἐντέτατο στερεῶς, vel loricæ annulos sive circulos ferreos aut coriaceos, quibus summum pectus tegebant. De lorica vide Lipsium de Militia Romana lib. 3. Dial. 6. Sunt autem annuli isti instar macularum & plagularum in reti, de quibus Josephus Scaliger in conject. pag. 67. Manilius ad talia ἀπόγραμμα respiciens ait: *Incautosque trahunt macularum vimine thunnos.*

166 *Pectore dividuo.*] Horatii & Ovidii verbum: *Et mihi dividuo findetur munere quadra. Insula dividua quam premit amnis aqua.*

171 *Ille parens in gyros brachia spargens.*] Male *pavens* substituit Carolus, cum *pares* legendum sit, loquitur enim de natante. Sic Seneca: *Spargenda est manus*, epist. 29. Silius lib. 9. *Scindunt se turma, pradicit spargere bellum*, & lib. 7. *spargentem in vulnera savos fraude fuga calamos*, lib. 1. *qua sparsit ferrum, latus rubet aquore limes.*

176 *Frontemque infigitur uncis.*] Ad imaginem Phocei apud Lucanum lib. 3. v. 704. *Puppibus occurrit:* noster, *incidit in puppes:*

Uncum

Acrius incumbunt Phrygii, contra ira furentes
Et pudor Argolicos, armat, nunc littora perdunt,
Nunc dubiam lucrantur humum: bibit unda cruorem
Alternum: at Phrygio Græcus sociare superbit.
Emicat immodicus animi, metuensque priorem
Solus in extremum jamjam proruperat agmen
Turbidus Hysiphides: populum vaga turba secutum
Non unam sævire manum creditque pavetque:
Ceu Mars ipse premit: acies prævectus utrasque
Liquerat, ardebatque arces calcare, relicti
Contemptor belli, sed anhelo fervidus Hector
Objicitur: Quonam usque? hic terminus, inquit, & ensem
Nudat atrox, conumque nihil tutante pyropo
In pectus consedit ebur: mox intonat orbis,

NOTÆ.

Uncum vero pro hamo adunco & incurvo sumit, ut inibi Lucanus: *Et nimis affixos unci convellere morsus.* Juvenal. Sat. 10. *impacto Sejanus ducitur unco.*

177 *Acrius incumbunt Phrygii.*] Papinius: *Fortius incursant Tyrii*, unde Silius afformavit secum lib. 15. *Acrius hoc Italum pubes incurrit*: ut multa alia ex illo deducta; quibus æstimium magni illius Poëtæ augetur, cujus nomen nequaquam tam frivolis recessibus obscurari debuit, cum & vir doctus & Consularis, & aliquandiu forte σύγχρονος tanti post unicum Virgilium illum fecerit.

180 *Phrygio Græcus sociare superbit.*] Vide supra versu 148. ubi idem in Echo, sive, ut Varro lib. 3. de re rustica, loquitur, *resonante imagine fingit*: Forsan ad imitationem rogi Thebani, de quo Lucanus & Papinius. Vide similia etiam in avibus odia, quæ in Barbaros incurrunt. Græcis blandiuntur, apud Aristotelem in mirabilibus: quibus conjunge, quæ Meursius ad Lycophronem notat, pag. 233.

183 *Turbidus Hysiphides.*] Protesilaus. *Protesila, tibi nomen sic fata dederunt, victima quod Trojæ prima futurus erat*, Ausonius. Πρῶτος λαῶν, vel πρῶτος ἥλατο τῶν ϑεῶν: Græcorum enim classis solvit Iphigeniæ sanguine, appulit Protesilai cæde, quo Manilius respectum habere videtur, cum ait: *classemque solutam sanguine, & appulsam terris.* Vide Scaliger. ad Manil. pag. 387. & in conjectaneis pag. 146.

189 *Conumque nihil tutante pyropo.*] Virgilius: *Et conum insignis galea, cristasque comantes.* Silius: *conos implumes*, libro 6. lib. 2. v. 399. *vibrant cui vertice coni Albentes niveæ tremulo nutamine pennæ.* Sumunt autem poëtæ conum vel pro ornamentis galeæ, vel apice cui pennas inserebant. Papin. lib. 8. *stant vertice coni*, eodem lib. *nusquam ardua coni Gloria*, lib. 12. *nutantis vertice coni.* Conus vero Heroibus triplex erat. Interpres Euripides in Oreste: ἥρωες τριλόφοις ἐχρῶντο. Sed Poëtæ etiam, τετράφαλος φοίνικι λόφῳ ἐπιλάμπετο πήληξ, cum Apollonio canunt. Vide Polybium lib. 6. cap. 424. & Paschalium cum ambitu de cono galeæ agentem lib. 10. de coronis cap. 19. De pyropo, an gemmam, quod noster innuere videtur, an æs Cyprium notet, quod aliis placet, vide Pancirollum, & illius ampliatorem Salmuthus caput de pyropo.

190 *In pectus consedit ebur.*] Philostratus in Heroicis aliter, καὶ τὴν ὕλην ἐντετύπωται τοῦ μηροῦ, τὸ γὰρ τρῶμα συναποφῆναι φασι τοῦ σώματος. Ebur autem vel in capulo gladii erat, vel vaginæ erant eburneæ. Hinc noster pro gladio alibi usurpat, lib. 6. *cur stringis eburnos Diis invise Deos*, hic de capulo intelligas. Philippo Macedoni oraculum datum Trophonium, φυλάττεσθαι δεῖ τὸ ἅρμα: quod alii ad currum capulo gladii Pausaniæ insculptum, alii ad paludem Thebanam referunt: Ælianus lib. 3. Var. Hist. cap 45. Alcæus apud Hephæstionem: ἐλεφαντίναν λαβὰν τῶ ξίφεος χρυσοδέταν ἔχων. Spartianus de Hadriano p. 250. *capulo vix eburneo spatham clauderet.* Hinc Virgil. 11. Æneid. *ensem collo suspendit eburnum*,

Quisquis es, i felix, reliquisque superbior umbris,
Hectorea mactate manu: ruit unicus ille
Laodamia tuus, fidæque oblitus amantis
Non timidas in bella preces, non mollia jussa
Pertulerat: primos teneri respectus amoris
Cessit ad armorum fremitus: at nescia fati:
Hemonis absentem suspirat mœsta maritum,
Et non sensuros vultus premit, oscula figens.
Cerea, difficilesque Deos in vota fatigat.
Nequicquam, jacet ille quidem, lapsusque jugales
Impedit, & curru non agnoscente fatiscit
Hunc ubi præcipitem volvi videre Pelasgi,
Pennificat formido gradus, stimulatque volucres
Ire pedes: cunctis, iter est ad littora longum
Et tardum repetisse rates. At fulminis instar
Prosilit Æacides, & formidabile frendens,
Proh pudor Inachidæ, vix dum præsensimus hostes,

Notæ.

num, & lib. 9. *vaginam eburnam:* unde proverbium: *Plumbeus gladius in vagina eburnea.* Diog. Laërtius lib. 6. in Diogene pag. 406. Prudent. ψυχομ. *ebur infelix decorisque pudendi signa abjicit.* De capulo sunt illa nostri, lib. 6. *in clypeo consedit ebur.* lib. 2. *in capulo crudescit ebur. Non madidum mucronis ebur.* Σωπανδοχη varias respicit, pro luxuria veterum, materias. Sic apud Claudian. de laudibus Stil. *dextraque tegendum Diva simul porrexit ebur.* Seneca Epist. 76. *navis, cujus tutela ebore calata est.* Lucanus lib. 10. *ebur atria vestit.* Ovid. Eleg. 4. lib. 5. de Ponto: Idem, *Conspicuum signis cum premet altus ebur. Pharetra ex ebore*, 8. Met. *mensa* apud Juvenalem.

191 *Felix, reliquisque superbior umbris.*] Ita Capaneus lib. 10. Theb. *multumque aliis jactantior umbris.* Et illud Virgil. *Æneæ magni dextra cadis.* Ita lib. 8. Silius: *haud alia decuit te occumbere dextra.*

198 *Et non sensuros vultus premit, oscula figens cerea.*] Ita Lucretius, *cerea persona.* lib. 4. quamvis libri variant. Ovidius in Laodamiæ epistola: *Quæ vultus referat est mihi cera tuos*, de Remedio amoris lib. 2. *Si potes, & ceras remove: quid imagine muta Carperis? hoc periit Laodamia modo.* Vide Pierii Valeriani epistolam Protesilai responsoriam, & totam rem apud Hyginum fab. 104 ubi simulachrum *æreum* pro *cereum* male, ut multa alia, in illo autore legitur. Hygino & illud contrarium, quod visa mariti expirasse fingitur, vel ut alii, Protesilaum reditum impetrasse. Propert. lib. 1. *Non ego nunc* &c. Ita Livus Andronicus Laodamiam introduxit reditum exorantem conjugis. Hieronymus illam occiso marito noluisse supervivere scribit, adversus Jovinian. lib. 1. pag. 134. Vide Papinium 5. Sylvarum, ubi tamen Politianus politissimus per Phylaceida Alcestim intelligit.

199 *Difficilesque Deos in vota fatigat.*] Papin. lib. 5. Sylv. *superosque in vota fatigat.* Vide lib. 2. v. 499.

200 *Lapsusque jugales impedit, & curru non agnoscente fatiscit.*] Prius de equis Protesilai implicatis capio; alterum de curru non agnoscente refero ad illud Virgilii Georg. 1. fin. *Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.*

203 *Pennificat formido gradus.*] Ad Virgilii illa respicit, *pedibus timore addidit alas*, ποδῶν ὑπὸ δείματα λαιψηρῶν. *Pennificat* vero format, ut Val. Flaccus lib. 1. *terrificat*, ut Plinius *clarificat* lib. 20. cap. 23.

206 *Et formidabile frendens.*] Homerus Iliad. η. μειδιόων βλοσυροῖσι προσώπασι: unde Virgilius deduxit, *risit mixta Mezentius ira.* Papin. lib. 8. de Tydeo: *& formidabile ridens.*

Et jam terga damus: inquit: Sylvæque trabalis
Robur in obliquas quæ carbasa porrigit auras,
Corripit, atque iterat, Nunc ô nunc nemo sequatur,
Solus eam, vincam solus. Fugit ilicet omnis
Turba Phrygum: non arva modo non littora nudant;
Sed quicquid pontum Phrygiasque interjacet arces
Accessu vacuo Danais patet: ultimus Hector
Tanquam instans cedit, indignatusque moranti
Arva legit gressu: cogit moderantius ipse
Æacides, flectitque gradum, & quia neuter in armis
Dissimilem sperat, hærent, audentque paventque,
Alternoque truces obliquant lumine vultus.
Ilicet in patulos acies diffunditur agros
Argolica, & quo castra situ, quo milite tuta
Qui teneant portus, belli moderator Atrides
Digerit: ille iterum raptis ad classica turmis
Orditur pugnas, jamque æmula prodit in arva
Bellatura cohors: contra (sic impetus urget)
Non defensuri properant Phryges, atque ope spreta
Quam turres murique dabant, sese hostibus ultro
Dardanidum pubes æquat, bellumque lacessit
Ipsa prior, nulli jam responsura vocanti.
Ut sibi distitiis acies vicina propinquis
Et campo propiore stetit, non ignibus Aetna
Ruptis, non geminis Isthmos lacerata procellis,
Non sic Hippothades antris fremit. Omnibus ausus
Auget, & accendit iram fragor: improba nullum
Frustratur belli virtus. Auriga jugales,
Seque pedes stimulat: jam dextras undique miscent,
Et quærit sibi quisque parem: sæpe impare pugna
Aut uni plures, aut pluribus obviat unus.
Aspera jam cunctis calet ira, bipennibus enses,

NOTÆ.

230 *Ut sibi distitiis.*] Ut interstitium, ita distitium format. Lucretius: *Tantaque in his rebus distantia differitasque est.*

231 *Et campo propiore stetit.*] Sic lib. 6. *Et medius decrescit ager.* Papin. lib. 8. *mediumque videns decrescere campum.* Claudianus Ruffin. lib. 2. *decrescere campus incipit.*

232 *Non geminis Isthmos lacerata procellis.*] Papin lib. 1. Thebaid. *& in mediis audit duo littora campis.*

238 *Aut uni plures, aut pluribus obviat unus.*] Ἀντιμεταβολή, ut Ovidii illud: *Cedere jussit aquam, jussa recessit aqua.* Papinius: *Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cyrrha*, uterque versus magno Scaligero laudatus. Tales multi fornacis Ovidianæ, in quibus rotunda συμπλοκή. Metam. 4. *Umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.* Metam. 9. *Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?* in Fastis: *Una dies fabiis, ad bellum miserat omnes, ad bellum missos perdidit una dies.* *instat amans hostis precio precibusque, minisque: nec prece, nec precio, nec movet ille minis.*

Contendunt, hastæ jaculis, glandesque sagittis.
Ecce Meneciades Chironis cura secunda,
Alter amor, similemque animis indutus Achillem,
Prosilit in medios: stabant tres pectore juncto,
Aptabantque manus in vulnera: prævenit ausus
Impactis Patroclus equis umbone Diarcen,
Hysiphilum curru proturbans, Hyphitonenie.
Hector in obliquas revocato lumine turmas,
Indignans cecidisse Phryges, ruit impiger hastam
Fulmineam quatiens: juvenemque
Vectori colliuit equo, consuta regenti
Membra refert sonipes: at festinantior instat
Priamides, prensoque jugo violentus in auras
Contorquet plenum galea caput. Ipsa supremis
Vox nondum defuncta sonis, exile susurrat,
Ultor ubi Æacide? tandem super agmina longe
Labitur in Dorylam cassis, reliquoque potitus
Corpore Priamides, Spoliis auroque superbis
Isset, at audentem contra ire Meriona præceps
Persequitur: tuque & vita spoliabere & armis,
* Lego & cum.
Quisquis es, exclamat: * cumque post vulnera multa
Incubuisset ovans rapturus opima, Menestes
Advolat, & socias animo indignante ruinas
Hectoreum ferit ense femur: fremit inscius ille
Nec dolor in sensum vires habet: ac juga spectans
Crurum tincta notis, dubius tamen unde, suusne
Fluxerit, an cædis Danaæ cruor, emicat axe

NOTÆ.

249 *Fulmineam quatiens, juvenemque.*] Supplendum fortasse: *in terga ruentem* Ita Papin. in simili casu: *labentemque affigit equo* lib. 7.

251 *Festinantior instat.*] Tacitus lib. 15. *occultius quam festinantius agerent.* Utitur illo etiam Suetonius. Ovidius carmine de nuce, si tamen illius. *Ictu præfestinati munus inane petunt.*

252 *In auras contorquet plenum galea caput.*] Papin. lib. 9. de Tydeo: *Interdum galeasque rotat per nubila plenas.*

260 *Cumque post vulnera multa.*] Lego, *sed cum.*

261 *Incubuisset ovans rapturus opima.*] Opima absolute pro spoliis opimis. Apud Festum. *Larte ferox caso Cossus opima tulit. Et opima victi regis ad superos refert.* Sen. Herc. Fur. *Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis.* Stat. lib. 10. *Tertia qui tulerit sublimis opima tonanti.* Silius lib. 1. *Gratusque mihi Marcellus opimis.* Idem lib. 3. & 12. *His humeris tibi opima feram.* lib. 15. & 17. *Scilicet egregiis ornabere victor opimis.* Claud. *Ipsius enceladi spumantia gestat opima.* Idem. De spoliis illis vide Festum. Dio Cocceius lib. 44. σκῦλά τε τιμὰ ἔτυχεν εἰς τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Φερετρίου ναὸν ἀναθεῖναι, &c. Guntherus alio sensu, *terra melioris opima* vocavit lib. 9. fœcundas ad commeatum regiones.

264 *Ac juga spectans crurum tincta notis.*] Juga crurum sunt prominentiæ, tubera, ut *juga montis* Virgil. Sic *montium scapula* Tertullianus libro de pallio. Ovidius: *genuumque tumebat Orbis, & immodico prodibant tubere tali.* Ita *fastigia surarum* dixit Lucret. lib. 4. quod laudat Giphanius.

273 Com-

Infensus, poscitque faces, atque hoste repulso
Igne rates populante premit. Subit obvius Ajax
Jam tandem erumpens, & apertis Hectora campis
Irato mucrone petit: trux ridet Erinnys,
Cognatum lucrata nefas: at concita cæcos
Errores aperit pietas, nec passa furentes
Communes declarat avos: illi arma facesque
Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant
Oscula, mutatisque petunt tentoria parmis.
  Interea stragis Sociæ concessa sepulchris
Pax erat. Æacides cæsum lugere sodalem,
Hæmonii Hysiphiden, te creta paterna Merion,
Quisque suos: jamque in geminos * procusserat annos
Fœdus: at in tanta populus quam sanxit uterque
Pace, alia Inachios turbat discordia reges,
Et regni dubium culmen quatit: altera semper
Jura premens livor, & nil insigne cupido
In socios cessisse ferens, coguntque premuntque
Naupliadam: ille queri, cæcis quod nutet habenis
Imperium, quod non tantis inscitia curis
Plisthinia accedat, quod bellis segnior usus,
Quodque alio miles egeat duce: singula texens
Obliquat proprium meriti decus, arma, paratus,
Excubias, consulta, fidem: Sic anxius ambit
Imperium, cæcus nimium, cui sola jubendi
Gloria, & innumeræ veniant cum principe pestes.
  Dissensu vario certat favor: his nova semper
Grata magis, veterisque jugi fastigia tolli

* *Lego processerat.*

NOTÆ.

273 *Communes declarat avos.*] Laomedontis sunt Hesione & Priamus: horum Ajax & Hector. Vide lib. 2. v. 150.

275 *Mutatisque petunt tentoria parmis.*] Homerus aliter Iliad. η. Ajacis enim ἀντίδωρον ζωστῆρα, & Hectoris ξίφος nominat: de utroque Græcum epigramma notum est.

279 *In geminos procusserat annos.*] Lego, *processerat.*

283 *Et nil insigne Cupido in socios cessisse volens.*] Petita isthæc ex verbis Dictys, lib. 2. more ingenii humani, quod imbecillum adversus dolores animi, & invidiæ plenum, anteiri se à meliore haud facile patitur. Arist. 2. Rhet. 10. φθόνος ἐστι λύπη ἐπ' εὐπραγίᾳ φαινομένῃ περὶ τοὺς ὁμοίους. Vide plura inibi.

289 *Obliquat meriti decus.*] Est oblique ingerit. Sic lib. 4. de Ulysse, *doctus obliquare dolos.* Papin. lib. 3. Theb. Obliquatque preces, lib 5. Theb. *obliquumque a patre genus*, [illegible]. Vide plura apud Gasper. Gevartium Papin. lectionem lib. 1. cap. 14.

291 *Cui sola jubendi Gloria, & innumera veniant cum principe pestes.*] Vide lib. 6. v. 28. Sed ista animis eventilant illi [illegible], καὶ αὐτοχειροτόνητοι, καὶ [illegible], ut nominantur ab Isidoro Pelusiota.

293 *His nova semper grata magis.*] Graphice animorum illas tempestates depingit, secutus Papinium lib. 3. Theb. *& qui mox populis venturus amatur*, &c.

Clamant: ast aliis notos mutasse molestum,
Et longum didicisse novos, sententia nondum
Certa ducum, redeunt enses & pace sepulta
Arma iterum rapiunt: conjectis undique signis
Collidit Bellona viros: hinc Troilus audax,
Fulmineusque Hector, & formidandus in armis
Æneas: proles contra suspecta tonanti
Æacides, gemini Atridæ, Calidonis alumnus,
Certantes acuunt iras: sic Auster in Arcton
Irruit. In Zephyros Eurus, sic Æolus armat
Hybernas acies, Æthnæaque fulmina vincit.
  Hector continuo treis fundit Marte, Boëten
Saxis, Archiloum gladio, Prothenora telo.
Indignata ducum virtus coit omnis in unum,
Unum omnes contisque premunt, gladiisque lacessunt,
Et quicquid cupidis Mars usu, Mulciber arte
Ingessit fatis, cumulant: tortoris Iberi
Jactus, insidias Parthi, libramina Daci.
Ille, velut Siculis insurgens umbo procellis,
Instantesque premit, atque iras ridet inanes.
Parte alia Paridem Phrygios in bella vocantem
Infestat Menelaus agens, paucisque profatus
Increpat: Agnoscisne hospes? reminiscere tandem
Spartanos coluisse lares: ad mutua veni
Hospitia heus age redde vices, duc Pergama tecum
Si qua domi rapienda tibi: quonam usque moraris?
Junge manus. Num terga paras: ille arte Cydonum
Fretus * Icirea delibat cuspide frontem

* Leg. Iturea.

NOTÆ.

301 *Proles suspecta Tonanti.*] Æjacides. Dixi lib. 1. v. 336. lib. 2. 574.

308 *Coit omnis in unum, unum omnes, &c.*] Ita Papin. de Tydeo lib. 9. *Unum acies circum consumitur, unum omnia tela vovent*, &c. quæ inibi multa.

311 *Ingessit fatis.*] Declarantur per illa, quæ lib. 1. de inventa navigatione multis dicta: *ferat ipsa cruentum quod peperit fatum.* v. 92. & lib. 3. 155. &c. in primis lib. 1. v. 126. *gens inc. la fatum ipsa facit.*

312 *Libramina Daci*] Vide lib. 1. v. 298. Manutium 2. Crit. Thesauri, pag. 304. Alexand. ab Alexand. lib. 7. cap 22. inibi Tiraquellum, & Luctatium ad Papin. 4. Thebaid.

313 *Ille velut siculis insurgens umbo procellis.*] Similitudo frequens maximis Poëtis, Homero, Virgilio, Papinio: quod & magnus notavit Scaliger lib. 6. Papin. breviter sed efficaciter: *veluti salit unda minantes in scopulos & fracta redit.* Cicero prius dixerat in Epist. 16. lib. 9. *fortunam levem & imbecillam, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere.* Umbo autem est ἄκρον: ut Papin. in Hercule Surrent. *contra riget umbo maligni montis*, ἄμβων. Varroni lib. 4. de ling. Lat. usurpatur pro omni quod eminet: Papinio pro clypeo, toga, brachio, ut & Bernartius ad lib. 1. Thebaid. notavit. Vide magnum Scaliger. in conjectaneis ad Varronem pag. 50.

321 *Ille arte Cydonum fretus Icyrea.*] Legendum *Iturea*: ut Virgil. 2. Georg. *Itureos taxi torquentur in arcus.* Lucanus lib. 7.

Principis, atque addit, I nunc, accedo petitis:
Sic Helenam visure, veni: crudescit in iram
Plistinides: non sic frendent rapta ubera tigres
Hyrcanæ, Scyticique sues, Maurique leones.
Astiterat socias Ajax Locrensis in iras
Hortaturque ducem: Jovis igne citatius ambo
Objectam * rumpunt turbam, mediosque per enses
Accelerant: prior alipedes Menelaus ituros
Anticipat, prensisque jubis, simul ibimus, inquit,
Sed jam Troia procul: dixitque, & stare negantes
Infrenos impingit equos: pallere videres
Priamiden cum jam celeres moderatus habenas
Hector adest, parmamque comes Cythereius heros
Objicit ereptumque hosti Trojamque reductum
Restituit thalamis, & bellis mollibus aptat.

* *spargunt.*

Notæ.

lib. 7. *Illuc, & Libye Numidas, & Creta Cydonas misit: Itureis cursus fuit inde sagittis*, eodem libro. *Tunc & Iturei, Medique, Arabesque, soluto Arcu turba minax. Iturei populi*, ait Probus ad Virgilium, *Scythiæ*, vel *Syriæ* rectius, ut Scaliger legit in suis ad Varronem conjectaneis. *Ithyrai*, vel *Ithaarai*, ait Vibius Sequester, libello de Gentibus, *Syrii usu sagittæ periti.*

325 *Non sic frendent rapta ubera tigres Hyrcanæ.*] Papin. 2. Sylv. *citius me Tigris abactis fœtibus, orbatique velint audire Leones*: qua imitatione dixit in seq. versu, *Maurique leones*, non leænæ. Sic idem lib. 10. Theb. *sic aspera tigris fœtibus abreptis*, & quæ sequuntur, *quibus ubera pascat*: ubi per *ubera*, μετωνυμικῶς prolem intellexit noster; ut Græci σπλάγχνα filium, quod & in somniis ita exponit Artemidorus Oniro. p. 262. 58. lib. ult. Dracontius alia figura, *ubera dulcia musti* dixit in Hexaem.

328 *Jovis igne citatius ambo.*] Celeritatem variis collationibus Poëtæ præsentant. Claudianus: *quantum non jaculum Parthi, non impetus austri, non leve solicitæ discurrit mentis acumen.* Gratius: *Ocyor affectu mentis pinnaque cucurrit.* Virgil. 10. Æneid. *Ocyor & jaculo, & ventos æquante sagitta.* 5. Æneid. *& ventis & fulminis ocyor alis. Ocyor & cœli flammis & tigride fœta*, Lucanus lib. 5. Papin. quem noster amat, lib. 1. Theb. *Ilicet igne Jovis lapsisque citatior astris.* Silius lib. 10. *velocius inde Hæmonio Borea pennaque citatius ibat.* Homerus Odyss. η τῶν νῆες ὠκεῖαι ὡσεὶ πτερὸν ἠὲ νόημα. Silius lib. 15. *Ut torrens, ut tempestas, ut flamma corusci Fulminis, ut Boream Pontus fugit, ut cava currunt Nubila.* Prudentius, omnesque fere poëtæ multi in celeritate illa signanda, præsertim mentis. Pisides: νοῦς ταχύδρομος φύσει v. 1613. Thales: τί τὸ τάχιστον, νοῦς, διὰ παντὸς γὰρ τρέχει. Amphilochius: ἀκύπτερον νοῦν vocat v. 48. Vide Oppian. lib. 5. Halicut. v. 660. atque illum Rittershusium: ut & lib. 1. Hal. v. 565. Vide etiam Lipsium in Stoicorum Physica lib. 3. cap. 19. Themistium Orat. 6. pag. 258. Chrysost. in cap. 11. ad Hebræos Homilia 27. pag. 1899. Græci celeritatem illam exprimunt etiam, cum aiunt ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, στιγμῇ χρόνου. *in puncto temporis*, Cicero: ἐν ἀκαρεῖ ῥοπῇ. Chrysost. in Matt. Homil. 27. ἐν ἀκαριαίᾳ καιροῦ ῥοπῇ, in 1. caput ad Galatas, ἐν ἀτόμῳ, πρὶν καταμύσαι. Philostratus in Heroicis pag. 647.

332 *Stare negantes infrenos impingit equos.*] Ita legendum, non *infrenes*, ut male conjunxerant. *Infrenis* enim *equus* est Virgilio, qui Claudiano *sonipes ignarus habenæ*. Silio *doctus virga*: quales Numidarum. Donatus vero male exposuit *indomitos*. Servius *asperrimos* vocat.

337 *Restituit thalamis, & bellis mollibus aptat.*] Hæc Homerus Veneri assignat. Propert. *Ille Helenæ in gremio maxima bella gerit, dum pugnant Danai, dum restat barbarus Hector.* Talem φυγοπτόλεμον Cointus Smyrnæus depingit lib. 1. pag. 176.

338 *Mæsti*

Macte Paris, sic terga paras? sic prælia linquis,
Atque hostes ignave tuos? at Martius Hector
Fraternas acies, & bella vicaria tractans,
Vulnerat, interimit, fugat, indefessaque mutat
Spicula, ubique potens & ad omnes integer ictus.
Labitur Horcomenes jaculo, sude Schedius, ense
Helpenor, Dorius conto, Polyxenos arcu,
His addens * saxo Palamenem, Opistriphon axe
Protritum, septem mortes manus explicat una.
Hausisset Phimachus Phegiæ latus, at ferienti
Successisse timens, victor dat terga: fugacem
Æneas oculis, & arundinis arte secutus,
Trajicit, & fixæ moriere immurmurat auri.
Haud minus Æacides dextra stomachante Sileum
Hippolytumque metit, fatis Eusenius iisdem
Asteriusque ruunt, teque ô Xantippe metenti
Tydides socium letho dedit, atque ita cædes
Alternant hinc inde pares, & funera librant.
Rarior Argolicas ferro populante catervas
Agmina laxabat miles, sociosque superstes
Quærebat jam turba suos, cum tempore rapto
Imperiale tonans, acies Agamemno labantes
Increpat, hortatur, jubet, instruit, atque obit omnes
Oebalio sublimis equo, citiusque futuras
Spondet opes: nec enim Moesas armare cohortes

* Marg. socium.

Notæ.

538 *Macte Paris*] Ironia. Vide Brisson. de formulis lib. 4. pag. 349.

340 *Bella vicaria tractans.*] Sic Dictys, *admetus vicariam mortem conjugis, fata propria pertulerat.* Hyginus fab. 51. *Uxor se Alcestis obtulit, & pro eo vicaria morte interiit.*

347 *Hausisset Phimachus Phegia latus.*] *Hærenti latus hausit Abas.* Ovid. 5. Metamorph. Inde *per alterius latus petere, tangere latus ferro* Catalecta. *Latus fodere* Plauto & Horatio. Ita *tegere latus*, de quo Lips. Saturnal. 2. cap. 21.

350 *Moriere immurmurat auri.*] Ita Silius lib. 5. *admorsa immurmurat hasta.*

351 *Haud minus Æacides dextra stomachante.*] Horat. *Pelidæ stomachum cedere nescium.* Et alibi: *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem.*

355 *Et funera librant.*] Lib. 1. v. 98.

358 *Quum tempore rapto.*] Εὐκαίρως καὶ ταχέως, *dum ferrum in igne est*, ait Seneca, ἕως ἔτι ὁ σίδηρος ἐν ἀκμῇ. Nicetas Choniat. lib. 3. Manuel. pag. 133. Silius lib. 1. *tempora Martis utendum est rapto, & grassandum ad clara pericla*, lib. 7. *rape miles tempora pugnæ.* Sic noster lib. 6. v. 40. *rapto Palamedes Marte superbus.* Et mox: *rapit agmina juncta.*

359 *Imperiale tonans.*] Ita lib. 6. v. 338. *furialibus intonat orsis.* Florus: *in subjectos suo more detonuit*, lib. 1. cap. 17. lib. 3. cap. 21. *Tertius ille turbo civilis insaniæ toto furore detonuit.* Martialis: *minas tonare*; ut Plinius, *tonare laudes.* Papinius de Lucano: *Et Pharsalica bella detonabis.*

Acies Agamemno labantes increpat.] Papin. Achilleid. lib. 1. *stimulatque Agamemno volentes.* Quintilianus lib. 1. cap. 5. *Et ut Palamo, ac Telamo, & Plato, (nam sic eum Cicero quoque appellat) dicerentur, retinuerunt: quia Latinum, quod o & n literis finiretur, non reperiebant.* Manil. lib. 1. *Ætheriusque Platon.*

Telephus, & plenas Danais dare differat alnos.
Haud mora, præcipitem faciles repetiſſe tumultum
Ictibus indulgent omnes: jam quærere longum
Quæ feriant, tardumque dari: manus omnis in hoſtem
Fulminat, & nulli furit irrita; gaudia Martis
Horrida, deliciaſque truces, effervere paſſim
Aſpiceres: fluit huic in vultus pulchra genarum
Rapta dies, mento hic linguaque & nare reciſa
Informes aperit rictus, his auris adempta,
His manus, his nutat humerus, pars viſcera lapſo
Labitur, ac manibus nitens ſeſe eripit hoſti.
Hinc capitum largus ſtagnat cruor, inde relicti
In cumulum ſurgunt trunci, curruſque retardant.
Ipſe nec hybernis nivibus, nec grandine verna,
Nec riguo paſtus Symois Thaumantidos arcu
Majores miratur aquas, & ſanguine rapto
Diſſimilis redit in pelagus: venientia Triton
Funera, & expallens horret Thetis, omnia luſtrat,
Omnibus incumbit, centenaque millia volvit,
Et non inventum toties lucratur Achillem.
Preſſerat occiduum Phœbus jubar, aſtra viciſſim
Aëre deterſo, lucemque ſtupentibus umbris
Sidereum pepigere diem: conſulta vocati
Argolidæ tenuere duces, jamque ibat Ulyſſes
Tydide ſociante gradus, Priamoque ferebat
Vota ducum, vulgique preces: videt Inacha longe
Arma Dolon, creditque dolos: mox acer ab ipſis
Deſilit excubiis, &, quo properabitis? inquit.
State viri contra: pacemne huc fertis, an arma?
Illi palladia legatos arbore pandunt,

NOTÆ.

366 *Manus omnis in hoſtem fulminat.*] Virg 4. Georg. *ad altum fulminat Euphraten*, lib. 11. Æneid. *Fulminat Æneas armis.* Ovidius: *non ſtricto fulminat enſe manus.* 2. Amor. 2. Propert. lib. 4. *Fulminat illa oculis.* Silius lib. 5. *diffulminat omnem aſtantem turbam.* Ita Pedo Albinovanus ad Liviam: *Quaque ruit, furibunda ruit, totumque per orbem Fulminat.* Sic noſter lib. 6. *longo fraxinus ictu fulminat.*

369 *Fluit huic in vultus pulchra genarum rapta dies.*] Oculi. Vide lib. 2. v. 608.

372 *Pars viſcera lapſo labitur.*] Lego, *viſcere.* Ovidius: *Donec Agenorides conjectum in viſcere ferrum*, ut lego cum Giphanio, ad Lucret. pag. 359. Vide Nonium in *Viſcus.*

380 *Expallens horret Thetis.*] Sciebat enim filium ad Trojam periturum. Vide Papin. lib. 1. Achill. eaque gratia furtim ſurreptum Lycomedi commiſerat.

381 *Centenaque millia volvit.*] Rotundus, vel potius innumerabilis numerus, ψαμμοκόσιοι, ut Græci aiunt. Vide ſupra lib. 4. v. 310.

391 *State viri contra: pacemne huc fertis, an arma?*] Virg. 9 Æneid. *State viri, quæ cauſa viæ? quive eſtis in armis?* Papin. *prohibete gradum: quicunque, ſed hoſtes eſſe patet.*

Exorantque aditus: jam regis copia, jam res
Edita, jam redeunt, treis suspenduntur in annos
Dextris bella datis: at fœdera Martius Hector
Incusat, pacisque moras, fractisque novandas
Inachidis tanto conjectat tempore vires.
 Incutiunt alias cunctis bella ocia curas.
Hi muris, illi castris, utrique sepulchris
Invigilant: vix flore solum laxaverat æstas
Tertia, desueti rabida in discrimina campi
Prosiliunt hinc inde duces: rotat efferus ensem
Hector, & ingentes animos fortuna ministrat.
Supremos speculata dies, obitusque decoros
Factis illustrat insignibus. Antiphus ante,
Post Philibus clausere virum: libratur utrique
Fraxinus, & medium suspendunt Hectora: at ille
Obliquam revocans hastam, sic excipit ambos,
Lugeat ut primus oculos, cerebrumque secundus.
Euphorbum premit Æacides, dumque ille recedens
Hastile incussum dextra obnitente retardat,
In turbam offendit, sociumque Lycaona præceps
Obruit: insequitur victor, prolapsaque transit
Pectora, consortes mittens ad tartara manes.
 Troilus Ideam rapiens per prælia clavam
Myrmidonas septem solo consumit in ictu,
Atque alios septem, si septem forte fuissent,
Proturbasset agens, ipsumque ardebat Achillem
Ferre manus contra: sed tot centena cadentum
Millia, tam varios gemitus, tam dissona fata
Indoluit Phœbus, celeresque immersit habenas
Mæstior, & subitis conterruit agmina bellis.

NOTÆ.

394 *Tres suspenduntur in annos dextris bella datis.*] Prius suos autores habet, *αὐτόπτας* scilicet Daren & Dictyn. Posterius antiqui moris est. Homerus abundans hic autor. Varro ait, *omnem majorem honorem dexterarum constitisse virtute, ob quam rem se in salutationibus has venerabantur corporis parte.* Vide Ritterhusium ad Guntherum lib. 8. v. 5·. & prolixe de hoc more Meursium Exercitat. Criticarum parte 2. cap. 14. pag. 57.

401 *Rotat efferus ensem Hector.*] Virgil. lib. 10. *strictum rotat acer Lucagus ensem,* lib. 9. *instat non segnius & rotat ensem Fulmineum.* Lucanus lib. 8, *nondum artis erat caput ense rotare.* Silius lib. 4. *adversumque viro rotat obvius ensem.*

404 *Supremos speculata obitus.*] Plane illud ex arte Poëtarum. exempla apud Homerum, Virgilium & Papinium manifesta: observavit id magnus Scaliger in divina sua Poëtica.

416 *Myrmidonas septem solo consumit in ictu, atque alios septem, si septem forte fuissent*] Ὡς μόρμωνας. Juvenalis est imitatio: *Tunc duos una sævissima vipera cœna? Tunc duos? septem, si septem forte fuissent.*

419 *Sed tot centena cadentum Millia*] Vide v. 381.

430. *Stabat*

Nox erat, & longo defessum Marte jacebat
Andromache complexa virum, cumque aspera belli
Quæsisset, gens utra prior, quæ nomina regum:
Qui vultus, quid Dardanidæ, quid gesserit ipse
Egregium, passusne metus, sopita marito
Incubat, & primi nebula cessante soporis
In veras matura quies purgata figuras
Dira monet: stabat thalamis junctissima laurus,
Secretos amplexa lares: inimica securis
Hanc à stirpe metit rorantes sanguine rami
Instratum geniale cadunt: plura ingerit horrens
Monstra sopor: jacet interdum sine conjuge, toto
Fusa toro, nudos rursus videt oris hiatus
Sanguineos fœdare sinus. Tandem ægra soporem
Rumpit, & horrendis iterat clamoribus, Hector,
Hector ubi? timidaque manu scrutata cubile,
Ingeminat, Meus, hicne meus? lenire pavores
Ille, & adhuc segnes paulatim demere somnos
Cœperat: illa fidem visis nunc credula donat,
Nunc negat, amissumque putans complexa maritum,
Omnia certa timet, & nil tamen ausa fateri
Armatum prohibere parat, muliebribus ille
Nil monitis motus, timidi præsagia sexus
Spernit, & impatiens bellantibus acer abesse
Poscit equos: tunc vero amens, tunc anxia vocem,
Tollit, & occursus omnes rogat, exit & intrat
Incerta, ac parvum matris lamenta stupentem
Astyanacta trahens, calcandum in limine patri

Notæ.

430 *Stabat thalamo junctissima laurus.*] Veterum illud studium, *nemora* ut Propertius & Papinius loquuntur, in domibus. Rutilius: *quid loquar inclusas intra laquearia sylvas? Vernula quæ vario carmine ludit avis.* De superstitione illa arborum vide Philippum Rubenium Electorum lib. 2. cap. 34. De arboribus in compluvio vide ad Silium Heinsium in lib. 15. Senecæ controversia id satis probat lib. 2. controv. 9. *Quinetiam montis sylvaque in domibus marcidis, & umbra fumoque viridibus*, & lib. 5. *Alunt in summis culminibus mentita nemora, & navigabilium piscinarum freta*, controv. 5. Noster Virgilium imitatur & Papinium: illum lib. 2. hunc 9. Theb. *Quercus erat* &c. Artemidori ὀνειροκριτικῶν de arboribus habes lib. 2. cap. 12. δένδρα δὲ τὰ μὲν περὶ τῆς οἰκίας πεφυκότα, διαιτῶν, &c. Vide etiam Achmetem, cap. 151.

432 *Rorantes sanguine rami instratum geniale cadunt.*] Papinius lib. 9 *rorantes sanguine ramos exspirasse solo.*

435 *Nudos videt oris hiatus.*] Vide lib. 4. v. 234.

443 *Omnia certa timet.*] Virgil. *omnia tuta timens*

449 *Ac parvum matris lamenta stupentem Astyanacta trahens.*] Stupentem dicit, jam tum attribuens heroici animi τεκμήρια: melius quam Homerus, qui illum ἰάχοντα, ἀτυχθέντα, ταρβήσαντα depingit Iliad. ζ quod licet puerilibus annis conveniens, aliter tamen judicabit Poëtas respiciens, qui οἱ τὸ κρεῖττον dicunt: pueri enim regii, ante annos animumque gerunt, curamque viri-

Objicit: induerat galeam, curruque sedebat
Celsior: Andromache Priamo prænuncia clamat,
Heu morimur, succurre pater: vix principe jussus
Tandem hæret, patiturque moras, moderante catervas
Memnone: sed nusquam Phrygia sub casside viso
Hectore, mens Danais major, fiducia major,
Major in arma manus, majorque licentia campi
Audaces proferre gradus: jam Pergama juxta
Effugiunt Phryges, exclamant matresque senesque.
Quis pulchrum, vel triste fuit de mœnibus arma
Conspicere, & miseris quatiunt ululatibus urbem.
Hector in Andromachen oculorum fulmina torquens,
Ergo iterum prohibebis? ait: stimulisque jugales
Præcipitat: non sic Ossæa per ardua Mavors
Armigero terrore ruit, mucrone Gelonos
Fracturus, vel falce Getas vel cuspide Thraces.
Illum ubi fraxineum rapientem in prælia telum
Agnovere duces, dant illico terga retroque
Suadet iter custos animæ timor: at ferus Hector
Anticipat celeri fugientia pectora cursu,
In terga irasci spernens, teloque trabali
Hydomenea petit, cui strage Leontius æqua

NOTÆ.

lem. Vide Sophoclem in Ajace. Claudianum de 4. Cons. Honorii: *Ille coruscanti clypeo te sæpe volentem Sustulit arridens, & pectore pressit anhelo Intrepidum ferri, galea nec triste timentem Fulgur, & ad summas tendentem brachia cristas.* Subscribit judicio meo summus ille Criticus Cæsar Scaliger in divina illa Oratione super obitu Audecti filioli. Verba sunt: *Jam ad armorum fulgorem, quæ exhilaratio, quæ lætitia, quæ exultatio? jure vobis cives per miserias meas, cum clangentes tubas ad explorandam animi firmitatem semel atque iterum admoveri jussissem, ultro in earum sinum ac fauces manus sculas inseruisse, tantum abfuit, ut deterreretur. Si quis esset, uti fit, subortus fletus, non crepundiis non cibo, non munusculis, aliis potius, quam venatitiorum canum interventu sanabatur.* Sed Homerum excusabit, quod carmina sua Græcorum auribus φιλάνδρων occentarit in conviviis τερφθεὶς χέεσιν: quid igitur mirum, si & hic μισόφρυγα se ostendit. Ex eodem fonte est, quod Penelopen βασσάραν κρατουμένην, ut illum Lycophron nominat, pudicam fingit. Vide lib. 6. v. 948.

468 *Retroque Suadet iter custos animæ timor.*] Οὐ γάρ τι ψυχῆς πέλει ἀνδράσιν φίλτερον ἄλλο, ut Quintus ait lib. 13 & inde Aristoteles recte, φοβερώτατον ὁ θάνατος: quod Lucanus exprimere voluit lib. 1. *quos ille timorum Maximus haud urget leti metus.* Alias, *pessimus in dubiis augur metus*, Silius lib. 5. *Non æquus in arctis nimirum rebus suasor metus. Terror hominibus mentem animumque eripit, & membra debilitat.* Hirtius de bello Alexandrino. Est autem talis ὑπογραφὴ, metus est custos animæ, ut lib. 2. *fur oculi somnus. Cumque metu prædone animi*, lib. 5. v. 50. Vide lib. 4. *Suadet iter retro*, εἰς τοὔπισθεν, ita Latini *retro* eleganter pro τὸ πάλαι, καὶ τοῦδε usurpant. Plin. pist. 4. lib. 10 *ne cujusque retro habeatur ratio. Præmissaque retro nobilitas*, Papinius: *retro dignitates*, Tertullianus, libro de cultu fœminarum. *Retro duces*, Claudianus, in Eutrop. lib. 1. Pacatus in Panegyrico: *retro principes. Persis ipsa, reipublicæ nostræ retro æmula.* Senecæ eleganter *retro vivere* dicuntur, lychnobii & lucifugæ. & omnes quibus vitæ ratio distorta: epist. 122.

Concidit: at Stelenus fugiens, atque Hyfidus inftans,
Spiranti certam referunt in vulnere mortem.
Ultimus Hectoreum Polybetes fenferat enfem
Altius impreffum jugulo, non defuit augens
Supremam fortuna manum, tranfegerat armos
Armaque, & in geminos difcreto corpore truncos
Solus inoffenfus clypeus reftabat, & illum
Dum victor mutare parat, lævamque fuperbus
Argolica Junone onerat, fremit acrius illa
Marte fuo, facibufque Jovis: fic pronus in iram
Sexus, fic prifcus fuadet dolor, excitat ergo
Æaciden: non ille quidem certamine, tanto
Tentaffet conferre viro, fed Juno negantem
Sollicitat, ftimulat Pallas, pariterque precantes
Præbent hæc animos, hæc iras, utraque vires.
Poftquam perventum propius, filiufque dearum
Robore, fulmineum præceps nudaverat enfem
Æacides, trepidi coëunt hinc inde manipli,
Ipfaque fponte hærent retro data prælia regum
In campi majoris opus: mox fævus utrinque
Clamor, utrinque metus cupiunt vidiffe furentes
Et vidiffe timent: facibus confligere jactis
Fulmina bina putes. Prior occupat Hector Achillem,
Fraxineamque trabem vibrat: volat illa, femurque
Heus humili nimis acta manu, nimis invida cœptis
Lethiferis, hoftile ferit: pudor aggerat iram
Fruftratæque manus: at ftricto dedecus haftæ
Purgaffet gladio, quum vulneris acrior ira
Æacides enfem librat, divumque fuaque
Proturbat virtute virum: vix Martia tandem
Indignante anima, gelidos mens deferit artus.
Extemplo turbata Phrygum laxatur inerti
Turba fuga: trepidis violentior inftat Achilles,
Ac dextra majore furit: mactatur in ipfis
Millia bellantum portis, Tithonius heros
Obliquum pectus & refpectantia terga

NOTÆ.

484 *Non ille quidem certamine, tanto Tentaffet conferre viro.*] Vide libro 1. v. 320.

501 *Divumque fuaque Proturbat virtute virum.*] Virgil. 10. *proturbant eminus hoftem Miffilibus* Corn. Severus: *proturbat fulmine montes.* Septimius, qui Dictyn fcilicet interpretatur, ad quem nofter fæpe refpicit, lib. 3. *jamque eripere cadaver occipientem pr turbas hafta.*

502 *Vix Martia tandem indignante anima gelidos mens deferit artus.*] Ut Virg. 12. Æn. *Vitaque cum gemitu fugit indignata fub umbras:* vel refpicit ad illa Tydei apud Papin. lib. 9. *Odi artus fragilemque hunc corporis ufum, Defertorem animi.*

Objicit Æacidæ: læditque ac læditur ipſe,
Seraque vix tenebris dirimit nox bella ſecutis.
Heu * heu quam tenui nutant mortalia filo.
Nil homini fixum: Fortunæ munera blandæ,
Inſidias, non dona reor: ſemperque timebis
Syrenum turbæ ſimileis, ſub ſole ſereno
Nubem, ſub riſu lacrymas, ſub melle venenum.
Si tibi res, fallit caſus: ſi forma, ſenectus:
Si vires, morbus: ſi nomen grande, litura
Poſtera: & in nullis fati conſtantia donis.
Ipſe etiam has inter tenui virtute procellas
Fretus homo, aut languet moriens, aut mortuus aret.
Horum ſi neutrum, certe mortalis, & imos
Fraudatura dies medios metit Atropos annos.
Occidit heu ſpes una Phrygum, Mavortius Hector
Occidit, æternos cui ſi natura dediſſet
Artus, ipſe ſuos jaculandos Juppiter ignes

* Eheu leg.

NOTÆ.

511 *Eheu quam tenui nutant mortalia filo.*] Ad ductum illius: *Eheu quam levibus pereunt ingentia cauſis!* Pindarus recte Pyth. Od. 8 ἐφάμεροι. τί δέ τις, τί δ' οὔτις, σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος, &c. *Amant mortalia caſum*, recte Catullus: τ' ἀνθρώπινα κύκλος Ariſt. 4. Phyſicor. cap. 14. [illegible] ὁ βίος, & quæ dudum ante Homerus Odyſſ. σ. οὐδὲν ἀκιδνότερον, &c. Nazianz. inſignite orat. 10. pag. 171. ὄναρ ἐσμὲν οὐχ ἱστάμενοι, φάσματι μὴ κρατούμενοι, ἴχνος ὀρνέου παρατρεχόμενοι, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνος οὐκ ἔχουσα. κόνις, ἀτμίς, ἑωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον, καὶ καιρῷ λυόμενον, &c. Nec male Galeomyomachias autor: ἄπολλ' ἅπαντα τὸν βίον [illegible]. κόνις, Ἀπεξάνταται τὸν βίον σκιὰ μόνον, pag. 438. Vide inſuper Iſidorum Pelusiotam lib. 2. epiſt. 165. & inſignia apud M. Antoninum lib. 2. de vita ſua.

512 *Fortunæ munera blandæ, inſidias, non dona reor.*] Imitatur ſapientiſſimum Romanorum Senecam epiſt. 8. *Munera iſta fortunæ putatis? inſidiæ ſunt*, &c. Recte illud de fortuna dicetur, quod apud Nonium: *Quanto blandior eſt, tanto vehementius mordet.* De illa impotentia Fortunæ inſignite Galenus initio Protreptici ad artes; Cebes ἐν πίνακι. Chalcidius Comment. in Timæum Platonis pag. 2450.

516 *Si tibi res.*] Οὐσία, *cum re exigua*. Plautus: *Quanquam res noſtra paupercula*. Idem.

518 *Et in nullis fati conſtantia donis.*] Heliodorus lib. 6. exclamat eadem: ὦ πάσης τροπῆς ἀνεχόμενοι καὶ ἀσταθμητότατοι τύχης ἀνθρωπίνης [illegible]. Nazianz. eadem ait orat. 17. pag. 269. quæ ita concludit: ὡς πάντων εἶναι μᾶλλον πιστεύειν, καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ, quæ totidem verbis epiſt. 18. Et Simonides bene apud Plutarch. in conſolat. ad Apollonium: ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρηκτοι δὲ μεληδόνες, αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὅμως ἐπικρέμαται θάνατος, κείνου γὰρ ἴσον λαχὸν μέρος οἵ τ' ἀγαθοὶ ὅστις τε κακός. Euripidis illa nota ſunt: μοχθεῖν ἀνάγκη, &c. Sed reponendum his, quod Seneca recte monet: *Maximus eſt animus, qui ſe Deo permiſit*; & quod Græci aiunt: αἰεὶ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. *Cum natura litigat, qui mori grave ſert*, ex Varrone dicebat Vincentius in Speculo Hiſtoriali.

520 *Aut languet moriens.*] In morbo puta, *aut mortuus aret*. In arido & exſucco ſenio, ut non immerito exclamet Democ. apud Stob. γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις· πάντ' ἔχει, καὶ πάντων ἐνδεῖ. Et Euripid. οὐ ζῶμεν ἡμεῖς, ἂν ὁ βίος [illegible]. Hippocrates Epiſtola ad Damagetum: ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς [illegible] ἐστι. Vide quæ ſequuntur, gemina illis quæ Joſephus miſeratur. Nilus: πάντα σκιά, καὶ [illegible], καὶ [illegible]. p. 211.

519 Tutoro

Ocia tracturus ultro mandasset: at illum
Imperiis sensere suis obsistere Parcæ,
Sensere, & viridis crescentia fila juventæ
Collata rapuere manu, tutore perempto
Facturæ Phrygiam licito majore ruinam.

NOTÆ.

519 *Tutore perempto Factura Phrygiam licito majore ruinam.*] Fuerat enim, ut cum Virgilio loquar, nodus & mora belli: inde Caius Silo apud Senecam lib. 1. Controv. 2. *Ite, agite ô Danai, magnum Pæana canentes: Ite triumphantes, belli mora concidit Hector.* Dixit vero illa ad imitationem Horatii: *&* *ademptus Hector, tradidit fessis leviora tolli Pergama Graiis.* Manil. *facili victamque sub Hectore Trojam.* Ita Demades Oratione sua pag. 180. τῷ Ἐπαμινώνδου σώματι συνθάψαι τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων ὁ καιρός. Prudentii non est absimile in *Hamart.* *Ostentatque suos licito jactantius ignes.* Hyginus scribit, quum Hectorem raptaret, exclamasse Achillem, expugnavi Trojam. C. Fimbriæ, cum undecim diebus expugnasset Ilium, quod Græci decem annis, idque jactaret; quidam scite respondit: οὐ γὰρ ἦν Ἕκτωρ ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως. Strabo lib. 13. pag. 409.

ARGU-

ARGUMENTUM
LIBRI SEXTI.

Anxia Sextus habet dubio certamina Marte,
Cæduntur que duces, Sarpedon Deiphobusque,
Troilus & sequitur Palameden, Memnona Achilles,
Et Paris. urbs capitur, Priamus rex mittitur umbris:
Fletque Hecuba, ac Danaum reditum complectitur idem.

JOSEPHI ISCANI
DE BELLO TROJANO
LIB. VI.

SEgnior explicitis mœrentia signa catervis
Troja movet, rorant clypei, cristæque gravantur
Luctibus, angustum crebris singultibus aurum
Rumpitur, arma nocent, toto nil agmine lætum,
Dulce nihil: signa ipsa minus pugnantia vento
Mentitas laxant animas, morituraque tardis
Flatibus inclinant faciles languere dracones.
At sonipes, animi non argumenta superbi

NOTÆ.

1 *Segnior explicitis,* &c.] Imitatur Papinium lib. 8. v. 21. Gemina fere scribit Tryphiodorus initio ἁλώσεως suæ.

7 *Faciles languere dracones.*] Dracones fuerunt inter signa militaria. Claudianus de 3. Conf. Honorii: *Hi volucres tollunt aquilas, hi picta draconum Colla levant, multusque tumet per nubila serpens Iratus stimulante Noto: vivitque receptis Flatibus, & vario mentitur sibila tractu:* ad quæ noster respexit. Vide de Draconibus his Lipsium de Milit. Rom. lib. 4. Dial. 5. Alexand. ab Alex. lib. 4. cap. 2. Heinsium ad lib. 2. Silii. Beroaldum ad Sueton. pag. 109. pag. 105. Inde *signiferi Draconarii* Ammiano Marcellino dicti lib. 20. Vide descriptionem talis vexilli apud Nazianzenum στηλιτευτικῷ. 1. p. 75. Julianus enim Draconum ista signa revocarat, vexillo crucis insuper habito. Item apud Sidonium Apoll. Paneg. 2. pag. 301. Ammianum lib. 16.

27 Dul

fratas iterat voces, non pulvere capto
Multiplicat suspensa, levi vestigia gyro,
Non fremit in certum, sed tota immergitur arvis
Ungula, submittitque equitem, aurigamque perosus
Avertit collo venientia frena reflexo.
Stridentem litui gemitum, stridentia reddunt
Jussa tubæ, nullique sonant non triste tumultus.
Talis in adversas trahitur duce Memnone turmas
Mœsta Phrygum pubes, poscunt remeare, negantque:
Venturusque Hector semper post terga videtur.
Qualiter Hyblæi mellita pericula reges,
Si signis iniere datis, labente tyranno
Alterutro, viduos dant agmina stridula questus,
Et subitum vix nacta ducem metuentia vibrant
Spicula, & imbelli remeant in prælia rostro.
Jamque Argiva phalanx, lætis jactantior armis
Prodierat, tollitque animos, celeremque triumphum
Hectore dejecto sperat, dux digerit arma
Naupliades voti compos, curasque timendas
Induit, & duro fruitur miserandus honore.
Atrides regis insignia ponit, & ultro
Exuit imperium: nec enim venisse fatetur
Jure ducis fierique satis, si principe quovis
Freta cohors, redeat post diruta Pergama victrix;

NOTÆ.

27 *Dux dirigit arma Naupliades.*] *Palamedes*, ait Plinius lib. 7. cap. 56. *ordinem exercitus, signi dationem, tesseras, vigilias invenit Trojano bello.* Longe plura Gorgias in Oratione pro Palamede pag. 191. De eadem re Euripides in Iphigenia, in Palamede. Tesserarum ludum eidem inventori tribuit Philostratus in Heroicis, Nazianzenus invectiva 3. pag. 991. Pausanias in Argolicis. Vide Scaliger. in Manil. pag. 69. 319. Inprimis insignem Gorgiæ Orationem pro Palamede: quem Alcidamas contraria accusat, & inventorum novitatem in alios derivat, pag. 184. &c.

28 *Et duro fruitur miserandus honore.*] Ita Papinius de Adrasto lib. 8. *cogit miseranda potestas invigilare malis.* Vide Chrysostomum insigni Homilia in Matthæum 41. pag. 385. Tiberius apud Sueton. increpat amicos ignaros quanta bellua esset imperium: unde idem [illegible], onerosam servitutem nominavit. Antigoni illud de diademate huc spectat, quod est apud Senecam tanquam vili panno & non tollendo. Vopiscus Saturnino tyranno hæc assignat. *Nescitis, amici, quid mali sit imperare. Gladii & tela nostris cervicibus impendent: imminent hastæ undique, undique spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro judicio, non arma pro studio. Adde quod omnis ætas in imperio reprehenditur.* Recte lib. 3. cap. ultim. de Benef. Seneca: *Hoc est regnum, nolle regnare, cum possis.* Vide illam magnanimitatem, ejusque exempla apud Jovianum Pontanum lib. 2. de Magnanimit.

30 *Nec enim venisse fatetur Jure ducis.*] De genere loquendi vide lib. 1. v. 320. Philostratus in Heroicis pag. 679. paria fere loquentem facit Agamemnonem: ἐγὼ δὲ καὶ πάσης τ' ἀρχῆς παραχωρεῖν ἕτοιμος, εἰ βελτίων ἐμοῦ. Habes exemplum geminum Marci Antonini, illiusque epistolam apud Vulcatium Gallicanum in Avidio Cassio, pag. 307.

Nil refert, quis, ubi, quando, sed qualiter, & quid
Factum: durabunt actus, & transiet autor.
His addit, se jure frui potiore Mycenis,
Et stabilem regnare domi, nec signa priora
Sic ambire cupit, ut fesso pectore malit,
Et vigiles Lunas & duros ducere Soles.
Martius Æacides mutatas solus habenas
Arguit, at rapto Palamedes Marte superbus
Vincere contendit titulis, regemque mereri.
Ergo iterum coeunt acies, properatur utrinque,
Et medius decrescit ager, rapit agmina juncta
Sarpedon, Lyciosque enses, & turbine primo
Hostibus invehitur: qualis vexilla Gigantum
Centimanus Briareus Phlegræo in vertice tollens,
Imbelles risit Jovis ignes, tela Dianæ,
Martis equos, Phœbi pharetras, & Palladis angues.
Haud minor insurgens heros Jove patre superbus,
Junonem Argolicam congressaque signa Deorum
Spernit atrox: quacunque vagos raptatur in hostes,
Millia multa manu proturbat, millia multa
Axe superjecto, fulmen sævire paternum
Credas, & tonitrus curru stridente minores.
Occidit infelix Gobius, nec lætior illo
Triptolemus, suetusque feras incessere telis
Mœnalius Cormas, quartus tot funera Perses
Ultus obit: lævos misso Sarpedonis armos
Transierat jaculo: Sed vix tamen ille coactus
Tandem vertit iter vultuque in terga * rejecto

* *Lege reflexo.*

NOTÆ.

33 *Nil refert, quis, ubi, quando.*] Ἀσυνδέτως talia alibi congessit, ut lib. 2. v. 492. ita lib. 1. v. 145. *Est tempus quando, locus est ubi*, Græci ἔστι ὅτε, ἔστιν οὗ. Clemens Alex. lib. 2. Strom. pag. 531. καὶ ὅτῳ ἄν τις μάλιστα, καὶ ὁπόσον, καὶ ὁπότε, καὶ ὅπως. Seneca lib. 2. de Beneficiis cap. 16 *Refert quid, cui, quando, quare, ubi, & cætera, sine quibus facti ratio non constabit.* Ad quæ sine dubio respexit.

3 *Durabunt actus, at transiet autor.*] Tibul. lib. 1. el. 4. *Ah si tardus eris, errabis, transiet ætas.* Ad quæ magnus Scaliger, παρεχωρήσει pro *transibit.* *Tertullianus adversus Judæos. ex te enim exiet dux, qui pascet populum meum Israël*

40 *Rapto Palamedes Marte superbus.*] Vide lib. 5. v. 358.

43 *Et medius decrescit ager.*] Vide lib. 2. 132.

52 *Millia multa.*] Vide lib. 5. v. 381.

55 *Nec lætior illo Triptolemus.*] Dares Tlepolemum vocat *Rhodium*, & Diodorus Siculus lib 4 p. 241. qui vult Herculis filium fuisse, ad Trojam profectum, inibique occisum, pag. 330.

60 *Vultuque in terga rejecto.*] Non credo adeo proterve temporis legem migrasse nostrum, quamvis Papinius dixerit, *proclamatque adici cervicibus Atlas, rejecitque canes in vulnus hiantes:* lego igitur *in terga relato*, vel *reflexo*, quod & nostro usurpatum; & aliis, supra v. 13. *Avertit collo venientia terga reflexo.* Manil. lib. 1. *cervice reflexa.* Virgil. Æn. 10. *galeam læva tenet, atque reflexa cervice orantis capulotenus abdidit ensem.*

66. Demo

At cunctos hæret gressus, semperque redire
Ardet, non posse indignans, pulsatque vetantes,
At jam caligat acies, sparsoque cruore
Deficiunt, quamvis victuro vulnere vires.
Interea Mæsas properat laturus aristas
Demophoon, Garamas, & te Thesida volentem
Tertia cura vocat. Danaas hebetaverat iras
Belligeræ messis vinique audacis egestas,
Et vires depasta fames: pax arma soporat,
Inque annum jurata fides: utrique cohorti
Utraque castra patent, fas civi Graja videre
Carbasa, fas hosti Phrygios lustrare penates.
Dum sic alternos aditus, alterna pererrant
Mænia, natorum sacra comitante caterva
Hectoreos manes Thymbreæ in limine portæ
Placat uterque parens: cinis annuus, umbra laborans
Solantes epulas lamentaque festa reposcit,
Et tumuli lugubre decus: stant crine soluto
Iliades, hæc questa virum, natum altera, fratrem
Multæ, nunc pariter lugent, nunc singula plangunt.
Cumque aliis in pallorem candore sepulto
Febricitent vultus, sola ore Polyxena floret
Sospite, & in faciem nil audent nubila mentis.
Hanc videt, hanc optat, & acuto Cypridis arcu
Saucius Æacides subitos suspirat amores.
Utque usu majore Venus producta tenellos
Spondæo stabilit animos pede: sic nova voti
Causa, pares stimulos, similesque immobilis ignes

NOTÆ.

66 *Demophoon, Garamas, & te Thesida volentem Tertia cura vocat.*] Dares ad συνωμοσίαν profectos vult, Agamemnonem, Demophoonta & Acamantem. Tryphiodorus etiam Acamantem *Thesiden* nominat.

67 *Danaas hebetaverat iras.*] Plinius Panegyrico: *gladios, incuria hebetari, retundique gaudebant.* Claudianus lib. 2. in Eutrop. *ipsis ignavia fluxit in enses.*

75 *Hectoreos manes Thymbraa in limine porta.*] Papin. *Trojanaque Thymbra tacebit.* Dictys *lucum* nominat *Thymbraum.* Quod addit, *cinis annuus*, de parentalibus & libationibus intelligit, ut infra: *Annua Memnonio pacta solennia busto:* de quibus ex Heraldo Kirchmannus lib. 4. cap. 2. vide etiam Heinsium de his agentem ad Silium lib. 13. pag. 471. Loënsem Miscell. lib. 4. cap. 19.

82 *Febricitent vultus.*] Ut Plautus, *ægrotant artes.* Lucretius, *ægrotat fama.* Vide Taubmannum, qui ex Victorio notat talia ad Bacchides & Trinummum Plauti. Giphanium in Indice Lucret. Secundam vero in *febricitant* Catullus & Martialis producunt.

85 *Saucius Æacides subitos suspirat amores.*] Aristænetus epist. 24. ταχὺ τὸ ἐπιφερόμενον. Et Græcus poëta, ut Epiphanius allegat in Nicolaitarum hæresi, pag. 30. τὸ κάλλος πρέπον.

86 *Tenellos Spondæo stabilit animos pede.*] *Figit animum*, ait Dares. Respexit ad Horatium, qui *Spondæos stabiles* vocat: ita Persius, *Heroos sensus*, & Papin. *Heroos gressu truncare tenores.* Propert. *Heroas manus.*

Haurit, & in thalamos periturum emollit Achillem.
  Ergo nec armorum meminit, nec prælia curat,
Jamque redire velit, patriosque reducere cætus,
Et totam turbare aciem, si regia detur
Virgo sibi, consorsque tori, preciumque recessus.
Instruit his Phryga Sergestum, cui proxima in omne
Arcanum regale fides, pacemque futuram
Asserit, & totum cogendum in fœdera Martem,
Si reduces sua Myrmidones * prærepta sequantur.
  Audierat Priamus, remeat Sergestus Achilli.
Pacta placent, sed bella nocent, facilique repulsa
Crescit amor. Lex hæc: virgo, si publica cessent
Arma, viro patrias nuptum tradetur in oras.
Haud mora, communes reditus monet, & grave frustra
Discrimen passos queritur, nec judicat æquum
Unius in thalamum & muliebria prælia tantos
Conjurasse duces: Spartanaque damna medendo
Et populum & reges longis consumere bellis.
  Grata quies vulgo, Martisque remissius ardens
Dignatur consulta furor: sibi crastina quisque
Vela parat, sed mox accepto tempore, partæ
Maturant cum messe rates, quas donat Achivis
Telephus, infensusque tamen, quod signa sequantur
Altera, ductoresque novos, Agamemnone pulso.
Vix dum contigerant portus mutata tumultu
Agmina crudescunt alio, gladiosque reposcunt.
  Torserat astrivagum pacta in vestigia Phæbum
Annua mobilitas bissenos passa labores,
Et jam mixtæ acies: solus non prodit in arma
Æacides, solus non militat, objice belli
Vota hærere dolens: alios in prælia cogit

* *Lege præcepta.*

Notæ.

94 *Instruit his Phryga Sergestum.*] Dares, *Phrygium servum.*

99 *Facilique repulsa crescit amor.*] *Μισανοπιχίαν* Ovidii imitatur. Philo lib. 1. de vita Mosis, *ὁ γὰρ ἀνταγωνισμὸς ὑποκαίζων τὰς ὁρμὰς ἐπεγείρει μᾶλλον, καὶ τοὺς ἔρωτας ἀναφλέγει*, p. 501. & libro de special. legibus: *δύσνικον χαλεπὸν ἔρως ὁ μοιχείας ἐπιτείνεται*, p. 605. Vide in hoc argumento suavissimam Heinsii doctissimi Elegiam 10. lib. 3.

115 *Torserat astrivagum pacta in vestigia Phæbum*] Sic alibi: *Siderеum pepigere diem. Fatorum promissa dies*, *ἐκ συνθήκης* scilicet, ut Manilius de sole, *referens operum vadimonia terris*, lib. 1. Papin. lib. 5. *in terga revolvitur annus*, 2. Achill. *donec sol annuus omnes conficeret metas.* Ovid. lib. 3. Metam. *Et sol ex aquo meta distabat utraque.* Lucret. *metas solstitiales*, lib. 5. & *flexus brumales*; in Astronomico veteri: *metam sol eminus exit*, Catalect. 241. Vide infra v. 663. Noster *bissenos labores* vocat, alio sensu, quam Virgil. *Lunæ solisque labores*, & Papin. *laboranti succurrere Lunæ.* Ita Naso de *ἐγκύου*: *Et quos sustinui bis mensum quinque labores.*

118 *Objice belli.*] *Πολέμου ἐμποδών*, lib. 4. *seque objice morbi tentum.*

Naupliades, faustumque suis comitantibus omen,
Impete Deiphobum primo petit, utraque jacto
Tempora transfadigit jaculo, funusque secundum
Dat Phrygio lugere duci: rotat obvia tela
Sarpedon quantaque cruor virtute relictus
Sufficit in vulnus, vires expendit in ictus,
Prodigus instandi, nec juncta potentia fati
Prorsus abest, clypeum transit, lævumque cruenta
Obliquo mucrone latus: felicior ensis
Naupliadæ, casuque manum meliore secutus
Iratis flendum superis Sarpedona fundit.
His hilaris, multoque aliis jactantior, Ecce,
Ecce iterat quantos dextra victrice * negantes
Ense palam sterno: quid plus testabitur ausum
Phlegra Jovem? Lybicus Alciden? Thesea Minos?
Talis erat Danaum princeps: vix ista, nec ista
Fas plenis jactasse sonis, venit ecce sagitta
In jugulum stridens: Paris hanc excussit in auras
Assyriis melior, æquaturusque Gelonos.
Dux ruit, & tenues jactatrix gloria fructus
Cum luctu lucrata perit: cunctique jacentem
Mixtis confodiunt hastis: at rege perempto

* Lego gigantes

NOTÆ.

120 *Faustumque suis comitantibus omen.*] Papin. lib. 2. Theb. *infaustum nubentibus omen.*

132 *Quantos dextra victrice negantes.*] Quid hic *negantes?* legendum *gigantes.* Supra enim de Sarpedone: *qualis vexilla gigantum Centimanus Briareus*, v. 45. Virg. lib. 1. *ubi ingens Sarpedon*, & lib. 9. *sarpedonis alti*; quod de nobilitate exponit Servius. Homer. Iliad. π. Probant etiam sequentia: *Phlegra Jovem? Lybicus Alciden? Thesea Minos?* Sidonius lib. 8. *tot tantique petunt simul gigantes.* Gigantes enim dicuntur διὰ ὑπερβολὴν σωμάτων εἴτε μεγέθεσι καὶ ῥώμαις, ut ait Philo de Gigantibus libro. Vide etiam doctissimum, Hœschelium ad Syraciden. p. 377. Quod vero ante dixit, *Iratis flendum superis Sarpedona mittit*, illis respicit ad Homerum, apud quem Iliad. π. Jupiter αἱματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε παῖδα φίλον τιμῶν &c. De quibus Clemens Alexand. in Protreptico, pag. 28.

135 *Vix ista, nec ista.*] Elegans ἐπανόρθωσις. Καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. D. Paulus ad Philip. 1. v. 18. ad Galatas, v. 4. cap. 3. τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ, εἴγε καὶ εἰκῆ. Virg. 4. Æneid. *moriemur inultæ, sed moriemur ait.* Chrysostom. in Matthæum, Hom. 11. pag. 103. ἀλλὰ μὴ φεύγῃς μᾶλλον δὲ φοβήθητι μὲν μὴ ἀπαγχῆς δέ.

139 *Tenues jactatrix gloria fructus cum luctu lucrata perit.*] Artabanus graviter apud Herodotum in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, & paulo post: φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. Chrysost. vere in Psalm. 127. pag. 459. οὐδὲν οὕτω σφαλερὸν, ὡς τὸ ἐν ἀνθρώποις εὐημερεῖν, & Homilia 4 in Matt. pag. 24. οὐκ οἶδας, ὅτι ἐὰν ἐπαινέσῃς σεαυτὸν, οὐκ ἔτι σε ὁ θεὸς ἐπαινέσεται, &c. Recte itaque Pontius Paulinus: *Virtus mea non mihi virtus, si caream virtute Dei.* Vide Crinitum lib. 13 cap. 12. De Palamede vide plura apud Philostratum lib. 4. de vita Apollonii, ubi nominatur ἀγαθὸς ἀνὴρ δι' ὃν σοφία πᾶσα.

141 *Rege perempto non se turba regit.*] Est enim βασιλεὺς ὁ λαοῦ, & Sapient. 6. βασιλεὺς φρόνιμος εὐστάθεια δήμου. Seneca apposite lib. 1. de Clem. cap. 4. *Ille est vinculum,*

Non se turba regit: cæso duce tota sequentum
Debilis ægrescit virtus, arma ipsa videntur
Posse minus: sic si ruptis moderator habenis
Deciderit, turbantur equi leviora stupentes
Imperia, & subita jam libertate potiti,
Ceu timeant, incerta vago vestigia cursu
Præcipitant: lege hac fugiunt, hoc ordine fusi
Grajugenæ: jam castra procul, jam littora longe,
Seque terunt vicibus, & qui prior, esse supremus,
Ast hosti propior metuit: mox pectore nudo
Terga tegunt, armantque fugam, sed nulla tueri
Tela queunt, classes nullæ, munimina nulla:
Incendunt, sternunt, perimunt, face carbasa, contis
Arces, ense viros: strages vulgatur, Achilles
Dissimulat: sed tot tedas, tot tela secundus
Sustinet Æacides, & defensore laborat
Jam fessus clypeo: tandem miseretur, anhelum
Altius attollens pontum Thetis, & venienti
Occurrit Phæbo, radios mersura morantes.
Postera vix umbras lux solverat, undique in iras
Surgunt, armatoque acclivia tela cubili
Corripiunt: pars in clypeos cervice recepta,
Non madidum Mucronis ebur, non cassidis umbram
Solverat, ast ipsis audax sopor incidit armis.
It tuba præceptrix Phrygiis, it tibia Graiis,
Et litis litui testes: at prompta vocantes,
Anticipat virtus: modulos, crudescit utrinque
Pugna ferox: instant, cedunt, minitantur & horrent.
Alternansque vices fortuna ferensque triumphos,
Exiguasque fugas populis permutat utrique.
Urget eques pedites, ille inclinatur in ictum
Arduus, hi tollunt humiles in vulnere dextras.
Ibat Abas, * cumque aurigam turbare Melampum

** Lego jamque vel dumque*

NOTÆ.

per quod respublica cohaeret: ille spiritus vitalis, quem hae tot millia trahunt: nihil ipsae per se futura, nisi onus & praeda: si mens illa imperii subtrahatur: rege incolumi mens omnibus una. Amisso, rupere fidem. Virg. 4. Georg. Vide doctiss. Gruterum in Discursu ad Tacitum part. 1.

143 *Arma ipsa videntur, posse minus.*] Eadem initio hujus libri Papinius: *Tiphy mortuo non ferre videtur Remus aquas, ipsique minus jam ducere venti.*

156 *Tot tela secundus sustinet Æacides.*] Ajax Telamonius, cui Æacus avus. Hinc in armorum judicio apud Ovid. *Frater erat fraterna peto: &, Liberis Æacidis aliena nomina gentis.*

167 *Et litis litui testes.*] Festus: *Lituus appellatus est, quod litis sit testis.* Eadem verba. Quod prius ponit: Et *madidum mucronis ebur* explicatur lib. 4. v.

174 *Ibat Abas, cumque.*] Lego *dumque.*

175 *Sensisse*

Sublato mucrone parat, sensisse putares
Cornipedes, suspensa truces in pectora surgunt,
Implicitumque terunt pedibus, stratisque relinquunt.
Lætior eventu, fisusque Melampus equorum
Auxilio, per & arma virum, perque ora superbo
Fervidus axe volat, calcandaque corpora quærens
Non vacuam dignatur humum: tandem Anxuris hasta
Dictæi ruit incurvus, propriisque fatiscit
Interceptus equis, clamantemque ore supino
Parcite nil miserans surdi rota præterit axis.
Anceps pugna ducum, palmæque incerta fluebant
Bella diu, donec medios prorumpit in hostes
Troilus, horrificisque comes victoria signis.
Qualis Pellæus, qualis Calydonius exul
Fulmineas habuere manus, prior ille, secutus
Alter: at hic superat utroque potentior ambos,
Utque omnes claudam titulos brevis, Hectore major.
Mirati cedunt Danai, graviore procella
Corda pavent, secura prius: pluresque renasci
Hectoras attoniti censent, sic Troilus ardens
Fraternas renovat cædes, insignia dextræ
Victricis sensisse dolor, spectasse voluptas.
Eminus Alcestem Nisæum, comminus Idam,
Hunc jaculis, hunc ense metit, tantoque sub hoste
Nulli turpe mori: pars tanquam occumbere certet,
Inflictis gaudet jaculis, & morte superbit.
Exierant Ithacus, Tydides, Nestor Achillem
Flectere: is in tantis unus te Troile dignus:
Sed steriles rediere preces, stat linquere fixum
Bella duci, validaque ipsos ratione rogantes
Arguit: ac bellum pendit, quod causa pudori,
Congressus damnis, & commoda nulla triumphis.
Facta fides ducibus: hortantur fœdus, at obstat
Cui thalami propior spirat dolor, obstat Erinnys,
Obstat Parca tenax, fatoque potentior omni,

Notæ.

175 *Sensisse putares cornipedes.*] Vide lib. 1. v. 178.

198 *Tantoque sub hoste Nulli turpe mori.*] Lib. 2. v. 40.

199 *Pars tanquam occumbere certet Inflictis gaudet jaculis, & morte superbit.*] Nimis poëticum hoc Juvenal. falsè de Rhombo: *Ipse capi voluit*, Sat. 4. & Claud. de feris: *Ipsa ultro volnere capi.* Sed alia hominum, præsertim hic Græcorum, ratio. Papinius rectè: *mente novissimus exit Lucis amor.* De *conflictus* & *flictus* vocabulis vide Villiom. ad Titii locos controvers. lib. 6. pag. 130.

203 *Sed steriles rediere preces.*] Ita Mart. lib. 1. Juvenal. Sat. 7. *steriles* vocant *cathedras.*

207 *Obstat cui thalami propior spirat dolor.*] Menelaus.

218 *Prætexit*

Bella refert Danais scrutatur numina Calchas.
  Haud mora, prosiliunt ductore Agamemnone læti
Oebalidæ: contra non segnius æquor anhelis
Priamides transmittit equis, vectore superbus
Magnanimo sulcos suspendit in aëre currus,
Et raro defigit agros, ut tardior anguis
Triptolemi, Veneris ales, Panthera Lyæi.
Pulvere crescit ager, putrique in nube sepultam
Prætexit caligo diem, nec civibus hostes
Internosse datum, donec revocante serenum
Cuspide, sanguineos campus consedit in imbres.
  Straverat Alcidamas Teucrum Leoconta, trabalem
Eminus intorquens hastam, missamque secutus
Extrahere ardebat, ut teli laude madentis,
Aut formidandus Phrygiis, aut gratus Achivis
Iret ovans. At glandiflua præventus habena
Occidit, & juncto solatur funere Teucrum.
Transfigit Eurypylum jaculabilis hasta Menalcæ,
Occiduas ingressa comas, lævumque per orbem
Exit & excussum defert in cuspide lumen.
Lernæa Lycidam transfigit arundine Glaucus,
Qua cervix connexa humeris: jugulo illa patenti
Insidians, galeæ clypeique intervenit oras,
Herculeis imbuta vadis: duplicique fatigat
Morte animam, furit hinc virus, cruor inde secutus
Missile, & inciso tandem de stamine certant.
  Thersilochum, Cromius, Xerses, Creteona, Nisus
Fundit Alym: jacet hic jaculo, jacet ille bipenni,
Tertius intento districtus palpitat arcu.
Rethea Rhesus agit, Lybidam proturbat Aconteus:
Stemona sternit Ion, Thessandrum vulnerat Argus,
Mactat Achonta Pholus, Pholon Ebalus, Ebalon Actor,
Actora Thyodamas, & Thyodamanta Lycæus.
  Eminet asperior dextra majora lacessens
Troilus Argolicos, & quanquam Anthenoris ensem,

Notæ.

218 *Prætexit caligo diem.*] Verbum commodum. Lucret. lib. 5. *subtexunt nubila cælum*, lib. 6. *Et quasi densendo subtexit cærula nimbis*. Virg. 3. Æneid. *cælum subtexere fumo*. Papin. 2. Theb. *Ceperat humenti Phœbum subtexere palla Nox*, lib. 8. *Stygio prætexam Hyperiona cælo*.

231 *Qua cervix connexa humeris.*] Ovid. In fine Fast. *qua cervix humeros continuata tegit*, 12. Metam. *Qua juncta est humero cervix*, inibi: *qua collo pectora subsunt*.

233 *Herculeis imbuta vadis.*] Veneno Lernæo, paulo ante: *Lernæa Lycidam*, &c. Sic lib. 3. *tuque Herculea corruptior unda*.

240 *Mactat Aconta Pholus*, &c.] Versus rotunditate & ἀναλήψει insignes: ut Virg. 9. *Ortygium Caneus, victorem Canea Turnus*. Vide infra v. 496.

246 *His*

Æneæ jaculum, prædonis tela tremiscant,
Hic tamen, hic vincit & * lautos obruit omnes, *Lege laudes.
Omniaque in proprios lucratur facta triumphos.
Miratur Bellona virum, stimulatque furentem
Parcius: & docilem gaudet vicisse magistrum:
Ipse alias discit iras majoraque Mavors
Prælia, & exemplum divus mortale secutus,
Dum Scythicis instat vivos reminiscitur * actus. * Marg. ausus.
Ibat fulmineo Phrygios mucrone fatigans
Fervidus Umbrasides, hinc nudo Troilus ense
Disputat, & mortem, menti qua cella secunda
Attonitu concludit atrox: frustra ille laborat
Solvere, cum nequeat fatale necesse refelli.
Mox premit Ascalaphum, fuit ille in terga, nec hastam
Exspectat, fallitque manum, sed fraxinus ictum
Sicca redire negans, reperit, figitque jugalem
Implicitum domino: trahitur retinentibus ille
Scansilibus potoque perit in sanguine mersus.

NOTÆ.

246 *Hic lautos obruit omnes.*] Quid *lautos? laudes* lego.

249 *Docilem gaudet vicisse magistrum.*] Pullum illum Martis, ipso Marte pugnaciorem: juxta diverbium, *πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων.*

254 *Nudo Troilus ense disputat.*] Legerim *dissipat*; sed *disputat* voluit: quod lib. 4. *gena disputat hydris* pag. 152. quem vide. Ἀνάλογον quid est in illo Homeri. Iliad. θ. *δόρυ μαίνεται ἐν παλάμῃσιν.*

255 *Et mortem, menti qua cella secunda.*] Qua menti est cella secunda, in occipite: vel de ventriculo, ut *ἰατρῶν παῖδες* aiunt, cerebri, intelligi potest. Ita dictum foret *cella mentis.* ut Lucret. *caulas palati, ætheris, corporis,* aliquoties dixit: ut *arx mentis. templum mentis,* Papin. *pectus mentis,* ut Gratius, qua de re Eustathius Suarthius Analect. lib. 2. cap. 8. Si vero de mento intelligis, simile erit illi Hom. Iliad. ε *αἰχμὴ δ' ἐξεχύθη παρὰ νείατον ἀνθερεῶνα.* & Corinth. lib. 8. *πηλεὸς εὐρυκύλαιο διήλυθεν ἀνθερεῶνος.* Virgil. lib. 10. *ferit eminus hasta sub mentum graviter pressa.*

257 *Cum nequeat fatale necesse refelli*] Phanocles apud Clem. Alex. lib. 6 Strom. *ἀλλὰ τὸ μοιράων νῆμ' ἄλυτον οὐδέ τ' ἔστιν ἐκφυγέειν ὁπόσοι γῆν ἐπιφερβόμεθα.* Livius lib. 1. *fati necessitas humanis consiliis rumpi non potest.* Phalaris epist. 37. *εἱμαρμένη οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων νομοθετεῖται.* Pindarus Pyth. Ode 12. *τό γε μόρσιμον οὐ παρφυκτόν.* Theophylactus epist. 2 *ἀνόητον ὄντως τὸ ζητεῖν ἀδύνατα. Arduum fatalia devertere,* ait Aurel. Victor Hinc *θεία βία* Græcis, Virgilio *ineluctabile fatum.* Homerus: *μοῖραν δ' οὔτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.* Vide plura & alia ab H. Stephano congesta Sched. 13. lib. 5.

261 *Trahitur retinentibus ille Scansilibus.*] Satisne caute pro illo ævo, cum se saltu in equos tollerent? *ἀνάληψις* itaque poëtica advocanda, sed & illa præter morem & decorum. Clem. quidem Alexand. lib. 1. Strom. Persas ait currum & *ὑποπόδιον* invenisse; sed quia addit *κλίνιον*, quid velit, liquet, pag. 225. Quod vero noster *scansile*, Budæus *subucem pedaneum*, Franciscus Philelphus *stapedem*, Junius *stabium*, vulgo *staffam staphiam* vocant. Cælius lib. 21. cap. 31. *subsellares* ex Avicenna, quod Magius reprehendit. Robertus Valturius de re militari, *ferrum scansile.* Corn. Fronto, pag. 258. *Pedule*, ait, *sub pedibus præstat utilitatem:* quod Magius (nescio an recte) ad fasciolas crurales transfert: Vide eundem de scansilibus prolixe agentem part. 2. cap. 14. qui inscriptionem veterem adfert, in qua est: *casu desiliens pes hæsit stapia tractus interii.* Idem Hieronymo illorum

 mentio-

Contentus cecidisse virum, premit agmina victor
Cætera Priamides & terna tricuspide clava
Funera continuat: fossos gemit Astilus armos,
Pectus Itys, vacuamque excussis ilibus alvum
Antiphates: Sed sæva licet, tamen inguine nunquam
Inferius grassata manus, tumidusque superbit
Poplitibus cæsis, humilem infamare triumphum.
Jam magis ardentem tenues consumere pugnas
In populum tædet, vulgari tela cruore
Immensus violare pudor: nec paupere fraudat
Plebem anima: furit in jugulos regumque ducumque
Acrior, & qua acies stipat gemmata cohortes
Irruit, Atridasque ambos, sed dispare telo

NOTÆ.

mentionem factam vult, & nominata *bistapiam*, ubi Marcellus Donatus legit *bistapiam*, in Comment. ad Suet. p. 597. Vide sis quoque Torrentium ad Caligulam Suetonii pag. 1430. Chrysostomi locus est in 16. caput Actorum Apostol. Homil. 34. pag. 687. ubi cum de domandis equis dixisset in ἀλόγοις, ait; τὸ δὲ ψυχῆς ἀτάκτου βαδιζούσης οὐδεὶς ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ καὶ πηδᾷ καὶ λακτίζει καὶ σύρεται χαμαὶ καθάπερ παιδίον. καὶ ἀσχημονεῖ μυρία, καὶ οὐδεὶς αὐτῇ ψαλίδας περιτίθησιν, οὐδὲ ποδοστράβας, οὐδὲ χαλινούς, οὐδὲ ὑποπιάζει τὸν ἡνίοχον ἐπιβάτην, τὸν χρηστὸν λόγον. Pollux & Hesychius ψαλίδας exponentes nihil habent, quod huic loco conveniat, nihil de ποδοστράβαις, nisi quis ποδοστράβας legat, quod tamen ipsa significatione alienum ab hoc loco. Forsan recte de scansilibus intelligendum erit: quorum usus non adeo novitius, ut ex Hieronymi loco, & inscriptione veteri, quam citat Magius, evincitur. Leo Imperator in Tacticis cap. 6. p. 57. aperte: εἰς δὲ τὰς σέλλας δύο σκάλας σιδηρᾶς nominat. In veteri inscriptione apud Camerarium, cap. 21. *suppedaneum* nominatur. Alii ad Constantini Magni ætatem sellarum initia referunt, idque Zonara autore: qua de re Piccartus ad cap. 13. lib. 4. Polit. Arist. Erant etiam in familia quadrigaria *Sellarii*: qua de re Jul. Cæsar Bulengerus libro de circo, cap. 43. Casaubonus doctiss. ad 6. Athenæi, cap. 16. simile quid in climacidibus notat, quibus sublevarant suos: κλίμακα καταπαιδεύζοντες ἐξ αὐτῶν. *Eustathius*, inquit Casaubonus, *cum Athenæi verba de climacidibus descripsisset, addit: sua quoque ætate, tale quid factitatum ab iis, qui dorsum inclinantes, conscensuris in equos erant pro stapedibus, quos vocant. Erat tamen jam ante Eustathii seculum usus eorum adminiculorum notus, quibus hodie utimur: faciunt enim illorum mentionem antiquissimi Rabbinorum, ut & alibi docemus.* Hæc ille. Poëta noster *Scansilia* nominavit οὐκ ἀστόχως, ut Lucret. lib. 5. *Insilia*, in textoria re: ita Plinius, *annus scansilis*, κλιμακτικός. Ammianus Marcellinus lib. 16. *elatos vertice scansili suggestus*, de coma loquitur. Ut Latini *nexilis*, *structilis*, *tinctilis*, *textilis*, *tactilis*, *insensilis*, *sessilis*, *deletilis*, *adapertilis*, quæ apud Lucretium & Ovidium reperias. Perottus ad Martialis 66. epig. *scansile, per quod ascendi potest.*

264 *Terna tricuspide clava.*] Ovid. *positoque tricuspide telo.*

267 *Tamen inguine nunquam Inferius grassata manus.*] Respexit ad illa, quæ Dictys: *Nec Patracli tantum mors gemitum illum cunctis incusserat, sed præcipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda, quod exemplum pessimum per mortales tunc primum proditum est, nunquam antea Græcis solitum.* Ovidius id non observat lib. 5. & 12. Metam. Neque Virgilius.

272 *Immensus violare pudor.*] Sic infra: *Immensa pariter nemorumque virumque ruina. Pars clypeis immensa sedet*, pro innumera: συνεχὲς πολὺν, ἀντὶ τοῦ ἀναρίθμητον. Ita Lucretius lib. 2. *& quasi longinquo fluere omnia cernimus ævo*, pro diuturno. Terent. *sexcenta tanta*, pro tot. *Curarum peperit millia quanta mihi?* Propert. Vide plura apud Rittershus. ad Guntherum lib. 4. v. 373.

281 Ipsa

Sauciat, hunc jaculis, illum sude: tertius ensem
Vulnificum passus plangit Calydonis alumnus,
Hos quoque fudisset, sic nunquam debilis ira,
Sic præsens semper virtus: at turba profundo
Interjecta gravem frustratur vulnere dextram.
Ipsa etiam ceu nulla dies, sic rara tyrannis
Atropos, inque animas inopes audacia major.
Nutabant Danai, jamque his spes nulla triumphi,
Nulla fugæ: fati fraudes, commenta deorum,
Et falsum Calchanta dolent, reditusque susurrant,
Si nulli post terga metus: mox Nestor, & ipse
Peliden Agamemno rogant: negat ille, suosque
Myrmidonas in bella tamen concedit agendos.
Hos ubi conspexit rapido prodire tumultu
Troilus, huc tendamus, ait, quænam hæc nova pubes?
Quis novus hic pulvis? an & hos huc destinat Argos,
Nunc primum & totas, properat consumere vires?
At superi melius, deerant quos perdere possem,
Et Stygio mandare Jovi, gladiusque timebat
Ocia: faxo igitur post fulmina Dardana discant,
Utilius latuisse domi: sic fatus Hypartum
Ductorem cunei, qua flammeus umbo coruscat,
Robore fraxineo figit, teloque moranti
Præcipitem perturbat equo: celer ille receptis
Gressibus, abjectaque hasta Clypeoque relicto
Acrius instantem fugit hostem: in castra recedens
Argolica, illic ante ipsum mactatus Achillem
Concidit, & fuso tentoria sanguine signat.
Frendet atrox, quantumque ingens dabat ira, lacertum
Erigit Æacides, ac toto robore nisus
Jam responsuros parat ictus: venerat ante
Lancea Priamidæ, lævosque invaserat armos
Hostis: at innocuum fallit Tritonia telum.
Sentit, & adversos incusat Palladis astus
Troilus: at jaculo melior fortuna secundo:
Lædit enim libatque humeros, & morte petita
Invenit indignans vulnus sine funere cuspis.
Tertia majorem cornus potura cruorem,

NOTÆ.

281 *Ipsa etiam ceu nulla dies, sic rara tyrannis Atropos.*] *Dies* erat in libris. Carolus *Deis*, sensus foret. Atropon ut Deis nullam, ita regibus raram fuisse: alterum vero, nullo die minus in reges sævitum.

294 *Gladiusque timebat Ocia.*] Ita Pyrgopolynices ille Plautinus de machæra sua feriata. Claudianus: *ipsos ignavia fluxit in enses.* Gunthertus: *ferrum sanguine pascunt.* Homerus Odyss. π. & τ. αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος.

Rapta manu: venit ecce abies, & ſtridula certos
Molitur jactus celſos præſagus in armos
Erigitur ſonipes: dubium, defendere tentet
An timeat, gaudetque tamen perculſus herilem
Anticipare necem, flexo tunc poplite fuſum
Invitus proculcat herum, fatumque tuentis
Heu juvat: ille quidem nolit, ſed dum gravis urget
Occupat Æacides, & jam ſurgentia ferro
Colla metit: longeque licet decurrere juſſa
Cæſa viri cervix, truncus manet, ipſaque nondum
Exarmata manus bellum factura movetur.
Quos caſus, quæ fata querar? quos Troile divos?
Troile, cujus opem gemit Ilios orba ſepultam:
Troile, cui meritæ ſpirant præconia famæ:
Troile, quem ſolum dignatur laudibus Argos,
Macte jaces! quique ante Phrygi ſpes publica vitæ,
Vix unum obleſſæ tutorem Memnona mortis
Stratus habes: funus lacerum ſpoliare parabat
Æacides, prohibet Memnon, miſereque parenti
Pignoris egregiis lugendos deſtinat artus:
Ipſe aliis lachrymas, ſibi bella: aliiſque tumultus
Fœmineos, ſibi tela movet, raptaque ſuperbum
Cuſpide victorem vindex premit: inguina telo,
Pectora libarat gladio, reſpexit Achilles,
Atque indignatus furialibus intonat orſis:
Et te fata vocant: Stygias prior hoſpes in alno
Expectat, Stygias pariter tranſnabitis undas.
Dixit, & Eoo jam dudum viſcera regi
Fraxineo perfoſſa ſtylo; niger emicat alte
Sanguis, & exutos mulcet Styx frigida manes.
Fit fuga Perſarum fuſo duce: ſævior inſtat
Myrmidonum princeps, ſic mens acceptaque ſuadent

NOTÆ.

316 *Troile cujus opem*] Ἀναπλόκῃ ἀναφορικῇ quater repetit *Troilé*. Ita Dionyſius Afer v. 794. & ter *ῥῦσαι*. ut Homerus *Nireus*. Idem Dionyſius quater *Ilion*. v. 815. Papinius aliquoties *Arcada* & *Perſephonen*, lib. 12.

329 *Spes publica vitæ.*] Ita Claudianus: *Publica morborum requies.* Epigram. de Apono.

341 *Eoo jamdudum viſcera regi Fraxineo perfoſſa ſtylo.*] Philoſtratus Iconum lib. 1. p. 741. *Βέβληται δὲ κατὰ τὸ στέρνον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν ὑπὸ τῆς μελίας.*

344 *Fit fuga Perſarum.*] Cointus illius ſocios Æthiopas lib. 2. Philoſtratus ipſum Memnonem Æthiopem, ut & Athenæus lib. 15. pag. 672. & 680. quo noſter reſpexit: *niger emicat alte Sanguis, & exutos mulcet Styx frigida manes*, propter aduſtum ſanguinem. Papinius lib. 12. *emicuit per mille foramina ſanguis.* Virg. *nigri Memnonis arma*, lib. 1. Æneid. *Manes exutos corpore vocat viduos* Silius lib. 5. [illegible] *morte, nec igne exutos, ſervans* [illegible] *Tartara luctus*, lib. 6. *exuto ſpe mœnia Roma Pulſandi.*

348 *Ultri-*

Vulnera: jam trepidos longum quæsisse tyrannos,
In vulgi jugulum violens furit, impetus iram
Mutat, & ultricem cogit plebescere dextram.
Ergo fugat pavidos, audentes fundit, inertes
Proculcat, redimitque brevi longa otia bello.
Viderat Iliacos fremere in certamine campos
Juppiter, & quanquam tardari pulvere visus,
Arma tamen cernit Vulcania, sævit in hostes
Sævire Æaciden, gaudet cum talia spectet
Nupturam pepulisse Thetin: pallore minori
Phlegræos montes, Phlegræaque bella timeret.
Ipsa virum strages numerat natoque superbit
Immemor haud fati, mater: sic gloria vincit,
Charaque suspendit mirantem prælia fluctus.
Quippe videre juvat, & fas sperare triumphum,
Cum manus una fuget fugiatque exercitus omnis.
Haud aliter, cum canit ager, cum messis adulta,
Cedunt æstivo fugientia jugera vento.
Ultimus effracti tardatus vulnere currus
Cardine jam clauso socios poscebat Iolas
In gressum, periere preces, en Pelias hasta
Transfactum affigit foribus, portæque maritat.
Tandem, castra licet longe, paucique sequantur,
Urbs juxta cedit vix exorante Minerva.
Crastina luctificos mœsto thermone jugales
Vix aurora movet: nunquam tam prodiga roris,
Tam large satiavit agros stupet ebria tellus
Hos imbres non passa prius, sic ubere fletu
Natum questa parens: huic adgemit axis uterque,

NOTÆ.

348 *Ultricem cogit plebescere dextram.*] Papinius lib. 12. *Gatera plebeio desævit vulnere virtus.*

355 *Nupturam pepulisse Thetin.*] Vide lib. 1. v. 336. lib. 2. v. 574.

361 *Minus una fuget, fugiatque exercitus omnis.*] Lib. 4. *Turba fugit, solusque fugat.*

367 *Portaque maritat.*] Παυνυχῆμον. Catul. *At si forte eadem est ulmo conjuncta marito.* Claud. de Magnete, *ferrumque maritat Aura tenax.* Autor pervigilii Veneris: *ramus comam resolvit de maritis imbribus.* Item: *In sinum maritus imber fluxit almæ conjugis.* Horatius: *lege marita.* Vide Scaliger. ad Catullum, pag. 94. Prudentius in Apotheosi: *Intactam thalami virtus divina puellam Sincero afflatu per viscera castra maritat.* Ita Lucret. lib. 3. *conjugium corporis atque animæ*, pag. 100.

370 *Crastina luctifices mœsto Thermone.*] Legendum *temone:* quod & Carolus viderat: Papin. *& jam temone supino Languet Hyperborea glacialis portitor ursa.* Claud. de Consulatu Probini & Olybrii; *Blandius elato surgant temone jugales.* Ennius apud Festum, *superat temo stellas.* Vide Scaligeri conjectanea.

371 *Nunquam tam prodiga roris.*] Propter lachrymas: vide lib. 2. v. 203. Alcman apud Plutarch. Sympos. lib. 3. *rorem aëris & Lunæ filiam* nominat.

Lux pallens, laceræ nubes, & faucia cœli
Forma, nec Idalio fpirat decor integer aftro.
Titonum fupereffe piget, pofcenfque fepulchrum
Odit victuram per fecula longa cicadam.
Legerat in tumulos Nabathææ meffis odores
Ambitiofa parens, natoque fuprema parabat
Funera: mox volucrum famulantibus aftitit alis
Exequias factura phalanx, avis unica Phœnix,
Et Progne non una venit, cavat Ardea roftro
Marmoreum foffore folum, lufcinia planat.

NOTÆ.

375 *Saucia cœli forma.*] Lucret. *fpecies diei*, lib. 3. Nofter in re fimili: *in rifum redeunte polo: læfi facies reditura fereni.* Sidon. lib. 8 epift. 12. *tam clemens eft facies cœli:* Lucanus lib. 5. *Læfum nubs diem.* Cointus in ejufdem luctus defcriptione: ἠὼς δ' ἐστυγνάζετο καλυψαμένη νεφέεσσιν, &c. qui ex cruore Memnonis fluvium natum comminifcitur, lib. 2. p. 218.

378 *Odit victuram per fecula longa cicadam.*] Qui Auroræ beneficio, in cicadam mutatus erat, mortem propter dolorem ex obitu filii, exoptat. Hunc Tithonum Priami Germanum Dio Caryfoftomus nominat in Orat de Troja nunquam everfa. Pindarus inde ἀνεψιὸς ζαμενὴς Ἑλένοιο Μέμνων. Nem. Od. 3. Eadem Apollod. lib. 3. p. 181. Dictys Memnonem cum Indorum & Æthiopum copiis ad Trojam veniffe vult, lib. 4. Paufanias Æthiopem fuiffe ex Græca colligit pictura: non tamen ex Æthiopia, fed Sufis Perficis Trojam veniffe, in Phocicis, pag. 348. Diodorus Sicul. lib. 4. pag. 276. Tithonum ufque ad Æthiopiam exercitu veniffe, indeque cunabula fabulæ de Memnone ex Aurora. Philoftratus ex fententia Apollonii ait, nunquam illum ad Trojam veniffe, in Æthiopia regnaffe lib. 6. de ortu Apoll. cap. 8. eadem in Heroicis cap. de Antilocho, pag. 672. Diodor. Siculus lib. 2. p. 109. à Teutamo Trojam miffum (nifi error fcripturæ,) Sufis profectum hoc & Paufanias dicebat, Theffalorum vero infidiis trucidatum. Calliftratus in ftatuis eadem, quæ Philoftratus. Reliquias illius à forore Himera in patriam tranflatas vult Dictys lib. 6. Ovidius illas in Memnonidas aves converfas, lib. 13. Adeo nempe in fingendi licentia, cujus impetus Zephyros exceffit; ut Claudianus loquitur, falfum à feipfo diffidet. De ftatua Memnonis cui ἠχὼ ἀντηχεῖ multi fcripfere. Eufebius in Chronicis. Dionyfius in περιηγήσει. Strabo lib. 17. Plin. 36. Philoftratus in vita Apoll. lib. 6. cap. 3. in Iconibus p. 741. Lucianus in Toxari. Juvenal. Sat. 15. Tacitus 2. Annal. ad quem vide Lipfium, qui nefcio an recte, Philoftrato illud figmentum, & illius impuro Mago imputat. Paufanias etiam in Phocicis & Atticis videatur.

381 *Volucrum famulantibus aftitit alis Exequias factura phalanx.*] Plinium vide lib. 10. cap. 25. Ovidium 13. Ælianum lib. 5. cap. 1. de animalibus, Cointum lib. 2. p. 225.

382 *Avis unica Phœnix.*] Ovidius Amorum 2. Eleg. 6. *Et vivax Phœnix unica femper avis.* Claud. 2. de laudibus Stiliconis. *Unicus extremo Pkœnix procedit ab Euro.* Vide infigne hujus poëmat. de Phœnice. Lactantium de eodem in Elogia. *Hoc nemus, hos lucos avis incolit unica Phœnix, Unica fed vivit morte refecta fua.* Vide quæ de Phœnice Marcellus Donatus in Taciti lib. 5. pag. 164. & Pierii Hieroglyphica lib. 20. Sympofii ægnima elegans eft: *Vita mihi mors eft, morior, fi cœpero nafci: Sic folus manes ipfos mihi dico fepulchrum.*

384 *Lufcinia planat.*] Tempus fecundæ fyllabæ vitio productam clamabunt, qui Lufciniam dictam putant cum Varrone (alii tamen *lufciolam* inibi legunt) quod luctuofe canere exiftimetur, vel Horatii illud 2. Serm. 3. legerint; *Lufcinias foliti impenfo prandere cœmptas*, & Martialis illud: *Lufcinia tumulum fi Thelefina dedit.* Sed errabunt illi, dum clamabunt: doctiores agnofcant ibi συνίζησιν vel συναίρεσιν, Giphanius ad Lucret. pag. 240. Lambinus ad Horat. Sat. 7. lib. 1. Heinfius, *Lufciniaque gutta:* in Anacreontico. Andreas Schottus

vir

Psittacus inscribit apices, Philomela precatur,
Plangit Olor, Turtur tinnit, Junonius ales
Lustrales sparsurus aquas properabat: at omni
Dura Phrygi, revocat motas Saturnia pennas.
Forte Jovi referens Telchinum tela, redibat
Rex avium, at viso cunctatur funere, fulmen
Deponens, aliasque faces incensaque thura
Corripit & sacris solatur odoribus aras.
Jam flammæ sopita fames, jam plena soluto

NOTÆ.

vir doctus versum illum vertens, *ἀηδόνες λέσχην ἐγκαθήμεναι*, *Luscinia loco insidentes publico.* Sic idem Horatius *vindemiator* quatuor syllabis. Sat. 7. lib. 1. ut Nasidienus Sat. 8. lib. 2. quamvis Acron *Vindemator* legat. Sic Catullus *Formianus.* Ita *Fluviorum rex Eridanus*, ut vult maximus Scaliger ad Catull. p. 121. Sic Lucilius: *Maluisti dici. Græce ergo Prætor Athenis, id quod maluisti.* Ovid. 15. Met. *Inde legit Capreas promontoriumque Minervæ*, 3. de Ponto El. 4. *Æneidos vati grande fuisset onus.* *Fluctuat* Lucret. lib. 3. bisyllabum. Prudent. lib. 2. contra Sym. *cum pulchrum Poësis castraverit Atyn.* Plura exempla sunt apud Lambinum lib. 1. Satyr. 7. Horatii.

Luscinia planat.] *Κατακλαίει, διαψαλίζει.*

385 *Philomela precatur.*] Distinguit philomelam à lusciniis fortasse respicit ad illam Varronis & Gorgiæ sententiam, qui Philomelam in hirundinem, Prognem in lusciniam mutatam volunt, quod & Apollodorus lib. 3. pag. 199. Scribit. Vide Jacobum a Cruce Sylloge 3. p. 664. Bernartium ad Sylvas Papinii. Ante tamen dixerat, *Et Progne non una venit.* Cantum vero Philomelæ vide graphice depictum à Plinio, lib. 10. cap. 29. cujus imitationem *ἡμετέρως* Nathan Chytræus in auctario Maii, & Janus Tagautius 3. parte Gallicorum poëtarum, non invitis Musis secuti sunt. Plinius lusciniam etiam candidam visam memorat: Lilius Gyraldus lusciniam in ore Stesichori concinuisse; Pausanias easdem ad Orphei tumulum suaviores cantus reliquis canere refert.

386 *Plangit olor.*] Quia siticen esse sui funeris, ab omnibus antiquis & novitiis scriptoribus, præter Ælianum, Cæsarem Scaligerum & Bodinum putatur, præficæ sive funeræ næniam illi cum turture assignat. Vide Nazianzen. Orat. 34. p. 554.

387 *Lustrales sparsurus aquas.*] Ad morem veterum, ut & inferius illud, *jam plena soluto urna viro.* Virgilius huc facit 6. Æn. *Ossaque lecta cado texit Chorinæus aheno: Idem ter socios pura circumtulit unda, Spargens rore levi & ramo felicis olivæ.* Vide plura apud Kirchmanuum in funebribus, lib. 3. cap. 9. Lustrabant vero sulfure, igne, aqua; de quibus multi multa: cantu etiam, ut vult Valerius Flaccus lib. 3. *Atque ita lustrifico cantu vocat*; etiam ovis: vide Marcellum Donatum ad Sueton. Scaligerum ad Ætnam pag. 125. Etiam Dii lustrabantur: Sic Pallas apud Papin. in fine lib. 8. cum vidisset Tydea *vivo scelerantem sanguine fauces, Non prius astra subit, quam mystica lampas, & insons Elisos multa purgavit lumina lympha.* Elisos nescio an fluvius, in quem Diogenes Cynicus se mortuum abjici voluit, apud Laërtium: sed ibi *Ἰλισσὸς* legitur; Ilissus, cujus Papinius meminit. De equis etiam certaturis aqua veteri superstitione lustratis vide Rubenium Electorum lib. 2. cap. 18.

389 *Forte Jovi referens Telchinum tela.*] De Telchenibus Strabo lib. 10. pag. 325. pluribus agit, Junius in Adagiis. Camerarius problemat. 2. Decur. 3. Diod. Siculus lib. 5. pag. 327. Nazianzenus in epist. 61. Gyraldus de Diis gentium Syntag. 1. Vide etiam Bonav. Vulcanium Annotat. in Callimachum, pag. 216. Noster cum Papinio fabros fuisse vult, de quibus in fabulis, illos falcem Saturni excudisse. Papinius monile Harmonies illorum opus facit & Cyclopum. lib. 2. Noster Jovis fulmina ab illis fabrefacta vult. Aquilæ illa vectori committit cum Papinio: *non fulminis ardens Vector adest.* Hinc *armiger Jovis*, & *minister fulminis.* Hor. lib. 4. carm. & *famula Jovis.* Juvenal. Sat. 14. quia immunis ab ictu fulminis. Vide Plin. lib. 2. cap. 55.

Urna viro, redeunt volucres, mulceutque parentem,
Annua Memnonio pactæ ſolennia buſto.
  Parte alia natis flendos inſtaurat honores
Infelix Hecuba, heu quantos enixa dolores.
Jam tumulos numerare licet, jam tertia plangit
Funera: ſic Niobe geminis orbata pharetris,
Quem peperit populum flevit, nec parcior ira
Junonis: gravis huic Saturnia, Delius illi.
  Aruerant lachrymæ, deploratuſque ſepulchri
Jam tacitus, jam ſiccus honos: at ſolus in altas
Maternus creſcit curas dolor, excitat ægrum
Anxietas animum, fraudeſque in vota miniſtras
Ultor habet gemitus: ſtabant radiantia Phœbo
Templa ſuburbano, nomenque auctura tegebat
Lanugo Thymbræa deum, circumque ſupraque
Umbrabat dominas foliis ornantibus aras.
Huc Hecuba in facinus audax, invitat Achillem,
Conjugii factura fidem: venit ille, ſed arma,
Sed comites nulli, ſolum ſibi Neſtore natum
Jungit, vix gladio cingi memor: omnia linquit,
Dum miſer optatos properat viſurus amores.
  Quin Vetat inſidias credi, fraudeſque timeri
Ipſe locus, templique fides: at matris, adulter
Dardanus imperio, poſt læſa cubilia ſævum
Nil reputans, pacemque deum, delubraque turbans,

NOTÆ.

395 *Annua Memnonio pactæ ſolennia buſto.*] Deſcribit Ovidius 13. Metam. Alibi: *Sic Memnonis umbra Annua ſolenni cæde parentat avis.* Vide Moſchum Eidyllio 3. Mart. lib. 10. epiſt. 61. *Manibus exiguis annua juſta dato:* Græcis ἔννομα καὶ νομιζόμενα ὁσίως τῷ σώματι ὅσων εἶναι νομίζει. Iſid. Peluſ. lib. 4. epiſt. 157. pag. 80. vide ſupra v. 75. & Heraldum ad Martialem d. l.

402 *Aruerant lachrimæ.*] Apollonii Rhetoris erat: οὐδὲν δακρύου θᾶττον ξηραίνεται, quod etiam apud Ciceronem, Curtium & Quintilianum reperies.

405 *Fraudeſque in vota miniſtras Ultor habet gemitus.*] Ovid. *grande doloris ingenium.* Nazianzenus in funere parentis: ἀμήχανον τὸ πάσχον, p. 304. item epiſt. 66. Fulgentius Planciades Mythol. lib. 1. p. 129. *Doloris anguſtia, quæ ſemper inquirit neceſſitatis ſolatium,* &c.

408 *Lanugo Thymbræa.*] Dictys lib. 2. lucum nominat: noſter per *lanuginem* lauretum intelligit, ut ſequentia explicant. Ita *umbram* Poëtæ pro arbore: *Multaque cantantes umbra tegebat aves. Multas nemorum conſumpſerat umbras,* lib. 14. Silius Papin. *Nuſquam umbra veteres.* De loco convenit inter noſtrum & Philoſtratum in Heroicis pag. 781. Laurus autem aris & templi erat proxima, quia inde coronas ſacrificantes ſumebant. Vide Paſchal. lib. 4. de coronis, cap. 14.

417 *Poſt læſa cubilia ſævum nil reputans.*] Qui enim ſemel verecundiæ limites, &c. nota ex Cicerone. Johannes Secundus in hanc ſententiam: *Et gravius peccant, ne non peccaſſe putentur.* Græcum in illos proverbium: γυμνῷ κεφαλῇ, quo utitur Chryſoſtomus p. 714. Orat. de Babyla martyre. Vide ſimilem γνώμην apud eundem lib. 2. de Sacerdotio pag. 37. edit. Hœſchelii.

418 *Pacemque Deum, delubraque turbans.*] Virg. 3. Æneid. *exorat pacem Divum precibusque jubent expoſcere pacem.* Sil. lib. 6.

Sctro

Occubit armatas post ipsa altaria turmas.
Vix fallunt animi præsagia, venerat heros
Martius, inque ipso trepidus ter limine gressus,
Fixit, ter rediit, atque alternante pavore
Erectæ sedere comæ: ter præscia fati
Effigies lachrymata Dei, stupet ipse timorem,
Ter timuisse negat: ruit ecce invisa juventus
Voce minax, dextraque ferox, mediumque coronat
Armata statione virum: prior occupat acer
Priamides. Ne flecte gradum: sponsæne petitæ
Amplexus habiturus abis? venit ecce, sed illam
Ornatu studiosa parens, jussisque moratur
Mollibus, & trepidam primæ docet oscula noctis.
Dixerat, & gladium vibrans, & vulnera præceps
Prima petens: Nunc nunc addit, nunc si qua jacentum
Gratia, si quis amor lapsis, hoc sanguine, cives,
Expectat Phrygii suprema piacula manes.
Ille quid? Unde animi? vel quo fuga? turpe precari,
Et veniæ spes nulla: tamen mox veste lacertum
Multiplici munit, ac rapta cuspide, quantum
Nuda potest virtus & vis obsessa, repugnat:
Et populum manus una metit, nec segnior ira
Antilochi premit, instat, agit, laudisque supremæ
Ambitus, & præceps dat desperatio vires.

NOTÆ.

Scire nemus, pacemque loci explorare libebat. Symmach. lib. 1. ep. 48. *Valetudinem in solido locavit pax Deorum.* Vide Brissonium de formulis lib. 1. p. 81. lib. 2. p. 207. Lucret. & Plaut. *pacem ventorum*, eadem formula dixerunt.

420 *Vix fallunt animi præsagia.*] Papin. *vatum non irrita currunt Omina*: hoc est, *Augurium mentis.* Silio lib. 13. Vide Artemidorum initio Onirocrit. Ita in carmine de Virgilio, Catal. Scalig. *O sopor indicium veri*, pag. 137.

421 *Ter limine gressus Fixit, ter rediit.*] Claud. lib. 2. de raptu: *ter cardine verso Præsaga cecinere fores, ter conscia fati* &c. Propert. lib. 2. *Ibat & expenso planta morata gradu.* Tibul. lib. 1. *O quoties ingressus iter mihi tristia dixi, Offensum in porta signa dedisse pedem.*

426 *Mediumque coronat Armata statione virum.*] Sic infra etiam, *nocturna statione Phryges*, v. 555. Lucret. lib. 4. *& Luna videtur in statione.* Virg. 10. Æneid. *Frangere nec tali puppim statione recuso.* Papin. lib. 4. Sylv. *Præfecit stationibus virum.* Idem de Argi oculis: *non si mihi lumina mille, quæ sacer alterna tantum statione tenebat.* Vide multis agentem Bernartium ad lib. 1. Statii.

442 *Præceps dat desperatio vires.*] Seneca lib. 1. de Clementia cap. 12. *Acerrima virtus est, quam ultima necessitas extundit.* Flavius Vegetius lib. 4. de re milit. cap. 25. *Necessitas quædam virtutis est desperatio.* Curtius lib. 5. cap. 4. *Ignaviam quoque necessitas acuit; & sæpe desperatio spei causa est.* Nazianz. epist. 32. αἱ χρεῖαι ποιοῦσι πολεμιστάς, pag. 796. Florus lib. 2. cap. 3. *Necessitate aucta virtus, causa fuit victoriæ.* Silius lib. 10. *Atque animos jam sola dabat fiducia mortis.* Cointus lib. 12. Τρωσὶν γὰρ ἐνίπτεσθαι μέγ' ἀνάγκη θάρσος, ὅτε σφεας Ἄρης καὶ ἀνδρῶν περ ἐγείρει, & quæ sequuntur. Guntherus lib. 10. *Audaces mors certa facit, pellitque timorem Desperata salus*, ad quæ alia congessit αἰσχρολογιῶν Rittershusius ab illis diversa. Consimilia aliquatenus sunt,

Sic quercus geminas certat pagana bipennis
Centena truncare manu, vix vulnere multo
Exhaustæ tandem nutant, lapsasque sequuntur
Immensæ pariter nemorumque virumque ruinæ.
Haud secus heroes perstant, nec vincere pronum
Teucris, mille licet mortes hinc inde fatigent,
Nec jam vulneribus pateat locus: improba donec
Ipsa virum virtus fractos consumserat enses.
Mox Phryges incumbunt propius, prolapsaque nondum
Congestis clypeis casura cadavera, sisi
Quos nequeunt armis, armorum pondere vincunt.
  Vidit, & ultorem Phœbus curvaverat arcum,
Tela dabat Pallas, vetuit, pater igne, sagittis
Obvius intentis, & pacem fulmine sanxit.
Gaudet Alexander, faveant ceu numina factis,
Et placeat fraus illa deis: avibusque ferisque,
Proh scelus, extorres artus & funera nuda
Projecisset atrox: melior ni justa moneret
Frater, & infandas Helenus compesceret iras.
  Heu quas lugendi facies, quos undique vultus
Communis Danaum dolor induit, inde querelæ,
Hinc lachrymæ, cum bina ducum cervice redirent
Funera, mortalique rogo duo numina belli
Relligio permissa daret: nec separe luctu

NOTÆ.

Audendo magnus tegitur timor. Lucan. lib. 4. *Et quis non fortis virtute coacta.* Ibid. *Est ubi dat vires nimius timor.* Papin. *Est ubi despectus nimius juvat.* Claud.

448 *Mille licet mortes hinc inde fatigent.*] Papin. lib. 9. *Mille modis lethi miseros mors una fatigat.* Idem lib. 6. *Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes.* Prosper Aquitanicus: *Mille modis miseros mors rapit una homines.* Silius lib. 4. *Mille simul lethi facies.*

449 *Nec jam vulneribus pateat locus.*] Sic infra pag. 777. *an cunctos in vulnera computet artus.* Ovid. 3 Metam. *Jam loca vulneribus desunt*, lib. 6. *Nec quicquam nisi vulnus erat*, lib. 15. *unumque erat omnia vulnus*, in Ibin: *Unum qui toto corpore vulnus erat.* Illud Ovidii etiam est: *Non habet in nobis jam nova plaga locum.* Lucanus imitatur Ovidium lib. 2. *aquataque vulnera membris*, lib. 9. *totum est pro vulnere corpus.* Papinius etiam lib. 5. *totumque in vulnere corpus:* & Silius lib. 10. *tum tota corpora vulnus.*

453 *Quos armis nequeunt, armorum pondere vincunt.*] Lucan lib. 4. *Telorum nimbo peritura & pondere ferri.*

454 *Ultorem Phœbus curvaverat arcum.*] Propter loci religionem profanatam. Philostratus Achillem ab Apolline & Paride interfectum scribit. Ovidius à Paride. Cointus ab Apolline. Dio Chrysost. ab Hectore. Vide etiam Libanium in Vituperio Achillis pag. 101.

456 *Pacem fulmine sanxit.*] Apollodori in alia re similis facto lib. 2. [illegible]. Hyginus fab. 21. *Jupiter inter eos fulmen misit atque ita eos distraxit.*

459 *Funera nuda Projecisset atrox.*] Projicere proprium hac in re, [illegible]. Vide Heraldi Animad. ad Iamblichum cap. 10.

465 *Duo numina belli.*] Ut Virg. *duo fulmina belli*, quod à Lucretio sumpsit. Ita Hannibal Silio lib. 15. *fulmen Carthaginis.*

466 *Nec separe luctu.*] Papin. lib. 4. *tu separe coetu.* Valer. Flaccus lib. 3. *separe urna.*

Myrmidones Pyliique dolent, certamine pulchro
Fletur, & æquanti jam jam latet agmine Nestor.
Sic si destituat superum pater, orba querantur
Sydera, & ignoto contendant funera fletu.
Vincendi jam nulla fides: nec fata, nec ipsi
Spem præstant superi: perstant tamen ire, deosque
Consultare libet, redeantne, an prælia firment.
Sed redeant potius, nec enim fiducia bellis
Æacide fuso: Calchas it, quærit, & audit,
Audit Achillea vincendum prole Pelasgis.
Pyrrhus erat, quem fata dabant, hunc Scyrius hospes
Servat, fœminei quondam nutritor Achillis.
Nec mora, decreto procerum Menelaus ituras
Disponit classes: novique & dicere pronum,
Quas remo lassavit aquas, quos legerit olim
Portus, quæ freta, quas urbes, Calydonea virtus
Dulichiis adjuta dolis: cum puppe propinqua
Te Delos, te celsa Samos, te Bacchica Naxus
Raderet: at residem rursus Bellona fatigat,
Armato modulanda stylo: produxerat ardens
Mygdonios in bella Paris, jamque agmine toto
Maximus in numeris fratres æquare triumphis
Destinat, augescunt animi, majorque videtur
Ipse sibi: laxat arcus, & tela superbit

Notæ.

urras. Prudentius: *segrege, congrege.* Æmilius Prob. in Eumen. *separatis temporibus*, pro diversis, pag. 183.

469 *Sic si destituat superum pater.*] Lucanus: *quando pietasque fidesque destituunt*, lib. 105. Seneca cont. 9. lib. 2. *sine causa sæpe fluit, & sine ratione destituit.* Propertius: *hic vita magistris Destituit querna pellere glande famem.* Juvenalis aliter quam vulgo: *Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.* Sed & *destituat* ad sidera referri potest, & hoc resumi, quod frequentius in lingua Latina.

473 *Redeantne, an prælia firment. Sed redeant potius.*] Elegans ἐπανόρθωσις. Tibul. lib. 3. *Sive sibi conjux, sive futura soror: Sed potius conjux.* Propert. lib. 2. *Sic igitur prima moriere ætate Properti, sed morere.* Ovid. 11. Metam. *natura factus, an arte, Ambiguum, magis arte tamen.* Sic in carmine Virgilii in Catal. Scaliger. *Præterea si vera fides, sed vera probatur.* Ita Oraculum Delphicum de Lycurgo:

Δίζω ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι.

Quod est apud Galenum in hortatoria ad artes pag. 4. & Themistium Euphraden, Oratione 5. Chrysostomus in Psalmum 44. p. 771. πάλιν οὕτω, πάλιν λαλήσω, τί ὄφελος, μᾶλλον δὲ ὄφελος &c. Vide insignem locum.

477 *Hunc Scyrius hospes servat.*] Lycomedes. Vide Papin. in Achilleide.

484 *Te Delos, te celsa Samos, te Bacchica Naxus.*] Ex Papin. lib. 1. Achil. v. 4. &c. De Samo illud Strabonis lib. 14. Scitum ex Menandro: *μὴ ὀκνεῖν αὐτῇ ἐφαρμόττειν τὴν λέγουσαν παροιμίαν, ὅτι φέρει καὶ ὀρνίθων γάλα*, pag. 438. *Delus* proverbio locum dedit, *delius natator*, quod abstrusæ eruditionis & à nemine declaratum ait magnus Scaliger lib. 3. Poët. cap. 84. si nempe ad primam originem spectes, nam Socrates illud ut antiquum usurpavit. Vide Diogen. Laërtium & Erasmum.

Spargere morte alia, majoribus utitur armis:
Nunc gladii pugiles, longo nunc fraxinus ictu
Fulminat, hi propius audent, hic eminus urget.
Hac non arte citat contum Scytha, gela Sycamber.
Pila Ligur, jaculum Medus, Persesque sarissas,
Ense Thoanta, Lamum telo, sude Dorcea fundit.
Ora Thoas plangit, Lamus inguina, pectora Dorceus,
Hunc Pylos, hunc Pleuron, illum misere Celenæ.
Parte furens alia cognatos impiger hostes
Turbabat Telamone satus: septena coruscans
Terga boum, hasta viro quercus jaculabilis uni,
Unam passa manum, non ferrea scuta superbum
Velavere latus, sive has bellare proterva.
Non tulit ira moras, seu lato pectoris orbe.
Se totum latuisse ratus: sic sævit inermis,
Sic premit armatos: maturat fata cadentum
Terror, & ignavis mors est vidisse furentem.
Hunc Paris intuitus paulum hæret, an ense sequatur,
An jaculo: tandem Cortinia tela resumens,
Hic quia certa manus, & nunquam surda volenti,
Corython viduat arcu, pharetramque sagittis
Arcum læva premit, intendit dextera nervum,
Utraque suspendit telum, insidensque sagittæ.
Ductor in angustum visus coit: ibat arundo

NOTÆ.

494 *Hac non arte citat contum Scytha* &c.] Tela & arma variarum gentium habes apud Papin. 2. Achilleid. v. 417. *quo Paones arma rotatu*, &c. Vide nostrum etiam lib 5. v. 312. Vide Alexand. lib. 7. cap. 22. Tiraquellum inibi; Marcel. Donatum in dilucidat. B. odeum lib. 1. cap. 19. De Gesis Casaub. ad Strab. lib. 3. pag. 58.

496 *Ense Thoanta, Lamum telo, sude Dorcea fundit, Ora Thoas plangit, Lamus inguina, pectora Dorceus, Hunc Pylos, hunc Pleuron, illum misere Celenæ.*] Rotunda & ἀναλήψει venusta sunt talia, in quibus multi ingenium exercuerunt, si non ostentarunt. Tale est illud Cytherii Sidonii jucundissimum, quod Ausonii versibus addi solet: *Almo Theon Thyrsis*, &c. Tale magni & literatissimi Imperatoris Hadriani: *Ut belli sonuere tubæ*, &c. Tale & Papinii illud lil. 9. Theb. pag. 323. v. 764. *non firma Lamum, non insula* (ita enim, non *insula* legendum) *Lygdum*, & quæ sequuntur. Vide supra v. 240.

504 *Seu lato pectoris orbe Se totum latuisse ratus.*] Mugilis hæc est ineptia & struthiocameli, qui capite operto credit latere, quæ non ipse videt, ut Claudian. lib. 2. in Eutropium loquitur. Vide Oppianum 4. Halieut. pag. 630.

510 *Certa manus, & nunquam surda volenti.*] Sic ante, *surdi rota praterit axis.* Homeri est metaphora Iliad. λ. κωφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος οὐτιδανοῖο. Propertius: *Ipsius tibi sit surda sine arte lyra*, lib. 4. Papin. lib. 10. *& surdos expedit arcus. Surdum figurarum discrimen.* Plinius de statuis in alterius honorem transfiguratis. Silius lib. 10: *votorum haut surda meorum Arma electa dicat*, lib. 11. *Flagrantem ut vidit juvenem surdumque timori.*

511 *Corython viduat arcu.*] Papin. lib. 9. *cœlestibus implet Corython telis.* Luctatius: *Corythos theca arcus, pharetra sagittarum, sagma scuti.* Papinius id neglexit, noster observat.

517 Ipsa.

Hinc pennis pectus tangens, hinc cuspide lævam:
Jamque emensa fugam, lateri insidiata sinistro,
Ipsa morte madet, sed juncti frigora lethi
Ira ardens nescit, donec fuso hoste, furentis
Ultrix tempestas animi satiata quiescit.
Sic dextros in vota deos, alternaque fata
Felices habuere manus, felicior illa
Quæ cædis scelerumque faces, bellique tyrannum
Abstulit, & mæchos dedit ire in tartara manes.
Vade nocens, quo noxa trahit: te sexta meretur
Tenariæ spelunca domus, si quartus amores
Tractus habet, quintusque viros: at adultera vitant
Funera, & incesto congressos Marte tyrannos.
Te plaga sulphureas Titanum amplexa latenas
Demerso clausura sinu, nox ultima, & ima
Poscit humus: tibi Styx odium, Phlegethonque vapores
Cocytus lacrymas, Acheron lamenta propinat.
Te portu procul ire Charon, & limine cogat
Cerberus: at tandem cum jam transmissus abibis,
Occurrant Herebi pestes, mors omnis in unum
Acceleret jurata caput: tibi Tantalus undas,
Ixion radios, saxum remeabile reddat
Sisyphus, ac Tityus volucres: hæc gaudia sumas,

NOTÆ.

517 *Ipsa morte madet.*] Ajax *αὐτόχειρ* multis Græcis & Latinis proclamatus, quod pueri sciunt. Quidam tamen in diversam partem abeunt; bene gnari Græcos suis laudibus & scenæ multum dedisse: id abunde Sophoclis interpres innuit in argumento Ajacis lorarii: primum enim ex aliorum opinione à Paride sauciatum, multumque sanguinem stillantem ad naves contendisse ait: deinde luto obrutum interiisse, cum ferro invulnerabilis esset. Addit etiam quod huc spectat, tantum in latere vulnerari potuisse, corpore reliquo Herculis leonina intecto: quod etiam apud Philostratum legitur pag. 693. in Heroicis.

524 *Vade nocens, quo noxa trahit.*] Cointus, Dio & Philostratus in Heroicis, item Apollodorus & Parthenius cap. 4. pag. 234. à Philoctete sauciatum volunt, eundemque mortuum. Oenone medicinam, quam sola adferre poterat, negavit: sed illam pœnitentia ductam animi dolore exspirasse. Thucidis, Græcus interpres describit Philoctetem: *ἀλλὰ τὸν πάγκακον θάνατον θέλειν τοῦτον τεθνάναι, καὶ μὴ φθέγγεσθαι τὴν αἰχμὴν* &c. lib. 1. pag. 9. Id quoque advertendum, eundem, quem omnes cum nostro conviciatum eunt, ex adverso ab Isocrate maxime laudari in encomio Helenes. Prosequitur autem illum *ἀποστροφῇ* ut Papin. lib. 11. Etheoclem & Polynicem: *Ite truces animæ.* ut Claudianus Ruffin in fine lib. i.

Te sexta meretur Tanariæ spelunca domus.] Aliter tractus infernales distinguit, quam aut Virgil. lib. 6. aut Ovid. 4. Metamor. Silius etiam decem regiones sive animarum stationes lib. 13. fingit, diversas tamen ab his: ita ut satis appareat, Poëtas finium regundorum, præsertim in locis illis, rationes ignorasse. Totum vero hoc ad imitationem Claudiani compositum, quod facile unicus ille versus arguat: *Dum mare sorbet aquas, imbres dum nunciat Iris.* Claud. carmine in Ruffinum eodem modo concludit: *Dum rotat astra polus, feriunt dum sidera venti.*

535 *Tibi Tantalus undas, &c.*] Vide lib. 4. v. 201. ita Nazianz. posteriori in Julianum, pœnas has illi imprecatur, pag. 122.

Dum mare ſorbet aquas, imbres dum nunciat Iris.
Poſtquam Helenen trepidas exurens nuncius aures
Percutit, ingenti longum ſuſpenſa dolore
Vox pariter lacrymæque hærent, fugitivaque fallit
Mens, ſubitam mentita necem: vix rore madenti
Frigidus in ſenſum remeat dolor: ilicet ori,
Et laceris irata comis, circumſpicit enſes,
Et cauſas jam mortis habet, taciteque volutat
Cujus furetur gladium, quem tela precetur,
Ipſa ſua moritura manu: ſenſere furentem
Iliades, nimiumque auſos lenire dolores
Aggreſſæ vicibus: dux blandior ipſe furenti,
Quod ſpretis nunquam Phrygiis optaſſet Achivos.
Finis erat Lacrymis, pariterque exhauſta latebat
In noctem progreſſa dies: at fervidus ira
Tydides, quamvis fractos, & in ipſa fugatos,
Mœnia turbat * Adis hoſtes, clauſoſque laceſſit
Nocturna ſtatione Phryges? non teſſera ſortem
Elicit excubiis, ultro violantibus inſtant
Ignibus, & nullo pulſantur pectora vento.
Vix emenſa dies, redit armis impetus, urbem
Invadunt, tormenta rotant, dat vinea vireis,
Et ſilices baliſta vomens, teſtudo viatrix
Subdola, foſſoremque aries ſuſpenſus in ictum.
At Phryges inſtantes prohibent, nunc grandine ſaxi,
Nunc ferri nimbo, nunc ſparſæ fulmine maſſæ:
Nulla tamen * Paridis, nudo fiducia marte
Campeſtres iterare manus, ſeque urbe tuentur:
Virgineas donec Priamo peltata bipennis

* Lego Adhuc vel adit

* Al. pavidis.

NOTÆ.

552 *In noctem progreſſa dies.*] Vide lib. 3. v. 167. lib. 4. 141.

554 *Mœnia turbat Adis hoſtes.*] Quis ſpurius ille *Adis*, legendum *adhuc*, vel *adit*, quemadmodum alibi loquitur.

558 *Vix emenſa dies.*] Legendum *emerſa* niſi vult diem interceſſiſſe, quod Dares ſcribit, Paridi humando.

559 *Dat vinea vires.*] Quod Plauto frequens, ad ſuum omnia accommodat ſeculum. Vide Vegetium de πολιορκίᾳ tali; Lipſium in proprio huic rei libro, Manutium in Quæſitis; Magium in Miſcel. lib. 1. cap. 1. Talem oppugnationem Papinius lib. 1. deſcribit, & Cointus in Paralip. ſimili apparatu Trojam oppugnat, lib. 12. pag. 578.

566 *Peltata bipennis Pentheſilea movet.*] *Amazones*, ait Juſtinus ex Trogo lib. 2. *majore parte Europæ ſubacta, Aſiæ quoque nonnullas partes occupavere.* Cæſar apud Suetonium cap. 22. ait, illas *magnam Aſiæ partem tenuiſſe*, quod Caſaubonus de Aſia minore intelligit. *Lybiam etiam tenuiſſe*, Diodorus & Dionyſius Halicar. autores ſunt: quæ inde *Lybicæ*, ut illæ *Ponticæ* dictæ. Priamo antea bellum intulerunt, ut ex Homero illiuſque interprete Joſ. Scaliger. ad Euſebium pag. 49. colligit, inde ſuppetias tulerunt. Athenienſibus etiam, ſi non toti Græciæ infeſti, quod ex Panegyrico Iſocratis apparet, & Lyſiæ Oratione funeb. Senecæ etiam Hippolyto pag. 117. item Stephano de urbibus in Ἀμαζόνειον & Ἀμαζόνες.

Penthesilea movet, hæc integrat arma, cohortes
Firmat, bellatrixque viris dat fœmina vires.
Panduntur portæ, refugosque in castra Pelasgos
Pellit agens jugulis gladios, incendia velis
Destinat: excutiens Tydides unus utrunque,
Clarius in nullis expressit Tydea bellis.
 Ecce Neoptolemus dena subit hospita pinu
Ægæas permensus aquas: quis prælia fatis
Fortunam miscere neget? dant fata Pelasgis
Pyrrhum, dat Scythicas Phrygiis fortuna catervas.
Prodierant in bella pares, stetit inde Pelasgum
In cuneos collecta acies, hinc virgine mixta
Troja frequens, utrinque dei: sua quisque coruscat
Numina, Palladiæ pacem mentitur olivæ
Cecropidum clypeus; gentili Marte minatur
Bistonidum cassis: Mars undique, & undique Juno
Plurima, fraxineo nunc verberat aëra peplo,
Nunc sedet in parmis, capitum nunc surgit in arces.
At Phryx Idæa Cybele, Idaliaque superbit
Cypride, fulminei Tyrias pars alitis alas
Incestat Ganymede suo: sic ire decorum

NOTÆ.

ζώνη. Imo Athenæ ab ipsis occupatæ. Areopagus in honorem Martis, autoris nempe generis, quod Lycophron vult: & Valerius Flaccus, conditus ab illis viraginibus: id vero Æschyli versibus colligitur lib. 1. v. 30. à nobis citatis. Eædem Ephesum, Smyrnam, Cumam pluresque civitates condidere. Vide Strabonem lib. 1. pag. 348. &c. lib. 12. pag. 380. qui tamen negat illas Priamo auxilium tulisse: quod & Philostratus facit in Heroic. p. 725. & Palæphatus. Causam quare Penthesilea accesserit, Cointus Smyrnæus affert, quia Hyppolyten sororem inscia jaculo in venatione confecerat, quod expiare cædem cædibus voluerit, lib. 1. pag. 130. Duodecim vero viragines illi adjungit principes, totidem Hyginus, sed aliis nominibus fab. 173. Vide Curtium etiam de Amazon. lib. 6. Apollodorum lib. 2. pag. 96. Parrhasium sylloge 4. p. 873. Manasses scribit, Priamum Davidis auxilia frustra exambiisse.

568 *Bellatrixque viris dat fœmina vires.*] Hinc Cointus vel Quintus Smyrnæus παραλειπόμενα sua orditur.

573 *Ecce Neoptolemus.*] Manasses νεοπτόλεμον ex etymo vocat.

582 *Fraxineo nunc verberat aëra peplo.*] Vexillum fraxino astrictum *peplum* vocat. De peplis Deorum vide Scaliger. in Catal. pag. 40. & 291. Loënsem Miscel. lib. 8. cap. 23. Marcel. Donat. Dilucid. in Trebel. Pollionem p. 999 &c. Peplum apud Athenienses navis Panathenaïcæ velum erat, ut Aristophanis Græcus interpres explicat, in Equit. pag. 322. quod ad vexillum proxime accedit. Astronomico veteri: *Sol eminus exit, intorquetque peplum noctis:* in Catalect. pag. 241.

584 *Nunc sedet in parmis, capitum nunc surgit in arces.*] Martis insigne, autoris nempe generis, in scutis, & galeis ferebant. *Arcem capitis* dixit, ut Lucret. *templa mentis*, & Papin. Sylv. 2. *celsa tu mentis ab arce Despicis errantes.* Manilius de homine: *stetit unus in arcem Erectus capitis.* Philo libro de somniis, caput etiam ἀκρόπολιν vocat, pag. 444. Apul. Apol. *verticem hominis velut arcem & regiam insedit.* Theophylactus etiam epist. 2 τὸ πύργον τῆς ἀκροπόλεως nominat. & ἀκρόπολιν Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 479.

587 *Incestat Ganymede suo.*] Quia catamitus fuit exoletusque Jovis, quem Martialis

Certantes, sic dulce viris confligere divos.
Eminet horrificas rapiens post terga secures
Virginei regina chori, non provida cultus
Cura trahit, non forma juvat, frons aspera, vestis
Discolor, insertumque armis irascitur aurum.
Si visum, si verba notes, si lumina pendas,
Nil leve, nil fractum, latet omni fœmina facto.
Obvius ultrices accendit in arma cohortes
Myrmidonasque suos curru prævectus anhelo
Pyrrhus, non ducibus miles, non ultor Atrides,
Sed sibi bella gerit, meritosque offensus in hostes
* Patris — Arma pattis, * nunc ultor habet, sed tanta recusant
Pondera crescentes humeri, majoraque cassis
Colla petit, breviorque manus vix colligit hastam.
Prima Mycenæum dextra flagrante Menetum
Penthesilea petit: dabat hic convicia cunctis,
Ore leo, sed corde lepus, frendensque stupebat,

NOTÆ.

tialis *Hiacum* vocat cinædum. Nomen *catamiti* vero deduxerunt, vel detorserunt Latini ex Ganymede: ut Cocles, Alumento, Melo, Polluces, ex Cyclope, Laomedonte, Nilo, Polydeuces. Vide Festum, & Jos. Scaliger. ad Varronem in conjectan pag. 175. De Ganymede vide Baptistam Pium Sylloge 3. cap. 98. Jos. Scaligerum ad Eusebium pag. 40. Fulgentium in Ganymede.

588 *Sic dulce viris confligere Divos.*] Ac si in militiam descendant adjutum bellatores, etiam picti vel intexti. Ita Papin. de *ἐπιφανείᾳ* & tutela Dei in nave: *solaque Deus qui navigat alno pervigil.*

589 *Horrificas rapiens post terga secures.*] Decore, nam securis Penthesileæ inventum. Plinius lib. 7. cap. 56.

592 *Insertumque armis irascitur aurum.*] Κακόζηλον καὶ ὀγκῶδες, ut alterum lib. 4. *pallere videres ora genas, aurumque mori.* Qua de re illud Papinii de maris malacia: *Imbelli recubant ubi littora somno.*

594 *Latet omni fœmina facto.*] Vetus Poëta, cujus versus Casaub. ad Sueton. citat, de effœminatis κιναιδοτρόποις & virum quærentibus quod dixit, οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλλαχον ἀνδρῶν, id jure merito de Amazone ista & sociis. Lysias scite Orat. funeb. πλέον ἐδόκουν τῶν ἀνδρῶν ταῖς ψυχαῖς διαφέρειν, ἢ ταῖς ἰδέαις ἐλλείπειν, p. 491. Velleius de Fulvia lib. 2. *nihil muliebre præter corpus gerens.* M. Antonius Casanova, cujus Epigrammata acumen insigne habent, de eadem. *Penthesilea tua si vera est fama caterva, Optarent tales secula nostra viros,* quod ex illo Silii haustum, *quales optaret habere olim Roma viros.* De Hersilia, Carmente, Clœlia & Lucretia loquitur. Cæsaris etiam Scaligeri elegans est:

Audiat invisi caput exitiabile belli,
Quæ petitur thalami nomine, quique petit.
Proque viro, nec forte viro, cessante, puellam
Cadere, proque mala pellice, mole virum.

Ita enim interpungendum, vel *Marte virum* forte legendum, quia tanti viri divina poëmata mendis & interpunctionibus pessime laborant.

601 *Breviorque manus vix colligit hastam.*] Papin. lib. 2. Achill. *breviorque manu consumitur hasta. Patria sese metitur in hasta.* Achill.

604 *Ore leo, sed corde lepus.*] Talis Thrasyleon (ut Turpillii nomen usurpem μεγαλόφθογγος λαρυγγίζων, qui κοιλοπονοφαλλορρίμων Græcis, & κομπολάκυθος, à Synesio epist. 104. usque ad risum festive describitur, ἄλλοις κολοιὸς, αὐτὸς δ' αὐτῷ πίθων, ut ait Babrias, & à Plauto graphice fingitur & pingitur in Milite. Huc accedit Nonni proxime versus:

Νόσφι μόθοιο λέοντες, ἐνὶ πτολέμοισι λαγωοί.
Extra bella leo, lepus in discrimine pugnæ.

Plato

Cum pavidæ & nullis usæ Pelopeides armis,
Fœmineas audire tubas: at frigore nescit
Nativo geminum crudescere vulgus, & axem
Sarmaticum generare animis gentilibus iram.
Tunc sic increpitans, pudeat Mars inclyte, dixit:
En tua signa gerit, & nostra effœminat arma
Staminibus vix apta manus: nunc stabitis hercle
Perjuræ turres, calathos & pensa puellæ
Plena rotant, sparguntque colos: hoc milite Troja,
His fidit telis: at non patiemur Achivi:
Et si turpe viris timidas calcare puellas,
Ibo tamen contra: sic ille, at virgo loquacem
Tarda sequi sexum, velox ad prælia, solo
Respondet jaculo: fatum miserabile, lapsum,

NOTÆ.

Plato in Theage: νεβρὸς κατέσκευη λέων. Aristophanes in Pace pag. 711. ὅπως οἴκοι μὲν λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες, ubi Græcus interpres addit, parœmiam illam in Lacedæmonios dictam, neque strenue neque feliciter in Asia rem gerentes: quæ verba in Epist. 1. Lamiæ, Thesauro Græcarum Epist. p. 375. invenies. Aliter vero scribit: οἴκοι λέοντες ἐν Ἐφέσῳ λάκωνες: quod recte in ἀλώπεκες mutat. Florens Christianus. Ælianus id Lamiæ Scortillo tribuit, quæ Lysandro insultabat, lib. 13. cap. 9. οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ γεγόνασιν ἀλώπεκες. Idem vult adagium apud Junium: *Briareus, alias lepus*, sumptum ex Posidippo Comico; ἰφάνη Βριάρεως, ἂν τύχῃ δ' ἐστὶ λαγώς. Tertull. libro de corona militis cap. 1. *In pace leones, in prælio cervi.* Heraclitus, epist. 2. ad Hermodotum: ἐν ταῖς γλώτταις ἔχετε τὰ ὅπλα. Sidonius Apol. lib. 5. epist. 7. *In prætoriis leones, in castris lepores.* Eo spectant Sophoclis illa in Philoctete v. 1337.

> Ἀλλ' ἂν πεπύσθαι γ' ἤδη τοὺς πρώτους στρατοῦ,
> Τοὺς τῶν Ἀχαιῶν ψευδοκήρυκας, κακοὺς
> Ὄντας πρὸς αἰχμὴν, ἐν δὲ ταῖς γλώσσαις θρασεῖς.

Antisthenes: ὁ πόλεμος οὐ λόγῳ κρίνεται, ἀλλὰ ἔργῳ. Orat. pro Ajace p. 181. Æmilii Probi, vel Corn. Nepotis, ut aliis visum est, non dissimile est illud: *Fortius pro libertate loquebantur, quam pugnabant.* pag. 71. in Thrasybulo. Ita Claudianus de Leone congrege Eutropii lib. 2. *Hinc nomen fertur meruisse Leonis, Acer in absentes, lingua jactator, abundans corporis, exiguusque animi.* Demosthenes eo respexit, cum dixit, λαγὼ βίον ζῆν. Cornificius hinc ignavos milites, *galeatos lepores* vocat, qui κόσμῳ φλυαρίζουσι, ut proverbium est apud Diogenianum, ὧν ἂν ἀνδρεία ἐστὶν ἄχρι τοῦ λέγειν, ut Sophoclis ait Interpres. Petronii miles talis, *qui absentem votis interficit hostem.* Inde noster lib. 1. *multumque minatur, sed factura parum.* Item: *litigiis audax, & citra prælia fortis.* Nazianz. scite πολεμικοὺς ἐν θύραις θρασεῖς. Oration. 2. in Julianum pag. 115. Philo recte libro de somniis pag. 888. ὁ μὲν τοῦ σπουδαίου βίος, ἐν ἔργοις, ἐν λόγοις δὲ ὁ τοῦ φαύλου θεωρεῖται.

606 *At frigore nescit nativo geminum crudescere vulgus.*] Versus Boream omnia vegetiora & magis mascula, quod Philo etiam monuit ex Aristotelis problematis, & Bodinus toties iteravit. Lucanus lib. 8.

> *Omnis in Arctois populus quicunque pruinis*
> *Nascitur, indomitus bellis, & Martis amator.*
> *Quicquid ad Eoos tractus, mundique teporem*
> *Labitur, emollit gentes clementia cœli, &c.*

Ita Ovidius 6. Metam. αὐτολογεῖ: *sed & hunc innata libido exstimulat, pronumque genus regionibus illis, in Venerem, flagrat vitio gentisque, suoque.* De regionum ἰδιοπάθεια. Vide Themistium Orat. 6. & ad illum talia tractantem Georg. Remum p. 217.

610 *Et nostra effœminat arma.*] Claud. de Eutropio: *titulumque effœminat anni.* Talis apud Virgilium Numanus lib. 9.

Hasta solo figit: pendent vestigia, præceps
Ire laborat equus, cuspis vetat, atque ita carptim
Infelix diro lacerant certamine corpus.
  Haud minus Adrastum Pyrrhus premit, ille deorum
Proles, mortali vitam sed reddidit hosti.
Mox alias utrinque manus, dextrasque minores
Accedunt exempla ducum: quis singula pandat?
Si fluctus Siculos, Libycæ si messis aristas,
Hyblæas si secter apes tot vulnera, tantas
Haud tamen expediam cædes: nunquam ante Machaon
Pluribus, aut tantis eguit Podalyrius herbis.
  Jamque humiles populata manus concurrere binos
Molitur fortuna duces, nec longa morati
Arma parant: parentque alacres: audentibus olim
Accessum nunc turba dabat: nunc largior usus
Camporum, numerusque minor: prior improba Pyrrhum
Penthesilea premit, Mars hunc, hanc implet Enyo
Ad sexum non tarda suum: Tritonia neutri,
Neutri Juno favet, Pyrrhum nec vincere malint:
In spacium jam crescit ager, porrectus uterque
Contus, uterque ensis, admissos calce fatigant
Cornipedes: primas perdit sed fraxinus iras,
Pars clypeis immensa sedet, pars spargitur arvis:
Partem dextra tenet, mox certior ense propinquo
Crudescit ferri rabies: prima erigit ictum
Virgo, sed raptis obliquo vulnere cristis
In clypeum descendit ebur, medioque retentum,
Vix perfert umbone moras: dumque elicit ensem
Altius impressum, lævam mucrone papillam
Transadigit Pyrrhus: sic imperiosa virago

NOTÆ.

625 *Accedunt exempla ducum.*] Fortasse *accendunt:* sed & prius probum.

628 *Nunquam ante Machaon.*] De vulneratis ista loquuntur innumeris.

632 *Audentibus olim accessum nunc turba dabat.*] Jamdudum conferre manus audentibus, tandem facultas data.

638 *In spacium jam crescit ager.*] Vide lib. 5. v. 231.

640 *Primas perdit sed fraxinus iras.*] Papin. de simili re: *& mutua perdunt Vulnera.*

641 *Pars clypeis immensa sedet.*] Vide lib. 6. v. 277.

645 *In clypeum descendit ebur.*] Gladius. Vide lib. 5. v. 190.

647 *Lævam mucrone papillam Transadigit.*] Recte: quod etiam Cointus facit lib. 1. pag. 166. Dictæ enim *ἀμαζόνες ἀ μαζοῖς,* quasi *μονόμαζοι,* vel *παρὰ τὸ μὴ χρῆσθαι μαζοῖς.* *κρίνετε δὲ* Eustath. ad lib. Iliad. γ. *τοὺς γὰρ δεξιοὺς μαστοὺς ἐξέθλιβον, ἵνα μὴ κωλύωνται ἀκοντίζειν, τοὺς δὲ ἀριστεροὺς εἴων, ἵνα τρέφοιεν,* ait Apollodorus lib 2. pag. 96 unde Titianus, Servio autore, *unimammas* vocavit.

648 *Animosa virago Degladiata ruit.*] *Καινεύς.* *Exarmata* poterat. Talis *κακολογία* anno Josephi nostri loquitur: formavit autem ut *detitulo* lib. 2. v. 349. ubi plura ad hanc formam: ut *discalceatus, excalceatus* apud Suetonium & Senecam epist. 76.

Carolus

Degladiata ruit: tanta est reverentia sexus,
Sidoneas in crura togas: sinuosaque texta
Colligit, & multum fatis irata fatiscit.
Fit fuga Dardanidum, turbantur Amazones, æger
Ad sexum facilis rediit timor: undique terror
Palantumque metus, discors ignavia pugnat
Præceptura fugam: nulli succurrere lapsis
Fratribus, aut notos mens respexisse vocantes.
Pars jam nacta urbem, Danao pars præda sequenti
Linquitur: at pauci cum certa pericula cernant,
In * portus redeunt, & fata decora merentur.
Venerat extremi revoluto stamine pensi

* *Lege portas.*

NOTÆ.

Carolus *digladiata*: sed pugnat id cum illis, quæ antecedunt: est enim *degladiata* gladio destituta, quem tam cito elicere non potuit.

649 *Tanta est reverentia sexus, Sidoneas in crura togas, sinuosaque texta colligit.*] Quod decore hic Penthesileæ tribuit, id Polyxenæ Euripides in Hecuba: & repetitur à Clem. Alex. Strom. 2. paulo ante finem. Imitatur Ovid. 13. Metam. & secundo Fast. in Lucretia. Cointus lib. 1. v. 620. eodem modo ad Penthesileam, ut noster traduxit:

Ἡ δ' ἄρα μοίρῃ κονίῃ, καὶ ὀλέθρῳ,
Εὐσταλέως ἐρρίπτο κατ' οὔδεος, ἀμφὶ οἱ αἰδὼς
Ἤχυντο δέμας ἠΰ, τάθη δ' ἐπὶ νηδύα μακρή.

Eadem de Cornelia Vestali scribit Plinius lib. 4. epist. 11. quæ duo exempla Magius ex professo ista agens & Plinium nominans omisit, part. 2. cap. 1. Illud non alienum est, quod Clem. Alex. notat. lib. 2. Pædagogi, tantum pudoris & honestatis in Æneæ conjuge repertum, ut ne tum quidem, cum Troja caperetur, se detexerit: sed & incendium fugiens cooperta manserit, cap 11. pag. 188. Plura exempla illius *σεμνότητος* vide apud eundem lib. 4. Strom. pag. 380. Sed & viri *εὐσχήμως πεσεῖν* curabant, quod Suet. in Julio Cæsare, & Lucanus in Pompeio notant lib. 8. Vide etiam Casaub. ad Sueton. pag. 121. Dictys autor est lib. 4. Penthesileam omnium consensu, aut canibus dilaniandam, aut in fluvium projiciendam fuisse. Solum Achillem sepelire voluisse, à Diomede prohibitum. Ille igitur reliquorum suffragio in Scamandrum projicere jussit: quia naturæ sexusque conditionem superare esset ausa.

652 *Æger ad sexum facilis rediit timor.*] Sic Cicero de Verre: *Redit ad se, atque ad mores suos.* Horatius Epist. 2. lib. 2. *Expulit helleboro morbum, bilemque meraco, & redit ad sese.* Claudianus de iisdem Amaz. Epithal. Honorii: *peltaque pugnas desereret cohors Sexu recepto.* Item de 4. Conf. Honorii: *in vultus rediere suos.* Ita Seneca: *excalceantur* *(Cothurnati scilicet) *& ad staturam suam redeunt.* Epist. 76. Sic Virg. de Proteo: *Victus in sese redit.* Papin. lib. 11. *Mox redit in regem,* lib. 12. *bello cogendus & armis in mores hominemque Creon,* lib. 5. de fera mansuefacta: *In mores negat ire suos.* Noster infra v. 865. *In sese natura redit:* quod Varro, facit *reversionem.* Sic *immigrare in ingenium suum,* Cicero. Guntherus: *Ut quos fortuna extulerat in se revocaret egestas.* Opponitur autem illi, quod dixit, *ad sexum redire,* Juvenalis illud, *quæ fugis à sexu.* Ita Græci aiunt, *εἰς ἑαυτὸς ἐλθεῖν.* Chrys. scite Orat. 4. de pœnitentia, pag. 664 *πῶς ἂν ἔπειτα τῶν δικαίων ἡμᾶς καταλάβοι ἀποβαλόντες εἰς τοὺς δικαίους τοὺς τὰ αὐτὰ παθόντας, καὶ ὑπομείναντας, ταχέως εἰς ἑαυτοὺς ἐλθεῖν δυνησόμεθα.* Mimi illud ad autoris nostri sententiam & verba facit: *Ficta ad naturam quam cito redeant suam:* quod Nazianzenus totidem verbis orat. 19. p. 300. *πᾶν τὸ ἐπιτηδευτὸν οὐδὲ μόνιμον*, & Philo libro de Abrahamo: *Φύσει ἔργον μέγιστον* pag. 295. Seneca recte lib. 3. de Benef. *Neque enim ulli magis abjiciunt animos, quam qui improbe tollunt:* quod probant, quæ in autore nostro sequuntur. Eadem Ciceronis sententia lib. 2. off.

659 *In portus redeunt.*] Legendum *portas.*

 661 *Fa-*

Fatorum promiſſa dies, decimuſque rotabat
Speratum Titana labor: præſagia mille,
Mille mali micuere minæ, metuenda cometæ
Sanguineis cecinere comis, ac Phæbus uterque
Nunc duplex, nunc nullus erat: non crebrior unquam
Ira Jovis, non plura novis portenta figuris
Viſa prius, ſilicum lachrymis, ſudore deorum,
Latrantum gemitu, partuque in monſtra ſoluto
Venturi jam clara fides: accendit Achivos
Teſtorides, panditque Deos: illi undique muris
Inſultant, qua terra patet: pars nectere claſſes
Deſtinat, & cunctos urbis tentare receſſus.
  At Phrygii reditus Ledæos pace paciſci,
Et tandem longis hortantur, fœdera bellis.
Suadet idem Anthenor: ſuadet facundior illo
Polydamas: ſuadet leni mitiſſimus ore
Dux Anchiſiades: reges cecidiſſe queruntur
Et raras ſupereſſe manus: nec ſola gemiſcit
Ilios, aut Phrygii fines, at quicquid Hydaſpem
Gemmiferum, Scythicique interjacet æquoris algas
Belli damna dolet: nec par fortuna Pelaſgis:
Pugnat Achilleides, conſultant Neſtor, Ulyſſes
Fallit, & Atridas ultrix exaſperat ira.
  Haud tulit Amphymachus, pacem negat, arma repoſcit,
Edicit laxare fores, Phrygibuſque triumphum
Deſtinat, aut pulchro victuram funere famam:
Ipſe æquaturus fratres, verum Hectore major,
Sic cedat puer, & pugiles vir ſurgat in annos.

N o t æ.

661 *Fatorum promiſſa dies.*] Lucanus lib. 8. *Aurora promiſſa dies. Venturi promiſſa fides*, Papin. in fine 6. Theb. Ita infra: *Venturi jam clara fides.*

Decimuſque rotabant Speratum Titana labor.] Vide libro hoc v. 115. *Laborem* Solis curſum nominat, non delinquentem, vel *defectum luminis*, ut Tibul. loquitur. Ita Papin. *Nox qua terrarum cœlique amplexa labores*, lib. 1. Theb. Dracontius: *Saltus Phœbi*, quos Lucret. *flexus*. Græci χορῶν ποδῶν, quod Ariſtophanes μυρμηκίζει.

664 *Phœbus uterque.*] Sol ortus & occaſus, ut veteres loquebantur. Ovidius 1. Metam. *Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.* Ita lib. 1. de Ponto el. 4. *quem Solis ab ortu Solis ad occaſus utraque terra tremit.* Petronius: *Qua mare, qua terra, qua ſidus currit utrumque.* Quamvis de Luna & Sole aliquis intelligere poſſit. De Solis deliquio vide Scalig. ad 3. Propert. pag. 239.

666 *Plura novis portenta figuris.*] Talium benigna ſeges apud Livium, in annorum auſpiciis. Vide, ſi lubet apud Lucanum lib. 1. Cointum lib. 12. pag. 622. Papin. 7. Theb. Virg. 4. Æneid.

667 *Sudore Deorum.*] Vide Silium lib. 1. & Heinſium pag. 332. *Et mæſtum illachrymat templis ebur.* Virg. 1. Georg. *Et ſimulachra Deum lachrymas ſudaſſe tepentes*, Tibul. ad quæ videſis Scalig. pag. 158.

688 *Pugiles vir ſurgat in annos.*] Lib. 4. v. 32. [illegible] & τὸ [illegible] intelligit, erat enim ὁ φαῦλξ piſtriculus puer, ut *Cyprianus* & Arnobius loqui gaudent, qui nondum ad

freta

Quin Priamo, licet in senium dejectior ætas,
Algentesque negent onerari casside cani,
In sene non marcet princeps, in principe vernat
Miles, & imbelles audent certamina rugæ.
At ducis offendunt ausus, coguntque timere,
* Mobilitas suspecta Phrygum, bellum author agendum
Jusserat Anthenor, nunc suadet fœdera: sparten
Æneas populatum ierat, nunc reddere prædam
Censet, & hostilem cupiat meruisse favorem.
Ergo dolis cessare dolos, & tollere fraudem
Fraude parat, formatque artes, hoc ordine ductor:
Fingere sacra vovet, festæque ad fœdera mensæ
Invitare duces, dumque una pocula tractant,
Irruat Amphimachus, armatis acer inermes
Occupet insidiis: sic tuti libera Martis
Copia, & hærebit nullis victoria causis.
Interea questique diu, bellumque perosi
In fœdus coiere Phryges, juratur in usum
Perfidiæ perjura fides, Antenore dirum
Parturiente nefas: hujus consulta secuti
Ucalegon, atque Amphidamas, nec justior ipso
Polydamante Dolon, patriæque in damna ruentis
Impius, & tantis Æneas consonus ausis.
Nuncius Argolicis prodendas indicat arces
Polydamas, pacemque in pactum fraudis habendam
Juratis poscit, tacitumque in mœnia furto
Poscit iter Danais. Nestor timet, hæret Ulysses
Furta negat Pyrrhus: illos incerta morantur

* Lege Nobilitas.

NOTÆ.

freta ætatis, ut loquitur Lucretius, pervenerat. Eandem rem circumloquitur Papin. lib. 4. Theb. *Nec desunt animi, venias modo fortior ætas. Animus* nempe *gladiatorius*, ut Terentius ait, aderat, & *spiritus corpore majores*, ut ait Horatius, sed robur deerat.

689 *Dejectior ætas in senium.*] Vide lib. 3. v. 167. *provectior ætas, progressi dies, declinata ætas* Fabius, *propiorque abeuntibus annis* Papin. lib. 4. Theb. lib. 1. *medio de limine vitæ in senium vergens.*

694 *Mobilitas suspecta Phrygum.*] *Nobilitas* legendum: quod sequentia loquuntur.

698 *Ergo dolis cessare dolos, & vincere fraudem Fraude parat*] *Circumretit enim fraus atque injuria quemque, atque unde exorta est, ad eum plerumque revertit.* Lucret. lib. 5. Unde & ista: *Fraus amat autorem. Fraus nocet autori.* Vide Rittersh. ad Opp. pag. 274.

700 *Fingere sacra vovet.*] Aut Hypallage, fingit se vovere sacra: aut *monet*, vel *jubet* legendum.

703 *Occupet insidiis.*] Verbum signatum & ἀναμφίλογον. Prop. lib. 4. *nec mora, vocales occupat ense canes.*

706 *Juratur in usum Perfidiæ perjura fides.*] Ovidius lib. 13. μεταμορφώσεων: *Ut sit in infida proditione fides:* quæ Andocidæ est πίστις ἀπιστοτάτη. Orat. 1. pag. 9.

713 *Pacemque in pactum fraudis habendam Juratis poscit.*] *Natantes* illi, ut Cato loquitur, pacem & incolumitatem tanquam precium proditionis poscunt.

716 *Furta negat Pyrrhus.*] Aperto Marte, non dolis vincere.

Pollicita, & falli metuunt: hic vincere certus,
Nocturnis refugit bellis fœdasse triumphum.
Res turbat suspecta duces, Phrygioque retento
Traditur Inachio legati cura Sinoni.
*Marg. audenda. Promissis * addenda fides: petit ille penates
Iliacos, dubiosque Anchisa teste timores
Solvit, & acceptas jurante Anthenore voces.
Ergo fidem ducibus testati numina pangunt
Inachidæ, lætique jubent, sua, seque, suosque,
In nullos nutare metus: dona insuper addunt,
Et firmant promissa datis: nec Pergama tantum,
Innumeras Asiæ spondent cum civibus urbes.
His hilaris Phryx certus abit, quodque hostis in urbem
Captet iter quando veniat, quæ signa movendi
Militis, & cauto dispensat singula nutu.
Porta latens, tacitosque dolis furata meatus
Inscriptum Pegasi tollit caput: hac iter Argis,
*Venere lege. Huc jussi * venire duces. Sol merserat axem,
Venturis hoc tempus erat: fax igne sereno
Visa viris, hæc signa dabat: sic milite juncto
Securi dubiique meant: Phryx indice flamma
Pandit iter, laxatque fores, ô dira nocentum
Consilia, ô cunctis incognita crimina fastis:
Florebant Asiæ fines, florebat opimis
Troia suis, & rege potens, & milite tuta:
Nec superos nec fata timens: victoria Grajum
Mentito Calchante brevi cessisset, at hostis

NOTÆ.

721 *Promissis addenda fides.*] Juramenti. In ora libri erat *audenda*, quod non placet.

723 *Inscriptum Pegasi tollit caput.*] Poterat aliter: *Pegaseum inscriptum tollit caput.* Hinc vero famosa illa historia de equo durateo, & venusti epigrammatis conclusio: *Carminis Iliaci libros consumpsit asellus: hoc fatum Trojæ est, aut equus, aut asinus:* qua de re Polyænus. Quidam ἵππον illum δούρειον arietem, κριοειδῆ scilicet fuisse volunt: vide Vitruvium lib. 10. de Archit. cap. 18. prolixe illam describentem. Plinium lib. 7. cap. 5. Quidam strategema Ulyssis.

734 *Sol merserat axem.*] Atqui *non mergitur undis Axis inocciduus*, ut ait Lucan. lib. 8. sed aliter vocabulum axis hic usurpatur. Idem Lucan. lib. 3. *medio cum Phœbus in axe est*, lib. 5. *Tum superum convexa tremunt atque arduus axis insonuit, motaque poli compage laborant.* Juvenalis Sat. 8. *Gallicus axis*, clima cœli. *Imus in adversos axes.* Lucan. Vide Scaliger. ad Propert. p. 261. ubi *axis* etiam pro fastigio montis. Quod vero noctu Trojam ait captam, idem fere omnes: idem autor parvæ Iliadis apud Clem. Alex. Strom. lib. 1. pag. 236. νὺξ μὲν ἔην μεσάτη, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελήνη, qui versus etiam apud Euseb. & Lycophronis Scholiasten. Vide etiam P. Merulam ad fragmenta Ennii lib. 1. pag. 114.

738 *Laxatque fores.*] Virg. in eadem re: *laxat claustra Sinon.*

740 *Florebat opimis Troja.*] Vide lib. 5. v. 261.

742 *Victoria Grajum Mentito Calchante brevi cessisset.*] Eadem Petronius in sua ἁλώσει Trojæ: *Vatis fides Calchantis atro dubia pendebat metu.*

744 Privato

Indigna, & quo nil gravius, privata nocendi
Copia Thestoriden vatem facit: invidet ipse,
Ipse urbem civis aperit: non cardo susurrat,
Non clypei, non tela sonant, scit turba silere:
Omnia clam, clarumque nihil: prior urbe potitus
Impatiens sævire dolis, & vincere furto.
Exclamat Pyrrhus, nunc obvia tela parate,
Ite Phryges contra: quonam usque in somnia torpor?
Nil tuti superest, postes laxamus, & ecce
Irruimus Danai: si quos concurrere mecum
Ira trahit, non egregium damnabitur umbris
Martis opus, facient ignes spectacula vestri,
Fatur, & incendit raptâ face Pergama primus,
Ipse sibi patuisse volens: pars cetera ferro
Certatim, flammaque furit: populator oberrat
Ignis, & in medios gladii venere sopores.
Nox fera, nox vere, nox noxia, turbida, tristis,
Insidiosa, ferox, Tragicis ululanda cothurnis,
Aut satyra rodenda gravi, tu sola triumphas,
Tantorum nisus steriles lucrata dierum!
Si mihi Carpæthias linguis æquare figuras
Detur, & innumero crescant mihi pectora Phœbo,
Non tamen expediam cædes, incendia, luctus
Quos Phrygiis nox una parit: pars ignibus enses
Pars gladiis vitant ignes, casuque gemendo
Incurrit fatum, fati fuga sola timetur,
Quæ prior in sensum mors germinat: utraque passis
Funera, fas multis geminos conferre dolores.
Dira mali facies, ævoque ignota priori.

NOTÆ.

744 *Pivata nocendi copia Thestoridem vatem facit.*] Ἀσθενὲς γὰρ τὸ στασιάζον. Aristot. Polit. 5. cap. 5. Varro in fragmentis: *distractione civium elanguescit bonum proprium civitatis, quo ægrotare incipit atque consenescere.* Unde Dinarchus Orat. contra Demost. p. 99. graviter inculcat: τοὺς ἡγεμόνας αἰτίους ἁπάντων γίνεσθαι. καὶ τῆς σωτηρίας τοῖς πολίταις, Quod bis repetit. Vide etiam Herodis insignem in hoc argumento Orationem περὶ πολιτείας, pag. 175. &c. Sic noster alibi: *male publica curat, qui sua pluris habet.* Hi sunt: *qui pessimo publico*, ut idem Varro loquitur, *intus canunt.* Sed Petronius recte *Peritura Troja perdidit primum Deos.* Quosque Dii punire volunt, auferre illis primum mentem solent.

749 *Et vincere furto.*] Eadem de Pyrrho habet Cointus lib. 12. p. 594. De loquendi genere lib. 5. v. 11.

759 *In medios gladii venere sopores*] Petronius in sua ἁλώσει: *Hic graves alius mero obtruncat, & continuat in mortem ultimam somnos.* Hic vere ὁ ὕπνος μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια, ut ille apud Plutarchum ait in Consolat. ad Apollon.

569 *Fati fuga sola timetur: Quæ prior in sensum mors germinat.*] Metum mortis, dum fugam desperant, alteram ait esse mortem. Eadem Lucanus lib. 3. *Mille modos inter leti, mors una timori est, qua cœpere mori.* Item: *multos in summa pericula misit Venturi timor ipse mali.* Vide Senecam epist. 70. & super illo Lipsium. Hieronymus:

Hinc somnus vigil, inde odium: nulloque rebelles
Objectante manus, ferienti copia dextræ
Delegisse necem, jugulumne an pectus, an ora
Occupet, aut cunctos in vulnera computet artus.
  At quibus in mensas noctis productior usus
Aut verbis vigilata quies, vulgante tumultu
Urbe frui Danaos, aut visis ignibus, arma
Defensura parant, sed flammis undique septi
Præreptum mirantur iter: frustraque parantes
Incensos exire lares, asperrima questi
Funera, consumptis pariter: moriuntur in armis.
  Expediam cædes? & singula fata revolvam?
Sed tenebris latuere manus, sed nocte perempti,
Sed premit umbratam nocturna inscitia Musam.
  Fugerat amplexus aras & templa tonantis
Infelix Priamus, nec enim fiducia dextræ:
Cesserat ira metu, magno tamen arduus ore,
Non prece, non lachrymis, non vultu supplice regem
Dedecorat cui Pyrrhus atrox, reddisne Pelasgis
Spartanas, reddisne nurus? an prælia mavis?
Et nondum bellare times? cur stringis eburnos
Diis invise deos? læsisti numina sponte,
Cogor in exemplum: cecidit pater hostia Phœbo,
Tuque Jovi, dixit, indignatusque jacentis
Cæde frui, trepidum prensis à vertice canis
Erigit in vulnus, gladiumque in viscera condit,
Non longum cunctata manus: levis ire sub umbras
Vita hebet: ipse tamen membrorum pondere ferrum

NOTÆ.

mus: O *multo gravior exspectata quam illata mors*, in vita Malchi: & Isidorum Pelusiotam lib. 2. epist. 147.

776 *Aut cunctos in vulnera computet artus.*] Supra v. 419.

777 *At quibus in mensas noctis productior usus.*] Qui intempesta convivia agitabant. Sic supra v. 87. *utque usu producta Venus major.e.* Prosper Aquitan. car. 68. *Gratior est fructus, quem spes productior edit.*

778 *Aut verbis vigilata quies.*] Qui colloquio somnum protulerant.

787 *Fugerat amplexus aras & templa Tonantis Infelix Priamus.*] Aram nempe Jovis Hercæi. Festus: *Hercaus Jupiter intra conseptum domus cujusque colebatur, quem etiam Deum penetralem appellabant.* Dictys nominat *Jovis ædificalis aram*, (ita enim legendum ibi, non *arma Jovis*.) quia in ædificii penetrali, unde Virgilius, *penetrali in sede*: idque ἕρκειος innuit. Tryphiodorus eadem quæ noster describit, & Cointus lib. 13. pag. 642. *ἑρκείου παρὰ βωμόν.*

793 *Cur stringis eburnos Diis invise Deos.*] Vide lib. 4. v. 190. Deos autem nominat *eburnos*, quia imagines Deorum vel tuteia in capulo eburnea.

797 *Prensis à vertice canis Erigit in vulnus.*] Virgil. lib. 2. *Implicuitque comam læva.*

799 *Levis ire sub umbras Vita hebet.*] Quia capularis senex, exsuccus & exsanguis, cito expiravit. *Vita hebet*, ut Virgilius: *Sanguis hebet, frigentque effœto in corpore vires.* Ita: *Mens hebet, adversamque fugit conterrita lucem*, ut est apud Augustinum in epist. Licentii versus, & Apuleius de

Nestore:

Permissus cecidisse juvat, tandemque dierum
Plenus obit, felix senio, lætusque juventa,
Si stabili fortuna fide: si fixa maneret.
Post Zephyros plus lædit hyems, post gaudia luctus,
Unde nihil melius, quam nil habuisse secundum.
Postquam Hecubæ jam certa mali, vulgata recentis
Fama, rapit gressus, & nil cunctata per enses
Audet iter, lacerisque comis & pectore cæso
It quærens & questa virum. Quisnam, inquit, Achivi
Lugendos misere secat artus? reddet? an illum
Prædam avibus, prædamque feris sparsistis, ademptum
Quærendumque mihi? cedunt turbata furenti
Agmina, dantque viam, regi illa instrata reperto.
Heu meus, ingeminat, longo post tempore muta:
Heu iterat, repetitque meus: sic sæpe diuque
In voces diffuta breves, vix denique questus
Continuos nectit, & sic exorsa, profatur.
Quos gemitus, quæ digna satis lamenta rependes
In lacrymas simulate dolor? non arguo luctus:
Defecere genæ, fletuque exhausta profundo
Lumina caligant, acies hebet, insita dudum
Plaga, sed elingues siluere huc usque dolores.
O cœlum, ô superi, quibus irritata peperci
Fœmineis nil ausa modis, quo crimine tantis
In pœnas damnata malis? Si digna necari,
Cur nixi? heu, miseris longo nil tristius ævo:
Num thalamos, partusne querar? sævissima nupsi,

NOTÆ.

Nestore: *cui omnes sciebant corpus annis hebere*, ut hic & apud Augustinum, Petrus Pithœus legit Adversar. lib. 2. cap. 10.

805 *Unde nihil melius, quam nil habuisse secundum.*] Hyginus lib. 3. Astron. poët. titulo leporis: *Homines meminerint nihil esse tam exoptandum in vita, quin ex eo plus doloris, quam lætitiæ capere posterius cogantur.* Interea tamen, ut humana sunt, quis influentis dona fortunæ abnuit? quod Seneca ait in Thyeste: *Sapiens esto, quod dici solet: si dederit, lætus, si fors repetiverit, æquus.* Fulgentius bene lib. 1. Mythologiæ p. 129. *Sola medicina miseriarum oblivio,* & lib. 2. pag. 139. 6. *Sapiens dolorem suum aut benignitati commendat, quæ omnium munus est, aut oblivioni.* Sed supervacuum est ἀποστολογεῖν: unice post sacra id agit Seneca.

812 *Cedunt turbata furenti Agmina.*] Ita apud Papinium milites Jocastæ viam pandunt: *mediosque per enses dant iter.*

816 *In voces diffuta breves.*] Distracta, διεῤῥήγνυ, voce singultiente præ dolore vix laxata. *Et via vix tandem magno laxata dolori est.* Papin. Ovid. ita dixit præsuta: *Vatis Apollinei vocalia misit in ora, quæ foliis præsuta.* 11. Metam. Horat. *quorum subsuta talos tegit instita veste.* Hieron. Ep. *dissuta habuit latera nudum caput, clausum os.* Querelas vero Hecubæ habes apud Euripidem & in fragmento ex Andromacha Ennii. Vide Conjectanea illustris Scaliger. qui Græca & Latina inter se contendit p. 163. Vide etiam apud Senecam initio Troadis. λαλίστατος ὁ ἄνθρωπος ἀτυχῶν. Philo libro de legat. p. 789.

826 *Miseris longo nil tristius ævo.*] Vide Plinium præloquio lib. 7. *senectus in pœnam*

Infelix peperi: potuit ditione serena
Iste frui, mecum Parcæ nupsere nocentes;
Et pariter stetit ira Deum: quin pignore multo
In partus fœcunda fui, fatoque sinistro
Et conjux & mater eram: nunc orba creatis,
Nuda viro, gemino didici contendere planctu,
Claudendis lassata genis, & funere multo.
At te chare Hector, te tuta superstite dudum
Troile Troia fuit: nec enim * pars impia nostri
Fax uteri memorandus erit. Sic fatur, & ignes
Quos Phaetonteæ nequeant æquare favillæ,
Quosque neget tibi Roma Nero, miratur, & addit,
Hasne faces peperi? peperine, & fulmina cessant!
Hæc uteri fœtura mei, nec solvit hiatum
Terra vorax? peste hac timui, parcuntque minaces
Deucalionis aquæ? vos ô, quos impia læsi,
Vos potius quibus hæc peperi lamenta, nocentem
Certatim laniate Phryges: sed serior ira:
Tunc tempus, cum somnus erat: tuque inclyte conjunx,
Tu thalami tumulique comes, tecum ibo sub umbras.
Me miseram deeritne hostis? ubi bella furentum?
Pyrrhus ubi? date tela viri: date tela, seniles
Sufficient in fata manus: discamne vereri
Argolicas captiva nurus? Sic fatur, & omnes
In luctum Danaos pietas extorta resolvit.
Et jam rorificas noctis nudaverat umbras;
Sed nondum detersa dies: ultro ipse latebat

* *lege Paris.*

Notæ.

vivax. Eadem queritur initio aurei sui libelli de Philosophiæ Consolat. Boëthius: *Mors hominum felix quæ se nec dulcibus annis Inserit, & mœstis sæpe vocata venit. Eheu quam surda miseros avertitur aure. Et flentes oculos claudere sæva negat,* &c.

834 *Claudendis lassata genis.*] Veterum mos. Apud Papinium lib. 8. *Tunc quia nec genitrix juxta, positusque beata Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt Declinare genas.* Homerus Odyss. λ. οὐδέ μοι ἔτλη ἰούσῃ περ εἰς αἴδαο χερσὶ κατ' ὀφθαλμοὺς ἑλέειν. Vide Crinitum lib 18. cap. 12.

Claudendis lassata genis & funere multo.] Homerus Iliad. ω. πεντήκοντά μοι ἦσαν. &c. Nomina illorum sunt apud Hyginum fab. 90. Apollod. lib. 3. pag. 83. Boccatium, qui ex Pausania.

836 *Neque enim pars impia nostri Fax uteri memorandus erit.*] Σόλοικον manifesto: si ita scribere induxisset, *memoranda mihi* sine jactura & versura potuisset: talento in teruncium contendo, legendum esse, *neque enim Paris impia nostri Fax uteri.* De face illa vide Apollod. lib. 3. pag. 182. Hyginum fab. 91. Dictyn lib. 11. Lycophronem p. 62. Ovid. Epist. Paridis Virg. 10. Æneid. item lib. 7. Euripid. in Troadibus.

839 *Quosque neget tibi Roma Nero.*] Sueton. *Nero latus flammæ pulchritudine* ἅλωσιν *in illo suo scenico habitu decantavit.* Meminit etiam Tacitus, Orosius qui Iliadem decantasse ait. Eusebius & Eutropius Neronem inflammasse urbem scribunt, ut Trojæ incendium, sub imagine cerneret. Magnus Scaliger lib. 1. Poët. cap. 18. Nero ῥυθμοὺς ἐκπυρώσεως potuit saltare, dignus cujus ἐκπυρώσει saltaret mundus.

854 *Nondum detersa dies.*] Ita lib. 5. *detersa meretur Juno Jovem.*

Phœbus, & everſis quæ ſtruxit mœnibus, hoſtem
Ingemuiſſe putes: præda omnis in arce Minervæ
Congeritur, noctiſque lucrum: Trojæque jacentis
Metiri jam fata licet, tot ditia ſpectes
Arma, deos, cultus, gemmas, ebur, æra nec unquam
Pluribus intumuit victrix fortuna trophæis
 Poſtquam juſta ducum ſuffecit copia, vulgo
Speſque avidas tribuens vicit manus, undique lætos
Conclamant reditus: tandemque, ſed exule bello,
In ſeſe natura redit, dat tempora vates,
Dat lucem, qua vela parent, ſuntque ocia Graiis.
Interea luſtrare vago fumantia greſſu
Pergama, pars odiis nondum furiiſque peractis,
Rætheos ſpoliat colles, latura cupreſſum
Funeribus, laurum ſacris, & puppibus alnum.
 Jam votis tumuliſque modus, claſſiſque novata
Æquoreum ſulcabat iter: rotat obvius ecce
Auſter aquas, geminaſque hyemes & flumina & imbres
Tempeſtas inopina movet: monet augur ituros
Nondum placatis iterare piacula divis.
Juſſa duces obeunt, memorique Polyxena Pyrrho
Non inventa, ſubit: frendet, Phrygioſque laceſſit
Efferus: hanc thalamis, Hecuba tradente, paternis
Dux Anchiſiades abſconderat: ô ſcelus ingens,
Redditur inviſis infelix præda Pelaſgis!
 At, licet haud æquas, ſervata virgine pœnas,
Exul agi juſſus Æneas pendit, & uſus
Puppe bis undena, quas prædo duxerat alnos
Dardanus, exilii comites habet: urbe potitur
Antenor, regnique decus rex lectus adauget.

NOTÆ.

856 *Ingemuiſſe putes.*] Liv. 1. v. 178.

857 *Trojæque jacentis Metiri jam fata licet.*] Eandem rem prolixe deſcribit Seneca initio Troadis: *Stat avidus ira victor, & lentum Ilium metitur oculis*, &c. *Fatum* Ilii eſt hic opulentia, magnitudo, præda, explicat ipſe.

863 *Tandemque ſed exule bello.*] Vide lib. 2. v. 459.

864 *In ſeſe natura redit.*] Supra v. 651.

868 *Rhœteos ſpoliat colles.*] Ῥοίτειον Troadis urbs eſt Scylaci Caryandenſi. Strab. Ῥοίτειον πόλις ἐπὶ λόφῳ κειμένη, lib. 13.

872 *Geminaſque hyemes & flumina & imbres.*] Malim *fulmina*, quam flumina & flamina.

875 *Memorique Polyxena Pyrrho, Non inventa, ſubit.*] Ita lib. 3. Curtius: *Sera pœnitentia ſubit regem.*

878 *Dux Anchiſiades abſconderat.*] Ethnicorum illa crudelitas plurimorum, ad rogum non tantum animalia reliqua. ſed & homines mactare. Res nota & paſſim obvia, de qua Kirchmannus multa lib. 3. de funeribus, cap. 4. Philoſtratus vero in Heroicis, non inferias miſſam Polyxenam: ſed amore & deſiderio Achillis ad illius tumulum ferro incubuiſſe ſcribit. *Abſconderat*, inquit, συγκρύπτειν ita enim Lucanus, Seneca, Silius & Tertullianus malunt.

Astrictus sociis in fœdera læta * Gabinus.
Hunc tamen extorto cupiens evertere sceptro
Mænalias mendicat opes, Dircæa pererrat
Oppida, digressis audax bellare Pelasgis
Æneas, sed cassa novi molimina belli
Questus, in Hadriacas exul delabitur undas.
† Hic urbi Corcyra novæ, quam struxerat ipse
Nomen, & exiguo regnat contentus agello,
Romanis olim * permissus mœnibus autor.
At regina gemens, & nunquam credita Teucris,
Cernusium Cassandra petit, comitemque secutus
Andromachen Helenus, sic Ilios unica damno
Ubere regna, urbes populis & gentibus implet.
Jamque Phoronæi post diruta Pergama reges

* Lego Gebrennis.

† Leg. hinc.

* Leg. præmissus.

NOTÆ.

835 *Astrictus sociis in fœdera læta Gabinus.*] Quinam hic *Gabinus?* monstrum lectionis. Ex Dicty liquet, lib. 5. quæ melior lectio sit. *Antenor regno potitur Trojano. Fit princeps amicitiæ ejus* (verba Dictys) *rex Cebrenorum Oenidas.* Cebrene vero est provincia minoris Asiæ, de qua multa Strabo lib. 13. pag. 410. 417. Stephanus Byzantius in κεβρηνία; in qua sepulchrum Paridis & Oenones. Est etiam urbis nomen, à qua Priamus filium *Cebrionem* denominavit, cujus etiam Homerus meminit Iliad. λ. pag. 398. & epigrammatis, κεβρῆνες ἄνδρες ἔχουσι. Apollodoro lib. 3. pag. 181. 184. Crebrenis est fluvius, cujus filiam Asteropen Æsacus Priami ducit. Oenone etiam filia *Crebenis* eidem, d. l. Ovid. Æsaci nuptam Alixothoen vocat, filiam vero illorum Eperien *Cebrenida*, lib. 11. Metam. Ex quibus manifestum, legendum esse aut *Cebrennis* aut *Gebrennis*, ut Dictys literam mutat: nisi forte autor nomen emollire voluerit: *Astrictis sociis in fœdera læta Gebennis.*

886. *Hunc tamen, &c.*] Nihil horum Dares, sequitur autem Dictyn.

891 *Hic urbi Corcyra novæ.*] Dictys Corcyram *Melenam* vocat; ita legendum foret, *nigra*. Marcianus etiam Heracleota p. 18. μέλαινα Κέρκυρ' ἣν Κνίδιοι κατῴκισαν. Ptolomæus insulam Dalmatiæ vocat lib 1. in fine. Strabo etiam lib. 2. & 7. Sed parum fidei Dicty & Historiæ de locis, ad quæ Æneas venerit. Vide Strabonem lib. 13. pag. 418. Vide etiam Josephum Scaliger. ad Eusebium pag. 52. Stephanum de urbibus in Ænea: quam ab Ænea in Thracia conditam vult. Varro autor est, Æneam Troja profectum Veneris per diem stellam semper vidisse, donec in Laurentum agrum venit, ubi non est amplius visa: quare cognovisse has terras esse fatales.

893 *Romanis olim præmissus mœnibus autor.*] Vulgatissima res apud Romanos Historicos, de qua Dionysius, Strabo, Solinus, Justinus, Livius, Velleius. Diversas opiniones habes apud Scaliger. in Festum pag. 170. Brodeum cap. 4. lib. 3. Loënsem lib. 4. cap. 20. Lollii Bassi est epigramma de Ænea Romanorum autore:

Ε'ς καλὸν ὤλετο πύργος ὁ Τρώϊος· ἦ γὰρ ὀλέσθη
Ἠγέρθη κόσμου παντὸς ἄνασσα πόλις.

Cointus Smyrnæus vaticinium illud de Imperio Romano, ut & pietatem Æneæ erga patrem insignitis versibus describit pag. 648. Augurium de futuro imperio habes etiam apud Tryphiodorum.

895 *Cernusium Cassandra petit.*] Dares *Cherronesum*, ex quo liquet alio libro Josephum nostrum esse usum.

896 *Sic Ilios unica &c.*] *Tum cum tristis erat defensa est Ilios armis.* Hom. λ. Odyss. ἰὼν εἰς Ἴλιον ἱρήν. quod & in Iliade frequens. Nazianzeni non absimilis est sententia Orat. 12 pag. 202. μία φίλη τύπις τῆς συμφορῆς, ἡ οἰκουμένη πᾶσιν, καθ' ἧς ἐστράτευον, &c.

898 *Jamque Phoronæi.*] *De Phoroneo* vide quæ Jos. Scaliger ad Euseb. notat pag. 10. & Euripidis Scholiasten ad Oresten p. 232. Aggreditur hic reditum Græcorum, de quo multi fuerant apud veteres νόστοι libri,

qua

Ægæum tenuere fretum ſpoliiſque ſuperbi
Iliacis, nulla curſus turbante procella,
Concordes ſecuere vias: quum carcere fracto
Effreni fremuere Noti, cœlique tumultus
Diſpulit aut pelago puppes, aut fluctibus hauſit:
At vaga Locrorum claſſis dum turbine fertur,
In ſcopulos projecta perit: quin fulmine quaſſa
Regia, qua vectus Ajax ratis, ipſe profundis
Corporis obſequio fruſtra libratur in undis.
Mox ubi victores audit remeare Pelaſgos
* Ajax Naupliades, titulos Palamede perempto — * *Lege Oeax.*
Fraternos obiiſſe dolens, livore maligno
Saucius, Argolicas ad bella nefanda puellas
Provocat, & ſceleris cauſas molitus iniqui.
Heu miſeræ quid ſacra (inquit) quid vota tot annis,
Deplorata juvant, ſervataque jura maritis?
Et nunquam temerata fides? rediere, ſed ecce,
Fama nurus Phrygias ſimul adventare, premetque
Barbara ſervitio thalamos captiva priores.
Imo age, Lemniadum memores, audete Pelaſgæ
Par factum, cauſis paribus, trepidatis inertes:
Par factum, cauſis paribus, trepidatis inertes:
Imperet indignis pellex regina puellis?
Vix hæc, & ſubitus vulgavit fama tumultus
Argolicos veniſſe duces, ô rara Deorum
In finem producta fides! ſis tempore longo
Fauſtus, ſis quovis major, quid ſtulte ſuperbis?
Ultima felices ætas facit: en habet Argos

NOTÆ.

qua de re ad Athenæum Caſaubonus lib. 4. cap. 14. & Mauſſacus ad Plutarchum de fluminibus pag. 311.

909 *Ajax Naupliades.*] Legendum Oeax *Naupliades*, qui Palamedis frater, Nauplii filius, Neptuni nepos fuit, qui cum fratre ad Trojam acceſſerat, ut quidem Philoſtratus ſcribit in Heroicis pag. 690. Dictys, quem noſter ſequitur *διαρρήδην*, *Oeax Naupliades:* etiam Hyginus fab. 117. & Euripides in Oreſte pag. 160. Ex illis itaque corrigendus Apollodorus lib. 3. pag. 134. *Κλυμένην γαμεῖ Ναύπλιος, καὶ τέκνων πατὴρ γίνεται Οἴακος καὶ Παλαμήδους*, lege *Οἴακος*, ut habet Philoſtratus, Cointus, Valerius Flaccus. Philoſtratus vero, Seneca in Agamemnone, Propert. lib. 7. Virgil. Euripides in Helena. Ammianus Marcel. lib. 22. Strabo lib. 8. p. 254. Lycophron, Hyginus fab. 116. Nauplio, non Oeaci id tribuunt.

913 *Vota tot annis Deplorata juvant.*] *Ἀπηγωνισμένα ἱερά.*

918 *Lemniadum memores.*] Prolixe deſcribunt Papin. lib. 5. & Valerius Flaccus lib. 2.

923 *O rara Deorum In finem producta fides.*] Lucanus. *O faciles dare ſumma Deos, eademque tueri difficiles.* De Græcorum ſeditione vide Thucydidem lib. 1. pag. 9. & inprimis illius Græcum interpretem, qui per partes enumerat, pag. 9.

926 *Ultima felices ætas facit.*] Herodoti in Clio notiſſima eſt *γνώμη*, quam brevius & felicius ipſo exprimit Ovidius Syracidæ eadem cap. 11. v. 3. *πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε.*

Nil bellis questus, nil æquore passus Atrides:
Victorem jugulum conjunx secat, audet adulter
Insidiis mactare ducem, tristisque reverso
Egiale Diomede suo, non oscula, risus
Blanditias, sed bella movet, similesque tumultus
Molitæ Argolides aliæ, vel fraude maritos
Excipiunt, vel marte negant venientibus urbes.
  Ergo ubi Grajugenæ pulsi civilibus armis
Cessere exiliis, & devenere Corinthum,
Singula collatis ultum convicia bellis
Ire parant: prohibet Nestor, pacemque suorum
Consultu potiore petit: prece flectere cives,
Non armis tentare monet; ne publica damna,
Et regno pariat lis intestina ruinam.
  Sic damnis bellum nullis civile soporat
Majestas dignata preces: & Marte sepulto
Fœmineas non passa tubas, pietasque fidesque
In dominos antiqua redit, sua cuilibet ultro
Regna patent, patriamque Samon delatus Ulysses
Syrenum modulos, Siculum mare, Monycha passus
Hospitia, Antiphatis mensas, & pocula Circes,
Dulichius tandem fines tenet, inque pudicas
Penelopes post multa redit connubia tædas.

NOTÆ.

ρεῖζε μηδένα, καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ. Eandem sententiam usurpant, Euripides in Troadibus, Sophocles in Oedipo tyranno, & Trachiniis, Plutarchus in Solone, Plinius lib. 7. cap. 40. Juvenalis sat. 10. Ausonius in dictis septem Sapientum, Seneca de Tranquil. cap. 11. & epist. 47. Chrysost. initio Homiliæ in Eustathium p. 643. Eusebius Præparat. lib. 15. cap. 4. *ῥᾷον τὴν φύσιν αὐτῆς* (de Aristotelis beatitudine loquitur) *καὶ φθίνει καὶ ἀπόλλυται. οὐκ ἀναμφίβολον προσεπιλαμβάνομεν τοῦ ἐναντίου, οὐδ' αὐτοτελὲς οὐδ' αὐτάρκες, ἀλλ' αὐτῆς ἡμέρας, αὐτῆς ὥρας καὶ γίνεται, καὶ ἀπόλλυται.* Nec infeliciter Vitalis Bleiensis: *Si quem felicem vis dicere, consule finem: Nemo prius felix quam morietur erit.* Aristotelis ea super re sententia est lib. 1. *ἠθικῶν*, cap. 10. & 2. Eundem. 1. Vide prolixe Piccolomineum Gradu 9. cap. 30. &c. & Aristotelis Paraphrasten Andronicum Rhodium lib. 1. cap. 17.

918 *Victorem jugulum conjux secat.*] Agamemnon est Æschyli, in qua totum negocium *μέγα δεινόν.*

942 *Majestas dignata preces.*] Operæ precium ponens in precibus, submittensque modeste fortunæ vexilla suæ, ut loquitur Papinius. Ita lib. 2. Theb. *Consilio dignata virum.*

946 *Monycha passus Hospitia.*] Philostratus in Heroicis errores illos & exilia propter Palamedem, non Polyphemum Ulyssi enaviganda ait. *Monycha* vero *hospitia &* *ἀντιπεραίας* nominat illa *ἄξενα* immania & sanguinea, quæ Ulysses adiit. *Monychus* unus ex Centauris, cujus mentionem facit Ovid. 12. Metam. Lucanus lib. 6. Juvenal. Sat. 1. Frustra igitur fuit vir doctissimus Janus Parrhasius, qui Valerii Flacci versibus æstimium inde promittit, quod illud nomen non facile apud alium sui temporis poëtam reperiatur, Sylv. 4. epist. 2. cum etiam sibi contradicat, eodem lib. epist. 4. Quomodo vero Poëtæ nomina *ἀντονομάζονται.* Vide prolixe apud Meursium ad Lycophron. pag. 176.

948 *Inque pudicas Penelopes post multa redit connubia tædas.*] Jamdudum est cum illa

At fati præſaga quies horrendaque viſa,
Telegoni gladios cognataque tela minantur:
Sic Circes deſpector obit, ſic victima nati:
Sed ſenio validus, Aſiæ ſed victor opimæ.
Poſtquam Tyndariden patrias remeaſſe Mycenas
Claruit, occurrit denſis Europa catervis,
Pliſtiniam mirata nurum: flagrantque videre
Everſorem Aſiæ vultum: quin ipſa ſuperbit
Accendiſſe duces, laceraſſe in prælia mundum,
Infamem famæ titulum lucrata pudendæ.
Hactenus Iliacæ queſtus lamenta ruinæ
Confuſa explicui veteris compendia veri:
Vive liber, liberque vige, ſed ſi qua nocebunt,

NOTÆ.

illa Penelopes ab Homero laudata fides, ſuſpecta optimis autoribus viſa. Seneca innuit Epiſt. 88. Non exſcribo, ſed noto. Egerunt ea de re, & dubitarunt plurimi, Lycophron in Caſſandra, qui *βασσάραν* nominat: Ulyſſes de illa ipſus dicitur conqueſtus, illam ædibus ejeciſſe, illamque Mantineæ exulem obiiſſe. Vide cum ambitu agentem Fr. Floridum Sabinum. Subciſ. lib. 3. cap. 4. & Scoppam cap. 32. pag. 939. Imo Pan ex procis illis & Penelope natus fertur, quod Pauſan. in Arcad. Lucianus in Deorum Dial. Nazianzenus invectiva priori in Julianum pag. 81. *καὶ τὸν σεμνὸν Πᾶνα, τὸν ἐκ πάντων μνηστήρων ἕνα θεὸν*, aſſerit. Eo reſpicit Theocritus Syringe, & illius Scholiaſtes Pediaſimus. Alii tamen Pana ex Mercurio & Penelope natum volunt, quod Euſebius ſcribit de Præparat. lib. 5. cap. 9. Hyginus fab. 224. Herod. ſub exitum lib. 2. Demetrius Penelopes probra innuiſſe voluit apud Athen. lib. 4. reſpondens Lyſimacho: *ἡ παρ' ἐμοὶ πόρνη σωφρονεστέρα τῆς παρ' ἐκείνῳ Πηνελόπης ζῇ.* Virgilius id etiam ſubolfecit, qui, ut Homerus *φιλέλλην* fuit, *φιλορρωμαῖος* & *μισοκαρχηδόνιος* invertit illud drama; utque ille ex impudica pudicam, ita ex univira & caſtiſſima, *φίλανδρον* commentus eſt: quanquam id ante Virgilium Ennius jamdudum fecerat.

951 *Telegoni gladios.*] Sequitur Dictyn. Hyginum fab. 127. Lucianus tamen podagra obiiſſe ſcribit libro *τραγοποδάγρᾳ*.

957 *Everſorem Aſiæ vultum*] Sic Achillem Papin. lib 1. nominat *Everſorem Aſiæ*. Turnus Æneam *Deſertorem Aſiæ*. Proximum eſt autoris noſtri ſententiæ illud Euripidis in Hecuba:

Ὡς τὴν Λάκαιναν σύζυγον Διοσκόροιν
Ἑλένην ἴδοιμι, διὰ καλῶν γὰρ ὀμμάτων
Αἴσχιστα Τροίαν εἷλε τὴν εὐδαίμονα.

Helenam inter Deos relatam ſcribit Iſocrates in Oratione de illa; idemque Euripides in cognomini Tragœdia. Pauſanias in Laconicis, in Rhodo inſula ab arbore ſuſpenſam. Lucianus in Dialogo Menippi & Mercurii, illum ex his mirantem facit, quod Græci pro re tam cito evanida, Helenæ ſcilicet forma, tantum laboris exhauſerint. Apud Ariſtophanem ipſa gloriatur, quod plurimos ad Scamandrum perdiderit, Teſmophor. pag. 814. Athenæus lib. 6. initio, *Helenophoria*, cum Polluce, nominat: an feſtum in illius honorem fuerit, neuter explicat. Steſichorus quomodo Helenam vituperando, uſum oculorum amiſerit, & laudando receperit, Plato in Phædro exponit, pag. 1219. Vide Herodotum libro ſecundo, qui ſua conjectura ſtatuit Helenam Trojam nunquam fuiſſe à Paride deductam, pag. 133. Euripidis interpres ad Oreſten, ſcribit, ex Steſichoro, Helenam lapidibus obruendam forma ſua ita moviſſe animos, ut lapides manu exciderint pag. 135.

962 *Vive liber, liberque vige.*] Seneca epiſt. 64 *Cum legeris Sextium, dices: Vivis, viget, liber eſt*, &c. Modeſta vero clauſula operam ſuam commendat, idque ductu, ut ſolet, Papinii, qui ad hanc faciem Thebaida ſuam claudit. Idem *σύγχρονος*, ut quidem videtur, illis Guntherus in Ligurino fecit.

963 *Diſce*

Disce libens livore nihil sublimius esse:
Cum tibi mordaces obliquent læva cachinnos
Murmura: cum cupiant linguis lacerare prophanis,
Sis utinam invidiâ dignus, quæ summa lacessit,
Quam pascit præsens, extremaque terminat ætas.

NOTÆ.

963 *Disce libens livore nihil sublimius esse.*] Omnia enim φθονεῖσθαι. *Summa petit livor.* Ovid. Silius, *malus obtrectat immortalia livor.* Claud. *rabiem livoris acerbi Nulla potest placare dies.* Lucret. lib. 5. *Invidia quoniam, ceu fulmine, summa vaporant Plerumque, & quæ sunt aliis magis edita cunque.* Philo libro de rerum divin. herede, pag. 411. φθόνος ἀεὶ ταῖς μεγάλαις εὐπραγίαις ἀντίπαλος. Claudianus quidem affirmat lib. 3. de laud. Stilic. *Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis Invidiæ mensura capit.* Ovid. 6. Metam. *non illud carpere livor possit opus:* sed σπάνιον illud, raro aliquod ἀδιάβλητον & ἀμώμητον. Quod Pindarus omnium præstantissima sua oda Olymp. 2. conqueritur; item Nemeor. 8. Vide Stobæum Serm. 139. 140.

966 *Sis utinam invidiâ dignus.*] Eurip. τίς τοι πίσυνα, ὁ φθόνος πολλῶν φιλεῖ. Pindarus: Κρέσσων οἰκτιρμῶν φθόνος. Nazianzen. orat. 17. pag. 269. φθόνος μὲν εὐπραξίαν συμφορὰν δ' ἔλεος ἕπεται, &c. φθόνος πρὸς τὸν ἔχοντα ἕρπει. Sophocles in Ajace.

967 *Quam pascit præsens, venturaque terminat ætas.*] Chrysost. recte in libro de Virginitat. pag. 205. cap. 27. πρὸς δὲ τοὺς πεπλεονεκτηκότας καὶ οἱ πολέμιοι σπένδονται. Mimnerm. Δεινοὶ γὰρ ἀνδρὶ πάντες ἐσθλῷ εὐκλεεῖ, ζῶντι φθονῆσαι, κατθανόντα δ' αἰνέσαι. A quo Horatius sumpsit: *Virtutem incolumem odimus* &c. *Cum mortuis enim non nisi larvæ luctantur*, ut Plancus Asinio Pollioni respondebat. Plin. in præfatione librorum. Philo lib. 2. de vita Mosis τὰ γὰρ καλὰ κἂν φθόνῳ πρὸς ὀλίγον ἐπισκιασθῇ χρόνον, ἐπὶ καιροῦ αὖθις ἀναλάμπει φύσεως εὐμενείᾳ. p. 509. Velleius Patercul. lib. 1. *Quam sit assidua eminentis fortunæ comes invidia altissimisque adhæreat, etiam hoc intelligi potest*, &c. Insignia de eadem re Chrysostomus scribit lib. 5. de Sacerdotio pag. 165. edit. Hœschel. Sallustii illud plane dignum est in quo feliciter sistamus: *Vivos interdum fortuna, sæpe invidia fatigat; ubi anima naturæ cessit, demptis obtrectatoribus ipsa se Virtus magis magisque extollit.* Orat. de repub. ordinanda.

FINIS.

INDEX

INDEX AUTORUM

VETERUM ET RECENTIORUM,

qui in notis citantur, illustrantur, explicantur.

INDEX.

Ælius.

Parthe-

Q.

R.

S.

ERRATUM

ERRATUM.

Cum in hanc novam Editionem sive Dictys Cretensis, sive Daretis Phrygii, sive Poëtæ Iscani de Bello Trojano, & in eorum variorum autorum notas quædam menda irrepserint incuria vel Correctoris, vel Librarii, Lector hæc emendabit.

Pag. 1. Dictys Cretensis in notis primæ columnæ linea 15. Otacem, lege Oeacem. pag. 4. in notis 2. col. lin. 15. mamosa, leg. mammosa. Ibid lin. 23. conseri, leg. censeri. Pag. 7. in notis 2. col. lin. 4. Θεοιδὴς, leg. Θεοειδὴς. pag. 8 in notis 2. col. lin. 7. Dioscordiarum, leg. Discordiarum. Ibid. lin 20. indignationom, leg. indignationem. pag 9. in notis 2. col. lin. 4. quidem, leg. quidam. Pag. 15. in notis 2. col. lin. 10. origino, leg. origine. Ibid. lin 23. partem, leg. partes. Pag. 51. lin. 3. Ameriptem. leg. Ameriplem. Ibid. in notis 2. columm. Pag. 61. in notis 1. col. lin. 10. ἀχίνω, leg. αὐχένα. Pag. 72. in notis 1. col. lin. 24. ipso, leg. ipse. Pag. 78. in notis 2. col. lin. 20. eleverat, leg. elevaret, Ibid. lin. ultima jugulandi, leg. jaculandi. Pag. 82. in notis 1. col. lin. 9. nuuciatur, leg. nunciatur. Pag. 93. lin. 18. Deiphobos, leg. Deiphobus. Pag. 95. lin. 10. motuendo, leg. metuendo. Ibid. in notis 2. col. lin. 4. Κύπτιοι γυναικῶν, leg. κύπτιοι γυναικῶν. Pag. 134 in notis 2. col. lin. ult. πῆς ἐφυμνεῖτης, leg. τετραγωδῆται. Pag. 135. in notis 1. col. lin. 3. litus & petra, leg. saxa in tragœdiis. Pag. 136. lin. 6. exercitum, leg. exercitu. Pag. 151 Daretis Phrygii, in notis 2. col. lin. 4. vocaut, leg. vocant. Pag. 154. in notis 2. col. lin. ult. Argi, leg. Argis. Pag. 165. lin. 10. duodecim duces, leg. duodecim dies. In notis Josiæ Merceri pag. 11. lin. 5. 1. col. Ad, leg. At. In notis Ulrici Obrechti pag. 24. lin. 8. 1. col. 1647. leg. 1457. Pag. 25. lin. 9. 2 col. 21. leg. 22. Pag. 29. lin. 21. 2. col. ante Inspecto adde cap. 6. Pag. 33. lin. 28. 1. col debatur, leg. debetur. Pag. 34. lin. 9. 2. col. ante Media adde cap. 18. In notis Vindingii, pag. 42. circa finem 2. col. Bodlejana, leg. Bodleiana. Pag. 49. lin. 42. 2. col. Agenoriis, leg. Agenoris. Pag. 52. lin. 16. 1. col. forti, leg. forte. Pag. 53. lin. 12. post credebant adde unde. Pag. 54. lin. 19. 2. col. eodice, leg. codice. In Epistola dedicatoria Samuelis Drelemii pag. 2. lin. 26. πολεμοθισάτω, leg. πολυμαθεστάτω. Ibid. pag. 3. lin. 23. producere, leg. procudere. Ibid. ad Lectorem, pag. 3. lin. 14. βεργτιάνδρο, leg. βεργτιάνδρο. In Josephum Iscanum, pag. 5. in notis 1. col. lin. 3. μονῆς, leg. μονῆς. Ibid. in notis 2. col. lin. 5. ναῶ, leg. ναῶ. Pag. 8. vers. 72. profondum, leg. profundum. Pag. 10 in notis 1. col. lin. 14. dele in. Pag. 12. in notis 1. col. lin. 2. in lib. leg. lib. Pag. 13. vers. 148. proba, leg. probra. Pag. 22. in notis 2. col. lin. 14. Matth. leg Mart. Pag. 24. vers. 407 desensus, leg. defensus. Pag. 29. in notis 2. col. lin. 30. inspectores, leg. inspectores. Pag. 31. in notis 1. col. lin. 13. ποχνοῖοι, leg. πυχνοῖαι. Pag. 37. in notis 2. col. lin. 13. Morem, leg. More. Pag. 38. in notis 1. col. lin. 2. Draoones, leg. Dracones. Pag. 42. in notis 1. col. lin. 9. φιλόγαρμα, leg. ψιλόγαρμα. Ibid. lin. 10. φιλνεζι, leg ψιλνεζι. Pag. 51. in notis 1. col lin. 7. οἷα, leg. ἴα. Ibid. lin. 8. ἀικόνια, leg. ἰκόνια. Pag. 54. in notis 2. col lin. 12. locis, leg. jocis. Pag. 58. v. 611. cerre, leg. certe. Pag. 62. v. 54. Quo, leg. Quæ. Pag. 63. in notis 2. col. lin. 9 funditur, leg. funditus. Pag. 65. vers. 139. tallit, leg. falli. Pag. 69. in notis 1. col. lin. 8. Cleopatræ, leg Cleopatra. Ibid. in notis 2. col. lin. ult. πάθει, leg. πάθει. Pag. 72. in notis 1. col. lin. 23. ἐπιτίμια, leg. ἐπιτίμια. Pag. 74. in notis 2. col. lin. 15. bumauam, leg. humanum. Pag. 76. in notis 2. col. lin. ultim. ἀπλαμφίον, leg ἀπλάμφιον. Pag. 77. vers. 405. tibi, leg. sibi. Ibid. vers. 410. Noscitur, leg. Nascitur. Pag. 78. in notis 2. col. lin. 1. Isidor. leg. Isidor. Pag. 80. in notis 2. col. vers penult. superminet, leg. supereminet. Pag. 84. in notis 2. col. lin. 14. ante restituit adde luci. Pag 86 vers. 117. Arctus, leg. Artus. Pag. 94. in notis 2. col. lin. 7. ergo, leg. ego. Pag. 95. in notis 1. col. lin. 16. τεμίων, leg. τεμιῶν. Pag. 101.

in

ERRATUM.

in notis 2. col. lin. 16. Septentrionis, leg. Septentriones. Pag. 106. in notis 2. col. lin. ult. exegat, leg. exigat. Pag. 113. in notis 1. col. lin. 26. Protesilæ, leg. Protesilae. Ibid. in notis 2. col. lin. 18. Salmuthus caput, leg. Salmuthum capite. Pag. 149. in notis 1. col. lin. 21. negaute, leg. negante. Ibid. lin. 22. Thucidis, leg. Thucididis. Pag. 153. in notis 1. col. lin. 10. dele punctum quod sequitur mutat. Pag. 154. in notis 2. col. lin. 13. anno, leg. annos. Pag. 156. vers. 682. consultant, leg. consultat. Pag. 158. in notis 2. col. lin. 8. [illegible] leg. [illegible].

F I N I S.

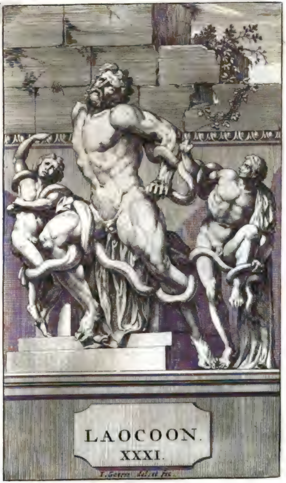

II.
III.
ATREVS.
I.
IV.
V.
VI.
ΛΟΚΡΩΝ

VII.
VIII.
MET·SID·
IX.
X.
CVM GABINIS C. ANTIST VETVS
XI.
XII.
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ

XIII
XIV
XV
XVI
ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΠΥΛΑΙΜΕΝοΥ
ΕΥΕΡΓΕΤοΥ
XVII
XVIII
ΦΙΛΙΠΠοΥ

XIX.
XX.
ΗΡΩΣ
ΕΥΡΥΠΥΛΟΣ
XXI.
XXII.
TR P COS VII
DES VIII P P
XXIII.
XXIV.
ΠΡΟ
ΝΑΥΣΙΚΑΑ
ΗΡΩΙΔΑ
Ν

XXV
.L.C.
XXVI.
XXVII.
XXVIII.
RVFVS
L.SERVIVS
IΛIEΩN
XXIX
XXX.

LAOCOON.
XXXI.